

GW. 2074
(Wiat. 180)

Inm. 136

Inm. 136

101

E. V. 78

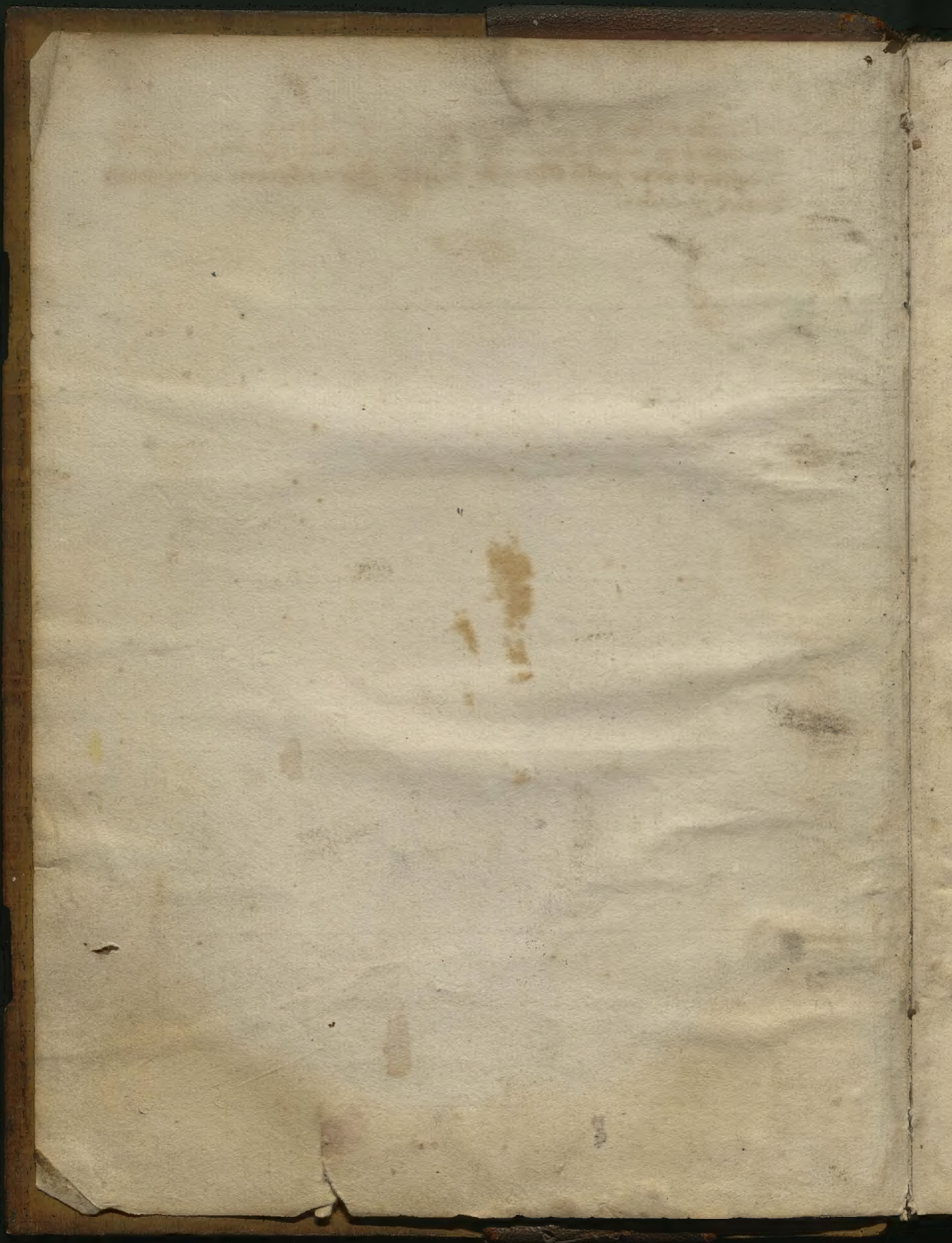

Libellus iste in sex terminis legatus pro libraria theologiae collegii
maioris & magistri petri de Zambiger Sacre theologie professoris
impensis vero magistri Stanislai Bazel de Monasterio introductus
denu & eadem

Ham. 1270

Antoni
de
Censur

Incipit tractatus notabilis de ex-
cōicationibus suspensionibus inter-
dictis irregularitatib⁹ p̄is Fratris
Antonini archiepi Florentini de or-
dine predicatorum.

Excommunicatio
dicitur exclusio a cō-
munionē. Sicut
aut̄ triplex ē cōio
fidelium. i. in p̄nēsa
tiōe loquela cibo
et huiusmodi: in sacramentoz susce-
ptiōe: in bonorum spiritualium par-
ticipatione que fiunt in ecclesia iuxta
illud: Particeps ego sum omnium ti-
mentium te: et custo. man. tua. Sic tri-
plex potest dici excōicatio alijs omis-
sis. **P**rima ē excōicatio maior que
etiam dicitur anathema: et excludit a
predicta triplici cōione: de hac. 3. q. 4.
engeltrudam. 2. 2. q. 3. sicut apostoli. et
c. nihil. **S**ecunda excōicatio est mi-
nor que excludit a participatione et
cōione sacramentorum: passiva tamē
fz Jo. de ligna. de de. ex. depo. si cele-
brat. et hoc. ii. q. 3. cum excōicato. 1. 3. q.
4. engeltrudam. **T**ertia est excōi-
catio data a deo: scz inflicta p̄ quolz
mortalit̄: et de hac. ii. q. 3. audi. Ista g̃
de cēsuris ecclesiasticis quarta pars
sex titulos habet. In primo tractabit̄
d̄ excōicatione maiori. In secundo d̄
minori. In 3. de interdicto. In 4. de
suspensione. In 5. de irregularitate.
In 6. de penis in genere. **Q**uan-
tum ad primū sciendū q̄ excōicatio
maior q̄nqz ifert̄ ab hoīe siue a iudi-
ce: et qz ista potest inferri pro varijs et
inumeris casib⁹ etiā iniustis: id n̄ p̄nt
poni casus ipsi. **Q**uqz infer̄ a iure

particulari per cōstitutōes v3 syno-
dales alicuius diocesis: vel prouincia-
les factas in concilio prouinciali: vel
per legatum alicuius prouincie q̄ nō
extenduntur ad alia loca scz extra p̄-
uinciaz vel diocesim: et quia hec vari-
antur etiā multis modis: quia quot
dioceses tot quodāmodo constitutio-
nes: ideo etiam ipse omittuntur. **Q**uā-
qz infer̄ a iure cōi excōicatio: seu p̄-
stitutōes factas i cōcilijs vniuersali-
bus vel a sumis pōtificib⁹ q̄ astrigūt
et ligāt vbiqz terraz fideles: quaz q̄-
dā habentur in corpore iuris. vñ Do-
sti. de sen. ex. in p̄n. enumerat. 30. ex-
cōicationes collectas ex decretis et de
cretalib⁹. Jo. vero an. de sen. ex. c. eos
li. 6. in glo. enumerat. trigintaduas:
que habentur in ipso libro. 6. Et idē
in de. i. de sen. ex. enumerat. quinquā-
gintaduas: que habentur in clemen.
Quedam alie sunt per extrauagātes
diuersorū sumorū pontificū. Et itē
quedaz alie sunt que annuatim fiūt a
sumo pōtifice i curia p̄ q̄sdā p̄sōas
seu cōmittētes quedā vicia: vt. j. pate-
bit. **I**gitur circa istā materiā excōi-
catis maioris sic procedit. **P**ri-
mo ponēt̄ casus ipsi p̄p̄ quos icurrit̄
ipsa excōicatio maior: quorū quedā
sunt apostolice sedi reseruati q̄tū ad
absolutōz. 2. tractabit̄ d̄ ipsa excōi-
cacione. 3. d̄ ipsius absolutione. in
ponēdo aut̄ ipsos casus excōicationis
iuris: p̄nus agēt̄ de illis in qbus fre-
quēt̄ icurrit̄ cū aliquali declaratiōe
fz nōta p̄ doctores. Et exinde d̄ alijs
breuissime expediet̄. **D**emū ponēt̄ d̄
vbo ad vbu qdā extrauagantes et ipe p̄-
cessus q̄ fit annuatim i curia p̄ papam
p̄tinēs plures excōicationes.

8 2

BIBLIOTHECA
VNI-
VERSITATIS
CRACOVENSIS

Bibl. Jag.

De iniectione manuum in clericum
vel religiosum violenta.

Cap. primum.

Iquis suadete diabolo huius
sacrilegij viciū vel crimen in
currerit: q̄ in clericū vlt̄ mo
nachū manus violentas iniecerit: ana
thematis vinculo subijciat: et nullus
ep̄or illū p̄sumat absolue: nisi mōtis
urgēte periculo: donec apostolico cō
spectui presentetur: et eius mandatu
suscipiat. *Inn. 2. i. q. 4.* Super hoc
decreto sunt quinq; notāda. Primū
est q̄ nomine siquis cōprehendit et
femina: vt dicit ibi gl. et archi. et vt pa
tet extra de sen. ex. mulieres. 2. est
notandum quis clericus vel religio
sus gaudet isto p̄uilegio: et quis nō
super quo. *Jo. de ligna. in tractatu d̄*
cenſura ecclesiastica dicit q̄ religio
sus monachus non clericus gaudet
isto p̄uilegio: scilicet q̄ iniiciens ma
nus violentas in ipsum est excoīcat.
Item canonicus regularis non cleri
cus. Item nouitius religiosus gau
det hoc p̄uilegio: vt in. c. si religio
so. co. ti. li. 6. Item moniales et cōuer
se earum: extra de sen. ex. de moniali
bus. Item cōuersi religionū: s; d̄ cō
nēsis seculariū remanet dubiū. *Dof.*
aut̄ in. c. nō dubium. de sen. ex. dicit q̄
cōuersus qui remanet in domo sua
vivens vt laicus nō gaudet hac imu
nitate. 2. q. i. vt lex cōtinētie. Si v̄o
sit cōuersus tradens se et sua: p̄secrat.
incedēs: horas audiēs: honeste viues
talis gaudet hac immunitate. *i. q. 4.*
siquis. Probat̄ hec solutio in. c. vt p̄
uilegia. d̄ p̄uile. v̄si. hoc autē. Et hanc
credo verā. *Jo. de ligna.* clericus con
iugat̄ nō bigamus incedēs in habitu

clericali et tōsura gaudet hac imūta
te: vt in. c. vno. d̄ clericis. *iug. li. 6.* Et
hoc quo ad duo: q̄ scz percutiens eū
incidit in canonē. 2. q̄ nō hz respon
dē i iudicio seculari. d̄ percutiēte cle
ricū n̄ bigamū dimittētē habitū et tō
surā: et postea reassumētē vtz tal̄ i
dat i canonē sūt opiones: et qdā dicūt
q̄ nō. nā satis est q̄ elegerit sibi semel
vitā clericālē p̄fessionē vlt̄ regulā qd̄
semel. de re. aū. li. 6. Et alij dicūt con
trariū q̄ iusta p̄nā nemini est ause
renda. 4. q. i. siquis libellū. p̄ hoc faci
unt nōta p̄ *Inn. i. c. si. d̄ vita et ho. cle.*
Qui dicit clericos p̄uilegiō:
q̄ se imiscet negociationib; illud reaf
sumere dimittendo. *Jo. Inn. et arch.*
tenet hāc partem: hanc etiam probat
clemen. de vi. et ho. cle. Si littera itel
ligat̄ fin cōtinuū et rectū intellectum
nā ibi dicit textus q̄ dū in p̄missis
existant vel insistant eo ipso amittat. et
ille versus s; verū intellectus refertur
ad omnia p̄cedētia: vt i. c. 2. regis.
de appel. Cōfirmat̄ hoc q̄ illa p̄stitu
tio est penalī: ideo i dubio d̄z recipe
interpretationē i partē minōrē. *Jo. de*
ligna. de p̄cutiēte depositū dicūt *Jo.*
et *Dug. 50. di. accedens. q̄ incidit i ca*
nonē. Et idē *Bar. Sed Bar. Bri. et*
hūi. qd̄ videt approbari p. c. de gra
datio. de pe. li. 6. *Jo. an. in. d. c. de gra*
datio. dicit p̄mā opinionē eē verā: in
verbalit̄ deposito: s; i actualit̄ depo
sito est vera hūa opinio. *Jo. de ligna.*
Percutiēs clericū p̄ saltū p̄motū inci
dit i canonē: q̄ talis recipit eharacte
rē. Clericus p̄cutiēs seipsū irato aīo
incidit in canonē. qd̄ pbat̄. 23. q. 5. si n̄
licet. Preterea tale p̄uilegium est in
dultū toti ordini clericali: cui f̄nūciat̄

nō pōt Jo. de lig. Idem archi. & Jo. an. Percuties clericū excoīcatū: vtz incidat in canone. Dicit aliq q non per. c. excoīcatorū. 23. q. 5. r. ii. q. i. mul ti. Sed in cōtrariū est comunis opi nio. Nam excoīmunicatus retinet or dinem ratione cuius indulta est im munitas: ergo durat durante causa. Hāc opi. tenēt Jo. Vin. & Hoff. In no. Jo. an. Spe. Percuties clericū icedēt sine habitu clericali: si moni tus fuerit & nō assūperit nō incidit in canone. Si autē nō fuerit monitus & ipsū percussit nō i actu belli vlt ag gressure: tūc incidit etiā si clericus ha bitu deposito se alias imiscuerat: sed si ipsū percussit i actu belli & aggres sure: tūc nō incidit fm Inn. Vt tñ pu tarē pōderādū qd dedit causaz bello & aggressure. Nam si clericus iuste causa dedit: tūc indubitātū ē: q illi cō tra quos venit clericus nō incidunt ex capite defēse permissē: vt in. c. si ve ro. de sen. ex. & ceteri fauētes igresso nō iādūt. Itē si tertius tertius: & clericus temē se imisceat habitu deposito: & tē credere pcutiētes i limibz aggressure nō fore excoīcatos: & sic itelligo opi. Anno. & Jo. de lig. Percuties ordina tū nō baptizātū nō incidit qz non ha bet characterē. Percuties ordiatum inuitū coactione absoluta nō incidit i canone: qz talis nō recipit characterē ex dō bap. maiores. in glo. s3 inuitum coactioē cōditionāli: nisi postea ratifi cet expsse vel tacite talē pcutiēs nō iādūt in canone. Jo. de ligna. Detinens clericū asportātem res suas: vlt alie nas apud se depositas p violētiā: vel auferēs eo inuito nō incidit i canone si ei auferat: dñz ē i asportādo. i. anteqz

se recipiat ad locū destinātū. Si autē hō facēt ex iternallo postqz puenit ad locum destinātū & adeptus fuerit pos sessionem rez illaz perfecte iādūt s3 pe. de cens. ecclesiasti. 13. notandus est q in quibusdam casibus qñs nō actualiter injiciat quis manuz violentiam in clericum incidit in canone ppter quosdam actus iniuriosos per sonales factos cōtra tales: sicut cum quis percutit clericum subijcientē se verberibus eius pro emenda offense cōmissee: extra dō sen. ex. contingit. Clericus vero subijciēs se verberibus vlt etiā q ē excoīcat. Dicit Jo. an. i no. nella qz participat i crie dānato ex. e nuper. r. c. si cōcubine. Nisi dicas q participiū in crie tūc inducit excoīca tionē i participāte qñ participat cuz excoīcato nō in illo actu tñ pro quo pncipalis excoīcationē incurrit: ad hō j. e. si concubine. Vbi post latā sñiam decr. nup. ponit etiā illū excoīactum tēpoze cōionis. nec obstat si dicas q mādās l cooperās pcutiēti sit excoī catus: qz nō ex vi participij: sed ex ppo facto: q etiā qñqz excoīcatus ē nō pbi bēs. j. e. quāte. Vel nisi dicas q s3mit tere nō est participare crimini: qz p babilis credē poterat illuz remissuz. Prior tñ solutio non videt sufficiens vbi iā iterant: cū ex pmo sit excoīca tus. Hoc Jo. an. Idē Pau. in cle. eos. dō san. & affi. & sic videt dicere q non sit excoīcatus. Pe. vero dō perusio di cit q talis clericus si pmittit se percuti vna pcutiōe tñ: tūc nō ligat maiori qz anqz seqt lesio pcutiēs nō ē excoīca tus: & sic se subijciēdo nō participat ex coīcato: s3 excoīcādo. Si aut subijci se pluribz pcutiōibz: tūc ligat maiori

qz participat excoicatio i cric. Et ista
paua solutio facit ad questione qua
faciunt predicti doc. de eo qui recipit
coionem a religioso sine lina eius a q
debet habere vtrum. s. sit excoicat? si
cut et ipse religiosus remittunt ad no
tata circa istam decretalem contigit
Item reputatur quasi manus violenta
cu qz retinet clericu i carceratu vt
in custodia vel vinculum: vt i. c. nu
per. Includens clericum violent ne
ab inimicis ipsum querentibus occi
datur non incidit in canonem: quia li
cet ad sit violentia: no n dolus: immo
ad salute ei? ut no ad iniuria. Hoc t3
Inn. in. c. nup. Duo ad hoc regunt
vt qz incidat in canones illum. si quis
suadete. i. 7. q. 4. s. anim? dolosus: et fa
cti ppetratio: vt p3 ex ipso tex. et Jo.
an. t3 et q pena late sine nullus incidat
p sola attetatio: nisi pueniat ad act?
psumatione: p. c. perpetue. d. elec. li. 6.
vn vibras gladiuz vt pcuteret clericu
que tñ ille no percussit: qz ille ictuz vi
tauit n incidit in canone. Jo. de lign.
si alig inimici clerici obside ipsu in
castro vel domo forte alic? mulieris
claudut ipz: et no eu custodiut: s3 vt il
li verecudia faciut n diceret illu deti
nere i custodia vel carcere: qz neq3 h
itcdut. Itc nec violentia iferut psone
nec reb? adheretib? hec sut vba Inn.
Nescio tñ si p hec vba intcdat Inn.
dice hos no fore excoicatos: l3 h videat
tur p vba illa: nec violentia. t3. qd f3
rat canon. Credo tñ in obsidente po
deradu: ppter qd fiat obsessio. In p
pt castz habedu: et n psona violadaz
et tuc credo q n incideret. Si aut fie
ret obsessio ppter psona vt violet: tuc i
cidet. De claudete vo domu mulier]

ad verecudia clerici detegeda crede
re ipm includere excoicatu: na sit iu
ria persone clerici idusi. Jo. de lign.
Itc reputat qsi manus violenta: vt cu
qz madat capi vt verberari talc: et se
gt effectus: vt i. c. p. pcedim? Itc per
cutere reputat clericu cu qz rataz h3
pcussione clerici facta noie suo: vt. c.
cu gl. e. ti. li. 6. Itc reputat cu n dese
dit clericuz cu ledit psolit: et defen
de pt sine piculo sui: et. e. quate. No
q circa huc casu varie st opiniones.
Quida. n. vt Jo. et Ber. in glo. sup. c.
quate. et Guil. dicunt q istud. s. no de
federe clericu ab iniurijs psonalib? cu
fieri possit iducit excoicatione qstum
ad officiales: ad quoz offm pertinet
eos defende. 23. q. 5. administratores. et
i. 4. q. 5. fonte. Hosti. vero dicit in su. h
ee intelligendum gñaliter de quocuz
et si no teneret ad h ex officio dumo
nudo vbo tñ phibe possit: vt si dice
ret illi q vellet iniuriari: Tancas tibi
vel no facias: et ille abstineret: ar. ad
hoc et. e. dilecto. li. 6. Idem vt sentire
Jo. d. lig. sup. c. qste. Inno. vero reci
tat vtraq3 optione: et dicit q si aligs
verberaret noie meo: et ex negligetia
n phibere sine dolo: no incidere i ca
none: cu necessari? sit dolus: sec? si ex
pposito n phibeo. Jo. an. i. nouella in
d. c. qste. dicit qd Uin. abb. et Hostie.
Finaliter dicit q siue qz habeat vbe
rate i prate: siue n: siue ille vber noie
illius: siue n incidit in canonem qñ pt p
hibe: et n phibz: dumo dolose dimittit
tata: n. Et addit vnu multuz nobile
dicēs: In h. n. vel in alium canonem n
lus incidit sine dolo: ar. ff. de adul. l.
pe. ff. d. fca. l. i. Idem Jo. d. ligna. Spu
ens i faciem clerici est excoicatus fm

Hosti. et ledens eum pede vel alia parte corporis similiter. sanimo iniuria dicitur quantum ad utrumque. Idem si effundat aquam super eum. Detinens clericum per vestem vel per frenum equi: ne clericus liber transeat: tenet. Inno. q. sit excoicatus in. d. c. nuper. Mouet q. violat persona: l. 3. mediantibus rebus adherentibus persone. Idem d. auferentibus res d. manibus clericum: et si forte auferat dominus vel possessor qui como clauerat clerico usque ad certum tempus et huiusmodi: quia ante finitum usum non debet tolli. Occidens equum cui insedit clericus: vel lacerans vestes quas habet indutas: dicunt quidam q. sit excoicatus: si hoc fiat in iniuriam clericum. nam videtur iniuria fieri persone que sit vestibus quibus induta est: et equo cui insedit. Secus si vestes fuerint separate a persona et equo: allegat. c. contingit. d. sen. ex. Hanc opinionem credo veram: l. 3. alij contrarium dicunt. nam licet canon sit penaliter propter quod videtur restringendum non amplius: et tamen fauorabilis attento ordine clericorum cui indulget: et ideo amplius: ex d. re. iur. l. 6. odia. Jo. d. lig. Furat corrumpit cum que cinctus est clericus: vel vestes quibus est indutus dicit Inno. non esse excoicatum: quia nullam infert violentiam persone que non sentit. In hoc casu credere contrarium: et credo q. sit d. mente canonis: q. quilibetque q. tangat personam clericum iniuriat: etiam si cadat in canone: vt notat Archiepiscopus in dicto canone. Jo. d. lign. Fugiens inimicos et vt facilius euaderet euntes clericum d. equum: et ipsum ascendens vt fugiat: an sit excoicatus: p. et contra potest argui. Credo tamen tenendum ipsum excoicatum. Nam hec est iniectio et violentia: nec iure fit: g.

insurgunt verba canonis et mens: nec obstat q. licitum sit sibi defendere. Hoc verum sine lesione tertij. Putare tamen in ipso iudicio pnie potest aduz q. l. 3. ne cessitatis: an inuitabilis: q. aliter euadere non poterat: an comoditas: vt notat de. i. d. homi. Jo. d. lig. Hanc opinionem tenet Bar. Bui. et Tan. S. De. d. censuris ecclesiasticis t. 3. contrarium: et iter ceteras rationes hanc inducit que non danda est et in alijs casibus. Dicit. n. non credo aliquem sapienter dictum tale peccare mortaliter: g. necesse habebit dicere illi non esse excoicatum. Nam cum excoicatio sit eterne mortis damnatio: vt. l. 3. nemo. non infligit nisi si p. mortali. Compellente clericum vt exeat d. fundo per metum: vt sibi aliquid det: vel vt postea ipse ingrediat fundum dicit Inno. non esse excoicatum: q. non fit manus iniectio in clericum: nec in res adherentes ei: quod credo verum si sit metus ybialis: sed si realis p. tactum persone et sine violentia preiudicia. Jo. d. lig. De illo vero q. p. seque clericum fugientem vt p. cutiat: et clericus sine percussione cadit et ledit. Bui. dicit q. non credit q. cadat in canone: secus si ipse clericus fugiens qui coactus precipitat se in aquam: vel ad aliud periculum se ingerat vt euadat: quia tunc incidit.

¶ Quindecim casus in quibus non incidit in canonem iniiciens manus in personas ecclesiasticas.

¶ 4. non dandum est q. in quibusdam casibus p. cuties clericum vel religiosum non incidit in canone: et hoc idem: q. non sit suadente diabolo: vt dicit rex. decreti. vel q. non est manus violenta: et hi. 5. casus sunt. Primum est cum quis percutit clericum iocundum in habitu laicali quem ignorat clericum: vt. c. si vo. 2. e. ti. et fm Inno. et Jo. an. etiam

si occideret non incidit in canonem: quia ad hoc requiritur volus ut quis incurrat. Nam probabilis ignorantia excusat. si autem percussus vidit toturam: et non credit ipsum clericum: tunc incidit ut non. glo. in predicto. c. et hoc itez nisi probabilis ignorantia excuset: et exurgat ex more patrie qd attendi: nam alicubi laici tpe calozis deferunt tonfuram. Si autem qs intendes pcutit clericum pcutiat laicum. glo. in. c. si vero. t. q. i. c. dat. s. contrarium videt: nam non d. iudicare fm qd qs facere intendit: s. h. q. fit: et hac parte credo vera. S. si itendes pcutit tunc laicum: erras i psoa pcutit gaud clericum. Alla. dixit qd incidit qd iniuriari voluit. si. d. fur. l. vi. Tan. t. h. uum per textum. c. si vero. Credo opinione veriore Tan. moueor. qd ut veditet sibi pena canonis d. precede p uasio diabolica qd hic non pcessit d. clericum. Jo. d. lig. 2. e. cu3 qs percutit clericum incedete in habitu laicali: nec aliqd d. clericatu ostendete: 3. monitu non correctuz: ut i. c. contingit. Idem i. clerico qd pcepto habitu fert arma: et 3. monitus non corrigir: ut in. c. in audientia. Quinimo et si non sit monitus et i. misceat se tyrannidi: ut i. c. cum non abhoie. e. ti. Jo. d. lig. 3. est in clerico gerete administratone rez secularium ut in. c. sacerdotibus. ne cle. vel mo. qd qda idistincte sumunt qd non est veruz s. regrit pus monitio: ut in. c. i. audientia. Sicutenit Huil. et Inn. et Bos. et h. vez nisi eps i synodo mada s. sub pena puilegij clericalis illud: qd h. habet locu trine admonitiois. Jo. d. lig. 4. i eo qd iocose iiecit man. i clericos ut in. c. i. e. n. d. qd non ponderari qualitas ioci. R. d. fallendi e: qd in pena canonis

requiritur persuasio diabolica: quaz excludit iocus ipse qualitate ponderata: ar. notatoz. c. i. d. presum. Jo. de lig. 5. in magistro qui causa discipline percutit scholarem. c. i. e. ti. Debet tñ ponderari modus percussiois: qd leuiss permittitur percussio magistro ut i. c. cum voluntate. e. ti. et dic. Huil. qd si magister cum ira percutiat: ex qd ca correctiois h. facim incidit in canonem. Addit et qd si principalis magf phibeat submgro: vel alij cui committit aliquos pueros docendos qd non percutiat: et tñ pcutit eos exntes clericos s. ea discipline credit qd sic prohibet percuties n. incidit in canonem: qd p h. i. phibitoz n. pt ei auferre bñficiu iur. qd e corrigere posse quos qs docet. 6. in repugnate clerico ipulsa te cum moderamine inculpate tutelae: in. c. si vero. e. ti. R. d. fallendi e qd e licitum se defende iure nali. Itē sigs a clerico lu dēte secū grauit pculsus: et p h. mor sine deliberatione repcutit eū grauit icōtineti irat. aīo vidicadi n. factu rus si deliberass. Dicit fr. B. qd n. pt dici sine deliberatiōe fecisse: ex qd ex libidie vidicte fec. vñ incidit i canonem Si autē eēt tāta surrectio qd nec se vindicare nec iniuriari itēdēt n. incidit. P. d. c. c. ecd. Idē dicūt qdā qb. magl. asētūt Inno. sup dicta decretali. cū qs vberat vel ledit clericū ob tuitionem pñs vel mñs: vel vxoris: vel filie vel familie sue: vel et eñnei: qd. et talis nō ē excōicat. nā et socij iniuria ppulsa da ē. z. q. 3. nō i ferēda. et c. forūdo Alij dicūt qd est verum d. defensione illaz psoaz tñ: p qd fieri iniuria nobis intellr: sicut sūt vxor filij sui et h. i. Inn. dic qd et sigs occidet clericum

defendendo alius. sine clericus illum
occideret: et non incideret in canone
sed esset irregularis. p. defensione au
tez suaz rex occidendo non vitaretur
excoicatio. Et dicit Jo. an. in nouella
super. d. c. si vero. q. si clericus pcul
sit laicum non intendens plus percu
tere: et h. constat laico non debet percutere
clericum. Si vero clericus venit ad p
cutiendum: vel de hoc laicus pbabilit
dubitat: tunc h. laico percutere cleri
cum ad iminentem violentiam repellen
dam. Dicit etiam Jo. d. lig. in tracta
tu de bello particulari q. si laicus pro
rebus suis defendendis iniiciat manu
in clericum: si alias non potest vim vi
repellere: et h. facit cum moderamine icul
pate tutele q. credit non esse excoicatum.
Allegat In. h. dicitur i. c. oli. cas. d. r. st.
spo. non. ubi est manus violenta: ut dicit
canon figs suadete. s. violentia repul
soria. Idem dicit e. si iniiciat manus i
clericum sic violentia p. pulsa do p. rebus
proximi. i. q. talis non est excoicatus. H. az
licitus est obuiare erroi: ubi obuiare
potest alias sentire v. d. l. 83. error. 2. i
reperiende clericum i adulterio vel stu
pro cum vxore m. se sorore vel filia: ut in
c. si vo. p. Cum ea est q. putat vxor et non
ide dicitur. Et h. t. 3. Un. et Bosfre. in
d. c. Noie et vxoris intelligit sponsa d
p. n. i. ut t. 3. gl. Noie vo m. ris vtrum in
telligant oes ascendentes: et noie filie
descendentes: t. 3. gl. q. si hoc casu: q. non
debet extendi linee. Ho. dicit hoc tuti
Jo. d. lig. Et h. t. 3. Buil. non soluz ad
coitu est restringendum: s. ad amplexus
et de osculationes: et q. n. q. s. preparat se
ad opus carnis: si t. n. i. loco suspco
sed i publico h. faciat: sicut fit q. n. q. lu
dedo: tunc verberans h. i. incideret i

canone. Itē cū per signa aperta et p
pinqua negoco stat: a clerico turpi
tudine coitus ibi ante expletā statim
eē cū p. dictis: verberas h. i. non incideret
si h. facit i continēti a. n. q. diuertat ad
alia. Hā postea verberas incideret. et
intellige de attinētibz p. dictis. Item
si clericus tangat mulierē inuitā p. p.
turpitudine: si illa se defendens cum
moderamine inculpate tutele reum
p. cutiat: non incidit in canone s. 3. Buil.
8. i. eo q. auctoritate sue p. latōis: v. l. d.
mādato p. lati iniicit manu i clericum.
e. ti. ex tenore. et c. vniuersitat. et itelli
gas i plato corrigēte si tū modū exce
dēte: alias foret loc. appellatōis: et pu
niret sic excedēs. Leuis. n. correctio
ē p. missa. Si autē p. lat. mādat clericum
verberari: v. l. ad tormētū p. o. i. p. laicu
vterq. ē excoicatus: v. l. i. c. vniuersitat.
Et h. nisi talis clericus esset incorrigi
bilis p. clericos. s. 3. Pe. de perusio
sine clericus sit corrigibilis siue si b. n.
p. o. t. capi p. laicum d. mādato sui p. lati
Itē dicit Archi. di. 45. q. si est tutum
nec honestuz monachū verberari p. co
uersū. h. i. c. 9. in senioribus ecclie q.
pueros corrigē p. n. t. c. cum voluntate. e
ti. h. intell. r. modum non excedendo.
Decim. i. d. n. s. corrigētibz: e. t. c. cum
voluntate. Idē dicit gl. q. d. n. s. dom.
p. t. corrigē clericos i ferioz ordinum
sine p. ea excōis. Quilibet. n. familias
suaz corrigere debet. 23. q. 4. duo ista.
Undecim. in p. p. ing. e. t. co. cum vo
luntate. vbi dicit gl. q. non soluz pater
sed etiam p. pinqui domesticos suos
corrigere debent. C. de emendatione
p. pinquoz. l. vna. Duodecimus i pa
tribz corrigētibz filios: hoc itelli
gendo: dūmō non sunt constituti in sacris.

Ita sacer ordo liberat a p[ri]a p[re]s[er]vate: et
et servili quo ad manu[m] iniectione[m].
54. di. ex antiq[ui]s. z. c. frequens. si aut[em]
tales excedat modu[m]: tenet glo. q[ui] sunt
exco[m]municati in. c. cu[m] voluntate. Mouet
q[ui] canon exigit doli sine quo violen-
tia no[n] committit[ur]: sed he manus s[un]t chari-
tatiue: l[icet] modus excedatur. Ego non
credo gl. vera[m]. Ita limitata correctio
p[er]missa e[st] patribus erga filios: et o[mn]is
erga seruos: sicut p[re]latis erga subdi-
tos p[er] s. allegata. excessus igitur idu[m]
pena[m]. Jo. de lign. Pet. d[icit] p[er]usio t[er]t[er]o q[ui]
etia[m] i[n] sacris existit p[re]s[er]vate pot[est] verberare
ca[m] correctionis. p[ri]ma opinio tutior est
et scda r[ati]onabilior: v[er]o. s. possint p[re]s[er]vate
verberare filios et in sacris ca[m] corre-
ctionis. qua[m] etia[m] t[er]t[er]o Pa. et Da. Tertio
decim[us] in eo q[ui] iniecit manus i[n] clericu[m]
depositu[m] traditu[m] curie seculari: d[icit] i[n]-
di. cu[m] no[n] ab ho[m]i[n]e. hic p[re]s[er]vate. s. e[st] tactus
Quartusdecimus i[n] eo q[ui] iniecit manu[m]
i[n] clericu[m] se ad vita[m] d[omi]ni clericatu[m] da-
te: vt cu[m] bigamia d[icit]ur: di. 84. quisquis
Et no[n] q[ui] bigam[us] exutus e[st] o[mn]i p[ri]uilegio
clericali. vt de biga. c. i. li. 6. Ibi tamen
i[n] gl. dicit Jo. an. q[ui] h[ic] e[st] verum d[icit] his q[ui]
sic i[n] minorib[us] d[icit]ur. s. cu[m] duabus: v[er]o
cu[m] corrupta: secus si i[n] sacris q[ui] tunc
n[on] p[er]dit p[ri]uilegiu[m] clericale. Idez archi.
Guil. Bar. Jo. mo. Sic intrans reli-
gione[m] bigamus gaudet tali p[ri]uilegio
sz Jo. an. i[n] q[uest]ione mercuriali. Quin-
tusdecimus v[er]o sz Ricar. or. mior. in
4. s[er]mone. di. 18. q[ui] non incurrit maior
exco[m]municatio q[uam] aliq[ui]s si ex deliberat[i]o[n]e
sociu[m] suu[m] clericu[m] leniter i[m]pellit: q[ui]nis
fit turbat[us]. Mortale. n. peccatu[m] no[n] co[m]-
mittit[ur] nisi ex deliberat[i]o[n]e vel post te[m]p[us]
humani fragilitati sufficiens ad
deliberandum: cum factum est tale q[ui]

homo no[n] obstante humana infirmi-
tate tenetur de necessitate deliberare
vt p[er] deliberat[i]o[n]e[m] ab illo opere licito
retrahat. Null[us] aut[em] exco[m]municat[ur] a iure
nisi p[ro]p[ter] peccatu[m] mortale. L[icet] n. iura
p[re]cipiat vt a iudice n[on] infligat[ur] nisi p[ro]p[ter]
peccatu[m] mortale. v[er]o videt[ur] q[ui] co[n]dicio[n]is
canonis non valuerit vt exco[m]munica-
tio a iure incurreretur: nisi p[ro]p[ter] pec-
catu[m] mortale.

In. 18. casib[us] exco[m]municatus p[er] iniectione[m]
manu[m] violenta[m] i[n] p[er]sonas ecclesiasticas
potest absolui citra papam.

In. 18. casib[us] exco[m]municatus p[er] iniectione[m]
manu[m] violenta[m] i[n] p[er]sonas ecclesiasticas
potest absolui citra papam. Quinto notandu[m] est q[ui] in g[en]eralit[er]
casibus et sig[is] incidit i[n] canonez p[ro]p[ter]
iniectione[m] manu[m] violenta[m] i[n] p[re]di-
ctos potest t[ame]n absolui citra sede[m] apo-
stolica[m]. Primus e[st] de periculo mortis
vbi no[n] q[ui] intelligitur tale periculum
no[n] solu[m] p[ro]p[ter] infirmitate[m]: sed et si sit
i[n] quocunq[ue] periculo vicino mortis: pu-
ta sitimeat hoste[m] vel predone[m]: v[er]o cru-
delitate[m] potestis: vel si navigatur[us] sit:
vel per loca insidiosa tra[n]siturus. s. d[icit]
dona. ca[m] mortis. l. 3. z. 4. Idem hostis. z
addit q[ui] idem est si oblectus sit: vel ob-
fideatur vbi iaciunt machine v[er]o bali-
ste. Et t[ame]n iniungenduz ei q[ui] si euaserit
p[oss]it se sedi apostolice: vel ei q[ui] possit
euz absolnere ma[n]datuz ei sup[er] h[ic] re-
cepturus: et d[icit] sen. exco. a nobis. z. Et
idem casib[us] sequenti[us] remoto. s. i[m]pedim[en]-
to p[re]q[ui] i[n] puero: vt ex de sen. ex. de ce-
tero. in fi. z. c. ea noscitur. i[n] fi. Et si ces-
sante i[m]pedimento non se presentent
incidunt i[n] eandem s[er]uam exco[m]m[un]ic[i]o[n]is. ex
de sen. ex. eos. li. 6. z. est cu[m] quis hab[et]
inimicitias capitales: vel alias i[n]stas
excusatio[n]es p[ro]p[ter] q[uod] n[on] p[oss]it se sedi apo-
stolice p[re]s[er]vate: et de sen. ex. de cetero
de ista excusatio[n]e stabit arbitrio bo[n]i

Viri. ff. de verb. ob. continuis. §. cū ita.
et extra de voto qđ super his. Terti
us in ostiarijs qui preteritū beneficij
clericum non grauitur lesit: extra de
sen. ex. si vero. Et nō qđ si talis non i
casu futuro sed ex deliberatione per
cussit clericum grauitur a papa debz
absolui: ex de sen. ex. si vero. Idem d
officiali. 4. in officiali qui in arcendo
turbam non ex pposito: sed non sine
culpa aliquem clericum percussit:
vt in. d. c. si vero. qđ si clericus arma
tus venit ad bellum: et facit insultū: et is
qđ quem venit ipsum rapit sū Inno.
si sciens hoc facit: excoicatus est: sed
ad papā nō mittit. Si tñ h sit ad de
fensionē nō ē excoicatus: dñ tñ cessate
cā defensionis ipm libē ire pmittat: vt
nos. dicit. Si etiā officialis publicus
talē capiat auctoritate ppa: qđ alit nō
poterat: ppeia ab iniuria alteri? nō ē ex
coicatus: imo meret. 23. q. 3. fortitudo.
et c. sequētib. Et h dico si platus non
ē ibi qđ h faciat et ipe etiā pclato qđcūq
pōt restituat: alioqn ē: ex de sen. ex.
vt fame. §. laici. Et nō. ēt De. de peru
sio super. d. c. vt fame. qđ nō solum in
dici seculari licitū ē capere clericū de
liquēte ne fugiat: s; vt pntet epō: s; ēt
leso cuiusq; alij s; Inno. qđ ēt dicit qđ
si laicus hz clericū hūicē quē hz suspe
ctū d furto: qđ pōt illū capere et detinē
Quintus si sit mulier: nec distingui d; z
vtrum sit fortis vel debilis. Et nō sūm
Guil. qđ in ptate epi est mittere: vt nō
quia non distinguitur circa eas inter
atrocē et nō atrocē iniuriā. Sextus si
sit senex et valitudinarius. Septim⁹
si sit mēbris destitutus: ita. s. qđ ad se
dē apostolicā accedere nō possit. Tres
casus pxiime dicti habēt ex d sen. ex.

mulieres. et c. ea noscūt. et c. qñis.
Octauus de infirmo qui scz ppetuū
hz infirmitatis impedimentū: vel etiā
tpale: si timet qđ acceleraret mors:
ex d sen. ex. qđ de his. Monus i pau
pere quem oportet mendicare: vt in
dicto. c. qđ de his. Et de his quatuor
casibus habes etiam. j. e. l. Decim⁹ si
regularis verberat regularē: ex d se.
ex. monachi. et c. cum illoz. et etiā si
percussit secularē: vt ex de sen. ex.
religioso. li. 6. Undecimus in his qui
non sunt sui iuris: sicut filij familias
et serui: extra d sen. ex. com. mulieres.
De filijs familias et seruo nota qđ itel
ligendum est qđ non debent mitti qñ
hoc esset in pēiudiciū patris: vel dñi
nisi fuisset causa enormis excessus qđ
ppter vitandum scandalum ad sedē
apostolicā essent mittendi: extra de
sen. ex. c. relatum. Et intelligendū ē
de seruis qui scilicet sunt seruilis con
ditionis: non de famulis seruientib.
Sed et de filijs familias intelligit In
no. si sūt impuberes: alias si sūt adul
ti: licet sint in patria potestate mitten
di sunt ad curiam: quia in hoc sui iu
ris sunt: quia possunt ire quo volunt
Duodecim⁹ in pubē: ex d sen. ex. c. i. et
h ēt si post pubertatē postulāt se ab
solui: vt. eo. ti. c. si. Et nō qđ si nō essēt
doli capaces nō inciderēt. Si sunt do
li capaces tunc incidunt si aīo iniuriā
di vel vidicandi percutiūt: sed postq;
venerunt ad pubertatem: vt in. is. vel
sextodecimo anno: si adhuc tales sūt qđ
sine periculo ad sedē aplicā ire nō pnt
ppter imbecillitatē corporis: vt defectuz
discretōis ab epō pnt absolui recepto
iuramēto qđ impedimēto blato ad sedē
aplicā se pntabūt: vt nō. d sen. ex. c. si.

Dicitur *De. de pal. i. 2.* sententiarum quod pueri et mulieres qui probabiliter ignorant iura positiua: percutientes clericum scientes esse clericum: et nescientes penam canonis: nec scire debentes non enim peccant quia nesciunt canonem. Siquis suadente etc. Nihilominus quia contra legem nature faciunt: cum pena legis nature incurrunt etiam penam legis positivae: quamvis excusabiliter ignorent. Tertius decimus de clericis qui coiter vivunt et sub vno tecto dormiunt: et in eadem domo vescuntur: etc. d. vi. et ho. cle. qm. qd coiter expolit qm filii vivunt in aliquo collegio. Quartus decimus in monialibus: etc. d. sen. ex. de monialib. Quintus decimus in hospitalariis sancti Iohannis hierosolymitani: etc. d. sc. ex. can. **¶** Que dicatur enormis iniuria circa huiusmodi iniectionem manuum et quis possit ab ea absolvere. **¶** Sextus decimus et ultimus casus est de iheretice clericis levi iniuria: etc. e. pueit Et h. qda dixerint decretale hac continere privilegium non ius coe. Dic. Jo. an. in noue. sup. d. c. q. consuetudo q. e. optima legum interpretatur: q. ius coe continet: et q. epi in leuibus possunt absolvere. Et hoc credo. Et ad huiusmodi solutionem distingo iter leui mediocriter et graue siue enormem offensam: ut in leui ocs indifferenter absoluant. In mediocri certas personas privilegiatas: ut ostiarios officiales seruos clericos coiter viuentes et pfectos. In enormibus nullos nisi in casibus in quibus papa non potest adire. Nec Jo. an. Idem Jo. de lign. Et de enormi iniuria explicat Jo. an. super. c. cum illorum. eo. ti. dicens Enormis est si effodiat oculos: si vul-

neretur: si in theatro vel in foro: vel in conspectu iudicis percutiatur. Multo fortius si in cimiterio: vel dormitorio verberetur: si quocumque membro mutiletur si ad effusionem sanguinis grauem ex graui ictu perueniente perueniat: si in episcopum abbatem: vel clericum secularem per religiosorum manus iniiciatur: si ex manus iniectione scandalum oriatur. Item si in priorem suum abbatis locum tenentem manus iniecerit. Et dicitur *Posti. idem intelligendum* quotiens inferior et subditus in superiorem manus iniicit. Et per hoc videtur solui questio de monacho qui absente abbate percussit vicarium quem abbas dimiserat in claustrum: alium tamen claustralem. Nec ibi *De. etiam de perussio super. d. c. predicta* possit: et specialiter hoc: quod si abbas se absentando loco sui dimittat vicarium aliquem iniiciens in eum manu reputat enormem iniuriam commisisse: ut absolui non possit citra sedem apostolicam. Et in directorio iur. d. q. predicatorum et minorum in huiusmodi enormibus iniuriis: seu percussionibus incidentes: vigore suorum privilegiorum possunt absolui a superioribus ordinis sui. Et in eodem libro dicitur quod idem est. i. enormis iniuria quicunque inferior in suum superiorem manu iniicit. Sed Jo. de lig. super. d. c. cum illorum. dicit quod cum religiosus percutit clericum secularem: hodie potest absolui per episcopum in casu quo possit absolvere alium clericum. e. ti. religioso. li. 6. duz. s. percussura est lenis. Hostie. dicit quod iudicium de leui iniuria vel enormi est totum arbitrio episcopi mittendum: allegat ex usagatam plecti. Et addit: caueat tamen sibi de arbitrio tempore. q. q. per episcopum non possunt absolui vel per suos platos sed apostolice reseruat

Sz vtz legati d latere inre legationis
valeat quolibz per huiusmodi absol-
uere sūt varie opinioes. Huil. i. spe. t3
q non possunt absolui p atrocit in
telligit atrocē homicidiū vl mutilatō
nē mēbz nō simplice sanguinis effu-
sione: r cū ossiū fractione. Idē. Bos.
in. c. qd tūlatōz. d. ossi. leg. Abbas te-
net q quolibz r p qlibz pcssiōe: vt i
c. ad eminetiā. r. c. ea nōcūt. eo. ti. Jo.
an. r Jo. de lig. dicunt q hec opinio
vī vera si pōderēt text^o pōis qui lo-
quūt gūalit. r c. qz pcessū ē legat: r
sic vt bñficiū latissime interpretādū: vt. l.
si bñfi. ff. d. pñci. et qz hoc fauora-
bile aīabus r sic nō restrīgēdū. Stat g
regula q per solū sūmū pōtificez vel
legatū d latē absoluantur tales. Qui
legati d latē pape missi: r si sint extra
terminos sue legationis: dūmō sint i
via tales pnt absolue: cū si tales excōi-
cati aliūde veniāt: et d. ossi. le. excōica-
tis. Sz legati q nō mittūt d latē pape
dū sūt ex terminos sue legatōis: nemi-
nē tales absolue pnt. Sz dū sūt ex ter-
minos pūncie sibi pmissē: tū exītes
d pūncia sibi pmissa: nō aliūde venie-
tes. Et sz Jo. an. dicunt legati d latē
soli cardinales: alij vñcunqz missi sint
nō dicunt d latere. Maiorē ē penitē-
tiarj in curia: ac minores pnt absolue-
re d omni enozmī lesiōe fca in pōas
clericorū et si mutlassent vel occidis-
set: dūmō nō pzelatos occiderint vl mu-
tilauerint. pnt autē hec si sūt pntes ipi
q debēt absolui r pñlio pū habito:
r cōfessu cū cardinali. l. sūmo pñario
Et multo magis pōt hoc ipse sum-
pñarius: nō tū occisores vel mutila-
tores pzelatorū pnt absolui sine cōfessu
pape: sic regi i li. casuū ipoz pñari-

oz: r hō dico qstū ad istud d pñarijs

Excoicatio d isecutores cardinali-
um pape reservata.

Ca. 2.

Ips deinceps in hoc sacrile-
gij gen^o irrepperit q sacre ec-
clesie romane cardinales ho-
stilit fuerit isecur^o: vel pcusserit vl ce-
perit: vel soci^o fuerit faciēt: aut fieri mā-
dauit: vl factū habuēt ratū: aut cō-
siliū dederit: vel fauorē vel postea re-
ceptauit: vl deflauit sciēter eūdez
sicut cris lese maiestat^o re^o ppetuo sit
iāmis. d. r. j. Ex isecutiōe pdicta sic
ex iniectiōe manū violēta: ipso facto
sūam excōis icurrat: tā ipe isecutor
q alij supradicti tāti mali participes
nec ab alio q romāo pōtifice possūt
bñficiū absolōis obtinē nisi dūtaxat
i articulo mort^o. Bonifaci^o. ex d peni-
felis. li. 6. r. j. Si pnceps senator cō-
sul pñas: vel ali^o dñs: siue rector cōtra
psūptores pdictos pnt pñois tenorē
nō fecerit obseruari: tā ipe qz officiales
ei^o. j. mēse postqz res ad noticiā eoz
venerit: eo ipso sūiaz excōis incurrant
bonifaci^o vbi. s. Insecutionez. De per-
cussioe r captiōe nō erat dubiū: sz de
isecutiōe hic spēalit statuit hec pena
Jo. Hostiliter. i. sicut hostis r inimi-
cus capitalis: vel publice: r manifeste
sicut etiam sumitur. ii. q. 3. Quicunqz
archidiaconum percusserit: hoc intel-
ligo de illo qui nō iuste fecit hoc: pu-
ta se non defendendo tūc enim ces-
saret pena: quia vim vi repellere licet
cuilibet. Jo. an. Lepit. capere. hoc in-
telligo cū effectu: vñ si nō capiat sed
fiat ei ad domū insultus vt ei fiat iū-
ria: vel obsidēt eū in domo vl castro

vel etiam claudant eum in domo: nō
ut ibi eum custodiant: sed ut inferant
ei verecundiam: non credo tunc habe
re locum: quia hic dicitur f. m. id qd nō.
Iano. super. c. nuper. ex de sen. excō.
Ratū habuerit h. intelligo cū ei cōtē
platiōe vel noīe sit factū: ut de re. in.
ratur. l. 1. 6. Jo. an. Idez archi. Favo
rem. Non nudum vel simplicem. Et
nudum consilium vel simplex fauor
intelligitur illius qui ad maleficium
faciendum nihil adiicit. Jo. an. et ta
les hanc sententiam non incurrūt: ut
dicitur in tex. ipsius ostōis. Recepta
uerit. Pari. n. pena sunt puniēdi rece
ptatores sine qbus diu nō pnt delin
quētes latere. ff. de recep. l. i. nisi essent
cōsanguinei vel affines. ff. eo. l. 2. Jo.
an. Hō ē q sic delinquētes icurrunt
alias penas multas tēporales: et nō so
lū ipsi s; et filij et nepotes eoz: qd po
tes vidē in tex. Dicit tñ archi. q qstū
ad ifamiā et bonoz cōfiscatōz effectua
lē et penā corpālē ifligēdā necessaria
ē sūa saltē gñalis: ut. l. pñciat eum
criminosū ēē crimine lese maiestatis
alias q quis dñiuz bonoz suoz ipo
iure vel ipso facto ē pñs amittat ex
die cōmissi criminis: nō tñ ei auferent
nec fiet executio ablatiōis bonozum
suoz: vel alterius pene: nisi p sūam
saltē gñalē. Postq res ad noticiam
deuenerit. pōt hoc intelligi tripliciter
vno mō sic: quasi velit dicere q si ali
qs accusator existat debeat instantiā
h. causē criminalis: ex quo fuit conte
stata infra spaciū mēsis per sententiā
terminari: et executiōi mādari: aliogn
isti incurrunt penas hic insertas. 2.
modo potest intelligi q dicat de noti
cia: ut ab aliq accusatore aliq denuncia

uit sibi q tale facinus perpetrātū fu
it: et hoc siue aliqs d officialibus suis
hoc nunciauerit ipsi iudici: siue qui
cūq; aliuf qus puatus. Debit ergo
iudex statim ut audiuit tali nūciatōe
recepta pcedē ad ingitōez et testium
receptionē in vicinia in qua tale faci
nus dicebat ppetratum: quos testes
indicabit sibi denunciās: et si non oēs
saltem aliquos: et si iudex neglexerit
q nō iglierit: et veritatē nō iuestigau
erit: et sūam cōdēnatoriāz tulēit: et exe
cutus eā fuerit a tpe denunciationis
pdictē sibi facte mēsis lapsus sibi fue
rit ita q omnia expedita nō fuerint:
isti pene subijciē hic inserte: tā ipē q
eius officiales. Hoc tñ sane intellige.
Hā qñ res ignorat debet plenius ad
noticiā iudicis deuenire: et tunc diui
uina et humana lex resoluat: et f. m. q
ibi cōstitutū ē remota acceptōe psona
rū diffinitiuā sententia pferat. ai. q. 3.
summo ppe. 3. mō pōt intelligi qd hic
dicitur per noticiam per famam: ut
iste mēsis incipiat currere ex die ex
qua ista fama auribus iudicis innotu
it q quis nō sit tunc enim statim debet
iudex pcedere ex officio suo ad inui
sitionē. Archi. Et ibi pōt plures in
stātiās ad pñcia: et eas soluit: et mltā
ibi dicit.

Excōicatio d bāniētes epōs: et ad
h. opē dātes pape referuat.

Cap. tertium.

Quis suadente diabolo: q
uis iniuriōse pontificem vel
temere percusserit: acceperit
sen banniuerit: vel hoc mandauerit
fieri: aut facta ab alijs rata habue
rit: vel socius in his fuerit facientis:
aut consilium in his dederit.

aut fauorem seu scienter defensusuēit
eundē in illis casibus de predictis in
quibus excoicationē p iam dictos ca
nones nō subiret. Si h'i n're cōstōis
aut anathemat' mucrone percussus
ac nō queat nisi per sūmūz pōtificez
p'ter q' in articulo mortis absolui: r. j
P'tas v'eo p'siliarij: baluū: scabini: ad
uocati: rectores: consules r officiales
ciuitatis qui i ep'm suum cōmiserint
aliquod premissozum: quocunq; no
mine censeantur in premisis culpabi
les existentes: similiter excois senten
tia: qua nisi vt premitit' valeāt ab
soluōis bñficiū obtinere sint subie
cti. Clemens. extra d pen. si quis. i. cle.
Diabolo: q' si nō fieret suasiōe dia
bolica: puta ignoranter nō esset loc'
penis iscriptis: d sen. ex. si vero. Pau.
Quēis pontificē. Illos ergo qui re
nūciauerūt loco n' ordini: v' icludē q'
ad excoicationem incurrendam. Ele
ctos. vero nōdum cōsecratos qui pō
tifices. i. ep'i nō sūt nō videt' includere
Jo. an. Idē Pau. q'stuz ad electos nō
secratos. Temere. Ille igit' q' p'ute
ret se defendēdo nō ligat' his penis.
Jo. an. Bāniūēit. V' d q' plus h'z ista
decretalis q' illa felici. e. ti. li. 6. i eo q'
punit bānientē q' illa n' facit. Jo. an.
r istud bānire pcedit p'suetudine ciui
tati. vñ periculū q' iminet bannit' ē
diuersū fm varietatē bānoz. q'busdā
n. si capiātur iminet mortis periculū
q'busdā soluōis pecunie: r qdā pñt
ipune offēdi. Pau. Mādanerit. Hic
v' solum mādatum punire: ēt si mā
datū nō leg' effect'. sed satis durum
est hoc tenere: ideo posset expom l'ra
vt. s. p'cussioes: captioes: vel bāna sint
fca: vt sic regrat' factū pfectū. Pau.

Idē Jo. an. Rata. oporteret q' hec
facta fuerint ipsius p'teplatiōe: alias
ratū habē nō posset: de re. iu. ratum.
li. 6. Jo. an. Idē Pau. r Archi. fel.
cis. e. ti. li. 6. i quodam simili. Socius
Hic puto stricte sumi sociū p agente
q' aliqd coopat' ad actum p'cussiois
captiois v' bāni. Et l'z in delinquēdo
sint qñq; plures socij: quoz nullus ē
pncipalior: r tales includunt' sub agē
tib' d qbus premisit: qñq; tñ vnus ē
pncipalis: al' coopans: r sic sumitur
h' soci': q' p'z: q' d faciēte premiserat
Jo. an. Cōsiliū. fraudulētū nō nuduz
Et dicitur nudum q' nihil adiicit ad
peccādū: vt nō. d sen. ex. nup. i. z. glo.
Cōsiliū aut' pstat' suadēdo: rogādo
r ipellēdo: i'struēdo: vel vtilitatē inde
secuturā ostēdēdo: vt nōt. Innocē. d
homi. ad audiētiā. De nudo vero cō
silio hic nō puidet'. Pau. Fauorem.
Sciendū q' est simplex fauor q' nihil
adducit ad peccādū: d tali n' videtur
hic intelligendum: r q' littera dicit in
his: scz p'cussioe captioe v' bāno: patz
q' fauēs huic delinquētū p' delictuz p
ter defensorē: d q' sequit' nō incurrit
hanc penā. Sz in materia hereticoz
latius recipiunt' fautores: vt habebit'
j. Jo. an. Defensauēit. Puto q' ēt defē
sorē post maleficiū punire intendit.
Est q' quidā defensor. i. auctorizator
delicti: r talis grauius punitur q' agē
tes. ii. q. 3. qui consentit. Est alius de
fensor q' etiā post delictū defendit: pu
ta impediendo ne delinquens ad ma
nus iudicis veniat examinandus vel
puniendus. 27. q. i. si custos. vel impe
diēdo ne fiat executio. hunc etiā intē
dit icludē: r pbat'. e. ti. felici. li. 6. V' d
puto q' his qui talem defenderet ne

ledat a puato: nedum tertio: s; illo of-
fensio: puta epo vl eius p sanguineis vi-
dicare volentibus includat hac pena.
De illo q defedit i iudicio pnuiciado
vide qd dixi post Hostie. d. de. exco.
proposuit. sup vbo fautor. Pau. au-
te h plegit r declarat p distinctioz: qz. s.
aut aduocatus vel pcurator talis de-
fedit iuste: qz scz putabat eu inculpa-
bile iura p eo allegado r ostendedo
eu inocete: r sic no ligat aliq pena: et
si postea appareat eu culpabile. R. d.
est qz in talibus iusta defesio refuat
de excep. cu inter. Et ut iusticia r co-
sciencia defedit: r tuc ligat hac pena d
hereti. si aduersus. Tales. n. defenso-
res appellant. is. q. i. d. pnuiciu. Pau.

Excoicatio s oes hereticos r pape
reseruat absolutio.

Ca. 4.

Quicunq; semel in heresim da-
natu labitur ei datione se-
ipsu inuoluit. Helasius papa
24. q. i. c. i. In glo. sumaria dicitur q
siue veteri siue noua segtur heresim
excoicatus e: s; sit occultus. It d q oc-
cultus h intelliged e respectu pluriu
r n respectu act exterioris. It s; p. de.
d. pal. in 4. p solo actu interiori: quo
tu solo ho e perfect hereticus: no in-
currit excoicatione: s; si aliquo actu
exteriori manifestat delictu suum qz
tunc qz occultu: tuc incurrit. Uniuersos
qui sentire aliter de sacramentis
aut docere no metuunt qz sacrosancta
romana ecclesia predicat r obseruat
r gualiter quoscunq; eade romana ec-
clesia: vel singuli episcopi per dioce-
ses suas cu consilio clericor: vel cleri-
ci ipsi sede vacante cu consilio si oportu

erit epoz vicinor hereticos iudicare
rit viculo ppetui anathematis inno-
dam. Lucius 3. in. c. ad abolendaz.
et de hereticis dicit in quadam glo.
sup illo vbo Iudicauerit. i. i heresim
iam danata r indubitata incidisse.
als. n. si d articulis fidei dubitatio ori-
ret: r dubiu sit q bene vel male dice-
ret: sola romana ecclesia habet deter-
minare. 24. q. i. quotiens. Et dicit de.
de ancha. It d epus cum consilio de-
ricor posse d heresi cognosce r puni-
re: ergo episcopi vbi etia de fide agi-
tur sunt ordinarij: r d officio tenentur
ingrere. J. e. excoicamus. Dubia tu si
dei no poterunt decidere s; referenda
sunt pape. Et qz ca heresis est dubia
patet qz i snia pferenda eps requirit
consensu capituli: s; consensum n expe-
ctet de his que fides aplica nouit. ho-
die no pot eps ferre sniam in ca be-
sis sine inquisitore heretice prauitatis.
J. e. cle. i. It d q pnuilegiu exceptionis
n eximit exceptu a iurisdictione dioce-
sani committete crime heresis. De. d. an.
dubitat an qcuq; t3 vbiq; s articu-
los parisiis danatos sit excoicatus.
r vr q sic. Et si no snia epi que no li-
gat subditos: nec ex territoriu: salte3
snia h decretalis ad abolendam. que
dicit viculo ppetui anathematis obli-
gam oes q p singulos epus tanq; he-
retici sut danati. Dicend. q eps n inte-
dit oes articulos danare sicut hereti-
cos: s; sicut dubios r periculosos: tu
qz multi catholici eos tenet: tu qz non
excoicauerunt: sed denunciauuerunt
excoicatos: tu qz no solu dogmatiza-
tes: s; et alit credetes esset excoicati:
tuz qz ad solu papa ptinz determina-
re gualit: qd e hereticu: r qd catholicu

nō ē est excoīcat^a a iure q tenet illud
qō vna ecclesia particularis iudicat
ēē hēticū: s; q firmit adheret ei quod
eccl^a vniuersalis vel romana: diffini
uit ēē hereticū: ad quā pertinet h^o q;
q̄dū adheret hō fidei ecclesie roma
ne: quēcūq; alia ecclesia tenet opposi
tū nūq; ē heretic^o: d^o sū. tri. c. dānam^o
i si. quia illa nō pōt errare: s; oīs alia
sic: sicut tota ecclesia grecoz: vñ det
minās contra tales hereticos n̄ incur
rit sūtiā iuris. Si vō queratur vtrūz
sententiā epī incurrat contra ei^o pbi
bitionē faciēs: certū est q sic: si ē sū
diū in loco subdito: Et idē est si exem
ptus ēēt in loco exēpto: et mltō magⁱ
si n̄ exēpt^o i loco exēpto: q; in talibus
que sunt fidei nō prodest exēptio. Si
aut nō sit subdit^o iure cōi: vel sūditus
in loco ex territorio nō incurrit: si ve
ro extrane^o in loco diocesis: aut ē ta
lis q nō sortit^o forū rōne delicti: sicut
forte archieps: et sic n̄ incidit: aut talis
q sortit^o: et tūc si est d articulis per ec
clesiā romanā dānatis: tūc incidit. si
autē nō est de illis non incidit: q; nō
peccat p inobediētiā: q; tē n̄ ē sūdit^o
Et nō q ex corpore iuris nō videtur
haberi q absolutio ab excoīcatione
ppter heresim dēctam papa sibi r̄fer
uauerit: ex quo argui poss; q ab epī
possent absolui per decre. nup. d sen.
ex. S; p pcessū pape q sit annuatiz in
curia sibi reseruat eoz absolutionez:
v̄t patebit. j. i ipso pcessu.

Excoīcatio contra fautores rece
ptatores hereticoz et absolutio pape
reseruat.

Cap. quintum.

Quot modis dicatur quis hē
tic^o: et q̄ ppe sit hēticos: et q̄t

sunt hereses iaz conficeret q̄t modis
puniātur et qualis: q̄n ad mīaz recipi
ant vide. j. an. z. p. i. c. d heresi. Excoī
camus omnes hereticos vtriusq; sex^o
quocūq; noīe cēseāt et fautores et re
ceptatores et defensores eoz. D^o noz. 3°
extra de sentē. excō. nouit. dicit. Pet.
d pal. in. 4. q credentes hereticoz sūt
q l; nllī heresi expresse adhereāt: cre
dūt tñ hēticos ēē bonos hoīes et ha
bere bonā fidē: sicut sūt apō nos sim
plices n̄ habētes expliciā: sicut qdaz
hēticaliscapt^o cū vno heretico pfecto
interrogatus dicebat volo mori i si
de dñi Guillemi. la. sic enī vocabat
ille perfectus: iste erat credens p̄prie.
Defensores aut sūt q psonā defēdunt:
vt aduocati prestādo patrocinū: vel
tabelliōes faciēdo iūtra: vñ iunādo in
cā. Qui aut n̄ psonā s; hētiz defendit
hēsiarcha ē. Receptatores vō sūt q in
domo vñ i terra sua eos recipiūt se
mel vñ pluries publice vñ puate. Fau
tores sūt q aliqui fauēt sēo mittēdo ali
moniā: vel h^o i. aliqui vbo: vt dicendo
isti sūt bōi hoīes et iuste agēt d eos: et
i q̄sitores i ponūt eis maligne cōficta.
Itē omisiōe q̄n q ptāte fūgit i capi
endo et als n̄ fauēt i q̄sitorib^o sic debēt
oēs isti sūt excoīcati ipo sēo sic hētici:
qd̄ intelligēdū: dñ tñ viciū suū aliquo
actu pdāt exteriori publice vñ occl^{te}
Itē q i ptāte exis omittit facē qō d;
l; nihil exteri^o agāt icurrit: q; ad idēz
iudiciū ptinet habit^o et p̄uatio. hec ille
di. iz. Quō exponāt oīa vocabula. s.
fauores receptatores: vide in. c. se.

Excoīcatio d̄ sepelientes hēticos et
fauōes credētes et receptatōes eoz.

Cap. sextum.

Quicūq; hereticos credentes
receptatōes v^l fautores eoz
sciēt p^lūpserūt ecclesiastice
tradere sepulture vsq; ad satisfactōz
idoneā excōis sūie se nouerint subia-
cere nec absolutiōis bñficiū merean-
tur nisi p^lūp^lis manib⁹ extumulent pu-
blice r^l p^lūciāt huiusmōi corpa dāna-
torū: r^l locus ille perpetuo careat se-
pultura: extra de hereti. li. 6. Quicum-
q; laici vel clerici cum vniuersalit⁹ di-
cat quicumq; r^l ita nullum excipiat.
Credentes. illi dicuntur credētes he-
reticorū qui ore proprio dicunt se cre-
dere erroribus eozum: de pe. di. i. si ei
potest. Et hoc indubitatum est: r^l pro-
batione nō indiget. Itē qui adoraue-
rint r^l reuerentiā suo modo exhibuerūt
consolationem vel cōionem ab here-
ticis acceperint: vel similia perpetrāt
q̄ ad ritū eoz p^linēt credētes mēto
p^lnt factis quibus error eozū exp^lmit⁹
vt posui exēpla. Itē q^l sermones eoz
r^l predicaūōes audierūt: si semel tantū
audierūt: r^l nūq; ampl⁹ redierint nō
debent iudicari hereticorū credentes
nec ei vide^l approbasse qđ postea vi-
tare: ar. ad hoc efficac. i. q. i. p^lstat. Itē
si q^l eos visitauit: alimoniam dedit: ou-
catū prestitit: vel similia fecit i qđ nūl-
lū ritū eoz oīdit: nō credo q^l possint
credentes iudicari. nā hec fiunt qñq;
iteruētū pecunie: sec⁹ si p^lus erāt lapsi
r^l postea ita facerēt: de here. li. 6. accu-
satus. Qđs tñ predictos quos dāxi nō
debere iudicari credētes fateor suspi-
cione maxima nō carere: r^l iō posse eis
idici purgationē canonicā m^l cano-
nicas sactiōes. Itē q^l libros hēticorū
suscipiūt si statim eos destruxerint in
cēdio vel alio mō innoxios indicādos

credo. s. oīscredētes. 5. q. i. c. i. Alias si
suspecti sunt r^l nō destruit eis ē indi-
cenda purgatio canonica. Arch. Re-
ceptatores. gl. Archi. Illi dicuntur ta-
les q^l sciēter recipiūt: r^l si nō frequent⁹
ar. efficac. de pe. felici. li. 6. Nā v^lbus
frequentatiū in iure p^l simplici v^lbo
ponit. i. receptare p^lrecipere. hōz au-
tē q^l sciēter receptat: qđā sūt i culpa: qđ
dā nō h^l sane notādū videt⁹ q^l iura ci-
uilia illū vidēt intelligē eē receptato-
rē: q^l latēt recipit r^l celat vt p^lseruet r^l
manus iudicis enadat vt innuit. ff. d^l
recep. li. i. Defēsores. glo. archi. Si de-
fenderit q^l errorē ipsū dānabilior est
eo q^l errat: r^l nō solū hēticus: s^l hētiar-
cha d^l. 24. q. 3. qui aliorū. Si vero de-
fendit personā resistēs virib⁹ vel po-
tētia ne ad manus iudicis veniat pu-
niēdus vel excōicā dus: pōt h^l defē-
sores p^lcedi ad excōicationē: r^l p^l h^l i p^l
sumptiōe posset ei indici purgatio ca-
nonica. Sautores. glo. Archi. qui pu-
blica p^late fungunt⁹: vt p^llati r^l p^lnci-
pes ex sola omisiōe p^lnt dici fautores
puta si ab ecclesia cōdēnatos nō fugāt
r^l puniūt sicut debent. 23. q. 3. qui pōt.
P^luate v^lo persone in hoc casu si nō
capiunt: si p^lterēntes nō detinēt: fauto-
res dici nō possūt. Nā hoc p^linet ad
eos q^l p^late fungunt⁹: r^l hē verū: nisi
sint p^lsone p^luate tales q^l i iuramento
se astrinxerint. Si ei iurauerint indi-
care r^l celāt nō nego eos fautores. Itē
si q^l excusat hereticū: nō ex lingue lu-
bico: nec p^l iocū: s^l in conuenticulis:
vel inter laicos: sicut multi sepe di-
cētēs: Isti nō sūt tales q^lles dicūtur: nec
negāt ista vel illa: vel forte q^l aduoca-
ti sūt alig: r^l defēdēdo eos excusāt eo-
rū p^lcess⁹: p^lnt dici fautores p^lfidētiōe

habita personarum loci et temporis. Item si quis facto faueat probatione non eget puta in eo qui tali alimonia procurat qui liberat: qui ea per que liberat sibi ministrat: et si qua sunt similia. Ideo in eo qui precibus liberat. i. q. 4. c. i. Sciens ergo si hoc nesciebat ipse tumulans: non ligatur hac pena: quia facti ignorantia unumquemque excusat. Ecclesiastice sepulture. vult dicere littera ista: quia talium cadavera non debent in cimiterio ecclesie tumulari neque alibi ad modum christianorum: sed foras iactari ab ecclesiastica sepultura in signum perpetue damnationis. Archi. Proprijs manibus. id non alienis. imponitur predictis et alie pene quas potes vide in textu.

Excoicatio contra rectores impeditores vel non iuuantes epos et inquisitores in inquisitione hereticorum et fautorum et receptatorum.

La. 7.

Inquisitionis negocium contra hereticorum prauitatem ad dei gloriam et augmentum fidei: vris temporibus prosperet. id est. in qua constitutione sunt plures excoicationes constitute. Primo omnes prelates et omnes temporales et rectores quibuscumque officiis vel dignitatibus: vel nominibus censeantur: et eorum officiales vel baliui: quod diocesani vel episcopi: vel inquisitores heretice prauitatis non obediunt in hereticorum vel iporum credentium: vel defensorum: vel receptatorum fautorum inuestigatione captione et custodia diligenti: cum ab eis fuerint requisiti sunt excoicati. 2º omnes predicti rectores si predictas personas pestiferas non duxerint: vel duci fecerint sine mora postquam fuerint requisiti in prelatum siue carcerem

eporum seu inquisitorum: vel ad locum alium de quo ipsi vel aliqui ex ipsis mandauerint. 3º eorum omnium: vel dñorum et rectorum districtum: vbi per viros catholicos a prefatis episcopis vel inquisitoribus: vel eorum de aliquos deputatos: sub arcta et diligenti custodia teneantur: donec eorum negotium per iudicium ecclesie terminetur sunt excoicati. 3º omnes supradicti rectores: et eorum officiales et nuncios si de heresi ab episcopis: vel inquisitoribus condemnatos: vel eorum brachio derelictos non statim ceperint et in dilatione adiunctionis debita puniendos non obstantibus appellacionibus quibuscumque predictorum sunt excoicati. 4º omnes supradicti rectores et officiales si captos per crimine heresis: absque victorum eporum siue inquisitorum: aut saltem alteri eorum littera vel mandato a captione vel carcere liberauerint sunt excoicati. 5º omnes supradicti eorumque officiales: si de crimine heresis cum mere sit ecclesiasticum cognouerint quomodo vel iudicauerint sunt excoicati. 6º omnes suprascripti quod sciens in predictis vel aliqui predictorum inquisitionis officium dederint auxilium consilium vel fauorem sunt excoicati. 7º omnes supradicti si executionem sibi pro heretico crimine a diocesano vel inquisitore iniunctam prompte prout ad suum spectat officium facere detractent: vel diocesanorum siue inquisitorum iudicium vel sententiam seu processum directe vel indirecte impedire presumant sunt excoicati. Omnes supradicti si sententiam predictam excoicacionis in qua incurrissent omnino panna sustinuerint extunc velut heretici condemnantur. Hec omnia in predicta constitutione: que incipit: ut inquisitionis. extra de heretico. li. 6. ut inquisitionis. vbi dicitur heretici admixti fidelibus: de hoc facienda est inquisitio

ut a fidelibus discernentur: et inuenti corrigant. Archi. Puniedos: q si in-
gitor z ordinarius discordat in mā-
dato: q vnus mādat puniri p se pde
natū: alter mādat relaxari p se abso-
lutū: satis videt super sedēdū: donec
consulat papa. s. c. pri. Jo. an. Cā n
est late sūic: z q non reseruat abso-
lutio pape ordinarius poterit absol-
uere. s. d. sen. ex. nuper. Jo. an.

Excoicatio cōtra ingitores male
z contra cōscientiam exercentes tale
officium contra quosdam: z pape re-
seruatur absolutio.

Capitulū octauum.

Aquisitōes z alij ad dicti of-
ficij executionez constituti: si
odij gratie vel amoris lucri:
z cōmodi tpalis obtentu s iusticiā z
cōscientiā suā omiserūt s quēqz proce-
dere vt fuerit pcedēdū sup huiusmo-
di prauitate. l. heretica añ obtēu eo-
dē prauitate ipsa: aut ipedimētū offi-
cij sui alicui iponēdo: en sup pūpse-
rit q q mō verāe: pū alias pēas excōis
sūiaz eo ipso icurrātia q nisi p roma-
nū pōtifice nequeāt pterqz in mortis
articulo: z tūc satisfactioe pmissa ab-
solui: nullo i hac parte pūlegio sus-
fragāte: de. in. c. multoz. ex de hēticl
in de. Obtentu. vbi g n ppter alteruz
pdictoz: s forte timore: vl ppter vitan-
dū scādālū hoc omittēt non ē loc^o
pene. Jo. an. Et cōtra cōscientiā. Itō
q copulat cōtra iusticiā z cōscientiaz
Eodē. s. odij gfe. zc. vt. s. d. quo patet
aperte q cōstitutio ecclesie militāis
ligat crimē oīno occultū ad penā su-
spēsiōis z excōis: inducit ad h multa
iura: z sūdit. Ex his vī indubitātū q
Archi. habebat p dubio z disputatōi

dereliquebat. An hētic^o oīno occult^o
sit excōmunicat^o. Jo. tenet q sic. z 4.
q. i. in summa. Et in glo. se. placet etiā
Bos. z Rai. i summis. Exinde iduē.
multa iura que videntur facere con-
trarium. di. z. erubescant. zc. Tandē
Jo. an. concludit sic: de plano fatea-
mur q constitutio militantis ecclesie
ligat omnino occulta: non tamen no-
minatim d illis indicat tribunal eccle-
sie: immo ipsa ecclesia inqstū p hoīez
notatim indicat hoīem. Et inqstū est
collectio fidelīū ligatos sic occultos
bz p solutū: ex de sen. ex. a nobis. z sic
loquuntur contraria. Itō fm De. de
ancha. super de. d. vsur. ex graui. qd
aequus fenerādi non sapit heretiz: nec
ptinet ad inquisitorē: z nū pertinacit
asserere hoc n esse peccatū ē hereticū
Rōne collige ex glo. non solū cū qua
cōcor. Pau. ex quo collige decisione
eius qd dubitat. Quidam ei de istis
pizocholis in publicis pdicatōibus p-
dicant cōcitando turbā z seditionē s
cleruz vt fertur asseruit exortādo q
laici n tenebāt solū decimas: nec eis
confiteri: nec oblatiōes dare: q pec-
cabant contrariū faciēdo: cum esset
oēs clerici maliz de ecclesijs remo-
uendi. Querebat an ista z alia q plu-
ra esset heretica: z pcedi posset s enz.
tanqz cōtra hereticū. Et firmatū fuit
p omnes sacre theologie doctozes: z
doctozes vtriusqz iuris ibi exītes q
sic: z bñ p doctrinā hui^{us} gl. Sapiebat
n. ptinacit z tenebat diuersas z falsas
opiniones reprobata p sacros cano-
nes z canonicas sanctōes. g zc. vt i ea.
p3. Et Pau. clarius loquens dicit he-
reticus est nō solū q male sentit z do-
cet de articulis fidei z sacramentis.

ecclesie: sed et qui p falsā et extortā ex-
 positionē in scripturis diuinis pnt s
 id qd dicit ecclesia: di. 50. figs diaco-
 nus. et c. si ille. in fi. Ob hec verba. Cū
 at preceptorie loquit: vt de ce. mis. do
 lentes. et eta. et quali. cū ecclesie. in de.
 Et hec transgrediens peccat mortalit
 qz impedit finē quē legislator intēdit
 alias trāsgressor canonū ex rōnabili
 cā nō peccat mortālī fm Tho. Pau.
 in de. Et intellige istuz tex. de. ex gra
 ui. qñ sūt precise quis asserit non eē
 peccm fenerari. Sed qz sunt nonnulli
 casus in qbus pbabiliter dubitatur:
 vtrū in isto vel in illo casu sit vsura: n
 eēt hēticus qui teneret opinionē etiā
 forte non veram: vt. s. e. nauiganti. de
 vsu. Pe. et nota fm Pau. in de. qz dīc
 ptinaciter. Pertinax dī qui valde et
 imprudenter t3 et affirmat. vñ si p io
 cum vel lubricū lingue hoc diceret n
 esset hēticus. 24. q. i. ait. Et sic ptina-
 cia in malo dī: pseuerantia aut in bo
 no. Iudei aut qñs affirmant vsurā
 non eē peccz: non pnt dici heretici nec
 taliter s eos pcedere. Rō ē qz in eis
 nō cadit heresis que ē idē qd diuisio
 vel electio. 24. q. 3. heresis. Cum. n. nō
 sint de gremio ecclesie diuisiones ab
 ea facere non pnt. Si tñ talē errorez
 dogmatizarent: et si non vt s hereti-
 cos: tñ per alios modos pnt p ecclāz
 puniri: sicut et in alijs casibz qñ offen-
 dunt fidē. Pau. Nota ē s3 Pau. vbi
 s. in de. ex graui. d vsu. qz dīc ptiaci-
 ter vsurā esse peccm sed facta restōne
 non esse confitendū: sicut q ē obliga-
 tus ex actu licito ē hereticū. Et in s-
 ctu obligat qz tñ boī. In vsura offē-
 dit et obligat deo et hoī. Et iō p re-
 stitutionē tenet adhuc penitere. Itēz

fm eundē qui male credit: sed para-
 tus est corrigi et sequi certioratus si-
 dem ecclesie non est hereticus. 22. q.
 et beatus Paulus.

Excoicatio s ingitores et cōmissa-
 rios eoz illicite extorquentes pecuniā
 sū p̄textu ingitiōis. Ca. 9.

Ingitores et ipsos vel epoz
 seu capituloz sede vacante su-
 per hoc deputati cōmissarij
 si p̄textu officij ingitiōis qbusuis
 modis illicitis ab aliquibz pecuniam
 extorquent: nec sciēter attentent eccle-
 siāz bōa ob clīcoz delictū p̄dicti oc-
 casione beneficij fisco eccle applica-
 ri sunt excoicati: et absolui non pnt p
 terqz in mortis articulo: donec illis a
 qbus extorserint: plene satisfecerint d
 pecunia sic extorta: et nullis p̄uilegijs
 pactis aut remissionibus sup hoc va-
 lituris: de. in. c. nolentes. ex de hē. In
 de. commissarij. Dicunt g ingitores
 commissarios quos vocamz vicari-
 os vel substitutos. s. c. p̄ri. Jo. an. Cō-
 missarij. de epis loqui non videt: et
 lz ab his non obeant abstinē: pena tñ
 que segtur non h3 locū in ipsis. Job.
 an. P̄textu. si g non eo p̄textu illi-
 cite exigit: lz faciat male non tñ locus
 ē pene. Jo. an. Pecuniā. intelligo lar-
 ge. i. q. 3. totum. Ecclesiāz. De bonis
 g clericoz p̄p̄is non phibet ecclesia.
 Multo minus sibiūpsis vel officiali-
 bus: vel fisco seculari cui applicati sē
 ipso iure bona laicoz damnatoz de
 heresi. Jo. an. Absolui. Per ordinari-
 os cū sibi non referuet. Jo. an. Satis-
 fecerint. si habent: vñ alias i hoc pau-
 pertas excusat: ex de vsur. cū tñ. Jo.
 an. Et per platos ecclesiāz cogi nō
 possumus ad officium inquisitionis

exercendū. Bonifa. vñtute p̄pictos q̄
magis ordinis p̄dicatoz in toto ordi-
ne: et q̄z prior puincialis et eius vica-
rius in sua puincia p̄nt fratres suos
p se apo. deputatos ad p̄dicandū cru-
ce: vel ad ingrendū in hēticā prauita-
tem reuocare remouere transferre:
vel q̄ sup̄edeat inuigē aliosq̄ s̄stitu-
ere si eis visū fuerit expedire: et i eos
si p̄uenerit censurā ecclēsticā exerce-
re: non obstantib⁹ lris apostolicis ipe-
tratis vel ipetrandis: que de indulto
hī expressā non fecerint mētionem.
Bonifacius vñtute.

Excoīcatio ē alienatōes et ordina-
tōes factas a scismaticis de reb⁹ ec-
clēstiacis. La. io.

Ordinatōes ab Octauiano et
Guidone hētiarchis factas
et ab ordinatis ab eis irritas
ēē censem⁹: adiūcietes vt q̄ dignitates
ecclēstiacas seu bñficia p̄ p̄dēos scis-
maticos acceperunt careant ipetratis.
Alienatōes q̄z q̄ p̄ ipsos scismaticos:
siue p̄ laicos scē sunt de reb⁹ ecclēsia-
sticis oīo careant firmitate: et ad ec-
clēstias siue oī onē reuertāt. Sigs at
dire p̄lūperit excoīs siue se nouerit
sbiacē: ex o scis. ci. Al guidōe. cū scide-
rit ecclēsiā q̄ non dicunt scismatici: i-
mo potius dicunt tales q̄ dñuertūt
ab eis hētiarchis et scismaticis. Inno.
Ordinatis ab eis. de ordinatis p̄ ordi-
natos ab eis videt idē: cum sit eadez
rō defectus. s. executionis qm̄ dare n̄
pōt qui non hz. Jo. an. Laicos anctē
ipsoz scismaticoz: alias emens non
ēēt excoīcat⁹: sed excoīcādus. s. hō.
Firmitate. Quia ecclēsiā q̄ diu hz pa-
stōre hereticū vel scismaticū vacare i-
telligitur. vñ non valent q̄ a tali p̄e-

lato fuit in p̄iudiciū ecclēsie. Si tñ
acgrit talis platus ecclēsie tenet nec
cassabitur: et hoc in fauorem ecclēsie.
Ber. Reuertant. q̄ reuertunt talia
ad ecclēsiā nullo p̄cio dato. Pe.
de anch. sed emptor hz recursū ad vē-
ditorem p̄ p̄cio s̄m Vin. Sigs hī
re. i. ordines exequendo: bñficia reti-
nendo vel bona alienata. Hosti. Sub
iacere. illi scismatici qui ab vñtate ec-
clēsie recedunt: vt greci excoīcati sūt
i9. di. nulli. Dicebat Hosti. illos scis-
maticos tñ qui se extollunt in roma-
nam ecclēsiā: et ab illa se sepant ēē
excoīcatos cum adherentibus: et di-
cunt tales heretici. Alij. s. qui volunt
contra ep̄m aliquem insurgere et ep̄a-
tum tenere: et clericos suos facere ex-
coīcādi sunt. Pe. de anch. Nota q̄ q̄
ordines vel bñficia receperunt a scis-
maticis ipso iure sunt excoīcati: et sic
est canon late hūe: qd̄ quidam vt Ho-
sti. intelligunt de adherentibus et fa-
uentibus ipsis scismaticis. Dicas ergo
eos qui alias non adherēt nec fa-
uent scismaticis illis. s. qui recedūt ab
vñtate ecclēsie: nec extollentes se cō-
tra romanam ecclēsiā: et si contra
alias non excoīcatos ipso iure: sed s̄
excoīcandi. Pe. de ancha. Item nota
q̄ excoīcati sunt oēs sequaces adhe-
rentes et fauentes publice: vel occulte
scismatici damnato in concilio cōstā-
tienti Petri de luna. Absolutio pa-
pe reseruat⁹: vt patet in processu an-
nuali.

Excoīcatio contra eos qui non te-
nent romanam ecclēsiā esse caput
aliarum ecclēsiar: vel non posse con-
dere canones vel non esse ei obediē-
dum. Cap. ii

Qui asserit contumaciter roma
nam ecclesiam non esse caput ali
am ecclesiarum: et non posse conde
re canones et decreta: et etiam ei tan
quam capiti obediendum: excommunicatus est. 19.
di. nulli fas. Ad quod illud capitulum lo
quitur de preceptoribus canonum et transgres
soribus. Sed secundum huiusmodi et Paulum in
de. dupliciter dicitur quod preceptor canonum.
Uno modo quod apostolus se contumaciter
negat esse caput ecclesiarum: et hinc patet et
addendi canones: et decreta et statuta
eius non esse seruanda. Et talis est he
reticus et schismaticus et excommunicatus. Et
sic intelligendo dictum capitulum est
canon late sententiarum: et ad idem facit
di. 22. omnes. et 25. q. 1. violatores. Et
idem dicunt Jo. an. Sumo. et Hostie.
2. modo dicitur quis preceptor et trans
gressor canonum: qui ipsa mandata
canonum non seruat: quis credat et
dicat esse seruanda. Hic non est schmaticus
proprie nec excommunicatus: et sic de hoc
intelligendo capitulum est canon ferre
de summe. Et ut dicit Paulus in de. Sigs
transgreditur canones et statuta con
tinentia precepta siue affirmatiua si
ue negatiua peccat mortaliter. 24. q.
1. quod precipitur. Secus si esset cau
sa consilij: intelligo tunc canonem legem de
consilio: quoniam hoc ibi exprimitur: vel alia ratio
suadet sic intelligi. non. n. q. sic exhorta
tur. 2. ff. de his qui non. ita. ob hec ver
ba. cum autem preceptorie loquitur: ut de
cele. mis. dolentes. et de eta. et quali. in
de. cum ecclesie. Hic transgrediens
peccat mortaliter quia impedit finem
quem legislator intendit: alias trans
gressor canonum ex rationabili cau
sa non peccat mortaliter secundum Thomas. hec
Paulus in de.

Excommunicatio incendiarios ecclesi
arum vel locorum piorum: et si fuerint de
nuntiati pape reservatur absolutio.

Capitulum.

Incendiarii ex quo sunt p
suiam ecclesie publicati per ab
solutiois beneficio ad sedem apo
stolica sunt mittendi. Cle. 3. ex de sen.
ex tua nos. Glo. super verbo. publica
ti. in si. sic dicit. Non credo quod omnes in
cendiarii generaliter sint excommunicati nisi
si de incendiariis ecclesiarum: cum de
alijs non inueniamur: et per hanc decre. non
probat quod ipso iure sint excommunicati: sed illi
primo excommunicati ab episcopis subsecuta pu
blicatione et denunciatione per hanc de
creta. papa sibi reservat eorum absolutio
ad terrorem: alii episcopi possunt absolute omnes
incendiarios: ex. c. nup. Ray. Hoff. et
Hostie. in sum. suis et Jo. de lign. dicunt
quod incendiarii ecclesiarum vel locorum
religiosorum: vel cimiterij vel spacijs pri
uilegiati in circuitu ecclesie: vel loco
contiguo priuilegiato sunt ipso iure
excommunicati: ut in dicta decretali. 17. q. 4
sicut antiquitus. Est autem spaciolum
priuilegiatum in circuitu ecclesie. 30
passus vel. 40. quo ad matricem ec
clesiam: sed antequam denuncientur possunt
absolui per ordinarios: postquam vero
fuerint denunciati non nisi a papa.
Et secundum Jo. an. tales absolui non possunt
a legatis ex iure legationis. Item muli
er incendiaria sic denunciata ab episcopo
absolui non possunt: et si absolui possit ab
injectione manuum violenta in cleri
cum secundum Guillelmum. Jo. an. hic dicit de in
cendiariis ecclesiarum. Guillelmus etiam dicit
quod incendiarii aliorum locorum postquam eti
am fuerint denunciati possunt absolui ab
episcopo: ut contra dicunt doctores. Pe. d. anch.
b z

dicit simpliciter de incendiarijs excōicatis
 et denunciatis q̄ sūt mittendi ad papā
 Lōior p̄ma opio 2^a tūior. Incendia
 rij vō alioz locoz non sūt ipso scō ex
 cōicati l̄z excōicandi d̄ iure cōi. 23. q.
 vlt. pessimā. Ray. de iure aut̄ p̄tula
 ri seu synodali in q̄busdā locis tales
 et sunt excōicati: i p̄busdā alijs ex cō
 suetudie h̄ntur p̄ excōicatis q̄uis re
 uera non ferat excōicatio absq̄ s̄ntia
 fm̄ Guil. Et hi incendiarij et postq̄ su
 erint denunciati p̄nt absolui ab epis
 suis fm̄ quosdā: vt Guil. et alios: et fz
 alios non nisi a papa. Et hoc d̄r in sū
 ma pisana. Job. an. dic̄ t̄m̄ de icēdia
 rij eccl̄az. S̄z q̄liter intelligendū sit
 ista denunciatio. dicit Guil. q̄ fm̄ q̄s
 dā itell̄r si fuerit denunciatus notatim
 i. exp̄sso noie: sec̄ vt dicunt si i ḡnali
 vt cū d̄r sub hac forma excōicamus il
 los q̄ fecerunt tale incēdiū. Et subdit
 credo q̄ siue in ḡnali siue in sp̄ali de
 nunciet̄ incēdiarij a solo papa ē ab
 soluendus: p̄serti cū dicat hu. et iur̄ pi
 ti q̄ q̄n̄ infer̄ s̄ntia sub hac forma: ex
 cōicamus oēs q̄ fecerunt hoc vel illō
 oēs itelligunt̄ notatim excōicati. Cre
 do et q̄ pape ē referuanda hec ab̄lo
 a quocūq̄ iudice fiat ista denunciatio
 Et d̄r incendiarij fm̄ Ray. q̄ aucto
 ritate p̄pria ciuitatē vel villā vel mā
 sum vel segetē vel rē silēm malo stu
 dio incēdit: et exponit glo. ei⁹. Incen
 dit vel incēdi fac̄ aut̄ incēdiarijs au
 xiliū vel p̄siliū sciēter ipendit ante p̄
pria. i. cū non hēat ins monēdi belluz
 vel indicēdi. Mā sū vel segetē alienā
 sec̄ si p̄pria: q̄ tunc non tenet̄ pena
 incēdiarij: nisi dolo malo hoc facerz
 vt. s. p̄ icēdiū rei sue aliēa incēderet̄.
 Mālo studio: q̄ si facit̄ hoc ex negli

gētia: l̄z peccaret si t̄m̄ incēdiarij voca
 ret. Guil. Itē q̄ i bello iusto ignē ipo
 nit absq̄ p̄cepto idictoris belli icēdia
 rij vocat̄: l̄z dānū n̄ teneat̄ resarcire
 Qui vō i bello iniusto et ex p̄cepto in
 cēdiarij ē: et dānū tenet̄ resarcire. Et
 nota q̄ q̄ i bello iusto villā icēdit: si
 ibi incaute eccl̄a cōburat̄ et ē mole
 stū ei n̄ ē excōicatus l̄z dānuz resarcire
 tenet̄. Itē q̄ pōit ignē i loco religio
 so ē excōicatus: q̄ vō in alia domo hita
 bili vel grano ē excōicatus. Alij vō in
 cēdiarij paleaz feni lignoz et h̄i: nō
 dicunt̄ icēdiarij. Lap. sup. 6. de emu
 ni. ec. q̄ nōnulli. dicit̄ h̄oicēdū videt̄
 q̄ appellōe eccl̄az icludant̄ nedum
 mōasteria: sed et oia pia loca. nā ista
 egpanē. s̄. d̄ testa. regit̄us. fa. q̄ scrip
 sit di. 3. p̄ archi. sup. e. li. 6. de resti. in
 inte. c. vlt. Uidi dubitari an incēdia
 rij vel fractores domoz sitaz infra
 ābitū eccl̄iaz p̄uilegiatū: de q̄. s. h̄es
 i. 7. q. 4. sic̄ antigt̄. sint ipso iure excōi
 cati: sic̄ incēdiarij et effractores eccl̄e
 siaz: q̄ et postq̄ fuerint denunciati. s.
 ipsi incendiarij et effractores eccl̄e
 riū non p̄nt absolui nisi p̄ papā. et vid̄
 tur q̄ sic. p. d. c. sicut̄ antigt̄. et de sc̄.
 ex. conquesti. S̄up hoc p̄suli⁹ cuz q̄bus
 dā iuristis p̄suli q̄ talia. s. frāgēs vel
 p̄burēs domū sitā intra ābitū et p̄si
 nes. d. c. sicut̄ antigt̄. l̄z talis sit viola
 tor emunitatis eccl̄e: et vt sacrileg⁹
 puniendus non t̄m̄ ē excōicatus: et hoc p̄
illud. c. s. nonnulli. et p. d. c. conquesti.
 hec ille.

Excōicatio ē effractores locoz sa
 croz pape referuat̄ absolō p̄ dent̄
 ciationē eoz. Lapi. 13.
 Emoratos sacrilegos qui. s.
 p̄fregērant violēter quosdā

ecclesias: et expoliantur excoicatos p
nuncietis et facietis sicut excoicatos
arti⁹ euitari: donec passis iniuriā cō
grue satisfaciāt: et dāna data resarci
ant: et cū lris vris rei vītate p̄ncipib⁹
apostolico aspectui se rep̄ntent: ex o
se. ex. quest. glo. Excoicatos. q̄ vide
tur ex hoc q̄ ipso iure sunt excoicati
h⁹ i sacrilegi: qd̄ vez ē de effractorib⁹
ecclesiaz et incendiarijs. Rep̄ntent.
Ex quo. n. incendiarij et effractores ec
clesiaz denunciati sunt: non p̄nt ab
solui nisi a papa: s; anteq̄ denunciē
bū p̄nt absolui si satisfacē volunt: ex
c. nup. Ver. Idē Archi. et Hof. Joh.
aut an. et De. de anch. sic sūmāt. Qui
cum effractione expoliant ecclesias ex
coicati sunt: et postq̄ sunt denunciati
p̄ papā sunt absoluedi. Quidā extē
debant istū casū ad facientes in ecclesia
multū enormia: vt frangendo crucez
vel diripiendo corp⁹ chrisi: vel rapiē
do bona ipsarū. Sed Hof. et Hosti.
in sum. suis: et Jo. de lig. in tractatu o
censura ecclesiastica: dicit q̄ tales nō
sunt ipso iure excoicati s; excoicandi
Et nō qd̄ dicit Guil. credo q̄ effra
ctor ecclesie indicand⁹ ē: qui dolo ma
lo: aut p̄ iuriā violēt pietē fodit: aut
sfodit: aut vitreā fenestrā fregit: aut
seraturam: aut ostia aut cardines aut
vectes: dum tenent ostia firmata: aut
ipsū tectū ecclesie. Et notandum s̄m
Guil. q̄ q̄ vadunt aīo frangendi ec
clesiā et furandi: et tñ non frāgūt: qz i
ueniūt alias fractā vel aptā: et sic in
trant et asportant bona: ipsi n̄ icidunt
in istū canonem.

Excoicatio 3 falsarios litteraz pa
palium: et pape reservatur absolutio
Cap. i. 4.

Nos. n. oēs falsarios lraz nra
rum q̄ se vel alios vicium
falsitatis exercent cū defeso
ribus et fautorib⁹ suis anathematis vi
culo decernim⁹ innodatos zc. Inno.
3° et de crimi. falsi. ad falsarios. In
nodatos. Et sic ē canon late sūte s̄m
Inno. et Hosti. Insuper et clerici sūt of
ficijs et beneficijs p̄uati et degradādi
sunt: et curie seculari tradendi s̄m cō
stōes legitime puniendi: p̄ quā et lai
ci legitime iudici puniunt: vt dī i tex
tu. Et cōit dī q̄ absolō a tali excoica
tione pape reservat: ex. e. dura. in fi.
Nō s̄m De. de ancha. in. d. c. q̄ ille q̄
sciēt ipetrat Bptū prepticiū et illo
vītatur: non incidit in hanc penā: s; so
lū punit vt careat p̄modo Bpti: et in
expensis p̄dēnetur: de Bp. super lit
teris. 3 falsans rescriptum: vel vītō
falso ex certa scia vt ex ignorantia p
cedente ex negligentia incidit. Et nō
s̄m Ricar. sup. 4. di. is. q̄ ipetrans lit
teras a dño papa tacita veritate vel
suggesta falsitate: siue faciat ipetrās
sciēt siue ignorāter: si talis veritas
taceat: vel talis falsitas suggerat: q̄
vītate manifesta vel falsitate nō sug
gesta dñs papa non p̄cederet: non ē
excoicat⁹ iure cōi: nec ē illi q̄ litteris
aplicis vtuntur sub alio noīe ipetra
tis: qz q̄uis tā isti q̄ illi digni sint ma
gna pena et confusione: non tñ opor
tuit ius p̄dere: q̄ tales essent excoicati
qz talis fraus a pte aduersarij vel a iu
dice p̄tra vtentes talibus lris faciliter
et certitudinaliter pōt p̄cipi. q̄uis. n.
sic ipetrans falsari⁹ sit: extendēdo fal
sarij nomē: vt sumit. 25. q. 2. dicenti.
Nō tñ falsari⁹ ē lraz dñi pape: qz ve
ras lras ipetrat: q̄uis falsa suggestiōe
b j

et sic non est excoīcat^o.

Excoīcatio dicitur sciēter lris pa-
palibus falsis. Cap. 15.

Qui lris nris vti voluerit: eal-
p^o diligēter examinēt: qm̄ si
falsis lris se vlos dixerit ig-
rāter eoz iera prauia euitare neqbit
penas iter^o anotatas. Inno. 3° i ead
decre. ad fallarioz. Ibi dī de illis pe-
nis. Et sic q sciēter vti lris aplicis:
et ab alio falsificatis est excoīcat^o. Et
nō qd dīc^o Ho. ibidē q si simplr ig-
ranter vti talib^o lris falsis: non excu-
sat: qz p alios debuit ingre^o h. ar. di.
37. c. vlt. Idēz. Ber. et si falsitas erat
ita latēs q d facili papi non poterat
in apto: si p se et alios adhibuit dilige-
tiā quā potuit: nihil pcepit excusa-
t^o et aliogn non: et de hōi. iohes. Et
enī fm̄ Pe. de anch. ibidē censet iu-
sta ignorātia q bz excusare si adhibu-
it diligentia quā potuit et debuit: qz h
indagauit a pūionib^o. 43. di. ephesius.
Non. n. potat diuinare falsitatē. Bp
ti: s; si ignorauit ex negligētia: qz h ē
crimē qz punit^o et volo ppat. ff. man.
fideiussoz. et in. c. dura. dī. e. ti. qz si fal-
sas lras se hīe cogscit: et si penā excoī-
catōis voluerit. Et h intell^r fm̄ Ho.
qm̄ lre falsē aliquo casu ad eū puene-
runt: tales q n̄ sunt ipso iure excoīcati
s; post. 20. dies si non resignant. Pe.
de ancha.

Excoīcatio dicitur recipientes lras pa-
pales seu bullas in curia non de ma-
nibus pape vel deputati ad hoc.

Cap. 16.

Adhibem^o ne qd apud sedē
aplicā lras nras: nisi a nobis
vel de manib^o illoz recipiat
q de mandato nro ad illud sē officii

deputati: psonē solēnes p nūciū reci-
pē pnt de manib^o pdcop: ita gressoz
h^o i si laic^o ē excoīcatōi subiaceat. Si
clie^o officio vel bñficio pnat^o dānet.
Inno. 3° et de cri. fal. dura. Apud se
dē apo. Illi g q non sūt apud apo. se.
seu in curia n̄ ligent^o hac ostōe: et ap.
se. c. vbi papa ē. Ho. et Jo. an. Excoī-
cationi subiaceat. Dīcas q ipso iure
non irrogatur bec pēa laico et et cli-
co. Et at dīcus officio vel beneficio
dānet: ipsa pēa iponēda ē p sūiā: nec
ipōit ipso iure s; excoīcatō ipō iur^o
ipōit et clico. Pe. de ach. Et nō. dīc
gl. ber. ibidē. Non credo q sit excoī-
cat^o q h n̄ fuit imo. Idifferēt videm^o
q glz p nūciū ipetrat lras: et h papa
scit et tolerat nec aliqū repellit nisi
et excoīcat^o. Sed h itellige q lre de
manib^o oñi pape vel bullatoris n̄ sūt
recipiēde et vel vicecācellarij: vel al-
teri^o ad h deputati: als falsē sūt. et qui
sic recipet et excoīcat^o. Jo. an. et pet.
de anch. dicunt q h qd dicit ista de-
cre. non fuit i curia hodie: imo glz
pue antozitatis mittit ad bullatoz
et recipit.

Excoīcatio dicitur corrigentes aliqd in
lris papalib^o: et pape refuat absolō.

Cap. 17.

Osti. i sū. sic ait. Hodie pcep-
tū ē q in lris oñi pape: nec i
magno nec i modico audat
q manu apponē et lras vnicā: vlt pū-
ctū vnicū corrigēdo exceptis officia-
lib^o qb^o ē h pmissū. Aliogn manum
apponēs ex canone lato i curia ipso
facto sūiāz excoīs icurrat q p aliqū
citra apo. se. relaxari non potest. Idē
Bos. Querit Ricar. in. 4. di. 18. vtrū
inueniens litteram domini pape: cui^o

efficacia iā expirauit: ludo n̄ itēdōe
vtdi aliqua lra in ea formatā refoz
met: vel pūctū faciat vlt p quēcūq; ali
um modū aliqd in ea mutet sit excōi
cat? ipso iure. Rñdet vt. s. ad istā qō
nē dicit aliq q talis n̄ ē excōicat? ipo
iure: qz illa excōicatio n̄ intelligit ni
si de his q pnt eē alicui vtilis. Predi
cta ē q ad oēm hoīez eēt inutilis. Sz
hoc sic pōt argui. Quauis illa lra
non imutata facta sit inutilis: tñ p ra
surā sic mutari posset: vt vtilis appa
reret: verbi grā: si ibi erat scriptū p
triennū minime valiturū: z p trien
niū poneret qnquēniū: iā apparz vti
lis q pns erat inutilis. Quz g qcūq;
mutatio siue pua siue magna contra
lram dñi pape: p quā pmutationem
pōt appere vtilis plusq; erat: vel vtil
cū an n̄ eēt sit phibita s̄ pēa excōis
iā late: vt q imutans aliqd s̄ lraz de
q est qō sit excōicat? ipso iure: qd mi
hi pcedendū vī: vt ē h̄c ex d̄ cri. fal.
in. c. ad falsariorū. In glo. sup illud.
Per rasurā tenuē qcūq; radit vel i
mutat rescriptum pape: excōicat? est
z falsari? z in hoc nullā distinctionē
adhibeor. j. sic dicit. De lris tñ q p
nullā rasurā possent apparere vtilis
vtpota lra curatoria data a ducentis
annis vel trecētis alit eēt iudicandū
qz si tota raderet de nono non pos
set apparē vtilis ppter bullā: qz i cre
atōe cuiusq; noui pape aliquid cōtra
bullam imutat. Romen. n. cī ponit
in bulla.

Excoīcatio s̄ faciētes statuta s̄ ec
clesiasticā libertatē: z seruari ea fa
cientes z scriptores eorum z officia
les iudicantes s̄m ea.

Lapi. is.

Excoīcam? oēs q decetero s̄
uari fecerint statuta edita: z
suetudines: vel poti? abusi
ones introductas s̄ ecclesiasticā liber
tatē: nisi ea de caplarib? suis isra du
os mēses post h̄i publicationē siue
fecerit amoueri. Excoīcam? statuta
rios z scriptores statutoz ipsoz nec
non z ptates s̄sules rectores z s̄silia
rios locoz: vbi decetero h̄i statuta z
suetudines edite fuerint: z obserua
te: necnon z illos q s̄m ea p̄sumple
rint iudicare: vel in publicā formā
scribē iudicata. Dono. 3. ex de s̄. ex.
nouerit. Ecclesiā. laici eremite z re
clusi hic s̄b noīe ecclesie non p̄bēdū
tur nisi se s̄biecerint alicui approbate
religioni. Sui. Libertatē q s̄sistit i p
uilegiis p̄cessis sup spualib? vel tpali
b? generalit vel singularit siue a deo
siue a papa siue ab alijs principibus
s̄m Hosti. Inno. z Abba. Et a deo q
dez concessa sunt multa: vt illud. Qd
cūq; ligaueris super terram zc. Et
hoc q̄stum ad psonam pape extendi
tur ad interpretationē oīum dubioz
ex qui s̄i. sint legi. per venerabile. Itē
q decime z p̄micie ad clericos spe
ctent. i. 6. q. i. reuertimini. Item q ec
clesia sola res ecclesiasticas m̄stret.
96. di. si imperator. Item q de spua
libus ius p̄dere z iudicare pōt: z mul
ta alia p̄uilegia que p̄tinentur in no
uo z veteri testamento. Et papa p̄ui
legia p̄cessa sunt: vt q injicit manū vi
olentā in clericū sit excōicatus. Itē
q in legatis ad pias cās sufficiāt duo
testes: ex de testa. relatū. z multa alia
p̄uilegia que a vicario christi p̄cessa
sunt: que i iure canonico habent. Itē
ab impatoribus multa concessa sunt

que sunt ipsa in iure civili: ut de emu-
nitate ecclesiarum et huiusmodi. Nec extendunt
deus ordines ad privilegia data non vel
sunt particulariter aliquibus ecclesiis: siue sint
data talia spiritualia a papa siue ab ipsa
sacerdotibus siue ab alijs principibus. *Joh. an.*
De capitularijs. i. de chartulis siue li-
bris in quibus talia scribi consueverunt:
et si satisfecerint absoluant episcopi: quia pa-
pa sub inon reservavit. Jo. an. Infra
duos menses. Nec ordo modo ligat omnes
quia iam dudum fluxerunt illi duo menses
de quibus fit mentio in loco isto. Hosti.
Excoicam? statuarios etc. Statuta-
ry et scriptores statutorum statim ligantur
nec excusatione habere possunt in toto: et si
quique excusent a tanto. Prates autem plu-
res rectores possunt habere excusationem qua-
tum ad observationem finis et deletionem
statutorum predictorum quod ignorare possunt. Ex
quo vero certificati sunt et obedire negligunt
ordo eos ligat: quod ad arbitrium boni vi-
ri referendum est: quoniam scire potuerunt vel
non: aut quoniam impedire ne fuent: vel. s. in-
telligatur hoc precepto potuerint bono
modo processu aliquo intervallo. Quod si hoc
presciuit de nocte vel in festo tam solenni
quam concilio congregare non potuit: vel erat
tunc infirmus: arbitrabitur bonus iudex.
Hosti. et Jo. an. Joh. vero. de lig. i. tra-
ctatu de censura ecclesiastica: dicit quod pre-
dicti prelates principes et huiusmodi sunt excoica-
ti non excoicandi: nec ob. c. graue. ubi
dicit canon ferende finis: quia ibi denunc-
antur excoicati non excoicandi. Vel quod
non est absurdum quod excoicati a iure ite-
rum excoicentur ab homine. Officiales vero
non sunt excoicati: nisi seruauerint il-
la statuta vel negligentes fuerint ad ea
defenda. Rectores civitatum qui non ha-
bent prelate statuta tollendi secundum ea non

ligantur hac sententia: nisi secundum illa statuta in-
dicent: aut nisi possint operari ut illa ob-
leant et hoc negligant. *De. de ancha.*
querit de consiliariis illorum locorum: et po-
nit distinctionem *Inno.* qui sic ait. Si
tales consilarii in illis locis: ubi fuerant
statuta contra ecclesiasticam libertatem huius
potestatem destruendi et non faciunt: ex-
coicati sunt: si dedissent auxilium et con-
silium quod destruant: non facit eos eui-
tare penam. Si non huius potestatem non incurrunt
excoicationem. Sed si nesciunt predicta statu-
ta ecclesie. Dicit *Hosti.* tunc ligari quoniam sci-
unt et non debent cum possunt. *Episcopi* autem ad
hoc dabitur arbitrio boni viri. i. iudicis
sed non videtur se posse excusare allegan-
do facti ignorantiam: ex quo ita publi-
ce promulgata sunt statuta: tamen saluam do-
dicta precedentia. dicit quod ignorantia predicta
excusat ab excoicatione: ad quam
incurrendum requiritur dolus: sed non ab
alia pena. Sed quid si sciuerunt predicta
statuta et ignorauerunt ea esse contra
ecclesiasticam libertatem: ibi dicit *Inno.*
quod non incidunt: cum excoicatio non li-
get nisi contumacem. ii. q. 3. certum. Nec fer-
tur nisi per magis criminibus: fateatur tamen
quod possunt aliter puniri. *Do. mens. i.*
Jo. de ligna. putat eos non audien-
dos: quia est ignorantia iuris que non
excusat: de regulis iur. ignorantia. Nec
De. de ancha. Nota etiam secundum quos-
dam: quod si statuerunt quod nullus offer-
ret nisi in magnis festiuitatibus: nisi
si tantum: vel quod super mortuo non sit
nisi talis pannus: vel tot. cerei huius
modi: hoc esset contra ecclesiasticam
libertatem. Super ista decretali no-
uerit. *Dennicus boicis* dicit: quod
statuentes vel statuta dictantes vel
scribentes ipsa: aut fieri consentientes

aut seruari facientes statuta contra ecclesiasticam libertatem statim sunt excoꝛcati ipso iure. Nam tps duoz mensium qđ datur ad delendum ipsa statuta vt vitet hac pena cepit currere a tpe publicationis hui' decret. Et sic iam diu transiuit illud tps fm Ber. z Hosti. Quidam tñ exponunt h' publicationem postqz. sin singulis locis fuerit publicata. Et hoc benign' fm Hosti. sed pmuz vñs f3. Jo. an. Qui vñ fm talia statuta presumpserint iudicare: vel in formā publicam redigere iudicata statim tales sūt excoꝛcati fm Hosti. Secus autem si in p̄uata forma scriberentur. Hec Jo. an. Officiales vñ z filij tunc ligantur si scientes ea esse contra ecclesiasticā libertatē p̄senserint delicto: vt qz ea seruauerunt vel dederunt consilium qđ ea fuerint: vel qđ negligētes fuerunt ea de suis capitularib' delere: vel officiū dimittere: q̄scito de eis certificati sciunt z cognoscunt ea eē contra libertatē ecclesie concessa: aliquo tñ medio interuallo ad arbitriū boni viri. alie vero p̄sone noīate in hac decretali: licet seruent h' statuta: non sunt excoꝛcati fm Inno. z Johā. an. Hec ille. que qđc dicit de facientib' libertatem ecclesie seu p̄uilegiū vniuersalis ecclesie.

Excoꝛcatio contra oēs dños phibentes subditis: ne faciant obsequia corporalia p̄sonis ecclesiasticis.

Lapi. i9.

Os qđ t̄pale dñum obtinentes suis subditis: ne plat aut clericis seu personis ecclesiasticis q̄qd vendant aut emant aliqd ab eisdem: neqz ipsi bladium molant

coquāt panem: aut alia obsega exhibē p̄sumāt iter dicūt aliqui: cū talia i brogationē libertatis ecclesiastice p̄sumantur: eo ipso excoꝛs s̄mē decernim' subiacere: Bonifa. d. imu. ec. li. 6. Libertatis. l3 isti qđ ad vba viderent n̄ infringe libertatē: n̄ infringe bāt qđ ad mentē faciēdo fraudē de p̄sona ad p̄sonā de quo dic vt. i4. q. 3. pleriqz. Joh. an. Querit hic Dñicus de sancto Bem. Quid si ista phibitio fiat p̄ illum qui non h3 dñum: an hēat locū pena hic appposita. Rñdet qđ non p̄ tex. hunc qđ dicit de dñis phibentib' suis subditis: z exponit illud t̄pale pro seculari dñio. Et subdit: f3 pone qđ fiat statutū sicut in italia i multis ciuitatib' z dñis is qđ phibeat negs vendat vel donet rē imobilē alicui non existētī de iure tuctiū non subeūti onera cōium vel dñoz: z irritat donationē vel vēditio nē z penā iponit: an p̄ talia statuta icludant donationes vel venditiōes in ecclā. Et qđ nō icludant z qđ nō teneant talia statuta quo ad eas pbat p. c. ecclesia sancte Marie. de p̄sti. z p̄ plures rōes. Et pcludit qđ h' i statuētes hac pena nō sūt ligati: ex qđ non fuit statutū exp̄ssū de ecclā: qz si hoc fuisset: tūc ligati eēnt: qz statutū ē libertatē ecclesiasticā. tenuit. n. illud statutū fm cōem s̄miam doctorū quo ad laicos transferentes in laicos iurisdictionis aliene: sed si illud extenderent ad ecclesias: inciperent ligari. Nec essz absurdum dicere qđ iudex ecclesiastic' possēt illos ad quos p̄tiet cogere ad declarandū statutū: vt non respiceret tractus fiendos cum ecclesiis: extra de hereti. li. 6. statutum. Refert enim Jo. an. in nouel. qđ Uin. z Abb. dicūt

q^{uo} statuto laicoz scō p cōi vtilitate
q^{uo} vadēs de nocte soluat tñ: clerici n̄
sunt s̄biecti: s̄ p suū iudicē s̄t arcēdi:
di. 96. bñ qdē. Sec^{us} dicūt de dāno in
pascēdis pecorib^{us}: vel ad aquā ducē-
dis. tñ. n. tenēt pastores de dāno pp
mercedem quā accipiunt.

Excoīcatio ē vsurpantes patrōa-
tum de nouo in locis p̄ijs: v^t vsurpā-
tes bona vacantium ecclesiarum.

Cap. 20.

Ancimus vniuersos et singu-
los regalia custodiam siue
guardiā aduocationis seu cō-
fessionis titulū i ecclesijs mōasterijs
siue qbuslibz alijs p̄ijs locis de nouo
vsurpare conantes bōa eccl̄az: mo-
nasterioz aut locoz ipsoz vacātūz
occupare p̄sumūt: quocūq; dignitatē
honore p̄fulgeant. Alios etiā eccl̄a-
rum: monachos monasterioz: et p̄so-
nas ceteras locoz eorundē q̄ b̄ fieri
pcurant eoipso siue excoīs s̄biacere:
Bonifa. ex d̄ elec. gñali. li. 6. Vniuer-
sos et vniuersas. Itā appellōe figs et
si qua p̄tinet. ff. de vbo. sig. li. 2. r. 2. s̄z
Bar. verbū masculinū platū a cano-
ne p̄phendit femininū: qd̄ p̄bat. i. 7. q.
4. si quis suadente. qd̄ vez nisi p̄ ea-
dē vel alia. s̄ iura excipiatnr femina.
I. e. idemnitatibus. Jo. an. p̄d̄ Arch.
intelligit de canone puniente crimi-
na. Singulos. v^t quādo p̄sona vsur-
pat suo nomine. j. scripta. Vniuersos
vero dixit: puta quando aliqua vni-
uersitas sibi inscripta vsurpat de no-
uo. Archi. Regalia. dic regalia ea q̄
capit rex vacante ecclesia: v^t patet in
regno francie et anglie. Itā illic vocā-
tur regalia iura regis in quibusdā ec-
clesijs vacantibus competentia gbus

de p̄latis ordinatis illa p̄cipiunt p̄lati
et non rex. Archi. Guardia. qz dicunt
se debē custodire ecclesiā vacantem:
donec de p̄lato fuerit ei p̄missz v^t p̄z
exemplum in ecclesia parisiēsi: vbi ta-
les custodes laici et nobiles appellan-
tur vicedñi. p̄z ēt exemplū in ecclesia
florentina: et sumit^{ur} hoc verbum et p̄-
cedens. s. custodia p̄ eodē. Unde ex-
pone. siue. p. i. Et intelligunt quidam
hoc comprehendendi sub hoc noīe iuspa-
tronatus: qd̄ non credo. Sed intelli-
go simplr sicut sonat: q̄uis aliter no-
tet. j. de inrepa. Archi. Sed Jo. an.
sic dicit. Custodiā. et que sequunt^{ur} sic
expone fm Bar. i. iuspatronatus: qd̄
fm diuersas regiones: diuersa fornt^{ur}
vocabula. Et addit quocunq; nomie
censeantur: vsurpantes de nouo tale
ius in ecclesijs et alijs p̄ijs locis et bo-
na ipsoz locoz vacantium occupan-
tes excoīcati sunt ipso iure. Johā. an.
Alijs v^t hospitalib^{us} et alijs quocunq;
noīe vocatis. De nouo. s. a q̄draginta
annis citra: fm Bar. s. de consuet. c.
vlti. Et hoc per litteram que sequitur
vel ex antiqua cōsuetudine: que. s. ha-
betur. j. in tex. hic non posito. Jo. an.
Bona. de quibus nulla est laicis at-
tributa facultas. Occupare. in mala
pte sumitur: et proprie mobilia dicun-
tur occupari: immobilia inuadi. Se-
pe tamen vnum sumitur pro reliquo
Procurant forte occasione discordie
inter eos suscitare. Et dicitur procu-
rare ope consilio persuasionē et coo-
peratione. Jo. an. Nota q^{uo} cōmitten-
tes sacrilegiū i auferēdo res sacras
vel non sacras de loco sacro: non sūt
de iure cōi excoīcati: nisi hoc facerēt
cum effractione vel incēdio: v^t extra

de sen. ex. 3. questi. in glo. s. tales si p^o monitione se non emendarēt s^t excoi candi. Sic et vel auferentes bona ec clesiaz non sunt ipso iure excoicati: nisi vacantiū: vt in isto. c. gñali. et de elec. li. 6. qd aut d^r in decretis. 2. q. 3. canonica. et de violat. ecclesi. 17. q. 4. oēs. de raptorib⁹ bonoz ecclesiaz: q^o sunt excoicati. Intelligendum est fm Ricar. in. 4. de violatione et raptu q^o sunt cū effractione vel violentia pso nali et huiusmōi.

Excoicatio 3° repellentes p^oatos et psonas ecclasticas ad submittenduz ecclesias vel ecclesiastica bona eis.

Capi. zi.

Illi vō q^o p^oatos vel capla ecclesiaz: seu alias psonas ec clesiasticas ad submissiones faciedas h^oi hacten^o cōpulerunt: nisi p^o cōpetentē admonitionē remissa s^t missione quā p vim vel metū exegerant ecclesias et bona ecclesiastica eis s^tmisso taliter i sua libertate dimittant. Illi vero q^o decetero p^oatos aut psonas easdē ad talia facieda cōpulerint: cuiuscūq^o sint cōditionis aut stat^o excois sint s^tia innodati. Ex 3^octib⁹ p^o terea sup pmissis h^oi lūia et cōsensu int^o uenietib⁹ hacten^o initis: aut q^o in futuz iniuri tingerit: seu occasiōe illoruz laici vltra id qd ex nā cōtūū ipoz v^o adhibita i ipis lege pmittit aliqd nō vsurpēt. Qui vō sec^o egerit nisi legitime mōiti ab h^oi v^ospatōe cōstituerit: re stituēdo et q^o talit^o v^osparat eoipo s^tia q^o excois icurrāt. Gre. x^o et de re. ec. n^o ali. h^o cōsultissimo. li. 6. Submissiones h^oi. de qb^o dixerat i p^on. vbi phibet p^oatos et ecclesias sibi cōmissas: bona imobilia seu iura ipsaz laic^o s^tmittē

absq^o capituli sui cōsensu et apostolice sedis lūia spali. s. cōstituēdo vel recog scēdo: seu p^oitēdo ab eis ea tāq^o a s^t p^oiorib⁹ se tenē: seu ab ipis eadē aduocādo vel ipsos p^oonos vel aduocatos ecclesiaz seu bonoz ipsaz p^ope tuo vel ad t^ops non modicuz statuen dū. Talis 3° submissio hic phibet nō aut alienatio bonoz ecclesiasticoruz. et nō q^o p^oprehēdunt et hic seie. s. reli giose. Et q^o d^r aduocādo exponit tā q^o ab aduocatis recognoscēdo. Et q^o d^r ad t^ops n^o modicū: in trahit q^o ad modicū t^ops p^ont vocari i p^oonos vel defēsores. et d^r modicū t^ops i^ofra. io. an nos: vel s^t bar. relinq^o iudicis arbitrio. Et q^o d^r p^opetentē monitōnē: itel lige trinā: nisi factū necessitas aliō sua deret. Jo. an.

Excoicatio 3° concedentes represalias et vtentes in clericos et bona cleri corum.

Ca. zz.

Illi qui represalias aduersus personas ecclesiasticas: seu bona ipsarum concedunt: v^o extendunt ad eas: nisi p^osūptionē h^oi reuocauerit a cōcessiōis vel extēsiōis t^ope infra menses: si psona singularis fuerit s^tiaq^o excois incurrat: si vniuersitas ecclesiastico subiaceat interdī cto. Grego. x^o extra d^o iniuri. si pigno ratōnes. libro sexto. Ecclesiasticas. vt clericos templarios hospitalarios: conuersos et deo deuotos. iz. q. i. vno Johannes an. Extendunt. facit differe ntiam inter extendere et concedere. Quia ciuitas vel superior dicitur cō cedere: sed ille cui conceduntur extē dere: puta quia ciuitas bononiensis dedit represalias cini suo contra flo rentinos: q^o extendit ille ad clericos.

Jo. an. Presumptione. i. secessione: vel
extensione repelaliaz: qd est contra
ecclesiasticam libertate. Jo. an. Mensem
q si infra mensem istu pcessum fuit
ad actum: qz fuit ecclesiastica psona. p
alia pignozata. i. repulsa facta cum
Nunquid hec pena habebit locum i
fra mensem. Dic fm Bar. q in statu
pstinu renocandu erit infra mensem
ex de sen. ex. li. 6. quicunq. Uel scdm
Huil. renocatio integra fieri ozante
qz pcedatur ad actum: alias locu ha
bet pena. Jo. an.

Excoicatio p grauanes psonas ec
clesiasticas in se vel suis ppter qd no
luerunt eligere eos b qbus rogati erant.

Cap. 23.

Sciant cuncti q clericos vel q
libet alias psonas ecclesiasti
cas ad qd in aliquo monasteri
is: aut alijs pjs loci spectat electio si
pro eo q rogati: seu alias inducti cu
p quo rogabantur siue inducebant
eligere noluerunt. Uel sanguineos
eorum aut ipsas ecclesias monasteria
seu loca cetera beneficijs: seu alijs bo
nis suis p se vel p alios spoliando seu
alias iniuste psequendo grauari pre
supserint: se ipso facto nouerint snia
excoicationis innodatos. Greg. 7 ex
de elec. li. 6. sciant cuncti. et eps. Eccla
sticas vt conuersos templarios: q lz
non sint clerici: sunt tn ecclesiastice pso
ne. Spectat. de iure coi in collegiata
ecclesia: ad collegium spectat electio:
z si non e collegiu spectat ad pronu
nisi aliud inducat de consuetudie. Si
at non eet ibi collegiu vel pronu p di
ocesani bz ibi ordinari. io. q. i. regeda
Et hec va q ad electionem prelati: de
inferiore non. s. e. ti. cum ecclesia vul

terana. Jo. an. Rogati. Quando pre
ces inducunt simoniam: dic vt. s. q. i.
moyses. Inducti per pmissiones vel
alio mo. Jo. an. Alios. Sed nunquid
hec pena locum habebit in presentan
te pronu: videt q non: qz de electioe
tm loquitur z non de pntatioe: hec
e penalis z ideo restringenda. Dic q
si pronus e clericus vel psona eccla
stica locu hbit pstitutio: nec e h odi
osum sed fauorabile ecclesiaz fauore
Si aut pronus est laicus pena locuz
non habebit: cuz constitutio dicat cle
ricos vel ecclesiasticas personas. Jo.
an. Id Huil. Bar. Archi. Jo. mo.
qui dicunt etiam idem in postulante
snia. Et fm Huil. epi bene poterunt
absolvere. Jo. an. Exquo coditor ca
nonis huius absolutionem sibi papa
non reservat: extra de sen. ex. nuper.
Nota q Archi. hic mouet questio
nem de madatario. i. de eo qui ex ma
dato alterius aliquid horum opatur
vtrum incidat in canonem. Allegat
p z contra dicentes: finaliter conclu
dit q dici pot: q mandatarius talis
ligetur: z si non verbis bui capli tn
mete: maxime cum pncipet in crimi
ne: z sic actor mali.

Excoicatio contra impediens p
sonas ne litigent in foro ecclesiastico
in causis quibus ex iure vel consuetu
dine vel ex impetratis a curia potest
in tali iudicio exigi.

Cap. 24.

Satimus neqz ipetratores
traz nraz vel alios ad nos:
vel alias ad for ecclesiasticu
recurrentes sup cais que ad ide foru
de iure: vel de antiqua consuetudine
pertinere noscuntur ad desistendum

Vel in foro seculari de quoniam bñ li-
 tigandum p eorundē iudiciū ecclesi-
 asticorū ipetrantiū aut litigantiū seu
 volentiū litigare: aut ppinquorū ipo-
 rū seu rex illoz: aut eccliaz suaz ca-
 ptiōem: modisue alijs qbuscunq; cō-
 pellat seu compelli faciat: vel pcurat
 nec p se vel alios impediāt: quomin⁹
 coraz iudicib⁹ ecclesiasticis delegatis
 seu ordinarijs querulantes de causis
 que vt pmissū est ad cognitionem pū-
 nent eorundē possint libere iusticiā
 obtinere: nec ad pdicta facienda det
 auxiliū consiliū vel fauorem. Siquis
 vō p pūperit excōicationi se ipso fa-
 cto nonerit subiaceret: qua nisi tam
 iudici cuius cognitio fuerit impedi-
 ta: vel iurisdicō vīrpatat: q; parti q
 in persecutione turbata fuerit sui iu-
 ris: de iniuria damnis ⁊ expensis ac
 itereffe pū p eundē fuerit integre sa-
 tisfactū: nullaten⁹ absoluat. Bonifa.
 extra de emu. ec. quoniam. li. 6. Nul-
 latenus: idest nullo modo. Quid si an-
 te satisfactionem tales fuerint absolu-
 ti. Non credo q talis absolutio tene-
 at: hoc ista specialiter prohibente lit-
 tera. Archi. ⁊ Jo. an. dicit q tunc de-
 mum facta satisfactio per ordinari-
 os poterit absolui: quia papa non si-
 bi retinuit.

I Excōicatio contra dños ⁊ officia-
 les dantes licentiā granandi cleri-
 cos vel suos consanguineos propter
 sententias latas contra eos.

Lapi. 25

Quicūq; p eo q in reges pñ-
 cipes barones nobiles bali-
 uos vel quoslibet ministros
 eorū: aut quoscūq; alios excōis suspē-
 siois: siue inter dñi sūa fuerit promul-

gata lūiam alicui dederit: occidendi
 capiendi: seu alis in psonis aut bonis
 suis vt suorū granandi eos: q tales sū-
 as ptulerunt: siue quorū sit occasione
 plate: vel easdē sūas obseruātes: seu
 talit⁹ excōicatis cōicare volētes: nisi li-
 centiā ipsā reintegra reuocauerit: vel
 si ad bonorū captionē occasione ipsi⁹
 lūie sit pcessum: nisi ipsa bona fuerit
 infra .8. diez spaciū restituta: aut sa-
 tisfactio p ipsis ipensa: eo ipso sūam
 excōis icurrant: ea dēq; sint sūa ino-
 dati. ocs q ausi fuerint p dēa lūia da-
 ta vti: vel aliqd premissoz ad q com-
 mittenda dare lūiam phibūm⁹ alias
 cōmittere suo motu. Qui aut in eadē
 sūa pmanerit duorū mensiū spacio:
 extunc ab eo non pnt: nisi p se. apo.
 absolōis beneficiū obtinere. Reg. x.
 et de sen. ex. li. 6. Reges. Et at ordia-
 rius regis eps in cuius diocesi delin-
 quit vel domiciliū hz: di. 96. si impa-
 tor. Jo. an. Et dicit Archi. q non so-
 lum regē: immo ⁊ impatorē pōt eps
 excōicare. ⁊. q. 7. s. item cū dicenduz.
 Ministros ad clericos pōt inferri: et
 sic pprie insequit verbū suspensiois
 Jo. an. Lūiam. multo fort⁹ idē i vīu
 vel mandato. Archi. Dederit. clare
 demonstrat hec littera q si aliquis cō-
 tēplatione excōicati faciat ea que h i
 lūa numerant ipse excōicatus nō dē-
 eē in culpa: nisi bsequēte p scm ra-
 tū hēat Arch. Suorū. s. sūguineorū
 vel familiarū. Et sic nō casū in q pū-
 tiens ⁊ mādās pcuti laicū ē excōica-
 t⁹: ad idē. s. de electi. sciant. li. 6. Job.
 an. Granandi. puta ne quis emat ab
 eis vel eis vendat: ⁊ his similia. Job.
 an. Reintegra. i. anteq; ad occidendū
 vel capiendum vel alias grananduz

easde psonas in aliq fuerit pcessum.
 Un vñ q si reintegra fiat renocatio
 mandati vl talis lñi locū non bz qd
 hic legi. Si at ad aliqñ actū sit pro
 cessū p eū cui lñi ē ccessa: statiz lñiā
 dantes sunt ligati vt hic pz: de hoc d
 pe. di. i. Sigs non dicā. sed videt. 3. j.
 pri. ibi eim bona ipsa 2c. Dic q gra
 uior ē offensa psonē qz rez: de q offē
 sa loqtur lñi: q casu ipo fco statim li
 gant vt dcm ē. Lñi at sequēs loqtur
 in offēsiōe rez: ad qz restōnē tñi
 n. 8. diez pfigit: vt. j. pz. Archi. Im
 pensa. f. cū res n extat vel placet leso.
 Incurrant. Mō duplici funiculo sē
 ligati: qd eē pōt. 3. q. 4. engeltrudam.
 Jo. an. Uñ. Et sic mandans r māda
 tarij eadē pena puniunt. als. i. ppter
 aliquā lñiā. Jo. an. Obtinē. Silr in
 cēdiari eccliaz q ex quo denunciati
 fuerint non possūt absolui. ab alio qz
 a papa. s. e. tua. Et si papa hoc nō ex
 pssisset perpetuo potuisset ordinari
 us ipsum absoluerē. s. e. nuper. Jobā
 nra an.

Excoicatio 3 facientes exigē r exi
 gentes pedagia r gabellas a clericis
 r religiosis r psonis ecclesiasticis.

Cap. 26.

Constōnē felici recordatōis
 Alex. pape. 4. pde. nri. Qui
 statuit ecclesias r psoas ec
 clesiasticas ad pedagia r guidagias
 penitus non teneri: nec ad exhibendū
 vel soluendū talia p reb^o suis ppijs
 qz non cā negociādi deferūt vel dfer
 ri faciūt seu trāsmittūt. Volētes ppē
 multoz abnsū pene adminiculo ad
 iunare. Adjūm^o districti^o inbibēdo
 3ria consuetudine quozuncunqz que
 dicenda est vñs corruptela non ob

stante: vt nec collegiū nec vniuersitas
 nec alia ē singularis psoa cuiuscūqz
 sit dignitatis pditōis aut stat^o a pstat^o
 psonis: aut ecclesijs p psois ipsis aut
 reb^o pdict^o tallias exigat: vel extorqat
 p se p vl aliū suo noie: l alicō aut eos
 ad h^o i psoluenda cōpellat: q vero 3
 fecerint si psonē fuerint singulares
 Si aut collegium vel vniuersitas ci
 uitatis castri seu loci alteri^o cuiuscun
 qz ipsa ciuitas castri vel loc^o interdēi
 sñiam ipso fco incurrat: nec ab excōi
 catione h^o absoloz: vel interdēi rela
 xationē obtineāt: donec exacta plena
 rie restituerint: de trāsgressiōe sa
 tisfecerint ppter: ex de ccl. quanqz.
 li. 6. Si vniuersitas vel singularis p
 sona ecclesias vel ecclesiasticas psoas
 pulerit soluere pedagia vel guida
 gia vel exactiōes p reb^o suis qz cau
 sa negociatōis non deferūt: vel p pso
 nis singularib^o excōicati sē r vniuer
 sitas iterdicta. Jo. an. in lñi. Itē nō q
 res clericoz eodē pñlegio gaudent
 q res eccliaz qstū ad istud. Negociā
 di. Hoc verbū a multis plene n intel
 ligit. vñ dic q ille dñ negociator: qui
 cōpat rē vt integrā r imutatā vendē
 do lucret. Sed q rem cōpat vt mā
 sit sibi aliqd lñ opandi: puta ex ferro
 clauos: vel alia artificia ille non est
 negociator. Hanc autem negociatio
 nem clerici exercere non debent: vt.
 88. di. fornicari. Si autem deferant:
 seu deferri faciant clerici res causa
 mercimonie hac immunitate nō gan
 dent: r sic est argumentum contra
 emptores reddituum clericorū: qui
 volunt in his gaudere immunitate il
 la qua r clerici: vt. f. non soluant pe
 dagia r guidagia de emptis a clericis

Gran. de sab. qrit an qd hic dī de pe
ciagis: locū heat in gabellis z dany
q leuant in ciuitatib⁹ lōbardie: z rñ
det q Steph. dicit q sic: q idē iuris
de ipfis: ar. 4. q. 3. putat. z. c. pleriq; z
o pui. qto. z ex hoc dic q tota italia
ē interdēa z clerici irregulares hoc
non seruantes: hec ille. Sed hodie tali
ter excoīcati non sūt vitandi: nisi denu
tient: vt bcs de cle. ex. mini. c. vlt. Ar
chi. Singulares. Generaliter loquitur
Un credo q cōpēbendat ēt cpos: si
obijciatur. j. e. li. 6. de senten. ex. quia
periculolum. Dic q non loquitur in sē
tentia excoīcationis vt hic: s; suspen
sionis z interdicti. Archi. Obineant
cū papa sibi taliū absolutionē nō reti
neat alijs concessisse videt: de sen. ex.
nuper. Archi. Restituunt. Hoc ver
bū demonstrat q absolutionē prece
dat restitutio: sic. z. q. 7. accusatio. vbi
de hoc in glo. Excoīcatos. qd videt
z. z. 17. q. 4. pboz. in fi. Vbi plene de
hoc in glo. z. 11. q. 3. excommunicatos.
in glofa.

Excoīcatio ē imponētes tallias et
exactiones clericis z ecclesiasticis p
sonis.

Lap. 27.

Euerfus rectores pules ci
 uitatuz: z alios iponentes tal
 lias z collectas vel alias exa
 ctiones: qui ecclesias z viros ecclesia
 sticos tallijs seu collectis: z exactioni
 b⁹ alijs aggrauare nitunt: volēs emu
 nitati ecclesie lateranense piliū pui
 dere: pūptōnē b⁹ i sathanathematis di
 strictōe phibuit transgressores z fau
 tores eoz excoīcatōi ibiacere pcepit
 donec satisfactōnē impēderint cōpe
 tentē: z. j. circa fi. Et successores ipsi⁹
 nisi satisfecerint infra mēse manere

decernim⁹ ecclesiastica censura solu
 si donec satisfecerint ppetenter. Et i
 eadē post dicta sup⁹ imediate sequē
 ti. Vex. siqñ forte eps simul cū cleri
 cis tanta vtilitatē vel necessitatē ppe
 rerunt: vt absq; vlla coactione ad re
 leuādas vtilitates z necessitates cōdes
 vbi laicoz non suppetunt facultates
 sbsidia p ecclesias duxerint conferen
 da: predicti laici humiliter z deuote
 recipiant cū graz actione. Propter i
 prudentiā in quorundā roman⁹ pon
 tifices prius contulatur. Inno. 3⁹ ex de
 immuni. ec. lateranense concilium. o
 quo. s. c. non minus. vbi fertur talis
 sententia excoīcationis: cum ista tñ
 additione seu conditione: si admoni
 ti desistere noluerint. Vbi dicit glo.
 Ber. q si se non correxerint post ad
 monitiones sunt ipso iure excommu
 nicati. Et dicit Hostie. q sufficit vna
 admonitio: maxime quia canon iste
 inductus est in fauorem ecclesiarum
 z odium tyrannoz: quozum aliqui
 sunt adeo terribiles q nec facile est
 eos tertio admonere: cū qstuncunq;
 monent appellat: nec audent prela
 ti dare sententias timentes forsitan
 plura perdere. Prouidetur g q suffi
 cit vna admonitio cum competenti
 dilatione. Appellatio vō excluditur:
 qz a correctione canonis non appel
 lat: nec plato ē i putandū: si a canone
 snia pferit. Addit ēt z fert sētentia
 excoīcationis in predicta decretali.
 Non minus contra enacuantēs iuri
 sdictionem z auctoritatem prelatozū
 ita vt nihil potestatis in eis in suis vi
 deatur hoib⁹ remansisse nisi admōi
 destiterint. Vbi dicit Jo. an. sup ver
 bo iurisdictionē: ēt spualē interdus

Hic tñ loquit̃ b̃ tpali: qñ et rectores
 bodie non solā diminuē: s; et in totū
 strahē moliunt̃. Et tales si moniti
 non desistant sunt excoīcati ipso iure
 et hac sñia infinitū ligant̃: q non vitan
 tur vt dicit Hosti. qd̃ piculofissimū ē
 Successore ipsi. Sin illa dignitate vt
 rectoria. Conluenerūt. n. vniuersita
 tes et ciuitates sibi eligē rectores annu
 ales: nec delictū pdecessoris p̃iudicat
 successor: s; iā ē p̃pitiū delictū: ex quo
 ipsū non purgat: q; p̃cū vt dicit gl.
 Ver. Infra mēse. s. a tpe sui regimi
 nis cōputandū: et interim si p̃cū sit
 bis ppter que fuit excoīcat⁹ pdecessor
 for a: cū p id appareat q in eie dā
 nato p̃cipet: et sic ligatur eadē sñia.
 De hoc aut tpe quo ad sñiam huius
 canonis nihil minui pōt: tñ ordinari⁹
 hunc terminū ex cā abrenuando sñia
 sua talē posset ligare. Jo. an. Includū
 g ē canon late sñie. Jo. an. Satisfec
 rint. Omne dānū emendandū eccl̃ie
 qd̃ ex ipsius exactione ipsi contingit.
 S; et si p̃siliū dedit de collecta ipo
 nenda ad restōnē ipsi tenet. Si vō
 p̃siliū non dedisset forte non cogeret
 ad emendationē collecte: s; q̃s inter
 eē qd̃ obuēnit eccl̃ie ex ipsius regimi
 ne emendabit: et forsitā sp̃uale p̃miaz
 et pecuniariā eū subire fm q bon⁹
 iudex arbitrabitur oportebit. Nec at
 tñ locum hñt: cū quis succedit in re
 gimine illius qui ē excoīcat⁹ ex predi
 ctis cāis: vel aliter q̃litercunq; ppter
 libertatē eccl̃az violatam: sec⁹ si ex
 alia cā eēt p̃tās excoīcat⁹: vel p̃siliarij
 vel vniuersitas seu ciuitas interdicta
 tunc. n. successor non eēt excoīcat⁹ s; Jo.
 Inno. cuius ē q̃ si tota ista glo. Hoc i
 telligas sic fm Hostien. v3 q mensio

iste siue p̃sumptio q̃ ex lapsu sumitur
 ad alios casus non extendit. Illō at
 certū ē q; q̃cūq; succedit excoīcato: et
 fouet scm dānatum ppter qd̃ pdecessor
 fuit excoīcat⁹ eandē sñiam incur
 rit. Jo. an. et addit q si nouus rector
 opam dedit q̃tū potuit q hoc emen
 daret. S; cōitate vel vniuersitate re
 sistente qd̃ intendebat non potuit ob
 tinē: non ppterea excusat: nisi oīno
 relinquat regimen. Jo. an. Necessita
 tē iusta et honestā. Inno. Quorundā
 platoz q sine iusta cā dabant subsidī
 um et soluebant Inno. Lōsular. Ad
 hic q p Bonifa. in. 6. e. ti. 2. c. clericis
 fuit lata sñia excoīs: a qua absolui nō
 poterant citra sedem ap̃licam: in lai
 cos iponētes collectas et tallias cleri
 cis vel alias exactiones et p̃sonis ec
 clesiasticis: et talia dantes eisdē absq;
 sñia sedis apostolice. que quidē p̃tō
 Bonifa. in. de. e. ti. c. quoniam. extat re
 nocata. Et qd̃ i istis duabus decreta
 libus. s. non nimis. et aduersus. circa
 huiusmodi materiam dī: precipitur
 obseruari. Queritur si ad clericū ali
 qua de cā iusta casamentum rusticū
 et possessiones pueniūt: et p mō illarū
 et q̃titate soluebat rusticū in questis et
 collectis: q cōiter fiebant in loco rōe
 regis vel alia. Utrū ipse clericus tenea
 tur silt in predictis p mō et rata pos
 sessionū. Omisissis alijs allegatiōib⁹ p
 et cōtra: finaliter dici pōt q talis cle
 ricus liber debet eē a predictis: qd̃ p
 batur p. c. quia nonnulli. de imū. eccl̃i
 bzo. 6.

Excommunicatio cōtra extorquē
 tes per vim vel metum a censuris ec
 clesiasticis absolutionem.

Lapi. 28.

Absolōis bñficiū ab excoīca/
tōis sūia: vel q̄cūq; renoca/
tōne ipsius vel suspēsiōis seu
et interdīcti p vim vel metū extortam
pñtis pñtis aucte oīo virib; vacua/
m; ne at sine vīdicta violētie crescat
audacia: eos q renocationē seu abso/
lutionē hī; vi vel metu extorquent ex/
coīs sūie decernim; subiacc. Greg. x;
et de his q vi me. ve cā si. li. 6. Abso/
lutionis h; decre. fuit dubitatio: q; re/
gularit; q p metū fiunt tenent seu va/
lent z obligāt: qd dic vt nō. is. q. 6. au/
ctōitate. Fallit tñ i casib; ibi notatis
ad q̄s addo istū: z q; sicut iniusta ex/
coīcatio ligat: sic videbat de iniusta
absolōe: de pe. di. i. verbum. Job. an.
Excoīs et iniustus. humilit. n. o; pete/
re absolutionē: non p metū cōpellē:
q; sūia pastōis siue iusta siue iniusta
iz. ii. q. 3. c. i. fm. Gra. z Bar. Renoca/
tionem. differentiā facit iter absoluti/
onē z fuocationē. Et pōt dici absolu/
tio solēnis q sit iuxta formā ecclesie.
Renocatio v̄balis sine solēnitate: vel
vbi tenuit excoīcatio locū hēat abso/
lutio: vbi n tenuit excoīcatio renoca/
tio. Vel referret renocatio ad abso/
lutionē ad cautelā. Jo. an. Sz iterdī/
ctū pprie dī relaxari. Archi. Sus/
pensionis. itelligo indistincte: vt loq/
tur. i. siue ab officio siue a beneficio: si/
ue ab ingressu ecclesie: et de sc. ex. is
cui. Jo. an. Interdicti. Ista tria sunt
paria: que omnia sub ecclesiastica cē/
sura continentur: de ver. signi. querē/
ti. Et secum trahunt executionē. Un/
de sequens appellatio non suspendit
eaz effectū: et de appella. pastoralis.
z in scriptis fieri debet: extra de sent.
ex. cū medicinalis. Jo. an. Uim. Uis

est maioris rei ipetus cui resisti non
potest. s. commode. ff. e. l. i. Metus an
te est trepidatio mentis instantis: vel
futuri piculi cā. ff. e. l. i. Et exigitur q
pñs sit metus lz futurū piculū: z quis
met; excuset: nota. s. e. dilecti. Jo. an.
Et dicit metus quasi mentē tenens
vis tamen plus est q̄ metus. Omne
eniz qd vi fit p metū fit: sed non ecō/
uerso: sed cū met; inferat resisti pōt
lz cum periculo. Et cū multis modis
accipi possit metus: accipiat large:
vt sonat ista littera: z hoc in odiū fa/
cientis. Nota tamen q licet aliqua v̄/
ba dicat talis: que videantur incute/
re timorem. Illa tamen non semper
sufficiūt ad iustum timorem. Et ideo
hoc relinquo arbitrio boni viri fm
quod dicitur in glo. In pluribus ali/
is: et. e. ti. cum dilectus. Archi. Et q;
uis in excoīcatione per vim vel me/
tum extorta idem videatur. s. q ipso/
iure non valeat: q; par ius ligadi vel
soluendi esse voluit: de pe. di. i. verbū
dic contra scilicet q valet fm Grati.
ii. q. 3. quatuor. Jo. an. Ratio est. quia
vtrōiq; anime consulitur: quod est
in dubio faciendum. Potest tamen
per exemptionem elidi: vt notatur in
predicto. c. quatuor. Extorquet. ergo
si metum itulit z iudex absolvere no/
luit non habet locum hec pena: quia
verba it. extra de clericis non reside/
ti. c. relatum. Aliter tamen punietur
Johan. an. Excommunicationis. No/
ta excommunicatus accipit excom/
municari: qd dic vt notatur. z. q. 4.
engeltrudam. Si autem non ipse ex/
communicatus: sed alius hunc metū
iferat: sic excommunicatus erit: sic
non sumatur p̄dictum argumentū.

Sz nūqd in hoc casu ipse excōicat' iterdēs vel suspēsus icurrit hāc penā Dic q' sic: si mandauit vel eius noīe fcm ratū hūit: ex d' elec. scriptū. Nec dicam istos penā euadē: l3 absolutoz postea ratū hēat illō qd ab initio co- act' fecerat: qz statim ab initio ligati fuerunt. Absolui tñ poterunt p' suū ordinariū: cū ditor canonis sibi nō retinuerit absolōem: ex de sen. ex. nu p. Et in hāc penā incidit q' penam amissionis rex ad hoc cōpellit ipsūz excōicatorē. s. e. c. abbas. Jo. an. Subiacere. Quid si p'puli p' vanū metuz de q' timē non debeat. Nunquid tūc locum haberet pena. Dic q' non fm Bar. qz talis metus non inducit re- stitucionē nec p'prie appellatur met' Jo. an.

Excoīcatio ē cogentes diuina offi- cia celebrari in loco iterdēo: et ē ex- cōicatos vel interdēos euocantes ad diuina: et contra admonitos non exe- ntes. l. 4. 29.

Desūptores q' i locis int'dēo suppositi: quēq' dē cetero diui- na celebrare officia quol3 co- gerant q' mō p'dēo ad officia eadem audiēda aliquos excōis p'fci vel iter dicti ligatos sūa euocare: seu q' ne ex cōicati publice: aut interdēi d' eccl'is dū in ipsis missaz solēnia aguntur a celebrantib' mōiti exeāt phibē: vel ēt īpedire: necnō excōicatos publice et iterdēos q' in ipsis eccl'is noīatiz a celebrantib': vt exeant mōiti remanē p'sūperint excōis sūa a q' p' sedē dun- taxat ap'lica possint absolui sacro ap- probante p'ilio inodam: ex de sen. ex. grauis. in cle. Desūptores. hec pe- na non extendit nisi ad dños t'pales

excepto vltimo casu ibi: necnō excōi- catos. dños autē intellige p'latos: qui hñt t'pale dñūz in loco. Pau. Enōl3 oēm modū p'pulsiois realē p'sonalez directū et indirectū p'prehēdit. Ut si res eoz occupāt p'anguineos granāt in p'sonis vel rebus: facit de elec. sciāt cuncti. e. ti. li. 6. Jo. an. Rogere p'sum- pserint: qd sequitur et est p'pūz mo- do predicto. s. voce preconis: de quo s. dixerat. Vox preconis qñq' paucis innotescāt: et hoc respectu foroz vide- tur vocatio per campanam: sed quis preco loquitur et edictum ponit ex p' te mandantis: ideo maior est contēp- tus. Jo. an. Euocare p'sumpserint: qd sequitur. Et est secundū. Publice ex- cōicatos. n. occulte non vitamus ī pu- blico. ii. q. 3. §. cūz ergo. In alijs ergo diuinis officijs non est loc' pene. Jo. an. Moniti. Non dicit nominati vt ī p'p'ri. vñ. per quod patet: q' quo ad p'hibentes sufficit generalis mōitiō: p'p- ta q' monet q' oēs excōicati et inter- dicti exeant: et ille precipit q' non exe- ant. Jo. an. Si autem preciperet vel phibēt nō s'ditis: nō est loc' pene fm Pau. Prohibē p'sūperit qd legē: et est tertius. Noīatim. ex generali mo- nitione nullus ligatur ex eo q' rema- net. soli ergo noīatiz moniti remanē- tes ligabuntur. Jo. an. Remanere. in- tellige etiam si ipsi domini tempora- les non mandent hoc. Jo. an. Excōi- tionis. Excōicatus ergo itēz excōica- tur: de hoc. 3. q. 4. engeltrudam. Jo- hannes an.

Excōicatio contra facientes statu- ta q' vsure soluantur vel solute nō re- stituantur et iudicantes fm ea. l. api. 30.

Quicq; cōitatū ipsaz ptātes capitanei rectores sūles iudices p̄siliarij aut alij q̄cunq; officiales statuta h̄i decetō facē vel dictare: vel q̄ solnāt vsure: vel q̄ cū solute petant non restituāt plene et libē sciēter iudicare p̄sūperint sūiam excōis icurrāreandē et sūiam incur suri: nisi statuta h̄i hacten^o edita d̄ li b̄is cōitatū ipsoz: si sup hoc ptātem hūerint infra tres mēses non deleuerint. Aut si ipsa statuta siue p̄suetudines eoz effectum h̄ntes quoquo mō p̄sūperit obseruare. *De. 5°. de vsu. in cle. cōitatū.* Ipsa at cōitas nō icurrit banc penā: de sē. ex. romana. li. 6. *Lō sūles.* Noia sunt officialiū fm varias locoz p̄suetudines: et quia oīa n̄ pōt explicare: submittit ita clausula generalē: vt p̄bendat oēs quocūq; noie cenſeant. *Pau. Consiliarij ad talia dantes p̄siliū Pau. Officiales.* q̄ siqs talia statuta non vt officialis scribēt vel dictaret non ē excōicat^o. *Nō ob. ne de. vel mo. sūiam.* qz ibi duo requirūt. s. q̄ scribat vel dicat: et q̄ homiciū postea sit secutū: qz tunc dat auxiliū vel fauorē p̄nunciant: vt ibi nō *Inno. et Hosti.* Sed hic scribēdo faciēdo vel dictādo tñ icurrit penā ab sq; alia executione statuti. *Pau. Statuta h̄i de gbus. s. dixerat. s. q̄ exigi et solui vsuras p̄cedunt: vel ad soluendū debitores cōpellunt. Vel graui onera iponunt vsuras repetētib^o: sic si eēt statutū: q̄ vsuras repetentes in foro ecclastico p̄ ptātē cogāt vsurario mutnare tāta pecuniā et tāto tpe q̄to tenuit repetēs pecuniā vsurarij solnāt vsē i casu a iure n̄ p̄cesso: se c^o si in cāu p̄cesso: vt ex. c. ti. c. i. et c. la.*

*lubat. Pau. Impropē tñ d̄ vsura in p̄dēis. c. all. Lau. Ut q̄ loc^o sit pene: necesse ē q̄ statuto caueat: q̄ vsure soluant. Und non sufficēt si statuto caueret q̄ ultra duos vel tres denarios p̄ libra non soluant i mēse: qz. s. illa sūmā p̄hibendo: non videt p̄ h̄ vsq; ad illa p̄cedē: ar. de tren. et pa. c. i. Pau. et Jo. an. De mentali at vsura hic non videt loqui bec l̄ra: qz l̄z creditōr in iudicio p̄stet suā prauā intētionē: tñ repeti non pōt vt vsura s̄ vt q̄ si vsura et iniuste receptū: vt nō. *Do. c. ti. p̄sultit.* Ubi dic q̄ vsura mē talis oīz restitui. Idē ibi *Inno. et rai.* in sū. *Pau.* Repetant ab eo q̄ potest nec ob. c. qz frustra. c. ti. *Pau.* Restituant. qñ de eaz exactione p̄stat i iudicio iudicare: et q̄ iudicata scripsint si iudicet fm p̄dēa statuta: d̄ sē. ex. nouerint. in fi. vbi s̄o non iudicatur fm statuta: tñ scribēs sūiaz n̄ icurrit penā: s̄ solū iudicās: nisi velit dicē q̄ bec p̄stō ē i p^o cāu p̄cal n̄ extēdit ad p̄sōas n̄ exp̄ssas: et videt s̄i^o. ar. d̄ re. in in penis. li. 6. *Pau. et Jo. an.* dic q̄ de scribentib^o iudicata n̄ exp̄mit bec p̄stō. Incurrāt incōtinētī sine t̄pis in teruallo: et sic faciētes dictātes et scribētes talia statuta: ac indicātes vsas eē soluendas statim s̄ excōicati: vt n̄ repetendas vel repetitas n̄ soluēdas. Aliō in his q̄ statuta iā s̄ca debēt de lere: qz si h̄nt ptātē delēdi. s. de iure et de s̄co: vt dicunt *Pau. et Jo. an.* si n̄ deleuerint post tres mēses: et ipsi sūt excōicati. *Cōsuetudines* hoc dicūt: qz qñq; n̄ statuūt talia s̄ assueſcūt. i. p̄suetudinē ducunt. *Jo. an.* Obseruāt officiales. s. expressi. si. n. n̄ expressi ea p̄uant non s̄ excōicati. *Jo. an. et Pau.**

Excōicatio ̄ portantes p̄bīta sa-
racenis vel mittentes vel de portub⁹
exhibimittentes.

Lapi. 31.

Excoīcamus et anathematiza-
mus illos falsos et ipios chri-
stianos qui ̄ iesū christuz et
pplm christianū saracenis arma fer-
rū et lignamina deferunt galeaz: eos
et qui galeas eis vendunt vel naues
vel in piraticis saracenoꝝ nauib⁹ ci-
ram gubernationis exercent aut ma-
chinis aut quibulz alijs ipēdunt eis
aliqđ osilium et auxiliū in dispendiū
terre s̄cē ipsosq; rez suaz pauatione
multari: et capiciū seruos fore cēse-
m⁹. Precipietes vt p oēs vrbes mari-
timas in diebus dñicis et festiuis hi⁹
s̄nīa publice innouet: et talib⁹ gremiū
non apiat eccle: nisi totū qđ ex com-
mercio tā dānato pcepint: et tñdē de
suo in subsidū terre s̄cē transmiserit
et. j. **E**t si forte soluendo non fuerint
sic alias reat⁹ taliū castigent: q̄ i pe-
na ipsoꝝ alijs interdicat audacia si-
milīa p̄sumendi. Inno. In cōcilio ge-
nerali: ex de inde. et sara. ad liberā dā
Conciliū gñale de quo hic repetit la-
teranense cōciliū: de quo. s̄. ita quozun-
dā. et addit penā iponendā tpe abso-
lutionis ibi talib⁹. Notandū q̄ tales
excōicati non absoluunt ab excōe: ni-
si totū qđ ex commercio dānato pce-
perint: et tñdē de suo in subsidū ter-
re s̄cē transmiserint. Si tñ absoluun-
tur non s̄cā satisfactōe: absolutio tñ: s̄
reducī debent in p̄stinā excōis s̄nīam
nisi hoc faciant fm Egidii. Idē Jo.
an. et Pe. de ancha. Sed querit⁹ ex q̄
isti p̄uant bonis suis: et bona sua cōfi-
scant quō ultra penā puniūt et tran-

smittūt i subsidū terre s̄cē qđ recepe-
rūt ex cōmercio. Et rñdēt p̄dicti do-
ctores q̄ an cōfiscationē imponit hec
pena: vel soluit de bonis q̄ntis p̄ cō-
fiscationē: vel dicas q̄ pena cōfiscatio-
nis iponit a iudice seculari: s̄ p̄cā re-
stōnis ei⁹ qđ pceptū ē: et tñdē de suo
imponit p ecclesiasticum iudicē. Et
fm Pe. de ancha. pena p̄uationis oī-
um bonoꝝ non iponitur iplo iure s̄
p s̄nīam et p iudicēz secularē. Sic alio
reatus: qz potuerūt subijci verberib⁹
loco pene. Et nota q̄ hec pena q̄ idu-
cit p eccle. s̄. dātiōis ei⁹ qđ pcepit
qs p tale cōmerciū: et tñdē de suo si
n̄ transmittit in subsidū terre s̄cē: qz
s̄. nescit talis cui debeat dare: applica-
ri seu dari debet camere apostolice:
nec hanc penam relaxare pōt nisi pa-
pa: vel bis qui ab eo hz sup hoc cōmis-
sionē: vt ē s̄m̄us p̄nari⁹: vnde qui i
hunc canonē inciderunt cōsueuerunt
se cōponere sup tali penarū camera
ap̄lica dando certam ptem ei⁹: et de
residuo solz eis fieri remissio. Sic au-
diui a sapientib⁹ praticari in curia: et
hoc qñ talis soluere pōt. Itā qñ non
pōt sciendū ē q̄ in fine dī decreta. su-
pradicta. Quis aut debeat absolvere
a tali s̄nīa: dicit glo. sup. c. qđ olim. q̄
eps ex quo papa sibi non retinuit qđ
locum habuit olim: nūc aut secus. vñ
de dicunt Jo. an. et Pe. de ancha. sup
e. c. q̄ bodie papa ipibus quib⁹ so-
let facere generales p̄cessus ter in an-
no tales excōicat: et tñc a tali s̄nīa so-
lus papa absoluit: hec ille. Sūmus et
p̄narius videt h̄re p̄tātē tales absol-
uendi. Et nota p istā decreta. qđ oliz
progar. i. extendit predicta pena ex-
cōicatōis ad aliū casū q̄ i illis duab⁹

decretalibus scz ita quorundam, et ad
diberanda. contineatur: videlicet quicunque
ac quaecumque alia mercimonia: que ibi
portantur durante guerra inter nos
et ipsos: etiam si fieret treuga: quia per
treugam non tollitur guerra sed in-
termittitur. Item nota quod Nicolaus
4us in quadam extrauagante: que in-
cipit olim. tam in generali statuit et inno-
uat: quod nullus arma ferrum equos li-
gnamina victualia et alia quaecumque me-
cimonia in Alexandria: vel alia loca
sarracenorum terre egypti deferre vel
mittere: seu de suis portibus vel eisde
deferant: et habere vel etiam permittere: aut
eis aliis auxilium vel fauorem prestare pre-
sumant: alii sunt excoicati ipso facto: nec
possunt absolui nisi tamen si bonis suis in vi-
cte terre subsidium conuertendum exoluerit
quod ad decimas partes contulerit aut mi-
serint: aut deferri: vel si ipsorum portu-
bus deferendum eis extrahi permiserit:
et si statuit de omnibus terris soldano sub-
iectis. si incurrant etiam predicti et alias
penas temporales: que extrauagante inouata
est per Bonifacium. post factum sextum. Et item
per de. 5. 9. absolutionem ab his sententia
preterquam in articulo mortis pape re-
seruauit: ut per in extrauagante que incipit
multa mentis. et huic hodie statuit: quod
et patebit. Item ex ipso processu pape an-
nuali qui fit in curia. Veneti autem
super his habent licentiam a papa Martino
5° quantum ad mercimonia et victualia per
plures annos: non autem quo ad arma et
lignamina habent licentiam: unde non incur-
runt predictam penam: et idem de aliis qui
haberent etiam similibus licentiis: quod si ad
mercimonia: secus si portarent seu por-
tari facerent arma vel lignamina: quod tunc
incurrerent.

Excoicatio est eutes ad sepulchrum
domini sine licentia pape reseruatur.

Ca. 32.

In eta est quod accedentes ad se-
pulchrum domini cum deuotionis si-
ne licentia pape sunt excoicati
et eorum absolutio pape vel summo peni-
tentiario reseruatur: ut repperi in libro
priuarie summi priuarij.

Excoicatio est piratas et expolian-
tes eutes ad curiam: et redeutes: et nau-
fragium patientes. et pape reseruatur
absolutio.

Ca. 33.

Excoicatio subdat quod Roma-
nos vel alios christianos per ne-
gociationem: vel alias honestis
causis nauigio vectos: aut capere: aut
rebus suis spoliare presumunt. Illi est
qui christianos naufragium patientes
spoliant rebus suis: nisi ablata reddi-
derint: excoicationi se nouerint sub-
iacere: ex concilio lateranensi: extra de
rapto. Prima pars huius capituli di-
cit Hosti. quod est canon late sume: et ad-
dit quod pirate ter in anno ab ore pape
excoicantur soleniter. Secunda pars dicit
quod est canon ferende sententie. Item tamen vi.
et Hosti. dicunt quod ista est secunda pars la-
te sume. Io. an. dicit sic: credo quod prima
pars sit canon ferende sume: excepto
quod dictum est de piratis qui sunt excoicati
a papa ter in anno. Secunda pars est ca-
non late sume: ita tamen quod precedat admo-
nitio: ut dicitur gl. et probat hoc uis ver-
borum: ratio diuersitatis satis patet: et sic
pars potest intelligi de quolibet nau-
igio. Item Io. de ligna. dicens quod ista est
communis opinio: et quod primum dictum intelligitur
de quolibet nauigio: quod uis Hosti. re-
stringat ad maritimum. Quantum ad
secundum dicit si post mentionem non restituunt

ablata statim sunt excoīcati. Si autē
restituāt nō sunt excoīcati. Idē Pe.
d' ancha. ⁊ addit: Qui autē pegrinos
⁊ mercatores nō nauigātes: s; alit in
nerātes: spoliāt excoīcari debēt: sed
n̄ sūt ipso iure excoīcati: eē d' treu. ⁊
pa. c. i. hec ille. Hic tñ nō q' expolian-
tes romipetas: vñ eūtes ad curiā: vel
redeūtes p' causis agēdis i curia sūt ex-
coīcati excoīcatiōe papali: vt patebit
j. i. p'cessu annuali pape.

Excoīcatio 3 clericos spōte parti-
cipātes: ⁊ sciēter cū excoīcat] a papa
i diuinis: ⁊ papalis. Ca. 34.

Clericos q' spōte ⁊ sciēter par-
ticipauerūt cū excoīcatis a
nobis: ⁊ ipos i officiis recepe-
rūt eadē excoīs sūia cū ipsis nō dubi-
tamus inuolui: quos etiā pro absolu-
tionis beneficio habendo ad nos vo-
lumus remitti. De. 3° eē d' sen. ex. si-
gnificauit. Circa expositionē hui' de-
cretalis est triplex opio solēnis. quar-
ta cōiter reprobatur. Est ergo prima
hosti. que ēt ponit i sūma cōfessioz
q' ista est noua excoīcationū species
ad quā incurrēdā qnq; reguntur.
Istā etiā sequit' opinio Jo. an. vt po-
nit' in textu. s. q' pmo cōicās cū excoī-
catis sit clericus. 2° q' cōicet sciēter.
3° q' cōicet vel participet spōte. ⁊ dicit
Hoff. hic excludi coactionē absolutā
n̄ aditionālē. 4° q' cōicet i diuinis: ⁊
h̄ itelligēdū ē fm Hoff. d' omnib' di-
uinis officiis: itā de his q' i ecclia dicū-
tur: q; d' his q' eē. s. hōis canonicis.
5° q' cōicet seu participet cū excoīca-
tis noiatis a papa in h' i diuinis talis
excoīcationē incurrat: absoluedus n̄
nisi per apostolicā sedē. Qui autē al's
excoīcatis a canone cōicat in diuinis

licet peccet nō tñ eandē sūiaz i currit
⁊ hoc. j. in. c. de minori excoīcatione.
Scda ē Pe. d' ancha. q' dicit q' q' cōi-
cat cū excoīcato a papa spōte ⁊ sciēter
⁊ in diuinis ē excoīcatus eadē sūia: ⁊
istū dicit verū eē itellectū hui' decre-
talis ita reperi ex re collect] ei'. Idēz
vñ dicit Hui. Spe. ⁊ Hoff. Tertia ē
Tan. s. q' qui participāt cū excoīcat]
a papa eodē criē p'pt' qd' ille ē excoī-
cat' eadē sūia ligant' ⁊ sic sūt soluēdi
p' papā: eē. e. nup. Hāc opinionē dicit
gl. credo veriorē. Inn. et dicit sic pos-
se itell'. Jo. an. ⁊ Jo. d' lig. dicit q' vñ
adherēdū huic vltimē expositioni.

Excoīcatio 3 sepeliētes iterdictos
tpe iterdicti. Et 3 sepeliētes excoīca-
tos a iure vel vsurarios manifestos.

Ca. 35.

Eos q' pprie temeritatis au-
dacia defunctor' corpa non
sine contēptu clauū ecclēsie
in amitterijs tēpore interdicti in casi-
bus non p'cessis a iure excoīcatis pu-
blice vel nominatim interdictos vel
vsurarios manifestos scienter sepeli-
re presumunt: ipso facto excoīcatio-
nis sūie decernimus subiaccere: a qua
nullaten' absoluant' nisi prius ad ar-
bitriū diocesani epī: eis qbus fuerit p-
missa iniuria irrogata satisfactioez
exhibuerit' petentē: eē d' sepul. i. de. c.
i. Eos. Includit vtriusq; p'fessiois p-
sonas laicos ⁊ ecclesiasticos exēptos
⁊ n̄ exēptos. Pau. Proprie temerita-
tis. scientiā nōt: q' si pprio ausu: ⁊ su-
mitur in mala parte: vbi autē n̄ facēt
temere: puta prelatus dicit sepeliēdū
fuisse absolutū: vñ verisimiliter putat
sepulturā n̄ phibitā illi rōne status:
⁊ sic erat in facto: non habz locū hec

pena. Pau. in cimiterijs. Idē si in ec-
clesia: secus si in campis vel locis pri-
uatis tempore interdicti: nam tunc i-
terdicta est sepultura. Ad cōcessis a
iure. hoc dicit propter clericos q ser-
uauerunt interdictum quibus conce-
ditur tempore interdicti sepultura cū
silentio et absq campanarū pulsatiōe
vt in predicta decretali quod i te. Et
propter priuilegiatos circa fratres
et in quatuor vero festiuitatibus in q
bus celebrari pōt eo tpe. s. interdicti
alta voce: non puto mortuos sepeliri
debē: vt de pul. cū et plātare. Jo. an.
idē Pau. et 3c. Excoīcatos ab homi-
ne vel a iure: et intelligas de maiōi ex-
coīcatione. Item excoīcati de minori
sic decedentes sepeliendi non sūt: vt
nōt Inno. e. ti. sacris. huic tamen pe-
ne locus nō est. Jo. an. publice. et hoc
quod dicit publice: dico q si eēt oc-
culte: dato q sepeliens sciret nō ē loc⁹
huic pene: et priuē sepultura: si de h
cōstare pōt: talis eēt excoīcatus mi-
nori sūm Alan. et Ber. qd plz Pau.
vel notiatim interdictos. Pau. a diui-
nis: et participatiōe sacramētorū illes
puniunt sepulture pūatiōe: vt notat
Inn. et Do. Secus si interdicti ab ali-
quo tpali vel spūali exercitiō iurisdic-
tiōis ministerij vel officij: qz tales nō
sūt pūati alijs diuinis: q nec sepultu-
ra: qz dicant notiatim interdicti. Land.
dicit q nominatim interdicti: siue in
denūciatione nominatiz: siue spūalit
siue expresse: vt nōt Inno. et quēit qd
iuris si notorium est o fautoribus q
occasione dederunt interdicto per
epm lato: nō sūt nominati i ipsa sē-
tentia interdicti que in scriptis ferēda
est: vt de sen. ex. cuz medicinalis. li. 6.

¶ Nunquid sepelientes hos fautores i-
currerēt: licet interdicti sint in gene-
re: qz dictū ē i sūa interdicimus. Al.
cum fautoribus suis. Credit ipse q
non: qstūcūqz sint notorij: ar. de de.
ex. mi. proposuit. cum hec constitutio
sit penalis: et ideo restringenda: et ad-
uerte q per illum textum: qui prohi-
bet nominatim interdictos in cimiterio
sepeliri: videtur a contrario sen-
su q interdicti nō nominatim sepeliri
possint: quod tenet glo. vbi locus iter-
dictus non sit. Steph. dicit istaz opi-
nionē verā: nisi qñ p certo sciret eos
tale qd fecisse: vel cōmisisse ppter qd
erāt interdicti. Tales ei nō debēt se-
peliri in cimiterio: vbi vō nō sūt cer-
ti habet locū glo. sūm eūdē: p gl. tamē
facit qd dixi. s. post Lau. vt. i. nō suf-
ficiat facti notorium: nisi ad sit ista q
litas nominatim per modū: o quo. s.
manifestos. qui priuati sūt sepultu-
ra et factione testamenti: nisi satissece-
rint et cauerint sūm formam illius de-
cre. qz. ex. de usur. li. 6. Et si appa-
ruerunt in tali signa pñie: et p mortē
prestatio cautiōis sufficit ad vitā dū
hanc penā: cū talis sepultura nō sit p-
hibita: s. si valet testm: qd ab initō est
nullū ex persona testantis. Idē etia
vī si p. fecit testm: et postea efficiat
usurari⁹ manifest⁹: qz p sequens deli-
ctū ifirmat testm. Pau. Sciēt. Sec⁹
si ignorauēit Pau. Sepelire. Ad so-
lū actualiter ponētes corpus: s. dicē-
tes diuinū officij sup finis icurrūt
eā penā: imo forti⁹ plus ptenūt. Idē
intelligas de sepeliētibus de facto in
cimiterio: et absentibus clericis. Pau.
etiam sūm Jo. an. sup dicto verbo se-
pelire. sic dicit. Dic occurrunt dubia

qui principis declaratione pl^u q^u glo
san. exposcunt. s. an portantes ad sepul
turam qui tñ nō sepeliunt sint excōi
cati. Itē de comitantibus funus. Itē
de fodientibus vel aperientibus se
pulturam. Item de p^{re}lat^u cleric^u v^l
ministris ecclesiarum in quoz cimi
terijs sepeliuntur qui id non phibent
vel patiuntur. Itē de clericis portanti
bus crucem cereos et similia. Et post
quedam sic dicit: cū hic puniat sepe
lientes nō admittentē interessentem
cooperantem. Sepelire autē ē mor
tuum humo vel tumulo condē. vi
det autē solos humo vel tumulo cor
pus imponentes ligatos esse: facit p
hoc equitas: ne ex vius funere mul
titudine liget. Item constat q^u portan
tes comitantes vel fabricantes sepul
turā: si nō sequetur talis sepelitio ex
cōicati non essent. In contrariū ē: q^u
esset hec p^{ro}stitutio ludibrio: si vn^u sol^u
ribaldus vel seruics per quē poterit
id impleri v^l expediti ligari dicat reli
qs v^l sitat^u p^{ro}pose et solēnit expedit^u.
Jo. an. Steph. vero non dubitat oēs
istos ligari. Itē q^u Jo. cal. i tractatu
quem fecit de ecclesiastico interdicto
circa finē mouet predictū dubiū siue
q^uōz sic ing^{it}: Mihi p^{er}culdubio v^l q^u
si nominatū iterdictus vel etiā nō no
minatū iterdict^u: s^{ed} tpe iterdicti i cāu
nō permissio a iure: si cū diuino offi
cio est sepult^u. Dēs p^{re}dicti. s. aperientes se
pulchrū: v^l fabricatē: v^l fodientes ter
rā: vel ponentes in sepulchro: vel por
tantes cruce^s vel cereos: vel portantes
ad funus: vel associantes cū honoris:
vel amicitie: v^l clerici diuini officij
facientes vel nō phibentes: cū possunt
oēs pena excōis ligant^{ur} per istaz cle.

eos. R. o^{mn} q^u h^{ab} casu oēs sūt participes
criminis: siue cooperatores: ad hoc o^{mn}
sc. ex. nup. et ii. q. 3. precipue. Si vō si
ne officio clericoz defunctus talis se
pultus est: etiā in loco cimiteriato: l^{ig}
sit tutius dicere omnes fore ligatos
excōicationis sentētia: o^{mn} qua ista cle.
agit: tñ l^{ig} trepidus credo istos non li
gari dicta penas: s^{ed} q^u vident^{ur} p^{ro}tenere
g^{er}nalē phibitionē poterūt arbitraria
pena puniri: etiam per iudicē ecclia
sticū. 3. q. 4. engeltrudā. Ad hoc vice
dum me mouet iūnis cle. ibi p^{er} q^u ver
ba vidēt^{ur} remoueri priuilegia que
clericis vel ecclesiasticis p^{er}sonis solēt
cōcedi: et nō laicis: vt ergo verba nō
videant^{ur} supernacue apposita: o^{mn} ma.
et obe. solute. oportet q^u intelligatur o^{mn}
bis q^u talia priuilegia solent cōcedi
vt sic o^{mn} intelligat^{ur}: s^{ed} m^{od} q^u clausula
adiūcta pōt adaptari. i. q. 2. sacerdos
s^{ed} priuilegia exēptiois solent p^{ro}cedi de
ricis et ecclesiasticis p^{er}sonis. De illis er
go debet intelligi p^{ri}ncipale dictū ca
pituli. Item ecclesiastica sepultura p^{ri}
zie respicit clericos ad quos id per
tinet. i. q. 1. placuit. Et cū funera ad
sepulturam deferuntur diuina offi
cia cantare. i. q. 3. qui diuina. et sic cō
cludit p^{ro}positum. S^{ed} si clerici dicūt
officiū sepulture sup^{er} fun^u: et postea o^{mn}
ponētes fun^u in loco secreto: non po
nūt ipsū in sepulchro seu i cimiterio:
nūqd sūt excōicati. Certe s^{ed} m^{od} opio
nē triā eēt dicendū q^u non: q^u textus
dicit sepelire: q^uo est humo vel certe
tumulo mortuū p^{ro}dere. Et sic p^{er} solaz
celebrationē officij non esset delictuz
p^{ro}sumatū: g^{er} non inciderūt in penam.
S^{ed} nō credo q^u aliqs hoc diceret. sic
enim semp fieret durante interdicto

et per consequens ista de facta esset lu
 dibrio. Nec omnia Jo. cal. Et quod
 dictum est de interdictis idem intel
 ligendum est per oia. Et manifesti vsu
 rarij et publice excōicati. Quēit et
 dñs Lau. d. rodulphus in tractatu quē
 fecit de vsuris: quid dicendum d. asso
 ciatibus et portantibus feretru: tanq̃
 ibi esset cadaver alicuius predictoz
 s. manifesti vsurarij nominatim iter
 dicti: vlt. publice excōicati: cum tamē
 realiter ibi non sit. Rñd. et dicit idē
 iudicanduz: ac si ibi esset: et ideo dice
 dum: vt. s. Subiacere. Hanc penam
 locū habere nō puto cum alijs casib⁹
 in quibus denegatur sepultura: quos
 habes. e. ti. ex parte. et de sta. mo. c. z.
 S. quid de illo qui sepelit manifestū
 vsurariū publice excōicatum nomia
 tim interdictum: et tēpore interdicti:
 nūquid vna vel quadruplici excōica
 tiōe ligabitur ex hoc facto: vide qd d.
 hoc plene scripsi i. q. gualterij: siue ta
 men vna sola: siue pluribus sentētijs
 ex his diuersis causis: quarū quelibz
 per se sufficit q. excōicatus dicat. pla
 nū est q. de omnibus debet satisfacc
 et ab omnibus absolui. Jo. an. E. is q.
 bus. Sed qui sunt hi. Forte intellexit
 de his quozū fauore fuerūt late sentē
 tie excōicationis vel interdicti in lo
 ca: vel personas: vel illis quibus debe
 bat fieri restitutio: quo ad vsurarios
 Siqua etiam violentia in his fuisset
 illata clericis vel ministris illis et fiet
 satisfactō. Itē si illoz cōpora vlt. ossa
 discerni possunt exhumanda sunt: et
 hoc in tribus vltimis casibus. S. qd
 de primo: dic q. si ille fuit penitens: li
 cet non debuerit sepeliri. s. tempore i
 terdicti: nō exhumabitur saltem

post relaxatū interdictū. Notāt etia
 Hosti. et Immo. q. penitēs q. sepultus
 nō fuit in cimiterio ppter interdictū
 relaxato interdicto debet in cimiterio
 sepeliri. Dicūt etiā q. ex quo penitēs
 fuit mortuaria licite ab eo accipi pnt
 cū p ipso sit orādū. ii. q. 3. quicūq. Se
 cus si non fuisset penitens. 88. di. c. fi.
 Jo. an. Qui et dicit q. de funeralibus
 que darentur cum funere defuncto
 sepulto in tempore interdicti: putat
 clericos licite recipere posse: q. viderē
 tur participare in delicto. Itē nō q.
 Frā. d. sab. post Pau. sup vbo temēi
 tatis h. cle. dicit q. temeritas sciētiaz
 nōt quasi pprio ausu. Et ex hoc dicit
 Land. q. si ignorans factum: vel etiā
 ius: dum tamen sit cui liceat ius igno
 rare: hoc faceret nō videtur re: nec
 hāc penā icurrere. i. q. 4. s. notandū.
 Et idē dicit in effectu glo. in. e. clemē.
 Et idem Pau. et zen. q. videntur velle
 q. in hoc casu iuris error simpliciter
 excuset: q. iuris error excusat a dolo
 ff. d. abig. l. i. Ad ē vez. Nam iuris er
 roz excusat a pena: a qua cōmittēda
 requiritur dolus. Ad. Di. in reg. iur.
 ignorantia li. 6. Pro hoc q. iuris er
 roz est lata culpa: nō dolus. ff. de his
 qui no. infā. l. z. glo. super v. singulis.
 Itē nō qd dicit Jo. an. in nouella su
 per. c. vt animaz. d. osti. li. 6. q. igno
 rantia statuti synodalis excusat trāf
 gressorem a culpa: nisi sit crassa et su
 pina: etiā cū statutum punit aliquid
 prohibituz lege diuina vel canonica.
 Et h. hoc terminetur hic qd scripsit
 Jo. de deo: vbi querit an sint excōica
 ti impuberes qui falsauerunt instru
 mentum: et monachus qui tulit falsū
 testimoniū ignoranter constitutione

episcopi: qui tales excoīcati q̄qd ibi dicat: satis potuit vterq; probabiliter ignorasse: q̄ si ita est locus ē hūic de cretali: et licet pena iuris in eis locum possit habere: cessabit tamen pena statuti quod probabiliter ignorabat: licet quidam restringant hoc dictū ad statuta ex causa prohibētia de iure non prohibita. Idem dicit extra de tēporibus ordi. eos. li. 6. *De equipollēt sciētia et affectata ignorantia.* Et dicit affectata: ex quo scire potuit: sed noluit: imo dissimulauit. Itē Anto. de but. dicit in lectura: q̄ mulieres et monachi ab ignorantia iuris non excusantur: vbi iuris omni anno fit publicatio in locis vbi sunt alias excusant vt. l. cū d̄ debito. ff. d̄ pba. *Ad dīc vtrū Hosti. in monasterijs d̄ gbus monachi nūq; exeunt.*

Excoīcatio ē strahētes matrimonii sciētē i gradib; phibitis: vlt cum monialib; et religiosis et moniales p̄fessos vlt ordinatos i sacris p̄hētes. *La. 36.*

Quod si diuino timore postposito i gradu cōsanguinitatis vel affinitatis p̄stōe canonica interdictis: aut cū monialib; cōtrahē matrimonii als nō verēt: necnō religiosis et moniales: ac clericos in sacris ordinibus constitutos: matrimonii cōtrahentes: ipsos excoīcatōis sententie ipso facto decernimus subiacē *de. 5. extra de consan. et affi. c. vno.* in de. eos. *Ad q̄ in sex casibus h̄ expressis tñi locum habet ista cōstitutō et eius pena.* Vñ si cōtraheret q̄s cūz habēte maritū: vel cum indea: vel pagana: vel cum cognata spiritualit vlt legaliter: vel contra impedimentum

publice honestatis: licet non teneant matrimonia: tamen non est locus hūic pene: que in illis casibus et similib; expressa non est. Item in his sex casibus tunc demum locus est pene: cūz illicitē contrahunt. Si enim licite vt ex dispensatione papē tunc cessat culpa: ergo et pena: d̄ consti. c. z. *De qua dispē. nota. d̄ resti. spo. litteras. Jo. an. Sciētes. ignorantes ergo non ligat cōstitutō: quod intelligo ignorantia facti probaliliter et nō affectata: scilicet quia ignorabant se esse cōsanguineos vel affines.* Si vero ignorabant ius nescientes gradum i quo erant esse prohibitum: ex quo sciebāt gradum ligat cōstitutio: de regn. iur. Ignorantia. lib. 6. Si vero alter solus sciebat: ille solus ligatur: fac. 34. q. z. in lectum. Sed quid si contraxit ignoranter post tempora autem sciuit cōhabitauit cōsanguineos: videatur ligari: ar. i. q. i. eos. in fi. de simo. sicut tuis. Contrarium credo cum ista cōstitutio non puniat cōhabitationem vel incestum sed cōtractū: vt ita dicaz. Probat̄ hec solutio ex eo q̄ sine iudicio ecclesie ab illa diuētē non posset. Fateor tamē q̄ peccat cōgnoscēdo. Jo. an. Pau. vero dicit q̄ si cōhabitāt ei talis affectu maritali i currit hanc penam: cūz videat̄ ex nōuo consensu cūz ea contrahere. Si vers ex primo non incurrit. S; quid si contraxit cū ea qm̄ credebat p̄sanguineb affine vel moniale: et in veritate non erat. Solue p̄ notata de sen. ex. si vero. 2. r. c. in audientia. Jo. and. ex illis casibus trahi pōt responsio. s. q̄ talis nō est excoīcatus. Sed quid si ipedimētū qd erat tempore cōtracti

matrimonij fuit postea r̄motū: extra
de consan. 7 affi. quia circa. R̄spo-
sio. Si remouet p̄ dispensationē pa-
pe verba sunt inspicienda: vt videat
an tollat impedimētū: etiam quo ad
penā: p̄teritam an nō: vt faciat tñ
valere matrimoniū: primo casu alia
absolutō non est necessaria: secundo
sic. Si vero remouet impedimentū
per constitutionē reuocatoriā: tunc
dic vt. s. d̄ immu. ecclē. quoniam. li. 6.
Pau. super predicto. c. idez. Pau. sic
dicit: q̄ si r̄uocatoriā vltima vult 7 di-
cit constitutionem quā reuocat ful-
minatoriā excoicationis p̄ infecta ha-
berit: tunc ligatū per illas non egēt ab-
solutione. Si autem tantum reuocat
tunc sic ligatū egēt absolutōe. Gra-
dibus. f. 4. vel citēiori canonica forti-
us diuina: de re. spo. litteras. Matri-
monialiter. per hanc litterā videtur
q̄ coactus ad cōtrahēdū nō icurrat
hanc penā. 7 de absoluta coactione
certum est. de conditionali vero licz
talī q̄ cadere debuerat in constantem
virum videtur ligari per decretalez
sacris. extra de his que vi. me. ve cā.
fi. Sed cum non sit matrimoniz de
ficiente consensu: d̄ equitate videtur
talīs non ligari: facit de sen. ex. fi.
gnificauit. Jo. an. Idem Pau. Con-
trahere: Secus si sponsalia tantū cō-
trahat nisi sequatur copula: que cum
inducat p̄sumptam volūtatez ma-
rimonij: de spon. c. is qui. indicet etiā
penam. Ratio predicti est: quia istud
cum sit penale est restringēduz: vt sic
verba non extendantur: maxime ad
minus delictum: de re. in. in penis. li.
6. Et negari non potest: q̄ aliud est
matrimonium: aliud sp̄salia. Pau.

7 Jo. an. Religiosos. per professione
tacitam: vel expressam religioni ap-
probate obligatos in genere vel i spe-
cie: extra de regula. non solum. lib. 6.
Jo. an. 7 Pau. Et moniales. Sed nō
ne de monialibus satis intelligeba-
tur: scilicet vbi ponit penam cum eis
contrahentibus: cum ex participa-
tione ip̄e ligentur eadem pena: de sē-
ten. excom. nuper. R̄spondeo licet
monialis cum ex participatione esset
excommunicata: cum cōtraheret cuz
sciente: non tamen quando contrabe-
ret cum ignorante: quia ille non liga-
retur: vt ergo monialis nullo casu
euitet penam hoc addit. vt dic q̄ tñ
participans cum criminoso est excō-
municatus: cum participat post la-
tam sententiam: vt in. c. si concubine.
de senten. excom. Sed hec non par-
ticipat post: sed in actu pro quo liga-
tur: ergo itē. Vel dic q̄ licet partici-
pans in crimine criminoso sit excō-
municatus: non tamen participans
in actu illo pro quo alter ligatur: alīs
superflue adderetur hec littera: quo-
niam non distinguit: an monialis cō-
trahat cum sciente vel ignorante: cnz
ex parte eius non possit p̄tēdi igno-
rantia. Facit de senten. excom. con-
tingit primo. Vbi participās in actu
pro quo alter excommunicatus est:
excommunicari mandatur Pau. et
de hoc vltimo puncto habes. s. in ex-
communicatione prima. Sacris: sci-
licet subdiaconatu. 7. s. Pau. Contra-
hentes. non repetit scienter quia i ta-
li proprio facto non cadit probabilis
ignorantia in illis religiosis vel de-
ricis. vbi vero esset ignorantia. pro-
babilis: vt i ordiato i sacris i amētia

vel dormitione: vel .j. pubertate: puto
q̄ nō esset locus huic pene. Jo. an. et
idē dicit q̄ a tali snia excōis p epum
pōt absolui: addēs q̄ n̄ sufficit satisfā
ctio i h̄: nisi ēt sequat absolutio.

Cōtra cōicātes cū excōicat] noīa
ti sciēt i crīe crīoso. La. 27.

Qui notatim excōicato sciēt
excōicat in crimine criminoso
et cōsiliū impendēdo auxiliū
vel fauore cum ratione dānati crimi
nis videatur in eū delinquere: q̄ dā
nauit ab eo: vel eius superioze: mēito
delicti erit absolutio regrēda. Et ita
j. q̄uis enī: tūc nō iudicis: sed iur].
snia excōicato cōicās sit ligatus: quia
tū cōditoz canonis eius absolutionez
sibi spālīter nō retinuit: eo ipso videt
cōcessisse facultatē alijs relaxādi. 2. j.
Uex si difficile sit ex aliqua iusta cā
q̄ ad ipsum excōicatozem absoluē
dus accedat concedimus indulgenti
am: vt prestita iuxta formam ecclesie
cautione: q̄ excōicationis mandato
parebit a suo absoluatur ep̄o vel sa
cerdote pprio. Inno. 2. d̄ sen. ex. unip.
Consilium nō tenet quis d̄ consilio:
nisi ille aliter non fuisset factur⁹: v̄l
nisi fuisset consiliū fraudulētū. Glo.
s̄ Pe. d̄ ancha. dicit q̄ cōclusio ē do
ctoꝝ q̄ impendens consilium delin
quenti in crimine pro quo est excōi
catus incurrit excōicationem: siue ef
fet factur⁹ al̄s: siue nō: q̄ participat i
crīe. Abb. dicit h̄ certū: si cōsiliū datū
est directe ad crimen qd̄ excōicatōez
inducit: puta ad clericū verberādū n̄
sic si daret cōsiliū in facto p quo ex
cōicatio nō erat: vel auxiliū contra
offendētē. Inno. Auxiliū. Intelligit
de directa participatione: secus d̄ in

directa: vt si quis excōmunicatus est
quia fecit guerram contra ecclesiam
v̄l clericū: postea ego illi guerram
facio: tu contra me iuuas illum: auxi
lium illi impēdens: quia per hoc me
hui⁹ guerram faciet excōmunicatus
tu non es excōmunicatus: quia nō h̄
intendis. Satetur etiam Hosti. q̄ do
min⁹ auxiliū vasalli excōmunicati in
uocare potest propter fidelitatis de
bitum quod remanet. Innocen. eti
am dicebat q̄ liceret tibi contra ini
micum tuum inuocare auxiliū ex
cōmunicati propter guerram: ita q̄
sibi etiam in sua guerra auxiliū pre
stes: quod tamen Hostiē. reprehēdit
Jo. an. Fauorem in laudatione facti
Abbas dicit fauorem impēdi facit.
Absolutio. Dicit hic glo. Talis liga
tur sententia hominis non canonis.
Sed Pe. d̄ ancha. dicit q̄ dicunt do
ctoꝝ q̄ ista est sententia iuris: que
tamen trahit executionem a senten
tia iudicis: scilicet cum quis partici
pat in crimine criminoso propt̄ qd̄
excōmunicatus est ille ab homīe. Est
tamen verum q̄ vbi ep̄us absoluit a
sententia iuris: non ab ista absoluet
v̄l littera dicit: sed absoluet ab excōi
catoze: v̄n remanet 2. q̄ participās i
crīe criminoso incurrit excōicatōez
siue ēt territorii excōicātis siue itra
siue sint subditi siue n̄: q̄ iuris aucto
ritate ligantur: etiam si promulgans
communicaret: quia non sua: s̄ iur]
auctoritate ligatur. glo. Obiecta faci
le tollunt: q̄ totū operatur dispositō
quia sententia hominis extenditur ad
alios: hoc ex re collectis. Sub eo. idē
dicunt Inno. 2 Jo. and. sc̄z q̄ est snia
ista canonis. Cōcessisse videt. Alias

istud habeas pro regula in omni sen-
tentia excoicationis lata a canone: qz
potest ordinarius absolueret nisi per
papaz fuerit absolutio rfermata. In
alijs autem sententijs secus. Et per h
inferas qz si potest a qualibet scetia
canonis generalit lata potius potest
absolutio a sententia excoicationis la-
ta p constitutione synodale spalem: vn
si subditi epi bononiensis incurrut se-
tentia per constitutione Mutin. epi
nuncius veniens bononiā poterit ab-
solui ab excoicatione ab epo Bonon.
Jo. d lig. Excipit tñ De. de ancha. ab
hac regula. s. dictu casu. Si difficile.
B. s. p nimia distantia vl periculum
mortis. Jo. an. r De. d ancha. Lautoe
iuramenti. Jo. an.

Excöicatio h faciētes aliquē iterfi-
ci p assassinos vel mādātes.

Ca. 38.

Latuimus: vt qcuqz pnceps
plar: seu quis alia plona ec-
clesiastica vl seclari quepiā
christiaoz p pdcos assassinos inter-
fecit: vl mādauit qzqz ex h forsitā
n sequat: aut eos rceptauerit: vl dese-
sauerit: vel occultauerit excois sniaz
r depositionis a dignitate ordine ho-
nore officio r beneficio incurrat ipo-
seo. Inno. 4. ex d homi. p hñani. li.
6. Prelatus. et eps. decretalis ei qz pe-
riculosū. d sen. ex. li. 6. nō eximit eos
a sen. excoica. Jo. an. Assassinos. hoc
est pessimum genus hominum: r pñt
dici a scido scindis: qz abscondit aiaz
d corpore iuxta velle r mādatur dñi
sui cuiusqz christiaū: r cū d his simplr
expmat: ad alios homicidas n exten-
det: qd isto caplo ptinet i his penis
di. 25. Qualis. Archi. Mādauit. Si

mādauit. g cogitatio stetit i finibz su-
is: r iō n mix si pñt. als sec d pe. di.
i. cogitatiois. r puto qz et si renouaue-
rit mādatur reintegra: qz nihilomin
icurrat penā cū ex solo mādato iā p
us ligat: cet: r ad h facit qd statim seg-
tur. Jo. an. Receptauerit: patēter vt
differat a sequenti. s. Occultauerit: r
isti receptatores tāqz aggressores te-
nēt. C. d his q latro. occul. li. 2. r. Ar-
chi. Excoicationis. occultado ipz celan-
do vl occulte rceptado. Archi. excois
exq papa sibi n refuat absolōem cre-
do qz ordiari possit absolue: ex d se.
ex. nup. Jo. an. r nō qz i sū. pisa. sic dñ
assassini fuerūt: r forte adhuc sū qdaz
ifideles q ex qbusdā falsis opionibus
qb fuerūt enutriti d facili mittebāt
ad occidēdū quēcūqz christiaoz nō
curātes si ob h occidēdi eēt isti d q
rū peccē statuit In. 4. istā decretales

Excöicatio h pcurātes qz rferua-
tores n se itromittāt d alijs qz d ma-
nifestis iniurijs sciēter.

Ca. 39.

Ecernimus vt si cōsuatores
d alijs qz d manifesti iurijs
r violentijs sciēter se itromise-
rint: seu ad alia q inridicialē indagi-
nē exigūt suā extēderit ptātez: eoipo
p vnū annuz ab officio sint suspensi.
Pars vero que hoc fieri pcurauerit
sniaz excois incurrat: a q n possit ab-
solui: nisi ei que sic fatigauit idebite
p. satisfaciāt itegralit d expē: ex de
offi. dele. hac cōstoe. li. 6. Sciēter. Si
ignorātia eēt iuris vel crassa: vl asse-
ctata: idē eēt ifra d re iū. ignorātia.
li. 6. Jo. an. Indaginē. Inquisitionem
officio r a beneficio: quod est eius se-
quela. 32. di. Præter hec. Suspensi.

Ecce quod speciale in conservatore
quod non est in delegato: quia dato quod de-
legatus intromittat se de eo quod non est
sine iurisdictionis: non propter hoc lo-
cum habet pena: quia non inuenit expres-
sa in eo. *Jo. an. de expensis*: ad idem
de iuni. ec. qm. in fi. li. 6. Dicitur de
ancha. quod conservator est index datus ad
tuendum aliquos in manifestas iniuri-
as omnes vel certas: iudiciali non videtur
indagine. Et dicitur *Jo. an.* quod solus pa-
pa potest dare hos conservatores. *Ipo*
autem conservatorum iurisdiclio et potestas de-
pendet a forma litterarum: et latior est for-
ma adiuncta post constitutionem statui-
mus de off. et po. in. dele. li. 6. et constituitur.
fi. Attendatur ergo tenor litterarum sicut
privilegiarum. Item secundum de ancha. ta-
les possunt excoicare per huiusmodi noto-
rios. Item non quod conservatores esse non pos-
sunt: nisi sint episcopi et eorum superiores: ab-
bates: vel qui in cathedralibus ecclesiis
vel collegiatis obtinent personatus vel
dignitates. Nec aliquis potest esse conserva-
tor sui conservatoris: nec aliquis potest habe-
re conservatorem eum qui est sub eius iurisdic-
tione: vel astrictu ecclesiastico vel ter-
renali: excepti regibus et reginis: et de
officio delegati. hac constitutio. li. 6. Item
conservatores non possunt committere vices su-
as exceptis citationibus et sententiarum denuncia-
tionibus: nisi alibi eis premissa committuntur: et
tunc committere possunt. i. loca in quibus fuerit
deputati: et personis superius dictis. Item non
possunt procedere contra aliquos ex civitatibus: vel
diocesis. quibus fuerunt deputati: nec possunt
aliquis citare ultra unam diocesis a fine illa-
rum diocesis. extra de officio dele. hac con-
stitutione. li. 6. Item si conservatores
intromittunt se de alijs quam de iniurijs
manifestis: non solum incurrunt penas

suspensionis: ut dictum est: sed etiam ipsi pro-
cessus non valent: quia excedunt fines man-
dati: et de rescri. cum dilecta. Et si cita-
vit aliquem iniuriatorem tanquam per notoriam
offensam: et eum ob contumaciam excoicare
vit. Si constat per iniuriam sit facta non
fuisse manifesta: non est excoicatus sed
Inno. Item expirat officium conservatoris mor-
te concedentis qui ad negocia incepta
et hoc nisi ad aliud exprimeretur in
litteris eius: ut in. d. c. i. Item sciendum
secundum Inno. quod conservatores non ha-
bent iudiciali indaginem in notorijs
tamen bene possunt: quia omnia illa sine quibus eorum
iurisdiclio non posset explicari intelli-
guntur eis esse concessa. unde possunt citare et
contumaces punire: et de off. dele. de
causis. Item si maleficius est notorium
alijs non indiget quod super hoc querat pro-
bationes et cogat testes. et q. i. in primis.
Item quod in notorijs aliquis ordo est necessa-
rius. Item si reus confitetur factum et dicat
quod verus est iure suo: et hoc casu admit-
tet probationem: aliter enim non possit imple-
re iurisdictionem sibi commissam. similiter
oritur quod procedat ad inquisitionem quando factum
est notorium: sed nescit quid fecerit. Item ad
repellendum iniuriam possunt invocare bra-
chium seculare sicut alij iudices. Item
si reus qui fuerat condemnatus comparere
at. j. annum: et dicat se velle satisfacere:
cognoscet conservator de quantita-
te damni. Nec Inno. Item si reus ne-
gat maleficium: et actor velit proba-
re esse notorium: conservator cogno-
scet: alias inutile esset suum officium: quia gli-
bet posset negare. Similiter si reus fa-
tetur maleficium: sed dicit non esse noto-
rium: quia per eius confessionem factum
fuit notorium: et de cohabita. cleri. et
mul. vestra.

Excoīcatō s̄ doctores ⁊ magistros
docentes: aut in suis scholis ad docē
dū retinētes leges vel physicam reli
giosos habitu dimisso.

Ca. 40.

Doctores siue magistri qui re
ligiosos habitu suo dimisso
leges vel physicā audientes
sciēter docere: aut in scholis suis p̄
sūperint retinere simili coīpso sint
sententia excoīmunicationis innoda
ti: extra ne cle. vel mo. statutum li. 6.
Dimisso. Quid si non dimiserint ha
bitum: dicatur q̄ tunc non sunt exco
municati doctores: q̄ hec pena nō ē
amplianda: extra d̄ re. iū. in penis. li.
6. Dic contra: quia cōmunicat ī cri
mine: ⁊ si eadem: ⁊ non minori exco
municatione ligatur: extra. eo. si
concupine. ⁊ in hoc potest dici veni
re potius ad declarationem veteris
iuris q̄ noui: casum pōit Jo. an. Sci
enter. vbi īncederet in habitu non ha
beret locum ignorantia. Sed vbi in
cederet sine habitu: tunc probabiliter
potēit ignorare. Jo. an. Retinē. No
ta officium doctoris: scholarem de
scholis expellere posse. ⁊ per id q̄ di
cit retinere: dicas q̄ licet doctor scī
at monachum habentem domuz iū
xta scholas lectoris: in domo propria
audire excoīmunicatus nō est: quod
dixi d̄ re. iū. locupletari. li. 6. Quid si
mōachus talis nō vult exire scholas
videt̄ p̄ hāc litterā q̄ licite idem pōt
expelli: ad hoc ē d̄ sen. ex. c. veniens.
Et hoc maxime si vera esset op̄io: q̄
excoīcatus nō gaudet privilegio ca
nonis. q̄ nō ē verū fm̄ Jo. ⁊ Ber. q̄
notāt. i. 7. q. 4. si quis deiceps. Quid si
non potest expelli: exeat doctor scho

las ad instar eius q̄ dicim⁹ cū excoī
catus intrat ecclesiā: vt hō. ii. q. 3. sicut
apostoli. Jo. an. similiter qui cōmu
nicauit in crimine: vt dixi. Et quia cō
ditor canonis sibi non referuat abso
lutionē: alijs indulgisse videtur: ⁊ fa
cit ad hoc q̄ notatur. s̄. e. super spec.
Jo. an.

Excoīmunicatio contra magistros
⁊ scholares ciuitat̄ bononie: q̄ super
cōducēdis alioz hospitij in lesionē
v̄l in p̄iudiciū habitatiū audēt ho
spitem cōuenire an̄ tps conductionis
elapsū.

Ca. 41.

Constitutionē factam ab ep̄o
portuensi apostolice sedis le
gato: ⁊ a predicto tusculano
postmodum cōfirmatam: videlicet vt
nullus magistrorū: siue scholarium sup
ducēdis alioz hospitij ī lesionem
⁊ ī p̄iudiciū habitatiū audeat hospi
tē cōuenire: nisi prius constiterit tps
ductionis elapsū: vel inquilini: in hoc
suū fauorē prestauerint ⁊ cōsensū cū
idē portuensis sub excoīcationē h̄ phi
buerit: ⁊ alit̄ s̄b pena anathemat̄ idē
decreuerit obseruādum: ratam esse
decernimus: ⁊ auctoritate apostolica
cōfirmamus: Statuentes: vt a te frat̄
ep̄e: ⁊ tuo quolibet successore: hec sin
gulis annis in cōmuni audientia ma
gistrozū ac scholarium recitetur.
Cle. 3. extra d̄ lo. ⁊ cōdu. ex p̄scripto
Constitutionez. Et sic nō q̄ legatus
in sua prouincia potest facere consti
tutionez: etiam sub perpetuo anathe
mate: supra de offi. dele. c. vltimo. Cō
firmatam: idest approbatam ⁊ inno
uatam: quia solus superior confir
mat: vt extra de offi. le. studiū.

Scholarium: soli g. m. g. r. z. scholares
prohibetur cōducere hospitia scho-
larium propter potēiores ista cōsti-
tutio emanavit. Et per hanc litteraz
videtur q. scriptores qui non sūt scho-
lares: sed vxorati non ligātur hac cō-
stitutione: cum de illis nō fiat mētio.
Lau. dixit hāc penam extēdi ad eos
q. gaudent p. m. l. g. i. o. scholastico: lar-
ge sumpto scholarium vocabulo z. gra-
tia scholarium ibi sunt: dūmodo ibi
non sint meretrices. nec obijcias q. pe-
na non debet extēdi: quia z. pene ho-
die quoq. ampliantur: ar. ad h. extra
de verb. sig. cum in partibus. Laur. z.
cum eo concōdat Inno. Sed nō cre-
do q. ad scriptores vxoratos extēda-
tur hec constitutio: licet sint propter
scholares: eadem ratione extēdere-
tur ad chartarios z. raso- res chartaz.
Ber. Cōuenire. i. alioq. v. de habita-
tione tractari glo. Interl. Sub excōi-
catione iam lata. glo. interl. Et nō q.
Inn. Host. Alb. z. Pe. d. p. usio dicit
q. ista cōstitutio z. excōicatio est loca-
lis: z. h. locū solū bononie: z. h. ēt ma-
gis placet Jo. an. Sed Host. dicit eē
g. n. a. l. c. nā q. fauorabilis ē dicit eā ex-
tēdēdā: s. cōiter n. tenet opinio eius.

Excōicatio ē mittentes nunciū vel
scripturā cardinali alicui: vel secreto
loquētes eis: d. s. s. sūt in cōclauī p. ele-
ctione pape. La. 42.

Ullū fas sit ipsis cardinalib.
vel illoz alicui nunciū mittē
vel scripturā: q. v. o. s. fecerit
scripturā vel nunciū mittendo: aut cū
aliquo ipoz secrete loquendo: ipso fa-
cto s. n. i. a. z. excōis incurrat: extra d. ele.
vbi periculum. li. 6. Cardinalibus: scz
inclusis in conclauī p. electione f. c. d. a.

summi pōtificis. Secrete loquēdo nī
si qui de voluntate omniū cardinali-
um inibi p. n. i. u. m. pro his t. m. que ad
electionis instantiam negotium per-
tinet vocaretur: v. dicitur. s. in textu
sicut puta aduocati v. i. i. r. i. s. p. e. r. i. t. i. vel
religiosi: vel tabellioes incurrat. canō
iste est late s. i. i. e. s. d. ordinarius absol-
uere poterit ex quo papa sibi non re-
seruauit. Jo. an.

Excōicatio ē dños z. rectores ciui-
tatis vbi sit electio pape: si n. seruauit
ea q. debet s. z. s. t. o. z. illā vbi periculū
circa ipsā electionē.

La. 43.

Reterea adijcēdo sancim.
v. dñs aliq. rectores z. offi-
ciales ciuitatis illius: in qua
Romani pontificis electio fuerit cele-
branda auctoritate nostra z. eiusdem
approbatione cōcilij p. t. a. t. e. sibi tradi-
ta: p. m. i. s. s. a. omnia z. singula plene ac
i. u. i. o. l. a. b. i. l. i. t. e. r. s. i. n. e. f. r. a. u. d. e. z. d. o. l. o. a. l. i. q.
faciat obseruari: nec cardiales. v. l. t. r. a.
q. s. p. r. e. m. i. t. t. u. r. aggrauare p. s. u. m. a. t. Su-
per his autē taliter obseruandis statū
audito sūmi pōtificis obitu: corā de-
ro z. populo vniuerso ciuitatis ipsi.
ad hoc spāliter p. u. o. c. a. d. i. s. p. r. e. s. t. e. t. cor-
poralit iuramentū: q. si p. m. i. s. s. a. diligē-
ter nō seruauerint: aut fraudez i. e. i. s.
vel circa ea cōmiserint: cuiuscūq. sint
p. r. e. e. m. i. n. e. n. t. i. e. z. status: omni cessante
p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. e. o. i. p. s. o. s. n. i. a. m. excōis incur-
rāt z. perpetuo sint i. f. a. m. e. s. e. t. d. e. l. e.
vbi periculū. li. 6. Celebranda. s. m. d. i.
s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. s. u. p. e. r. i. f. a. c. t. a. Jo. an. Presu-
mant. quia tunc essent excōicati: sicut
in se defendendo modū excedēs: q. d.
dic v. t. s. u. p. r. a. de resti. spolia. olim. Et
nota casus in quo laicus auctoritate

canonis potestate hz in clericis tra
illud. 96. di. bñ gdes. Jo. an. commis
sa. s. que dicta sunt supra de inclusiōe
cardinalium fienda in cōclau: et ad
mīstratōe necessariorū cū certa regu
la et mō: q pōit i textu ipsi⁹ capituli.

Excōicatio ē assumētes offiū sēna
tor] seu regiminis vrbis Rome sine
licētia pape: et pape reseruat ablo.

La. 44.

Nullus imperator seu rex
romanozum: aut alius im
perator: vel rex: princeps
marchio: dux: comes: aut baro: vel
quicunq; alterius nobilis preeminē
tie: potentie: seu potestatis et excellē
tie: seu dignitatis existat. Frater fili
us vel nepos eorū ad tempus: vel in
perpetuum: seu quis alius vltra annu
ale spaciū: quoniam modo colore vlt
causa per se vel per aliam personam
quomodolibet submittendam in se
natozem capitaneum patricium aut
rectorem: vel ad eiusdem vrbis regi
men seu officium noietur eligat seu
aliter etiam assumatur absq; licētia
sedis apostolice spālī p ipsi⁹ sedis lit
teras concessionem licētie h⁹ spālī
exprimētes. Quod si secus factus fue
rit: nominatione assūptionē electiōz
hi⁹ decernimus esse nullas. Vlex eti
am nominati electi et assumpti: si hi⁹
electiōi: noiatōi seu assūptiōi cōsen
serint: aut de ipsis quolibet intromi
serint intendentes et obediētes eisde
et in hoc dantes ipsis noiatoribus ele
ctoribus assūptorib⁹: aut noiatīs ele
cti vlt assūptis auxiliū consiliū vel fa
uorez publice vel occulte cuiuscunq;
additionis extiterint: eo ipso sentētiā
excois incurrāt. Et pceptores quoq;

seu violatores pdictorū ab hi⁹ sūia ex
cois: pfectq; i mort] articlo absolui nō
pnt: nisi p rōanū pōtificē: vlt d ei⁹ pe
tita et obiecta licētia spālī: nō obstātib⁹
aliquib⁹ pñilegijs: et d elec. fundamēta

Excōicatio ē ipediētes visitatōez
monialiū fiēdā p suos superiores: p
monitōez tñ.

La. 45.

Ips visitatores ipsos mon
ialiū i premīssis ipedire pñu
pserint: seu aliq pmissorū: nisi
admoniti desistāt ipso facto sūiaz ex
cōmunicationis se nouerint incurfu
ros: pñilegijs et statut] consuetudi
nibus quibuscunq; in cōtrariūz nō va
litoris. 2c. extra de sta. mo. attenden
tes. in de. visitatores. de visitatoribus
loquitur monialium: qui debent sin
gulis annis visitare monasteria: ita
q ordinarij debent visitare monaste
ria non exēpta et exēpta: etiam illa q
nō recognoscūt superiorē nisi papā.
Monasteria vō exēpta. q. s. s. ordinū
exēptorū: vt camaldulēsiū: cisterciēsi
um medicātiū habēt visitare prelati
eorū: q i visitatiōe huiusmodi debēt
inquirere et videre d vestitu: ne sit va
nitas in eis: de clausura: d continētia
d ceteris nō fiendis et hi⁹: et cōpellere
eas ad religionē seruandā remedijs
opportunis. Qd totū p̄t trahi ex ipso
textu decre. ipos ordinarios visitate
auctoritate aplica vlt ppa: vlt superio
res ipsoz mōasteriorū. Jo. an. ipedi
re: p hāclraz puto q necē sit ipedi
mētū pcedē et admonitōez seq: ad h⁹ vt
locus sit pene huic: hoc dico qa vidi
quādoq; prelatos scribentes monia
libus q parent se certa die ad recipi
endū visitationē eorū: et in eisde lris
faciunt mentionem q nullus ipediat

Talis enī admonitio fieri dicitur ut desit
stāt ab illato impedimēto: ut loc⁹ sit
huic pene: facit qd scripsi de concess.
pbe. cū nostris. glo. 2. Sed nunquid
illato impedimento fiet monitio no
minatim: an sufficit generalis p eo. p
et contra facit: ex de vita et ho. de. c. 1.
Jo. an. Ipso scito. Est ergo iste casus
q sufficit monitio et absoluet ordina
ri? ex q papa sibi n̄ reseruat. Jo. an.

Excōicatio 3 fungētes fraudulēter
casū p quē iudex ad aliquā mulierē
p testimonio mittat vel vadat.

Ca. 46.

Qui fungit fraudulēter aliquē
casū p quē aliq iudex mit
tat qd aliquā mulierē p testi
monio: ut ipe iudex fraudulēter vadat
excōicat⁹: ex d̄ iudi. mulieres. li. 6.

Ca. 47.

Excōicatio 3 igerentes se ad ba
bēdū curā alicui⁹ ppli alteri⁹ ligue si
ne līta diocelani illius populi.

Quādoq; vna ciuitas vlt oio
desit hz populos diuersarū
linguarū habētes s̄b vna fide
varios ritus vel modos: tūc pōtifer
loci si vrgens necessitas fuerit presulē
natōib⁹ illis pformē q diuina illis offi
cia celebret et ecclīastica sacramenta
ministrēt istrūdo eos parit⁹ et exem
plo sibi vicariū cōstitue p̄t i p̄dicti: q
sibi p oīa sit obediēs et subiect⁹. Digs
aut alit⁹ se igit ipso iure ē excōicat⁹
d̄ offi. in. or. qm̄ i plerisq.

Excōicatio 3 eum q se gēit p papa
cū n̄ ē elect⁹ a duab⁹ partib⁹ cardina
liū et sequaces ei⁹.

Ca. 48.

Tatūm⁹ ut si forte inimico
hoīe superfemināte zizaniaz
inter cardinales et substituen

do summo pontifice non poterit esse
plena concordia: et duab⁹ partibus cō
cordantibus tertia pars concordare
noluerit: aut sibi alium presumperit
nominare: ille absq; vlla exceptione
ab vniuersali ecclīa pontifex habea
tur romanus: qui a duabus partibus
electus fuit et receptus. Siquis autē
de tertiē partis denominatione con
fusus: q de ratione non potest esse si
bi nomen epī vsurpauerit: tam ipe q
qui eū receperint excōicationi subia
ceant: et. j. p̄terea si a pauciorib⁹ q
a duabus partibus aliquis elect⁹ fue
rit ad aplatus officiū: nisi maior con
cordia intercesserit: nullaten⁹ assumat⁹
et p̄dicte pene subiaceat si humiliter
noluēit abstinē: ex d̄ ele. l. 3. Exceptio ē
et sic nulla exceptio pōt sibi oppōi: ni
si d̄ heresi. 40. di. si papa. Alias enī
qstūcūq; p̄cise ipse papa scribat: le
gitima exceptio est admittēda: extra
de officio dele. ex parte. r. s. d̄ rescrip.
si qn̄. Ber. Inno. et Hosti. dixerūt q
papa d̄ heresi accusari possit: et n̄ ex
cipi. et hoc tenet Arch. e. ti. c. vbi. li. 6.
Partibus. Nūquid ille qui eligit cō
putabitur inter duas partes. videtur
q sic extra de elect. cum in iure. r. c.
cumana. Tamen cum dicitur in de
cretali d̄ duabus partibus aliquādo
observant cardinales: aliquādo n̄ p
specialia eorū statuta. Ber in alijs ele
ctionibus valet: qd sit a maiori parte
capituli: dum tamē seruēt vnā d̄ for
mis: ex. c. q. ppter. Item nota q n̄ est
ius papatus ei acquisitum in b⁹ i re
ceptione: siue sit ad osculū: siue sit ad
obedientiā: siue ad incathedrationē
nam eo ipso q electus est ex sua au
ctoitate papatum recipere potest.

Lau. Dum ei eligit scilicet a duab⁹
partibus confirmat: et statim habet li
bera et plena administratione. 23. di.
In noie dñi. hec Ber.

Excoicatio d⁹ assumetes statū seu
vitā beghinaz et bizochoz n⁹ pbatur
et platos fouctes talē statū.

La. 49.

 Altera Romana ac venerabi
lis ecclesia cui fauete dño lz
meriti presidemus: sicut re
ligiosa et pia vota begnino fauore p
sequimur sic supsticiosos conatus in
solertium hominū detestatur: videlz
ne sub ouina pelle gregē dñicum tru
culentia lupi rapaces inuadant: sub
pietatis imagine virtus heretice pra
nitatis obrepatur: et sub pretextu cōuer
sationis angelice incautū mentib⁹ ma
lignus spiritus illudet: cuius rei gra
tia sacris canonibus est interdictum
ne aliquis nouū ordinē aut religiōez
inueniat: vel habitum noue religiōis
assumat. Sz quicūq; ad religiōē ve
nire voluerit ingrediatur vnā d⁹ re
ligionibus approbatis. Nonnulli tā
men prophane multitudinis viri qui
vulgarit fraticelli seu fratres d⁹ pau
pere vita: aut bizochi siue bighini: vl'
alijs nominibus nūcupantur in par
tibus Italie: necnon insule Sicilie co
mitatu prouincie narbonensis: et tho
losane ciuitatibus et prouincijs alijsq;
diuersis citraq; marinis: et ultra ma
rinis partibus cōtra dictos canones
habitū noue religionis assumere: cō
gregatiōes et pūctūla facere: et supe
riores sibiipsis eligere: q⁹ ministros
seu custodes siue guardiāos: aut no
minibus alijs appellāt: plurimos ad
eorū sectā recipere: loca et d⁹ nouo cō

struere: seu cōstructa recipere i qbus
habitāt in cōi publice medicātes q⁹ si
eorū secta ecclesia foret: et vna d⁹ reli
gionib⁹ approbatis per se temeritate
dānabili presūperūt: et psumūt etiā
incessant. Et vt ipsoz erroz veritas:
et impietas religio reputet: plurimi
eorū regulā fratū minoz et ordinem
quem sanctus Franciscus instituit se
p⁹feri: et ad litterā se conseruare cō
fingunt: q⁹q; in obedientia generalis
vl' prouincialiū ministroz ipsius ordi
nis n⁹ mozent. Pretendētes se a sacre
memorie Celestino papa 5° p⁹deces
sore nostro h⁹ status seu vite pūilegi
ūz habuisse: q⁹ tñ etiā si ostēderēt
nō valeret cū bone memorie Boni
papa. 8°. p⁹de. n⁹ ex certis causis ratō
nabilib⁹ oīa ab ipso Cele. p⁹de. n. cō
cessa: que per ipsū Bonifa. nō cōtin
geret approbari viribus penitus eua
cuauerit: dictūq; pūilegiū vite n⁹ in
ueniat per eundē Bonifaciū appro
batū. Quidā autē eoz dictū habitum
et viuendi ritū a quibusdā episcopis
seu eoz superiorib⁹: vel alijs eccliaz
prelatis concedere licuit cōtra formā
concilij generalis. Nonnulli etiā ex
ipsis asserēt se eē d⁹ tercio ordine bñ
Francisci pñie cum voto: predictum
statū et ritum eoz sub velamine talis
nominis satagunt palliare: cuz tamē
in rēgula ipi⁹ tertij ordinis tal⁹ viuēdi
ritus nullatenus sit concessis. Et qā
in eozum baratrum facilliter ruunt:
qui conceptus proprios patrum dif
finitionibus antepōnunt: ipsorumq;
q⁹ plurimi sicut fide digna relatione
percepimus a v⁹itate catholice fidei
deniātes eccliaistica sacra despiciūt et
errores alios studēt mltipliciter seiare

Cū itaq; talium dānāda temeritas i
eiusdem fidei detrimentum fidelium
scandaluz: p̄fati minoz et alioz ordi
nū obprobriū: et i suaz: et aliaz mul
taz animarūz perniciem redundare
noluntur. Nos sectaz ritum et statū
huiusmodi nō obstantibus premissis
eoz excusationibus quas frimolas re
putamus: et quicquid per eos cōiter
vel diuim sub religionis conuentus
collegij: seu cōgregationis nomie vel
colore attētatū existit vel extitit: de
fratrū nostroz consilio auctoritate
apostolica nullius fuisse vel esse de
cernimus firmitatis. Et quatenus de
facto processerunt: de cōsilio et aucto
ritate premissa reuocamus oīno ac p
petue prohibitioni subijcimus: et ab
ecclia dei penit' abolemus eisdē per
sonis: et alijs qbuscūq; sub p̄ca excōis
q; in eas: si secus fecerint incurrere
volumus ipso facto. In iūgēs ex p̄s
se ne statū assūptū sine sectaz et ritū
h' ab ipsis sectent' ulterius v' ipsūz
d nouo assumere qquo mō p̄sumāt.
Epos quoq; et eoz superiores: et etiā
alios p̄elatos quoscūq; q p̄dict' p̄so
nis v' alijs ritū vinēdi: et habitū sup̄
dictū p̄ter sp̄alis aplice sedis auctōi
tate p̄cesserit p̄dē excōis iur' decer
nim' subiace. Dignū ē ei adulterinas
plātatiōes q̄s nō p̄ celestis plantauit
s; humane auctoritatis audacia plā
tat aplici culminis censura diuallat:
nec patiat' i agro dñico p̄uēse cōgre
gatiōis vepres excreſcē: cui p̄pūm est
diuina opitulāte grā virtutes serere
ac vicia radicit' extirpare: nll' ḡ zc.
Datum Auinionis. 3. cal. Ianuarij.
Anno. z. 30. 22. Fran. de 3a. in de.
cū d̄ qbusdā. d̄ reli. do. allegat istam

extrauagantem: et etiam Pau. dicen
tes q; h' reprobā status quorūdam
qui vulgāter appellāt' fraticelli seu
fratres d̄ paupere vita: aut Bizochi
aut beghini: seu alijs noib' assumen
tiū noue religionis habitū superiōes
sibi eligentiū: cōgregatiōes et conuentū
cula facientiū: nō obstante q; ordinē
seu institutionē ordinis a certis dicāt
epis habuisse: cū talis vinēdi modus
nullatenus sit cōcessus. Per hoc dīc
Pau. q; ibi ē reprobā status beghini
nalis: q; videt' qdā noua religio p̄
ter auctoritatē sedis aplice instituta.
Ex hoc infert q; etiā si renunciaret
p̄p̄is: nō ex hoc erūt approbate nec
religiose: ex quo nō habēt reglāz a se
de aplice approbatā d̄ voto. c. i. li. 6.
Dicit. n. idē Fran. q; i domo sua p̄nt
mulieres agēs p̄niaz vti quo habi
tu voluerint. Per h. n. q; vtunt' habi
tu et fili ad beghinas: nō sūt beghine:
ex q; nō cōgregāt' cū eis. Unō ē perī
culū aliquod i hoc casu.

Excōicatio ē eos q; absoluti p̄pter
aliquē casū mortis ab eo q; alias non
poterat: si cessante ipedimēto nō se p̄nt
tēt ei q; legitime poterat absolvere.

Ca. 50.

De qui a snia canonis vel
hois: cū ad illuz a quo alias
de iure fuerant absolūendi
nequeunt p̄pter iminētes mortis arti
culū: aut aliud ipedimētū legitimū
p̄ absolutionis bñificio habere recur
sū ab alio absolūāt': si cessāte postea
periculo v' ipedimēto huiusmodi se
illi a q; his cessantib' absolui debebāt
q̄cito cōmode poterūt cōtemperint
p̄ntare mādātū ipsius sup̄ quo illi p
qb' excōicati erāt humilit' recepturi

et satisfacturi put iusticia suadebit: b
cernim? eade sñiam reincidente ipso in
re: et dñ sen. ex. eos. li. 6. Idē statim?
de his quib? cū a sede aplica: vel a le
gatis ipsi? absolōis bñficiū a quib? uis
sñijs psequunt? iniūgit? vt ordinario/
rā suoz: vel alioz quozunlibet susce
pturi pñiam ab eisde se pceptui rep
sentēt et passis iniuriā: seu his quibus
pp hoc obligati existūt satisfactionez
exhibeāt cōpetētē si h? cū pñiā pmo
de poterūt n curauerūt adimplē: vbi
s. canoīs. hic Jo. an. dinumerat. 32.
casus excōis: quos trahit ex li. 6. qui
oēs suprapositi sūt: exceptis duob?:
g. j. ponunt. Et excepti qtuor. s. sñiaz
seu excōicationē illā que ē s. Federi/
cū impatore: et de sen. r. re iudi. apli
ce. et illa q est de reli. do. c. i. et duas q
ponunt in. c. i. de scismaticis. Et sunt
s. Jaco. et p. de colūna cardinales
et ptra tenentes eos p cardinalibus:
et fouentes scisma inductuz per eos.
Que qtuor sñie iō hic non sunt posi
te: qz non videbat? expedire vel vtile:
p. de de anch. sup hoc. c. eos. plura no
tabilia ponit: et omisso pmo sedit. 2.
nota q qñqz qz non pōt absolui ab
eo: a quo de iure fuerat absoluedus.
Sed quis est ille cui hoc de iure com
petit. Dic qz a sententia canonis ille
absoluit cui canon reseruauit. Alias
i. si nemini reseruauit absoluit ordina
ri? Si vero ē sñia boīs ille qui ptulit
debet absoluerē. Sed in eius defectu
vel negligētia si ē delegatus adit? de/
legans: si est ordinarius aditur supe
rior: hoc pbat? de offi. dele. pruden
tiam. et de offi. iudi. ordi. ad repñimen
dam. 3. nota q ppter instuz impe
dimentū pōt quis absolui ab alio q

ab eo a quo de iure fuerat absoluen
dus. Imminens autē piculum mortis
dñ iustū ipedimentū et si imineat ali
ter qz ppter infirmitatez: puta timet
hostē capitalem: vel ē obsessus vel in
manib? pdonis vel tyranni vel nau/
gaturus ē nauigia piculosa: vel patit?
naufragium: vel itur? est p loca picu
losa. ff. de do. cā. mor. l. 3. Istos et alios
casus: vide ex. e. qd de his. Hec Pet.
Inno. vero sup decretali. qñis. de sē
ten. excom. declarat quosdā casus in
qbus absoluedus p sedem aplicā re
gulariter p violenta manuū iniectionē
absolui pōt in pdictis casibus citra se
dē aplicā. taliter autē absolutus tenet?
cessante dicto casu se pñtare sedi apo
stolice. Pñm? ē si incidit in infirmita
tez: et ex qua non iminet piculū mor
tis vt podagra vel quartana febris.
2. est inimicitia que timef in via. 3.
ē inopia: vt si ita paup est q non pos
sit hñre expensas itineris. nā non ē si
bi pciendum vt mendicet. Quarta
senilis etas seu membroz destitutio
bus impedit? Si eim senescit l3 fort?
videat? ad subeundū laborē: tñ qz pe
riculosū ē absoluetur. Item si tenere
tur in vīculis. Ray. et in sum. dicit q
de his qui magne potentie sunt: et ita
delicati et debilitati q laborem eundi
ad curiā nequeunt sustinere: papa est
psulendus intūmatis sibi circumstan
tijs facti et psone: et iuxta ipsius psiliū
ē agendum. Picit ibi glo. q hoc ē in
telligendum: qñ nequeūt ire de facili
qd ad arbitriuz boni viri ē referēdū.
Si autem oīno non pñt papa irre
quisito possunt absolui: sicut notauit
Alanus in. c. mulieres. Et querit hic
Pan. de ancho. Utrum ista solutio
d

que potest fieri propter iustum impe-
dimentum ab alio q̄ ab eo qui debz
hēat locū in excōicatis alia rōne q̄ p
injectionē manuū: r̄ Inno. quidē dīc
q̄ hz locū solū in excōicatis p̄p̄t ma-
nuū injectionē: sed si al̄s sit excōicat⁹
a iudice vel a iurel̄z absolui possit in
mortis articulo: ar. s. e. a nobis. ij. Tñ
in casibus q̄ ponunt. s. c. q̄uis. ō qui
bus dictū ē: non hz locum s̄ tñ ab ex-
cōicatore vel alio ad quē spectat ab-
soluendi sunt. Et ita notat r̄ ipsū alle-
gat Jo. an. in nouella. in. c. q̄uis. Sed
hic dicit idem Jo. q̄ iste tex. facit cō-
tra istam opinionem dum dicit. Abs-
alio absoluat. r̄ s. in prin. c. hui⁹ gñā-
liter dicit ab hoīe vel a iure: r̄ sic de
alia excōicationē q̄ illa que p̄ manuū
injectionē infligitur. Locum hēt ista
absolutio ab alio p̄pter iustū impe-
dimentū pueniens ex multis causis:
vt. c. ea noscīt. r̄ c. q̄uis. r̄ c. q̄ de his
4.º nota q̄ absolutus ab excōicationē
ex cā ab alio q̄ ab eo a quo debuissz
cessante cā illa tenet facere id q̄ pri-
mo tenebat. s. p̄parē coram suo iudi-
ce. Et aduerte ad quē finē v̄z cōpere
ad hunc. s. vt mandatū incipiat non
vt ampli⁹ absoluat. r̄ nota q̄ ille qui
absoluit ab excōicationē v̄z satisfacē:
q̄ intelligit iuxta p̄p̄ias facultates
Et p̄ hoc infert Archi. facultates ec-
clesie quas ad v̄lūz hz ad hoc non te-
neri. i. 6. q. 6. s. vlti. Pro hoc facit cle.
nolentes. de hereti. 5.º nota q̄ hic di-
citur cum cōmode pōt ire ad eum: a
quo fuerat absoluendus: qualiter su-
mi debeat hoc verbum cōmode: v̄b
q̄ notatur in de. si quis suadente. de
pe. glo. antepenult. ibi. Jo. an. super
verbo cōmode poterit. dicit idem de

sen. ex. decetero. Dicit ibi decretalis
q̄ citius opportunitatez habuerit. Ad
exponit ibi Hosti. i. cessante impedi-
mento r̄ aliquo modico tpe indulto
quo sibi de necessarijs valeat p̄uidē
Et p̄ hoc p̄z q̄ nō creditur circa hoc
absolute: sed index hēbit hoc arbitra-
ri: alias ipse absoluit a friuolis excu-
sationib⁹ frigoris caloris r̄ his filib⁹
constitutionem eluderet: facit de do.
et contu. cum olim. Nec obstat q̄ de
occulta re r̄ anime periculo querit⁹
et sit sibi credendum: de homici. signi-
ficasti. 2.º fateor id verū in foro p̄iia-
li: de sponsa. tua. 2.º quo ad vinculu⁹
occulto ōbendum. Unde ex quo snia
hz de moras: scire se debet excōicatu⁹.
Iudex tñ eū non denunciabit nisi p̄-
us eo vocato p̄ coniecturas viderit
illum morosum cognitione sup̄ hoc
p̄missa sūmaria. l. e. p̄ in fi. Dec Jo.
an. Archi. vero sup̄ c. cupientes. ō elec.
li. 6. tractans hoc verbum. Cōmode
dicit inter cetera q̄ index inspecta q̄
litate p̄sonaz viar̄ r̄ tpoz arbitra-
tur quō cōmode possit fieri r̄ die-
tas maiores vel minores. ff. de verb.
oblig. continuus. s. 2.º Considerando
dietas vulgares quas homines facere
sueuerunt fm id q̄ dictum ē. s. e. li.
de rescrip. statutum. Si autem diete
vulgares non appareant ipse index
referat se ad legales: videlz cōputan-
do. 20. miliaria p̄ dieta. Et si scā vna
cōputatione sup̄sit tñ unūz miliare
p̄ illo dabit vnam integrā dietam: vt
notatur. 2.º q. 6. propter. in glo. 2.º si
fuerit longa viar̄ distantia: equum ē
in septimana vnum diem pro quiete
dari. Nam mensis datur ad paran-
dū se. 20. vero dies ad expectandum.

Et hoc pbat lra ista Lōmode. Non enim possz commode venire per. 20. vel. 30. dietas pūne abiqs alia inter media quiete: ad hoc. 63. di. cum longe. Debet iudex arbitrari benigne tēpus itineris: ad hoc ex dō offi. dele. cōtuluit. Et cōputabunt dietē a loco a quo iter arripuit sine fraude. Sufficit enim fm hanc lram q non sit i negligētia vel fraude. 6. nota in. 8. idē ibi: quibusvis alijs sūijs. qd papa et legatus absoluunt a quibuscūq sūijs excoicationis: qd Jo. mo. intelligit d sententijs iuris non hoīs. Nam vt dicit papa et legatus non solum absoluunt ab illis de stilo curie: sed et mittunt nisi in casu quo delegatus non posset absolvere vel mortuū esset: nec alius successit in delegatione. Idem putat quādo successor bene succedit in delegatione: sed non ē spes de festina puisione. Putat etiā Jo. mo. in p dictis casibz delegatoz: si absolutus non peat non reincidat ipso iure: nisi in eo q appareat viciata. hec oīa cessant si late recipias lram vt verbum sonat hic: et in pūm. huius capituli: qd et loquitur generaliter de vtriusq ex pmit. Et hoc t3 Jo. an. s. q in quibuscūq sūijs iuris et hoīs locum habeat qd hic dicitur q reincidat ipso iure nisi pareat et cōpareat post absolutionē: vt hic dicitur. Itē nota q Archie. exponens verbū Lōtēpserit. dicit q continere dicitur hoc ipso: q iusta cā cessante se non presentat illi a q fuerat absoluedus: vt nota. z. q. 7. me tropolitanum. Idem Jo. an. Itēz ponit De. de ancha. cum quis teneatur se personaliter presentare semp pro absolutione obtinenda cessante impe

dimento. Accessus ad absolutozem vtrū talē absolutionez quis pōt petē p pcuratozē. et Hosti. dicit q non: s3 Inno. dicit q si iusta cā subest: pōt peti absolutio p pcuratozem etiam i absentia. Archie. etiam in isto. x. mittit ad notata per spe. in ti. de pcur. 8. i. Et ibi dicitur q pcurator constituit spe cialiter p petenda absolutione sufficit: et ita seruat curia vt ibi dicit. Ad hoc facit q quis se repñtat: aut i psona ppiā aut p pcuratozem idoneū di. is. eps. Et dicit De. de ancha. q a sūia interdicti et suspensionis pōt peti absolutio p pcuratozē: q nec solennitate forme nec absolutionē desiderat et in hoc oīs concordant. Item dicit Archie. et De. de pal. qd patet ex principio huius capituli q p mortis periculum: vel aliud impedimentū qd cū qd ab alio qd ab eo ad quē de iure absolutio pūnet excoīcatus absolui non debet: si haberi potest ad illuz recur sus: vel ipsius copia. Idem dicitur in directorio iuris li. 3. ti. 4. salicet d ab solutione ab excoīcatione iuris. Et s3 dicitur ibi q qñ aliquid istoz non potest fieri: tunc absolui debet et potest: et semper eps est requirendus si pōt haberi: aliter sufficit simplex sacerdos: vt notauit Inno. extra. eo. c. nuper. Et est iniungendum ei q cessante impedimento tēporali se illi qui sup hoc pōt representabit: sed vbi est ppetuum impedimentū non est hoc illi iniungendum fm Archie. Fallit b° in casibus in quibz nullus absolvere potest nisi in mortis articulo: vt i falsarijs lrarum papez: et in sequentibus hostiliter cardinalem: et iniuriose vel temere episcopū vel bannientē: et in

religiosis vel clericis secularibus inducentibus ad vouendum eligere sepulchrum. Ponuntur in eodem libro quidam alij casus in quibus soluz in articulo mortis sicuti et expresse hoc habes in sententijs processus annuallis qui fit in curia per papam: ut beatus. j.

Excoicatio clericos locantes domos manifestis usurarijs alienigenis fenus exercetibus. Ca. xi.

Clerici qui manifestis usurarijs alienigenis aut alijs non oriundis de terris ipsorum ad exercendum fenus: vel fenus exercere volentibus domos locant vel alio titulo quocumque cedunt sunt excoicati: nisi sint patriarche archiepiscopi vel episcopi: qui prelati non excoicationem sed suspensionem ipso facto incurrunt. Et si per mensem hoc sustinuerint terre ipsorum quamdiu in eis iudem usurarij morantur: extunc ecclesiastico subiaceant interdicto: ex de usur. usurarum. li. 6. Ubi dicitur Jo. an. i. gl. q. manifesti usurarij dicuntur illi de quibus notorium est de iure. Ut qui confessi vel condemnati vel de facto: ut qui habent opis evidentiam: que nulla possit tergiversatione celare: ut qui tenet altare suum parati. Item secundum De. de perusio sunt manifesti usurarij qui per iudicis publicationem vel claram probationem: vel quorum probatio est in evidenti et manifesto: ut qui et si non exerceant palam et notorie usuras: tamen per modicam cause examinationem erunt manifesti: ut qui apparent libri suorum rationum: ut notat Archi. in. c. q. eo. ti. vel cum coram sacerdote et testibus publice fatetur se esse usurarios manifestos et ostendit libros rationum: fama est cum ad minuculis in hoc sufficeret: ita tenet

Sede. de fenis in consilio suis. Item secundum Jo. an. et Lapuz ex unico actu potest dici usurarius manifestus: si ille potest probare. Item potest episcopus statuere modum quo quis censetur usurarius manifestus: cum possit ius consue fortificare per penam: ut notat Inno. Item si testator mandat in testamento restitui omnes usuras per eum extortas non expressis personis quibus extorsit: nec expresse quantum extorsit: ex hoc non dicitur usurarius: quia confessio illi nil operatur ex quo quantitas non exprimitur. Item an fuerit manifestum potest recipi probatio per mortem usurarij. Nec De. de perusio. Item dicitur Jo. an. in glo. q. si locans ignorat ipsum esse usurarium: probabilis ignorantia excusat eum. Ex quo autem scit debet eum expellere. glo. super v. titulus. puta pignoris commodati et huiusmodi. Et idem si sine ullo titulo illud ibi esse permittit. Sed si vedet vel donat non videtur locum habere constitutioni f. Guil. dicit idem esse hoc canon.

Excoicatio impediens sequestrationem factam per ordinarium super aliquo beneficio: ex eo quod una sententia diffinitiva est lata contra possessorem apud sedem apostolicam. Capi. 52.

Distinus ut si una contra possessorem diffinitiva sententia super beneficio apud sedem duntaxat apostolicam in petitorio vel possessorio promulgata: beneficium ipsum a possessore huiusmodi mortui tamen triennio pacifice antea possessum ab eo non fuerit per loci ordinarium apud aliquam idoneam personam sequestratum. Si quis autem sequestrationem huiusmodi impedire: vel fructus sequestratos quod preiudicet occupare: excoicationis

ſciam incurrat ipſo facto a qua niſi
impedimēto prius amoto ⁊ occupa
tis p̄ eū fructibus reſtitutis: nullate
n̄ absoluatur: ⁊ nihilomin⁹ ſi fuerit
de litigantibus cadit a iure ſuo: nec
obſtat ſi de nullitate ſcie oppōatur:
et de ſequeſtra. c. i. in cleſi. Una ſo
la. multo fortius ſi plures Jo. an. Cō
tra poſſeſſorē. Si ergo ⁊ petitores p
poſſeſſore fertur ſcia non ſit ſeque
ſtratio. Itē ſi inter duos vel plures
petitores fert ſcia p̄ vno ⁊ reliquos
vel reliquos nō ſit ſequeſtratio. Itē
ſi fert ⁊ poſſeſſorem: non tñ p̄ peti
toze qui forſan ad p̄uatiōē agebat
non ē locus ſequeſtratoī. Jo. an. Dif
ſinitia. In iterlocutoria non h̄z locū
conſtitutio. Eſt autem interlocutoria
que inter p̄ncipiū ⁊ finē cauſe fert ſu
p̄ his que incidunt ⁊ emergūt. Diſſi
nitia vero p̄ncipalē queſtiōē diſ
ſinit: de quo ſatis in ſpe. de ſcie. plati
one. Jo. an. Sup̄ beneficio eccleſiaſti
co. Si ḡ inter petitorē beneficii ⁊ poſ
ſeſſorē eēt queſtio aliqua p̄ſonalis vl
realis diſſinitia non eēt loc⁹ p̄ peti
toze conſtitutioni. Jo. an. Promulgata.
p̄ auditores curie a quoz ſententijs
appellatur. Joh. an. b̄ficiū. Nota qz
non fructus tñ ſed ē beneficium ſeq
ſtratur. Jo. an. et ſi illud beneficium
ſit dignitas vel p̄ſonat⁹: vel curaz ha
bet aīaz: vt dicitur in ipſa de. Trien
nio. Iſta duo requirunt ne fiat ſeq
ſtratio. ſ. qz pacifice ſit poſſeſſū ⁊ triē
nio non inchoato: ſed cōſumato t̄tio
anno. Jo. an. Ordinarium. non diſtin
guīt an ad illū ſpectet inſtitutio. Nec
ne reſtitutis. Non ſufficit cautio d̄ re
ſtituendo: ⁊ ſi fructus non extant ipo
ram eſtimationē. Jo. an. Nullatenim

p̄ iſtud videt qz absolutio ⁊ hec non
teneat: cui concoz. et de ſepult. c. i. In
ſtrum videtur cū hec forma ſit a iu
re data non ab hoīe: facit qd̄ ſcripſi
p̄ Hof. de reſti. ſpo. c. vlt. Vide quid
dicā. j. de iurepa. c. i. Ibi videtur dicē
qz t̄z talis absolutio: l̄z ſit puniendus
qui ſic abſoluit. Remittit. etīaz ad no
tata: de ſen. ex. venerabilibus. §. vbi ſc̄
li. 6. Et ibi dicit qz tenet iuſta abſolu
tio: dūmō habeat ſup̄ hoc iuriſdictio
nē. Sicut etiam tenet iniuſta excoīca
tio. 2. q. 3. c. i. quia par ſus voluit eſſe
dominus ſoluendi ⁊ ligandi: de pe.
di. i. verbum.

Excoīcatio contra clericos ⁊ reli
gioſos qui inducunt aliquos ad iurā
dum vel vouendū vel p̄mittendū vt
ſepulturam eligāt apud eccleſias eo
rum: vel electā non mutant pape reſ
natur.

Cap. 53
Tunc temerarios violatores.
conſtitutionis illius que religi
oſis vel clericis ſecularib⁹ p
bibet: ne aliquos ad vouendū iuran
dū: vel fide interpoſita: ſeu alias pro
mittendū inducāt vt ſepulturas apud
eorū eccleſias eligant: vel iā electā vl
terius non imutēt: ſilem ſciam pena
in dicta conſtitutione p̄tenta in ſuo per
durante roboze incurrere volum⁹ ip
ſo facto a qua ab alio q̄ a ſede apli
ca: preter q̄ in mortis articulo nulla
tenus abſoluendos. Nullis p̄uilegijs
aut ſtatutis cuiuſcuqz tenoris exiſtāt
in contrarium ſup̄ his valutaris: et d̄
pe. cupientes. in cle. Conſtitutionis.
Hec cōſtitō h̄et de ſepul. c. i. li. 6. Sentē
tiam. ſ. excoīcatōis: de qua dixit vltio
⁊ illū. §. vocant ſciam ⁊ relique ſc̄ pene
Contenta. Punit illa conſtitutio. eli
d ⁊

gentes sic sepulturā ex voto iuramē
to et hi: ut quo ad sepulturā itestati
decedant. Itē punit allicientes p̄dictis
mōis. s. p̄ votū vel iuramētū et hi: q̄
si eos sepelierint restituē tenent cor
pora si p̄tunt: et oīa que p̄ueniūt ad
eos rōne sepulture infra .10. dies: alīs
ip̄oz ecclē ubi sep̄te fuerūt: et eoz ci
miteria sūt inter dēa Jo. an. Absoluē
dos. Hic respicit hunc vltimū casum
tū sic sepatū ab alijs. nā ab excōicati
onib⁹ alijs q̄ ponunt i p̄dēa cle. absol
uūt ordinarij: ab hoc autē papa. Mo
ta tū q̄ ex hoc non tollit qn aliquis
pprio motu possit vouere: vlt iurare
in aliquo loco eligē sepulturā. Et q̄
fecerit debeat obſuare: dūmō n̄ idu
cat ad hoc p̄ p̄dēos et mōis p̄dictis.
Itē si cleric⁹ vel religiosus p̄silio vel
suasione inducat aliquē ad eligendū
sepulturā in ecclā suā: non tū ad vo
nendū vel iurādū vel alias p̄mitten
dū: h̄ non videt q̄ incidat i canonez
cū sic dicat text⁹.

Excoicatio ē religiosos exeuntes
claustrū ad audiendū leges vel phy
sicā: et h̄ habentes dignitatē: et h̄ ones
sacerdotes. Cap. 54.

Contra religiosas p̄sonas ex
euntes ad audiendū leges: vel
physicā Alex. p̄d. n̄r oliz sta
tuit i scillo turonensi: ut nisi infra du
oz mēsiū spaciū redierit ad claustrū
sint excōicati: et ab oib⁹ euitē: et i nlla
cā si p̄ociniū p̄stare voluerit audia
tur. Reuersi autē i choro mēsa caplo
et cetis vltimi s̄m existāt: et nisi forte
ex misericordia sedis aplice: toti⁹ sp̄e
p̄motionis amittant. Uex q̄ nōnul
li ex talib⁹ pp̄t quorūdā opiones di
uerſas excusatiōes aliq̄s assumebant

Nos volētes ut decetero ip̄so facto
s̄miam excōis incurrāt: districte p̄cipi
endo mādā: q̄tenus t̄p̄a dioceſais
et capitulis ip̄oz q̄ a ceteris ep̄is in
quoz dioceſib⁹ et hi: student: tales ex
cōica: et p̄dictis penis obnoxij publi
ce nunciatur: q̄ vero theologie stu
dium cupim⁹ ampliari. Ad archi
diaconos decanos plebanos p̄posi
tos cantores et alios clericos p̄sonat⁹
h̄ntes necnon p̄sbyteros: nisi ab hīs
infra spaciū p̄scriptū destiterit hoc
extendi volumus: et appellone post
posita firmit obſuari. Hono. 3. ex ne
cle. vel mo. sup spe. Pe. de perusio su
p ista decretali sup spe. sic ait. Scien
dū q̄ ē triplex p̄hibitio p̄sonaz quo
ad audiendū leges vel physicā.
Quidā. n. p̄hibent rōne p̄fessiois: q̄
dā rōne ordinis: q̄dā rōne beneficij.
Quātū ad p̄mos. i. de p̄fessis exp̄sse
vel tacite: p̄z q̄ non p̄nt exire claustrū
ad legendū vel audiendū leges vlt
physicā: ut hic et ex. e. non magno.
Contrafaciens si monit⁹ non redijt
infra duos mēses ad claustrū excōi
cat ip̄so iure ut hic. S; dubitatur a
quo tpe incipiat hoc tps duoz mēsi
um. Glo. dicit q̄ a die publicationis
mōis. Alij dicūt q̄ a die ex q̄ exijt
claustrū. Et hec ē opinio Inno. Bos.
et Vincen. et addit Vin. q̄ cōputatur
istud tps ab exitu monasterij. s. hac o
cā. Tertij dicunt q̄ a die a quo icipit
audire legē vel physicā: q̄d est veri⁹
Bos. et Arch. dicūt q̄ et si audiat se
mel infra duos mēses ē excōicatus
s; Bos. et Vin. dixerūt expectādū ēē
sine duoz mēsiū aq̄s icurrāt penā
Et Jo. an. credit hāc opionē ēē vāz
Et etiam doctor tali religioso scient

principas. s. i. docedo est excoicatur: et si
ipse religiosus hitu n. dimittat: et hoc
quo ad leges vel physicā: et et si de li
centia sui prelati leges vl. physicā au
diat s. Archi. et Lapu: q. decretales
non magno. et super specula. disticte
loquunt. Duo ad scōos. i. rōne ordi
phibent audire leges et physicā sa
cerdotes tm: vt. c. sup. specula. Cōsti
tuti sūt i alijs ordinib. ab hi: vt. c. cu3
ex eo. de elec. li. 6. Duo ad tertios. i.
rōne bñficij phibetur audire hi: scā
entias pñtuti in dignitate curata vl
non curata vt hic. Si aut hēat eccle
siam pochialē: et non ē sacerdos: non
phibetur audire hi: scias: nisi talis
ecclesia sub se hēat capellas. Itē reli
giosus egrediens monasteriū ad an
diendum scias non phibitas: vt the
ologiam et ius canonicū: si hoc facit
sine lñia sui prelati excoicationē incur
rit. Idē si cū lñia vadit: sed hitu non
portat: et doctor q. sciēter hi: pñcipat
talem docēdo vel retinendo i scholis
pari lñia ligat fm Lapu. Abbas at
nō exemptus si vult ire ad studia cō
cessa eps illi: diocesis hēbit pñsiliū
illi: monasterij seu pñent. Et si visū
fuerit expedire potit lñiaz dare: tñ si
sine lñia epī vadit n. videt ligari pēa
excoicationis fm Archi. Exeuntes. s.
de claustris suis statuit. s. eo. tit. non
magnope. Ad hū a tpe sūe h. pñtō
nis sūe publicationis pñnumerande:
et nisi desiterint ipso facto sūiam ex
coicationis incurrūt. Et verba ista q
hic ponunt vsq; ad verum. q. sūt cō
cilij turonēsis. s. eo. non magnopere.
Ber. Audiantur. tanq; ipso iure ex
coicatur: alias etiam monachi et canōi
ci regulares ab aduocatiōe repellūt

i6. q. i. alia ē. Nisi p. utilitate ecclesie
sue abbate nihilomin. impate. Ber.
Admittant. Nota q. abbates vl. epī
cū talibus dispēfare nō pñt. Ar. 3. ex
de sen. ex. cum illoz in fi. Sed hoc ad
terrorem alioz et cautelam statutum
fuit: vel quo ad dignitates intelligit
hoc: illud quo ad honores. Ber. Pe
nis. s. q. pmoueri non pñt sine dispē
satione apostolice sedis et alijs supiuf
positis. Prescriptū duoz mensium
cōputandū a tpe publicationis hui
pñtōnis: q. an publicationē non tene
tur: ar. s. de pñ. c. z. Ex quo enim cō
stitutio publice pmulgata ē et publi
cata quilibet tenetur ad eius obser
uantiam post duos menses. In autē.
vt facte noue constitutiōes circa pñ
cipium: colla. 5. i6. di. qd. dicitis. s. nō
ante. 32. q. 4. dixit fara. Sed cū ista
constitutio iam promulgata publica
ta sit iādiu: nullus habet excusatio
nem. Sed nunquid episcopi possint
tales absoluerē. Credo q. sic: quia cō
ditor istius constitutionis non reti
nuit sibi absolutionem quo. s. ad ex
communicationem Ber. Extendi sci
licet predictas penas de quibus supe
rius facta est mentio. s. q. sint excom
municati etc. Et ita videtur q. isti spē
promotionis amittant: nisi cum eis p
sedem apostolicam fuerit dispensa
tum: sicut dicitur. s. de monachis. In
ducit quasdam allegationes in con
trarium: et tandem concludit dicēs.
Tutius est dicere q. incurrant om
nes predictas penas: cum littera hoc
expresse dicat: dum dicit hoc exten
di etc. et supra vbi dicit. Predictis pñs
obnoxij etc. Ber. Nota q. dicit Ar
chidiaconus super isto capi. q. tales
d 4

audientes fm Inno. & Hosti. habent duos menses anteq̃ ligent per id qđ hētur in precedēti. c. super. in fi. & ista etiam fuit ibi sententia Vincē. qui dicit qđ isti duo menses inciperent exi tu ipsius monasterij. Sed Hosti. etiam dicit qđ si semel audiat ligatur. Et littera sequens multum fauet sūe Hosti. Et rīde ad illā lram. Nisi ab his x. qđ ibi non respicit religiosos: s; sc̃lares tñ clericos psonatus hñtes. Et nota fm Hosti. qđ solus papa dispensat cū irregularib⁹ exeuntib⁹ ad audiendum leges vel phisicam vt p moueantur. Hoc etiā pbatur in spe. de le. s. nunc dicendū. Huil. & Hof. Item nota qđ dicit Inno. qđ si i claustris audiant sine legant monachi n̄ ligantur ipsa constitutione. Sed dic cum Hosti. esse verum istud quo ad verba ipsius: mens tamen eius refragatur oīo: vñ non sine mysterio pōit hec littera indistincte. Docere intelli gō vbiq̃. Nā effectus videt fuis se cā repulsus p̃dicte constitutionis finalis. Nota qđ tales scie religionis n̄ agnunt cū eis exercitium earum i terdicat. Et hec cā nunq̃ cessare pōt g̃ nec eius effect⁹: ex de pe. & remi. cū infirmitas. Archi. Idem De. de perusio qui & scribit. Dicebat Jo. sup decretali. Non magnope. qđ si religiosus exijt claustrum sibi p̃ se legens vel studens in legib⁹ ligatur hac pena. Sed & p̃fessus accedēs ad p̃ncipium: vel repetitionē socij: incipiens in legib⁹ cā honozis: dicit Jo. idē qđ ligatur quo ad verba: qđ constō hec. phibet auditū ex mēte n̄ ligat. Nota et qđ istud qđ interdū clericis. s. notatis in p̃dicta decretali sup specula an fi.

Audire. s. leges vel phisicam bclatur per Bonifaciu non extendi ad eos qui obtinent parochiales ecclesi as rōne h⁹ modi ecclesiaz: nisi eedem ecclesie fuerint plebanie sub se capellas habentes in qbus instituant clerici ppetuo nequeutes ab ipsis absq̃ cā rōnabili amoueri: ex ne deri. vel mo. statutum. li. 6. Ubi dicit Jo. an. qđ id dicitur rōne ecclesiaz: qđ si haberent dispensatione vel alio modo personatum cum illis ecclesijs bene tenentur constitutione: vnde si essent presbyteri tenent: non rōne ecclē sed ordinis vt. s. dixi. Itē qđ dicit Capellas. Idē videtur tenendum: & tutius si vnica habet capellam: non obstat ar. a ver bis. s. pluralis numeri: quia non dicitur nisi fuerit plebania habens capellas: sed dicit in plurali plebanias habentes capellas: & pluralitatem capellarum ad pluralitatem plebaniarum referam: ar. s. de p̃uile. vt p̃uilegia. Et qđ dicit ab ipsis intellige plebanis vel capellis. Et melius Johan nes an.

Excommunicatio contra religiosos professos si dimittūt habitum temerarie: vel si accedunt ad studia litterarum sine licentia suorum prelatorum. Ca. 55.

Nibemus ne decetero aliquis quancunq̃ religionem tacite vel expresse professus in scholis vel alibi temere habitus religionis sue dimittat: nec accedat ad queuis studia ltrarum nisi a suo prelato: vel cā consilio sui conventus vt maioris p̃tis eiusdem sibi eundi ad studiū līia p̃mit⁹ accessu. Sigs bonz temerarius violator extiterit excois

incurrat suam ipso facto: et ne de. l. mo. vt piculosa. li. 6. Religionē quam cūq; dū tñ approbatā. s. de voto. c. i. li. 6. Jo. an. Expreſſe. In casu isto n̄ ē differentia inter tacitā et expressam Jo. an. Professus. Nota p̄fessū non pōsse redire ad sc̄m: qđ dic vt de regu. consulti. Jo. an. Temē. ex cā eim l3 habitum transformare si iusta sit: puta timor vt. s. de vi. et hone. de. cl. rici. Jo. an. Habitū supiorē. Jo. an. in nouel. vnde et idē et de re. iu. li. 6. sup regula vltima i nouel. dicit q̄ hec regula. sc̄. certum est et̄. facit ad questio nē disputatā hic p̄ dñm Guido. d. pe tralata: de monacho q̄ bene fert hñtū monachalē sed cooptū habitu clīca li q̄ sit apostata: qđ videt hodie ap probatū p̄ de. de vi. et hone. de. qm̄ in p̄mo. 2. cū iste religiosus iustā cām transformationis sui habitus non al leget: indubitanter dico ipsū esse apo statā. Dimittat. Aldeo habitus ē an nexu oslib⁹ monachorū q̄ in quocū q; loco p̄sistentes: siue i lecto quiescē tes p̄stanter eo vti debent: vt hē. 20. q. i. vidua. et 23. di. sanctimonialis. vbi dicitur q̄ eo habitu semp vti debet. Sed non videt q̄ illud semp sit ita amare intelligendū vt p̄sona p̄ma fa cie sonare videt. 21. q. 4. sine ornatu. ibi. Extra domos et̄. Dic q̄ illud lo quit de clericis secularib⁹: q̄ non ita sunt astricti vt monachi. Et si i scho lis vel alibi dimiserint sine cā mona chi habitū suum: licet postea ad male dimissum habitum reuertant: etiā si postea sint: vel efficiantur bone fame non poterunt eligi in abbates: ar. i. q. 7. si quis omnem. Et huiusmodi siue fuit Lau. et Jac. de al. et Pe. qui dixit

runt q̄ non solū talis ē ieligibilis sed electus desiceretur. Archi. Non pu to q̄ monachus in cella sua dimittēs habitum: vel dum balneum intrat in occulto: vel iacens sine habitu liget hac p̄stōne. Alias pauci inuenirent non ligati: sed qñ exhibet se p̄spectib⁹ hominum sine habitu in habitu laica li vel clerici seculari sine iusta cā tūc ligatur Jo. an. in nouel. Quauis vt dictum est deberet semper ex hone state religionis deferre habitum: nō tamen videtur q̄ icurrat excommu nicationem in stando sine eo ex ali qua causa rationabili. Puta vt doz miendo melius quiescat: vt induēdo sacras vestes non appareat gibb⁹: vt querat pulices vt se balneet: et aptius scindat aliquod lignum et huiusmōi: quia sic non videtur temerarie dimit tere. Tamen etiam in huiusmodi cō uenientius esset non dimittere. Si au tem dimittat vel habitum trāformet vt faciat aliquod malum: vt scilicet fornicetur et huiusmodi: non est du bium q̄ est excommunicatus secun dum Pet. de pal. in. 4. Si etiam di mitteret volens transire ad aliam re ligionem: vt sic citius reciperetur eti am incideret in sententiā. Dic eti am Petrus de pal. in. 4. q̄ qui iocosa leuitate ad horam vt currat: vel lapidem proiciat: deponit habitum non incidit in sententiā. Et non est verisimile papam in minutis ta men laqueum posuisse: hec ille. Que nis. Hoc dicit vt comprehendat eti am studium theologie: siue iuris ca nonici et huiusmodi. Ratio esse po test: quia monachus debet suo clau stro esse cōtentus: vt. i. 6. q. i. qui vere.

Et ei a canone precipit ut intra claustrum
moret ut e. q. iux. Ita mortu' d' esse
mundo. Dicit in Jo. an. q. theologia
et decre. legē pnt: q. it scie pietatis. 37
di. si q. grāmatica. Archid. Pclato
i. abbat' vel alio q. t3 vicem abbatis: q.
pprie d' suus plat'. s3 nungd poterit
eps dare tale lūiam. s. eūdi ad scholas
Ita credo nisi interueniat p'sens ab
batis: ut hic ar. iz. q. i. non dicatis. Itel
nungd extendat' pena ista ad abba
tē. Multa inducit Archi. ad pba dū
q. cadat in penā: tādē dīc q. in lūia
abbat' obtinēda noie platū videt' epī
pūneri. Et tunc si abbas voluerit ire
ad studia l'raz e3 suū monasterium
hēbit p'siliū pueni' illi' mōasterij: et si
visū fuerit poterit lūiam ipsi. Sed
obstare videt' illud relatiū sui qd se
qē: qd videt' respicē imēdiate platū
ipsi' mōasterij et sic non epm: et s3 b'
pōt dici q. quīs abbas male faciat si
vadat pter lūiam epī ad quīs studia
l'raz: non tū videt' ligari hac p'ca cō
stōnis cū sit penal' et restringi p'suenit
magis q. laxari. Archi. et qd i. si. d' b'
lūia epī: videt' h'c locū i monasterio
nō exēpio ab e3 iurisdicōe lūia: et tē
pōt oīa sine qb' i studio mōde esse
nō pōt: qd dīc ut nota. z. q. 7. cū pasto
ris. Jo. an. et ibidit archi. q. si mutunz
pbit tenebit mōasteriū vlg: ad pba
bile mōz: nisi actū fuissz q. ali' p mo
nacho sūp' iuenirz: ut ppiqu' vel ali
us. Si at obligaret libros l' res alias
p scholari vel alio nō v3 obligatō: q.
monach' suus ē mōasterij: di. 54. mī
tos. Idem si fideiussit p aliq: q. i. nō
tenet Archid. Boz. q. s. apostatū
dimittendo bitum: vel q. accedit ad
studia sine lūia. Jo. an. Ipo fco. Spe

ciatē ē in religioso apostata: q. als n
esset apostata excoīcat' sed excoīcan
d' fm q. notat Jo. an. et Ber. 23. di.
figs ex clīcis. Jo. an.

Excoīcatio religiosos oēs q. sine
lūia parochialis dat sacramenta eu
charistie. La. 56.

Religiosi q. clericis aut laicis
sacramentū vnctionis extre
me vel eucharistie ministra
re: matrimonij solennizare: non bita
sup his poebialis p'sbū lūia speciali:
aut q. excoīcati a canōe: pter q. a ca
sibus in iure exp'ssis: vel p pūilegia se
dis apostolice p'cessa eisdē: vel a sūis
per statuta synodalia: vel pūincialia
pūulgatis: seu ut verbis eorum vta
mur a pena et a culpa absolue quēq.
presumpserint excoīcationis sūiam
incurrant ipso facto: a qua duntaxat
a sede aplice absoluedi. Et paulop'
Nullo religiosis eisdē sup hoc exēp
tionis vel alio pūilegio suffragante.
Et in si. Sane illis religiosis qbus est
ab aplice sede concessum: ut familia
rib' suis domesticis aut paupib' in
hospitalib' suis degentibus sacra pos
sint ecclesiastica ministrare. Nulluz
volum' ex premisiss pūdicium quo
ad hoc gñariet' de pūileg. in clēti.
religiosi. Pan. Religiosi in sex casib'
sunt excoīcati. Et cū hic loquatur ge
neraliter oēs religiosos cōphendit et
pplm hātes. Clericos autē seculares
nō pprehēdit: et si in his excederēt. Eu
charistie. pan. Non dīc vaticū: vñ p3
q. loc' ē pene siue def in morte siue
in vita def. Non ob. 50. di. penitētes.
in si. qd intelligo: ut i morte oib' def
vaticū per illos q. s. hoc pnt. pūia aut
tpe necessitatis a quolibz sumi pot' n

Querit an hec cle. heat locū in qbus
cūq; religioſis. Soluit Lau. q; ſic: dū
mō ſint religioſis approbate. Idē La.
als. n. nō ſt religioſi: ne i agro. i cle.
de ſta. mo. z ca. re. Frā. de 3a. Itē p̄p̄
hendit iſtud vocabulū Religioſi et
nouitios fm Lap. vtrū p̄phēdant h
religioſi ouerſi vel moniales. Sūt vi
uerſe opiones p z ſi: vtraq; pōt ſu
ſtineri. Lau. z Pe. d̄ anch. d̄ mōialib̄
tenēt q; non. Lau. q; ſic Frā. de 3ab.
Itē dicit Lap. q; religioſi miſtrātes
ſacrā non ſolū c̄licis ſcl̄arib̄ etiam
regularib̄ ſine l̄nia: p̄cipue alt̄i re
ligioſis icidūt in hāc penā: z hoc. ē in
ti^o q̄. ſ. ſr̄iū. Solēnizā. Jo. an. z pau.
i. ſolēniter b̄ndicē: z de hac b̄ndictōe
h̄r. 3o. q. 5. c. i. z. 4. ſe. Et dicit zen. q; i v̄
bo: ſolēnizare p̄phēdit oīs ſolēnitas
q; obſeruat in r̄itū regioſis: de ſpō. c.
i. ſiue fiat ſolēnis benedictio ſiue dica
tur miſſa ſpalis p̄phētib̄. Itē h̄ita
Jo. an. ſz nūqd̄ credit religioſus po
chiano dicē ſe h̄re talē l̄niam. videt
q; ſic p̄ id qd̄ nō. de pe. di. 6. placuit.
q; non ē p̄ſumēdus imemor ſue ſalu
tis. i. q. 7. ſancim^o. Et pōit ibi ipſe Jo.
duas obſtācias: z ipe ſoluit. Parochi
alis Joh. an. Per hoc q; ad ſeculares
mercenarios: z his ſilib̄ intelligo p̄ſ
bytez i cui^o pochia inhabitāta. qd̄ no
tat de pe. di. 6. placuit. De hoc ſcrip
ſi de pe. z re. c. oēs. ſup ver. Sacerdo
tes. z Doſti. tractat i ſū. d̄ po. ſ. vlt. v̄.
Quis itelligat pochian^o fm Frā. de
3a. dicit q; ſtatī cū q; vadit ad h̄itādū
i certa pochia: itell̄r ibi ſcs pochia
n^o: niſi acceſſerit cā recreatōis: vel ob
aliā cām t̄palē ſtatī reuerſur^o ad p̄p̄
am pochia: q; tūc ſec^o de ſepult. is q.
li. 6. Presbyteri. Jo. an. Puto ſufficē

l̄niam pochiani q; adhuc p̄ſbz non ē:
puta q; ē infra annū: vel diſp̄ſatū ē
cū ipſo fm formā decre. cūz ex eo. d̄
elc. li. 6. vel ex pochiali collegiato. e.
ti. ſtatim^o. Videt^o z ſufficē l̄nia vica
r̄ij gerētis curā p̄ modū decretalis p̄
dēe. cūz ex eo. Puto et p^o ſc̄m a p̄cis
excusari illū q; hoc ſec^o de aucte dioce
ſani: facit de pe. z re. c. z. li. 6. nā dio
ceſis ē pochial^o ei^o: z hoc forti^o qñ vā
cat pochialis ecclia: ſz qñ non vacat
ante ſc̄m ſulo abſtinē: z ex l̄nia ep̄i l̄
archip̄ſbz ciuitatis hoc non fieri licz
ab alijs recipi poſſint. Pau. et dicit q;
lz hec vā ſint. ſ. q; ſufficiat l̄nia p̄dco
rū tuti^o ē a l̄ra n̄ recedē: z addit pau.
hanc p̄ſtōem n̄ h̄re locū i illis q; p̄dca
ſacrā recipiunt a certa p̄ſona rōe cō
ſuetudis p̄uilegio: vel alio quīs mō.
ſ. de re. do. q; p̄tingit. i. ſi. exēplū. et d̄
ſta. mo. z ca. re. ne i agro. ſ. ſane. i cle.
Dec p̄cedunt fm Frā. de 3a. niſi ali
ud h̄ret p̄ſuetudo. Itē vt dicit Pau.
ſi certa eēt p̄ſuetudo a qb^o recipient
hec ſacrā non ē loc^o huic pene: de re.
do. q; contingit. in cle. Que p̄ceſſio ſa
cramētoz tūc non p̄petit rōe pochie
cui^o fauore hoc videt^o ſtatutū. Sp̄ali
ſufficit q; pochiano det l̄nia facta
ſpecificatione ſacrī: puta de eucharis
tia vel alio lz non exp̄mat nomē re
ligioſi. Item ſufficit q; det religioſo
licentia facta ſpecificatione ſac̄oꝝ
lz pochiani nō exp̄mant^o: ar. de tē. oz.
c. i. Jo. an. et dicit q; credit p̄ talē ſpeci
ficationem factam euitetur pena. Et
addit q; de ſacramento baptiſmi et
penitentie non intelligitur predicta
pena: quia hic non exp̄mūtur. Idē
Pau. Et canone. Johan. an. Quoti
enſcūq; archiep̄ſcopus vel ſacerdos

possit absolue d'len. ex. nuper. De ex-
coicatis a canone an pcedat quo ad
oēs. Soluit Lau. q' sic siue sit religi-
osus eiusdē ordinis siue alterius siue
sint clerici siue laici siue mulieres. Frā.
de zaba. Et intelligūt Laur. & Lap.
de excoicatione maiorū non de mino-
ri. Absoluentes excoicatos p' statuta
legatorum. zen. tenet q' incidant. Si
autē religiosi absoluant a sinia hoīs : q'
non pūt non bz locū pena: cū istud nō
expmā. Idē Pau. & zen. & Lau. & ex
hoc inferē q' in excoicatione p' siniaz pa-
pe non ē locus huic cle. qd' t3 Laure.
q' si voluisset de hoc itelligi expressis-
set Fran. de zab. Sūys. Joh. an. puto
q' oēm siniaz excois includat suspēsi-
onis vel interdicti cui' necessaria sit
absolutio. Quenq'. Jo. an. et religio-
sū vel p'ociū. nihil. n. excipit qui dicit
qd' cūq' de ma. & obe. solite. in fi. In-
currant. Querit hic Joh. an. & Pau.
qd' iuris de recipientib' talē absoluti-
onē v' talia sacramenta: an sint liga-
ti eadē sinia rōe p'icipatōis. Et Pau.
quidē remittit ad id qd' dicit de p'sā.
& affi. eos. in cle. Ibi autē sic dicit in q'
dam fili casu: tunc p'icipans in crie
crioso est excoicatus: cū p'icipat p' la-
tā siniam: vt in. c. si de cubine. Sed hic nō
p'icipat post s3 i actu p' q' ligat. glo.
vel dic q' l3 participans in crie crimi-
noso sit excoicatus: non tñ participās
in actu illo p' quo alter ligatur. Nec
ibi. Jo. an. mittit ad id qd' dixit de se-
tentia ex. Contingit p'imo. Idē Frā.
de zab. s. q' illud de participatione i
crite hēt locum qñ participat p' actū
damnatum non in ipso actu. Querit
idem Fran. de zaba. Utrum religio-
sus ignorans penam: de q' hic. Et alio

homo sancte vite si ministret eucha-
ristiam sine licentia parochialis p'ef-
byteri: non tamen in contemptum ip-
sius incidat in penam. Et videtur q'
sic quia ignorantia iuris non excusat
regula Ignorantia. li. 6. Contrarius
consuluit. Dicit idem Fran. per hanc
litteram in verbo p'sumpserint: que
notat dolum & temeritatez ministrā-
tis. Sicut enim miles armate militie
excusatur ab ignorantia iuris. C. de
iur. & fac. igno. li. 3. Ita & hunc possu-
mus excusare: & hoc p'ecipue in foro
penitentiali in quo credendum est as-
serenti hoc ignorasse. Quia tñ in hoc
forte aliqui contradicerent: q' eo ipo
est p'sumptio q' fecit cōtra hāc cle.
Tutius est q' petatur absolutō. Uta-
mur. Jo. an. Pau. concor. de hereti.
accusatus. §. ille. li. 6. papa tamen om-
nem delicti penam vere cōtriti dimit-
tere potest: facit de conse. di. 4. baptis-
mi vicem. & hanc concedit crucefi-
gnatis in voto vltamarino: vt notat
Hostien. de iudeis & sarrace. ad libe-
randam. & in anno centenario: vt pa-
tet etiam in extranaganti Bonif. Li-
cet antiquorum. Concessum. Idē vi-
detur si consuetudine hoc obtineat:
ar. extra de re. do. quia contingit. Et
Johan. an. dicit pro hoc videtur esse
idem: scilicet de consuetudine: & vide-
tur declinare ad aliam partem v' sal-
tem dubiam relinquere. Apostolica
generali privilegio circa hoc: scilicet
totum orbem respiciens solus papa
concedit. Speciale tamen quo ad
suam diocesim concederet episcopo-
pus ex causa qd' dicit de religiosis
domib'. Dicit etiam Laurentius: vt
allegat Petr' de ancha. q' p'byter

parochialis quicunque simplex ci-
ra sit ei commissa in adiutorium ipsi
us cure poterit assumere sibi ad tem-
pus presbiterum religiosum: vel alium sine
cuiusque superioris licentia qui ipsi iu-
uet forsitan in quadragesima: ad au-
diendum subditos suos in confessione
et dandum eucharistiam in pascha vel mis-
sis celebrandis seu alias: ut hic. Dec
ille. Et dato. quod mendicantes non de-
beant audire sine licentia prelatorum
suorum: tamen si audirent et ministraret sa-
cramenta: cum licentia horum illi essent
absoluti: nec ipsi incurrerent exco-
municationem: nec peccaret ex articulum necessi-
tatis.

Contra religiosos qui dicunt aliquid ut
retrahant homines a solutione decima-
rum.

Los est religiosos qui aliqua
ut audientes a decimarum eccle-
siis debitarum solvere retrahant in
fimoibus suis vel alibi perferre presumunt
exco-
municatio sit ibi decernimus ipso secundo
de peccupientes. in de. Illos religio-
sos qui in fimoibus suis vel alibi perferunt
aliquid ut retrahant a solutione decimarum ex-
co-
municat Jo. an. et Pau. Medicantes et non
medicantes claudit: clericos autem secu-
lares non comprehendit: nec laicos artat
hec pena: et concordat ex de sententia. ex. c. i.
Retrahant. Pau. ut habeat locum pena ob
sequit duo reguntur. Primus quod ta-
lia dicant ut aliquos retrahant a so-
lutione decimarum debitarum ecclesiis: quasi
secundo si dicerent alia intentio: vel si ubi
te non essent ecclesiis sed alijs quicunque
modo. Secundum est quod audientes sint obligati
ad solutionem decimarum: unde si talia perfer-
ret audientes non obligatis: cessat pe-
na constitutionis.

Exco-
municatio est religiosos omnes non ser-
vantes interdictum a papa positum vel or-
dinaris quoniam sciunt misericordem ecclesiam illud
servare.

Eligio-
nis omnes tam excepti quam non
excepti cuiuscunque ordinis et addi-
tionis existant: cum viderint et sci-
uerint cathedralem vel matricem seu
parochialem loci ecclesiam suam interdi-
ctum quocunque positum auctoritate sedis aposto-
lice vel ordinario debere et ipsi suam
non obstantibus quibuscunque appellacionibus
antea et ad eandem sedem vel alium: vel ali-
os interdictis et alijs obiectibus quibuscunque
alioquin non fuantes exco-
municatorem incur-
runt ipso secundo et interdictis et cessati-
onibus a divinis interdictis per provincialium
conciliorum statuta vel ipsorum auctoritate
volumus observare. idem in generalibus ces-
sationibus a divinis civitatibus terrarum et ali-
orum locorum quos aliqui ex consuetudine:
vel alias capitula collegia vel quicunque se-
cularium vel regularium sibi vendicant ec-
clesiarum. Idem intelligimus observandum non
obstantibus privilegijs processibus et iunctio-
nibus statutis et consuetudinibus quibuslibet quod
promissa religionis ipsis in nullo volu-
mus suffragari: ex de sen. ex. ex frequen-
tibus. in de. Ordinarijs. Item aduer-
te Pau. quod ut sit locus huic pene reg-
ritur quod interdictum sit positum auctoritate
pape. Quod intelligo esse si fiat per eius de-
legatum: de preben. si apostolice. li. 6. Vel quod
sit positum a iure communi vel per ordinarium
vel concilium provinciale. Vel quod per ipsum
vel alium ad quem spectat fiat cessati-
o a divinis: per quod videtur quod hoc non
habeat locum in interdicto posito a singu-
lari persona: que hoc posset ex speciali
consuetudine: cum talis non faciat au-
thoritate apostolica: nec sit ordinarius.

Idē videtur in interdicto posito p de
legatū ordinarij: qz non videt tūc po
sitū p ordinariū. Religiosi. qdūqz Jo.
an. Mendicantes vel non: r p hoc pz
qz clericos seculares non seruantes in
terdictū vel cessationem quā seruat
matrix ecclesia nō ligat bec pstitutio
Matrix. Pau. i. baptismalem vel lo
ci maiores: que ideo dī matrix: qz re
generat p baptismū: r sic cathedralis
in ciuitate r matrix in alio loco: que
ad hoc equiparant r merito: qz alias
bec pena non haberet locum: nisi in
interdicto ciuitatis. Nec curo vtrum
matrix ecclesia sit religionis subiecta
quo ad reliqua temporalia vel spua
lia vel non sit subiecta. R. si in loco
non sit cathedralis vī matrix aliqua
ecclesia: quia forte est in alio loco: vel
ibi sūt plures equaliter suis parochi
anis baptisma r alia sacramēta mini
strantes. Distingendum qz si oēs il
le seruāt: loc⁹ est huic pene. Si vō ali
que seruāt aliq non: tūc non ē loc⁹ pe
ne sicut facēt si in tali loco non eēt ec
clesia religiosoz. Dicitur aut bec ec
clesia cathedralis vel matrix ecclesia
inuroz ambitu pprehēsa: ex quo si in
ecclesia celebrat pūne ianuīs aptis
zē. siue p prelatū siue p capitulū totū
vel ptem: siue p alios clericos eccle
sie: non ē loc⁹ huic pene. Idē Jo. an.
r addit Pau. Puto tū qz si in matri
ce ecclesia celebratur ab aliquib⁹ ex
traneis inuitis plat⁹ r capitulis: qz ni
hilomin⁹ sit locus ibi pene. Idem ē
dicit qz interdicta metropolitana ec
clesia non intelligit interdicta matrix
ecclesia. Idē si interdicta pūcia: vel
vna diocesis in aliqb⁹ ciuitatibus vel
castris matrix ecclesia seruat interdēz

in aliqb⁹ non. Dicēdū qz i locis qbus
seruat loc⁹ ē pene i alijs non. Scie
rint. Jo. an. alio sensu qz p vīdū d quo
pmisit: pbabl⁹ qz ignorātes talē obf
uantia n ligat ad penā. Vidēt. Pau.
s. videndo i cathedrali r matrix ec
clesia celebrari ianuīs clausis r voce
submissa excoīcatis r interdictis exclu
sis. Obseruare. Jo. an. ar. a. hrio sēu
cessat ibi illius argumenti hrium re
pigitur in iure: vt scripsi de elec. publi
cato sup vltima glo. Item hrioz nō
ē eadem disciplina: vbi mens r verba
resistunt: de ver. signi. c. h. Excessus g
clericorum matrix ecclesie non da
bit religionis materiam delinquendi
intelligo autem illos seruare qz ab
stinent animo obseruandi. Appellati
onibus. Jo. an. hō dicit qz pcedēs
appellatio non viciet interdictum
ne corrigat: de appel. ad bec. Sed vi
cit qz qzuis interdictum sit nullū p
pter pcedētem appellationē vel ali
am cām: ex quo tamen matrix eccle
sia illud seruat. Religiosi. violantes
sunt excommunicati. Subiacere. Jo.
an. r Pau. Si sūia interdicti vere li
gat: r matrix ecclesia non illam fūat
Religiosi non seruantes non ligant
hac pena: sed alijs que hntur d excē
sibus prelatoz. c. vlti. r de pūile. au
ctoritate. li. 6.

Excoīcatio ptra religiosos qui cū
omiserint pscientiam facere sibi pntē
tibus de decimis soluēdis predicant
postea. Capi. 59.

Religiosi q scienter postposu
erunt pntentibus psciam fa
cere de decimis soluēdis ab
officio pdicatois tā diu maneant ipso
fco suspēsi: donec pntentibus ipfis.

Si hoc ipsum sibi dicēdi pmode fa-
cultatē hūerint sciam fecerint exin
de excōicationis incurfuri līam ipo-
fco si predicare pūperint pdicta ne-
gligentia: vt pmittit non purgata: ad
religiosos tū monasterioꝝ vel ecclā
rū decimas pipientiū volum⁹ hoc
extendi: et d. pe. cupientes. i. de. Scie-
ter. Pau. Sec⁹ si ignorant seu p obli-
uione. et hoc intellige si ipsi pfectores
a prelatis ecclīaz fuerint regitū sup
hoc vt faciant sciam sibi pfitentib⁹
de decimis dandis. Pau. et pe. d. an-
cha. Suspendi. Jo. an. Nota nouam
spem suspensionis: et ibi ponit d. mul-
tiplicā spē suspēionis. L. comod. Pau.
g. incommoditas excusat a pcepto: con-
cor. et. e. ti. ci. i. ad idem. zz. q. z. faciat.
Minor tū hic comoditas excusat: vñ
non tenet eos sequi q. non sunt in lo-
co. Vel si sunt et hi non pnt sine ma-
gna vagatione vel sine alia incom-
moditate: durante q. comoditate durat
suspensio: donec de soluēdis decimis
sciam fecerint: qua facta vel incom-
moditate supueniente cessat suspēio
Negligētia. Pau. Ad hic casū q. ve-
niens s. suspensionē a certo officio ē
excōicatus non aut irregularis: sed si
postea celebrat: sic de cleri. ex. postu-
latis. Percipientiū. Jo. an. Soli enī
non pipientes solēt in his delinquē
Dicendi. Jo. an. Nota tria pstrarijs
purgari: de here. c. z. li. 6. Peccatum
ergo tacendi: dicēdo purgat. 43. di.
fit rector.

Contra mōachos et canonicos re-
gulares qui non habētes administra-
tionem curias principum intrant: vt
damnificent monasterium vel prela-
tum eoz.

Lap. 60.

De edicto ppetuo phibem⁹
ne monachi aut regulares
canonici administrationē ali-
quā non hūtes ad curias pncipū abf-
q. spali prelatoꝝ suoꝝ līa se pferāt
q. si se pferre pūperint: vt dānū ali-
qd inferāt suis platis aut mōasterio
excōicationis līam eos icurrē volu-
m⁹ ipso facto: prelati eozū districte
nihilomin⁹ iniungētes vt ipsos a pre-
dictaz curiaz accessu et alijs gbulz
vagationibus et discursu diligēter cō-
pescere: aut sup hoc non pcentes eis
de se uere corrigē non omittāt: et de
sta. mo. ne in agro. in de. canōici. De
hac g. pte non dubitam⁹ qn liget mo-
nachos et non migros Jo. an. Ad hū-
tes. Illos. n. qui hūnt administrationem
quq. p ipsaz administrationū cāis il-
luc ire oz: q. psequi pnt lz non sint p-
petui: de iudi. cū deputati. Jo. an. Lu-
rias pncipū. Dic notat Jo. an. Et po-
nit duodecim abusiōes claustrī f. 3. hu.
Et duodecim abusiōes seculi f. 3. Ly-
pianiū: ibi vide si vis. Spali g. gñalis
puta q. possit se quo voluerit absēta-
re non sufficit Jo. an. Ipso facto. Ad
hanc excōicationē pbandam duo ne-
cessaria vident. s. q. intrauerit curiaz
et q. cā damnificandi monasteriū vl
prelatum līam habere vel non hūe
non puto ponderandū: cum hoc nō
reputatur. Hinc ē et q. d. licentia pre-
lati intrans curiam: si ad hoc intrat
excōicat⁹ est. Ex solo ergo exitu clau-
stri ob hanc cām non ligatur. Item
ex quo intrauit ob hanc causam: licet
dammum non intulerit: siue quia nō
potuit: siue quia penituit ligatus. si-
mile de homici. pro humani. libro sex-
to Johannes an.

Excoicatio ptra monachos tenen-
tes arma infra septa monasterij sine
licetia abbatis. Cap. 61.

Prefate quoq; sine mōachos
infra septa monasterij sine li-
centia abbatum suoz arma
tenentes dēcernim? subiacē: et de sta-
mo. ne in agro. in cl. Monachos nō
repetit et canonicos regulares. vñ vi-
det q; l3. sūia. s. excoicationis: de qua
dixerat arcen? in casu pcedenti nō
tū in isto. Sed cū loquit gñaliter vi-
det includē oēs monachos albos et
nigros: et si vocēt iuxta vulgare fra-
tres: ar. de pac. cū pidez. vbi vocant
monachi et fratres. Pau. septa. i. clau-
sura dicta a sepio sepis: vt ē claustrū
refectorium vel dormitorium et cete-
re officine ad vsuz monachoz depu-
tate. iz. q. i. necessaria. idem videt de
atrio. iz. q. i. nllū. et d. horto et area po-
sitis iuxta ecclesiam: de cēsi. c. i. Pau.
infra p intra. Et pz per hoc q; extra
tenens scilicet arma non icturrit hāc
penam. Arma in communi significa-
tione cōprehēduntur tela. Sed dicitur
tur arma stricte quibus defendimur
tela gbus impugnamus. l. cornelia. d.
homi. si pfodiens. Sed vt ibi notat
armozum appellatione: et fustes et la-
pides comprehendit: et omne qd ar-
cu vel manu mittitur. Non tamen
puto auctorem sic latissime intellexis-
se Jo. an. Pau. vera dicit q; armozū
appellatio significat non solum scu-
tos gladios et galeas: s; fustes et lapi-
des et telū: quod appellatur id qd ab
arcu mittitur vel manu: et sic vide-
tur istud intelligi de armis militari-
bus: non clericorum que sunt lachry-
me. z3. q. vlti. c. i. et addit. Sed nūquid

appellatō armozum ita late sumitur
hic: puto q; sic si teneantur ad vsū
pugne. Alias si i camera vel infra se-
pta monachus habeat lapides ad ali-
um vsū: vel gladium antiquatū ad
coquinam vel ad aliud simile. Non
credo q; sit de mente talia phibere:
alias sic. Quid enim si iuxta fenestrā
super ianuam habet aceruuz lapidū
ad impugnandum vel offendendum
venientes certe tunc includunt. Idē
dico de arcu ferro ligno et similibus
vñ oportet videri si ex forma mō et
alijs circumstantijs ea tenent vt arma
offensibilia: seu defendibilia aut alia
vtensibilia: tales pecture non sunt ne-
cessarie in notis et maioribus armis:
vt lāceis gladijs loricijs scutis balistis
et huiusmodi. Pau. Tenentes. veniēs
de foris ad claustruz cum armis nō
aīo tenendi: nec tenet ex delectatione
non videtur ligari: q; verbū Tenetel
intelligitur cū effectu. Jo. et Pau. Sūi-
lūia. Intelligo petita et obtēta. Pau.
Excoicatio 3 mendicantes qui sūi
licetia pape recipiunt noua loca ad
bitandū vel mutant vel alienant iam
recepta. Ca. 62.

Trasgressores pstonis: q; reli-
giosis mendicantib? domos
ad habitandum de nouo vel
loca quecunq; recipere: seu recepta
bucufq; mutare: vel ea transferre in
alios cuiusuis aliēatōis titulo: et quo
modocunq; excommunicationis sen-
tentie decernimus subiacere Consti-
tutiōis. Jo. an. Constonis Boni. que
habetur de excessibus prelatoz in. c.
vno. li. 6. Vbi dicit idem Jo. in prima
glo. Talis constitutio. hoc dicit q; mē-
dicantes non pnt acquirē noua loca

ad habitanduz: vel antiqua alienare
et mutare absq; spēali licētia pape: q̄
d̄ hac phibitione faciat mētionem in
acquirentib⁹ tñ loca p̄ eremitica vita
ducēda cessat phibitio. Idē i secūda
q̄ incipit. Mendicātes. Nō dicūt mē
dicātes qbus victū tribuit incēta mē
dicitas. Et q̄ redditus aut possessio
nes ex regula vel constitutionib⁹ ha
bere non possunt extra eo. li. 6. de re
li. do. c. vno. Quo ad casum videtur
in omnibus mendicantibus idē ius
Dicit Pan. q̄ si domus corruat cui⁹
tamen solum continue remanet i do
minio ipsoz mendicantium: l3 d̄ no
uo reedificetur non incurrit excōi
cationem. Secus autem si locus etiā
nō diruptus deserit esse de ipsoz
dñio et habitatione: et postea nouo iu
re illud acgrāt: q̄ tūc incurrit. Et nō
q̄ ecclesias oratoria et alia edificia fra
tres predicatoris vsibus suis pñt cō
struē et edificare i locis. scis pcessis: et
q̄ prelati d̄ edificātes et construētes
fīnīz excōicationis iſerre n̄ pñt. Alex.
Nē nulli d̄ ordinibus paupertatis l3
oratoriū vlt ecclesiā cōstruē: seu con
structā recipē iuxta ecclesias p̄dica
toz: et oratoria eoz. j. spaciū centum
quadragita canaz: et si secus factuz
fuerit dirimatur. Clemēs. Quia ple
riq; Nē fratres p̄dicatores i mutato
nib⁹ locoꝝ pñt secū deferre oēs edifi
cioꝝ mām: exceptis ecclesijs dedica
tis: libros calices paramenta: et alia
bōa nostra: et edificia relicta cū solo:
et alijs preter ecclesias v̄edere. Et pre
ciū in eoz vtilitatē auertere: n̄ obstā
te quozūcūq; prelatoz d̄dictione. Bo
ni. Virtute.

Excōicatio cōtra religiosos fo nē

tes beghinos et beghinas i illo statu.

Capitulū. 63.

Et cō approbāte p̄cilio ppe
tuo phibēdum duximus: et a
dei ecclesia penitus abolēdū
eisdē et alijs mulierib⁹ qbuscūq; sub
pena excōmunicationis: quam in cō
trarium facientes incurere volu
m⁹ ipso facto iniungentes expresse ne
statum huiusmodi dudum forte ab
ipsis assumptū quoquo modo sectē
tur vltius: vel ipsum aliquaten⁹ de
nouo assumant. Predictis vero reli
giosis per quos eedem mulieres i hu
iusmodi statu fouere biginali ad ip̄s
suscipiendum induti dicuntur sub si
mili excōicationis pena quā eo ipso
si secus egerint se noverint incurſū
ros. Districtius inhibemus ne mulie
res aliquas predictum statum vt pre
mittitur dudum assumptum sectan
tes: vel ipsum de nouo assumentes q̄
quo modo admittant prēbentes sup
hoc auxiliū cōsiliū vlt fauorez: extra
d̄ re. do. c. i. in de. Videret q̄ hec con
stitutio sorozes minoz q̄ dicūt tertij
ordinis nō includat: cū ille pmittant
obediētā: et habeāt regulā: nō pprie
q̄ ad tria substātialia: s3 quēdam mo
dū viuēdi p sedē apostolicā appro
batū: qd̄ mihi cōstat: et facit eē d̄ sc̄. ex.
Qu ex eo. Secundus ordo. s. minoz et
sorozum sancte clare que profitentur
substātialia: s3 differūt a p̄rio: qz ha
bēt p̄p̄iū i cōi: qd̄ nō h3 ordo fratru
minoz. Jo. an. De autē beghine que
h̄ reprobātur: nec obediētā pmittūt
nec regulā aliquā approbatā pfitent⁹
et opiniones catholice fidei cōtrarias
introducūt vt d̄r. s. in textu huius de.
S3 nec ēt sorozes de p̄nīa beati vñici

cludit hec constitutio. Quia ille punitur
obediencia et regulam habeat a sede
apostolica approbatam quod mihi co-
stat. Item hic non prohibetur mulieres si
deales que pmissa continentia: vel non p-
missa prius agere voluit et in humilita-
tis spiritu domino servire: ut dicitur in si. huius
de. Fran. de zab. in lectura. super illa
clementina querit in quodlibet. eorum
quod habent numerant: videlicet an valeat pmissio
obediencie vel renunciatio priorum aut
professio regule approbate sufficiat
ad hoc ut begbine non tenerentur. Et
dicitur quod non quantum ad prima duo: et si
religiose: nisi pfectetur regula a sede
apostolica approbata: de voto. c. vni
co. li. 6. Si tamen haberet regulam vel vi-
tam per papam approbatam: hoc sufficeret
etiam sine renunciatione priorum: ut dicitur in so-
ribus tertij ordinis minorum dicitur glo.
quod hic habes. s. Et idem Paulus. qui
allegat ex nagantem. Jo. 22. Sancta
romana. Et hanc habes. j. Et dicit idem
quod religiosi participantes cum talibus be-
ghinis etiam non in crimine sunt excoi-
cati sicut Paulus. s. Lau. et 3e. et Mat-
the. intelligit hoc de participantibus
in crimine et criminosis. id est de fouenti-
bus eas in beghinatu: vel inducentibus
ad hoc suscipiendum: et quibus huic excoi-
cationi esset locus per. c. nup. Etiam si
hic non exprimeretur: tamen ideo hoc expressit
de excoicatione: quia solet plus timeri re-
23. di. q. q. Vel seruando priorem intel-
lectum dicitur quod littera dicitur Ullo modo
etiam si fauor non prestetur directe sed
directe: adhuc locus est huic pene: quod
secus esset in c. nuper. Et si dicimus
quod eo ipso quod religiosi eandem admittunt
ad aliquam conditionem tolerando eas in hoc
statu dicuntur fauere et si non dant fauorem

directe: et sic incidunt in excoicationem.
Laici vero participantes cum talibus in cri-
mine criminosis non est dubium quod in-
cidunt per. c. nuper. Sed participantes
alio modo vel fauentes indirecte non
incidunt per. a. 3o: quia de. loge. de re-
ligiosis. Lau. et 3e. et idem dicitur 3e. de
epo.

Excoicatio fratres minores ad-
mittentes illos de tertio habitu bea-
ti Francisci ad diuina tpe iterdicti.

La. 64.

Districtius ibidemus fratribus
minoribus: ut decetero aliquam
vel aliquem ex fratribus: vel
sororibus de tertio ordine quem beatus
Franciscus instituit: et si super hoc
hi vel illi priuilegijs gubescunt: muni-
ti extiterint ad diuina in suis ecclesijs
tempore interdicti quoquo modo admit-
tant quod si fecerint eo ipso se nouerint
subiacere excoicationis sententie: et de sen. ex. cum
ex eo. in de. minoribus. Alios non li-
gat hec constitutio. Jo. an. hi vel illi
hi fratres minores: vel illi: sed fratres
et sorores tertij ordinis. Et est mirabi-
le: quia eo casu in alijs ecclesijs recipi possunt
si priuilegium est generale. Jo. and. suis
ecclesijs. Per hoc verbum quod etiam su-
pra premisit. Dico quod si in alienis ec-
clesijs hoc faceret cessat hec pena. pos-
set tamen hic locum habere alia pena excoi-
cationis. Jo. an. Admittant: nisi in quibus
tunc illis et alijs permittit secundum decre-
tale ultimam. e. n. li. 6. Jo. an. Subiace-
re. Ab hac sententia non possunt absolui ni-
si per romanum pontificem: vel satisfactioe
premissa per locorum episcopos ut dicitur in si. b.
de. Querit a doctoribus utrum isti de
tertio ordine beati Francisci gaudeant
priuilegio clericali personaliter: d. q. 47. q. 4.

Siquis suadente. Vel fori: d quo. z.
q. i. c. i. Et Jo. cal. in quodam lito cō
filio tenet q nullo hoz gaudeat. iz.
q. i. duo sunt. Non ei sunt clerici nec
religiosi. i. religati religiōi stricte sū
pto vocabulo. i. obligati ad tria vota
vnde fm Franci. de za. possunt con
trahere matrimonium z vti contra
cto ergo zc. Idem tenet Lau. zen. ve
ro z Guido. tenent q gaudent priui
legio clericali personali. s. q injiciēs
manus violentas in eos est excōmu
nicatus: quia sunt persone ecclesia
stice. Lapsus z Bar. plus dicunt. s. q
gaudent tales privilegio fori seu rea
li. i. q non debent cōueniri sub iudi
ce seculari: nec cum laicis solue col
lectas. Dicit tamen idē Bar. istud
ultimū perusij non seruari: quia con
ueniuntur sub iudice seculari. Alie
gant ista De. de ancha. z Fran. d. za.
super hac cle. Cum autem fratres z
sorores de tertio ordine beati Bñici
habeāt regulā approbatā fz illū mo
dū viuēdi ab ecclesia per Boni. si
cūti z isti: imo sūt i hoc magl pūile
giati illis: q tpe iter dēi admitti pnt
ad omnia frat. Nō video qren de
beāt gaudere fili pūilegio sicut z illi

Excoicatio 3 oēs facientes aliqō
pactū vel pmissionē tēporaliū p aliq
gratia vel iusticia obtinēda in curia
romana: z cōtra dātes z recipientes
ex dicta pmissione vel pacto z pape
reseruat absolutio.

La. 65.

Excoicamus z anathemati
zamus ex parte dei oipoten
tis patris z filij z spūs sancti
auctoritate quoq apostolor Petri

z Pauli: z nostra omnes clericos re
ligiosos z laicos vtriusq sexus siue
sint familiares curie: siue alij vñcūq
q aliqō pactū fecerint: seu aliqō ma
gnū vel parū pmisserint: vel pmissi
onez receperint: aut ex pacto aut p
missione occulta vel manifesta sū ge
neralibus: z plenarie nō expressis: si
ue sū spēalibz z expsis apertis vñb
qcgd dederit vl' receperit magnum
vl' parū vel pmissionē d quacūq
re aut vtilitate ppter hoc psequenda
fecerint vl' receperint p aliq iusticia:
siue gratia pro serul p alio in causis
iudicys seu als litteris aplicis. Et q
buscūq modis apud sedē apostolica
obtinēda. Et hāc sūm ad pmitten
tes dantes acceptantes z accipientes
duximus extendēdā. Decernim? etiā
vt nullus hāc incurres sniaz excōis
p pdictis vl' aliquo predictoz absq
ipali mādato nostro absolutiōis bñ
ficiū valeat obtinē: nisi forte ad nos
accessū habere nō posset nisi i mortl
articulo cōstitutus nec ēt ad absolu
tiōis grām admittat: nisi pūs qstū p
us dederit vl' receperit: integraliter
pauperibz largiat. Iusticiā vō siue
grām sic obtētā nulli porsus eē mo
mēti volum? eāq carē statim? cffe
ctu z roboze firmitatis. Sz z sciēter
vñtes illis simili snia excōis astrigi
mus: z seruātes nobis absolutōz eoz
cū pmissis i oibus ad penas similes
obligam? Jo. an. in lectura super de
cretali de simonia. nemo. Istam alle
gat sic dicens: hodie q recipit vel fa
cit pmissionē d aliqua re recipienda
p grā impetranda vel iusticia conse
quēda i curia romana ē excōicatus
ipso iure p extrauagātes Boni. q sic

incipit: Excommunicamus. Item in li
bro q dicit directoriū iuris allegat
et ponit. Excoīcam? huiusmodi ex
uagatis. Anto. d. but. eā allegat et di
cit eaz durare. Sz Jo. d. lig. i. lectura
sup. d. c. nemo. de simo. dicit fm Jo.
cardi. fuisse hāc exuagātē. De. d. pal.
in. 4. dicit q dicitur fuisse istam ex
uagātem. Boni. renocat q. Cle. 5.
Quid aut hoz verius sit: nescio.

Excoīcatio ē exenterantes et scin
dentes corpus defuncti p ossib? eius
trāsserēdis: et ē papalis.

Ca. 66.

Nondat vt nullus cuiuscūq;
defuncti corporis exentera
re: vel in frustra incidere: seu
decoquere vel incidere: aut ossa d car
nib? euellē psumat: vt ossa ei? ad par
tes alias deferāt: qstūcūq; defuncti
ibi eligeret sepulturā. Si aut simplr
aut ad tēpus ibi decesserit: vel illi vi
cino loco ecclesie sepulture tradatur
ita q demū incinerato corpe: tūc ad
loca vbi sepulturā elegerit deportet
et sepeliet in eis. Sigs autem etiaz si
pontificali dignitate pfulgeat tra
fecerit: ipso facto est excoīcat? cuius
absolutio referuat papē: nisi i mort
articulo. Hoc in quadam decretali
Bonifa. 2. que incipit. Detestanduz
Audiui a peritis q sigs incidēt cor
pus defuncti ad superstitionē faciē
dā qstūis grauius peccaret q si face
ret h? ad trāsserēdū ppter sepulturā n
tū icideret i sūiam: qz pene non sunt
extēdēde vltra pptos casus. d. pe. di.
i. 5. pene.

Excoīcatio ē ordinatos simonia
ce et ē ordinātes. Ca. 67.

Vltē ē simoniacam prauit
atē abolite sūt pstōes quib?
morbus ille nō potuit extir
pari: volentes decetero vt possumus
puidere: sacro approbante concilio
declaramus q ordiati simoniace ab
executione suoz ordinū sint eo ipso
suspēsi. Electiones aut postulatiōes
cōfirmationes: et queuis puisiones si
moniacae ecclesiaz monastēioz et di
gnitatū personatū officioz et bñfi
cioz quozcūq; deinceps facte: nulle
sint ipso iure. Nullum per illas ius
cuiq; acquirat: nec p moti cōfirma
ti: ac puisi faciunt suos fruct?: sed ad
illoz restitutionē tāq; inique teneāt
ablatoz percipiētes. Statuim? isup
q dantes et recipiētes ipso facto sen
tētiā excoīs incurrāt etiā si pōtifica
li aut cardinalat? pfulgeat dignitate
Martinus. 5. in concilio constā.

Excoīcatio ē oēs simoniacos et pa
pe referuat absolutio.

Ca. 68.

Nouamus ac d nouo p fir
mamus oēs excoīs suspēsi
ōis ac puatiōis et iterdicti se
ctias: et alias penas et cēsuras vndū
a sūmis pōtificibus i simoniacos la
tas et promulgatas: quas ipso facto
incurrere volumus omnē occultum
vl' manifestū simōiacū vbiq; simo
niā cōmisit cuiuscūq; stat? cōditiōis
gradus pzeiminētie: vel dignitatis
existat: etiam si cardinalis epali: vel
alia quauis ecclesiastica vel tēporali
etiā maxime pfulgeat dignitate: vi
ctarūq; sūiaz excoīs suspēsiōis pu
atiōis et iterdicti aliarūq; cēsurarū
et penaz absolutiōē siue relaxatōēz

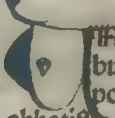
nobis et successoribus nostris preter quod
in articulo mortis specialiter referuamus.
Ad obstantibus quibuscunque omissionibus
indultis et facultatibus absoluedi de
casibus nobis et successoribus nostris
referuatis specialiter cuiusque et cuius
cuiusque gradus status conditionis vel digni
tatis existatis quibusque verborum generalitate
vel specialitate facti aut faciendis concessis
vel in posterum concedendis quod omissiones
et facultates huiusmodi quantum ad
detestabile crimen simonie et penas
inde sequentes renouamus: cassasque
haberi volumus: nisi specialiter absolute
oneat a peccato simonie in omissionibus
et facultatibus predictis expressam faciamus
mentionem. Martinus. 5. in extrava
gantia: que incipit. Damnable scelus
facta Mantue pontificatus sui an
no secundo.

Excommunicatio contra non re
uelantes simoniam quam nouerunt
et est papalis.

Ca. 69.

 Latuimus et precipimus ut omnes
cuiusque status ordinis condi
tionis preeminencie vel dignita
tis existatis qui scierint aliquam per hac com
missionem simoniam infra duos dies na
turales postquam ad sui noticiam dedu
ctum fuerit teneatur si presens fuerit
in romana curia nobis vel aplice sedis
camerario: aut sua vice gerenti: et tunc
in vniuersum vel duorum testium presentia reuelare
sub eiusdem excois suspensiois alijsque cen
suris et penis quibus ut preter ipsum acto
rem simoniace esse volumus innotatum: quod
dictus non reuelas ut predicat seu tegat
simoniam tanquam eiusdem fautor sceleris
incurrat ipso facto: cuius absolutionem
nobis et successoribus nostris specialiter

referuamus: Decernentes exnunc ir
ritum et inane: si secus super his a quo
quis auctoritate scienter: vel igno
rante contigerit attentari. Mar
tinus. 5. in extranaganti predicta que
vacat.

 Excoicatio contra recipientes aliquod
temporale: vel dantes pro ingressu mo
nasteriorum: et pape referuat absolutio.

Cap. 70.

In iurisdictione et singulis abbati
bus et prioribus et decanis pro
positis: et magistris: necnon
abbatibus prioribus: et alijs prelatibus
quouis nomine nuncupentur et eorum
officialibus inhibemus: ut a personis
tam maribus quam mulieribus religio
nem ingredi volentibus: eorum eccle
sias monasteria prioratus domos seu
loca in earundem personarum re
ceptionem: aut ante vel post: nulla que
cunque pastus prandia: siue cenas pe
cunias iocalia: aut res alias etiam ad
ecclesiasticum: quousque usum pium de
putata seu deputanda decetero di
recte vel indirecte petere aut exige
re quouis modo presumant: sed eas
potius cum omnimoda charitate re
cipiant: ac in victu et vestitu sicut ali
as personas ecclesiarum suarum mo
nasteriorum prioratum domorum
aliorumque locorum sincera charitate per
tractent. Illa duntaxat que ipse persone
ingredientes pure ac sponte et plena
libertate omniisque pactioe cessante da
re vel offerre ecclesijs prioratibus mo
nasterijs domibus et locis huiusmodi
voluerint: cum gratiarum actione licite
reputari. Nos enim eos qui secus ege
rint si singulares persone sint: etiam da
tes que recipientes huiusmodi excois

vinctulo inmodamus. Si vō capitula
sine cōuentus fuerint: suspēisionis se
tentis eo facto decernim⁹ subiacerē
q⁹ q⁹ p⁹ter q⁹ i mort⁹ articulo absol
ui nequeāt absq⁹ sedis aplice lita spe
ciali. Urban⁹. 5⁹ in extrauagāti que
incipit sane. seu ne in vinea. Audiui
a fidedignis q⁹ iste Martinus. 5. ha
buit dicere q⁹ nolebat q⁹ incurreret
moniales pro huiusmodi datis que
fiunt pro ingressu monasterioz cen
suram aliquam ecclesiasticam: et p⁹ci
pue excoicationem.

Excoicatio contra impugnantes
litteras electi in papam ante suā co
ronationem et canonice electi.

Ca. 71.

Quicūq⁹ impugnant litteras
electi in papā: aut etia⁹ aūq⁹
coronet⁹: cū p⁹ ipsā electione
canonice factam sibi ius sit acquisitū
papatus: et ex ipsa electione canoni
ca confirmatus sit: et exercere possit
officium suum ante coronatione⁹: vt
23. di. in nomine dñi. talis ipso fa
cto est excoicatus: vt in extrauagan
ti benedicti. ij. que incipit. Ad q⁹ non
nulli.

Contra glosantes seu exponentes
clementinam illam: exiui de paradiso
in scholis suis.

Ca. 72.

Glosantes seu exponētes in
scholis aliter q⁹ littera dicat
de illam. exiui de paradiso
vbi exponitur regula beati Frāscisci
sūt excoimunicati p⁹ quandā extraua
gantem Nicolai: vnde illa demē.
sola reperit⁹ inglosate. Sed illa ex
trauagans fuit suspensa quo ad aliaz exco
imunicatione⁹ p⁹ aliam extrauagāte⁹

Jo. 22. cuius exemplar vidi. Et h⁹ et
dicit Fran. d. 3ab.

Excoicatio 3 ingredietes monasteria
monialiu ordinis predicatorū.

Ca. 73.

Atrantes monasteria monia
lium ordinis predicatorum
sive seculares: siue p⁹sonę ec
clesiastice sint in casu non concessio
a cōstitutionibus earum: vt sine licē
tia magistri ordinis: aut alterius ab
ipso magistro habētis super hoc po
testatem: sunt ipso facto excoimunica
ti a qua non possunt absolui p⁹ter q⁹
in articulo mortis: nisi a papa vt ma
gistro ordinis: vel ab alio habente su
per hoc auctoritate⁹ speciale⁹ ab ali
quo predictorum: et ista sententia ē la
ta per papam in bulla ordinis quam
vidi.

Contra ingredientes monasteria
monialiu oz. minorū.

Ca. 74.

Atrantes monasteria sacre
clare: seu monialiu ordinis
minorū in casibus nō cōcessis
in regula ipsarū: vel sine licentia eorū
qui dare possunt: sūt ipso facto excoi
cati: et pape absolutō reservatur: siue
g⁹ali ipsius ordinis. Ad tamē q⁹ in
locis vbi tales sentētie nūq⁹: vt quasi
nuper sunt p⁹mulgate: siquis intraret
taliam monasteria nesciens tales s⁹ias
et nō cā male faciendi: puto q⁹ non in
cideret in tales s⁹iam: cuz ignorantia
quasi inuincibili laboret. Et h⁹ potest
trahi ex dictis Anto. de bu. sup vbo
excoicamus. et dictis Tho. Sed si
intrat laicus: vel alia persona ad ma
le faciendū: tūc q⁹uis ignoraret s⁹ias
et et haberet iustā causā ignorantie nō

excuset fm De. d. pal.

Excoicatio contra facientes libellos famosos: vel cantilenas: vl' ritibus in detractone ordinis predicatorum et minorum: et est papalis.

Ca. 75.

Quicunque libellos famosos in vulgari vel litterali sermone necnon cantilenas: vel ritibus edere vel dictare aut publicare presumpserint in infamia et detractone status ordinis fratrum predicatorum et minorum sunt excoicati: a qua excoicatione non possunt absolui: nisi personaliter sedi apostolice se presentent. Alex. in privilegio: ex alto. Et in alio: non sine multa.

Contra predicantes docentes et defendentes quod predicatorum et minores non sunt in statu perfectionis.

Quicunque predicare docere vel defendere presumunt quod predicatorum et minores non sunt in statu perfectionis: et quod non liceat eis de elemosynis vivere: et quod non liceat eis predicare: vel confessiones audire: et licentia summi pontificis et aliorum prelatorum inferiorum et rectorum ecclesiarum aut sacerdotum parochialium consensu minime requisito sunt excoicati: a qua sententia non possunt absolui: nisi personaliter sedi apostolice se presentent. Alex. vt. s. Et in alio: non sine multa.

Quicunque presumunt in locis predicatorum violentiam danabile exercere sunt excoicati.

Quicunque presumunt in locis non violentiam danabilem exercere eo ipso excoicatione incurrunt a qua sententia absolui nequeunt: nisi

per sedem apostolicam: vel per conservatores nostro ordini deputatos. de. in quibusdam locis. Et Alex.

Excoicatio contra retinentes apostatam predicatorum in monasteriis suis nisi eos.

Quicunque in monasteriis vel ecclesiis suis detinent apostatas ordinis predicatorum: nisi eos eiecerint postquam eis per fratres nostros ne eos detineant fuerit denunciatum sunt excoicati. Boni. in prin. Virtute.

Hic fratres minores qui presumunt recipere fratres ordinis nostri perfectos sine licentia summi pontificis faciente expressa et indulto huiusmodi mentionem: vel nisi prius per suorum licentiam petita fuerit et obtenta sunt excoicati. de. ad minores quos vos. de eremitanis.

Idem de eremitanis. Alex. ad eremitas. vel tram. Item magistri rectores artium et scholares studij parisiensis qui excludunt moliam publice vel occulte fratres predicatorum vel minores a sortio universalis studij parisiensis sunt ipso facto excoicati a qua excoicatione absolui nequeunt: nisi personaliter sedi apostolice se presentent. Alex. ex alto.

Excoicatio in favorem mendicantium de transferendis fratribus: et est papalis.

Nullus religiosus de ordini bus mendicantium quorumcunque cuiuscunque status conditionis vel religionis existat: quocunque et quicunque possit vel debeat virtute cuiuscunque licentie ac indulti apostolice seu penitentie pape legatorum et nunciorum sedis predictae curam gerentium vel alia quavis auctoritate: hactenus etiam per

bullas apostolicas facultatū quorū
nis tam legatorū. ⁊ nuncioꝝ sedis p-
fate: necnon ⁊ pñarie huiusmodi p
tempore curam gerentis q̄ aliorum
quorūcūq; sub quauis auctoritate
aut potestate maxie d̄ transferendis
fratribus: aut aliqb̄ p̄fertiz ordinū
mendicantiūz p̄fessoribus in genere
vel ī specie ab ordinib̄ huiusmōi mē
dicantiūz ad monasticos ordines v̄l
sb̄ quacūq; verborū d̄ceptiōe appare
ant admitti: aut recepti p̄ aliq̄s etiā
superiores ordinis seu mōasterij aut
loci monastici: seu al̄s in monachūz
vel fratrē alicuius ex ordinibus mo
nasticis: tam sancti Benedicti q̄ ci
sterciensis Camaldulensis valisum
brose canonicorū regularium sancti
Augustini: vel alijs expressis vel nō
exp̄ssis: ordine chartusienfiū dūtāt
excepto sub pena excoīcations: ī quā
tam recipientes q̄ recepti ipso facto
incurrant: ⁊ a tali excoīcatione non
possint absolui citra sedē apostolicā
p̄ter q̄ in mortl articulo: ⁊ nihilomi
nus aliter facta non tenent ⁊ nullius
existant efficacie v̄l momenti. Ex cō
cilio constantienfi sub Martino. 5.

Excoīcationes plures que cōtine
tur in processu quā sit annuatim ī cu
ria in cena domini: ⁊ pape reseruat
absolutio.

Ca. 74.

In Artinus eps seruus seruorū
dei: ad perpetuā rei memo
riā excoīcam⁹ ⁊ anathemati
zam⁹ ex parte dei oī potēt̄ p̄ris: ⁊ filij
⁊ spūs sancti: Auctoritate quoq; bea
torū Petri ⁊ Pauli apostolorū eius
ac nostra omnes hereticos gazaros

Patarinos panperes de lugduno
Arnolditas Sponistas passagios
Uidesistas Uisistas Fraticellos: ⁊ q̄s
libet alios hereticos quocūq; nomi
ne censeantur: ac omnes fautores re
ceptatores ⁊ defensores eorūdem.

Item excoīmicamus ⁊ anathe
matizamus omnes qui in terris suis
noua pedagia imponunt. Sic excoī
micamus ⁊ anathematizam⁹ oēs
sallarios bulle seu litterarū apostoli
carū supplicationem gratiam ⁊ iusti
ciam continentū: per summū ponti
ficem: vel vicecancellarium: seu gerē
tes vices vel officium vicecancellarij
sancte Romane ecclesie d̄ mandato
eiusdē summi pontificis: aut gerent
officium predictorū signantes sup
plicationes easdem. Sic excoīmu
nicamus ⁊ anathematizam⁹ piratas
⁊ latrunculos marinos: ⁊ receptato
res eorū: ⁊ illos qui equos arma fer
rū lignamina ⁊ alia prohibita defe
runt sarracenis: quibus christianos ī
pugnāt. Sic excoīmicamus ⁊ ana
thematisamus impediētes: seu ina
dentes victualia seu alia ad vsū Ro
mane curie necessaria adducētes: v̄l
ne ad curiam ipsam adducantur: v̄l
deferant īpedientes: seu perturban
tes: ⁊ qui talia defendunt vel faciunt
cuiuscūq; fuerint ordinis preeminen
tie adiōis v̄l status: etiā si pōtifica
li regali reginati: aut quīs alia eccle
siastica vel mūdāna fulgeāt dignita
te. Sic excoīcam⁹ ⁊ anathematiza
mus oēs illos q̄ ad sedē aplicā veniē
tes ⁊ recedētes ab eadē: necnō illos q̄
iurisdictionē ordinarīā vel delegatā
aliquā n̄ habētes in eadez curia mo
rātes temeritate p̄pria capiūt spoliāt

et detinent: aut ex proposito delibera-
to verberare mutilare: vel interfice-
re presumunt: et qui talia fieri faciunt:
seu mandant. Item excommunicamus
et anathematizamus omnes et sin-
gulos cuiuscunque status gradus pre-
eminentie aut conditionis existant: et
si pontificali regali reginali: aut qu-
avis alia ecclesiastica vel mundana pre-
fulgeant dignitate contra formas et
effectum sententie generalis constan-
tientes concilij: per quam donante me-
morie Petrus de luna qui olim Be-
nedictus tertius a nonnullis in eius
obediencia dicebat iudicatus scisma-
ticus et hereticus: et ab ecclesia dei per-
susus: omni iure quod in papatu habere
predebat: omnis dignitate et honore ec-
clesiastico priuatus fuit: ac post et con-
tra inhibitionem eiusdem concilij et huius-
modi synodali ac dicti Petri obitu in isti
delitate et errore ipsius Petri nec per-
secutio: aut alius quolibet credentes: aut fa-
uores publice vel occulte: ac et scisma-
ticis: et diuturnum in eodem concilio et apud
vniuersalem ecclesiam: et per ratificationem syno-
dalis concilij dicte sententie et continuationem processu
um desuper habitorum sublatum et extinctum
continuationem conantes: necnon omnes et singu-
los in vicinis eiusdem de succedentes: eo-
rumque receptores vel receptatores et fau-
tores cuiuscunque status nobilitatis excel-
lentie: vel additionis existant: et si pontifica-
li regali reginali: aut alia quavis eccle-
siastica vel seculari sint preediti dignita-
te: ac sentientes et prestantes eiusdem in pre-
missis errore quocunque et quatercunque
auxilium et consilium vel fauorem: et eos qui
scient per omnia terras et loca eorum ditio-
ni subiecta prefati scismatici: et precipue in
castro panischole et tirescei diocesis.

existantibus. Illos et qui ipsis videlicet et
vixit: quicunque victualia aut preidia pu-
blice vel occulte per se vel per suos subdi-
tos afferri faciat vel permittat publici ex-
communicationis et anathematis vinculis inodam-
us: ipsosque omnes et singulos declaramus et con-
tinuationes vel fautores scismatici et hereticos
quos omni beneficio dignitate et honore eccle-
siastico ac mundano denunciamus fuisse
et esse priuatos. Item excommunicamus et anathe-
matizamus omnes illos qui per se vel per alium
seu alias quascunque personas ecclesiasticas
vel seculares ad romanam curiam super
earum causis et negociis recurrentes: il-
lasque in eadem curia presequentes: aut
procuracionis negotiorum gestores aduo-
catos vel promotores ipsorum: vel etiam
auditores seu iudices super dictis causis
seu negociis deputatos occasione cari-
tatis seu negotiorum huiusmodi verberant
mutilant vel occidunt: aut bonis spo-
liant cuiuscunque preeminentie dignitatis
ordinis additionis: aut status fuerit: et
si pontificali regali reginali: vel qua-
vis alia prefulgeant dignitate. Item
excommunicamus et anathematiza-
mus omnes mutilantes vulnerantes
et interficientes: seu capientes et deti-
nentes: seu depredantes romipetas et
peregrinos ad Hierusalem causa pe-
grinationis et deuotionis accedentes
et in ea morantes et recedentes ab ipsa
Et in his dantes consilium auxilium
vel fauorem: eorumque bona confisca-
mus. Item excommunicamus et anathe-
matizamus omnes illos qui per se vel
per alium: seu alios directe vel indi-
recte sub quocunque titulo: vel colore
occupant detinent vel hostiliter di-
scurrunt seu inuadunt: aut occupare
detinere vel discurrere hostiliter presumunt.

in totum seu in partem Almam vrbem Regna Sicilie. Trinacie. Iſulas Sardinie: cōfice: terras circa Sarum: Patrimoniū beati petri i Lucina: Ducatum Spoletanum: Comitatum Venetini: Sabine: Marche: Ancon: Masse: trabarie: Romādi ole: atq; maritime provincie: ac terras specialis commissionis: et Arnulfoz: ciuitates quoq; nostras: Bononiensem: Ferrariensem: Bāuentanam: Perusinam: Aluinionem: Ciuitatem castelli: Tuderinam: et alias ciuitates terras et loca: vel iura ad ipsam ecclesiam spectantia et pertinetia: et adherentes et fautores: et defensores eorum: seu in his dantes eisde auxiliū consiliū vel fauore: non obstantibus quibuscumq; priuilegijs et indulgentijs: ac lris aplicis generalibus vel specialib; eis vel eoz alicui alteri vel aliquib; cuiuscūq; ordinis cōditionis dignitatis et peminētie fuerit: et si vt pmittit pōtificiali regali regali seu quis alia ecclesiastica: vel mūdāna pfulgeāt dignitate a predicta sede sū quauis forma vel tenore pcessus: q; ex cōicari anathematizari nō possint p lras aplicas non facientes plenam et expressā: ac dō verbo ad verbū dō idul to huiusmodi: ac ordinibus locis nominibus ppijs cognominibus et dignitatibus eozū dē mentionē: necnon cōsuetudinib; obseruatijs scripti et n scripti: ac alijs cōtrarijs qbuscūq; p q d huiusmodi nros pcessus ac lras quomin; includant in eis se inuare valeāt et tueri: et q quo ad h; porsus tollim; et oīno renocam; dō qd qdem scētētis nullus p aliū qd p romanū pōtifice: nisi dūtaxat i mort; articulo

cōstitut; absolui possit. Nec etiā tūc nisi de stando sancte matris ecclesie mandatis satisfactio: vel iudiciali cantione ptestita. Illos autem cuiuscumq; fuerit preeminentie dignitatis ordinis conditionis aut status: etiā si pontificali vel alia quauis dignitate peditos: qui contra tenorem ptestitum talibus vel eorum alicui seu ali quibus beneficium absolutionis impēdere de facto presumpserint: excommunicationis et anathematis sententia inodamus: eisq; p dicationis lectionis administrationis sacramentoz et audiendi cōfessiones officia interdiciamus. Predicctes apertis trasgressoribus et contēptoribus suprascriptis nos grauius contra eos spūalit; aut temporaliter prout expedire cognouerimus pcessuros. Ut aut huiusmodi nostri pcessus ad communem oīum noticiāz deducātur chartas siue mēbranas processus cōtinentes: eosdem basilice sancti Petri de vrbē: necnon sacri palacij apostolici: vbi i pntiaz moram trahimus valuis seu hostijs ac liminibus faciemus affigi: seu appendi: que pcessus ipsos suo quasi sonoro preconio et patulo iudicio publicabunt: vt hi q pcessus huiusmodi contingant q; ad ipsos puerit: nulla possint excusatione pretendere: vel ignorantiam allegare: cum nō sit vti simile quo ad ipsos remanere incognitum quod tā patienter publicat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre excommunicationis: anathematis: declarationis: cassationis: irritationis: annullationis: euacuationis: interditi et ptestis infringere: vel ei ausu temerario cōtrahere.

Sigs autē attētare p̄sūpserit indi-
gnationem omnipotentis dei: et bea-
torum Petri et Pauli apostolorum
eius se nouerit incursum. Datum
Rome 22.

Nō quid sit dignitas p̄sonatus et
officiū et eorū differentiam.

Quia in isto et alijs preceden-
tibus capitulis fit mentio d̄
dignitate: vel personatu: vel
officio: ideo ad declarationem horū
vocabulorū put sumunt a canonistis
nō qd̄ dicit Archi. super. c. i. in. 6. de
p̄suetu. sic: Dignitas ecclesiastica co-
gnoscitur pluribus modis. Primus
est cum quis habeat administratōez
rerum ecclesie cum iurisdictione. di.
89. volumus. et c. diaconum. Secū-
dus modus est qm̄ habet nomen d̄i-
gnitatis et p̄elationem sine preroga-
tiua in ecclesia sua tam in choro qm̄
in capitulo: sed habet administratio-
nem rex vlt̄ iurisdictionem sicut i ar-
chidiaconatu parmēsi. Terti⁹ mo-
dus est qm̄ ex p̄suetudine ecclesie ha-
betur aliquis in dignitate: quia si cō-
suetudo in ecclesia est pro dignitate
debet haberi di. iz. cōsuetudo. Perso-
natus vero cognoscitur qm̄ quis ha-
bet prerogatiua in choro i capitulo
i operatiōibus in p̄cessionibus i voca-
dandis et sibi plus qm̄ alij canoni-
ci sui ordinis: et nō tm̄ qm̄ illi q sūt i
dignitatib⁹ cōstituti q i predictis pre-
rogatiuis p̄ferūt eisdē: p̄nt h̄ colligi
ex predictis decretis. d̄ elec. d̄nduz et
d̄ p̄bē. de multa. Officiū autē aliqui
ponit p̄ dignitate et p̄sonatu: sicut p̄
ex eo qd̄ habet d̄ p̄bē. ad bec. Itē illi
q habet p̄tātē secl̄arē dicūt habē of-
ficiū. Itē hi qb⁹ p̄missa ē dispensatio.

Itē tabellioat⁹. Itē ministeriū et ob-
sequiū. Itē act⁹ corrigēt⁹ et alijs mlti
modis. Cognoscit et officiū qm̄ qd̄ hz
on⁹ annexū sine honore et prerogatiua
honoris sic iudici p̄curatores castal-
di et his sibi habet. i. q. 3. saluator.
vicedñs q hz ep̄atus disponē: dicitur
habē officiū. Si autē hz iurisdictionē cū
administratiōe sat⁹ pōt dici q sit di-
gnitas vt camerari⁹ pape. 3. cogno-
scit officiū p̄ consuetudinē eccl̄ie sic
dictū est de dignitate: vñ qm̄ illi d̄ ec-
clesia habet illud d̄ cōsuetudine pro
officio simplici: et nō p̄ dignitate vel
p̄sonatu. Dico tñ q qd̄ hz digni-
tate hz personat⁹: sed nō cōuertit⁹. p̄-
sonat⁹ vō d̄ curat⁹ alicui⁹ ecclesie pa-
rochialis: tales non sunt in digni-
tate aliqua. i. q. 3. quesitū. secus autē i
archip̄byter⁹ p̄positis decanis paro-
chialiū ecclesiarū: d̄ qb⁹ habet. 50. di.
in capite. Itā illos dico i dignitatib⁹
p̄stitutos: et istud nomē personat⁹ est
sz vulgare Anglie: in puincia dicūt
p̄ores: in terra laboris abbates. Nec
Archi. Quia nimis et si bonum sit.
De. de anch. sup. de. si dignitatem de-
preben. sic dicit: quid sit dignitas
Huil. dicit q ē qdā p̄minentia quo
ad for̄ cōtentiosū in ecclesia gradū
tenēs: q qm̄ personat⁹ ab honorificē-
tia i q pōit p̄sonā: qm̄q; officiū ab ip̄o
officio qd̄ exercet denotat⁹: ex d̄ p̄sti.
cū accessissent. Qm̄q; assumūt sua p̄-
pria et sp̄cialia noīa: vt hoc nomē cu-
stodia: succentoria: decanatus: p̄e-
positura et similia. Et noīe autē nō de-
bem⁹ ista indicare: sed ex effectu qui
colligit⁹ ex actib⁹ et exercitio in qbus
versat⁹: et ex talibus indicat⁹: vtrū sit
dignitas: vlt̄ ne: extra de verbo. signi.

Intelligentia est ibi notatis: et sufficit ad hoc quod sit censenda dignitas etiam si in modicis causis iurisdictionem habeat: sicut habet in pictauesi ecclesia archiepiscopus. Nam excoicant suspēdunt et absolunt. Et sic propter talem gradum dicuntur habere dignitatem: et sic sunt exclusi a pena capituli: licet canon. de elec. c. statuimus. lib. 6. Si autem nullam iurisdictionem habet sed tantum visitant: et postea ipsi referunt episcopo sicut testes synodales: de quibus. 35. q. 6. episcopus. Tunc censentur habere simplex officium et non dignitatem secundum Guil. et Lau. Sciendum quod his diebus reuocata a quibusdam diuulgata fuit quedam exurgans que dicit emanasse a Jo. 22. in qua erat lata sententia excois in mulieres capillos alienos deferentes: cuius absolutio pape reservabatur: quod quesita in registro inueniri non potuit: et si reperta fuisset: puto ipsas non ligasse: quia habuerant mulieres iustas causas ignorantie: cum notificatione huic generationi non fuerit: Fluxerunt autem centum anni: vel circa a tempore predicti Jo. nec huiusmodi quoque positiua docere non potest ratio naturalis. Sed etiam Eugenius quartus qui nunc regit ecclesiam suam voluit et declarauit non tenere illam sententiam: et bene quod hoc esset laqueum in iure non puidere saluti animarum que in periculum earum verteretur secundum Jo. et Tho. 22. q. 1. Viduas.

De causa materiali excommunicationis.

Ca. 75.

Quia de singulis excommunicationibus que habentur in iure hucusque tractatus est sa

tis prolixè respectu operis. Ideo residuum huius materie. scilicet excoicatione: breuissime expeditur: et quod predicta pertinet ad causam quasi materiale excois: id ad ipsam quasi causam male pertinentia ponam. Et exinde de causa formali: et de efficienti et finali: et cum his de quibusdam ad predicta sequentibus. Non quod excoicatio maior fieri non debet ab homine nisi pro peccato mortali secundum Tho. et De. 1. 4. di. 19. Et quod in dānificando aliquem est corporaliter: sine in rebus temporalibus aliis mortaliter peccat. Idem pro dāno temporaliter est potest quod excoicari: sed quod excoicatio est grauissima pena: id non debet infligi est pro mortali: nisi cum fuerit commutatum: Tho. Nec autem contumacia secundum Rai. triplex inuenitur. Prima in veniendo ad iudicium postquam fuerit vocatus: vel admotus pro iudice tribus edictis: vel uno pro omnibus: quod tenetur: vel veniendo sed maliciose se occultando: vel impediendo: ne possit ad eam citatio peruenire: et ut licet non presertim. Secunda est quando citatur ad iudicium venit: sed non vult stare iuri: vel alius ante finitam causam examinatorum obtinaciter et illi iurat: recedit. 2. q. 3. certum. Tertia est quando officium eius est manifesta: ut iussus a iudice non vult emendare: et de vbi. sig. ex parte. Idem Boff. Et non quod De. de pal. in. 4. di. 18. quod cum excoicatio non sit infligenda: nisi pro mortali: quia ille solus indicio ecclesie est precipiendus qui iudicio dei creditur precipiendus cum sententia iuris non sit iniusta: potest homo formare conscientiam suam quod vbi non peccat mortaliter: non quod incurrit sententiam iuris. Et quia iniuria dicitur esse quod non iure fit Ideo non debet vbi iura nascuntur inde nasci iniurie occasio. C. Unde de vi. l. meminerint.

Unde cū sit iniuriōsa excoīcatio q̄
fertur sine mortali: nō est snia iuris
vbi nō est mortale. Excoīcari potest
quis pro inuasiōe: vel retentione re
rum ecclesiasticarū: d̄ resti. spo. pisa.
nis. iuxta notata ibi per Inno. Excoī
municari potest prelatus pro iniuria
sibi facta. 23. q. 4. Bulisarius. Excoī
care potest ordinarius p̄ defēsa fra
tris sui: de sen. ex. dilecto lib. 6. Ex
cōmunicari quis potest propter ne
gligentiam: de consecra. di. i. nemo.
Jo. de ligna. Excōmunicari pōt do
minus propter contumaciā serui v̄l
procuratoris: v̄l lite non conte. c. i. 2. d̄
dolo 2. contu. c. 2. 2. cum modificatio
ne ibi nō. Jo. de lig. Excōmunicatio
facta in genere valet causa exp̄ressa:
2. propter contumaciā capituli ex
cōmunicātur singuli de capitulo cul
pabiles. de sen. excō. romana. lib. 6.
Excoīcationis sententia tribus modis
d̄r iniusta. s. ex cā. ex aīo. 2. ex ordine
Ex cā quidē vel quia nulla pretendi
tur i snia: v̄l si p̄tēdit̄ vera non est.
vel si vera sit non est sufficiens: 2. ra
tionabilis: v̄l ex eo. sacro. 2. dicitur
iniusta ex aīo: qñ. s. 2. si cā exp̄matur
v̄a 2. rōnabilis: nō tñ ex zelo iusticie
sed indignationis inuidie v̄l odij ab
excoīcatore p̄mulgat. ij. q. 3. illa. Et
extra de sen. ex. cuz medicinalis. li. 6.
Ideo tutū cōsiliū est q̄ si q̄s offēdit̄
ñ p̄ se s̄ p̄ aliū q̄ charitative mouea
tur sniaz p̄mulget. Vel si p̄ se vult fa
cere hoc ad minus nō faciat hoc duz
mouet. Si permittat motū forte co
lericiū aliq̄stulū residere. 3. ex ordine
dicit̄ iniusta: qñ tñ vera cā 2. rōna
bilis p̄tēdat̄: 2. p̄ferens charitative
moueat: attamē ñ p̄cessit admoni

tio cōpetens: vel non fuit facta corā
personis idoneis: extra. eo. sacro.
Admonitionez cōpetentē intelligas
ad arbitrium iudicis: siue trinā: siue
vnā p̄ omnibus: maxime in noto
rijs. De. 2. Rai. Modus autem 2. for
ma que debet seruari hodie in infe
rendo excoīcationem habes in se. c.
Quānis aut̄ p̄ferēs sniaz excoīcatio
nis iniusta q̄cūq; predictoz modoz.
grauiter peccet: 2. diuersimode puni
atur in iure: tñ talis sententia tenet 2
ligat q̄tum ad ecclesiā militātem
nisi sit lata a iudice: qui nō habebat
super illo canonicam iurisdictionez
vel alia de causa esset nulla s̄ Rai.
v̄l quādo nulla sit talis sententia vi
de in se. s. Excoīcationis sententia
ipso iure nulla est in nouem casibus
Primus ē si ille q̄ tulit eā ñ habebat
d̄ hoc potestātē: v̄l q̄ nō erat ei in
dex. ij. q. 3. sententia. Vel erat excoī
catus 2. huiusmodi: 2. 4. q. i. audiui
mus. Similiter 2. s̄m Rai. Intrusus
2. suspēsus 2. a iurisdictione alien⁹ ex
coīcare non potest. iz. q. 2. alienatio
nes. Si tamen crimen talium esset oc
cultum toleranda esset eoz s̄tentia
licet nulla: q̄diu crimen eorum ē oc
cultum: 2. ab ecclesia tolerantur illi
ar. 8. q. 4. nonne. Dicitur autē inu
sus qui nō fuit electus a maiori par
te eligentiū. De suspēso aut̄ dīc̄ beat⁹
Tho. i. 4. esse v̄ez: qñ ē suspēsus a iu
risdictione: vel ab ordine 2. iurisdictione:
secus si ab ordine tñ. 2. est quādo
est lata snia p̄ appellatiōē legitimā
s̄l̄r ē si prelatus dicat: excoīco te si
appellas: vel preparaueris te ad ap
pellādū. Talis sententia nō t̄z cū gl̄z
oppressus possit appellare s̄z Hosti.

Si autē dicat index: excoīco te si ha-
bes res furtiuas t3 excoīcatō si habe-
res res illas nec suspenditur per ap-
pellationem. Si tñ occultū est furtū:
ecclesia non te vitabit: q3 nō iudicat
d occultis. 32. di. erubescat. **Tertius**
est qñ continet intolerabile errorem
extra. e. per tuas. 7 in hoc 7 in prece-
denti casu ille qui eos proponit: etiā
si nō petat absolutionem debet audi-
ri: vt in d. c. per tuas. S3 si ad caute-
lā petat absolutionē non debet vene-
gari: quāuis aduersarius vlt excoīca-
tor se opponat: nisi dicat eū excoīca-
tum pro manifesta offensa: quia tūc
dabitur sic dicenti terminus. 8. diez
7 si probauerit nō absoluetur nisi pae-
fiet emēdam: vel det cautionē 3 pa-
rendo iuri. Si offensa dubia ppona-
tur: sed tñ pendente probatione pma-
s illius qui sic fuerit excoīcatus debz
evitari i illis omnibus: que vt actor i
iudicijs attētauerit: extra iudiciū vō i
officijs postulatiōib3 electiōib3 7 alijs
legitimis actib3 v3 admitti: e3 eo. l3. li.
6. q3 si appellationē sup h3 si fuerit p-
secut3: vt debuit. j. ips statutus a iure
vlt a iudice 7 ipe fuerit excoīcat3 noia-
ti 7 exp3se elapso dco tpe v3 denūcia-
ri: 7 tā i iudicialib3 q3 ex iudicialibus
actib3 remoueri: donec ipi3 siue docu-
erit nullitatē: e3. e. l3. li. 6. **Quartus**
casus est quando aliquis excoīcatus
caret illos q excoīcatis participaret
nō in cric3: 3 in locutōe: 7 alijs casib3
qbus incurrit minor excoīcatō. Itā
talīs sūa nō valet: nisi premissa trina
admonitiōe: vel vna p tribus: vlt nisi
expmanē noiat i ipsi admonendi: e3
eo. statutū. 7. c. cōstitutionē. lib. 6.
Quintus ē qñ prelati iter dicerent su

is s3dit: ne exponāt suis superiorib3
aut legat3 se. ap. aut inq3sitorib3 statuz
ecclesiā suā: sine mōasterior3: 7 d
h3 ferrent sūam excoīcā: e3 d. offi. in.
or. q3 pleriq3. li. 6. 7 nō q3tū ad tertiū
casū q3 itolerabilis error ē fm Rai.
cū sic dic index: excoīco te: q3 credis
i deū: vlt q3 nō fornicar3: vlt q3 obedis
platis tuis 7 hi3. 7. q3. si is q preest
Idē. Pe. Hoff. 7 Ho. i sū. q addūt e3
q3 itolerabilis error dici pt qd3 pec-
catū mortale. Idēz cū exp3se 3 ius p-
nūciat: vt. 2. q. 6. 4. diffinitiva. Idēz
tñ Hosti. in glo. sup. c. p tuas. dicit q
sūa nihilominus t3 qñ pūciat ptra-
ius: nisi ille error in sūa expmat3 vlt
n fuerit appellatiōe suspēsa. S3 si er-
ror ē i fco: vt cū dicit: excoīco te ppter
tale peccatū cōmissū: q3 t3 sūa. Huil.
et dicit q3 si plat3 dicat excoīco te: q3
fecisti furtū: cū tñ nō feceris: t3 sūa: vt
2. q. 3. c. i. q3 nō ē error itolerabilis ex-
pressus: nam talis. cā si falsa sit: est tñ
possibilis. 7 qñis quo ad deum non
fit ligatus: 3 quo ad ecclesiā: peccat
mortalit3 si cōtēneret: e3. eo. per tuas
Et iō cōsulēdū ē tali f3 Rai. vt suffi-
neat excoīcationē paciēter humilit3:
7 deuote. s. se nō ingerendo diuinis:
aut cōioni fidelīū: offerēs se ad cano-
nicā satisfactiōē: si i aliquo offēde-
rit: 7 instāter petat absolutionē. Idē
Tho. Inno. 7 Ber. Item dicit Pe.
d perusio q3 si superior pcpit mibi
aliquid iniustū: non tñ mortale: puta
q3 dem sibi libtū men3 non teneor il-
li parere. Si tamē excoīmunicet ligō
consulēs tamen mibi vt illius iniusto
mandato nō parēā: nō ligatur: quia
nō participat in crimine. Jo. an. e3
de sen. ex. presenti l. 6. super verbo.

ad cantelā. pōit oēs p̄dictos casus
r addit etiā istos quatuor. Prim⁹ cū
q̄s excōicat a delegato 3 delegantis
intentionē. d̄ p̄bē. c. vlt. Secund⁹ si
ferat a violatē interdictū hoīs: et d̄
ex. p̄. tanta. Tertius vbiq̄q̄ p̄lat⁹
subditū suū excōicat 3 tenorem priui
legij sui d̄ p̄ui. cū capella. Quartus
si ferat a delegato impetrato ab ex
cōicato i casu nō permisso. li. 6. d̄ of
fi. in. or. pleriq̄. Isti tñ cāus additi vi
dent 3 p̄bēdi sub p̄mo. Dicit etiā
De. d̄ pat. in. 4. q̄ qñ sapientibus no
tū ē sniam esse nullā: q̄uis apud vul
gus nesciat: pōt hō non seruare eam
in occulto s̄ in publico. Debet ēt ser
uāe quousq̄ scādālū rōnabilit̄ seda
nerit: vt sicut aliq̄s publice excōicat
r publice denūciatur: ita ex aduerso
ipe public⁹ causā q̄re snia n̄ valz: pu
ta appellationē: vlt̄ alias iustā causāz
q̄ facto amplius n̄ ē scādālū pusil
loz s̄ p̄bāseoz: r ideo ē tēnendūz.

**De cā formali: siue d̄ mō faciēdi
excōicationem.**

Ca. 76.

Prima aut̄ excōis: seu mod⁹
q̄s fit tenēdus. Si d̄ snia car
nonis querit̄ hic. fm̄ Hosti.
hec p̄fert eo ipso q̄ aliq̄s in factum
dānatū p̄ canones sub p̄ca excōis icī
dit. De snia excōis q̄ p̄fert ab hoīe
in snia cōfessoz. li. 3. e. ti. q. 68. d̄ q̄
cōsuevit fieri sic snia excōis: p̄op̄
talē vel talē causā excōico te: vlt̄ talē
vlt̄ excōicam⁹ i scripti b̄uiusmodi ḡ
istis v̄bis vlt̄ egpollētib⁹ d̄z vti excōi
cās: ar. ad h̄. z. q. 6. s̄. d̄isinitina. Un̄
Ra. dicit n̄ approbo sniaz quozūdā
simpliciū sacerdotū dicentiū: Denū
ciamus talē excōicatū: r tamē nūq̄

excōicauerunt eum: r licet talis eui
tandos sit ab illis quibus fit denun
ciatio: q̄nia ipsozm non est indicāe
vtrūq̄ sit excōmunicatus: nec ne. Ta
men si d̄ hoc agatur extra formā in
dicij nō reputabit̄ excōicatus p̄ bi⁹
v̄ba: nisi alias p̄bet̄ excōicat⁹. Et hoc
satis tradit̄: et d̄ sen. ex. cū medicina
lis li. 6. Nō q̄ est ali⁹s mod⁹s ex
cōicationis: q̄n. s̄. persona ignoratur q̄
furtū vel aliud maleficiū fecit: r tūc
fit excōicatō in ḡnali sub hac forma
Quicūq̄ fecerit furtū nisi restituat:
vlt̄ q̄ aliquid scit nisi reuelat. 3. talem
terminū p̄ p̄mo z. r 3. edicto dat̄.
ipso facto fit excōicatus: vlt̄ aliquid
simile: extra. e. a nobis. Et nota q̄ q̄
aliquid scit de materia p̄pter quam
lata est snia excōis modo p̄dicto fm̄
Hosti. n̄ tenet reuelare dānū passio
s̄ p̄elato ecclesie. 35. q. 6. ep̄us in sy
nodo. Sed nec ipsi p̄elato debet re
uelare publice si solus reuelator scit
r probare n̄ pōt. z. q. 7. pleriq̄. Sed
secrete cum p̄elatus habeat corrige
re criminosos. ar. 22. q. 5. hoc videt̄.
Primo igitur sciendum q̄ cum sen
tentia excōicationis aliquādo sit la
ta a iure: aliq̄n a indice: siue ab hoīe
vt dictūz est supra. Dicit Guil. sniaz
esse vel fieri a iure cuz ab eo qui pōt
stitutionē facē: vlt̄ ḡnālē: vt papa: vlt̄
particularē: vt legat⁹ archieps ep̄s vlt̄
cōciliū p̄uinciale aīo iuris statuendi
constituitur aliquid in perpetuū: r
generaliter in omnes subditos suos
r statutum illud roboratur per sen
tentiā excōicationis i futuros tñs gres
sores illius statuti. s̄. verbi gratia: Ex
cōicamus oēs hereticos: r q̄ exerce
būt vsuras: vel tale aliquid cōmittēt

Sententia vō iudicis vel hoīs dī eē
q̄ pferē p cōtumacia vīl' offēsa pre-
terita vīl' futura nō tñ itētiōe cōstituti
onis faciēde gñalis aut ppetue. Sed
vt alicui particulari persone: vel per-
sonis ad vitaz eorum: vel vt alicui ne
gocio consulatur ad tempus: sicut si
dicatur: Excōmunicamus omnes il-
los qui vsq; ad hoc: vel vsq; ad illud
tempus cōcabunt: vel facient guer-
ram: vel illos qui interpellabūt tales
moniales d' turpitudine ⁊ huiusmōi
Et nota q' debet premitti excōmuni-
cationi trina admonitio vel vna pro
tribus: al's iniusta est: ⁊ index suspen-
sus est ab ingressu ecclesie: extra. eo.
Sacro. Et debet habere tempoz cō-
uenientia intervalla: nisi facti necessi-
tas aliter suaserit. Et debet fieri i scri-
ptis cōtinentib' causā excōicationis. Et
excōicator exēplum scripture huius-
modi tenet excōicato tradē .j. mēse
si sup hoc fuerit regit': al's excōica-
tor ē suspēsus: ēt a diuinis p mēsez: q
qdē si exequat' irregularis efficitur
nec nisi p papā cū eo poterit dispēsa-
ri: ex. e. lū medicinalis. lib. 6. S; he
pene nō tīgūt epos: cū nō fiat spēalis
mentio d' eis sic opōtēt. Nihilomin'
tñ ⁊ si illa nō seruet' excōicatio ligat
Jo. tñ de lignano in tractatu de cen-
sura ecclesiastica dicit q' ē attēdēdū
q' l' cōtumacia sit cā imediata ppter
quā fert' maior excōicatio ab homi-
ne. Ipsa tñ cōtumacia aliqñ h'z ortum
a crimine. i. a spēali inhibitiōe crimi-
nis facta ab hoīe. Et tūc nō ē op' mo-
nitione sup emēdationē criminis iāz
cōmissi vt incidat: imo statiz incidit
vt cū monet superior aliquē vt nō for-
nicet' cū tali: al's ipsū excōicat si con-

trafaciat excōicatus est. Et excōicari
pōt sine alia admonitione sup emen-
datione criminis. Et ratio. nam iste
vere contumax est. aliquando contu-
macia habet ortum a crimine iāz cō-
missio: vt cum cōmisit quis crimē su-
per quo erat admonitus ne cōmitte-
ret: ⁊ sic nec lata nec cōminata sentē-
tia est in contrafacientem: ⁊ tunc est
opus monitione si contingat: ⁊ si con-
tumax fuerit poterit excōmunicari.
Nota q' vbi dicitur sub pena ex-
communicationis non habet vim sēte-
tie sed cōminationis: vt. l. cōmina-
tiones vel epl'as. l. vnica. ⁊ nō. extra d'
sagi. artem. Sed Guido dicit q' si
index dicat p'cipio tibi sub itēmina-
tiōe excōis: vel sub pena excōis ne or-
dines furtiue suscipias: non es excō-
icatus faciens dūz s; excōicandus.
S; si fert' sūiam sub cōditione: vt excōi-
camus omnes q' furtiue ordines su-
scipiūt: tunc es excōicatus. Ugo dic
q' si aliqd mandat' sub itēminatiōe
anathematis: tunc est cōminatio. Si
mādat' sub pena excōis: vīl' dīstric-
tione excōicationis: tūc si ē mādatū hoīs
statim ligat si hoc intendit: cū i hoc
credendū est fm Ug. ⁊ Hosti. q' est
sūia lata. Si ē mandatū iuris: tūc cō-
trafaciens non statim ligatur. 30. di.
Per totū. Et hoc ideo quia mīti' agi-
tur cum lege q̄ cum ministro legis.
ff. d' arbi. Si cū dies. Hosti. dicit q' si
index facit canonē late sūie dicens:
Quicūq; furtū fecerit sit excōicat': ⁊
postea dicit sub anathemate phibeo
ne q's furtū faciat: tunc contrafacies
est excōicatus: ēt d' loca. c. i. alias hoc
verbū sub anathemate vīl' simile cōmi-
natoriū ē. ff. cōminationes vīl' epistolae
i ru. ⁊ i ni. nisi b' vba i fēs itēdēt p'fer

ſiñaz q̄ p̄ circunſtias intentionē ſuā
exp̄ſſit p̄b̄ari pōt. Hec Hoſti. eē de
conſan. c. i. vñ iudices qñ volunt ferre
ſiñam ſic ſcribūt: Precipimus ſub pe
na excōis vobis exnūc quā put extūc
et extūc quā put exnūc in vos feri
mus. Nota etiam q̄ cum iudex dicit
excōico vel ſimile ſemper itelligitur
de maiori excōicatione: eē. e. ſiquem.
Sola autem ſuetudo abſq̄ ſiñā vel
p̄ſtōne non reddit aliquē excōicatu
q̄ ille non eſt modus inferendi ſiñaz
excōis ſm̄ Huil. Item ſi iudex vel p̄
latus dicat: habeo te p̄ excōicato ſi in
tendat p̄ hoc p̄ferens excōicare tenz
excōicatio: q̄ verba intentioni deſer
uiunt: et non econuerſo. zz. q. 5. hūma
ne. et ſermo rei non ſermōi res eſt ſb̄
iecta: extra de verbo. ſigni. intelligen
tia. Non. n. in talibus q̄nis verba exi
gantur ē p̄ſcripta certa forma verbo
rum: ſicut in ſacramento baptiſmi et
eucharistię. concoz Hoſti. dicens in ſū.
Non facio vim vtruz dicat iudex ex
cōico te: vel ſcias te excōicatum: vel
te excōicatum cognoſce: vel hēas te
p̄ excōicato: vel reputes te excōicatu
vel alia quecunq̄: dū tñ voluntatem
et p̄ſenſū iudicis de p̄nti exp̄māt: ſicut
alias ſimiliter dicitur: eē de ſponſa. ſi
inter virū. Sed voluntas iudicis ſpū
alis oīno p̄ lege ſeruanda eſt. ii. q. 3.
audi. q̄nis iniuſte. Et hoc vbi ille in
tendat p̄ talia verba excōicare: vt di
ctum eſt. Et ſi dubitat de intentione
in dubio eligenda eſt via tutior: vt re
putet ſe excōicatum eſſe ſm̄ Hoſti: et
Huil. et ſic querat abſolutionem. Si
iudex dicat excōico vnum de iſtis du
obus: credit Huil. illum eē excōicatu
de quo iudex intellexerit. Si autē ſci

ri non poteſt: aut ſi vaga fuerit eius
intentione: neuter eſt vitandus vt excōi
cat. Itē dīc q̄ ſi iudex dicat excōico
te et abſoluo te: ſi ſimul vtrunq̄ volu
it nihil egit: ſi autem vnum poſt alte
ruz vtrūq̄ egit. Itē et cū ſiñā excōis
lata ē ſub p̄ditione nō ligat anteq̄ extat
p̄ditio ſz Hoſti. eē. e. a nobis. Et ſi pē
dente p̄ditione appelletur et appella
tio. Et ſi pure fert ſiñā non reſenat
p̄ appellationē: tranſfert tñ cognitio
cauſe in ſupiorē: eē de ſen. ex. p. tuas.
Et ſi pendente p̄ditione deſinat eē ei
ſubditus et ſiñā niſi appellet: eē ſo.
comp. c. penult. ſm̄ Hoſti. et Inno.
Item ſi iudex precipiat alicui debi
tori q̄ ſoluat infra certum terminuz
alioquin ſit excōicat. dicūt Hoſti. et
Inno. q̄ creditor non pōt terminū p̄
longare q̄tum ad ſiñā excōis. ſeu i
tanda: niſi et iudex p̄ſentiat p̄logatōi
Et tunc ſi adueniēte 2º termino non
ſoluerit iterum ē excōicatus: q̄ tmi
nº videri p̄longatº cū acceſſorijs: ſi tñ
ps in p̄mo termino reputat ſibi vt ſa
tiſfactū: ceſſat tota excōicatio. Itē nō
q̄ ſi is q̄ ſiñā gñalem p̄mulgauit
excōis moriat: vel a p̄latione amoue
atur: ille qui facit poſtea 3º talez ſiñaz
non ē excōicatus niſi diſſiniendo illō
ſtatuerit. ff. de offi. p̄. l. i. Vel niſi a ſuc
ceſſore exp̄ſſe p̄firmet: eē ſo. loca. c.
i. ſm̄ Hoſti. Excōicari pōt quis etia
p̄ litteras excōicato ignorante ſi hoc
exp̄ſſit excōicans ſed non punit in
termedio tpe ſi ſe ingerat cōioni. de
lium. Jo. de lig. Sufficit q̄ ſiñā excōi
tionis vel iter dicti ſit lata publice ad
hoc vt teneatur quis ad obſeruantiā
eius: extra de cleri. ex. mi. illud Excōi
catio dicitur perpetua: quia nullum

ipsi sunt diffinitus intelligitur tñ do
nes expiret.

Decā efficiēti siue d eo q pōt vel
non pōt excōicare. Lap. 79.

Excoicationis cā efficiens est
qui pōt excōicare. Sciendū
īgr q excōicatōne ferre pnt
in alios non solū epī z supiores sed et
plati pncipales collegiatz eccl'arū
inferiores epis: vt abbates etiā n. Be
nedicti dūmō fuerint pfirmati: ex d
simo. sicut tuis. Et priores possūt ex
cōicare singulos de collegio: alienos
etiā si in eos aliquo iure spali hēant
iurisdictionē: de offi. ordi. cum ab ec
clesiaz. z ex de maio. z obe. cum i ec
clesiis. Archidiaconus et videtur q
possit excōicare. l3 non sit pōr: ar. 25.
di. perlectis. nisi consuetudo sit in cō
trarium. Sacerdotes vero parochia
les excōicare non pnt nisi aliquo spa
li iure iurisdictione eis ppetat. z. q. 1. ne
mo. Vel nisi vbi esset p̄suetudo que
dat iurisdictionē. 9. q. 3. conquestus.
Tho. Alb. Hof. Jo. de lig. qui Jo. in
tractatu de censura ecclesiastica dicit
sic: Potestas excōicandi pcedens ex
potestate clauis siue fori p̄nialis cō
petit sacerdoti non alio: z potestates
exercet semp cū ppositū est cure: nisi
sit contraria consuetudo vel supioris
inhibitio. Facultas aut excōicandi p
cedens ex iurisdictione spali cōpetit
platis habentib⁹ ordinariā iurisdictionem a iure cōi vel p̄uilegio vl cō
suetudine spali: vt dicit Inno. Ad h
aut q talis facultas cōpetat requiri
tur q sit clericus vel religiosus z ele
ctus p vniuersitatē ecclesiasticā z q
ad dignitatē p̄ncipalē: alias non h.
ordinariam: nisi consuetudo vel pri

uilegium concedat. Competit et hoc
hñi iurisdictionē spualē a plato eccle
siastico vt delegato. Cōpetit etiā hñ
ti ordinariā non pncipaliter: vt vica
rio ordinarij: hec ille. Solus eps. i. nō
inferior excōicat cū solennitate d qua
habetur. ii. q. 3. debent. Excōicare pōt
metropolitan⁹ suffraganeum suum
cū sit ei⁹ ordinarj: di. 12. de his. Jo. de
lig. Excōicare pōt z suspendē ppter
stumaciā ortā eps i iudicio sui p̄sen
su capli: d offi. dele. ex lris. Perpetuo
aut ppter crimē suspēdere non pōt
sine p̄sensu capli: nisi aliud sibi cōpe
tat aliquo iure spali. 15. q. 7. eps nul
lus. Jo. de lig. Excōicare pōt capitu
lum vel pōr sede vacāte cū succedat
cum iurisdictionalib⁹: d maio. z obe.
cum olim. Jo. de lig. Excōicare non
potest quis seipsū. z. q. 3. si is qui. Ex
cōicare non pōt fm hosti. qui viola
uit interdictum. Excōicare non po
test mulier prelata cum careat clau
bus: de pe. z re. noua quedam. Excōi
catio lata p delegatum extra sibi cō
missa non valet. z. q. 3. ci. Jo. de lign.
Et nota fm Ric. in 4. q si iudex de
legatus post reuocationē cōmissiois
sibi facte excōicat aliquē anteq reuo
catio cōmissionis potuerit ad eum p
uenire tenet sñia: qz adhuc remanet
penes eū p̄as sibi commissas: ex de p
cura. auditis. in glo. Aliqui tamen p
babiliter dicētes distinguūt sic. Quia
aut ille qui reuocat commissionem i
tendit z exprimit q sit irritū z inane
qquid extunc p delegatū fuerit aten
tatum aut non. Si pmo mō non re
net sñia lata postea a delegato. Si nō
remanebit sententia: hec ille. Excom
municationis sententiā ab alieno epō

lata ratificari non pōt p ppiū ep̄m.
qz ab initio nulla fuit fm̄ Innocē. et
Bar. Bui. Excoicare non pōt laicus
z suspendē: nisi ex delegatōe pape. tē
enim pōt di. 32. §. verū. Excoicare nō
pōt eps ex suam diocē. z alij prelati
extra territorium sue iurisdictionis
fm̄. Hosti. qz cū non sit quis excoicā
dus sine causē cognitione. ii. q. 3. nēo.
Et p psequens loc⁹ requirit vbi pos
sit sedere p tribunali. Episcopus au
tem existens i aliena dioecesi non pōt
sedere p tribunali nec disponere ali
quid cōtentiose iurisdictionis. 9. q. 2.
ep̄m. nisi de consensu illius ad cuius
territorium se transiit. Ep̄i nō expl
si possunt exercere iurisdictionē in ali
qua dioecesi. s. circa subditos suos qui
sic possunt absoluerē z excoicare: vt
de fo. compe. q̄uis in de. zi. di. deni
qz. Quidāz tamen dicunt q̄ extra su
am diocē. etiā pōt ep̄s excoicare: ar. 9
q. 2. archiep̄s. forte quod concedi po
test de notorijs: qz nec illa requirunt
causē examinationem. 9. q. 3. §. si. i. sū.
confessorum. li. 3. ti. 33. q. 53. Excoicare
non potest prelatus eos in quibus hz
iurisdictionem temporalem tñ fm̄
Hosti. extra de offi. ordi. dilectus. Et
hoc nisi habeat istud ex p̄uilegio spe
ciali: vel ex consuetudine que etiā
dat iurisdictionē. Excoicatio lata p
eum qui cōi opinione non credebat
excoicat⁹ tñ erat non t3. 3. q. 7. §. tria.
in glo. Itāz neqz excoicat⁹ nec scisma
tic⁹ neqz intrusus neqz suspensus a iu
risdictione: secus si solū ab officio nec
violans interdictum excoicare pōt:
vt dictum est. §.

Quis non pōt excoicari.

Nota q̄ excoicari non pōt mortu⁹.

Itā mortuus non est homo de sū.
tri. z si. ca. c. i. Excoicari. n. a canone nō
potest: qz huiusmodi excoicatio non
fertur nisi propter crimen. Et mortu
us delinquere non potest: a iudice
etiā excommunicari non potest. Itā
talis sententia requirit monitionem
precedentem. mortuus enim moneri
non potest nec contumax constitui.
In quibusdam tamen casibus speci
alibus mortuus excoicatur: z hoc ad
terrore: z potius rōne pcedentis vir
culi q̄ p̄ntis: ppter qd̄ sit negatio se
pulture cōionis orōnis z b̄i: vt in d
cedente in crimine heresis z in noto
rio crimine. Jo. de lig. Excoicari nō
potest iudeus vel paganus: qz nullus
pōt p̄dere qd̄ nō hz nec re nec spe. qd̄
verum est de cōione intrinseca sacra
mentorum: extra quam sunt iudei et
pagani: circa quam de his qui foris
sunt nihil ad nos. z. q. i. multi. Sed d
cōione extrinseca fidelium inq̄tum
aīalia ciuilia z socialia: vtpote in cō
mercijz z alijs actib⁹ humanis: q̄uis
directe a tali cōione excludi non pos
sunt: ita q̄ exclusio terminetur in eos
qz non sunt subditi p indirectum tñ
possunt. s. interdicens fidelibus cōi
onem talium. Jo. de lig. Excoicatio
nē incurrere non potest papa nisi p
heresim: de qua iudicari pōt z depo
ni: di. 40. si papa. Alias excoicari nō
potest: nec ab homine cum sit superi
or omnib⁹: di. 21. inferior. Nec a ca
none quia solutus est a canone q̄uis
fm̄ canones debeat viuere: nec etiāz
minori p̄cipando cum excoicatis:
extra de sen. exc. nulli. in glo. Sed ex
coicatioē que sepat a deo p̄p̄t morta
le bene pōt excoicari: immo quia sū
f z

cōpatione creat? est maior: sine spā-
tione a deo longius sepat. Jo. de lig.
Excois sūia lata p statutu epi non li-
gat nec ipse nec metropolitanus ei?
sfaciendo intra territoriu sui suffra-
ganei: s; Lau. z Jo. an. z Jo. de calet
Pau. z Hosti. qui in sū. sua dicit cer-
te certius ē tenendū: nec supiore nec
pferētē sūiam fulminatoriā ligari. zi
di. inferior. Idē Tho. in 4. Contra-
rium t; Hug. z Archi. z Pe. de t. l.
Jo. vero de lig. circa hoc sic dicit in
tractatu d censura ecclesiastica. Ego
sfideravi circa pcordiā hāz optionū
z pondero largam differentiam hāc
san eps vt eps z archieps vt archi-
eps incidat in statutu fulminatorium
An epi z archiepi vt privati z an gli-
bet incidat in ipsuz. In pmo cāu cre-
derē neminez ligari: in 2. cāu vtrūq;
ligari. Subjicio exempla. Disponit
statutu q quilz exercens iurisdic-
tiōē in tali loco vel tpe sit excoicatus:
vel quilibet celebrans sit excoicatus.
Eps vt eps z archieps vt archieps iu-
risdictionem exercens non sunt liga-
ti: vel eps vt eps pōtūficaliter celebrat
vel archieps in prefato loco phibito
non sunt excoicati. Exemplum 2. di-
sponit statutu q quilibet furtum cō-
mittens: vel ad azardum ludens: vel
qd simile faciens sit excoicatus: eps
cōmittit furtum vel ludit: z archiepi
scopus idē cum hoc faciant vt priua-
ti ligantur: z sic posset haberi opinio
num concordia. Sed qz plures doc.
solenniores tenent simpliciter pma
opinionem: ipsa videtur magis tene-
da: di. 19. in canonicis. Excoicari non
pōt subditus existens extra territori-
um sui superioris ab eo ratiōe domi-

ciliū vel delicti vel sctus fm Inno. de
fo. compe. c. si. z Hosti. z Pau. de le-
aza. Jo. vero in c. si eps. ii. q. 3. in pma
glo. tenet srium p. c. si eps. z. c. si quis
presbyter. 50. di. Idem Jo. de lig. vi-
cēs q iudex citare potest subditū ex-
tra territorium citatione artatiua: de
offi. ordi. romana. li. 6. ergo z contu-
max constituit: z sic excoicari. Excoi-
cationis sūia lata per statutu epi vel
alterius ordinarij non ligat subdituz
alterius prelati venientem contra ipz
statutu ex territorii iurisdictionis ip-
sius: sed si verba statuti dicerent q q-
cunq; facit tale quid i territorio: vel
extra territorium sit excoicari. Sic t;
Jo. d ligna. allegans ad hoc. c. vt aia-
rum. de pñ. li. 6. Nec obstat illa pñ-
tio ē extra territorium: qz ius dī ex
territoriuz qd non lz. Excoicari non
possunt nec suspendi nec interdici fra-
tres ordinis pdicatorū ab epis vel ali-
is prelatiis ecclesiasticis sup hoc bñent
spalem lūiam z auctoritatem pape: q
faceret mentionem de ipso ordine: et
si ferrēt sententias contra eos irritē
sūt z inanes: z hoc ex pñuilegio con-
cesso ordini qd incipit meritis: qd est
Alexandri. Et in pñuilegio: Nimis
inque. Item cogi non pñt dicti fres
vt eoz pstitutionibus subijciantur. i.
epoz ex pñuilegio Bonifa. Virtute.
Excoicari non ē subdit? facies s; sta-
tutu infringens excoicationez in loco
exempto intra territorii ipsius statu-
entis. Jo. de lig. qui remittit ad dicta
in precedenti. s. z allegat ē. c. lumino-
so. 18. q. 2. vbi dicitur p textum. Greg.
q eps non debet exercere aliquid po-
testatis in monasterio: z glo. ibidē vi-
dit q loquit de exēptis. hanc opioniē

tenent Jo. an. et Jo. cal. et Jo. card. q. oēs disputando dicunt q. subdit. de linquēs intra dioc. sed in loco exēptō non ligatur statuto epi infligentis excoicationē: puta eps statuit q. igre diens monasteriū sue dioc. sit excoīcatus: intrat q. monasteriū monialiū exēptaz: nō icidit talis vigore di cti statuti. Archi. et Se. de senis dispu tando tenent triūm. De. de ancha. in lectura sup. sexto: de consti. vt aiaruz li. 6. recitat vtrāq. opinionem: et sic concludit. Ego plene istoz dñozum rōnes refero in. c. postulasti. de fo. cō pe. et reduco eos ad xcordiā sic. Aut platus loci exēpti ex forma priuilegi exēptionis hz in iurisdictionē epalem i loco suo exempto. Et sic vā ē opinio Johā. cal. et sequaciū. Aut non hz iurisdictionē epalē: et sic vera est opinio. Archi. et alias rōez h. i. ibi videre po tes. Nō ē t. fm. Laud. q. subditi religi osi ex septa loci in quo degunt: et ex eoz clausurā suoz platoz sūijs ligā tur: et eis obedire tenentur. Lor. eniz mundus ē eis p. territorio: q. vbiūm q. est p. sōa subiecta vel potius religa ta illis se extendit p. rās eoz fm. Vin. Excoīs sūia ferenda non est: vbi mltitudo est in crimine: et piculū timerz scismatis vel scandalī: di. 50. vt consti tueret. 23. q. 4. ipsa pietas. Veritas tñ iusticie ppter scandalum postponen da non est: q. sane intellige vt. s. de i. iniqua sūia. Jo. de lig. Excoīcari non pōt collegium vel cōitas. c. romana. de senten. ex. li. 6. Q. si fiat licet qdaz dicant q. tenet. Alij tamen dicunt et melius fm. Ricar. in. 4. q. non tenet Et bene possunt excoīcari singuli de collegio fm. Hosti. puta sub his vbiis

Excoīco preposituz decanum et oēs alios de tali collegio: nec debet excoī cari vnus p. peccato alteri. 24. q. 3. si bahes. Si tñ fieret tenet. 2. q. 3. sūia.

Quis possit excoīcari.

Excoīcari pōt impator vel pnceps ab epo suo. 2. q. 7. h. cuz balaā. Excoī cantur regulariter post monitionez impator: et rex solū p. notorijs: di. 63. valentinianus. Jo. de lign. Excoīcari pōt ignorans et absens: et si moriatur anteq. sciuerit liber est quo ad deuz q. tūm. f. ad sūiam: absolui tñ p. mor tem debz si apparuerit signa p. tritio nis illius ppter qd est excoīcatus. 2. q. 3. nemo. Jo. de lig. Excoīcari potest similiter archieps a subdito delegato si est potestas sibi a supioze concessa 2. q. 6. si eps. d. de. non resti. ex. tue. Jo. de lig. Excoīcari pōt raptor sūi mōi tione p. missa si rapina est manife sta: et si p. sēns est: et statim non resti tuat: si absens infra tempus p. fixuz ex de sen. ex. romana. li. 6. Excoīcā di etiam sunt post mortem quoz scrip ta continent heresim. Qd. intellige nī si ipsa ex se submisissent correctioni et determinationi ecclesie: vt fecit abbas Joachim. ex de sum. tri. et f. ca. dam namus. et etiaz qui hereticos hereds instituit. 24. q. 2. sane. Mali tanq. car nes putride sunt a cōiōne fidelīuz re secandi. 24. q. 3. resecande. qd. intelli gendum est de peccatis manifestis. 2 q. i. multi. Et nisi post monitionem se correxerint. 45. di. sed illud. Excoīcā di sunt qui iussa apostolice sedis non custodiunt et p. capue ex p. tēptu: di. 18. nulli. Dicunt. n. violatores canonuz blasphematores sps sci. 25. q. i. viola tores. Excoīcari potest quis plurice:

et per eandem causam secundum Iohannem. Sa-
ciens contra canonem fulminatorum
excoicationis ex ignorantia ipsius pu-
ta exigit quis pedagiam a clericis igno-
rans excoicationem super huiusmodi: non excu-
satur quin ligetur sententia: ex de re
iudi. ignorantia li. 6. Quid est verum de ca-
none vniuersalis ecclesie. Sententia
autem per statuta ordinarioꝝ lat[er]ali ligat[ur]
ignorantes: nisi ignoratis, fuerit cras-
sa aut supina: extra de constitutis. ut ani-
marum. li. 6. Et dicitur De. de ancha. su-
per dictum. c. q. crassa et supina igno-
rantia est quando quis ignorat quod
publice factum est in ciuitate: ut di. 38.
in gn. Vel non intelligere quod omnes
intelligunt. hec enim est lata culpa:
hec ille. Et hoc intelligenti fuerit: si
peditus non possit scire: puta quod infir-
mus vel incarceratus: et hoc non ab
alijs audiuit.

De causa finali excoicationis et de esse
eius siue de nocumentis excoicati-
onis. Capi. 80.

Causa finalis excoic[i]onis est: ut ex-
coic[i]at[ur] delictuꝝ suu[m] recogno-
scat et ad deu[m] redeat. Imita-
tur enim in huiusmodi ecclesia dei iudi-
ciu[m] secundum Thoma. in. 4. di. 18. Qui pecca-
tores per diuersa flagella castigat: ut
eos ad bonu[m] trahat: et ipsos sibi relin-
quit: ut auxilijs subtrahat quibus ad
mala prepediebantur suam infirmi-
tatem recognoscant et humiles ad de-
um redeant: sed ecclesia excoic[i]at ali-
quos sepando eos a co[m]mune fidelium
ut erubescant: et suffragijs et alijs spua-
lib[us] priuati per humilitate[m] seipsos reco-
gnoscentes ad penam redeat. Vnde ex-
coicatio medicinalis dicitur: ex de sen. ex.
cum medicinalis. li. 6. Est enim que

dam non pena culpa. Pene autem sunt
medicane secundum philosophum. Et dicit
Augustinus. quod nulla est maior pena in eccle-
sia excoicatione. et 4. q. 3. corripiantur
Ex hac autem excoicatione nequiu-
tur multa vana spiritualia et temporalia.

Primo quidem priuatur excoicatus
sacramentis ecclesie. non enim est suscepti-
bilis alicuius sacramenti sic ligat[ur]. 3. q. 4.
engeltrudam. 2. priuatur suffragijs
ecclesie. propter quod incurrit triplex in-
commodum secundum tria que sequuntur ex
suffragijs ecclesie secundum magistru[m]. sicut
in 4. di. 10. et Thoma. ibidem. Valerius
n. suffragia ecclesie ad augmentu[m] gra-
tie eis qui habent vel ad mercedem eis qui
non habent: et quantum ad hoc dicit magister
sicut et gratia dei per excoicationem subtra-
hitur. Valerius 2. ad protectionem dei habent
da: quantum ad hoc dicit magister per excoi-
cationem protectio dei ei subtrahitur et si
bi ipsi reliquit: non tamen ita quod o[mn]ino a pri-
dentia dei excludat: sed ab illa pro-
tectione quam filios ecclesie specialiori modo
custodit. Valerius 3. ad defendendu[m]
ab hostibus: et quantum ad hoc dicit magister
quod diabolo maior potestas sentiendi datur
in ipsu[m] corporale[m] et spirituale[m]: de hoc est
ii. q. 3. nihil. sicut dicit Augustinus. Nihil sic
deformidare christianus bono quam sepa-
ri a corpore christi. Si enim separatur a
corpore christi non est membrum christi: si
non est membrum eius non vegetatur
spiritu eius. Si tamen quis iniuste excoi-
cat[ur] et humiliter seruat excoicationem
humilitatis meritum recipiat excoic[i]onis
dandum sicut Thoma. ibidem. Ricardus autem in. 4.
dicit quod excoicatus ex iniusta causa non ex-
cludit propter hoc a suffragijs ecclesie
quod nec ecclesia hoc intendit. et 4. q. 3. et si
sic est excoicatus per iniusta causa si penitet

et diligentissime procurat absolventem pa-
ratus facere quod in se est extunc valeret
sibi orationes ecclesie: dum non stat obsti-
natus in sua excoicatione: quoniam ali-
quo modo proficiunt ei orationes ecclesie
longe tamen minus quam alijs non excoica-
tis. In primitia ecclesia quoniam oportebat
per signa ad fidem homines invitare:
per excoicationem sequebatur alius ef-
fectus. manifesti vexatio corporalis
diaboli: ut in prima ad corinthios. 5.
Nunc autem invisibiliter et spiritualiter sathane
traditur modo predicto. Unde Aug.
2. q. 3. Dis christianus dilectissimi qui ex-
coicatur a sacerdotibus sathane tradi di-
citur: quod. scilicet ecclesia est diabolus
sicut in ecclesia est christus: ac per hoc quasi
diabolo tradi dicitur: qui ab unionem ec-
clesie remouetur. unde illos quos apostolus
tunc Sathane esse traditos predicat ex-
coicatos a se esse demonstrat. 3. ex-
coicatur non potest cum alijs interesse
diuinis: vel cum alijs in ecclesia orare:
alias mortaliter peccat: nec est licet cir-
ca ecclesiam extra sic prope stare quod au-
diat diuina: de penitentia et remis. quod in te.
Non tamen prohibet ab ingressu ecclesie
dummodo ibi non audiat diuina: vel cum
alijs oret ibi. Io. de lig. Potest etiam in-
esse predicationi. Sed et alias ad offici-
um dicendum. i. horas canonicas: ad
quas est obligatus tenetur nihilominus dicere
solum et sine Dominus vobiscum. 4. excoi-
cacio iusta excludit a regno celorum. 2.
4. q. i. quisquis. Sed iniuste lata si con-
temnatur a regno excludit. 2. q. 3. ne-
mo. ubi Chrysostomus. sic ait. Nemo con-
tineat vincula ecclesiastica: quia non est
homo qui ligatur: sed christus qui preterea hanc
dedit et dignos fecit homines tanti ho-
noris. Nam talis mortaliter peccat et

hoc. 5. excoicatur excludit a participa-
tione cum alijs fidelibus in loquendo sa-
lutando comedendo et huiusmodi. 2. q. 3. sic
Excipiuntur tamen quedam persone cum
quibus participare potest ut dicitur. 1. ait.
se. 6. si excoicatur ingerat se officiis ali-
cuius ordinis utens scienter. Si clericus
efficitur irregularis: extra de clericis
excommunicati. mini. apostolice. nec po-
test dispensari nisi per papam: extra
de sen. et re iudi. decetero. Si tamen
baptizaret in causa necessitatis ut ve-
tula et sine solennitate non est irregu-
laris secundum Guil. Pet. de pal. in. 4. di.
is. plenius et perfectius ponit hoc quod vi-
ditur quod excoicatur si celebrat vel ordines
recipit sit irregularis. et hoc verum est
etiam si probabilis ignorantia excuset: de
clericis. ex. mini. apostolice. Et hoc siue
suscipiat ordinem sacrum siue non sa-
crum: quia non distinguuntur: et. e. cum illo
rum. Et licet ibi non distinguatur inter
errorem iuris et facti quo ad incurso-
nem irregularitatis. Si tamen error facti
est probabilis excusaretur: cum grauius sit
celebrare excoicatum quam ordinari: unde
probabilis ignorantia preseruat ab irre-
gularitate celebrante pari ratione ordina-
tum. Si autem est ignorantia non probabili
abbas dispensat: si talis. scilicet est claustra-
lis. Si vero secularis solus papa ut
ibidem. Et quoniam aliqui restringant illud
casum ad excoicatum propter iniectio-
nem quacunque de causa sit quod excoicatus:
videtur eadem ratione quod abbas possit dis-
pensare. Si vero existens excoicatur non
celebrat: sed in suo officio exequens se
ingerit diuinis efficitur irregularis: ita
quod non nisi per papam dispensatur. 2. q.
3. c. penult. Unde sacerdos solenniter
baptizans: aut etiam in foro conscientie

absoluendo: siue palā siue occulte vt
quodcūq; h̄bit irregularitātē: sec⁹ si
baptizaret in necessitate vt veila. Et
similiter excōicat⁹ si puate dicat epi-
stolam: vel etiam solenniter siue ma-
nipulo: tñ vbi est consuetudo q̄ fiat p
ñ ordinatū. Item si actū minoz ordi-
nū etiam solenniter exerceat: cuz hoc
ē p non ordinatū licite fieri possit n̄
incurrit. Si autē sacerdos solenniter
officiaret ecclesiā in matutinis vespis
vel alijs horis iurreret. Sec⁹ si p̄al
modiando cū alijs: qđ etiam faciunt
laici. Itē si eps tulit sniam excōis i ce-
lebrantez in aliq̄ capella siue lñia sua
celebrans in p̄ima vice non efficitur
irregularis sed excōicat⁹: scđa at vbi
ce ibi vel alibi celebrādo efficit ir-
regularis. Sz si capella ēē simpliciter
interdicta: tñc ibi celebrans p̄ma vice
efficit irregularis. Ille vō q publice
excōicatū admittit ad diuina ē ei iter
dict⁹ ecclesie ingressus. s. ad celebra-
ndum vel ēē officiandū: non est irregu-
laris: nisi postq̄ admisit talē ad diui-
na se ingerat diuinis ante purgatiōez
h̄i excessus: de quo extra de sen. exē.
is qui li. 6. hec. Pet. Et nota qđ dicit
Ricard. in. 4. di. 18. circa eandem ma-
teriā. Et si ille q ordinat in excōicati-
one scit se esse excōicatū propter inie-
ctionē manū in clericū siue inieccio
sit enormis siue non: siue hoc sit an-
te ingressū religionis siue post: super
tali irregularitate p̄ plātū suū dispen-
sari non pōt in ordine tñ p̄dicatoz r
mīoz p̄ priuilegiū. Virtute aspiciuo-
p̄nt ordinatos in excōicatōe vel in su-
sp̄sione vel iter dco plātū eoz super
tali irregularitate dispensare: etiā si
h̄uissent an ingressū religionis: nisi ca-

sus excōicationis fuisset enormis: ita
q̄ esset absolutio pape reservata. Itē
qđ dicitur de ignorātia: dicit Ricard.
q̄ in foro conscientie credit cuilibet
dicenti se habuisse iurē vel facti igno-
rantiam in h̄ modi qñ fuit ordinat⁹
sed in foro contentioso secus. Septio
excōicatus non potest recipi ad re-
ligionem: nisi p̄ri⁹ absoluat⁹ sz Ricard.
Si tamen fuerit receptus tenet rece-
ptio: similiter etiam p̄fessio excōicati
tenet. Sz etiam predicatorē ex sp̄ali
priuilegio possit absolue seculares i
gredi volentes ipsū ordinem nisi esset
casus pape reservat⁹. Octauo excōi-
cat⁹ eligere non pōt nec eligi: vt nō.
et de appel. constitut⁹. Et si sec⁹ sc̄m
fuerit talis electio ipso iure nulla est
extra de consue. cū dilectus. r. 9. q. 1.
nos in hoīe. vbi ē dicit glo. q̄ si qui
eligunt cū excōicato viciatur electio.
Item q̄ dicit regula iuris li. 6. Infa-
mib⁹ non pateant porte dignitatu: sz
cū excōicati maiori sint infames: vt p̄z
6. q. 1. infames. vbi dicit in tex. Excōi-
catus ergo ē. qđ ē tenet Bal. Et in-
telligit de excōicatōe notoria. Et di-
cit Pet. de pal. hoc esse verū non solū
de dignitate ecclesiastica regulari vt
seculari: sed etiā laicali. vnde in regez
vel imperatozē non pōt eligi: de elec-
per venerabilem. filz non pōt p̄ferre.
beneficiū: de excel. plat. tanta. Mono
excōicat⁹ nullū beneficiū ecclesiasti-
cū acgrē pōt: et de de. ex. mi. postula-
tis. r. de beneficijs iā hitis dū est in
mora petendi absolutionē nil p̄cipiet
et de ap. pastoralis. Sec⁹ si non ē in
mora: de conces. pre. q̄ diuersitatem.
Jo. de lig. Et dicit Pet. de pal. in 4.
q̄ sigs est iniuste excōicatus vel fac

posse suū de ipetrando absolutionez
ab iniusta excōicatioe ī foro p̄scie fac
fructus suos: ī foro exteriori d̄z cū eo
dispensari: p̄ simplice dispensatōez
secū scām. et in tpe ī quo ī mora erat
pōt fructus p̄cipē: sec⁹ at si tpe electōis
vel cōfirmatōis vel collatōis erat ex
cōicat⁹: q̄z tē nullū ius fuerat acq̄sitū
p̄pter qd̄ non sufficit dispensatio s̄z
regrit̄ noua collatio: vñ si ē benefici
um p̄nēs ad collōnē ep̄i vel simpli
citer vel p̄ tūc rōe delicti: q̄z p̄tulit ex
cōicato non sufficit ei⁹ disp̄catio: sed
disp̄catio pape: vel alteri⁹ q̄ pōt p̄fer
re ex certa si īa facta sufficit ⁊ hēt p̄
noua collōne absolōis. absolūt⁹ autē
non ex hoc facit fructus suos medio
tpe p̄ceptos: nisi cū eo fuerit sp̄alr̄ di
sp̄ensatū: vel iniuste fuisset excōicat⁹:
vel non fuisset in mora petēdi: hec il
le. Decimo excōicat⁹ est ab officio ⁊
b̄nficio suspensus. vñ nec ligare pōt:
nec absolue. ⁊ 4. q. 1. audiui mus. Nec
pōt b̄nficiū p̄ferre ex de exc̄. plato.
tāta. Quādiu tolerat̄ valet qd̄ fit ab
eo: vt si p̄uideret alicui ecclesie: vl̄ cō
firmaret alicui⁹ electionē: ar. 8. q. 4.
nonne. nisi forte esset notoriū. Dicit
Ricard. in 4. d̄. 18. q. si omnes actus
legitimi quos aliqui exercent: dñ eo
rum excōicatio latet essent irriti ⁊ in
anes indicandi postq̄ eoz excōicatio
esset detecta: multi de statu suo esset
incerti: q̄z aliqui sunt prelati habētes
plura b̄nficia ecclesiastica qui a latē
ter excōicato fuerunt absoluti: ⁊ sic
dura videretur hec sententia. Et ideo
aliorum sententia mitior ⁊ rationabi
lior: qui dicunt q̄ in tali casu eorum
absolutiones ⁊ beneficiorum collatio
nes tenent: q̄uis eoz excōicatio p̄ca

fuerit detecta: extra de excep. excepti
onem. in glo. ar. de iure patro. consul
tationibus. Undecimus excōmuni
cato est interdictus omnis actus
legitimus. Unde nec iudicare potest
nec accusare nec testificari. ⁊. q. 3. ad
mensam. s̄. euidenter. Et si vnus d̄ in
dicibus ferentibus sententiam sit ex
communicatus non valet sententia: si
simul cū excōicato pronunciant. Jo.
de lig. Et dicit Pet. de pal. in 4. hoc
esse verum: si est excōicatus publice:
de sententi. ⁊ re iudi. ad probandum.
quia facta ⁊ iudicata per occulte ex
cōicatum valent. Unde ⁊ in spiritua
libus non valz qd̄ fit ab excōmunica
to: de appella. constitutus. Et tamen
q̄dā tolerantur prelati: ⁊ sunt occi
te excōicati valet qd̄ fit ab eis. 8. q. 4.
nonne. vnde si contulit beneficiū vel
confirmauerit electōem t̄z: ⁊ similiter
si absoluit in foro p̄scie: hec ille: cum
quo concoz. Ricard. vt in. s̄. p̄cedēti
Constitutiones etiā ⁊ s̄iue facte vl̄ la
te ab eo: vel de mandato ei⁹ irritē s̄t
ipso iure: ⁊ nunq̄ valebunt: extra de
imuni. ec. aduersus. Jo. de lig. tñ dīc
q̄ valet iudiciū coram iudice excōi
cato habitū: nisi sit publice excōicat⁹
Duodecimus excōicat⁹ non pōt con
stitui procurator: extra de pba. post
cessiōz. nec ē pōt cōstituē p̄curatorem
gnimo siq̄ cōitas aliquē p̄curatorem
cōstituit ⁊ ipse excōicat⁹ int̄ cōstituētes
fuit ⁊ rector vel p̄ncipalis ⁊ exp̄ssus
vel ei⁹ auctē sc̄s ē p̄curator: vl̄ si ipsa
cōitas sciēdo ipsū talē vna cū eo p̄cu
ratore fecisset nō v̄z: ex de p̄cura. c. si.
Si tñ excōicat⁹ sit re⁹ bñ pōt in iudi
cio se defendere: ⁊ ad hoc p̄curatorem
constituere: extra de iudi. intellexim⁹

Sec^o aut si sit rector vel si re^o iuveni
at: vel recouentiat: ex de pba. post cel
sione. **T**ertiusdecimus excoicatio
absoluit a iuramento fidelitatis. is. q.
6. nos sanctor. r. c. iuratos. Jo. d. lig.
Unde si quis dz alicui in certo termi
no r interim ipse creditor excoicat
fm Bar. Ba. r Jo. de lig. non dz de
bitor ei solvere: dz pseuerat in excoi
catione. Sed vt dicit Jo. an. deponat
debitu in edes sacra vt postea credito
ri absoluto detur. Jo. m r Hugo vi
cut strarium. s. q. debet soluē. **Q**uar
tusdecimus excoicatus matrimoniu
dhare non pot. Actum m tenet. Jo. de
lig. Si m dicit t3: lz peccet mortaliter
reddere et debitu dz: exigere et non
puto esse mortale. Itē excoicatus nō
pot ordinare nec ordiari quo ad exe
cutionem: et si ignoret: vñ ordinati ab
epo excoicato et ignorater indigent
dispensatione q ad executionē ordinis
de eo qui renun. c. vlt. Siml^r qui ex
coicatur publice siue ignoret ius siue
factum ordinat^r non suscipit executi
onē: de sen. ex. cum illoz. Dec. Pe. de
pal. in 4° dicit etiam idēz. Ne. q. eps
occulte excoicat^r non min^o pfert or
dinādo q publicus: qz vtrobiqz cha
racterē non executionē: lz in alio ca
su dispense^r facilliter ppter pbabile
ignorantiā. Non sic aut in sacro pñie
qz. s. occulte excoicatus absoluit r t3
absolutio. Et rō diuersitatis fm eum
ē: quia causa vniuoca coicat formam
suā fm modū quē h3. r qz in confere
dis ordinibus se h3 eps vt cā quodā
modo vniuoca non potest conferre
executionem qñ eā nō h3: sed in col
latōne pñie se h3 sacerdos vt equiuo
cū instm in pferendo grām et si non

habet: r ideo valet absolutio it. **Q**ui
tusdecimus excoicatus non pot ad
ministrare spūalia vel tpalia: valet tñ
Actus fact^r per eum noie ecclesie vel
noie pprio. Jo. de lig. Subditi tene
tur ei obedire donec p ecclesiam sit
toleratū. 8. q. 4. nonne. alij 5. Jo. de
lig. Sextusdecim^o non valet lre ipe
trate p excoicatu: nec astrigi pot qz
pacto tacito vel expresse coicare ex
coicato nisi in calib^o a iure pmisso:
nec post absolutionē vti pot lris pen
dēte excoicatione ipetratis post lit.
conte. Opponi pot exceptio excois
repulso excoicato ab agendo: currit
deum pscriptio si ē in mora petēdi
absolutionē: nec dabit restitutio ex
coicato si pscriptū sit. Jo. de lig. **D**e
cimuseptimus excoicat^r sic decedēs
non debet in ecclesia vñ loco sacro se
peliri: nec potest p eo oblatio suscipi
nec publica oratio pro eo fieri sicut
nec pro ipso viuo: nisi apparuerint i
eo ante mortem signa contritionis:
quia tunc absoluetur post mortem:
r omnia predicta poterunt fieri p eo
24. q. 2. sane. Secreta tñ oratōne ora
ri pot p excoicatis fm Pe. de peru
sio. **D**ecimus octauus cadauer excoi
can non f. et locū religiosū: vt cada
uer fidelis non excoicati fm Job. de
lig. Sepult^r in cimiterio si discerni
pot: dz exhumari. Concludat g eum
excoicato iserat tot vāna merito dic
Aug. Nihil sic dz formidare chāstia
n^o sic separi a corpore chāstia: siqs at
in eā icidit qñi^o qrat absolōez o q
mō agendū. **D**e absolōne a maiori excoicatōe
quō fieri debet r a quo.

Lapi. 81.

Absoluē pōt ab excoīcatione
maiori lata a iure regularit
eps suos subditos: et exēpti p
lati sibi subditos: nisi papa sibi refuas
set absolōz ei: et de len. ex. nup. v. ca
pitulū seu ille ad quez epalis iurisdī
ctio pūnet sede vacante: et de maio. r
obe. c. z. li. 6. Et idē de sūia iuris de se
tētia vō hoīs n̄ pōt absolui q̄s: nisi a
ferente ipsā vel successore ei: vbi ille
eēt mortu⁹ vel amor⁹. z. q. 3. si eps. Ut
a supiore eius si n̄ h̄ret oēm iurisdī
ctionē et plenā p̄tātē sup ipsū excoīca
tū sicut et ipse q̄ tūlir: sicut si sacerdos
pochialis ex p̄titudine loci excoīcat
pochianū suū: q̄uis non deceat ep̄m
absoluere illū sacerdotē irregfuto: tñ
pōt: et si absoluit absolutus est. Et sic
si absoluit pūncialis ordinis men
dicantiū: quē ligauit pōz p̄uentualis:
sec⁹ at si absoluet archieps quē excoī
cauit suffragane⁹ ei⁹. non. n. h̄ pōt: ni
si i casu: vt si fuerit appellatū ad euz
et tē pōt vocatis tñ p̄b⁹ et cognito o
appellōe: atq̄ non v̄z absolō: et de ap
pel. romana. li. 6. vel in articulo mor
tis. tūc. n. q̄l3 a q̄l3 sacerdote pōt ab
solui a q̄cūq̄ sūia excoīs ēt reseruata
pape: cū modificatōe tñ quā h̄es. s. i
i. c. h̄⁹ opis. Eps et suā diocē. absolue
non pōt ab his q̄ regrūt cāe cogniti
onē: q̄ nec ibi pōt sedē p̄ tribunali. 9
q. z. ep̄m. Nec ēt legat⁹ et terminos
sue legatiōis. Epi tñ expulsi p̄nt exer
cere suā iurisdictionē in aliena dioce
si. Si papa mandat alicui q̄ aliquez
excoīcet cōmittēdo ei cāe cognitionē
poterit et illū absolue: di. zi. inferior.
S3 si mādāt ei tñ q̄ excoīcet cū ip̄e
disinierit negociū non poterit. Cum
p̄ papā p̄firmat aliq̄ sūia excoīs lata

p̄ inferiore: si hoc simplr fit: et sū cāe
cognitiōe poterit ipse inferior qui tulit
sūiam absolue: si vō fūisset p̄firmata
ex certa scia: et q̄si cū cāe cognitiōe n̄
poterit absolui sine mādato pape n̄
si eēt certū p̄ falsi suggestiōe tūisse
ipetratā: et de p̄fir. vti. vel inuti. c. z.
Absolutio ab excoīcatōe ex falsa cā
f̄m Inno. et Do. non tñ q̄ iudex non
intēdit sic absolue: puta si absoluen
d⁹ dicat se satisfecisse vel iniuriā re
missā: cū non sit v̄z: alias absolō sūi
iusta siue iniusta t3 quo ad eccl̄az mi
litantem: ar. extra de regu. iur. ois. et
di. 50. pōderet. Absolui q̄s potest ab
episcopo illius dioecesis in qua mora
tur a sententia canonis quam incur
rit in alia diocesi: siue canon sit de iu
re cōi siue de iure synodali nisi pape
reseruetur casus. Sed a sententia ho
minis non potest absolui nisi ab ex
coīcatore vel eius successore i officio
vel superiore. Ricar. i quarto. Et hoc
nisi in articulo mortis: vel si sit iusto
impedimento detentus: ne possit in
breui accedere ad excommunicatōē
tunc enim potest absolui cum in iun
ctione vt se presentet q̄ cūius commo
de poterit ei qui debet absoluere sub
lato impedimento: vide o hoc supra
c. 52. Absolui potest quis inuitus ab
excommunicatione: sicut et inuitus ex
coīcatur: immo manente cōtumacia
potest quis districte remittere excoī
cationem iuste latam si videat saluti
eius expedire. Tho. in. 4. di. 18. Sed
Ricar. in. 4. di. e. concedit hoc de sc̄
tentia hominis: sed de sententia iuris
dicit q̄ absolui non potest inuitus: al
legat. z. 4. q. z. nec quisquam. argu. ad
hoc extra de offi. delega. cum p̄rigat

Abfolui bz excoicatus q offert se ad
iusticia non obstante appellone prius
aduerse: v3 tñ recipi ante abfolutioez
fufficiens cautio ab eo q iuri pare-
bit: ex de appel. qua fronte. Si excoi-
catus dicat cam excoicationis fuisse
dubia vel nulla vel falsa: z petit abfol-
ui ad cautela abfoluet cuz iuratoria
cautione: nisi excoicator vel is p quo
lata est sententia infra .8. dies pbauerit de
ca: ex. e. d. sen. ex. solet. li. 6. Excoicator
cognoscens errorem sue excois v3 re-
uocare siue abfolue non obstante ap-
pellatione aduersarij. Sz si dubitat
de errore pot abfoluere recepta cau-
tione q iuri pareat: ex de se. ex. sacro
Ligatus pluribus lincis vel vna ex di-
uersis causis si quere vult abfolui v3 ex
primè omnem sententiam z cam: sic vna
abfolutio sufficit ad plures excoica-
tiones tollendas: alis non t3 abfoluto
q p surreptione eēt obtenta: ex de se
ten. ex. officij. Quis dubitet se esse
excoicatum: si sup hoc bz psciaz scri-
pulosā nimis: deponat eā ad filium
boni viri: quā si nolit vel non possit
eā deponere: vel hēat ad hoc pbabi-
le opinionē: faciat se abfolui ad caute-
la: extra de sen. ex. inquisitioni. Abso-
lutio aut ab excommunicatione fm
quid est duplex. Vna pñcis ad for-
tentiosā: z hec committi potest cle-
ricis si sacerdotibus: imo et bz Hug.
z laicis ex delegatione pape tñ. Alia
est que pertinet ad forum pñiale: que
fit cum ofone z psalmo: extra de se.
excom. a nobis in fi. Et hec nec debet
nec potest committi nisi sacerdotib?
nisi forte a papa hoc fiat. Sed De. d.
perusio z Jo. videtur perfectius cir-
ca hoc d. cere. Dicunt enim super di-

cta Secretali q quilibet superior etiā
non sacerdos qui habet potestates ex-
coicandi: habz z potestatem abfolue-
di: qñtum ad restituendū cōioni ho-
minum: z reddendū illū habile ad
actus legitimos. Sed qñtum ad tollē-
dū culpā criminis: vel contumacie
contracte: requiritur abfolutio sacer-
dotis: hec predicti. In abfoloe aut
ipsa a maiori excoicatione qñtuor obser-
uanda sunt fm Host. in sum. Pñmū
est vt excoicatus in omni casu anteq
abfoluatur iuret stare mandatis ec-
clesie: z qñuis Hostien. dixerit hoc ef-
se de sba abfolutionis: pñariū tamen
tenet. vnde si omittat qd fieri non o-
bet: valet nihilominus abfoluto extra
eo. cum desideres. Goffred. Ber. z
Guil. et idem etiam si iuret predict?
parere mandato ipsius qui suscipit
iuramentum. De pueris anteq an de
debeant iurare reliquit arbitrio epi
Et dicit Ricar. in. 4. q aliqui dicūt
q pro leui iniectione non debet exi-
gi iuramentum propter periculum p
iurij. Alij q hoc est obseruandum i
abfolutione cuiuscunq: qui incidit i
canonem. Hec Ricar. Sed Hug. di-
cit q debet exigi pro horrendis cri-
minibus: vt incendiarijs fractoribus
z h. i. Non tamen pro quibuscunq: ali-
is mortalibus q que lata ē sententia: z istō
videt satis equū. Scōz est vt si excoi-
cat? ē p notoria offēsa in aliquē n ab-
soluat: nisi prius sufficiens emēda pñter
pñticia at z p offēsa dubia sufficit
iuratoria cautio: ex de v. sign. ex pre-
f. vbi nulle expēse petunt: sz vbi expē-
se vel satisfactio dāni peterēt non v3
abfolui: nisi prius satisficiat si pot. Si
aut emendam prestare non pot: v3

absolui recepta ab eo idonea cautōe
q̄ satisfaciāt si ad pinguiorē fortunā
puenerit: et dī idonea pignozancia al
fideiussoria: et de solu. odoard. Et il
lā si p̄stare non pōt saltē prestet iura
tonā. Absolutio autē neganda non ē.
26. q. 6. si p̄sbyter. Talis quoq; ad
petitionē aduersarij tenet cedere bo
nis: vt dicit Guil. vez. et si in d. 2. nō
seruetur t̄z t̄n absolutio: s; peccat qui
sic absoluit s̄m Guil. Tertius quod
seruari d̄z ē vt absoluitur p̄ eū q̄ tu
lit s̄m vel supiorē suū vel aliū cui
cōmiserit cū psalmo orōne et vberib;
ps. l. Miserere. vel alio p̄niali s; Guil.
orōne: v; Deus cui p̄p̄iū ē milereri
z. Et vbi in ipsa orōne dici cōuenit:
Quē delictorū catena constringit. lo
co h̄i dicitur. Et hunc quem catena
excoicationis cōstringit. Premittitur
autē post psalmū cū Gloria. lyriel.
x̄pel. lyriel. Pater n̄r. v. Et ne. v. S;
libera. v. Saluum fac. v. Nihil pfici.
v. Esto. e. v. Domine exaudi. Dñs vo.
z. Post autem ipsā orōnē predictāz
Deus cui p̄p̄iū. dicendūz est: Au
ctoitate oipotentis dei et beatorum
apostolorum Petri et Pauli et ecclē
sue sancte et n̄ra v̄l mibi cōmissa absol
uo te a tali s̄m: vel ab excoicatione
quā incurristi p̄pter talem et talē cāz
et restituo te cōioni et p̄cipitationi ec
clesie: et oīūz fidelīū et ecclesiasticis sa
cramentis: et. e. a nobis. Verberabit
autē absoluens excoīcatum v̄gis vel
corrigēs nudas h̄item scapulas: dūz
dicit oīa predicta ista s̄m. Ista t̄n s̄t
ab bene esse et non de s̄ba absolōnis.
Quartū ē vt postmodū absolūcōs fa
ciat illa mandata iusta et rōnabilia
alias appellare possit: et de pac. c. fi.

Erit autē mandatū rōnabile ei s̄cūm si
ipso excoīcato iniungit p̄ncipit q̄ d
illū canonē nunq; veniat: vt in cēdia
rio q̄ non incedat: percutienti clericū
q̄ non pcutiat et filia. 23. q. vlti. pessi
mā. Aliqñ et requirit cautio q̄ dce
tero talia nunq; faciat: et de sen. exc.
graue. Si autē apparet s̄m iusta nul
lū mādātum facit absoluto. Et nō q̄
p̄pter violentā manū iniectionē i
clericū religiosū solet fieri satisfactio
pecuniaria q̄ applicat mōasterio si
p̄cussus ē religiosus: s; si ē clic^{us} secta
ris sibi applicaret: nisi i cōmuniā ec
clesie eēt p̄cussus: q̄ tūc ecclē cū ipsa
possit agē actiōe iniuriarū s̄m q̄ gos.
et Hosti. dicit. Defunctus autē excoīcat^{us}
et sepult^{us} in loco sacro cū absoluit^{us} si
exhumat^{us}: s; sepulchrū ei^{us} vberat: vt
fit circa viros: et de sen. exc. a nobis.
Regularis autē cū vberat regulare: v̄l
als incidit in s̄miam excoīs a iure p
larā: nec apo. se. reseruata absoluitur
a suo plato si t̄n p̄cussisset regularem
alt. ri^{us} religiosi: tunc abbas vel plat^{us}
p̄cussi vberabit ipsū absolūcūm q̄
erit loco satisfactiōis: s; iuramētū re
cipiet et absoluet p̄p̄i^{us} abbas: cōuē
enti^{us} t̄n sit totū p̄ vnum ex cōmissione
alteri^{us}: et de offi. or. c. fi. Si autē p̄cussit
clericū secularē absoluet p̄p̄m: et d
sen. ex. religioso. li. 6. in casu autē q̄ r̄la
ris excoīcat^{us} non h̄ret platū q̄ eēt sa
cerdos: vel si eēt defunctus ipse plat^{us}
vel excoīcat^{us} ad diocesānū ē recurrē
dū s̄m hosti. q̄ Guil. intelligit tā d̄ ex
c̄ptis q̄ d̄ n̄ exc̄pti. Et nō q̄ q̄uis ab
solvō ab excoīcatōe r̄larit^{us} debeat fie
ri cū p̄dicto mō declarato in supiori
s. q̄n commodē pōt t̄n et si non ser
uetur predicta forma etiā sine causā

rationabili ipsa dimittendo simplici modo
nudo verbo potest fieri ipsa absolutio.
ut si dicat solus. Absoluo te ab exco-
municacione: vel rebenedico te: vel quocun-
que aliud tale intendens per illud absol-
uit: et de re iur. omnis res. di. 50. potest de-
ret. Et hoc secundum Raym. Guil. Jo. et fere
omnes docent. Hosti. dicat contrarium: unde
de et beatus Thomas in tractatu de for-
ma absolutionis: dicit quod absolutio ab
exco[m]municacione non est sacramentalis sed
magis prius iudiciariam iurisdictionis.
Et ideo ipsa verba habent efficaciam ab
intentione dicentis. unde non refert quod
buscumque verbis utatur ad exprimendum
sua intentione. Similiter et Ricardus in 4.
dicit quod sufficiunt verba quecumque signi-
ficantia remotione exco[m]municacionis. Idem in
sua dicunt Anto. de butri. et Pet. de
pulsio. Et addunt quod cum exco[m]municatio fe-
ratur per peccato mortali: ideo talis in-
diget absolutione sacerdotali et sacra-
mentali ratione peccati. quibus non tenetur
confiteri de omni mortali sed ante hanc
absolutionem sacerdotali sacramenta-
lem admittit ad participationem fidelium
sed non eucharistie: nisi confessus de illo
peccato mortali. Item nota quod si de seculo
absolvit aliquis ab exco[m]municacione de
qua non potest postea advertere debet
si potest certificare eum de errore suo. scilicet
clarando quod eum non potuit absol-
vere et consulere quod impetrat absolutio-
nem: et interim habere se ad illud: ac si non
absolvisset. Guil. Item nota quod si episcopus
committit aliquid absolutionem ab omni
exco[m]municacione: non propter hoc poterit
absolvere illud exco[m]municatum ab eo cuius ab-
solutionem non commisit in speciali:
forte quia erat exco[m]municatus propter damnum
illatum episcopo: vel aliquid huiusmodi extra de

re. in. in generali li. 6. Item nota quod absolutio
non debet fieri sub conditione: puta si
satisfecerit. nam taliter absolutus non esset
simpliciter absolutus: et de re. in. act.
li. 6. Magister ordinis predicatorum
et provinciales et conventuales et eorum
vicarii in provinciis conventibus et lo-
cas sibi commissis predictis fratribus con-
stitutis ibidem: necnon et alijs fratribus
eiusdem ordinis: interdum ad eos ob-
clinantibus undecumque absolutione
indigentibus: siue prius intraverint
ordinem siue post in casibus excesserint
quibus sententiam exco[m]municacionis
incurrerint absolutio beneficium va-
leant impartiri: nisi adeo esset enormis
excessus: quod merito esset apostoli-
ca sedes consulenda. Alex. et Greg. et
Bonifacius in privilegio. Virtute con-
spicuos: quod dicitur mare magnus
Predicti prelati possunt a suis consensibus
illis absolutiones ab exco[m]municacione et dispensatione super irregu-
laritatibus recipere quas ipsi possunt
suis subditis impartiri. Bonifacius in pre-
dicto privilegio Virtute. Item magister
ordinis et provincialis priores et conventuales et eorum vicarii eos quod or-
dinem nostrum ingredi volunt absolvere
possunt secundum formam canonicam a sententia
exco[m]municacionis interdicti et suspen-
sionis a iure vel a iudice generaliter promul-
gatis: et sic eos recipere in fratres.
Si etiam post susceptum habitum re-
coluerint se fuisse talibus sententijs in-
notatos possunt eis absolutionis be-
neficiis impartiri: nisi adeo enormis
esset excessus eorum etc. Bonifacius
Virtute.

De minorum exco[m]municacione. Titu. 2.
Cap. 87.

Secunda spes excois dicitur mi-
nor excoicatio. Nec autem incur-
ritur precipiendo cum excoica-
tis maior in casu non concessio. Unde
Sabianus papa. Sicut apostoli statue-
runt dicentes: cum excoicatis coicadum
non est. 2. cor. 5. 11. Paulus statuit cum
vix dicit. 1. cor. 5. Si quis frater. i. frater
lis noia auarus est. i. per iniam propter
aliquod vicium excoicat. Excoicatione
enim appellauit notationem: ut exponit
Augustinus. 2. q. 1. multi. Et subdit apostolus ibi.
cum hoc. i. excoicato nec cibum sume-
re. i. debetis. 30. etiam euangelista di-
cit in secunda canonica. c. unico. Si
quis non asserit hanc doctrinam. i. si
dei recte: nolite eum recipere in do-
mo: nec ei dixeritis aue. Et loquitur
de hereticis qui sunt excoicati: quod et
ipse ostendit exemplo: ut patet. 2. 4. q.
1. omnis. Ad idem Hieronymus ait. Quis
excoicato neque orare neque loqui nisi quod
ad eandem excoicationem pertinent ne-
que velci licet. Si quis palam aut ab-
sconse cum eo fuerit locutus coione
cum eo statim excois pertrahet penam
2. q. 3. cum excoicato. glo. statim est er-
go canon late sententia. i. quod incurrit mino-
rem excoicationem talis: et sic est ibi si-
militudo seu coitas in genere. Ad idem
facit precedens et sequens. Pro horum ma-
iori declaratione est sciendum quod qua-
drupliciter quis potest participare cum ex-
coicatis. Primo quando in eorum crimine pro-
pter quod quis est excoicatus. i. dando ei auxi-
lium consilium vel fauorem: et per talem
participationem incidit in eandem sententiam
ut declaratum est. 2. in crimine mor-
tali participando: sed non illo propter
quod est excoicatus: et propter tale participati-
onem mortaliter peccat: sed non incurrit

maiozem excoicationem sed minorem
Tertio participat cum excoicato in
diuinis et per talem participationem
peccat mortaliter: quando scienter ha-
git: et si ius ignoret: et precipue si est
talis conditionis quod scire potuit et de-
buit huiusmodi participationis pro-
hibitionem: non tamen est excoica-
tus maiori sed minori: nec est irregu-
laris: de sententia excois qui. li. 6. sed vi-
cinus irregularitati. Nam ei est iter-
dictus ingressus ecclesie si videlicet admit-
tit ad diuina officia publice excoica-
tos seu ecclesiastica sacramenta aut ad
sepulturam: donec de transgressione huius
satisfecerit competenter: ad arbitrium eius cu-
ius sententia: potest esse excois. 2. q. 1. 6. Et
si postquam eis est interdictus ingressus
ecclesie ingerat se diuinis in suo offi-
cio: sicut prius irregularis efficitur.
Et sic videtur intelligendum de cleri-
cis secularibus et regularibus. Sed et
si sepeliret et publice excoicatum esset
excoicatus: ut. 2. dictum est. Si autem
talis participatio fieret per metum:
ut quia tyrannus cogit per metum
mortis sacerdotem celebrare. Et si cl-
erici attenuetur per talem metum: non
tamen simpliciter excusatur: sed hosti-
en. 2. q. 1. Hugo. Metus qui cadit in
constantem virum excusaret tamen
in huiusmodi. Quarto participatio
fit cum excommunicatis non in cri-
mine sed in alijs actibus humane co-
uersationis: ut loquendo comedendo
salutando: et huiusmodi in casu non
concesso: et per hoc efficitur excommu-
nicatus minori: et si pertinaciter et
prohibitionem superioris communi-
cari in predictis minori est excommu-
nicatus et posset excommunicari maiori.

Nō tñ q̄ dicta sūta. s. excois maioris
lata s̄ p̄cipantes cum excoicatis in
loquela z b̄i non teneret: nisi premis
sa esset trina admonitio vel vna p̄ tri
bus. Et nisi exp̄mantur ipsi admonē
di notatū: ex. e. statutu. li. 6. **N**ō
tñ q̄ ppter dictam p̄cipationē l̄z q̄
dam vt Rai. dixerit incurrī peccatū
mortale: tñ Lbo. in 4. di. 18. dicit q̄
p̄babilius est qd̄ alij dicunt. s. non ēē
mortale: nisi in. 4. casibus. Primo. s. p
ticipando in crimine. 2. p̄cipando i
diuinis. 3. in contēptum ecclesiastice
discipline. 4. s̄ p̄hibitionem p̄cepto
riam supioris. Idem De. Abb. z Ar
chi. z. q. i. sicut. et sic intelligitur illud
c. sicut apostoli. scilz cum quis p̄ p̄cep
tum p̄cipat: tñc pōt excoicari: quia
tunc peccat mortaliter. Idem Joh.
an. z Jo. de lig. z Ricar. in 4. Qui ḡ
p̄cipat cum excommunicato in ma
iori diuinis. s. cum eo dicendo officiū
vel ministrando ei sacramēta: vel au
diendo missam cum eo s̄z omes pec
cat mortaliter: vt dicitur in quodam
scripto super 4. qd̄ verum est fm̄ ea
que sunt in corpore iuris. Sed hodie
secus p̄ ex̄nagantem Martini. 5. quā
habes. s. c. vlt. de maiori excoicatione
ibi vide. **N**ō q̄ p̄cipans cum excoi
cato minori non icurrit aliquā excoi
cationē vel peccatū. Et hoc ē qd̄ cōit
d̄ q̄ excoicatio. s. maior non transit
in tertiam p̄sonaz. z. q. 3. qñ multos.
In quo quidem. c. Greg. subtrahit a
maiori excoicatione q̄s plures d̄ias
p̄sonaz cōicantes excoicatis maiori
que tñ oēs p̄prehēdunt in isto v̄li. s.
Utile lex humile res ignorata neces
se. Hec anathema faciunt ne possit
obesse. Utile. i. ppter vtilitatē: vel ēē

participantis. Lex. i. legem matrimo
nij. Dm̄le. i. ppter subiectionē natu
ralē vel aliquā seruitutem: vt in filijs
z suis z b̄i. Res ignorata. i. qñ neici
tur quis est excoicatus: ignorantia
s. facti. Necesse. i. ppter necessitatem
excoicati vel p̄cipantis. Uide tamē
clarius de quolibet eorum in sequen
tibus. s. Primo qd̄z excusat p̄cipā
tem cum excoicatis: vt non incurrat
minor excoicatio: vtilitas que potest
ēē duplex. Una quidem ipsius excoi
cati: vt cum qs loquit̄ ei de his que
p̄tinent ad absolutionem. pcurandā
vel ēē alis ad salutem aie: l̄z alia etiāz
incidenter interponat: vt magis pro
ficiat: vñ z ad predicationem admit
tatur: ex. e. r̄iso. Et p̄ hunc etiam mo
dū p̄dicatores: q̄ apud excoicatos in
p̄dicationib⁹ z p̄fessionibus q̄si gerūt
cās eoz qui ab ipsis excoicatis spoli
ati fuerunt p̄nt elemosinas licite ac
cipere ab ipsis excoicatis: p̄ferēz si
in locis illis non valent sustentationē
habere: extra. e. cum voluntate. z eti
am fm̄ Hostien. extra casum necessi
tatis: dū sperant p̄babiliter de p̄fici
endo eis. Secunda vtilitas pōt ēē ex
pte participantis in t̄palibus vel spu
alibus. Et in t̄palibus quidē: vt cū pe
nit ab excoicato qd̄ ei debet dare: vt i
dicto. c. si vere. vnde si nolit dare po
test in iudicio conueniri: alias ex deli
cto suo commodum reportaret: ex b̄
iudi. intelleximus. In spiritualib⁹ au
tem licite potest loqui de salute aie
sue petendo consilium si est necessita
tis: z non possit h̄re recursum ad ali
um s̄z Huil. Secūdo excusat lex ma
trimonij in b̄i p̄cipatione cuz disti
ctione tñ. nam aut excoicatio est lata

etiā i alterū ppt matrimonii illicite
cōtractū: tūc neuter pōt cuz altero
participare: aut excōicatio ē lata ppt
aliud delictū: tūc i participatione q
ad redditionez debiti vterq; excusat
In alijs vero excusat mulier partici
pādo cū viro excōicato: s; n̄ excusat
vir participādo cuz vxore excōicata
ex eo q; cū sit caput ei' o; eaz cogē vt
se faciat absolueret: .7. q. i. sicut. Dec
Rai. 7. Goff. Si autem vir vocat; ex
cōicatum ad mēsam: credit Guil. q;
non possit vxor comedere cum viro
suo ad illam mēsam: s; bene in eadē
domo in alia mēsa ita remota q; pos
sit dici q; non comedant simul. Et de
bonis quidem cōibus: aut de his que
daret nomine mariti sui excōicati nō
debz accipi elemosynaliter nisi scz in
necessitate: sed de bonis pprijs si dat:
vel si ei concessum fuiss; a marito ex
cōicato: vt d' bonis cōibus det potest
accipi. Idez de familia excōicati quo
ad elemosynas dandas. 3. excusat hu
milis subiectōis vel seruitutis. Et p
mo quidem filij qui sūt in patria po
testate: vel etiā emācipati qui sunt cō
mensales patris: 7. ab eo recipiunt ne
cessaria excusant participādo cū p̄e
excōicato: dūmō nō in crimine. Alij
aut filij nō excusant s; m̄ Guil. 2.
excusant monachi participādo cuz
abbate excōicato s; m̄ Guil. q; si quasi
de familia eius. 3. excusantur de
rici participādo cū suo epō excōica
to: illi. s. q; sunt ei' officio pductiue de
putati: sicut 7. alij seruicētes. alij vō de
rici n̄. 93. di. mirat. s; m̄ Hosti. 4. ex
cusat serui 7. ancille. s. seruī pditōis.
5. excusant rustici seruicētes: 7. alij
subiecti qui nō sunt adeo curiales: vt

eorz cōsilio scelera perpetrent. 2. q. 3.
qm̄ multos. cum distinctione tñ s; m̄
Guil. quia si tales persone añ excōi
cationem dñi seu patroni obligauē
runt se seruituti: 7. seruitium intraue
runt: postea sciunt de excōicatione n̄
tenentur discedere. Si aut post excōi
cationem intrauerunt seruitiū: si tūc
ignorauerunt excōicationem non te
nentur discedere: sed si sciuerunt te
nentur discedere: nisi necessitas eos
cōpulisset q; fierent de familia eius.
Et quod dicitur de rusticis: intellige
qui colunt terras dñaz suorum. Et
hoc etiā extenditur s; m̄ Guil. ad il
los qui dicuntur mediatorij: qui pro
pter culturā recipiūt certā portionez
fructuum: naz eis possunt cōicare q;
tum oporteret propter culturā 7. hu
iusmodi rationem. Idem intelligen
dum est de nutricibus 7. similibus q;
si a dño recederēt nō haberent vnde
viuerent. et. e. si vere. Ibi etiā in
predicta decretali excusant: q; cuz ex
cōicatis nautis cōueniūt d' m̄ s; m̄ s; m̄
cōtra saracenos. 16. excusantur pa
tres 7. dñi participādo cuz suis filijs:
aut seruīs excōicatis: qdē simp̄r. s; 3.
Tho. in. 4. di. 18. s; in his in quib; s;
obligati: quia sicut inferiores obligā
tur ad obsequiū superiorz: ita superi
ores ad puidētiā inferiorz. Rai. m̄
7. Guil. 7. Goff. 7. Hosti. dicūt q; tūc
est tenere q; nō excusantur tales: quia
tenebātur eos corrigere. 27. q. i. de fi
lia. qd' videt verū quando ex defectu
ipsoz: q. s. nō conexerunt incidere
in sūam: vt permanent in ea. S; vbi
per eos nō stetit: 7. instant vt querant
absolutiōz: h; locū qd' dicit Tho. 2.
s; m̄ Hosti. seruīs mercenarijs possūt

comunicare conductores eorum: ubi
sine magno incommodo eos vitare non
possunt. Et idem de socijs habentibus
aliquid coe: alii autem non possunt
comunicare. Concordat Ber. 8. ar.
miger vel serviens militi s. Guil. ex
cusat coicando ei: non autem comunica
do cum excoicatis cum quibus dominus coi
cat. 9. vasalli cum teneantur reddere tri
buta pensiones suis dominis excoicatis non pec
cat cum eis coicando: sed soluatur in propria per
sona s. Guil. Adhuc tamen Dominus dicitur h. va
sallis qui cum sint absoluti ab obsequio si
delitatis: quod diu eorum dominus est ex
coicatus debent ab eo abstinere. 15. q.
6. nos sancto. 4. excusat huiusmo
di participationem res ignorata: ut
dicitur d. i. ignorantia facti probabilis
s. Guil. extra de de. ex. mini. aposto
lice. Sed ignorantia iuris non excu
sat: nisi illos quibus ius licet ignorare
ut sunt pueri nondum voti capaces
Dicitur autem ignorare quis factus
ut quia non constat ei: quod ille fecit tale
quid: puta quod clericum verberauerit
quod nec ipse vidit: nec est fama ita publi
ca quod omnino debeat credi. Nam si ab ad
uersario auditum vel leui fama: non de
bet sibi de hoc formare conscientiam
ii. q. 3. non solum. Si vero est publica
fama: vel auditur a fidedignis quod ali
quis sit publice excoicatus: vel quod no
torie aliquid fecit propter quod incidit in
excoicationem: debet vitare et inquirere
veritatem si non plene sciat: et interim eum
vitare: et in occulto et in publico: do
nec fuerit certificatus s. Guil. Item
si audiri aliquem excoicatum publicari
parisius quod postea inuenio bononie
sed quod dixerint quod debet vitari ubicumque
aut s. Guil. potest benigniter dici. s. q. si

possunt facere probare excoicationem
puta per testem vel instrumenta te
neor vitare alii non: nisi in illa dioce
si. Item si audiri aliquem excoimu
nicari: vel vidi incidere in factum da
natum per excoicationem: et exinde
non vidi eum nisi post annum s. Guil.
si ille est talis homo quod credimus esse ti
moratus: et qui tunc seruabat excoica
tionem non modo seruatur: possum vi
dere eum absolutum. Si vero non est talis
debeo vitare: si occultus est occulte
6. q. 2. si tamen. et c. se. Si manifestum pu
blice: nisi mihi constet de absolute
Ita si prelatus vel sacerdos dicat mihi
quod vidit parochianum suum aliquid facere
tempore propter quod incidit in excoicationem: non est
autem istud publicum: siue credam: siue non
credam illud non teneor vitare illud
vitare. s. q. tum ad excoicationem minor
excois. Et multo minus vitare non te
neor si dicat mihi alius s. Guil. Si
tamen prelatus vel episcopus diceret mihi: vel ali
us de suo subdito quod esset excoicatus
denunciando mihi s. Guil. et casus est talis
de quo solet fieri excoimunicatio: de
beo credere et illud vitare. Si autem dicat
omni locutione non teneor. Ita si audiri ab
episcopo excoicato de sua excoicatione: et h
in confessione s. Guil. non teneor vitare.
Item Hostiensis. Si vero ex confessione s.
omnes doc. debeo eum vitare: sed in oc
culto solum: nisi sit publice excoica
tus. Item si scio habitu aliquem esse
excoicatum: actu autem hoc non aduerto
et sic ei coico subito s. Guil. non incido
in excoicationem nec pecco. Ita si dubi
tatur de excoicatione aliquorum: et dubita
tio talis preedit sententiam iudicij: puta quod
nondum est declarata per iudicium plenus
non sunt vitandi. si post concordem

iudiciū determinationē adhuc am-
biguū sit: standū ē magis siue iudi-
cā: et illi sunt vitandi s; Tho. i. quol3
Quanto excusat necessitas: taz excōi-
cati q̄ participāti: vñ peregrini via-
tores et similes in necessitate constitu-
ti licite p̄t recipere ab excōicatis s;
Inno. et Hosti. ii. q. 3. qm̄ multos. Si-
militer excōicatis p̄t aliquid dari
cā humanitatis s; m̄ G. i. i. sustentati-
one. qñ. i. indigent: nec est expectāda
ultima necessitas. Et si excōicat' pe-
tat hospitiū nō tenet' expectācie q̄ sit
ab omnibus alijs repulsus: intelligit'
tñ q̄ ad necessaria vite: sec' si peteret
alia vtēilia: vt fossorū vñ securiz: et
h'i. Itē si quis vocatur a iudicib' ex-
cōicatis sub quorū iurisdictione ē: vt
stet iuri: vider' esse casus necessitatis
Et similiter si coram eis conueniunt
iniuriatores suos: s; m̄ G. i. l.

In qbus casib' cōicādo cū excōi-
catis incurrat' minor excōicatio.

Ca. 83.

Etra predictos casus phibe-
tur in iure. ii. q. 3. cū excōica-
to. et c. sequētib' participa-
re cū excōicatis i his que i isto vñ cō-
tinentur. Os. orare. vale. cōio. mensa
negat. als. minori excōicatio incurrit'
Primo quidē nō d; participare cū
excōicatis maiorū i locutiōe. vbi nō
s; m̄ G. i. q̄ familiaritas: vñ pudor vñ
scandali timor non excusat partici-
pantē cū talibus in locutione: vñ als
i casu nō cōcesso. Item nō l; lras ex-
cōicati recipere: vñ ei mittē nūcios: vel
lras: nisi in casu in quo liceret ei loq'
s; m̄ G. i. a. Hu. Itē sigs munus rece-
pit ab eo sciēter: q̄uis non debuēit

recipere: tñ nō tenet' reddere: sed de-
bet ex consilio pauperibus erogare:
vel excōicato remittat ad sui ruborē
s; m̄ G. i. l. et nō debet quis partici-
pare in salutādo: alias qui salutat ex-
cōicationē minorem incurrit. idem
si resalutat salutantem: et si assurgat
vel reuerentiā exhibeat q̄ excōicato
aut inclinet se salutanti: aut moneat
labia quasi resalutans: cū tñ nil dicat
s; m̄ G. i. l. nō incurrit excōicationē: cū
pene restringende sint: de p̄. di. i. s.
pene. Itē cū ei scribit' nō ē salutādus
s; loco salutationis dicēdū spm̄ p̄i
lij sanioris. Si aut' salutat' p̄t rñdē:
Deus emendet vos et huiusmōi. 3.
phibet' orare cū excōicatis: vñ si ex-
cōicat' intrat ecclesiā et ibi se firmat:
ali; tenentur exire vñ pcurare q̄ exeat
si manifestū ē eū esse excōicatum s; m̄
Rai. ii. q. 3. sicut apostoli. Si vero ē
occultum: tunc illi qui sciunt exhibēt
secrete et caute: ita q̄ nō sequat' ma-
nifestatio eius si p̄t: alias nō exhibunt
6. q. 2. si tñ. Occulte excōicatus oc-
culte debet moneri vt exeat. Si aut'
excōicatus est in ecclesiā nō cā orand'
s; p̄ alio negotio: nō video q̄re i eadē
ecclesiā orare nō possim: vt ait Inno.
Circa officiū vero misse nō s; Rai.
q̄ si excōicatus intrat ecclesiā iā mis-
sa incepta: si occulta ē ei' excōicatio nō
d; sacerdos dimittere missam. et q. i.
nihil. Si vero est manifesta moneat
eū publice vt exeat. Si vero nō vult
exire nec cōmōde p̄t facere expelli:
et sacerdos nōdū inchoauit canonez
deb; dimittere: et c. 4. q. i. omnes qui.
Si vñ p̄t q̄ ille eccl'az itret: vñ p̄t q̄
sacerdos eum videret iam canonem
inchoauit debet sacerdos pcedere in

officio simul cū eo qui assistit ei tñi. alij. n. omnes debent exire si excōmunicatus non erit ipse de quo cōit sciunt ita tamen q̄ finito canone et sumpto sacramento anteq̄ dicat post cōio moneat illum q̄ exeat: d. conse. vi. 2. relatum. Concor. Hosti. et Hoff. q̄ si non vult exire potest sacerdos eum eijcere: etiam si clericus sit: et si nō potest eijci in sacristia rediens dicat orationem et post cōionem que restabat Item f3 Tho. in 4. d. 13. Pro excōicatis orari potest: quous non inter orationes que pro mēbris ecclesie fiunt: et tamen fructum non percipiunt q̄ diu in excōmunicatione manent: sed oratur vt detur spiritus pñie eis: vel ab excōicatione absoluant. 4. p̄hibet participare cū excōicato i mēsa: sed si hospitatus suz in domo aliqua ad mēsa: et superueniat et ingerat se excōicat? f3 Guil. si est publice excōicatus surgere teneor n̄ obstat cuius cūq; scādalo. Si vō ē excōicat? occulte et nō possū sine ei? nō in teneor surgere. Itē superueniente publice excōicato nō teneor exire d. domo: imo ēt et si scirem aliquem publice excōicatū receptū esse i aliqua domo possuz ibi hospitari: si tāte capacitatē sit loc? q̄ possum eius cōione vitare: nā licet mihi cū excōicato i eadē camera comedere: f3 n̄ i eadē mēsa: similiter nec in eodē lecto iacere. q̄ si veniā inuitatus ad aliq̄ festū vel cōiuiuiū: et inuenio ibi aliquē publice excōicatū teneor recedere: nec debeo ibi epulari: sed deat ad aliā mēsa: q̄ oēs tales cōuenientes ad festū: vel cōiuiuiū sunt inuicē cōicare dicēdi sūt f3 Guil. Itē si quis amico suo excōicato venienti co-

medere ad domum suam dimittit ei domū et clanes et permittat eum comedere separatim in domo sua: si h̄ faciat in fraude: vt sic eū nō offendant sed fauorem eius acquirat incurrit minore excōicationē. Si autem facit q̄ timet ne forte ille vim inferat: non incurrit. Item si facit hoc causa humanitatis: quia si putat eum indigē hospitio vel alimento. et de hoc facit protestationem non incurrit. Guil. 5. p̄hibetur cū excōicatis haberi cōio. si alijs etiam actibus humane conuersationis: et precipue actib? legitimis vnde nō debet quis facere aliquem actum cū excōicatis: tenet tñ p̄tractus inuitus cū talibus: si ipse cōtrahens n̄ obligat se ad cōicandū cū excōicatis vt si quis vendat et tradat re excōicato et statim precium recipiat. Si vō obligat se ad cōicandū cū excōicato in casu n̄ concesso: nō tenet p̄tractus: vt si promittat: vel etiā iurat q̄ vendat ei aliquid vel locabit: hoc fm Rai. f3 Inno. dicit q̄ omnes contractus ini ti cū excōicato etiā scienter et durate excōicatione tenet: et ex ipsis agit. Excōicatus. Sed ipse excōicatus agē nō poterit pro tali cōtractu: nisi post absolutionē: q̄d verū ē. Idem Guil. Itē cū qs iurat soluere alicui i certo termino: et interim ille excōicatur f3 Rai. nō deberet sibi solui: dum stat i excōicatione: f3 deponi illud debitū i ede sacra. Inno. tñ dicit. Cōsulim? tali q̄ detinā et seruans tenetur seruare excōmunicato vt p̄misit. ii. q. 3. quoniā multos. et hoc videt verius. Item si quis recipiat mutuum ab excōicato: vel conducit aliquid ab eo p̄ precio reddendo tēpore excōicationis

ipsū precium vel mutū quo ad ciuilem obligationem ex qua actio nascitur: et potest peti non redditur nisi p^o eius absolutionem; obligatur tamē ei quo ad naturalem obligationem. **Doct.** Item si presbyter locauit operas suas alicui domino dum ipse dñs eēt excoīcatus: non valuit locatio. **Sec^o** si antea: sed non poterit ei seruire i diuinis i excoīcatione permanētū. **Do.** Itē si quis vēdat vel emat a seruicte excoīcato noīe excoīcati nō ē hēdū cuz eo sic nec cū excoīcato. **Guil.** Ad q^o ille q^o incidit i excoīcatōz q^ouis p^o fuerit cū aduersario vel satisfecerit de iuria: et si vadat p^o absolutione: vel ēt si nōdū sit denūciat^o cū tñ manifestū sit b^o eius excoīcatōe d^oz euitari q^o usq^o sit absolutus: extra. e. cuz desideres. fm Ra. imo etiā si iurass^o stare mādato epī aū absolutōz: tā episcop^o q^o alij ei cōicantes incurrunt minorē excoīcationem: etiam si fuit ab ipso epō excoīcat^o. Non enim potest ipse cōicare tali: nec dare licentiam alicui cōicandi quin icadat i minorē excoīcationē: ex. e. nup. xi. q. iij. excoīcatos. Per hoc autē q^o papa salutat aliquē vel participat nō itelligit^o absolvere vt i cle. d. sc. ex. si sūmus. Excoīcatō autē minor: et a iure et ab hoīe fert^o. a iure p^omo qdē p^opt^o participatiōz cū excoīcatis maiorē vt dictū ē. 7° p^o sacri legio. xvij. q. iij. miroz. 3° p^o notōia fornicatiōe p^ocipue clericis: ex. d. cohabitata de. et mu. v. f. a. 4° p^o simonia etiam occulta in ordine suscepto: ex. d. simo. tanta. s. hodie icurrit maior excoīcatō et pape referuat^o absolutio: vt habes. s. 5° cum quis recipit ecclīaz d^o manu laici et sic eam tenet. xvi. q. vij.

figs deiceps. 6° fm quosdam cum in bello iusto exercz artē balistarum s^o christianos: ex. d. sagit. artem. 7° i dissidētib^o pauperū op^oforib^o manifestis raptorib^o public^o vsurarijs: et meretricib^o: q^o large dicit^o excoīcati inq^o tū oblatiōes eoz ad altare nō recipiuntur. 8° in illis quib^o negat^o ecclesiastica sepultura: et q^o morit^o i tomeamēto q^o priuat^o eccle. sepultura ēt si penituerit. Et idē pōt dici d^o eo q^o nō confitetur semel in anno: vt d^o ex. d. pe. et re. ois. **9°** in quolibet notorio peccatore di. 64. illud. et d^o secreta. di. z. p^o dilectione. Ab hoīe autē fieri pōt minor excoīcatō: vt epō et q^o inferiori iudice ecclesiastico: ex. de offi. oz. cū ab ecclesiāz: et h^o siue p^o otumacia. s. q. z. p^onti. siue p^o alijs culpis. Itē siue simplicit^o vt d^o pe. di. i. in actione. siue ad tēpus di. 86. c. tanta.

De effectu excoīcatōis minoris.

Et autem effectus principalis excoīcationis minoris quia talis remouetur a participatione sacramentorum: et si se imisceat peccat mortaliter: non tñ incurrit irregularitatem: etiam si celebrat peccat: etiāz conferendo sacramēta seu ab eo collata non carent virtutis effectu: nec phibetur eligere: nec ea quē rōne iurisdictionis sibi opetāt exercē: si talis tñ sciēter elect^o fuerit ei^o electio erit irritāda: ex. d. de. ex. mī. sic celebrat. Tal^o ēt fm Guī. ē separāt^o ab osculo pacis qd^o dat^o i missa qd^o ē quasi loco cōio: nis: nō aut^o hor^o dicēdis cū alijs. Itē. 3° q^o excoīcat^o minori sacramēta cōferēdo peccat: s. subditi nō phibēt^o a rēceptiōe s. ipse cōferēdo se maculet. **Doct.** dicit q^o cōferēdo nō participat q^o

nō cōfert ad suā vtilitatē sed aliorū
 dī ei participare partē capere: et sic
 vī pphēdi vtilitas ipī participantis.
 Jo. d. li. vī tenē i plurib⁹ loci q̄ excoi-
 catio mīor separet a picipatōe passi-
 ua tñ sacroz. s. q̄ talis n̄ pōt scāpere
 sacra aū absolutionē. cū eo. pcor. De.
 d. pal. in. 4. d. i. 18. Dicit ei q̄ minor ex-
 cōicatio excludit a participatiōe sa-
 cramentoz: n̄ a participatiōe diuinorū.
 vñ q̄qd alij dicāt licite p̄t missā audi-
 re et osculū pacis accipere: et ecclīaz offi-
 ciare: dum tñ nullū sacrm̄ percipiat
 nec matrimonii nec aliud nisi prius
 absolut⁹: et qd̄ Guil. dicit d̄ osculo pa-
 cis. R. q̄ iō osculatio pacis et panis
 bñdicti datio successerūt loco cōiōis
 vt indigni n̄ admitterent ad ista.

**De absolutione a minori excom-
 municatione.**

Absolutio autē ab ipsa excoi-
 catione minori fieri p̄t a p̄po
 sacerdote: et. c. nup. Et dicit
 p̄p̄ sacerdos q̄ illū pōt absolvere a
 peccatis quicq; sit. Ab alieno autē q̄ il-
 lū. s. n̄ p̄t audire n̄ p̄t absolui f̄z Hos.
 et Tho. et alios. si ē ip̄e sacerdos p̄p̄-
 us ēēt excoicat⁹ excoicatōe minori p̄t
 nihilomin⁹ absolue talē: et. e. duobus
 Excoicat⁹ autē maiori si se igerat cōi-
 oni aliorū peccat fm̄ Rai. et si i cōtē-
 ptū h̄ faceret mortaliter: d̄z q̄q; et ali-
 os excoicatos vitare fm̄ Do. nec per
 p̄stōez p̄stātie factā d̄ q̄ habet. j. tolli-
 tur qn̄ ip̄e excoicat⁹ d̄beat se s̄trahē
 a cōione fidelīū i diuinis et ex. Et nō
 f̄z De. d̄ peru. et d̄ sc. ex. sup. c. ingiti-
 onis. q̄ si plat⁹ p̄cipit subdito q̄ cele-
 bret excoicato p̄nte quē subditus scit
 excoicatus: p̄lat⁹ vō mādās: et alij si
 d̄ ei⁹ excoicatione ignorant. s. subdit⁹

i hoc ip̄e parebit plato et sic celebra-
 bit. p̄testari d̄z tñ celebrās illi quē ex-
 cōicatus scit q̄ n̄ irēdit cū illo celebra-
 re f̄z cū alijs excoicatis. Idē dicit q̄ cū
 scio aliquē excoicatus quē vitare tene-
 or ēt i publico n̄ teneor illi cōicare ēt
 ad mādātū ecclesie: f̄z pot⁹ debeo pa-
 ti excoicatos. Si vō p̄ certo nescio: f̄z
 p̄babiliter credo: in tali casu p̄ me solū
 illi nō cōicabo: f̄z ad petitorū alteri⁹ vi-
 tare n̄ teneor. Ad diligēt q̄ l̄z f̄z iu-
 ra cōia excoicati etiā nō denūciati de-
 berēt euitari vt dictū ē: tñ p̄stitutio
 nē factā constantie istud extat modū
 ficatus: et in concilio basilienfi anteq̄
 scissuz foret renouata fuit: v̄z q̄ fide-
 les nō teneant tales euitare i diuinis
 et ex nisi fuerint publicati vel denun-
 ciati: excepto casu d̄ iniectōe manūz
 i p̄sōas ecclesiasticas notoria. Et idēz
 d̄ alijs censuris ecclesiasticis. Tenor
 ipsius constitutionis est iste.

**Constitutio Martini. 5. super non
 euitandis excoicatis: nisi publice de-
 nunciatis.**

Item sup̄ ad euitanduz scādala
 et multa pericula q̄ p̄scientijs
 timoratis cōtingere possunt
 oib⁹ christi fidelib⁹: tenore p̄ntiū mise-
 ricordie idulgem⁹: q̄ nemo deinceps
 a cōione alicuius sacroz administra-
 tione vel receptione: aut alijs quibus-
 cunq; diuinis intus vel ex: pretextu cu-
 iuscūq; snie vl' cēsure ecclīastice a iu-
 re vl' ab hoīe gñalit⁹ p̄mulgata tene-
 tur abstinē vl' aliqū vitare: aut iter-
 dictū ecclīasticū obfūare: nisi cēsure
 vl' snia h̄i fuerit i vel d̄ p̄sonā: vl' col-
 legiū vniuersitatem ecclīastice cōitatem
 vel locū certum vel certā in iudice

iure peritus et famosus in vita et salutem
super hoc dixit tale idultu datu non solum
germanicus: sed et omnibus christianis: et
de iure et perpetua: quia ista est non con-
stitutionis nisi renouetur: non fuit autem
reuocata sed confirmata: ut patet. 3.

Explicit titulus secundus de exco-
municacionibus minoribus.

Incipit titulus tertius de interdicto eccle-
siastico. Ca. 84.

Quia interdictum ecclesiasticum
habet similitudinem aliquam cum
exco[m]municacione. Est ei ipsum
interdictum separatio a cer-
tis sacramentis et omnibus diuinis of-
ficiis et ecclesiastica sepultura: ut ha-
beri potest ex decretalibus: extra de
spon. non est vobis. et de pe. et re. q[uod] in
te. Ideo post tractatum de exco[m]muni-
catione nunc agatur de ipso interdicto:
et precipue secundum ea que nominat Jo. cal.
in tractatu quem fecit de ecclesiasti-
co interdicto: ubi multa ponunt no-
tata per Hosti. et Inno. que non habentur
in summis. Conclusio seu determi-
nationes tamen ponendo: et opiniones con-
trarias et rationes: ac multas allega-
tiones circa huiusmodi ibi positas
omittendo causa breuitatis. Primo
igitur sciendum quod sub nomine censu-
re ecclesiastice: ista tria comprehenduntur: ex-
co[m]municacio: suspensio et interdictum: et
vbi. sig. querenti. Et exco[m]municacio quod est inter-
dictum ad laicos et clericos potest extendi:
sed suspensio tantum clericos respicit contra
et ideo postea de ipsa tractabit suspen-
sione: et demum de irregularitate. Con-
ueniunt autem predicta tria secundum Hosti. in
pluribus. Primo quia sicut exco[m]municacio debet
fieri in scriptis continetibus causa ipsa
ita et sententia suspensiois et interdicti: ut ha-

bet et. e. cum medicinalis. li. 6. 2. quia
exco[m]municacio sententia suspensiois et interdicti non re-
leuantur per sequentem appellacionem sed per prece-
dente. 3. quia ligati aliquid sententia debet predicti: nec
eligere nec eligi possunt. 4. quia nullus liga-
tus aliquid predictarum sententiarum debet celebrare
diuina: aliter efficitur irregularis. 5. quia
tales sententias debet precedere monitio. i. cum
fertur ab homine. 6. quia quilibet eorum iurat an-
tequam absoluat non amplius contravenire:
et in omnibus potest fieri relaxatio ad cau-
telam: nisi esset interdictum generale promul-
gatum: quia tunc non habet locum relaxatio ad
cautelam: et. e. p[ro]p[ri]a. lib. 6. 1. quia habet
sententia debet observari per superiores. 8.
quia nullus eorum durat sententia potest testificari
et debet testi. veniens. 9. quia superior non
debet ipsas sententias reuocare vel denunciare
nullas: vel de ipsis aliquid disponere
nisi vocatis partibus. 10. quia illi qui per
uilegium sunt recepti in proprios et spales
romane ecclesie: vel apostolice sedis fili-
os: per hoc non esset excepti: tamen sic excepti
nec exco[m]municari: sic nec interdici: nec suspen-
di possunt ab alio quam a romano pontifice:
vel legato debet latere: et vbi. sig. c. i. li. 6.
Idem Jo. cal. excepto primo que non possunt
differunt autem ista tria in his. Pri-
mo quidem quia exco[m]municacio et suspensio
per se feruntur in singulares personas. Et
exco[m]municacio quidem in clericos et laicos
suspensio vero in clericos tantum. Interdictum
autem fertur in loca propria: vel contra vniuersi-
tates et collegia. Interdictum tamen etiam
in singularem personam fertur: si non
ita propria. 2. quia cum suspensio et interdictio
participari possunt in alijs omnibus: exceptis
sacramentis certis et diuinis officiis: non
autem cum exco[m]municacio: ut dictum est. 3. in tra-
ctatu de exco[m]municatione. 3. quia effectus
sententie exco[m]municacionis late non potest suspensio: sed effectus

aliarū sic. **1.** quia episcopi non incurrunt aliq. sūam excois: vel interdicti prolatam ab homine v. iure: nī si specificē exprīmantur: extra d. sen. ex. quia periculōsum. li. 6. quod pūi legū non habēt q̄tuz ad excoicatioz. **2.** q̄ iterdictū gūale loci nō pōt ad cautelā relaxari: s̄ bñ ab excoicatioe et suspēsiōe ad cautelā quis potest absolui. **3.** q̄ iterdictū gūale in locū pferri nō pōt sine līna pape spālī p debito pecuniario: s̄ bñ excoicatio et suspēsiō: ex de appel. p̄terea. bec Jo. cal. De ipso q̄ quatuor videnda sunt. Primo a quo feratur. **2.** contra quem feratur. **3.** quis sit eius effectus. **4.** quomodo ferat: et quō poſtea tollatur: vel relaxetur.

De interdicto generali.

Ca. 85.

 Sciendum ergo primo q̄ interdictum fertur a iure et ab homine et ab utroq; et quicquid interdictum est generale: quicquid speciale et quicquid etiam singulare. et generale quod dem dicitur quod fertur d. regnum pūiciā civitatē castz vel villaz vniūsitatē vel collegiū et huiusmodi. Generale interdictū fert a iure i his casib; et huiusmodi. Primo si collegiū vel vniūsitās civitatis vel loci cogit ecclesias vel ecclesiasticas personas solvere guidagia vel pedagia: vel ab ipsis ecclesijs: vel ecclesiasticis psonis exigit vel extorquet pro ppijs rebus quas non cā negociatiois deferūt h ipso sunt interdictū: de censibus. q̄. q̄. li. 6. Jo. cal. et addit tū iste casus nō est receptus nec servat: l; postea sancitū fuerit predictas penas et alias d. nī

parcētes debere p̄dici publicari in cle. e. ti. p̄senti. sed cōiter ista opinio non tenetur: quia et si d. lege dicat q̄ confirmatur cum more v̄tentiū ap probatur: et ppter cōtrariā consuetudinē abrogatur: di. 4. §. leges. Non sic d. sūa excoicatiois que subito trahit secum suū effectū. ibi etiam dicit in illo. c. q̄. q̄. vbi fertur talis sentētia contraria consuetudine non obstante. **Secundo vniūsitās que domos locauerit vel conductas habere permiserit alienigenis vsurarijs in terra sua ad exercendū fenus: d. vsur. c. lib. 6.** **Tertio vniūsitās que re p̄salias contra personas ecclesiasticas concedit v. concessas ad illas extendit: nisi id reuocauerit. j. mensem a tēpore concessionis vel extensionis d. iniur. et dā. dā. et si pignoratione. li. 6.** **Quarto est ciuitas interdicta q̄ officiales talis ciuitatis i qua debz romani pontificis electio celebrari vel representantes ipsam ciuitatem non seruauerint ea ad que tenentur p de cretalem. vbi periculum. de elec. li. 6. vel fraudem in eis: vel circa ea commiserint.** **Quinto interdicta est ciuitas que nō p̄ter vrbem que consensit dando consiliū vel fauorem occidentibus vel percutientibus cardinales sancte romane ecclesie: vel q̄ infra mensem delinquentes in huiusmodi prout enormitas facientis exegerit: et ei facultas affuerit non punierit: de pen. felicis. in fi. libro. 6.** **Sexto interdicta est ciuitas que episcopum propriū iniuriōse vel temere percusserit vel ceperit: v. bannierit: vel hoc fieri mandauerit: vel consiliū in his dederit: vel fauorem.**

vel hoc faciente defensorit scienter
vt in de. de pe. si quis suadente. casus
alius decre. clericis. de emunitate ec
clesia. monat? e p de. quonia. e. ti. Jo.
cal.

De interdicto speciali.

Ca. 86.

Interdictum speciale est cum inter
dicitur aliqua ecclesia: ac et
cum interdicitur oēs ecclesie
vnius ciuitatis vel puincie: qz et si nō
in illis ecclesijs: tamen in alijs locis il
lius ciuitatis extra ecclesias possēt ce
lebrare diuina et audiri ab hominib?
loci ipsius. Et h? interdictū spēale. s. 3.
aliquā ecclesiā reperit in iure in his
casibus. Primus ppter iniuriōsū ho
micidium in eo perpetrātū: vel iniu
riōsum sanguine alius effusum in eo.
Secūdus cū ppter effusione humani
seminis studiose pcuratā est polluta.
In his ei duobus casibus ecclesia est
ita interdicta q ante recōciliatōz nō
debent in ea diuina officia celebrari:
de conse. di. i. si motum. r. c. ecclesijs.
Tertius qñ ppter discordiā patronoz
eps claudit ostia ecclesie: et tollit in
de reliqas: et precipit vt nullus in ea
aliqō sacz ministeriū celebrz: donec
ad concordiā redeāt d iure pa. c. i. r.
z. Hō nī proferens sentētiā interdicti
Quart? si ecclesia fuit simoniace con
secrata non debet in ea celebrari.
Quintus si pncipaliter p questu non
p diuino cultu fuit cōsecrata: d p se.
di. i. si quis basilicā. Sextus nō debet
in ea celebrari. i. q. 4. ecclesia. si eccle
sia est consecrata sine licētia epī dio
celani: d conse. di. i. precepta. Septi
mus si sine reliquijs vl in loco def
to et nunq̄s habitato fuit dedicata: de

p se. di. i. placuit. In oibus tñ his casi
bus: q̄uis in tali ecclesia d iure cele
brari nō debeat: p trariū faciētes. i.
celebrantes n sunt irregulares: qz nō
est exp̄ssū in iure: vt de sen. ex. is q.
li. 6. Sz si eps p aliq̄ causā d p̄dictis
sp̄alit ecclesiā iterdixit tē celebrās in
ea pñ ē irregularis. Jo. cal.

De interdicto singulari.

Ca. 87.

Interdictum singulare est cum
interdicitur alicui p̄sone singu
lari diuina officia et ecclesia
stica sacramēta: vel vniuersalit vl par
ticlarit q ad aliq̄ ipoz sacramētoz
vel officioz: vt de offi. dele. ex litteris
et d p̄u. c. i. r. c. epoz. li. 6. et d tpe. or. vl
non ē. r. c. litteras. et di. 50. placuit. et d
cor. vicia. significauit. et istud pōt etiā
dici suspensio. vbi primo nō q inter
dictus ab aliquo actu respiciente di
uina itelligit? interdictus ē ab omni
alio q includit in illo: vel q sine illo.
terdictio exercēi nō pōt: ex de appel
solicitudine. vñ interdictus ab officio
sacerdotali non d̄z exercere officia: q
pprie ppetit sacerdoti. Sec? si soluz
altaris ministerium sit ei interdictus
et interdictus a sacerdotali officio nō
potest exercere pontificale: qz ponti
ficale sine sacerdotali exerceri n̄ po
test: de excess. p̄ela. ex litteris. Et ea
dem ratione interdictus ne promo
neat ad inferiores ordines nō potest
pmoueri ad maiores: vel interdict? i.
suspēsus ab exercitio inferioris ordi
n̄ pt exercere actū superioris: qd sine
exercitio illius inferioris exerceri n̄ pt
secus si sine illo exerceri pt: sic ē in
terdict? vel phibitus a maiori nō itel
ligitur phibitus a minori: quia i illo

maiori n̄ includit. h̄ pbat. 95. di. illud
2. 13. q. 2. quæsta. 2. nota q. ep̄s suspē
sus vel interdictus a pōtīficalibus: si
exercet offm̄ sacerdotis etiā a ponti
ficalibus n̄ ē irregularis: s̄ si exercet
aliquid qd̄ p se spectet ad offm̄ ep̄ale re
spectu p̄secrationis ep̄alis: siue cū mis
sa: vt cōsecrare ordinare: vel sine mis
sa: sicut confirmare in fronte est irre
gularis. 3. nō q. sacerdos cui interdi
cta sunt sacerdotalia: si cōficiat corp̄
christi sine missa est irregularis: d̄ cle.
ex. mi. c. i. ex cōicatus tamen minori ce
lebrās sciēter: l̄ peccet mortaliter nō
tū incurrat irregularitātē. Itēz nō q.
a iure interdictus ingressus ecclesie
i casibus d̄ sen. ex. sacro. 2. e. ti. c. i. lib.
6. 2. e. li. d̄ censi. exigat. 2. 17. q. 4. si quis
deinceps. fm̄ cōmunem opinionem.
Itē q. celebrāt sciēter: seu alias parti
cipāt i diuinis p̄ntibus publice ex cōi
catis vel interdictis: vel illos admittūt
ad ecclesiasticā sepulturā: eis interdicti
tur ingressus ecclesie: donec satisfice
rūt ad arbitriū ei? cui? s̄nia cōtēpserūt
d̄ p̄uile. ep̄oz. li. 6. Archi. tū sup̄ isto. c.
dicit q. intell̄r de ex cōicatis ab hoīe
vel interdictis: qd̄ pbat p̄ tex. illum q.
dicit: donec satisfecerit ad arbitrium
ei? cui? s̄niaz p̄tēpsit. Sed admittentes
ad ecclesiasticā sepulturā sciēter sūt ex
cōicati p̄ decre. eos. d̄ qua habes. d̄ d̄
ex cōicatione. Si aut̄ talis cui est iter
dictus ingressus ecclesie ab hoīe v̄l a
iure i gerat se diuinis i ecclesia agens
i off̄o suo sicut p̄us: est irregularis d̄
sen. ex. is. g. li. 6. S̄z si ex ecclesiā: pu
ta s̄b diuo vel sub tentorio: vel in do
mo p̄pria ingerat se diuinis non ē ir
regularis vt ibi d̄r in glo. 2. ratio ē qz
dictū limitatū fm̄ suā limitationē d̄z

intelligi. 43. di. sit rector. Limitat̄ an
tem hec pena cum. s. celebratur in ec
clesia: ergo non habet locū si extra ce
lebratur: ar. de pe. di. i. 8. pcne. Si aut̄
talīs celebrat in oratorio qd̄ p̄strui n̄
potest sine diocelani licentia: d̄ p̄uile.
auctoritate. li. 6. Si stricte ē oratoriu
ita q. non ecclesia non est irregularis
Sed si celebrat in ecclesia non conse
crata que proprie dicitur basilica est
irregularis. satis est ei q. auctoritate
pontificis sit dedicata: de conse. di. i.
nemo. Itēz p̄sbytero celebrāte mis
saz in ecclesia: si subdiaconus cui ē in
terdict? ingressus ecclesie dicit episto
lā ex ecclesiā in illa missa: vel diacon?
euāgelii: sic interdictos tales. s. s̄bdia
conū 2. diaconū puto irregulares fore
qz vnū ē offm̄ qd̄ tū in ecclesia princi
palit̄ celebrat̄ cui cooperār̄ i actu si
bi phibito. di. 50. sigs viduā. P̄sby
t̄ v̄o si celebrās i ecclesia admittit sciēter
dictū subdiaconū: vel diaconū ad le
ctionē epistolę: vel euāgelij: et ex ec
clesiā ē irregularis qz participat i cri
mine crioso: d̄ sen. ex. nup. 2. c. si cōcu
bine. imo v̄l tale p̄icipiū factū eccle
sia p̄ p̄xime d̄ca. s̄z ecōuerso: si s̄bdia
conus cui ē interdictus ingressus eccle
sie dicit epistolā i ecclesia i missa quā
sacerdos celebrat ex ecclesiāz irregu
laris ē: qz i ecclesia vere 2. de facto id
fecit: 2. sic i loco phibito: d̄ se. ex. is. g.
li. 6. Et idē d̄ceduz est de diacono in
tali casu dicte euāgelij. P̄sbyterū
aut̄ talē celebrātē ex ecclesiā n̄ audeo
dicere irregularē: qz l̄ videat̄ parti
cipare i culpa cū ministris: tū n̄ ē di
gnū q. p̄ncipale v̄l digni? trahat̄ ad
accessoriū: vel min? digni? 2. satis ē q.
i hoc dubio hoc nō ē expressū i iure.

Itē talis cui ē interdictus ingressus eccle-
sie: quis sit phibit? p h a celebratōe r
et ab auditōe diuinorū i ea s3 Jo. an.
p t n n solū p ecclesia trāsire p factis
suis fm Inno. s3 et potest in ecclesia
orare i tpe i q diuina n celebrant in
ecclesia. i. q. i. q studet i fi. Jo. cal.

De interdicto qd fit ab homine.

Ca. 88.

Item ab homine potest fieri
interdictum r generale r spe-
ciale r singulare r per dele-
gatum r subdelegatum: de offi. dele.
sane. quod ē planū si in litteris dele-
gat est clausula consueta. s. dīctōes
p cesurā ecclasticā cōpescēdo: de v.
signi. querēt. Item si simplr dat est
sine dicta clausula: tunc enim maxie
vbi hoc ē expressū in iure hanc penaz
poterit iponere: d offi. dele. d causis.
Itē pferē p ordinariū. epm d eos
q sunt sue iurisdictionis: nō d3 suspē-
dē seu interdicē clericos vl eoz eccle-
sias perpetuo vel ad longū tps nisi
d consensu capituli: r hoc maxie qn pce-
dit ex offi. suo: s3 regulariter r d iure
r d consuetudine snia pastoris solius
tenēda est r timēda. z. q. 3. c. i. Item
electi cōfirmat? liz n psecrat? interdicē
pōt qz hoc ē iurisdictionis: ex de elec.
trāsmisā. Itē r iferiores patus habēs
iurisdictionē ordinariā interdicere pōt
sibi subditos: ex d p sue. cū iter vos. r
d offi. ordi. cū ab ecclesiāz. vbi nōt q
r qn iferiores ab epis habeāt ordina-
riā iurisdictionē. Itē sede vacante ca-
pitulū pōt interdicere: extra d maio. r
obe. c. his q. Itē p mulierē etiā prela-
tā nō pōt pferri interdictū: vt pōssaz
abbatissā: qz hoc pūnet ad potestates

clauium: de pe. r re. nona.

Cōtra qs possit ferri snia iterdci.

Ca. 89.

Quantū ad 2^m pncipale. s. 3
quē ferat iterdictū. Sciēdū
q pūlgat r pūlgari pōt d
māres r feminas: clericos: laicos: re-
ligiosos pūatos pīatos: r rectores: no-
biles r plebeios: cuiuscūqz sit etas s3
q sit capacez penaz: cōtra et collegia
r vniuersitates: d ecclesias villas ca-
stra ciuitates r regna. r dicit Jo. cal.
q pferēs sniaz iterdicti r superioz ei?
si violat sniaz ipsa credit ec irregulari-
res: qz hac irregularitate ligatur a ca-
none: d sen. ex. his q li. 6. de consti. c. i.
r vlt. Itē si pferēs sniam nō seruat in
terdictū: forte nō male diceret q alij
nō tenētur seruare: ar. decre. petitis.
de pui. s3 illa decretalis loquitur cū is
p q. i. ad cui? qrelā: r i cuius fauorez
latū ē id nō seruat. qd non ē ad casuz
aliū extēdēdū: cū videat p modū pri-
uilegij licet corpore iuris clausi ema-
nasse. Q aut iuris priuilegia casus
suos non excedant pz de pui. sane. et
si sint corpore iuris clausa. Et ibi nōt
hosti. Ex qbus seqtur q pferēs iter-
dictuz celebrans in ecclesia ab eo iter-
dicta est irregularis: r pcosequēs alij
non excusantur. l3 ei mala superioz
trahuntur frequenter a subditis i ex-
emplum: de no. ope. nun. cum ex iū-
cto. non tamen per huiusmodi subdi-
ti excusantur a pena iuris. xvi. q. i. i ca-
nonibus. Item si proferens. interdi-
ctum nō seruando interdictuz ab eo
positū i aliquo loco: p hoc nō itēdit
illud relaxare: ita q ipse pferēs. h. d.
Tūc nec subditi: nec ipse pferēs esset
irregularis. Sublato eniz pncipali

cessant omnia accessoria. Cū g̃ rela-
ratio loci interdicti nō habet certam
formā: satis fuit q̃ proferēs dixit q̃
intendebat relaxare: sed vbi pferens
hoc non dixit: licet in mente gereret
relaxare: nō putare ipsum et alios nō
seruantes esse irregulares: quia sicut
verbaliter lata sunt sūta iterdicti: ita
verbo debet fieri relaxatio: d̃ re. in. c.
i. hoc vez: preterq̃ in papa qui non
subiacet legibus. ff. de le. princeps. vñ
si in mente gerit interdictū relaxare:
l3 verbo nō exprimat: postea ibi cele-
brantes non essent irregulares: si tñ h̃
ignorarent: et celebrant credentes dū
rare interdictū: grauiter peccant: et si
nō sint irregulares. Jo. cal. ¶ Itē si
interdicitur aliqua ecclesia: nec in ca-
pella eius poterit celebrari: nec in ci-
miterio poterit quis sepeliri: si ipsa
capella et cimiteriū sint ecclie p̃dicta
als secus: et. e. si ciuitas. li. 6. Item in
ecclia sp̃aliter interdicta: q̃uis bone-
ficius sit ibi nō baptizari: nisi icōmo-
ditas aliud suadeat: s̃riū tñ faciens:
credit Jo. cal. q̃ nō icurra irregulari-
tate: q̃ a quouis interdicto h̃ est ex-
ceptū. d̃ spon. nō est vobis. Idē d̃ c̃bri
fmate. ¶ Itē i ecclia sp̃alit̃ iterdicta
nō p̃nt celebrari diuina: saluata for-
ma decreta. alma. s. adūcinus. de
sen. ex. li. 6. Ratio ē: q̃ dicta decreta-
lis alma. loquit̃ cū locus interdict⁹
fuerit: et tale appellat̃ g̃nale interdi-
tum. d̃ pe. et re. q̃ in te. sine cōmune
quod idē sonat: bene ad hoc facit de
sen. ex. p̃nti. li. 6. Itē sp̃ale interdictū:
sen positū i aliq̃ ecclia: q̃uis Archi-
dicat non posse relaxari ad cautelaz
si dicat nullū. Jo. tñ mo. dicit s̃riuz.
q̃d fater̃ Jo. an. videri sibi verius: et

etiam placet Jo. cal. quia decre. pre-
senti. de sūta ex. li. 6. loquitur de gene-
rali interdicto q̃d. s. nō possit relaxa-
ri ad cautelam. Secus ergo d̃ sp̃ali
z. di. qualis. Et idem in particulari
vel singulari interdicto. s. persone.
Item et si pro pecuniario debito non
possit fieri interdictum in locum si
ue generale: potest tñ fieri speciale: si
ue contra ecclesias: aliquaz vel aliq̃s
pro dicta causa. Item cum imponit̃
in aliqua ecclesia cessatio a diuinis:
seruata forma decre. de offi. ordi. ir-
refragabili. si quis ibi celebrat: non
est irregularis. Et ratio quia tal̃ ces-
satio imposita non est vera sūta iter-
dicti. Sed si iponat̃ cessatio a diui-
nis g̃nalis. s. i loco ab eo q̃ p̃ntit̃ h̃z
effectū iterdicti: et de hac d̃z intelligi
glo. Inno. nō est vobis. in decretalib⁹
d̃ spon. fm Jo. and. Et hoc placet: q̃d
probat etiam ex de. ex. frequentibus.
de sen. ex. que equiparat genēales ces-
sationes inductas ab eo qui potest ge-
neralibus interdictis: non aut̃ specia-
les. i. certarum ecclesiarum. Jo. cal.
Item si interdicatur vel pmulget̃ in-
terdictū in cōe: populū: ciues: incolas
vel vniuersitatē. i. sub p̃dicti appē-
lationibus: vñ aliquid ipsoz itelligit̃
istud genēale iterdictū: d̃ se. ex. alma.
s. illis. li. 6. et q̃ cū interdicto loco p̃-
pter delictum populi vel ciuium: sin-
gulares persone loci itelligunt̃ g̃na-
liter iterdictē: vt sic dicatur genēa-
le iterdictū: vt i decre. cū i partib⁹. de
vb. sig. Eodē mō n̄ istud d̃z dici g̃na-
le imo et forti⁹: q̃ p̃dictū iterdictū supe-
rius iō d̃r g̃nale: q̃ vniuersitatem vñ
pplz loci p̃lectit̃: s̃ p̃p̃t q̃d vnūq̃dq̃
tale et illud magis. di. 18. c. i. Jo. cald.

Item qñ interdictur clerus alicuius
loci: non ex hoc intelligitur populus
illius loci interdictus: quia hec sunt
diuersa: et conuerso: extra de sen. ex.
si sententia. li. 6. Itelligo autem ap-
pellatione cleri contineri nō solū pmo-
tos ad ordines: sed etiam religiosos
conuersos et conuersas: qui ita sūt ad
ecclesiā translati: q̄ d̄ populo prope-
dici nō possunt. iz. q. i. duo sunt. Jo.
cal. Item cum interdictur populus
alicuius terre singulares persone illi-
us populi: cum sint interdicte: nec in
illa terra: nec alibi poterunt admitti
ad diuina uel ecclesiastica sacramen-
ta nisi in casibus a iure expressis: ex-
tra d̄ sen. ex. si sententia. li. vi. Itē cu-
interdicat terra alicuius dñi itelligi-
tur d̄ ea que ē sua quo ad dñum in-
iurisdictionale: et multo fortius si terra
illi? dñi eēt simplr et absolute ppria.
Itē intelligit de terra quā ab alio iz
in feudū uel emphyteosim: q̄ in illis
casibus ad eum spectat uile dñum
Item intelligitur de terra que p̄inet
ad ipsū dñm rōne dotis uxoris: quia
maritus cōstāte matrimonio est dñs
dotis uxoris. Itē intelligitur d̄ terra
sibi pignozata si proferens dixit: In-
terdico terram quam talis tenet: sec?
si dixit interdico terram suā. Jo. an.
Item si talis dñs cuius terra interdi-
cat h̄z terram in diuersis prouincijs:
uē diuersis locis: si habz eā p̄ parte et
p̄ diuiso: oēs ille partes subiacēt iter-
dicto: s̄ si p̄ diuiso: secus ne in oēs
puniatur: ar. i. q. 4. §. vlt. Et autez po-
stea dñs acquirat nouā terrā tal ter-
ra nō subiacet interdico: nisi latoz sine
expressisset uē intēderet tā d̄ ea quaz
habebat: q̄ d̄ ea quā habitur? eēt. Si

aūt uēdit terrā iterdictā: uel p̄dit ear:
ñ ppter h̄ tollit iterdictū: cum onus
rei transeat cū ipsa: de decimis pasto-
ralis. Nec ei iste ē modus tollendū i-
terdictū qd̄ o3 relaxari p̄ indicē: qui
tñ cessante fraude: et cā interdictū se
facile exhibebat. Jo. cal. Itē si iterdi-
cat ppl̄s: uel vniuersitas collegiū uel
cōe alicuius loci: nō intelligit per h̄
locus ille interdictus s̄m Jo. an. sup.
c. si snia. e. ti. li. 6. q̄ aliud ē interdē-
m loci: aliud vniuersitatis uē collegij: d̄
vñ. c. i. li. 6. Poterit ergo celebrari al-
ta uoce in illo loco ut p̄us: iterdictis
tñ exclusis: q̄ hoc nō est p̄hibitū: s̄ iz
dictum h̄ i. Jo. and. p̄cedat de iure
scripto: tamē prestare uidet occasio
nē periculi. Audietur ei uoces publi-
ce celebratiū ab interdictis: et p̄ h̄ vi-
lipēdet cēsurā ecclesie: uē cōsulendū
eēt clerici ut tali iterdicto durāte ab-
stinerēt a publica celebratiōe. Jo. cal.
Itē si alijs de vniuersitate iterdicta
se trāfferet ad alium locū p̄mo di-
missiō est sp̄alit iterdict? aut de po-
pulo interdicto: ita q̄ fuit in culpa p-
pter quā latū fuit iterdictū quocun-
q̄ se trāfferat remanet interdict?: de
sen. ex. alma. §. illis. li. 6. Si uero non
fuit culpabilis: et ex toto definit esse
de populo interdicto: credo cessare
interdictum circa eū: quia i eo cessat
cā efficiens et conseruans: ergo et esse
ctus. si. di. neophitus. Jo. cal. Itē si
existens de populo non interdicto:
factus ē postea de populo: uel vniue-
rsitate interdicta: credo q̄ extunc li-
gatus est sicut et alijs: cum mēbz s̄m
sit illius corporis: et sic debet eodem
iure censeri: di. iz. c. i. Jo. hānes cald.
Itē si existens d̄ ppl̄o interdicto uel

vnuerſitate: ſi banniatur ſimpliciter
et nō ad tēpus ceſſat interdictum cir-
ca eum: quia non cēſetur amplius de
vnuerſitate vel populo: ſed confir-
matus vel relegatus bene permanet
interdictus: quia adhuc cenſetur de
corpore vnuerſitatis. Jo. cal. Itē ſi
talis de populo vel vnuerſitate iter-
dictus ſi ingrediatur monaſterium
poſt profeſſionem indubitanter pote-
rit ordinari: quia deſinit eſſe de po-
pulo totaliter: ſed ante profeſſionem
tutum eſt conſilium q̄ non ordinet̄
i. tali interdicto durante. Si tñ fue-
rit ordinatus puto illam tenere: ar. d̄
ſen. ex. religioſo. li. 6. Jo. cal. Item de
abſentibus tempore late ſiue interdi-
cti: vel in vnuerſitate vel populo: et d̄
preſentibus non conſentientibus ſed
contradicentibus aliorum culpe p-
pter quam latum eſt interdictum an-
ligentur. dicit Jo. an. in decre. ſi ſn̄ia
e. ti. li. 6. q̄ quidam religioſi tenent ta-
les non ligari: etiā quo ad eccleſiam
quia abſens et ignorans ex maleficio
non obligatur. iſ. q. i. aliquos. r. c. non
eſt. Et q̄ pena ſuos debet tenē aucto-
res: d̄ pe. di. i. nēo. Sed dic̄ ipſe q̄ iſti
non ponderant: q̄ pena interdicti et̄
puniriunt q̄ nō peccauerunt: de ſpon.
non eſt. vobis. Unde tenet ipſe abſen-
tes et̄ contradicentes ligari: quod pbat
decre. ſi ſn̄ia. Sateſ tñ illos inſontes
quo ad deum. Et hoc placet Jo. cal.
Itē ſi talis abſens eſt d̄ alia ciuitate:
vl̄ p̄p̄lo l̄z gratioſe r̄cept̄ fuit i. ciuē
vl̄ p̄p̄l̄are p̄p̄l̄i iterdicti: vt faciūt ve-
neti et̄ forte ibi nūq̄ habitauit: credo
q̄ cū tali p̄p̄lo interdicto talis intelli-
gat̄ iterdict̄. Itē habitātes i. ciuitate
nō ciues nec d̄ p̄p̄lo illius: planū ē q̄

nō includūt iterdicto illi? vnuerſitat̄:
vel populi: vt in de. ſi ſn̄ia. Si tamen
et̄ locus et̄ iterdictus in eo n̄ poſſent
audire diuina: ſz et̄ locū illū. Jo. cal.
Itē ſi iterdict̄ loc̄ ſub appellatione
regni. puincie ciuitatis caſtri vel ville
ſuburbia et̄ continentia edificia loci illi-
us iterdicta itelligūt̄: d̄ ſen. ex. ſi ciui-
tas. li. 6. et̄ ſi d̄ca ſuburbia et̄ continentia
edificia in nullo erāt ſubiecta d̄co lo-
co interdicto vl̄ vnuerſitati: ſi tñ p̄ſe-
rēt̄ iterdictū habeat iurisdic̄tōz ſp̄cia-
lē i. dict̄ ſuburbijs. Si aut̄ n̄ habet iur-
isdic̄tōz l̄z d̄ iure ſcripto n̄ videāt̄ i-
terd̄ca d̄ca ſuburbia: tñ pōd̄cata rōe
decre. ſi ciuitas. poſſet dici q̄ et̄ tūc i-
telligūt̄ iterdicta nō ab hoīe: ſz a iure
et̄ d̄ ſc. ex. nup. Itelligūt̄ aut̄ ſubur-
bia burgi et̄ et̄ p̄pe ciuitatē i. qbus do-
mus ſt̄ et̄tigue: vl̄ dicūt̄ ſuburbia p̄ q̄
iter ē rectū. Continentia v̄o edificia di-
cūt̄ dom̄ et̄ burgū ſepate: et̄ n̄ et̄tigue
vl̄ continentia edificia ſt̄ q̄ ſt̄ p̄pe ciuita-
tē vl̄ locū iterdictū iter ſuburbia. Itē
i. d̄co loco ſb appellōe ciuitat̄ caſtri
ville: vl̄ h̄i n̄ ſt̄ iterdicti ciues illi? ci-
uitat̄ ſeu hoīes illi? caſtri vl̄ ville: cuſq̄
p̄dict̄ loc̄ ē iterdict̄ p̄p̄ delictū dñi
vl̄ alie? ſingulari p̄ſōe. vñ et̄ n̄ in illo
loco iterd̄co: alibi tñ poterāt audire
diuina: et̄ h̄ niſi tales p̄ſōe ſint culpa-
biles et̄ dederūt cāz iterd̄co. e. ti. alma
ſ. illis. Tales ei ſunt iterdicti vbiq̄: et̄
idē et̄ ē ſi iterd̄em ſit latū p̄p̄ d̄lictū
p̄p̄l̄i vl̄ ciuiū vl̄ vnuerſitat̄ ipſi? loci
d̄ ſen. ex. ſi ſn̄ia. li. 6. Jo. cal. Itē ciues
habitātes continuo et̄ ciuitatē et̄ ſubur-
bia et̄ continentia edificia iterd̄co p̄p̄lo
vel ciuib? ciuitat̄ itelligūt̄ et̄ ipi iter-
d̄ci et̄ vbiq̄q̄ habitēt: exq̄ ponunt̄ ci-
ues vl̄ d̄ vnuerſitate iterd̄ca. Jo. cal.

Item nobiles et marchiones comites
et barones et huiusmodi habentes in
tali ciuitate si sunt de populo interdi-
cto: vel de dicta vniuersitate: quod pa-
tet ex eo quod subeunt onera: et habent
honores: sicut alij ligantur sententia in-
terdicti. Et idem si per privilegium
essent exempti ab oneribus: secus au-
tem si essent sui iuris: vel ex consuetu-
dine: vel ex privilegio imperiali: ita quod
dicte vniuersitati tanquam de eius com-
po- re in nullo participarent. Jo. cal.

De effectu interdicti. scilicet quomodo sit suan-
dum: et a quibus diuinis cessandum.

Ca. 90.

Quantum ad tertium principale. i.
effectum interdicti: sciendum
primo quod in loco supposito ec-
clesiastico interdicto secundum antiqua iura
nulla permittebantur ecclesiastica officia
celebrari vel audiri: extra de pe. et re.
quod in te. et de spon. non est vobis. nisi
semel in ebdomada celebrari causa con-
ficiendi corpus christi: de sen. ex. per-
mittimus. Sed per noua iura illud re-
stat moderatum: extra de sen. ex. al-
ma. li. vi. Per istum. scilicet modum: videlicet quod sin-
gulis diebus in tali loco debeant seu
possint in ecclesijs siue monasterijs mis-
se: et alia officia celebrari sicut prius: sed
cum his quatuor additionibus. scilicet submis-
sa voce: ianuis clausis: non pulsatis ca-
panis: excoicatus et interdictis exclusis
quoniam per quodlibet horum quatuor per se: si non
seruetur alijs tribus obseruatis viola-
tur interdictum: et est irregulariter ibi sic
celebrans: vel aliquid agens alienum or-
dinis: ut in officio suo: puta si pulsat
capanis celebrat: vel etiam si alta voce
tunc et huiusmodi secundum Hostium. et Jo. an. et

Jo. cal. quod addit sicut licet beatus durus vi-
deantur: tamen sufficit ita scriptum esse
in 9. di. in memoria. Item si clericus in
loco interdicto facit tantum aliter predi-
ctorum alijs celebrantibus: puta sonat ca-
panas: vel aperit ianuas ecclesie et hoc
credo ipsius irregularis quod participat
in crimine criminoso: de sen. ex. nup.
Secus si facit aliter predictorum ut ce-
lebrant diuina: que tamen non celebran-
tur de facto: cum irregularitas regnat
actum perfectum. id est quod i. c. si. Item si clericus scit
interdictum loci: quod tamen non pu-
blicum est per denunciationem: si illud non
seruat est irregularis secundum Archidiaconum. ar.
de re. iur. eum. li. 6. Et hoc verum: nisi
istud esset occultum. 6. q. 2. si tantum
Hec obstat de. pe. de sen. ex. Quia ibi
in seruando interdicto quod seruat ma-
trix ecclesie loca religiosa se debeant
conformari non sequitur quod ubi matris
non seruat: quod non est ei denunciatum: alij
qui sciunt non debeant obseruare: ut
ibi notatur: quod secundum hoc idem inferitur
etiam si esset publicum et matris ecclesia
non seruaret: quod est absurdum. Dicit tamen
Jo. an. quod expediret per rationem prouideri
clericos non tueri ad obseruantiam
interdictorum prelatorum a iure nisi prius
fieret ipsorum declaratio per id quod habe-
tur de cens. quod quod. li. 6. et de. prescri. e.
ti. Item non quod dicta moderatio interdi-
cti et effectus interdicti non habet locum
in interdicto populi seu vniuersitatis
non expresso loco in fine interdicti: quoniam
ei et illud dicatur interdictum generale tamen
decre. alma. cum sua moderatione lo-
quitur de interdicto generali loci: ut ciuita-
tis castri ville regni et huiusmodi. Item
laici qui non sunt interdicti non possunt
admitti ad diuina que celebrantur cum

dicta moderatione in loco interdicto:
nisi sint sup hoc spaliter privilegiati.
De clis vero eñeis seu alibi bñfi-
ciatis: an possint admitti in ecclesia si-
ta in loco interdicto ad celebranduz
vel concelebrandum. Archi. t3 q nō
Jo. an. dicit q hoc dñz est: 7 qui ni-
mis emungit rē. 7 sic videtur tenere
Prium. Do p rarium Jo. cal. probat
p multas rōnes. Et idē dicendū vide-
tur de religiosis. Item tam canonici
q clerici ecclesiarū in qbus distribu-
tiones quotidiane tribuuntur illis q
interfunt hoīs: si non veniunt amit-
tunt eas: sicut amitterent si non esset
interdictum. Item misse non conuen-
tuales sed peculiares celebrare pos-
sunt tempore interdicti i ecclesijs cō-
uentualibus seruato moderamine p-
dicto. Item si in tali ecclesia deficiūt
omnes preter vnum. Jo. an. post Ho-
sti. dicit q ille poterit celebrare cū fa-
miliari. Archi. dicit q nō audet hoc
tenere. Sed primū placet. Fateor ta-
men q in privilegio conuentus d ce-
lebrando tpe interdicti non icludūt
familiares conuentus. S3 in casu p dco
ille solus adhibere poterit familiare
seu seruitore vigore pmissiois. s. adij-
cim? necessitate ad hoc cogente. Jo.
cal. Si tñ alicui p dco singulari sit cō-
cessum: vt in tpe interdicti possit cele-
brare vel audire diuina in voce s bmis-
sa: tunc familiares eius ad audiendū
cum illo: 7 ad celebrandū sibi admit-
tuntur: nisi esset talis cuius culpa do-
lo vl fraud sū lata sūta interdicti: vl
ad dictā culpā dedisset auxilium cō-
silium vel fauorē: de pñile. licet. li. 6.
Item p dcm. c. alma. de sen. ex. lib. 6.
exut alia moderatio circa interdictuz

v3 q in festiuitatib? solū natiuitat? re-
surrectionis pentecostes 7 assūptiois
beate Marie. Item nota q predictis
q̄tuor solennitatibus de qbus hētur
in. d. c. alma. addita ē solennitas cor-
poris christi p ex uagā. Martini gñti
in q̄ interrūpit interdictū: siue suspē-
di videt. Ut i q̄tuor predictis cāpa-
ne pullent: 7 ianuis aptis alia voce
diuina celebrentur in locis interdictis
excoicatis exclusis s3 interdictis admis-
sis: ita tñ q illi ppter quos placet ē
interdictum altari non appropiquet
non obstantibus quibuscūq; privilegi-
is que reuocantur: qz sufficere d3 oī-
bus q celebret vt dictuz ē. **U**bi p-
mo nota q illud qd dictū est de dictis
festiuitatibus: intelligi debet de vna
die tñ p qualibet festiuitate. vnde et
doc. querunt qñ incipiat talis dies: 7
qñ ad principium diei concor. qua-
si omnes. s. q incipit in vespis vigile
sed qñ ad finem sunt varie opini-
ones. Et archi. tenz q terminetur in
cōpletorio festiuitatis inclusiue: quia
in beneficijs ē larga interpretatio faciē-
da. Jo. an. tenet in dicta decre. alma.
glo. ante penultimam q terminetur
in vespis ipsius festi: 7 sic excludit
cōpletorium: que opinio etiā placet
Jo. cal. **N**ōndū q i p dco festiui-
tatib? non pōt licite dari corpus chri-
sti in loco interdicto nisi sicut 7 alijs
diebus. s. infirmis decedentibus: d sē-
ten. excō. responso. **U**nde 7 qd dñ in
canone: de conse. di. 2. 7 si non frequē-
tius. 7 de peni. 7 re. omnis. s. q fideles
debent cōicare in paschate natali et
pentecostes. **I**ntelligendum est inter-
dicto 7 alia prohibitionē cessantibus
Et idem dicēdū de extrema vñctioe
h

f. q. non est dāda istis diebus Archi.
z Jo. an. Itē z si in dictis festiuitati-
bus honestius z iusti? sit saltem q̄tū
ad p̄ncipalē missā que ī ipsa ecclā ce-
lebratur de ipso pprio festo dicē: qz
idest inductū in honore illaz solēnita-
tū: z iō de eis celebrandū: de p̄se. di. i.
z hoc attendendū ē: z b cele. mis. c. z.
Potest tamen z alia missa dici q̄ de
ipso festo. Item in dictis festiuitati-
bus credo qz potest aqua solēniter
benedici z aspersio fieri. P̄as z fru-
ctus benedici: z laicis etiā interdictis
ministrari: qz ista de se non phiben-
tur tpe interdicti: z ipsoz benedictio
ē officium diuinū: qd ḡnāliter ī p̄di-
ctis festiuitatibus p̄mittit. Jobā. cal.
Itē ī festo assūptōis virginis Marie
sp̄ tpe interdicti nuptie p̄nt solēniter
benedici: qd alijs diebus tpe interdi-
cti non potest fieri fm̄ Docti. Et hoc
ideo: qz talis benedictio p̄tinet ad di-
uinum officiū: qd illa die p̄mittit so-
lenniter celebrari. De alijs tribus fe-
stiuitatibus non oz querere: qz in ip-
sis festiuitatibus phibent celebrari ī
omni loco z ab oibz fidelibus. 33. q.
4. non oportet. Jo. cal. Item in dictis
festiuitatibus p̄nt virgines z altaria
cōsecrari vel benedici z calices z pa-
ramenta z abbates z abbatisse: quia
h̄i benedictiones non sunt sacramē-
ta p̄pe sed ofones z certa officia. Jo.
cal. Item dictis diebus festiuis in lo-
co interdicto vtrum possint admitti
ad ecclesiasticam sepulturaz. Jo. an.
dicit qz putat qz non: licet multociēs
fuerit in d̄rium obseruatum: z subdit
post pauca. Jo. cal. Scio qz videret
temerariū resistere opiniōi d̄ni mei
z patris mei: maxime qz non videriz

p̄ aliquē d̄rium scriptum. Attē mea
pusilla intelligentia indicat in dictis
festiuitatibus non obstante iterdicto
posse publice z solēniter mortuos se-
peliri: vbi aliud non obstat: puta qz
non est specialiter aut notatim inter-
dictus: aut qz fuit in culpa: vt ad hoc
dedit p̄siliū auxiliū vel fauorez p̄
pter qd latū est iterdictum. Moneor
ad dicendū qz p̄ ḡnāle iterdictū p̄hi-
betur ecclesiastica sepultura: qz ipsa ac-
cedit ad officium diuinū. Ita cuius of-
ficio diuino debet ferri funus ad ec-
clesiā: vt h̄etur. 13. q. z. qui diuina. Sz
officium diuinū p̄mittit his dieb? so-
lenniter celebrari. Jo. cal. Quā multa
inducit p̄ z contra circā istam mām.
Itē tpe interdicti zsi phibita sit ad-
ministratio sacramentoz: illud tamē
bz multas exceptions. Ita primo ex-
cipitur baptisimū non solū puuloz
sed etiā adultoz: extra. e. qm̄. li. 6. Itē
excipitur p̄firmatio: extra. e. r̄i. 10. Itē
excipitur p̄ntia non t̄m morientius sz
etiā viuoz z sanoz d̄mō non fue-
rint excoīcati: qui non possunt admit-
ti nisi in morte: z exceptis illis p̄pter
quoz culpam vel dolū lata est s̄ntia ī-
terdicti: vel p̄buerunt auxiliū p̄sili-
um vel fauore: si non p̄mo satisfice-
rint: vel de satisfaciēdo dederint ido-
neam cautionem: aut si hoc non p̄nt
nisi iurauerint cū potuerint satisfi-
ciēti: z ad satisfaciōē faciendam p̄
illos qz tenent dābūt p̄siliū auxiliū
z p̄ posse laborabūt. Nec p̄t aliq̄d
p̄dictoz fieri v̄z relaxatio interdicti
ē. e. alma. li. 6. Itē z cathedra? qui
p̄cedit baptisimū p̄t fieri: qz p̄misso
baptismo intelligunt p̄missa omnia
p̄ que puenit ad illud: z sine quibus

expediri non debet. b^oi autem est ca-
thecismus: de conse. di. 4. ante bap-
tismum. Item pmittitur confectio chri-
stinatis in die cene: quo vtēdū ē i bap-
tismo ⁊ cōfirmatōe: ex. e. n. so. Itē per-
mittitur eucharistia dari decedenti-
bus: de pe. ⁊ re. qd in te. Nec etiā o-
bet alicui penitenti denegari. 50. di. pe-
nitentes. Sanis etiam damnatis ad
mortē dari potest tpe interdicti: quia
censentur tunc esse in articulo mortis.
Jo. cal. Sed laicis ⁊ clericis non in-
dictis sed in loco interdicto positio-
an possit dari eucharistia pter qd in
mortis articulo dubiū est: exceptis tñ
p̄sbris missa celebrantib^{us} cū forma s̄
uata decre. alma. Celebrantes enī te-
nent sumē corp^{is} Christi: de cōse. di.
2. cōperim^{us}. De alijs ḡ dicit Jo. cal.
Trepidō ferre s̄ciam cū viderim ge-
neraliter religiosos suis fratribus et
sororibus vel monialibus quarū cu-
ram gerunt tpe interdicti indifferen-
ter pcedere eucharistie sacramēta: s̄
quo iure faciant ipsi discernant: cui^{us}
s̄rius videat^{ur} de iure scripto. In edi-
ctis. n. pmissorij certor^{um} casuum qd
rōne non inuenit^{ur} exp̄sse pmissū sub-
iacet regule p̄hibitiue. z. q. 4. cōsului
sti. Et est exp̄ssū in de. de s̄. si. exiui.
s̄. porro. Cum ḡ sit pmissū tpe inter-
dicti sp̄aliter corp^{is} Christi in q̄stū dī
viaticū. i. in q̄stū datur decedentibus
ḡ iē. Et addit idē Jo. q. cum portat^{ur}
eucharistia ad infirmū: tūc credit q^{uod}
debeat portari cum pulsatione cāpa-
nelle ⁊ lumine precedente ⁊ alijs con-
suetis: q^{uod} cum aliqd pmittitur vbi ali-
ud non apparet intelligit^{ur} fore pmissū
s̄m q^{uod} ius dispōit illud fieri: ⁊ vsus
obseruat^{ur}. ad hoc. 4. di. erit autem. ⁊

iz. di. illa. Sed de portatiōe luminis
disponit ius: d̄ cele. mis. sane. De pul-
satione autem campane habet ge-
neralis consuetudo ḡ iē. Poterit autē
dari tale viaticū infirmo in p̄sētia
astantiū ⁊ venientiū vt pmissio intel-
ligatur s̄m p̄ditionē status p̄sone in-
firme. 41. di. quisquis. de mulieribus
ḡ pregnantibus ⁊ p̄tui appropinquā-
tibus: an tpe interdicti possit dari eu-
charistia. videt^{ur} Jo. an. dicere q^{uod} non
nisi aliud piculum imineat in eis. rō-
est: quia tales non p̄prie possunt dici
decedentes ex appropinquatione ad p̄-
tū: sed non nisi decedentib^{us} pcedit^{ur}
eucharistia in tali tpe. s̄. interdicti ea-
dem rōne. Idez p̄ omnia putat Jo.
cal. de intrantibus mare vel bellū cā-
pestre vel obsessis: ⁊ facit qd nō. d̄ of-
fi. ordi. pastoralis. z. responso. in glo.
Extrema vero vinctio incunctanter ē
prohibita tempore interdicti: sed an
clericis vel religiosis maribus vel fe-
minis non interdictis sed de loco in-
terdicto ⁊ qui seruauerunt interdēz:
an possit conferri extrema vinctio: a
quibūsdā dubitatur. Dñs ⁊ pat^{er} me^{us}
⁊ iusticie cultor in decre. qd in te. ex-
tra de pe. ⁊ remis. dicit q^{uod} non: qd ta-
men multū male aduertunt. Jo. cal.
Matrimonium vero in dicto tpe p-
mittitur: q^{uod} contrahi potest quocun-
q^{ue} tempore p̄ legitimum cōsensū viri ⁊
mulieris et si contrahentes essent in
terdicti s̄m Inno. Itā ⁊ p̄ infideles
⁊ per excoīcatos contrahi potest: sed
solennis b̄ndictio nuptiar^{um} tūc fieri nō
potest s̄m Hosti. etiā si alter tantum
vir. s̄. vel mulier esset interdict^{us} i loco
non interdicto fieret Jo. cal. De sacra-
mento ordinis sciendum q^{uod} nullus

ordo offerri potest in loco interdicto clericis et laicis. et ratio est: quia prohibentur ibi ecclesiastica sacramenta ministrari exceptis quibusdam casibus de quibus iste non est: ut in decre. de spon. non est verbum. Si autem populus est interdictus cum propter hoc non sit clerici interdictus: poterunt clerici illius loci esse illi locum interdictum ad ordines superiores promoveri ab eo tamen quod hoc de iure possit. Item si locus tamen est interdictus: ibi nullus valeat ordinari: laici tamen qui non fuerunt culpabiles interdicti propter quod latum est interdictum esse locum interdictum poterunt ordinari nisi propter delictum universitatis lata fuisset sententia interdicti in loco: quia tamen nullus de dicta universitate possit ordinari. Jo. cal. Item tempore generalis interdicti denegatur laicis ecclesiastica sepultura: etiam si penam egerint secundum Innocentium. ex de pe. et re. quod in te. Ratio est quia interdicti sunt tales etiam si peccatores non sint. i. q. 4. miroz. Sed et illi interdicti qui tunc absoluntur ab aliqua excommunicatione remanent tamen adhuc interdicti donec solvantur interdictum. Et si in morientibus interdictus apparuerit signa penitentiae: et postmodum fuerit solutum interdictum tunc talium corpora erunt apud ecclesiam transferenda: ar. ex de se. ex. cum illorum. Et si apud ecclesiam stante adhuc interdicto sepulti fuerint non erunt postmodum exhumandi. Quia ad eum statum venerit res a quo incipere potuit: et per hoc interdictis. scilicet cum penituerint laici mortuaria recipere ac per eis orandum est. 2. q. 3. quicumque. Et si non penituerint nec per eis orandum est: nec mortuaria recipienda. 88. di. c. si. Clericis vero qui in tali generalitate non sunt interdicti non negatur ecclesiastica sepul-

crata tamen quod fiat sine pulsatione campanarum et cessante omni solemnitate: et. et. ti. quod in te. Et quod ibi dicitur cum silentio non videtur hoc intelligendum sed silentio officii funeralis: quia cum concedatur quod maius est. scilicet dicere missam et horam submisit: et de officio funerali concedi videtur. Item quoniam aliqua ecclesia est singulariter interdicta: siquidem est interdicta propter delictum clericorum tamen: vel quia violata fuit: tunc pochiani possunt in alia ecclesia non interdicta eligere sepulturam et audire divina: sed si sit interdicta in penam populi etiam si multi ex eis non deliquerint: sed forte universitas vel magna pars: vel forte quia deliquit dominus: et in hoc puniatur: tunc pochiani non possunt in alia ecclesia et non interdicta eligere sepulturam nisi forte ex privilegio Innocentii. Item sicut tempore interdicti in ecclesia non sunt laici sepeliendi ita nec in eius cimiterio de privi. ut privilegia. Et licet Stephanus dicat quod sufficiat quod sit locus ad sepulturam deputatus: laici non sit benedictus ut dicatur cimiterium: tamen Jo. an. dicit quod est locus ad usum cimiterii per episcopum benedictus: de se. di. i. nemo. Jo. etiam cal. dicit quod non sufficit quod locus sit ad sepulturam deputatus: nisi auctoritate episcopi fuerit ad sepulturam deputatus. Et hoc oportet fateri quantum ad penam excommunicationis que ponitur per deum eos. Item laici non interdicti non possunt in cimiterio sito in loco interdicto cum clericorum officio sub silentio cessantibus solemnitatibus alijs sepeliri. Ratio est quia ex gratia id conceditur clericis: quod alijs intelligitur denegatum. Jo. cal. Item privilegiatus per decre. alma. super auditione divinatorum et perceptione sacrorum

sine mentione de audicione diuinorum
puto quod ex hoc possit admitti ad ec-
clesiasticam sepulturam: quous de ipsa non
fiat mentio. Sed si privilegiū esset co-
cessū super audicione diuinorum non scia-
mentione de perceptione sacramento-
rum satis videtur dubiū: tamen placet quod
per illud privilegium sit concessa ecclesiasti-
ca sepultura per regulam cui cōicamus
viuo 22. 4. q. 2. sane. Cessantibus tamen so-
lennitatibus ut oritur de clericis. 30. cal.
Itē sepeliendo ex ecclesiam et cimiteri-
um interdictam personam vel non interdi-
ctam: in loco interdicto cum officio diui-
no clerici illud officiū celebrantes sunt
irregulares. Sed sine officio diuino bene
possunt interdicti ex ecclesia et cimiteri-
um sepeliri. nec. n. debet corpora eorum
remanere inhumata. 30. cal.

De pena non seruatis interdictum.

Pena autē non seruatis inter-
dictum si clericus ē: est ista
secundum Hostiā. quod sciēter celebrās
in loco interdicto vnde cūq; sit irre-
gularis efficitur: et suspensus ē: extra de
cle. ex. mi. postulas. 5. illi. et ex. eo. is
qui. li. 6. Unde non potest beneficiū cō-
ferre: extra de concess. preben. quia di-
uersitatem. Idem Ber. et Inno. Itē
talis non potest eligi: nec eligere: ut in
1. c. is qui. et extra de consue. dilect.
Item nec potest postulari: extra de
postu. c. i. Item qui non seruat inter-
dictum remouendus est ab officio: ex-
tra de cle. ex. mi. postulas. Si autē
talis sit religiosus et ad nullum ordi-
nem ordinatus: et si irregularitatem
non incurrat: quod non est expressū in
re. Nam decre. is qui. agit de sola ir-
regularitate que procedit de celebratio-
ne diuinorum vel executione ordinum:

poterit tamen aliter puniri: ut reduci in
artiori monasterio ad priam pagen-
dā. et idem videtur dicendū de moni-
ali non seruante interdictū: quibet tamen
horum. scilicet religiosus et religiosa si non ha-
bent ordinem si violant interdictū sunt
ineligibiles active et passive. nā et si non
habent ordinem clericalem ratione tamen ipsorum
status habent officium celebrandi
diuina secundum additionem ipsorum. Unde
violando interdictū illā penam incur-
rerent cuius sunt capaces: ad hoc de
biga. debet. 30. cal. Purus vero
laicus violans interdictū quous irre-
gularitatem non incurrat: vel suspen-
sionē secundum Inno. grauius tamen peccat et
puniendus est pena arbitraria per ec-
clesiasticū iudicem: cum tale peccatum
sit ecclesiasticum: de sen. ex. graui. 2.
cle. Item ois qui scienter celebrat in
loco interdicto siue personis interdictis
a iure vel a iudice: vel recipiens publi-
ce interdictos ad diuina officia vel sa-
cramenta vel sepulturā etiam si non
sit irregularis ē interdictus ab ingressu
in ecclesiam: extra de priuilegiis episcoporum. li. 6.
Et si in ea se ingerit in officio suo sit
irregularis: extra de eo. is qui. li. 6. Ad
quod omnes predictis in ultimo. 5.
sit interdictus ingressus ecclesie per
decre. extra de priuilegiis episcoporum. li. 6. Est
tamen differentia inter eos. nā celebrans
in loco interdicto est et irregularis.
Admittens vero ad sepulturā nomi-
natum interdictos: vel publice exco-
municatos est excoīcatus: in clemen. eos. de
sepul. Et et qui tempore interdicti sepe-
liunt defunctos in cimiterijs vel ec-
clesijs in casibus non concessis: ut patet
in ea. cle. Illis vero de quibus ibi sit
mentio interdictum solum ingressus

ecclē mō p̄dicto. Dī at agere vel ige
rere se i officio suo sicut p̄s et p̄ p̄s
violare iter dē: cū. s. dicit solēnt ho
ras canōicas diurnas: vel nocturnas
vel missā: vel aliud officiū qd ei cōpe
tit rōne alicuius ordinis quē h̄z. z. q. 3
r̄ps. Et idē notauit Inno. et alij p̄ eū
de excel. p̄ela. c. fi. **P**salmistā iter
dict⁹ vel nō interdēs s̄ in loco inter
dicto si celebrat. i. si solenniter agit in
officio suo: vtrū fiat p̄ hoc irregular?
Sic r̄idet Jo. cal. fm̄ theolo. talis n̄
est irregularis: qz psalmistatus s̄z eo
non est ordo: sed fm̄ canonistas qui
tenent psalmistatum esse ordinez. zi.
di. ceros. Et tali ordini cōpetit cāta
re. s. in choro psalmizando lectiones
et responsoria legendos: talis huius
modi agēdo efficitur irregularis. Et
addit qd quidā dicūt et placz Inno.
qz si p̄suetudo est in ecclesia qz sine di
stinctione ordinis qsqz legat epl̄az v̄l
portet cereos: v̄l faciat quicqd aliud
ptinens ad aliqd officiū non erit irre
gularis is qui illud officium facit. Et
subdit Jo. cal. qz illa distinctio nō tol
litur qn de iure talia cōpetant rōne
alicui⁹ ordinis. Unde Ber. et Jo. an.
et alij in decre. cum medicinalis. d. sē.
excom. li. 6. dicunt talē esse irregula
rē. Hosti. et Spe. putant habentem
primam tonsuram tantum si cantet
i officio suo eē irregularē. z. 3. di. psal
mista. S̄z figs facit ea q non sūt ali
cui ordini vel officio deputata: vt si i
matutinis legit lectōes vel cantet r̄n
foria. dicunt Hosti. et Huil. non eē ir
regularē. In benedictione aque b̄n
dicte contrahitur irregularitas fm̄
Inno. qz est ānexa ordini huiusmodi

b̄n dictio: de conse. di. 3. aquā. q̄i. s. i. int
dict⁹ d̄ctus h̄ ageret: s̄ si non ē ipse i
terdictus ex eo qz facit talē benedicti
onem aque in loco interdito fnata
moderatiōe q tradit de alyis officijs
non icurrit irregularitatē. Alqua at
b̄n dicta non dz aipgi laicis loci iter
dicti a sacerdote: s̄ p̄ter qz in q̄tuor
festiuitatib⁹ de gbus agit in decre. al
ma. Si n̄ aspgeret putat Jo. cal. qz n̄
eēt irregularis: qz hoc non ē in iure
cautū. Per benedictionem at mense
etiā ab interdico clerico non contra
hatur irregularitas: qz nulli est ordi
ni deputata. Al benedictiōe etiā quā
p̄sueuerunt pores vel epi itinerando
obuiantib⁹ eis in sua dioc. dixerunt
qdā tutū eē in loco int̄dco abstinere
si n̄ s̄faciant non erunt irregulares.
qd putat Joh. cal. eē vez de simplici
benedictione: sec⁹ de solēni ad quam
p̄mittit. Sit nomen d̄ni benedictum
vel aliquid aliud h̄i. Talis. n. b̄n di
ctio cōpetit ep̄o rōne ordinis. 95. di.
ecce. De benedictione aut calicis vel
paramētoz vel corporaliū vel cande
larum in festo purificationis: vel ci
nerum in die cineris: vel oliuarum i
festo palmarū. Dicit Jo. cal. posse nō
fieri a clericis interdēs vel non inter
dictis in loco int̄dicto nisi fnata mo
deratione que tradit de officijs diu
nis in decre. alma. e. ti. li. 6. Et idē vi
cit tenendū de facientibus officiū p
baptismo in sabbato sancto vel p̄se
ctione chrisimatis in cena d̄ni: vel pro
anniuersario defūcti. Benedictio ē
pere et baculi pegrinorum a sacerdo
te. dicit Huil. qz videtur esse c̄cessa cū
non sit p̄hibita. Item de purificatiōe
post ptum. dicit Jo. cal. qz non potest

mulier post pñ introduci i eccliam
in loco it dco p sacerdotē cū psalmis
z oronib⁹ z solēni introductionē: alis in
currerz irregularitatē: qz illud ē offi
ciū diuinū ordini clericali ppetēs: sed
sine officio facta solū pfectioe vt mo
ris ē poterit mulier intrare p se grās
agendo. Itē si cleric⁹ iter dēs vel nō in
ter dēs s; i loco iter dco si excōicat ali
quē vel absoluit excōicatū fm Inno.
non ē irregularis: qz b⁹ i non s; ordis
sed iurisdicōis. z. q. i. nemo. Et d ex
cōicatōe non ē dubiū q idē dicendū
ē de absolutione: de pe. di. i. verbum.
Tñ absolōis solēnia exhibē sicut est
dicere cū stola psalmū z oronē vel in
eccliam introduce excōicatū: qz b⁹
ē ordinis z officij b⁹ i faciens est irre
gularis fm Inno. et Spe. Officium
autē commendatōis aīaz decedentium
iuxta morē credit Jo. cal. q fieri pos
sit loco et tpe interdicti: qz istud offi
ciū videt qsi annexū ad absolōnem
que fit in pñia. vñ sicut pceditur tūc
pñia ita et istud. Itē in loco inter dco
z inter dēis z excōicatis pōt pdicari
verbum dei: ex de sen. ex. rñso. Et po
test etiā interdictis fieri pfectio gñal
in fine predicationis. Pōt etiam cam
pana pulsari ppter hoc: qz cum dicta
pulsatio sit signū z pambulū actus p
missi: vt h; gñalis pñuendo intellitur
z ipsa pulsatio pmissa. Joh. cal. Pro
missa vero z horis canonicis dicen
dis nullo mō debent pulsari cāpane
tpe interdicti. Alias incurreret irre
gularitas: exceptis qtuor festiuitati
b⁹: de quib⁹. s. et si i campane ipse ef
fct ex ecclia: z penā ab ea non l; p
pdictis pulsare: alā fieret fraus legi.
i. q. 3. pteriqz. Nec ēt pñas cāpanel

las l; pulsare tpe interdicti p diuinis
officijs celebrandis: vt faciunt religio
si mendicantes. Itā pñbitio pulsati
onis cāpanaz tpe interdicti vtq; ēt
minores cāpanellas includit cū de fa
cto sonus audiat ex muros: z int dū
satis pcul. Unde tales sibi caueant: z
sufficiat eis q aliquo signo: puta ta
bula possint puenire ad diuina eorū
s; pulsare cāpanas tpe interdicti pro
horis notificandis: puta tertia sexta
nona z b⁹ i non credo illicitum laicis
hac b⁹ cāpanas suas sonare. S; de
ricis non credo hoc licē: l; d factio ce
lebrant diuina: tñ ex quo dicto tpe so
lent diuina celebrare: psumeret vñ
militer q p celebratione diuinorū so
narent. z 8. di. d syraculane. Satcor tñ
ppter hoc tñ ipsos non incurrere ir
regularitatē. Jo. cal. Pulsare autem
cāpanam p aue maria: vt fieri solet
laudabiliter de sero z ēt demane in
qbusdam locis tpe interdicti non in
ducit irregularitatē: qz illa saluatio
vginis gloriose non ē officiū ordinis d
putatū: pulsare z cāpanas p ostēfio
ne l;arum aliquaz: vel i aduentu ali
cui⁹ plati z b⁹ i tpe interdicti: nec lai
cis nec clericis pñbit. Jo. cal. Con
sultuit etiā q itinerātes p loca inter
dicta: si sunt duo vel plures q nō vi
cant horas canonicas i via: qz ex quo
ab alijs audiri pñt: dicit ipse q nō au
det dicē q hoc facē possint sine vio
latione iterdicti. Sec⁹ si ēēt vn⁹ solus
qz ita submisit dicē posset q non au
diret. Itē dicūt Inno. z Abb. q non
credunt irregularitatē incurrere cle
rici iterdicti ppter b⁹ q infit diuis
ē si cātat cū alijs dñmō non celebrat
nec aliqd agat vt i officio suo peccat
b 4

in Jo. at cal. dicit sibi placet omni do.
et spe. s. q. si tal' se ingerat diuini audie
do ex quadam simplici deuotione et
nendo non est irregularis: et sic pcedit di
ctum Inno. Sed si h' facit tenendo et facie
do celebrari diuina siue aucte pbedo
siue coopado: et irregularitate incur
rit. It' laici violantes interdum et si in
currat irregularitate grauius in pec
cat ut dicitur in Inno. et ut v' mortu
si facit h' faciunt: q' obediencia eccle
agut. si. di. sig. Sed exerceutes officia
q' non sunt alie ordiis tpe interdum: ut ad
uocando docendo et h' non peccat. It'
non prohibent laici tpe interdum dicere leti
as vel laudes suas: ut faciunt fratra
rie. It' non prohibent orare in ecclesia ex
tpe celebratois diuinorum fm Huil. et
Mon. It' si sacerdos p'bab' credit
q' aliqui interdum sunt in ecclesia fm Huil. v'z
monent in g'rali q' exeat: alii non tene
tur vitare eos maxime publice: docet
ostet de snia. It' si sacerdos recipiat
scilicet boiem interdum: ipse peccet
et penas incurrat: ut. s. dicitur est: alij in
non tenent exire fm Huil. nec pec
cant audiendo diuina. It' in diuinis offi
cijs sit vitandi oes illi q' p'po noie vel
alia certa circulo locutione p' sniam desi
gnant interdum q' dicunt notati in in
dicti. It' vitandi sunt tanq' notati in in
dicti oes illi de quibus constat q' interdum
en sunt: ut si ciuitas vel castrum interdum.
Si vero interdum fautores siue p'ci
pantes iurie non dicunt notati interdum
en sunt in g'ne. v'z tales non tenent q' vi
tare quosq' p' iudice specificent et de
nuncient: nisi forte eorum p'cipatio es
set multum notoria: ita q' inficiatio non
sit loc': et de coha. cle. et mu. tua nos.
Inno. et Hosti. et Ber.

De forma seu modo ponendi in
dictum. Capi. 9i.

Limbo videndum est de forma
q' fert interdum: et quod et re
laxet: vbi sciendum est Jo. cal.
q' cu' ab boie p'fert et p'p' etumacia
est necessaria motio p'cedens et forma
q' tradit: de se. ex. c. li. 6. Et sic intel
ligit et illud. c. de ap. reprehensibilis.
Sed si p'pter delictum fert non est neces
saria motio. s. q. 4. in loco. sic intell'e
nota p' Inno. et alios: de app. ad hoc.
Cu' vo a iure p'fert p'pter excessum: si
ne delictum siue motio sit: siue sit ipa
le interdum. s. ecclesiam vel p'p'ona in
gularis: q' sup' dicitur interdum sin
gularis: siue sit interdum g'rale loci. s. vt
ciuitatis castri vel ville vel vniuersi
tatis p'p'li: q' b'z. n. boz d' g'rale. Sub
hoc at forma v'boz p'fert: nos p'p'
tale cam ecclesiam vel terra tale suppo
nim' interdicto: et de v. si. cu' in p'p'
et addit et coiter ecclesiastico ad d'iaz
interdicti legalis. Pot' et snia interdum
ad voluntate iudicis determinari: pu
ta ut interdum missa cu' cantu: vel ho
ras vel sepulturas et h' i. Potest etiaz
iudex ab interdicto excipere et subire
quos vult et q' vult: puta q' d'ns ter
re est ibi p'ciens et h' i. extra de spon.
non est vobis. Ad hoc autem ut obli
get snia interdicti: sufficit eam publi
ce p'mulgari: nec postea necesse est ea
singulorum auribus inculcare: di. 16.
q' dicitur. Sufficit etiam cu' quis scit
nuncios suos maxime metropolita
nam ecclesiam recepisse sententiam et
conseruare: extra de postu. c. i. Item
nota fm Inno. et Hosti. q' quando lo
cus vel ecclesia interdum talis scie
tia suspendi potest: et cum suspensa est

pōt celebrari: et d. primi. ut privilegia
 S. si ē interdicta psona siue suspēsa
 qñ hē ē scñ. p culpa ipsius suspēsi vel
 interdicti non posset de lñia alicui. ce
 lebrare: nec interdictū vel suspēsiō su
 spendi. S. cū hoc ē scñ. ppter culpā
 alteri. tunc pōt dici sicut r de inter
 dicto loci. f. q. talis sñia potest suspen
 di p epm sicut r tolli. Itē appellari
 pōt infra ips suspensionis interdicti
 a suspēsa sñia sicut r a pditionali: et d.
 de appel. preterea. r idē de sen. suspē.
 secus in sñia excōis. Item sñia inter
 dicti r suspēsiōnis nullo verbo suspē
 dunt vel totaliter relaxant cū iura
 mento tñ: et. e. alma. li. 6. Itē postq
 sñia interdicti p aliquos inferiores p
 latos rōnabiliter ē lata: maiores nō
 debent eā relaxare sine pgrua satisfā
 ctione: r cū pñia illi. qui tulit: et d. of
 fi. or. cum ab ecclesiā. Si vero irrō
 nabiliter sit lata: d. qui tulit sine difficul
 tate relaxare: seu supior ad quem re
 currit: et. e. cū medicinalis. li. 6. Itē
 archieps non pōt relaxare interdictū
 vel excōicationē vl suspensionē latas
 ab officialib. archidiaconoz: seu ali
 is iurisdictionē hñtibz subditis sus
 fraganeoz ipsis qui tulerunt omis
 s. e. romana. li. 6. Item cū quis iter
 dicto vel excōicatione astricti. offert
 se ad iusticiā eoz p quibus sñiam ac
 cepit: iudex cum ne sic decedat absol
 uere poterit et si aduersa ps appellz
 ne absoluamr: d. tñ ante absolutionē
 recipi ab eo sufficiens cautio q in p
 senti i romani pontificis apud quem
 appellatur si voluerit appellatoz: vel
 corā iudice cui cām delegauerit iuri
 pebit. Et idē de his q dicunt se iuste
 interdictos. Itē fm Jo. an. tpe gñal

interdicti si is ppter cui. culpā latuz
 ē interdictū satisfācere vult tollet int
 dictuz. Si vero culpabilis fuit tanq
 pñiari. vel auxiliari. l. accipiat cau
 tio r iniūgat pñia n relaxabit inter
 dictū. Et si ppter ei. culpā latū ē ip
 se qdē punit: l. ei. satisfāctio n regri
 tur. Itē nō q ea q dca sñi pcedēb. d
 mā iterdci q. l. ad obseruandū iterdci
 ctū ne pfaciendo icurrat peccatuz r
 irregularitas: locū hñt r vera sūt fm
 q hñtur in corpore iuris: sed p extra
 uagantē Martini qñti: q incipit In
 sup ad euitandū. non tenet quis ob
 seruare interdictū ecclesiasticū a iure vel
 ab hoīe gñaliter pmulgatū: nisi talis
 sñia fuerit psonam collegium vr
 uersitatē ecclesiā cōitatē vel locū cer
 tū a iudice publicata vel denunciata
 spaliter r expse: r ipsā extranagātez
 hñs. s. in fi. de cle. ex. mi. c. vlti.

De privilegijs sñm pñicatoz r mi
 norum quo ad interdictum.

Patres ordinis pñicatoz
 r minores tpe generalis in
 terdicti terre possunt vbiqz i
 omnibus ecclesijs suis vel alijs clau
 sis ianuis interdictis r excommuni
 catis exclusis non pulsatis campanis
 r smissa voce celebrare diuina r re
 cipe ecclesiastica sacra exceptis trib
 casibus. Primus est si causam dede
 runt interdicto. Secundus si contin
 gat eos specialiter interdicti. Tertius
 est si ecclesia illa vbi volunt celebraf
 est interdicta. Bonifa. Uirtute. Qd
 tpe interdictū possunt ad diuina reci
 pere pueros suis seruitijs deputatos
 r negociorū suozum pcuratores et

operarios qui suis in locis eorū ope
ribus continue institerint: nisi in duo
bus casibus: scilicet si ipsi causam in
terdicto dederunt. Secundus est si
contingat eos specialiter excoīcari vī
interdicti. Bonifa. Virtute. **¶** tpe
strictissimi interdicti puentis qz ip
sius ordinis quotidie vnā missam di
cere et audire pōt. Et qz sacerdos or
dinis vnā missā celebrare valeat cu
duobus aut tribus tñ ministris expl
fis pmo omnibus qui non sūt de or
dine suo. Clemens. Meritis vestre re
ligionis. **¶** qñ in ciuitatibus vī loci
alias vbi habitare contingit interdi
ctum poni et p̄hiberi omnia ecclesia
stica sacramenta: excepto p̄uolozum
baptismate et penitentijs morientium
non obstantib⁹ qbuscunq; p̄uilegijs
religiosis qbuscunq; ab apostolica
sede p̄cessis. Nihilomin⁹ tpe talis iter
dicti p̄nt p̄stari peccata sua et ab epis
absolui: et t̄pib⁹ p̄suetis iuxta morē or
dinis sui sacre cōionis et vinctōnis ex
treme recipe sacra et diuina officia ce
lebrare simul iannis clausis non pul
satis campis et voce submissa excoī
catis et interdictis ac oīb⁹ p̄sonis que
non sūt de ordine suo exclusis: nō ob
stantib⁹ p̄hibitijs h⁹ i: seu aliquib⁹ litte
ris a sede apostolica impetratis vel i
petrandis: que de ordine suo in hac i
dulgencia sp̄al: m non fecerint men
tionem. Honor. Meritis vestre. **¶**
oīs sūt interdicti suspensionis et ex
coīs q̄ ipsos late p̄ quoscunq; p̄latos
q̄ indulta p̄uilegijs suoz sūt ipso fa
cto irritē et inanes. Si autē q̄ alios la
te fuerint occasione sui tunc penitus
irritande. Ale. Meritis v̄re. et nimis
iniqui. **¶** q̄ a nullo legato nisi a latere

nec subdelegato p̄nt suspendi iterdicti
vel excoīcari: nisi i eoz lris de ordie
suo mentio hēat sp̄alis Clemens. Exi
gentibus. **¶** magr ordinis et ei⁹ vica
rius in toto ordine et p̄ores et p̄uinci
ales et p̄uentuales et eorum vicarij in
suis terris possunt fratres dicti ordi
p̄stitutos in t̄ris predictis: vel ad eos
declinantes vīcunq; absolvere a sen
tentijs excoīs suspensionis et iterdicti
a iure vel ab hoīe ḡn̄aliter p̄mulga
tis: vel si in locis suppositis ecclesia
stico interdicto p̄sumpserint celebra
re diuina. Bonifa. Virtute. Inno. licet
autem hec dicant de p̄dicto ordine
tamen credo minores eiusdem gaudē
p̄uilegijs: excepto eo qd nunc sequit
Item viri et mulieres de italia habē
tes habitum et regulam ordinis que
dicitur de penitentia beati dominici
possunt licite audire diuina et recipe
ecclesiastica sacramēta tpe int̄d̄i: ni
si cām dederint interdictō. Dono. Cō
gruum estimantes.

De suspensione titulus quartus.

Lapi. 92.

¶ Via noīe cōsure eccl̄iastice
q̄ p̄hendit nō solū excoīcatō
s̄ et suspensio et int̄d̄m: et s̄
s̄. si. querenti. Suspensio etiā aliqū
do dicitur excoīcatio: vt patet. i. q. i. re
periunt. Ideo post tractatum de ex
coīcatione et interdicto sequit de sus
pensione. Et quia s̄m H̄mil. Duran.
Om̄nis irregularis est suspensio. Et
iterum quia irregularitas est quedā
inhabilitas ad ordinum receptionē
et officiorum ecclesiasticorum etiā
receptorū executionē simpliciter: et ex
toto ex aliquo impedimento proue
niēs ex institutōe ecclesie h̄ns robur

Suspensio 60 est inhabilitas ad ordi-
nū vel officioꝝ executionē ex aliquo
spedimento. Et sic suspensio videt so-
lum tangere clericos. Quis tamē lai-
ci suspendunt ab aliquo actu vel of-
ficio aduocādi in certo casu zc. Irre-
gularitas 60 z clericos z laicos vtra-
q; tñ culpa non est sed pena: que qui-
dem suspensio cōiungit multipliciter.
Aliqñ quidē simplr z ex toto ab oi-
s. officio ordinū. Aliqñ ab vno ordie
z non ab alio: aliqñ simplr: aliqñ ad
certū tps: aliqñ non ab ordine sed ab
aliquo alio: vt ingressu ecclesie z actu
p̄dicationis z bñ: de quibus omnib⁹
agetur. Et nota fm̄ Huil. z Ma. q
tripliciter qd dñ suspens⁹ vno modo
quo ad se tñ: qz. s. non est phibit⁹ ab-
stinere ab officio: z hoc per sñiam ca-
nonis vel hominis. Et sic quilibet exi-
stens in mortali vel etiam in minori
excoicatione dicitur suspens⁹: quia
debet abstinere a celebratione z exe-
cutione ordinum: alias peccat morta-
liter qui in mortali exercet solēniter
actū ordinis sui: vel cū minori excoi-
catione recipit aliqd sacramentum:
di. 40. multi. z. i. q. i. sacerdotes. Si tñ
celebrat vel exequitur ordinē non ef-
ficatur irregularis: nec tenet subdit⁹
tales vitare: vel qcumq; alius si sciret
pcēm eius: di. 28. c. vlti. z extra de co-
ba. cle. z muli. vstra. Et quānis fm̄
Tho. in 4. non debeat inducere qd
talem ad dicendū missam vel alias
exequendū officia sua: dñ. s. est cert⁹
de malicia sua z obstinatione. Si tñ
non pōt alium habē excusatnr capie-
do sacramenta a tali: precipue cū est
superior eius seu pochiealis: immo etiā
fm̄ Pe. de pal. si posset aliū hñe non

videt peccare accipiendo ab eo: qz vti-
tur iure suo z malo illi in bonū suū
i. q. i. si fuerit. Sicut ēt lz fideli vti in
ramento facto ab infideli per falsos
deqs: vt dicit Augu. 22. q. i. monet.
12. mō dñ quis suspens⁹ q ad ali-
os non quo ad se: z hoc satis large vi-
citur. Et sic cleric⁹ pegrinus dñ suspē-
sus: qz pmittitur ex deuotiōe celebra-
re in occulto nō i publico. Pro cui⁹
declaratione nō fm̄ Ray: q bñ di-
ci peregrini ignoti non admittuntur
ad publice celebrādū populo: nisi cū
gnq; sigillis epoz: di. 98. c. i. Et hoc si
sigilla sint ignota: alias sufficēt sigil-
lū epī sui: di. 5. p̄matus. z multo ma-
gis apostolice sedis mandat⁹. rō at
bñ est fm̄ Host. qz in publica celebra-
tione posset eum mouere inanis glo-
ria: vel cupiditas: non at in p̄uato z
secreto. Item qz in publico cōe ma-
lum posset accidere. s. si non ordinat⁹
celebraret: in secreto at solū piculum
celebrātis. Cū illis ēt. 5. sigillis nō ēēt
credendū fm̄ Jo. nisi ēēt aliqñ nō.
Itē fm̄ Inn. nec ēt gnq; sigillis credi-
dū si ex receptōe bñ pegrinoꝝ cleri-
coꝝ fueret p̄iudiciū alicui z dānū. Vi-
atorē tñ pegrinū z trāseuntē nō ita
subtiliter exaiare de sigillis bñ. 42.
di. qescamus. Itē si amittit tales lras
z p duos testes possit pbare ordina-
tionez suā z p̄uersationez pōt admit-
ti: ex. e. tue. Item si non existāt testes
de ordinatione sua: qz longū tps ē: si
pstat q sc̄p gessit se vt p̄sbr admitti
pōt: extra de p̄s. non bapti. c. 2. Itē
fm̄ Ho. ad hoc vt tales suscipi debe-
ant i executōe ordinū lre debēt p̄uē
hāc clām: vel simile: quē grada: 13 ad
tales ordinē pmouim⁹: di. 23. in noīe.

Et hec vocantur lre cōmēdaticie seu
testimōiales: et. e. me. Tñ si sic suspē
sus celebrat etiam in publico non est
irregularis. 3° mō dñ suspensus pro
prie quo ad se et quo ad alios: qñ. i. p
fñiam canonis vel hois est suspensus
ab officiis suis: et talis tenetur abstin
re ab officio etiam post tritionem et
p̄fessionem quomq; sit relaxata suspen
sio p̄ eum qui pōt: alis suspensus a divi
nis vel officio vel celebratiōe et h^o i: si
contra faciat peccat mortaliter et effi
citur irregularis s̄m Inno. d. sc. et re
iudi. cum eterni. li. 6. et ii. q. 3. sigs eps.
et s̄m Inno. et Guil. talis etiam ex ce
lesiā si dicat horas officiando pplm
sicut in exercitu efficitur irregularis
secus si in officiando dicat cum vno
vel duobus.

**Capitula scōm de suspensione in
quam incurritur per simoniam.**

Cap. 93.

Rosequendo de suspēsiōe:
nota q̄ pluribus ex cāis et
mōis incurritur suspensio q̄
ad se et alios. Et p̄mo qdē p̄ vicium
simonie sed cū distinctione. Scias ḡ
q̄ oēs qui simoniace ordinant: etia; 3
si vicium simonie sit occultū ipso iu
re sunt suspēsi quo ad se et quo ad ali
os: et non solū ab ordine quem simoi
ace susceperunt: sed etiam s̄m Henr.
et Inno. ab actibus oīum alioz ordi
num: et s̄m Inno. etiam in tpalib^o: vñ
et perdit administrationem. i. q. i. repi
untur. et d. simo. tanta. di. si. eos. De
berent etiam puniri depositione et in
famia si de crimine constaret. is. q. 3.
sane. Nec potest cum tali dispensari
nisi p̄ papam. i. q. i. erga. Qui etia; fa
cilliter non dispensat qñ cōmissa ē si

monia ex pte ordinatois et ordinati.
Si vero ē cōmissa ex parte ordinati
tñ: puta p̄ sanguineo ordinati dante
aliquid ordinatoī ipso ordinato igno
rante: tunc pōt non ipse eps dispensa
re p̄pter turpitudinē suā: 3 successor
eius in epatu vel ali^o ordinarius eius
si vñ h̄et domiciliū vel beneficium i
epatu illi^o et multo magis papa. i. q. i.
sigs neq; et. erga. et hoc s̄m Innoce.
Ho. et ai. et Bos. It̄ si simonia ē cō
missa tñ ex pte ordinati non ordinā
tis: puta dante ordinato vicario ep̄i
aliquid p̄pter hoc. Si talis nō mīstrat
pōt eps dispensare in ordinibus rite
aū susceptis. non at̄ in illo que; simo
niace suscepit: nec et̄ qui recipiat ali
os aū dispensationē. et i hoc papa di
spensabit. 3 si talis mīstrasset p^o ordi
nē simoniace susceptū et̄ in aū suscep
tis non poterit eps dispensare. Qui vñ
recipit bñficiū cui; cura vel dignitate
p̄ simoniā et̄ si occulta sit idē iuris ē
s̄m Bos. sic et de illo q̄ recipit ordinē
simoniace: vt dēz ē q. i. sc̄ ipso iure su
spēsus et̄ q̄ ad alios: et nō solū ab acti
b^o oīum ordinū: 3 et̄ ab administratiōe
tpali s̄m Inno. et i tali bñficio vel di
gnitate sol^o papa dispēsat p̄cipue qñ
scientib^o bñficiatis ē cōmissa. It̄ d. in
s̄m Guil. q̄ cū pene non sint extēde
de: et ille q̄ simoniace suscepit aliquē
ordinē sit suspēsus q̄ ad ea q̄ s̄t ordi
nē tñ ē suspēsus q̄ ad ea q̄ s̄t iurisdic
tionis. vñ si alias h̄z iurisdictionē et nē
h̄z: et pōt suspēdē excoīcat̄ et ab excoī
catione absoluerē et h^o i. Qui aut̄ reci
pit beneficium simplex simoniace 3
Rai. est suspensus quo ad se et alios
ab actibus oīum ordinū et ab admi
stratione tpaliū si simonia ē notoria

Nam si ē occulta non ē de ipso iure sus-
 pensus s; suspēdend; .i. q. i. c. i. r. sequē.
Tho. r. **Do.** Et si gēdē cōmissa ē simo-
 niā ignorāte ipso beneficiato pōt ep̄s
 dispensare cū eo ī tali beneficio post
 q̄ pure r. simpliciter ei renūciaverit;
 et. e. de simoniace, ac ē q̄ possit mī-
 strare in ordinib; añ r. post bñficiū
 susceptis. Et hoc intellige si ēt ep̄s i ḡ
 raret. nā si sciēter cōtulisset non ipse i ḡ
 supior posset dispensare: ar. i. q. i. c. i.
Tho. **Rai.** r. **Guil.** Si vō simōia est
 pmissa bñficiatis sciētib; solus papa
 dispēsat non ali; nec ī illo beneficio
 nec in alio s; **Guil.** **Tan.** r. **Do.** Qui
 vero cōfert ordinē vñ bñficiū simonia-
 ce vel ēt qui ē mediator simonie fm
Rai. Si est notoria simonia ipso iu-
 re est suspensus et quo ad alios: et. e.
 accusatum. 32. di. 5. verum. r. solus pa-
 pa dispensat. Si vero est occulta nō
 est suspensus quo ad alios: ar. et. e. et
 si questiones. r. c. veniens. Idem dicitur
 ī directorio iuris li. 3. ti. 16. f. q̄ ep̄s
 pōt dispensare in minoribus spēbus
 simonie r. p̄dictis. Et allegat **Hoff.** r.
 r. **Hoff.** nec obstat. i. q. i. erga. q̄ loquitur
 in dignitate: r. sic etiam loquitur
 decre. a nobis. extra de simo. Et idē
 dicit de tonsura r. minoribus ordib;
 quia solum in maioribus ordinibus
 dispensatio pape reservat: vt nota.
Hoff. r. **Hoff.** hec ibi. Si vero cōmit-
 titur simonia in alijs vt circa exegas
 defunctorū in cōsecratōe cimiterij et
 vasorū sacrorū in venditione chrisma-
 tis in benedictiōib; nubentium r. bñ
 In oībus his pōt ep̄s dispensare: q̄
 non est phibitū: ar. et. de sen. ex. nup.
 fm **Rai.** r. **Guil.** q̄ videtur intelligē-
 dum quando bñ simonia est manife-

sta. Nam occulta non inducit irregu-
 laritatem in bñ. Qui ordinat aliquē
 vel presentat ad ordinandū qui p̄mi-
 sit vel iuravit nil petere de illa ecclā
 ad cuius titulū ordinatur ipse quidē
 ordinatoz triennio est suspēsus a col-
 latione ordinū: r. p̄tator ab executōe
 ordinum suoz: et. de simo. si quis. Et
 etiam ipse ordinatus indiget pape di-
 spensatione fm **Rai.** Nec autem que
 dicta sunt de simonia quo ad dispen-
 sationem vera sunt fm ea que habē-
 tur in corpore iuris r. notata p̄ doct.
 ac ēt excoicatio lata ē s̄ eos d̄ qua hē-
 tur. s. e. contra simoniacos. ibi vide.
 De simonia autem q̄tum ad pecca-
 tum: r. q̄tum ad restitutionē fructuū
 beneficij simoniace recepti r. dispēsa-
 tionem simoniace pecunie habes. s.
 scōa pte tit. i.

Capl; tertij de suspēsiōe in quā
 incurritur per notoriam fornicatio-
 ne.

Cap. 94.

Notorius fornicator est ipso
 iure suspensus. si. di. si qui. et
 di. 32. p̄ter hec. Pro cuius
 declaratiōe nota primo q̄ dupliciter
 dicitur notorium fm **T**ho. r. **Rai.** sci-
 licet: notorium iuris est vt cum quis
 confitetur in iudicio vel conuincitur
 de crimine. Notorium facti est cum
 crimen ita populo est manifestū q̄
 nulla pōt tergiversatiōe celari. Quo-
 cumq; autem istorum modorū sit no-
 toria fornicatio clerici est suspensus
 quo ad se r. quo ad alios fm **T**ho.
Rai. **Ber.** **Inno.** r. **Hoffien.** r. alios.
 2. nota q̄ non solum sacerdos s; i q̄
 cumq; ordie cōstitut; ēt in minoribus
 ex notoria fornicatiōe ē suspensus ab
 oīb; actib; ordinū fm **Inno.** ip̄o iure

qđ nōt Archi. di. 32. §. ad hoc. qđ p-
bat et. p. c. ministri. di. 81. in fi. et extra
de cōba. cle. et muli. v. 1. Et tādū stat
suspensio qđ diu p̄seuerat in vicio. Et
interim si exequitur officia sua et se
mel tñ efficitur irregularis et indigē
dispensatiōe pape s̄m Inno. et Host.
vt nōt Archi. et Anto. de bu. vñ etiā
si cessaret a vicio et añ dispensatiōe
vñt vicio suo semp peccabit mortr:
q̄uis nouam irregularitatē non con-
trahat. Si autē cū esset suspensus non
est executus officia sua: indiget nū-
lominus absolutione a suspensione:
quam poterit facere eps s̄m Innoc.
3. nō q̄ talis d̄z euitari in missa et ali-
is officijs diuinis: di. 32. nullus. et c. p-
ter hec. Sed in hoc variat opinio do-
ctoꝝ. nā aliqui dicunt q̄ d̄z euitari in
diuinis post admonitionem ei factā
si se non correxerit s̄m Hug. et Lau.
Que admonitio a quocūq̄ fieri pōt
s̄m Hug. sed s̄ Lau. d̄z fieri ab epō
qđ videt̄ verius: et pbat per. c. sigs
presbyter. 81. di. Sed aliorum opinio
cōior est et solennior docto. q̄uis Ar-
chi. dicat eam durā: q̄ statim debent
euitari ante quācūq̄ admonitiōe
q̄ ius suspendit eos etiā quo ad ali-
os: et h̄ tenet Tho. Rai. Bon. Huil.
Inno. Host. Jo. cal. et Anto. de butr.
Et talibus q̄ s̄m ea que h̄ntur in cor-
pore iuris nō ē missa audienda nec
sacramēta sumenda: nisi baptismus
et eucharistia i extrema necessitate: vt
d̄r di. 32. §. verū. Sed bene cōcedunt
Rai. et Huil. q̄ beneficijs p̄uari non
debēt: nisi post admonitiōe factā a
plato si se non correxerit. Nā tūc ē
b̄nficijs debēt spoliari et in ppetuum
deponi. 4. nō q̄ iō ecclesia induxit

suspensiōe i ista duo vicia magis q̄
i alia s̄m Lau. q̄ facilius plati et cli-
ci labūt in hec. s̄ fornicatiōe et simo-
nia q̄ alia. Ut sic videntes se vitari
salcē fecundia tpali respiscāt: di. 32.
§. verū. Vera tñ sunt sacra eoz. §.
nō q̄ s̄m decretum istud factum in
concilio constantiensi. Insuper ad
eui. de quo habes. s̄. de minorū excōi-
catione. c. fi. Non tenentur fideles vi-
tare sacramenta concubinarioꝝ aut
diuina eozum: nisi postq̄ fuerint per
prelatos denunciati publice q̄ eui-
tentur.

Capitulū quartum de plurib⁹ su-
spensionibus propter diuersas cau-
sas. Cap. 95

¶ Vnt et alij casus in quib⁹ q̄
incurrit suspensiōe vel sim-
pliciter: vel s̄m quid. i. q̄ pri-
natur collatiōe vel executiōe alicuius
ordinis vel ministerij per aliqđ tps.
Et p̄mo eps qui ordinat alienū clericū
sine l̄ia sui epi vel supioris scēnter
sen affectata ignorātia p annū ē sus-
pensus a collatione ordinū: et interq̄
clerici sui absq̄ eius l̄ia possunt a vi-
cinis epis ordines recipere: extra de
tem. or. eos. li. 6. Per quam decrelo-
quebatur opinio dicentium q̄ ordia-
re poterat alienū sub specie ratiabi-
tionis. et intelligitur superior i hoc ca-
su episcopus de cuius diocesi iste qui
vult ordinari est oriundus: vel in cu-
ius diocesi officium ecclesiasticum
habz: vel vbi habet domicilium: licet
alibi natus fuerit. Inferiores autem
prelati siue religiosi: siue alij non
possunt dare licentiam: nisi haberēt
a sede apostolica qualiter possit sub-
ditos quo voluerint facere ordinari

Itē non pōt talē līām dare official' epī: s; epō in remotis agente vicari' ei' gīālis in spūalibus vel sede vacāte caplm: seu is ad quē tunc administratio spūaliū pīnent pīnt līām dare. Religiosi quoq; a suis prelatīs cēt in non exemptis pōratib' deputatī p oēs et eoz locij pīnt a locoꝝ dioceſanis q̄dū ibi morant' licite ordinari: l; non ſunt de eoz dioceſib' oriūdi hec oīa de tem. or. cū nullus. li. 6. Pre dicatores autē et minores in hoc ſunt pīnilegiati a ſede apoſtolica: vt. ſ. valeāt a q̄buſcūq; epīs ſuos ſbditos facē ordiari. Ipſi autē ſic ordinati. ſ. ab alieno epō ſine licentia pprii ſm rai. pīuāntur ab executione ordinis recepti: ſed pōt cum eis epō diſpenſare in hac ſuſpenſione. 9. q. 2. lugdunēſis extra de tempo. or. q̄d translationem Ep̄s vel quis alius pferens tonſuraz clericalem infantī: niſi forte religione intraret: vel illitterato v' hominī aliene dioceſis ſine licentia vel coniugato: niſi volenti religioneꝝ intrare: aut ad ſacros ordines promoueri: qñ. ſ. de iure poteſt ē ſuſpenſus p annuꝝ a collatione tonſure tñ: extra de tem. ord. nullus. li. 6. Patriarche archiepi epī locantes vel alio titulo cōcedētes aliquam domū vſurarijs alienigenis ad ſenuſ exercendū ipſo facto ſuſpenſione incurrunt: ex de vſu. q̄q. lib. 6. Et ſimiliter ſi pmittūt q̄ vſurarij alienigene. ſ. non oriūdi de terris ipſoꝝ locoꝝ publice vſurā exercentes vel exercere volentes hñt domos cōductas: ſeu aliter hñent in terris ſuis i. eoz iurisdictioni ſubiectis: ſi infra tres meſes oēs tales de ipſis non expellunt terris. Serētes ſūiaz excōis 3

aliquē vel aliquos: niſi pmittant trīnā admonitionē vel vna p tribus ſē ſuſpenſi p meſē ab ingreſſu eccleſie ex eo. ſacro. Itē v; hñe talis monitio tpm iuueniēcia interualla: niſi facti neceſſitas aliter ſuaſit. Et v; fieri i ſcriptis pīnentib' cām excōis: al' excōi catoꝝ eſt ſuſpenſus non ſolū ab ingreſſu eccleſie ſ; et a diuinis p meſē: q̄ qui dē ſi exeq̄tur irregularis efficit: nec niſi p papā cū eo poterit diſpenſari: ex. e. cū medicinalis. li. 6. Sed hec penē non tangunt epōs et ſupioꝝ: cuꝝ non fiat ſpālis mētio de eis: extra de ſen. ex. q. periculofū. li. 6. Ultramontani ordinati ab epīs italie: niſi hñant līām a papa vel epō vbi ſunt oriūdi vel in cui' dioceſi ſunt bñficiati et perpatentes ipſius epī līas pīnentes cāz rōnabilē: qz ipſos nolit vel non poſſit ordinare ſūt ipſo facto ſuſpenſi ab ſq; ſpe diſpēſatiois: extra de tē. ordi. ſepe. li. 6. Et ordinantes h' i debent cōdigne puniri: vt i dicto. c. ſepe. Qui recipiunt aliquem ex ordinibus ſacris ab epō qui renunciauit loco et dignitati: ſi ſcienter hoc agunt: vel ignorātia craſſa et ſupina: non recipiunt ordinis executionem vnde ſunt ſuſpēſi nec cum eis poteſt diſpēſari niſi p papam: extra de ordi. ab eo qui re. epī. c. vnico. Si ignorāter non tamen ignorantia craſſa poteſt cum eis ep̄s diſpenſare: ſed recipientes ab eis ordines minores ſine līāa proprij epī: quāuis deberent deponi. 9. q. 2. ep̄m. tñ pōt ep̄s in ordine tolerare diſpenſationē. Ep̄i autē renunciātes loco tñ et non dignitati poſſunt oēs ordines pferre: ſicut prius ſi fuerunt rogati a pprio epō loci: al' non vt dēm eſt. ſ.

Hic ordinati a simoniaco in ordine
suscepto q̄stuncunq; occulto: vel et in
dignitate: aut a simoniaco notorio i
collatione ordinū: vel in collatōe aut
receptione aut mediatione bñficioꝝ
Non recipiunt ordinis executionez
sz sunt ipso iure suspēsi. i. q. i. sigs a si
moniacis. q̄uis in sua ordinatōe nul
la sit commissā simonia: et hoc in de
statione simonie. Rō ē qz tales cum
sint p̄uati executione ordinū: qd nō
habent dare non p̄nt. i. q. 7. daibertū.
Uez est tñ qz ordinati a talibus ex ig
nancia facti excusantur a peccato et i
ipsa tali ordinatione: et in executione
ordinis sic p̄ceptoꝝ abstine tñ debent
cū scūt quousq; cū eis dispense: et p
papa. i. q. i. siqui. in glo. Ex ignorantia
autem iuris hoc faciendo non excu
santur. Unde fm Tho. 2. 2. q. 100
Nullo modo quis d̄z recipe ordines
ab his quos scit esse tales: nec tenet
in h̄i suis p̄latis obedire: q̄nimo po
tius d̄z p̄mittere se excoīcari fm Hof.
Ma obediendo a peccato non excu
saretur. 2. q. 3. quid ergo. Paticdo au
tem iniustam excoīcationē meretur.
24. q. 3. non damnamur. **I**tem or
dinati ab heretico et scismatico v̄l ex
coīcato: vel deposito non recipiūt or
dinis executionē: cū omnes hi p̄uen
tur omniū ordinū executione: et nō
dat qd nō habz. i. q. i. gratia. Nota tñ
sz Tho. De. et Rai. et Hof. qz omnes
tales ordinatores veros p̄ferūt ordies
q̄stum ad characterem: sicut et om
nia alia vere conficiunt seu conferūt
sacramenta excepta penitentia quo
ad manifeste excoīcatos: secus de oc
cultis: quia absoluunt fm Ricar. et
De. de pol. dummodo seruent predi

cū formam ecclesie. i. q. i. dñs declar
uit. de consecrati. di. 4. non in vobis.
Peccant tamen mortaliter tam dan
tes qz suscipientes ab eis quocunq; sa
cramenta scienter: nisi baptismum i
extrema necessitate. Ignorantia aut
facti p̄babilis excusat tales a peccato
in ipsoꝝ ordinū receptōe et eorundez
executione dū ea laborant. Cum aut
sufficienter hoc sciunt debent abstine
re quousq; dispense. circa quas di
spensationē dicit Host. qz in ep̄atu so
lus papa dispensat: extra d̄ elec. quia
diligentia. In alijs vero ordinibz qz
tñm ad eos qui scienter a talibus re
cipiunt ordines: vel etiā ex ignorantia
crassa et supina solus papa dispensat
immo fm Rai. et Hof. si fuerunt or
dinati a tali qui recepit vltimam ma
n̄ ipositionē. i. ep̄alez p̄secrationē ex
ecclesiam nunq; tolerant. 9. q. i. ordi
nationes. Si vero ex ignorantia non
supina fm Host. p̄ discretum p̄latū
cū talibus poterit dispensari: extra d̄
ordi. ab eo qui epi. ren. c. i. 2. sz fm
Rai. et Hof. si ordiati sunt ab eo qui
recepit vltimam manus ipositionem
in eccl̄a. i. anteq; efficeretur heretic⁹
scismaticus vel excoīcat⁹: vt tunc est
qñ ordinās siue ordinati sciebant siue
ignorabant tolerantur ex dispensati
one ministrare in officijs susceptis.
Ad superiores vero non debent pro
moueri: nisi magna necessitas esset.
Et idem videtur dicere Hof. de int̄
dicto et suspensio a diuinis. l. q. non cō
fert executionem. 9. q. i. c. i. et sequenti
bus. Item qui aliquem ordinē sacrū
recipiunt ex statuta tpa ordiatōnum
sunt suspensi: nec debet p̄mittere in su
sceptis ordinibus ministrare: quauis

characterē recepit: et de tē. ord. c. z.
Ep̄s tñ impolita eis p̄nta competen-
ti sustinere poterit vt postea in susce-
ptis ordinibus ministrant: et de tem.
ordi. consultationi. Nec fm̄ Innocē.
Ber. et Huil. qui addit q̄ secus de or-
dinibus suscipiendis: et si ante dispen-
sationem talis ministravit in ordine
suscepto. Dicunt qdā q̄ nō pōt ep̄s
dispensare: sed v̄ius est q̄ possit dispē-
sare: vt. 9. q. z. lugdunensis. Nisi for-
te interdicta fuisset sibi executio et p̄
ea administrasset. Promotus per sal-
tum. i. aliquo ordine pretermisso ad
superiorem ascendendo: q̄uis characte-
rem recipiat: tamen suspensus est ab
executione ipsius ordinis sic recepti
di. 5. z. sollicitudo. extra de clerico per
saltū. p̄moto. c. i. Nisi non malicia s̄
ex ignorantia vel negligētia hoc egit
q̄uis de rigore deponi deberet: tamē
ex dispensatione ep̄i ad ordinem pre-
termissū poterit p̄moveri. Si autē
sciēter per saltum est p̄mōr: et in or-
dine sic suscepto sine dispensatione
ministravit post receptionem admis-
sus: adhuc potest p̄ ep̄m dispensari: s̄
q̄ ulterius non ascendat nisi per pa-
pam. Rai. Hosti. et Huil. Recipientes
eodem die minores ordines cum sub-
diaconatu: vel duos sacros ordines si
mul siue ordinatore sciēte: siue igno-
rante sunt suspensi ab ordinibus sic
receptis: et deponi debent. 7. di. s̄
diaconus. extra de eo qui ordi. furti.
rece. innotuit. Possunt tamē permit-
ti misericorditer in minoribus tñ mi-
nistrare. Et si intrat religione: et vi-
ta morēq̄ exigant eorū abbas si vo-
luerit poterit dispensare in alijs ordi-
nibus: vt in dicto. c. innotuit. Rai. et

Hostien. Sed si lata p̄us fuisset s̄nta
excoicationis p̄tra sic recipientes: et
nihilominus recepit: non poterit cū
eis dispensari nisi p̄ papam: vt in .d.
c. innotuit. Et dicit Hosti. q̄ etiā pa-
pa de facili non dispensat. Contrahē-
tes m̄rimonium de p̄nti: et añ carnis
copula se facientes ad sacros ordines
p̄moveri aliter q̄ a sacris canonib̄
p̄ceditur: q̄uis characterē recipiant
sunt suspensi: ita q̄ nec etiā post mor-
tem vxoris poterunt i illo ordine mi-
nistrare: nec ascendere ad alios: nec ali-
qd b̄nficiū eccl̄asticū vel officiū obti-
nē. Et matrimoniū nihilomin⁹ sic cō-
tractum p̄pter hoc non dissolvitur:
qd̄ intelligitur qñ tales in seculo re-
manentes hoc agunt. Nā secus si re-
ligionem intrassent: in extrauaganti
30. 22. que incipit. Antiqua. Et postea
tē a religione in apostasia suscipientes
ordines sunt suspensi et irregulares:
extra. c. ti. apostata. nec dispensat cū
eis nisi per papam. Sed et alij qui in
excoicatione ordines recipiunt simi-
liter sunt suspensi seu irregulares: ex-
tra de senten. ex. cum illorum. Et hoc
verum nisi p̄babilis ignorantia excu-
set eos: de hac mā plene habes. s̄. in. c.
de cā finali excois. §. z. Celebrantes
seu p̄ticipantes sciēter in diuinis cū pu-
blice excoicatis vel interdictis sūt sus-
pensi ab ingressu eccl̄esie: extra de p̄-
uile. ep̄orum. li. 6. Sed de hoc v̄id̄ ple-
nius. s̄. in. tit. de interdicto. c. z. §. 4. et
p̄ totū illd̄. c. habes plura pertinentia
ad materiā suspensionis. Conserua-
tores non possunt se intromittere de
alijs q̄ de manifestis iniurijs et violē-
tijs. Et si de alijs que iudicialem
indaginem requirunt se intromiserit

sunt suspensi p annū ab officio: ex de
offi. le. legatos. li. 6. Iudices ecclesia-
stici qui contra iusticiam in grauiamē
alterius ptis in iudicio qdā faciant
p grām vel p sortes: puta p pecuniā
sunt suspēsi p annū ab executiōe offi-
cij: et si durante suspēsiōne ingesserit
se diuinis efficiunt irregulares: nec
nisi p papam poterint liberari: extra
de sen. et re. indi. cū eterni. li. 6. Religi-
osi qui concedunt ad vitam alicui vlt
ad certū tempus iura redditus pos-
sessoriū administrationis cui psumt:
nisi duo concurrant. scilicet q necessitas
vel utilitas monasterij vel pōzat illi
ecclesie hoc expoicat. Et q conuenit
illius ecclesie consentiat: aut si con-
uentus non hiet assensus prelati pparij
interueniat: sunt ipso facto suspēsi
ab officio: nec v3 dicta cessio. Exapi-
untur tñ duo casus. scilicet locatio et vendi-
tio redditū vel fructū ad modicū
spēs: extra de re. ec. non alie. c. i. in de.
Utrū aut hec suspēsiō intelligat ab
officijs diuinorū et ab officijs tpaliū ad
ministratiōem: puta prelati pcurat
cellarj et huiusmōi. Jo. an. remittit
ad nōta de deci. e. ti. in de. et ibi ponit
vtrāq; opinionem et dimittit sub du-
bio. Fratres ordinis predicatorum p
motū vel assumpti ad episcopatus vlt
alias prelaturas si prius recipiūt mu-
nus consecrationis q3 resignent ordi-
ni liberos: et alia que habent tempore
sue p̄motionis: eo ipso sunt ab execu-
tione pontificalis ministerij suspēsi
Cle. 4. in p̄uile. Prouidentia. Fra-
tres predicatorum si perturbare p̄-
sumpserint officium inquisitionis cir-
ca hereticos per fratres minores ex-
ercitatus: ipso facto sunt ab executiōe

ordinū sacrorū suspēsi: nec pōt rela-
xari suspēsiō talis nisi p sedem apo-
stolicam: aut p inquisitorē cuius offici-
um perturbauerūt. Et idem ē de mino-
rib⁹ perturbatib⁹ officij inquisitionis p p-
dicatores exercitatus. Cle. 4. in p̄uile-
gio Paupertatis altissime. ¶ Tres p̄di-
catores et minores recipientes ad p-
fessionē aliquem in ordine suo añ p-
bationis annū elapsū: sunt ipso facto
a receptione quorūq; suspēsi et pena
grauiori culpe puniendi. Nec etiam
per hoc ille sic p̄fessus est obligatus
ordini illo: extra de regula. non solū.
li. 6. Religiosi qui videlz decimas nō
percipiūt: si scienter omittant facere
conscientiam p̄fidentibus de decimis
soluendis: sunt suspēsi a p̄dicationis
officio: donec faciant eis conscientia
si commode possunt: et si interim p̄di-
cauerint sunt excoīcati: extra de pe. cu-
pientes. in de. Ad tñ intelligunt De.
de ancha. et Pau. si fuerint super hoc
requisiti. scilicet a prelati. Utrum cū que-
ritur: vtrū suspensus ab officio sit su-
spensus a beneficio. Sup hoc Jo. an.
multa dicit p et contra sup cle. cupie-
tes. extra de pe. concludit non dare
sed De. de ancha. sup eandē cle. po-
nit distinctionem. dñi Gaspi de cal-
de dicens sic. Aut quis suspensus est
ab officio aut a beneficio aut ab vtro-
q; Si est suspensus a beneficio sine a
iure: siue ab homine non est suspēsus
ab officio: ar. c. dilectus. de offi. ordi.
Rō ad hoc odium penarū: regula in
penis de re. iur. Item quia officij nō
est accessorium ad beneficiū lz sit cō-
tra. Si est suspensus ab officio: hoc ē
aut p dictionem taxatiua tantū: aut
simpliciter. Primo casu planum est

qz non ē suspensus a bñficio: cū tm̄ sit
suspensus ab officio: qz hoc voluit sē
tentie p̄mulgatio: qz iuris s̄nie vltra
intentionē p̄ferentis non extendunt
se salvo casu pastoralis. de ap. Si autē
sit simpliciter suspensus ab officio: h̄
ē ab homine: aut a iure. Si a iure aut
p̄ crimen: aut p̄ infamiam: aut p̄tuma
ciam. Si p̄pter crimen: tunc puto qz
suspensus ab officio sit suspēsus a be
neficio: vt. c. eos. 2. c. si quis sacerdotū
di. si. Si autem p̄pter infamiam vel
contumaciam sit suspēsus ab officio
non est suspensus a beneficio: vt. c. p̄s
byter si a plebe. 2. q. 4. Si autem ab
homine est suspensus ab officio: si h̄
est propter crimen graue: tunc est su
spensus ēt a beneficio. Si autem p̄p
ter crimen leue: vel etiam p̄pter infa
miam vel contumaciam non ē suspē
sus a beneficio: vt in iurib⁹ allegatis.
Si autē est suspensus ab vtroqz: aut
hoc est p̄dictionē: et planum est: aut
per dictionem vel: et tunc puto opini
onem Hostre. veram. si qz talis sentē
tia non valet p̄pter incertitudinē. l. 3.
C. de sen. que sine certa q̄ritate. hec il
le. Inno. aut dicit simpliciter qz suspē
sus ab officio tantum non d̄z percipe
fructus beneficiorz: sup. c. pastoralis.
de appel. Sed Hosti. hoc itelligit qm̄
est suspensus p̄ graui cā: secus p̄ leui
vel infamia: et non est p̄tumar. Et nō
fm̄ Hosti. qz suspensus a pontificali
bus si celebrat in pontificalibus non
erit irregularis. P̄ d̄ est qz pontifica
lia n̄ sunt de s̄ba celebrationis: nec de
bem⁹ aliquē irregularē iudicare nisi
inueniat exp̄ssū: ar. de pe. di. i. 6. pene
Itē si suspēsus a p̄cipatione sacroz
de q̄ suspēsiōe h̄es. 18. di. si qz autē.

2. c. si. 2. e. placuit. di. 58. c. si. et de de.
osius. 2. d̄ his que si. a ma. p. ca. c. i. Si
celebrat nō est irregularis. Talia. n.
non sunt ordinis cū et laici p̄cipet sa
cramentis. Host. et Inno. Clerici qui
scienter eligunt ad ep̄atum indignuz
s. contra illam formā: que b̄etur ex d̄
elec. cum i cunctis. sunt p̄ triennū su
spensi a beneficio in. d. c. Et dicit glo.
habitis et habendis. Eligentes autem
siue electio facta sit concorditer siue
in discordia: si iſra octo dies ex quo
poterunt cōmode ipsā electionē ele
ctis distulerint p̄fētare. Qui culpa
biles in hoc fuerint a p̄secutione ele
ctionis sūt exclusi et suspensi p̄ triēni
um a bñficijs que obtinent in illa ec
clesia: ad que si infra illud t̄ps teme
re vel colorate se immiscuerint illi p̄
petuo sunt p̄uati: ex de elec. cupientes.
li. 6. Compromissarius si scient eligit
indignum est ipso facto p̄ triennium
suspensus a bñficijs ecclesiasticis. hec
tū suspensio non t̄git ep̄os: nec intel
ligit nisi in electionibus ep̄oz et sup̄
oz: secus de electōib⁹ inferiorz: ex de
elec. si cōpromissarius. li. 6. Religiosi
grauantes vel fraudātes ecclesias cir
ca decimas eis debitas si requisiti p̄
illos quoz interest non desistunt iſra
mensē: vel de vsurpatis vel detētis in
fra duos menses non fecerit emendā
suspensi sunt ab officijs administrati
onis et bñficijs: et talia non h̄ntes sūt
excoīcati: extra d̄ deci. c. i. in de. Et vi
cit Jo. an. in glo. se credere qz suffici
at iudicis declaratio super satisfā
ctione: nec qz sit necessaria alia abso
lutio quo ad suspensionē: sed quo ad
excoīcationem bene requirit absolū
tio. Doctor v̄l magister qui doctorat

aliquem nisi prius exigeret inamentum a
doctorando quod non expenderet pro suo do-
ctoratu ultra summam trium milium tironum
suum argenteorum est suspensus pro sex mensibus
a collatione doctoratus: et de magistro cum
sit in de. In capitulo ecclesie cathedra-
lis vel collegiate est suspensus a vo-
ce in electione et alijs quod non habet ad minus or-
dinem subdiaconatus. et si licet quod habet benefici-
um cui annexum est ordo: nisi infra annum
faciat se promoueri ad tale ordinem quem
requirit beneficium legitimum impedimento
cessante: et de eta. et q. vi. ubi quod in de.
Qui prohibiti sunt audire leges et phy-
sica: de quibus habetur. s. i. n. de ex. ultra ex-
communicationem sunt suspensi ab officijs suis
ibi vide. Ultimo non quod suspendere potest
ab officijs quod et excommunicare: quod autem possit
excommunicare habetur. s. vii. laicus vel mulier
cum non possint excommunicare: nisi ex com-
munionem spali papae: de i. 2. s. verum. in
glo. non potest et suspendere. Potest tamen abba
tissa s. 3. In suspensio a beneficio clericos
ecclesiarum sibi subditarum: si habet ex consue-
tudine beneficium: non autem ab officio. Itaque non quod
sicut excommunicatio sic et suspensio persequen-
te appellatorem minime suspendit: suspensio
vero ab officio vel ingressu ecclesie lata
et de se. ex. is qui. l. 6. Itaque non quod abso-
lutio a suspensio officij simpliciter vel di-
uis fieri debet ista forma vel simili: Ego
absoluo te a vinculo suspensionis qua in-
curristi propter tale causam: et restituo te
executioni ordinum vel officiorum tuorum.
In nomine patris amen. Tamen quod suspensio pertinet
ad foris attentiosum: nec recipit determinatam
formam necessariam habet relaxationis. Ideo
quod dicitur et quibuslibet vobis utatur his
quod vobis absoluit a tali vinculo: si intendit
absoluit: vere absoluit sicut deum est. s. de
absoluit ab excommunicatione. s. 3. quod si quod

possit absoluit a suspensione. Circa hoc
Dau. in de. monasteriorum. de re. eccl.
non aliter sic dicitur: ubi papa potest penam suspen-
sionis vel interdicti propter contumaciam ca-
nonem addendo: puto quod inferior possit
absoluit: et de sen. ex. nup. nisi ipse pa-
pa sibi referuet absoluit vel alteri ex-
presse determinate potest. Et hoc tamen vincit.
Du. Hof. Inno. Ber. et Jo. in glo. 2.
q. i. si inimicus. et i. v. q. 4. sigs deinceps.
Et hoc idem iudicium est si potestatem infe-
rioris approbat et confirmat: de statu.
ex frequentibus. Plus enim non operatur con-
firmare quam addere sententiam. unde potest quilibet sus-
fraganeus relaxare: cum non sit maioris
efficacie quam ius commune. Sic intelligitur. c.
grauis. et de preben. et hoc nisi alteri
referuet absolutio. Si vero pena su-
spensionis et habet inponat per sententiam. i. ab
homine tunc ligans debet absoluit non inferi-
ori: et de offi. or. cum ab ecclesia. sal-
uo casu decre. pastoralis. e. ti. Idem tamen
Huil. in spe. Si vero suspensio sit per-
petua que habet vim pernationis: ut non. vi.
cen. de trans. c. 2. et Huil. in spe. ti. 2. s. 6.
nunc ostendendum non habet locum absolu-
tio: sed necessaria est dispensatio prius col-
lationis. Et tunc est videndum an tale sit cri-
men in quo possit episcopus dispensare et ha-
beat potestatem vel non: et in primo casu po-
terit episcopus dispensare et cedere: puta bene-
ficii vel officij executionis ordinum quo
ad dispensationem: in casu vero non po-
terit. 4. d. multis. et de suspensione quod
ponit in. d. c. monasteriorum. dicit idem
Dau. non puto hanc de sui natura operari
pernationem: aliter papa expressisset hoc ius.
de deci. ad audientiam. unde credo eam
posse per ordinarium relaxari ratione pre-
missa: sed si non relaxetur durabit per-
petuo. io. q. 2. perpetua. Nota quod sententia

oēs suspēdōis late p quosq; platos
 3 fies pōcatores 3 indulta pūlegio
 rū suoz: sunt ipso facto irritē 7 inane
 Ale. Meritis vris. Et si 3 alios occa
 sione ipsoz sūm late fuerint sūt cōir
 rite 7 inanes. Alex. Nūmis iniq. Itē
 magr ordinis 7 singuli pōres 7 pūin
 ciales pūentuales 7 eoz vicarij in lo
 cis 7 pūctib⁹ sibi cōmissis frīb⁹ sibi
 subditis necnon 7 alijs frīb⁹ eiusdem
 ordinis intdū ad eos declinātib⁹: vñ
 cunq; pūt impitri bñficiū absolōis a
 suspēdōe excoicātōe 7 tēdō: q̄s sūas
 incurrisent in ipso ordine vel añ in
 gressū ei⁹: ac cēt laicos q ordinē ipsuz
 ingredi vellent: nisi adeo eēt excessus
 enormis: vt merito eēt sedes apostoli
 ca 7 sulenda. Boni. 7 Alexan. Virtute.
 Itē predici plati possunt dispensa
 tionem obtinere a suis 7 sessoribus 7
 absolūtionē sup suspensionē 7 irregu
 laritate: quā 7 sisset ex eo q pūlisset
 sūas excois suspēdōis 7 interdē si
 ne scriptis ex incantela. Clemēs. Exi
 gentibus. Videt tñ eē dñia talis iter
 suspēdōe depositionē 7 degradatō
 nē stricte sumendo ipsos tñmōs. naz
 large frequēter accipit in iure vnuz
 p alio: vt di. 46. cleric⁹ pmo. Suspen
 sio videt ipōtare pūatōz executōis
 legitime ordinis vel officij ecclāstici
 simpliciter: vel ad tps 7 cū spe dispē
 sationis: q̄ qñq; a iure qñq; a iudice i
 fert. Depositio ipōtat pūationē ex
 ecutōis legitime officioz 7 bñficioz
 ecclāsticōz possessionis simpliciter
 ex toto absq; spe restōis retento tñ
 pūlegio clericali: q̄ pūeniri non pōt
 in iudicio seculari: nec capi nec pūi
 ri a laicis 7 sit p sūiam hois cōit: nec
 pōt inferri h pena ab inferiori epō q

hoc agē pōt erga pūm subditū assi
 stente sibi canonico numero epōz si
 ē in sacris: als suffic ppria sūia epī si
 ne alioz pñtia. Deposit⁹ at 7 degra
 dat⁹ restitui non pōt ad officia sua: ni
 si p dispensationē pape. Itē vbi in iur
 dī suspendat vel deponat vel degra
 dat. pūinatio ē sūie ferende non lata
 sūia: vt. 35. di. ep̄s. Degratio vltra pe
 nā depositionis h addit: q̄ pūat pūi
 legio dicali oī cū cēta solēnitatē: cha
 racter aut ei auferri non pōt: nec a q̄
 cūq; creatura: q̄uis Jo. an. videatur
 ponere 7 rīū. s. q possit ei auferri. Sz
 Tho. in 4. 7 Jo. i glo. di. 50. accedēs
 7 Inno. tenent q non. De mō 7 for
 ma degradatōis hēs in. c. degrada
 tio. ex de pe. li. 6. 7 in sū. pifana. Nota
 tñ q non ois degradat⁹ ē tradēdus
 curie seculari: s; solū in trib⁹ casibus.
 Pūm⁹ in crie heresis: ex de hētic. ad
 abolendā. 7 hoc nisi ad pñiam inpti
 nentū redire voluerit: s; si relabit nō
 plus pōt ei. k⁹ in falsificatione lra
 rñ pape: ex de cri. fal. ad falsariozum.
 3⁹ cū q̄s deponit ppter calūniā quā
 suo epō intulit. z. q. i. figs sacerdotuz.
 Cū cū in curia romana his tpib⁹ q
 dā sacerdos interfecit: sacristā sacti
 Petri sacerdotē: vt sic posset rape bo
 na sacristie: reglito cōsilio pitoz sup
 hoc cluserūt: q non oz ppter h tra
 di curie seculari ad occidendū fm iu
 ra s; poni in carcerē vel caueā in ppe
 tuum ibi sustentando pane doloris
 7 aq̄ angustie. Papa tñ Martin⁹ de
 plenitudine ptātis illū degradatū fec
 tradi curie seculari 7 sic fuit mortu⁹
 Pōt. n. nibilomin⁹ q̄s p solū ep̄z suuz
 degradari pūocatis abbatibus 7 ali
 is religiosis 7 prelatis 7 literatis sue

dioc. qñ sacerdos vel ali? in sacris su
erit curie seculari p bñ tradend? et
ógradad? sic ei videbit? expedire eñ
ó bñ. qñ. li. 6. Nec at degradatio cñ
qs pñt bñfz vel alió e traded? curie
scñari sic fienda e pñte ptate. Dicit ó
gradas illi vt in for suu recipiat de
gradatū: dñ tñ itcedē p eo q n mori
atur: eñ de v. sig. nouimus.

De irregularitate ti. gñtus.

Lap. 96.

IRregularitas sic diffinitur
a specu. q e nō seu impedi
mentū canōicū ex facto: seu
defectu pueniens: q qs phibet ad ec
clesiasticos ordies pmoueri z i eisde
ministrare. Et irregularitas pñt mñ
tis modis r cāis. Et ad sciendū qñ qs
est irregularis ex indebita celebratio
ne vel executiōe ordinū. Jo. cal. pñt
talem distinctionē. Celebrans at vñs
officio ordinis aut e seia aut masculis
Et si est mulier siue laica siue religio
sa non sit irregularis: qñ cñ non sit ca
pax ordis clericalis non cadit i ea ir
regularitas: p quā qs ipeditur ordia
ri vel ordinis officiū celebrare: sumit
hec rō ex c. debitum. de biga. r. 33. q. 5
hec imago. Si g mulier excoīcata vl
interdicta vel in loco interdco: vel in
debite tractet officia sua sacra temer
agit z puniri dñ: eñ de pe. r. re. noua.
non tñ e irregularis. Si autē est vir
aut est furiosus aut sanementis. Et si
furiosus ppter quancunq celebratō
nem non efficit? irregularis nec pec
cat. Idē de infante cllico: si furiosus
de homi. Si est sane mentis: tunc tal
aut est clericus aut laic? Et si laicus
est z cum solenni apparatu alicui? or
dinis celebrauit. s. exequēdo actū ali

cuius ordinis siue pñterius sit alicui?
religionis siue secularis: z hoc sit ri
gorosum videt? q sit irregular? d de
ri. non oz. m. c. i. Nec cum tali vt va
leat pmoueri alius qñ papa pñt dis
pñsare: sicut z cñ ordinato z suspensio
celebrāte ali? qñ papa non dispñsat: g
idē est in isto casu. Ad tñ q h videt?
intelligendū de ordinib? sacris z i so
lenni apparatu. Itā z officia minoz
ordinuz fm Tho. in. 4. licite z alios
doc. pñt exerceri: et ab his q non sunt
ordinati in illis. Si at hoc agit sine
solenni apparatu: talis non efficitur
irregularis. Si at est cleric? tunc aut
celebrat in ordine quē non habet aut
in eo quē hñ. Et si pmo calu hoc agēs
in ordinib? sacris est irregularis. De
subdiaconatu aut dicit Huil. q si est
in minorib? tunc pñt cantare eplām
vñmō sine solennitate. Et addit In
no. q est licitū qñ deest subdiaconus
z tunc etiam cātet sine ornamentis s
diaconi. Sz solēnis appar? subdiaconi
videt? eē manipulus. Dicit. n. Pet. de
pal. in. 4. q tunicellā lz et non subdia
cono portare: qñ non e ei ppria vestis
sicut manipulus quē nullus inferior
subdiacono portare dñ. h De. Unō
si talis cantet eplām cum tunicella si
ne manipulo: non tñ porrigendo cali
cem diacono vel sacerdoti: qñ e ppri
um officiū eius z pñcipalis act? ordi
nis talis: z vbi e consuetudo q et i mi
noribus cōstitutus cantet eplām illo
mō non videt? irregularis: secus aut
vbi cum manipulo vel porrigēdo ca
licem: vel vbi non est mos q cātent
nisi subdiaconi. De ordinib? supiori
bus non est qñ: quia sine dubio iur
ritur irregularitas. Si vero clericus

celebrat in ordine quē h3 tunc aut est
 excoīcatus maior: vel celebrat: seu of
 ficiū exercet in loco int' dēo ab hoīe
 vel a iure: aut est suspensus. Si pmo
 mō tunc in vtroq; casu efficitur irre
 gularis: et indispenabilis nisi p papā:
 de sen. ex. is qui. li. 6. Dicit tñ Bui. q
 in minoribus constitutus ministrando
 seu exercendo officiū suū et cū solen
 nitate cū est excoīcatus: non efficitur
 irregularis: qz illa duo. c. figs eps. i. z
 z. ii. q. 3. non loquuntur de eis. Et pe
 ne sunt restringende secus de subdia
 cono. Sed sine solennitate legendo
 eplā subdiacon: diacon: vel pbr:
 excoīcatus credunt quidam q non i
 currant irregularitatē. Si at clericus
 ē suspensus iurando stricte suspensio
 nē. i. q ad se z quo ad alios. Itā q est
 suspensus q ad se tm: puta ppter mor
 tale qd cūq; vel ppter miorē excoī
 cationē: vel ppter iunctioz a pfecto
 re talis celebras nullā incurrit irregu
 laritatē: vt ocm ē. s. i. suspensus q ad
 se z alios: aut ē suspensus a canōe aut
 ab hoīe: si at ab hoīe sen a iudice tūc
 aut ignorauit ignorātia pabili: z tē
 non efficit irregularis: aut i grantia
 crassa z supina: z tunc ē irregularis: z
 multo magis si sciuit se suspensū: z b
 quocūq; sit suspensio simplr siue ad
 tps determinatū siue non determina
 tū: et si rōe defectus vlt infamie: puto
 talem durate suspensione celebrāte
 et irregularē: nec posse dispensari se
 cū nisi per papā: ad hoc. ii. q. 3. si quis
 pbr: de sen. ex. cū medicinalis. li. 6. Si
 vō est suspensus a canone: tunc aut ē
 ratione criminis: aut ratione defect
 aut ratione infamie vel scandalī. Si
 pmo modo tūc aut simplr est suspē

sus: z sic celebrando ē irregularis. z
 q. 3. si quis eps. aut est suspensus ad tē
 pus. Et tunc aut ad tēpus determina
 tum: z sic interim celebrando est irre
 gularis: aut ad tempus indetermina
 tum: z tunc aut cum cōditione donec
 peniteat: aut cūz cōditione donec sa
 tisfaciat: vt. si. di. si qui fine. z. c. se. z de
 cohabi. cleri. z muli. sicut. z in clem. de
 deci. in. ci. cum similibus. Et tunc li
 cet quidam contradicant: puta si sic
 suspensus ante obligationē celebrat
 est irregularis: quia in hoc factus in
 dicis est necessarium vt habeatur p
 absolutio: vt dixi de eta. z qualit. cum
 bone. Et sic cum facinus hominis sit
 necessarium sequitur q quo ad sus
 pensionem dei canon aliquid addit:
 vt in dicta decre. sicut. de cohabitati.
 cleri. z muli. Si non est suspensus cū
 cōditione donec peniteat: vt. s. d. ele
 ctio. ofius. z tunc equum est tenere q
 interim celebrando non efficitur irre
 gularis: qz talis suspensio videtur ef
 se de iudicis quam nihil addit canō: nec
 vt habeatur pro sublata. aliquod fa
 ctum iudicis est necessarium. Et ideo
 dicendū ē de ea vt dō suspensione dei
 tantum. Si 2o modo sit suspensus a
 canone id est ratōne defectus. Tunc
 aut ratione defectus ordinis aut rati
 one alterius defectus. Et si ratioe al
 terius defectus ordinis: vt clericus p
 saltum p motus qstū ad ordinem
 omisum: in quo si exercet officiū an
 teq; recipiat est irregularis: sed cele
 brando in ordine ad quem ē p saltū
 p motus quem h3 non est irregular
 di. 5. z. sollicitudo. Si ratione alterius
 defectus vt bigamus illegitim^{us} corpe
 viciat^{us} ordiatus qñ etatem legitimā

vel a non suo epō: hoc casu p̄cordant
oēs q̄ celebrando non est irregulari
q̄ hoc non est exp̄sum in iure. Et q̄
q̄ curia mandat cū iaz ordinatis in
supradictis defectibus disp̄sari nū
d̄ de irregularitate: di. 56. apostoli
ca. 2. c. cenomanensem. Stilus autem
curie est attendendus: de cri. fal. q̄ gra
ti. Nec obstat q̄ ordinatio iaz facta
ante legitimam etatem: vel a non suo
epō fuerit cū peccato: q̄ p̄ncipalis cā
p̄pter quam diximus tales susp̄sōs
est defectus non peccatum: ḡ ratione
defectus non criminis talis d̄ ceteri
susp̄sus. Et hac rōne puto q̄ l̄z irre
gularis ex celebratōe diuinorū sit sus
pensus a canone p̄pter hanc irregu
laritatē: si t̄i alias non est susp̄sus
a iure vel ab homine: puta q̄ absolu
tus ē ab excoīcatōe et suspensione: s̄
non ē secū disp̄satū sup̄ irregulari
tatem vel non susp̄sus contrahit ir
regularitatem: quia hoc non est exp̄s
sū in iure. Si tertio modo est susp̄s
sus a canone. s̄ ratione scandali vel i
famie: tunc celebrādo non est irregu
laris: d̄ cleri. peregrini. c. i. Sed bene fa
ciunt alij abstinendo p̄pter infamiaz
que est contra illum: vel vt scandalū
euitetur. Et per hoc sequitur fm̄ In
no. q̄ illi quorum crimina sunt noto
ria qui etiam post penitentiam phi
bentur celebrare p̄pter scandalum et
infamiam: vt de coha. de. et muli. c. fi.
Sed si ante absolutionem celebrant
non incurrunt nouam irregularitatē
Ex allegatione quam facit videtur i
telligere d̄ notorio fornicatore: q̄d p̄
uin est tenere. Et q̄d nō. in. c. i. de sen.
excom. li. 6. intelligitur d̄ notorio for
nicatore ante penitentiam celebrante

ne videatur sibi p̄p̄s contrarius: tamē
de rigore sola penitentia non tollit su
sp̄sionem canonis in notorio forni
cator: vt videt̄ exp̄sum. 50. di. p̄uēit
q̄ requiritur factum iudicis: vt. s̄. di
ctum est de susp̄sō a canone donec
satisficiat. S̄ absolutione facta a se
tentia canonis a qua potest in hoc ca
su ep̄s absoluere: q̄ conditor canonis
sibi non reseruauit. Si penitet rema
nente irregularitate quā cōtraxit bu
iusmodi fornicator notorius ex cele
bratione diuinorum: de qua nondū
est disp̄satus ex noua celebratione
nouam irregularitatem non incurrit
Dicit. n. ipse Inn. q̄ talis celebrās aū
q̄ peniteat efficitur irregularis indif
pensabilis nisi per papā: sed anteq̄
secus disp̄setur celebrando et peni
tens. i. dimissa cōcubina non p̄bit no
uā irregularitatem. Et forte talis fu
it intentio Inno. h. Et oīa h̄ nōn p̄
An. de butr. sup̄ decre. de de. exc. m.
si celebrat. sed abreniata aliquatit̄ sūt
et mutato aliquatit̄ ordine additis
solū tribus locis vt p̄ dictis breuib⁹
Tho. de. de pal. et Huil. Nota t̄m q̄
ex p̄cedentibus videtur q̄ ordinatus
aū legitimam etatē sit ipso iure susp̄s
sus ab executione ordinis sic recepti
sed solennes doc. cōiter tenent p̄rium
videlz in sum. Rai. Huil. in glo. eius
Archi. in rosa. di. 77. Ber. ex de de.
per sal. p. c. i. Anto. de but. extra d̄ tē.
or. vel non est compos. Pau. de elia
3a. et Fran. zaba. super de. generalem
de eta. et quali. bi omnes dicunt q̄ ta
lis non est ipso iure susp̄sus sed su
pendend⁹: et interdicienda est ei execu
tio ordinis recepti aū legitimā etatez
vsq̄ ad etatē legitimā. Et si postq̄

fuerit ei interdicta executio a iudice suo: vsus fuerit ordine tali ante legitimam etatem erit irregularis. Si autem non fuerit ei interdicta: sic videtur ordine ante legitimam etatem recepto non esse irregularis ut dictum est. Idem etiam audiui a quibusdam patribus.

De irregularitate propter homicidium vel mutilationem.

Ca. 97.

Contrahitur et irregularitas propter homicidium vel mutilationem membri. Pro cuius declaratione non quod cum homicidium vel mutilatio membri fieri contingat mente solum verbo et opere. Si solum mente fiat nunquam inducit irregularitatem: quod lex promotionis factum requirit. Item quod i. c. vlt. imo et si quis vibret gladium animo occidendi: tamen non sequitur effectus mortis vel mutilationis non incurrit irregularitatem: etiam si vulneraret: certum sit quod non est mors secuta vel amissio membri: nec directe nec indirecte. Quod propterea dico quod si vulnerasset non de se mortale: et vulneratus propter imperitiam medici vel propter defectum custodie: quis scilicet non cauet sibi a noxijs mortuus est: vulnerans est irregularis secundum Lauren. extra de homici. Petrus. Quod dictum allegat Pet. de ancha. Nam et si vulneratum ad mortem nouo ictu accelero mortem vel alio modo homicida reputor: dicit idem. Illi autem qui interfunt vindicte sanguinis seu mortis et non prestant consilium vel auctoritatem non sunt irregulares secundum Innocentium. et Huileti: si appeterent mortem illius. Item qui videt aliquem occidi et delectatur: et posset

etiam sine sui periculo liberare si vellet: quamuis pessime faciat non tamen est irregularis: sicut nec etiam medicus qui dimittit infirmum mori nolens mederi: et diues qui dimittit pauperem fame mori. Item quod si quis non iratus.

Tripliciter contrahitur irregularitas verbo.

Verbo autem contrahitur irregularitas tripliciter. scilicet mandato: defensione: et consilio. Mandato quidem quando quis mandat aliquem occidi vel mutilari: et sequitur effectus. Item dicitur si quis viduam. Si tamen reuocasset mandatum et explesse: et sine ulla fictione prohibuit fieri antequam sequeretur effectus non est irregularis secundum Innocentium extra de summo. sicut tuis. Sed et si quis mandat aliquem verberari inbibens expresse nec occidat vel mutilat est irregularis mandator sicut et executor: quia mandando in culpa fuit: extra. e. is qui. l. 6. Item episcopus vel alius prelatus qui habet iurisdictionem temporalem debet constituere iudicem secularem qui audiat causas precipue sanguinis: et illi potest et debet precipere quod faciat unicuique iusticiam. Si autem talis iudex interroget eum in speciali quid agendum in tali qui scilicet meretur penam sanguinis potest respondere: consule peritos. Et caueat ne per suam responsionem directam vel indirectam ille intelligat: quod cum sanguine pretere secundum Bernardum. Nam si ex hac ratione reus occidat vel mutilaret esset irregularis. Potest et prelatus talis delegare alicui et spaliat super aliquo maleficio ut bo-

homicidio: et si in iurisdictione sua commisso ut ingesta veritate iusticia exequatur et sicui committatur iusticia exequatur: et si occidat non propterea ille prelati est irregularis: et ne de. vel mo. ep. li. 6. Item non solum iudex in causa sanguinis: ubi sequitur effectus est irregularis: quis si recta intentione et debito processu faciat iuste agat et meritorie: di. si. aliquantos. sed et assessor testis notarius scribens sententiam vel proferens eam: vel scribens attestaciones vel leges dum publicant vel scribens vel dictas litteras pro vindicta sanguinis. Quod hi irregulares sunt: quia cooperantur in mandato sine fide. Rati. di. 50. sigs. et ne de. vel mo. sententiam. Sed si in hoc sententia non est secutus effectus fidei. Quibus sunt irregulares episcopus potest super hoc dispensare. Princeps autem qui legem condit: cuius legis auctoritate homines sunt traditi morti non efficitur propter hoc irregularis: ut dicunt quidam: et bene quia incerta persona non aduertitur ita non. Archi. 23. q. 5. officia.

Homicidium verbo defensionis tripliciter committitur.

Homicidium verbo defensionis committitur tripliciter. Uno modo: quando defendit eam sanguis. i. mutationis vel mortis aduocando: et hoc siue aduocet pro actore siue pro reo. Cum actor obliget ad penam talionis: quando pro reo agit contra actorem. Unde si sequitur effectus est irregularis quantum cumque iuste aduocet indispensabilis nisi si pro papam: sed si non sequitur effectus pro episcopo secundum Guilielmum potest dispensari. 2. modo est cum quis dissuadet his qui valebant defendere occisum ne defendant: et hoc facit corrupta intentione ut ille moriatur.

Nam si pater vel mater vel alius sanguineus seu amicus retrahit filium vel amicum suum volentem alius a morte liberare: quia timet ne ipse ibi adiuvando occidat non est irregularis. 3. modo cum prelati vel alij clerici ad defensionem reorum suorum ponunt querelas de malefactoribus suis: seu quando eos canonificauerunt penes iudicem seculares et emendam petant sibi fieri et pueri ne talia presumantur contra eos. Si ex hoc querelis iudex mortem inferat exigente iusticia: non sunt irregulares dicti clerici si prestatum sit expressum se quod penam sanguinis non intendunt: et e. ti. prelati. li. 6. Item licitum est prelati ecclesiasticis ob defensionem reorum ecclesie vel fidei innocere sed violentos brachium seculares et hortari tales non quando ut occidant vulnerent vel mutilent: quia hoc est directe ad homicidium provocare: sed ut ecclesie primam fidem defendat liberent et terram ab infidelibus occupatam ad christum reducant: et super hoc ecclesia facit magnas remissiones: et si hinc aliquid occidant non tamen est prelati imputandum: imo peccaret: nisi tales se opponerent: et de homi. postulasti. 23. q. 3. maxime mianus. 2. q. 8. igitur. 2. c. hortatu. 2. c. scire.

Homicidium verbo consultacionis tripliciter committitur.

Homicidium verbo consultacionis committitur tripliciter ratione. scilicet per consultationem et approbationem. Ratio ne quando: puta quando an liceat occidere paganos vel iudici malefcores: respondeat quod licet per pedes probabili ipse respondens quod iterum gas velit facere secundum consilium eius irregulari. di. 50. sigs. Secundo autem de ratione generali cognicionis vel opinionis: et ex quo non credit aliquem in iudicium vel occidendum.

Dicit Archi. 23. q. 8. pessimā. Q. si iu-
dex laicus interroget clericū quid agē-
dū de aliquo qui d iure esset pena sū-
guinis puniendus: pōt clic^{us} rñdē: hoc
non pñet ad me: pñlatis pñtos. Et ca-
ueat sibi cleric^{us}: ne ppter suam rñsio-
nē directam vel indirectā intelligat
iudex q d3 sanguine puniri f3 Rai.
dicunt tñ quidā q pōt dicere q puni-
at eum fñm q ius dictauerit: dñmō n̄
expñat q puniat eum ad sanguinez
vel ad mortē: vt nō. Du. di. 3. ois. Sed
ipse Archi. sup. c. ois. dicit istud dictū
f. Hug. pōt intelligi eē verū: qñ crimē
non iminet eē puniendū: aliqñ si ex
pñsilio suo. f. rñsio siue gñali siue spali
segtur pñpinqñ homicidiū irregulari-
s ē fñm Hosti. ex de homi. sicut di-
gnum. Approbatione: vt cū audit ali-
quos velle facē homicidiū siue noīe
suo siue alteri: r ipse approbat: vt cū
tractat a plurib^{us} de morte alic^{uius} i pñ-
silio r ipse cū alijs assentit: r ex h̄ segt
homicidiū: sec^{us} ut si pñbēt. Silr figf
pñsilit vt occidat: r añ factūz reuocat
pñsiliūz. Sed firmiter credit q illa re-
uocatio non sufficeret ad impediendū
homicidium: si non indicat ei q ē oc-
cidendus vt sibi caueat est irregulari.
Si aut solā reuocationē firmiter cre-
dit sufficere: non erit irregularis: ex q
reuocauit consilium. i. q. 4. quia pñu-
latus. fñm Inno. Persuasionē pñsiliij: si
quis persuadēz alicui q exponat se pi-
culo p iure suo vel p patria: si scit eū
verisimiliter moriūz r mors seque-
tur irregularis est fñm Inno r Hosti.
Secus si consulens hoc non estimā-
bat. 23. q. 3. pro membris. Sed si quis
suadet alicui q indubitanter se mor-
ti exponat pro Christo r ecclesia nō

erit irregularis: licet sequatur mors
fñm Inno. r Hostien. Item si volen-
ti fugere inimicos ppter timorē mor-
tis: consuluit quis q remaneat r p-
curabit pacem: r sic remanēs occisus
est fñm Huil. si non habuit pbabilem
causam credendi q illi non immine-
ret periculum irregularis est. Secus
si hñt pbabilem cām hoc credendū:
puta q inimici eius erant adeo ei cō-
iūcti: q merito potuit presumere q
posset eos cohibere. Item si quis con-
sultuit non homicidium quidem sed
aliquid vñd secutū est homicidiū f3
Inno. distinguendū est: q si verimili-
ter potuit estimare q inde sequebat
mors irregularis est: vt si inasit iactū
machie vel baliste: vel q eatur ad ca-
piendum castrū: qd non poterat d fa-
cili capi sine morte hoīuz: r sic mors
ē secuta. Si vero non potuit estimari
nec erat verisimile q sequeretur mors
tunc si consuluit sup re illicita est ir-
regularis si sequat mors: ex. e. conti-
nebatur. Et idem si mandat: secus at
si pñsult rem licitam: r eodem mo-
do distinguitur: si is cui consulit nō
occiditur. Item qui consuluit vt iſur-
mus vertatur vt citius moriat^{ur}: si ex
tali transgressionē citius morit^{ur}: pñu-
lens est irregularis: r q hoc facit fñm
Huil. Itē si quis clamat latrones la-
trones: si hoc facit ppter timorē cor-
poris sui. nam timet ne aliq velint eū
occidere: non est irregularis: q non
intendit mortē alicui^{us} sed sui liberati-
onem p qua l3 implorare auxiliū f3
Inno. sed si non ppter hoc facē itelli-
gere poterat: quia ex clamore vel ali-
quo actu suo: homicidium seg pote-
rat irregularis est. Idem Hostiensis

Itē si cum dī latro capī: et dicit ali-
qs claudite ei os ne clamz: et latro oc-
cidat. Credit Guil. q. qillō dixit sit
irregularis: q. inuit ducētes dādo cō-
filiū. Et eodē mō si qrenibz malefa-
ctorē dīcāuit enī: nisi forte ignorauit
q. ignorare rōnablī potuit: nesciēs
q. ad mortē qreretur.

De homicidio circa scēm et triplī
committitur.

Homicidiū scō cōmittit triplī
et necessitate casualitate et vo-
lūtatē. Hōicidiū necessitate ē duplex
q. aut necessitas ē inuitabilis: aut eui-
tabilis. Sigs igr occidat vel mutilet
ex necessitate inuitabili. Ita artatus
vel angular: q. nec fugē nec clamare
nec alr se pōt inuare nisi occidat vel
mutilet non ē talis irregularis: et de
homi. si furiosus. in de. q. vnicuiq. vi
vi repellere l3 cū moderamine incul-
pate tutele: di. i. ius nāle. S3 si hoc fa-
ceret ad defensionē pentuz suoz vel
socioz non euaderet irregularitates
fm Jo. an. i. addi. sup. Spe. Idē si p
defensioē rez suaz. Itē si fugē possz
l3 fugienti piculū poterat iminē: pu-
ta casure vel velocioris cursus inimi-
ci insequentis: q. audacior scūs ppter
fugā pōt de facili fugētē a tergo vul-
nerare: et in terrā pstrare et occidē. di-
cit zenz. vt allegat De. de anch. sup. c.
si furiosus. q. p. babiliter dici pōt: q.
talīs nō fugiēs ppter pdcā: nec alr eua-
dē potens: si occidit nō ē irregular. l3
et infās et furiosus occidēs quocunq.
non ē irregularis vt dīc illa decre. et
dicit De. de anch. q. idē est de maiori
septennio: si non ē doli capax. i. q. i.
illud. secus si ē doli capax. Si at ē ne-
cessitas euitabilis: puta q. alit euadē

pōt: vel q. potuit recedere b loco ubi
expectabat inimicos eius vcturos: tē
efficit irregular. nec ad maiores oz-
dines ascendet: imo nec i susceptis ni-
si ex magna dispēatione pmittat anī
strare: et q. uis zenz. dicat si fugiendo
fuga erat sibi vituposa et ad dedec. et
si nō ad piculū psonē: et ppter h nō fu-
git et occidit: talis euadit irregularita-
tem. De. de anch. non credit hoc vez.
s. q. talis enitet irregularitatē. et h vi-
det magis vez. Homicidiū casuale
ad sciendū q. induc irregularitatem
nō distinctionē: aut qs dat opaz rei il-
licite aut licite. Si licite tunc duplī:
q. aut adhibet oēm diligētiā quā de-
bz aut non. In pmo igr casu dādo. s.
opā rei illicite dato q. pter oēm volū-
tatē ei? supueniat homicidiū: vel mu-
tilatio ex ope ei? ē irregularis. vñ si
cleric? exercitatioē vel venatioē iaculū
mittit: et casu boiem occidit ē irregu-
laris: q. talia opa debēt ab eo penit.
et aliēa. 50. di. clerico. Similiter si lu-
do ipegit lapidē q. aliquē: et ille volēs
declinare ipegit in aliū lapidē et mor-
uus ē: pector ē irregularis: q. ludus
noxius erat: et idē in similibus. In 2.
casu. s. cum adhibet oēm diligētiā dā-
do opā rei licite nullā culpam vel ir-
regularitatē incurrit si cūingat in ho-
micidiū: puta repabat domū posuit
signa ante eā et clamauit anteq. pū-
ceret tpe agruenti p trāseuntibus: vñ
incidit arborem et cecidit in ptez con-
tra cōem estimationē zē. Omnes eiz
casus fortuiti puideri non possūt: ex-
tra eo. Johā. et c. quidam. Unde et si
ceruus vel equus vel animal aliū ali-
cuius aliquem occidit non ē irregu-
laris dñs ei? dñ maliciam vel culpaz i

morte non huerit: di. 50. hi q arbores
In 3. casu. s. vbi no adhibet obita di
ligetia et in ope licito icurrit irregu
laritate. vii fm Do. p. b. q mittit pue
ru ad aquandū equū monens vt ca
ueat de flumie r tñ submersus ē: iudi
cat eū culpabilē: sic r diaco⁹ q non re
mouet falcē qua accinc⁹ erat: cū sci
ret ludi cōsuetudinem: et de homi. co
tinebat. Et sacerdos q non remouet
cultellū a corrigia cuz qua vberabat
famulū: et de homi. ad audientiam.
Itē si cleric⁹ capit furē r tradit eū iudi
ci: r hoc vt faciat ei restituē res suas
ablatis q̄s alias hēre non poterat si n̄
h̄z intentionē corruptā. s. vt intendat
mortē furis ipse capiens: r sup h̄ ē fa
ciens p̄statiōem q non intendit vī
dictā sanguinis sed suū hēre: r non h̄z
cām suspicandi: q hoc p̄tingē potat
si sequat̄ mors illius capti furis non
erit irregularis. Secus at si aliq̄ eo
rū defuerit: puta q̄ poterat aliter re
habere sua: vel non fecit p̄stationes
r h̄: et de homi. suscepti mus. Itē si
cleric⁹ scribat q̄ aliq̄s capiat̄ r ex
illa captione seq̄tur mors vel trunca
tio et ipso tñ ignorante r factū r cāz
fm Do. si. videt̄ irregularis: q̄ debu
it suspicari hoc posse cūire. Itē si
qs incidit vī flobothomat aliquem
causa medicīne: r inde sequat̄ mors
fz Buil. si incisor erat pit⁹ artis r ad
hibuit debitam diligentiam non tene
tur in aliquo. Similiter si incidend⁹
non h̄uit cōsuetā dispositionē mēbro
rū vel neruoz vel venaz: r ppter icī
sionē morit̄: nō tenet̄ i aliquo icisor
fm Inn. si in h̄ non errauit ppter suā
expientia nec irregularis ē: pot⁹ eim
casu q̄ culpa in h̄ i p̄sumitur mors

accidē. 23. q. 5. de occidendis. Secus
at vbi ppter ipitiā accidisset: vel pp
negligentiā. Itē qñ dubitat medicus
in aliquo pot⁹ o3 dimittere q̄ icidē
fz Do. r Inn. Phisici r chirurgici si
erāt piti in arte: r nil de p̄tingentibus
omiserunt: r h̄nt sup hoc p̄babilē cō
sciam non p̄hibent a p̄motōe: q̄uis
mortui sint infirmi quos curauerūt.
Sec⁹ at qñ sūt ipiti vel negligētes cir
ca infirmos: r ex hoc p̄babiliter cre
dunt vel dubitant infirmos mortuos
vel mēbris deperditos: q̄ sunt irre
gulares: et de eta. r q̄li. ad aures. Et
ē p̄silū Inn. r Hof. q q volūt p̄mo
ueri abstineant a practica medicīne:
r precipue a chirurgia que adustioz
r incisiones regrit: q̄ in nullo o3 va
cilare p̄scientia promouēdi: di. 33. lai
ci. Item custodientes infirmum vel
seruitores eius q vocauerūt minuto
rē: vel porrexerunt ei vinū vel aquaz
vel non bene custodierunt vñ ille ex
frenesi se piecit r h̄: r mortu⁹ ē: fz
Buil. in oibus his vbi bona fīd fiat
non o3 de facili qs hēre p̄sciam scrū
pulosā: nisi sit culpa lata r negligētia
dissoluta: puta si custos infirmi frene
tici vel furiosi dimisit eum vt irer in
plateā ad ludendū: vel alias dat ope
ram rei illicite: aut ex nimia crapula
vel ebrietate vigilare non potuit: ma
xime cum deputatus esset ad custodi
am infirmi. Nam si certum est q̄ in
de ex hac culpa mors secuta est: ta
lis erit irregularis alias non. Si ha
bet conscientiam scrupulosam depo
nat ad consilium boni viri. Domici
dium opere r voluntate spontanea si
quis p̄mittit: siue veneno siue gladio
siue quocūq̄: et siue pccō induc irre

gularitate: et talis non solum sed et promoueri
si si promouetur et in perpetuum deponatur: et si
homo sicut dignus. et 50. di. si quis vidua
et si inficiat sacrum vel pagani
di. 50. clericum Et cum tali nunquam dispen
sat in ordine vel officio: di. 50. miroz.
et si sit occultus ministrare in ordine suo
non potest de te. or. c. vlti. poterit tamen
cum tali dispensari in beneficio: et de de.
pug. i. duell. c. z. nec excusat seu evitat
irregularitatem si hoc facit ex precepto iudi
cis vel satellitis: quibus non peccet obedi
endo si iusta sententia est. 23. q. 5. cum miles
obediens. Si vero non evitat irregulari
tatem quod iurisperiti ignorantes fidei propter in
dulgentiam habent quod datur afferentibus lu
gna ad combustionem hereticorum attulerunt
ligna ad cremandum hereticos: si illa man
illata lignorum coopata sunt ad combustionem
et mortem hereticorum. Et si illa man
non est coopata: puta quod iam mortui erant
quoniam ligna attulerunt: vel antequam apphe
deret ignis in illa man non sunt irregulari
res. Si autem de hoc dubitatur melius est te
nere certum: et reputare ut irregula
re: extra de te. or. ad aures. Idem de de
ricis quod cum alijs trahunt ad manganellum.
vnde creditur aliquis probabiliter mortuus:
quod secundum hunc melius est tenere certum ut dicitur
et ar. de pe. di. z. si quis. Et si quod percussit mu
lierem pregnantem: vel datur ei aliquid ut
faciat abortum: si ex hoc percussione: vel
rei datione illa abortitur: si iam erat
formatum conceptus est irregularis: secus si
nondum erat formatum puerum. Et si
dubitatur utrum ex percussione vel rei su
ptione securus fuerit abortus vel ex alia
causa: vel utrum esset puerum formatum
vel non. Si probabiliter dubitatur de hoc a p
motore et misterio abstinere: ne periculo
se amittat: et multo magis si hoc omnino

credit. Si autem hoc temeraria opinio
nem deponat eam. Si uero. Itaque si quis ali
quid dicit vel facit unde acceleretur ali
cui mors: esto quod alias omnino esset mortu
rus efficitur irregularis si hoc est certum:
puta voluit infirmum ut citius moriatur
Dicit decapitando ut ponat caput in
cupo: et ex hoc citius ponit. Dicit aliquis
satelliti ut appetat manariam: ne plures
habeat recipe ictus: et sit et hoc. ar. di. 50.
si quis viduam. Itaque qui associant homi
cidam ut si eos defendant: quibus nil aliud
faciant sunt irregulares si sequatur
mors vel mutilatio. Quinimo si diffusa
serunt et prius illi homicide ut non
faceret: et tamen omnino volente facere associ
uerunt: extra de de. pug. in duell. de
ricus. Unde omnes illi de familia recto
ris qui vadunt ad associandum male
factorem cum ducitur ad mortem: siue
pedestres siue equestres: cum vadunt pro
defensione si oporteret vnde sunt irre
gulares. Qui etiam trahit ad cordas
vel aliam torturam reum: et ex hoc facit
et occidit est irregularis. Qui etiam acu
it vel portat manariam cum quis est deca
putandus vel mutuat vel portat scalas
vel funes aliquo suspendendo. si tamen
quod quilibet eorum datur eam propter quam
morti alteri: di. 50. si quis viduam. secus
de eo qui fecit scalas vel funes vel gla
diu non ad mortem inferendam sed ad omnes
usus: et casu postea aliquis utitur ipsis ad
occisionem. 23. q. 5. de occidendis. Qui
etiam se mutilat ex impatientia: vel etiam
am si facit zelo castitatis sibi virilia
amputando est irregularis: di. 55. si
quis partem. Item dicit Archidia
conus. 15. q. 1. si quis clericus animo
irato vadit ad occidendum aliquem
puta propter iniuriam receptam et reperit

ipsū mortuū ab alijs vt satisfaciāt aīo
suo amputat cadaueri: caput: q̄uis vi
deri possit irregularis: q̄ lex p̄moti
onis sc̄m requirit: vt dicit boc. c. p̄p̄
intentionē cum ope subsecuto: extra
de biga. nup. qd̄ etiam tenet Jo. i. gl.
de pe. di. i. periculose. tñ fm̄ q̄ cōter
tentent doc. non est irregularis: q̄ hō
mortuus non est homo: et est veritas.
alias sequeret̄ q̄ omnes medici q̄ fa
ciunt anothomiaz essent irregulares
qd̄ non ē vez nec repitur ista irregu
laritas posita: nec pene sunt restringē
de. Archi.

Nota de homicidio et mutilatiōe
que contingit in bellis et eius irreglā
ritate.

Et homicidio vel mutilatiōe
que uringit in bellis quō vel
qn̄ bellatores efficiant̄ irre
gulares. Quantiū quidez ad clericos
Jo. cal. i. addi. addita Jo. an. i. nouel
la ex de homicid. petitiō. Sic distin
guir: Cleric⁹ aut vitur armis incon
tinenti repellendo vim vi: et cuz debi
to moderamine: aut aliter. Si p̄mo
modo etiam si occidet vel mutilet n̄
est irregularis: cum. i. facit ad sui defē
sionem: di. i. ius naturale. Si alit̄ fac
tunc aut hoc agit de licentia pape
aut pprio motu. Si de līia pape: pu
to q̄ in bello iusto vti possit armis o
sensibilibus. nā inter alia que fac̄ bel
lum iustū ē auctoritas pape vel p̄nci
pis: et tunc si occiderit vel mutilat nō
ē irregularis: ex quo papa dedit sibi
līiam. nā cū irregularitas sit pena p
stōes canonicas introducta: ex q̄ pa
pa potuit dare līiam clerico et aucto
ritatem vtendi armis q̄buscunq; etiā
sine metu irregularitatis dādo h̄i

līiam: videt̄ q̄ abstulit ab eo icurfo
nē irregularitatis qd̄ pōt: q̄ cū volū
tario homicida pōt dispēfare: de cō.
di. i. c. i. qn̄ h̄ papa exp̄met vez videt̄
alias sec⁹. Si pprio motu cleric⁹ vit
tur armis: tūc aut i bello iniusto: aut
in bello iusto. Si in bello iniusto tūc
planū est: qd̄ non ē sibi licitū siue suis
fauore p̄stet: siue timore incutiet ad
uersarijs. Et si ibi aliq occisi sunt vel
mutilati irregularis ē. z. q. 8. c. i. r. z.
si in bello iusto: puta p̄ ofensioē p̄rie
vel alioz. z. q. 3. fortitudo. Et tūc po
terit intrec̄ et cū armis defensionis
non tñ dz pugnare s̄z hostari poterit
vt. z. q. 8. vt p̄dem. et ofonib⁹ iterce
de. 36. di. c. fi. r. z. q. 8. s. i. Et petro di
ctū ē:uerte gladium tuū in locū suū
di. 5. s. i. S̄z cū armis offensibilib⁹ nō
dz ibi ē nisi ea intentōe vt se defēdat
non vt pugnet ipediente ordine p̄fes
sionis. z. q. 8. clerici. Et si in tali bello
ē aliquis occisus vel mutilat⁹ ab ipo
clerico est irregularis. Si autem ipe
nemine occiderit vel mutilauerit nō
est irregl̄aris: l̄z quis ab alijs occisus
sit vel mutilatus. Ad tollendum m̄
duplicitatis ambigū ad cautelaz h̄
casu pōt sibi iponi p̄tia: et sic intelli
gatur: de clerico p̄cussore p̄ntium. vt
ibi nō. in vlti. glo. et hoc credo verum
q̄qd̄ nō. in spe. ti. z. S̄ aut in tali bel
lo cleric⁹ vulnerauit aliquē s̄z non oc
cidit vel mutilauit: distigue aut talis
vulnerat⁹ occisus fuit postea ab alijs
et tunc subdistigue: q̄ aut hūit aīuz
occidendi dictus clericus qui vulne
rauit: et sic ē irregularis. e. ti. significa
ti. 2⁹. di si p̄cussor voluntatē zc. z. q.
q. vlti. c. fi. aut non hūit animum occi
dendi. Et istud etiam subdistigue

Quia aut vuln⁹ ipsius clerici potest
discerni ab alijs vulnerib⁹: tunc non
est irregularis: si vulnus non ē mo-
tale: vt. e. ti. significasti. Aut non pōt
discerni: et tunc ppter dubiū irregu-
laris iudicatur vt i eodem versu. Nō
si discerni. Res autem suas non vide-
tur licitum armis defendere cum ali-
orūz offensione. e. ti. suscepimus. Dec
omnia Jo. cal. sed in principio sūt ali-
quantulum abrenūtiata. Nota tamen
q^d ex hoc q^d papa dat līlam clericis:
q^d inter sint bello. Non tñ videtur ex
hoc licet clericis vti armis: nisi ad se
defendendum: non aut ad occidēdū
aggrediendo nec etiā paganum: s^z tñ
possunt interesse ad boyandum ali-
os. 23. q. 8. omni. 2. c. se. **Q** si occide-
rent vel mutilarent etiam in bello iu-
sto sunt irregulares: vt dicit Jo. 8. lig.
Dicunt etiā Hosti. et Inno. q^d possūt
clamare capite et pugnare: sed nō oc-
cidite. Item dicit Hosti. q^d in bello iu-
sto potest clericus dare līnīaz pugnā
di ante confictum non autem in bel-
lo iniusto. Item dicit Rai. in summa
q^d vbi plures repiūmr in pugna in q̄
sunt aliqui interfecti et mutilati: et ne-
scitur a qbus q̄tum ad irregularita-
tē oēs cēsentur irregulares. Et q^d sūt
ex pte iniuriantium: et qui sunt ex pte
recipientiū si illi erant clerici: sic illi
cite mouerunt arma: di. 51. figs post
baptisma. Sed Archi. dicit. 23. q. vlt.
c. fi. q^d istud dictum Rai. quidā itel-
ligunt quando clerici erant in culpa:
et hoc apparet ex verbis eius dum vi-
cit mouerunt arma: quasi volūtarie
et sine necessitate. Nam si defendēt
se vel socios necessario licet aliquis a
defensoribus sit interfectus ex alia p

te. Reliqui non interfecissent: nec in-
fectores iuasissent non essent irregu-
lares: s^z voluntatez occidendi hūerit
q^d lex p^motionis factum requirit. 15.
q. i. figs. 2. c. vlt. Ipse tñ Archi. distin-
guit inter repellentem et inferentem
vim: vt repellens ex dispensatione p
moueat et toleretur in susceptis: vñ
tñ constet eum non percussisse inferens
secus q^d in culpa est: ar. 16. q. 3. porro.
Hō. et Archi. di. 36. q^d fm J. moce. et
Ho. Sigs percussit aliquē in iusto bel-
lo si non sit mortuus inde vel nemi-
nem suis ictibus occidat vel mutilet
non efficitur irregularis: etiam si alij
feriant vel occidant fm Hōf. dūmō
non puocauerit eos. e. ti. significasti.
Addunt etiam Inno. et Ber. q^d si ani-
mo occidendi percussit aliquē: s^z nō
letaliter: sed alij postea occidunt ē ir-
regularis: q^d auxilium mortis prebet
Item si clericus commodet balistaz
in bello siue iusto siue iniusto: et ex h
sequatur mors est irregularis: q^d pre-
stat cām p^pinquam mortis: di. 50. ligf
viduam. Item fm Guil. de mutuan-
te gladiū vel ensez in bello ipso. Vi-
cit etiam Lau. vt allegat Fran. de 3a
ba. in cle. vnica. de homi. q^d illos qui
detrudunt hoīes in carcerem ita ar-
tum et aspum q^d incarcerati nō viuūt
vltra sex vel octo menses ppter arta-
tionem carceris reputat exponentes
tales ad hoc homicidas et irreglares
hec enim pena est magis afflictius q̄
si ponerentur in patibulo. Et hoc est
contra platos qui detrudūt clericos
in gabbia: vbi verisimile est q^d infra
paucos dies morientur. Fran. 6. zab.
et Henri. Hec autē irregularitas ho-
micidij quomōcūq^z et quotienscūq^z

fit cōtracta añ baptisimū p baptisimū
delet. di. 51. si. s. post baptisimū. fm
Jm. Bos. z Guil. Sz post baptisimū
p solū papā dispēsat: qd̄ et n̄ facile fa
ciēdi. 50. miror. Idē p totā d̄ mutila
tiōe mēbz. De homicidio q̄ ad pēnā
et penā habes i scōa pte. De irre
gularitate circa bigamiā. Ca. 98.

I Regularitate etiā inducit
bigamiā: que h̄bit mltis mo
dis. Pūmo qd̄ cum qs suc
cessive et diuersis tēporibz habz duas
vxoꝛes et vtrāqz cognoscit. 31. q. i. ape
riat. Si aut̄ alterā n̄ cognouissz: puta
qz añ cōsumationē m̄rimoniū defūcta
eēt n̄ ē irregulari. sz Tho. in 4. di. 34.
lz magis m̄maruz alit̄ dicat: sz nō tenet
i hoc opinio ei. 2. cuz qs diuersis
tpibz habz duas vxoꝛes: vnā de iure;
aliā d̄ facto: puta h̄bit cum cōsangu
nea et vtrāqz cognoscit: hic enim cēle
tur bigamus ppter intēctōis affectuz cū
ope subsequēto: et de biga. nuper. 3. qñ
plures habēt eod̄ tpe: vnā d̄ iure aliā
d̄ facto: et vtrāqz cognoscit: puta d̄cto
m̄rimonio cum vnā: et cōsumato h̄bit
etiā cuz aliā: vel cū h̄bit cum duabus
de facto: puta cum cōsanguineis: et co
gnoscit eas: vt in. d. c. nuper. e. ti.
4. cū h̄bit cū vidua ab altero viro co
gnita: secus si fuisset relicta virgo. 32.
di. seriatim. 5. qñ h̄bit cuz corrupta ab
alio et cognoscit eā: et h̄ siue sciuerit il
lā corruptā: siue ignorauit. di. 34. cu
rādum. Sed si ipse solus deflorassz et
postea d̄heret cū ea n̄ cēlet bigamus
di. 26. acutius. ar. ex q. si. sint le. tanta
6. qñ vxoꝛē ppiā cognoscit: siue sciē
ter siue ignorat postqz cognita est ab
alio: di. 34. si cuius. et c. se. q. etiā si vir
accusaret vxoꝛem de adulterio: et pen

dente accusatione ad pceptum ec
clesie vir debitum redderet adultere
irregularis est: qz bigamus fm Tho.
Rat. et Hosti. 7. cum quis duxit vxo
rem vilem mulierem puta ancillam
vel ioculatricem: vel aliqz ex illis que
publicis spectaculis mancipantur lz
virginē: repellitur ab ordine: di. 34. si
quis viduam. 8. cum quis in sacris
constitutus: vel post professionē in re
ligione contrahit cum corrupta
extra eod̄. a nobis. Ratio autē prin
cipalis: quare bigamus prohibetur
pmoneri ē defectus sacri: q. est in eo:
qz. s. cōiunctio coniugalī facta per euz: n̄
p̄t significare illā spūalē cōiunctōē chri
sti et ecclesie q. ē vn̄ spūs cū ecclia
q. ē vna spōsa: nā cū diuiserit carnem
suā i plures vxoꝛes: n̄ ē vnus vni. di.
26. acutius. Cōiunctio autē fornica
ria nō significat illā cōiunctōē chri
sti et ecclesie: sz tñ cōiunctio coniugalī: et iō
q. nō h̄xit: sed fornicatus est cum mul
tis nō censet irregulari. hec autē irre
gularitas nō tollit p baptisimū: sic
irregularitas homicidij. Ratio est qz
cōtrahit ex matrimonio: et baptisimū
nō soluit matrimonium: di. 26. de in
de. Vñ q. habuit vnā vxoꝛem ante ba
ptisimū: et aliā post baptisimū: vl̄ am
bas ante baptisimū irregularis est et
bigam. di. 26. acutius. Exuitur autē
bigamus omni priuilegio clericali: et
addit foro seculari nō obstante con
suetudine: et eis sub pena excois inhi
bitū est ferre tonsuraz: ex. e. alhercatō
nis. li. 6. Solus autē papa dispēsat cuz
bigamis: n̄ eps sz Tho. et Jo. an. ex. e.
i. d. c. Quidā autē dixerūt q. nec papa
pōt: qz d̄ doctrinam apli. Sed dicunt
lz

Tho. 2. De. q. papa nō pōt dispēfare
in doctrina aploz q̄tum ad ea q̄ sūt
d iure nālī: ea q̄ sūt d necessitate sa-
cramētoz 2 fidei: sed in alijs pōt cuz
habeat eā dē potestate ecclīa nē sic 2
tūc. Q̄ aut̄ obijci posset decretalis
extra. e. nup. Soluit Tho. dicēs eam
dē difficultatē eē i dispēfando cuz eo
q̄ p̄traxit cū pluribus d facto: sicut si
cōtraxisset de iure vult papa ibi ostē-
dere: ideo nō decē dispēfare: 2 non
qn possit dispēfare. vel ēt dicitur non
posse dispēfare: qz non consuevit: r̄ si
possit. Si diffusi⁹ vis vidē d bigamia
habet i sū. 2. ff. l. 3. n. 2. p totum.

De irregularitate propter illegiti-
mationem.

Cap. 99.

In regularitatē etiā inducit
illegitimatio. Rō aut̄ quare
tales phibēt a p̄motione est
fm Rai. P̄io qz tales reputant vi-
les persone: dignitas aut̄ clericat⁹ vili-
bus personis dari nō cōuenit. 2. etiā
ad detestationē p̄ni sceleris: nec ē in
cōueniēs vnū p̄niri p̄ alio: vt filiū. p
peccato p̄is p̄a tñ t̄pali: eternali aut̄
nunq̄: vt. l. 1. q. 4. per totum. 3. quia ta-
les solent esse imitatores p̄ni sceleris
2 it̄perati moris. 56. di. si gens. 2 in
gl. summaria in p̄i. di. Et quāuis ali-
qn reperiat̄ h̄i viri valde industrij
2 virtuosij: ex hoc reddat̄ magis lau-
dabiles: di. 56. nunq̄. tñ iura adaptā-
tur fm ea. que in pluribus accidunt
In dignitatibus tñ secularibus tales
nō sēper repellunt̄. ff. de cur. l. spurij
illegitimi ēt fm iura hereditare non
p̄nt: qd statutū ē in fauorē m̄rimoniij
Et vt dicit De. de ancha. Si fieret in
aliqua ciuitate statutum qz illegitimi

possent hereditare nō valeret: 2 esset d
bonos mores 2 nutritiū luxurie: tñ
q̄ ad deū 2 virtutū opa nū nocet ille-
gitimatio si in se bonus sit: vt diffuse
habet di. 6. nāscā cū. 4. c. sequenti.

Dicit aut̄ illegitimus q nō ē nāt⁹ de
legitimo m̄rimonio: vl quod reputa-
bat̄ illegitimus fm Rai. 2 q si sint
le. cū inter. Un̄ si vir 2 mulier p̄traxe-
runt in facie ecclīe bona fide credē-
tes se legitime copulatos: cū tñ n̄ ēnt
puta p̄pter i p̄dimētū cōsanguinita-
tis: vel ēt si alij eoz tñ hoc credebat
scz legitimā copulationē: puta qz cō-
traxit cū eo quem nesciebat habē alij
az vxorem: talis reputat̄ legitimus 2
vtriqz parētū succedit: 2. e. ex tenore
secus si clandestine p̄fissent: qz videt̄
fuisse ignorantia affectata. Et multo
magis si cōtraxissent publice scientes
i p̄dimētū amboz: 2 d dan. despō. cū
inhibitio. Et fm Tho. 2. De. Itē ouz
qs ignorat se illegitimū cū sit f̄z Do.
p̄babilis ignorantia excusat eū: ar. C
d testa. l. 1. Un̄ durāte tali ignorantia
nō peccat faciendo se p̄moueri: vl he-
reditatē adeundo: s̄ cū scit sufficiēter
q̄uis alijs occultū esset: 2 dispēfatiōe
indiget quo ad ordinem 2 dignitatez
2 hereditatē dimittē d. 2. Un̄ p̄ etiam
nesciebat illū. f. ē illegitimū: vtz aut̄
i hac mat̄ia debeat fili⁹ credē mat̄i
Dicit Bos. p̄ma facie credē dū ē: ar.
ē d p̄sūp. asserte. S̄ tñ non cogitur
ad h. f. credē. C. de testa. l. neqz profes-
sio. Qualitas autē mat̄is 2 cōuersio
eius cum alijs circumstantijs plus vl
minus videtur qz habeant inducē ta-
lem filiū ad credendum.

Triplex qz legitimatur.

Legitimatur autem quis tri-
pliciter. Primo modo per sequens
matrimonium: puta cum quis
contrahit cum illa ex qua ante matri-
monium habuit filios: etiam si ille vel
illa antequam sumeret talem in coniugem
prius cum alio contraheret quod postea
mozeretur. Et hoc est verum si illa tunc
poterat illi esse vxor quando de ea ha-
buit filios: quia. scilicet. vterque solutus erat.
Vnde natus de adulterio vel incestu per istum
modum legitimari non potest. c. conquestus.
Et hec legitimatio valet ut succedere
possit in omnibus bonis pariter: in autem. quibus
modis naturaliter. l. c. quoniam. col. 8. valz. et
ad habendum dignitatem et ordines. 12.
Secundo modo per speciale indulgentiam papae: c. per
venerabile. et hec legitimatio valet ad
hoc ut talis valeat promoueri ad omnes or-
dines et dignitates ecclesiasticas vbiq;
terrarum: valet et ad successionem bono-
rum pariter: et ad omnes actus legitimis secu-
lares in terris ecclesie subiecti temporaliter.
Si autem fiat per episcopalem legitimationem valebit ad
hoc ut maiores ordines suscipere possit: et
beneficiu sine cura vbiq;: et ad suc-
cessionem bonorum et actus legitimis seculares
in terris ecclesie subiecti temporaliter. et et alijs
et in terris quantum ad ea per quod non fuerit alteri iudi-
cium: et multo magis ad hoc valet legitima-
tio facta per papam: sed in his per quod fit alteri iudi-
cium: puta quod succedat ab intestato non
valet legitimatio: nec per papam: nec per
episcopum in terris quod temporaliter et non subiectum vel
subiunctum. Hec sunt Inno. et Ber. super de
cre. per venerabile. 3. modo legitimatur
quod per leges seculares secundum. scilicet. modos in
eis traditos quod reduci possunt ad tres.
Primus est si per filium naturale offerat cu-
rie imperatoris efficiat quod curialis: in
autem. quibus modis naturaliter. l. c. si

quod igitur. col. 8. Idem si offerat euz curie
ciuitatis de qua vel de cuius vico sit ci-
uitas: ista. de nup. 8. vlt. 2. modo est
si per decedens in testamento filium naturale
nominet legitimu heredem: et ipse postea
offerat testamento principem: vel si per in testamento per
publicam manum confecto: vel per papam ma-
nu scripto cum subscriptione trium testium
eum filium nominet: nec adiecerit nalem
in autem. ut liceat. ma. et au. 8. ad h. 3.
modus est si nullo filio legitimo existente
ipse naturalis filius seipsum offert curie: ut in
autem. quibus modis. na. c. si. legi. 8. l. bec le-
gitimatio per leges facta valet ad secu-
laria et temporalia quod ad successionem et di-
gnitatem in terris tamen subiecti potestati legi-
timationis: et in alijs vbi non fuerit alteri per
iudiciu ad ordinem vel dignitatem eccle-
sie non se extendit. Inno. et Ber.

Dispensatur autem illegitimus. Uno
modo per ingressu religionis appro-
batur: hoc quod ad omnes ordines: ut. di. 56.
c. i. 83. Rai. et glo. sumaria. Sed ad pro-
lationes: ut puta prioratu et in ipsa re-
ligione: vel alias dignitates sine dispen-
satione talis promoueri non potest: ut in. d.
c. i. Et non quod magister ordinis predicato-
rum potest dispensare cum trecentis fratribus
ordinis sui: super defectu natalium ut pos-
sint ad omnes ordines et potestatem ordinis pro-
moueri: nisi fuerint precepti ex incestu
vel adulterio vel regularibus. Alex.
denotiois: sed ex alio privilegio. Jo. 22. potest
dispensare in illo numero cum omnibus geni-
tis de soluto et soluta: et si essent pres-
eorum sacerdotes: ut. l. c. promouentur ad
ordines et potestatis suorum. Denotiois
2. dispensatur siue dispensari potest per episcopum
et hoc ad ordines minores tamen: et ad benefi-
cium sine cura: quod autem ad alia dispensari

nō pōt. 3° sit dispēfatio p papaz & h
 nō solum quo ad ordines: sed etiam
 quo ad omnes dignitates vel perso-
 natus: et. e. is qui. li. 6. Dispēfatio aut
 aliqñ sit circa tales minor: vt. l. ordi-
 nētur & instituantur in ecclesijs alijs
 a pīna: dico si sunt filij presbyteri. als
 vero in quibuscunq; ecclesijs: ar. et. e.
 ti. pñtium. aliqñ maior vt. l. instiman-
 tur in pīna aliquo tñ medio: et. e. ex
 transmissa. aliqñ maxima vt in pater-
 na nullo medio. Et nō q cuz dispēsa-
 tur illegitim^a a papa quo ad ordines
 & beneficium ecclesiasticū non ppter
 hoc intelligitur q possit promoueri
 ad psonatū vel rectoriā: ad quā p ele-
 ctionē accedi consuevit: et de pbc. c. vl.
 h bñ ad ecclesiā parochiale poterit p-
 moueri. Itē si a papa obtinuit dispē-
 satōz illegitim^a: & postea ipetranit q
 duo aut plura bñficia cū cura possit
 habē: tacuit autē pdictū defectū: n̄ valz
 hec scōa grā: et. e. si. is q. li. 6. Itēz nō
 q filij sacerdotū quos ipi susceperūt
 d legitima vxore an sacz ordinez: sm
 Rai. & alios pmoueri pñt ad oēs or-
 dines & dignitates: cū legitimi sint nī
 si illa ecclesia i qua patres eoz īne-
 diate fuerunt plati vel canonici vbi n̄
 pñt canonizari vel pmoueri: et. e. ad
 hec. Hoff. et dicit q cū p̄r habuit pso-
 natū ad vicariā ppetuā in aliq ecclesia
 fili⁹ immediate ipz vl ipsa habē n̄ p̄t et
 e. qñ. Itē si p̄r habuit psoatū fili⁹ nō
 p̄t habē vicariā: nec ecōuēso extra. e.
 michael. q si fili⁹ succedat p̄ri dispē-
 satine: frat̄ isti bñ poterit succedē f̄ri
 vt pōit Hof. qz i h̄ n̄ succedit p̄ri ime-
 diate: s̄z sec⁹ si p̄m habuisset ipsa eccle-
 siā d facto: porro ad nepotes hec pbi-
 bitio n̄ extēdit s̄z Ray. Hof. & Hoff.

Ordinati vō i sacris subdiaconatu & s̄
 si suscipiāt filios ex vxorib⁹ cuz quib⁹
 an ordinationē h̄rerāt. Tales filij il-
 legitimi sunt si vxores cōsenserunt q
 viri ordinarēt: vel scātes nō h̄rerunt
 32. di. seriat. S̄z si ordinati sunt inui-
 tis vxorib⁹ & ignoratib⁹ legitimi cēcet
 & nō idiget dispēfatōe: aliq tñ dicunt
 q idiget et tales dispēfatione. Breui
 tñ sacerdotes: q licite vtunt m̄rimo-
 nio h̄cto an susceptōz sacroz: nā in sa-
 cris h̄bē nō pñt: nec licuit a tpe aplo-
 rñ. Itō filij qz generāt d vxorib⁹ suis
 oū s̄t i sacris legitimi s̄z: idē iudiciū
 sicut d alijs legitimis.

De corpore viciatis.

Regular⁹ ē corpe viciat⁹. i.
 mutilat⁹ vl obilitat⁹ i mēbris
 talib⁹ pbiect⁹: aut p̄t ibilitat⁹
 te ad offm̄ exequēdū: aut p̄t defor-
 mitatē ad scādālū alioz tollendū.
 Pro cui⁹ declaratōe nō distinctōz: aut
 qz ē mutilat⁹ vel p̄uat⁹ mēbro magno
 & manifesto qd. s̄. iduci nō bilē defor-
 mitatem: vt puatio nasi & b⁹ i: vel ibi-
 litatē ad exequēdum offm̄: vt puatio
 manus & b⁹ i: tunc quacūq; d causa
 sit mutilatus vel p̄uat⁹ iusta vel iniusta
 nālī vel accidētali ipedit a p̄motione
 & offic⁹ p̄mor⁹ cū tali defectu. Si autē
 erat iā p̄mor⁹ qñ superuenit defect⁹ si
 nō p̄t hoc reddit nimis deformis
 p̄t exequi illa officia: ad q non ipedit⁹
 p̄t illū defectū: puta si factus sacer-
 dos amisit visuz missā celebrare n̄ po-
 terit: vel als ministrare in altari sed
 poterit audire cōfessionē & p̄dicare: iā
 bñficio ē nō f̄mouebit si sine culpa
 sua incidit in defectū: qz non d̄z addi
 afflictio afflictio. & q. i. cū p̄uissio. dabi-
 tur tñ ei coadiutor si tale bñficiū est

enī ipse deseruire nō possit. et de cle.
egro. c. 2. Aut quis mutilatus est vel
pauatus mēbro paruo vel occulto: et
tunc subdistingue: quia aut sponte et
sine iusta causa: vt ex indignatiōe vel
īpatientia vel superbia: aut ex iniusta
causa vel inuitus. si pmo modo tūc
indistincte in quocunq; mēbro: siue a
se: siue ab alio repellit a promotione
et deicitur iam promotus: etiā si pu
tass; se obsequium prestare deo se ca
strando: et. e. significauit. et. c. ex par
te. di. 55. qui partem. et. c. se. Et fm In
no. Idez et est si non totum mēbrum
amissit: sed partem mēbrū que defor
mitatem generaret: vnde scandalum
esset: extra. e. c. i. Vel in habilem red
deret ad officium: exequendum et. e.
Thomas. Secus si alijs vel etiam si
dente sibi excuteret. Si autē ex iusta
cā et spōte puta ppter periculū lepre
ne totū corp⁹ ificeret fec sibi āputari
mēbz: occultū vt virilia: vt manife
stū parū: vt digitū nō necessariū. s. ad
signū cruci facieduz: vt ipemet h sibi
fecit cū ecē bñ pī⁹ i chirurgia: tal⁹ nec
repellit a pmoīōe: neq; deicit pmo
tus: idē iudiciū si inuit⁹ puta si ab ini
micis castrat⁹: vel et sic nat⁹: vel etia;
a casu in tale qd incidit: dādo operā
rei licite: puta dolādo lignū abscedit
sibi partē minimi digiti. In oib⁹ h⁹ i
nō repellit: nec ē necessariū s; Hos. et
gl. di. 55. Sigs abscedit q tal⁹ castra
tus testiculos secū portet siccos: vt di
cunt vulgares. S; si dādo operā rei
illicite a casu amississet mēbz: talis re
pellit a pmoīōe: s; si mēbz vel pars
mēbrū ecē q generaret modicā defor
mitatē: talis ex misericordia tolerat⁹
i suscept⁹. s. p dispēlationē epī. Nec ex

dictis Rai. Guil. Inno. et Bernar. et
trahūt et. di. 55. sigs abscedit. et i alijs
c. pitulis: et. e. significauit. Quantū
ad qdā particularia: et determinata
corpis vicia. Mō q claudūz admittit
cōsuetudo: nisi talis sit q sine baculo
ad altare stare nō possit: ar. d. cōse. di. i.
nullus. et. disti. 45. disciplina. Ecitas
vni⁹ oculi tātū repellit a pmoīōe s; 3
Archi. qd pbat p. c. si euangelica. di.
55. Hibbolus nō repellitur a pmoīōe
nisi sit nimia deformitas: vt debilitat⁹
habens sex digitos in pede indubitā
ter pmoietur: et etiam fm Hostiē. si
habeat in manu: vel si habeat digitos
iunctus: vūmō ex his non sit īpedi
mentū in vsu mēbrū. ff. de edili. edic.
Lites ofili⁹. Leprosus ppto celebrāe
nō v; ppter scādālū: sed si nō sit nimis
deformis nō ē phibēdus pnatim cele
brare: vel etiā leprosis nō autē sanis.
Vinūz oīno nō bibens ad sacerdotiū
pmoueri nō debet: nec pōt: cūz sumē
oporteat sāguīnē chisti celebrātē q ē
s; spē vinū. et. q. 7. ipsi apli. Maculam
habēs in oculo nō repellit a pmoīōe
nisi nimia inducat deformitatem: qd
considerare est in arbitrio prelati: et d
cor. viciat⁹. cum d tua. Sed ibi suffra
ganeoz cōsiliū regri mandat: et qd
sibi visūz suēt exequat⁹ metropolita
nus. vbi notāt Vin. et Ber. q sine cō
silio illoz sup macula nil dispōnē v;
alias non valet. Sed Hosti. hoc nō ap
probat. q̄uis. n. cōsiliū archiepī in
struat: et ipso regrito nil expediri de
beat: nō tñ h; necessitatē ep̄s ipsum seq
vt nōū cōsuevit et de elec. cum in ve
teri. 50. di. studeat. Tu dicas q cum
apostolicus i pdicta decre. mādet p
cedi cūz cōsilio suffraganeoz: si abiq;

cōsilio ipsoꝝ pcedat nō valebit: vt i p
 dicta decre. cuz in veteri. Si autē re
 quisito ipsoꝝ cōsilio h' i cōsiliū ipso
 rū nō sequat' bene valebit: ē d' arbi.
 cū oli. Sz sec' dici potest si diceret i
 mandato: De cōsilio suffraganeoꝝ
 22. Uidet' n. tunc papa artare metro
 politanū: v' alium cui scribit vt seq'
 additionē r' industriā p'sone siue perso
 naz: r' multo mag' si diceret in man
 dato vt non faciat sine cōsilio talis vel
 taliz: hec oīa de macula nōt' Archi.
 di. 49. hic eteniz. sup' vbo albuginem
 habens in oculo. De furiosis lunati
 cis caducis r' demoniacis dic' Guil. r'
 glo. di. 33. sup. c. cōter. q' null' talū p
 moueri oꝝ et postq' fuerint liberati.
 Si aut' sūt iā p'moti: tē aut' sunt oīno
 ex toto liberati a p'dictis passionibus
 aut nō. Et i p'mo casu poterūt exequi
 offiū suū. Quāto autē tpe expectari
 debeat ad p'bādū: vtrum tales sint li
 berati: r' qualit' q'uis di. 33. c. cōter. di
 cas' q' p' annū r' alibi dicatur q' p' 30.
 dies. 6. q. 4. c. fi. Tñ dici pōt q' est ar
 bitrariū tps p'batōis pensatis condi
 tōib' morbi r' p'sone. Si vero nō oīno
 ex toto sūt liberati: tūc aut' frequēter
 aliq' dictaz passionum vexat eos: aut
 raro. Et si qdē frequēter oīno debēt
 cessare ab offiō misse. r' q. z. in litteris.
 Si raro: tūc aut' cū spume iactatione r'
 vocis p'susione: r' sic debēt abstinere.
 aut raro: r' sine huiusmōi spumatiōe
 r' p'susione vocis: r' tunc non p'hibent'
 ab officio misse duz nō habeant iux' se
 alium sacerdotem: vt si ille cadat vel
 deficiat iste suppleat. r' q. i. illud. qui
 dam tamē hoc non admittunt de de
 moniacis dicentes q' oīno oꝝ eos ēē
 liberos.

De irregularitatib' varijs: r' p'mo
 de heresi.

Ca. 100.

¶ **U**nt r' quedam alie irregula
 ritates que qz non ita cōter
 cōtingūt breuē expediemus
 in lingulis. 6. vnā tāgendo in isto ca
 pitulo. Capituluꝝ p'muz ē heresis
 ex qua post vulnus sanatur. i. eius di
 missionē adhuc remanet cicatrix. i. ir
 regularitas: vt dicitur. i. q. i. ventum.
 vnde p'hibet a p'motōe r' deicitur
 p'motus. Si autē reuertant' ad fidei
 veritatē post adiurationē heresis re
 ciipiunt' de iure cōi ad laicā cōionem
 postq' fuerint reconciliati. i. q. 7. dai
 bertū. Et circa eos fit quadruplex di
 spensatio. Quāq' quideꝝ semiplena: vt
 scz solum recipiant' in ordinibus an
 hec omnia susceptis. i. q. i. si quis here
 tice. Quāq' plena vt possint sacerdo
 tes fieri. i. q. 7. puenientib'. Quāq' ple
 nior: vt. i. possint ēē epi. i. z. di. nos con
 suetudinē. Quāq' plenissima: vt. i. pro
 moueri possint ad superiores digni
 tates. 23. q. 4. ipsa pietas. De heresi q'
 tum an' excoicationē habes. s. ti. i. De
 ipsa q'stum ad peccatum habes in se
 cunda parte.

De irregularitate solēnis p'nie.

¶ **S**olēnis p'nia iducit irregula
 ritatē. di. 50. ex penitentibus.
 Nec penitentia fieri debz cū
 illa solēnitatē que habetur di. 50. i. ca
 pite. Et imponitur tñ ab epō: vel ab
 alio de eius mandato: nec imponitur
 clerico nisi deposito: r' quia hec ho
 die non est in vsu: ideo breuissime tan
 gam de ea. Ratio autē quare impe
 dit p'mouenduz est: quia non sunt di
 gni suscipere vasa sacramentozū qui

dudū fuerūt vasa vicioꝝ: di. 50. illud
 115. n. impōit talis pñia: nū p crie
 vulg. attillimo r enormi qđ totaz ciui
 tatem cōmouet. **S**cđ rō est ppter
 scandaluz populiqui scit crimē eozū
 di. 50. d his vō. **T**ertia rō est timor
 ne itez labant qm timor de consue
 tudine pristina surgit: di. 61. in sacer
 dotibus. **Q**uarta rō est: quia n habe
 ret frōtē reprehēdēdi alios: di. 25. pñ
 mū. **R**a. r **T**ho. in. 4. Potest autem
 cū his i minorib^p ppter necessitatem
 vel vtilitatē ecclesie dispensari: di. 50.
 placuit. r hoc p epm: ex quo nō est ei
 phibitū. Publica aut pñia n inducit
 irregularitatē. hec. n. iniungi pōt fm
Ra. et p pfectōrē: r cū iniungitur ali
 cui vt vadat p mūdū peregrinando:
 cū baculo cubitali r scapulari.

De irregularitate dilationis ba
 ptismi.

Omnino baptisimi vsq; ad egri
 tudinē: quez tūc suscipit tiorē
 mortis iducit irregularitatē
 di. 50. figs. **R**ō huius ē: qz non presu
 mit de pñia: r vt p hanc penā hoies
 inducerent nō negligē ppñā salutē:
 nec tollitur ista irregularitas per ba
 ptismū: qz baptisimus ita dilāt iducit
 eā. Idē aut n operat dūos effect²: eē
 de baptis. maiorē. **S**ecus ē d illo qui
 distulit cōiōnē vsq; ad talē egritudi
 nē: qz hic nō repellit ab ordine: di. 50
 d his vō. Potest tñ talis q distulit sic
 baptisimū in duobus casib² admitti.
Primus ē si post baptisimū fides et
 vita eius pbabilis apparuerit. **S**cđs
 si raritas clericōz h exegerit: di. 57. si
 quis.

De irregularitate circa iterationē
 sacramenti.

Iterata susceptio sacramēto
 rū iprimet characterē: vt ba
 ptismi cōfirmatiōis r ordinū
 inducit irregularitatē: di. 50. confir
 mandū. de conse. di. 4. qui bis. r di. 5.
 dictum. i. q. qđ quidaz. Et si scienter
 rebaptizati sunt vl cōfirmati: vl reor
 dinati: vel etiā ignorāter: sed post sci
 tum ratum habuerunt abiq; dispen
 satione pape pmoueri non pñt: secus
 si ignorāter: vt infantes vel vt coacti.
 absolute. n. pñt h² pmoueri de iure
 sed fm alios qđ tutius est dicere cuz
 disp. statōe: de cōse. di. 4. eos. vbi autē
 quis pbabiliter dubitat d susceptiōē
 h² sacramētoꝝ: r nō leuiter r temē
 rarie: r ppter hoc suscipit aliquod vi
 cioꝝ sacramētoꝝ facta pus diligentē
 inq̄sitōne sup hoc ad inueniēdū veri
 tatem: r nō inuenta suscipit: non ppte
 rea efficit irregular² q̄uū alias sūtice
 pisset: qz nō putat iteratū qđ nescitur
 esse factū: di. 68. presbyteri quos. Et
 debet dici in forma cū dubitatur. Si
 non es baptizatus: ego baptizo te. **R**ē.
 Si nō es confirmat² **R**ē. **R**ō h² est p
 pter iniuriam factam sacramēt² q ē
 i h² q facim: quod n ē iterādū ppter
 effectū indelibilem characteris itera
 tur.

De irregularitate circa curiales.

Curialis etiā cēset vt irregu
 laris r phibet ordinari: nisi
 sit absolutus a curia: di. 51. c. i
 r se. Et dicit curialis hic fm **R**a. lar
 ge ois q q̄cūq; conditione obligatū
 sc̄per est curie alicuius ptāt² publice
 habēs honestū offiū vel inhonestum
 vt indices aduocati milites histriōes
 r huiusmodi. **R**ō h² phibitōis ē: tum
 qz tales qūq; repetunt: r inde ecclia

perturbat: tñ qz presumit qd eos qd n̄
 causa deuotiōis trāseūt ad clericatuz
 sz vt fugiat rōcinia dñoz suoz: di. 53
 legē. Qui aut ex p̄dictis aliqd ministe
 riuz pbuerunt in cā sanguinis: etiam
 absoluti a curia pmoueri nō pñt. 46
 di. clericus. Similiter si i turpi z in
 honesto officio vt bistriones: de cōse.
 di. 2. pro dilectione. Obligatus alteri
 ad rōcinia pōt qd eē tripliciter. pmo si
 est obligatus reipub. z si qd est obli
 gatus ad hoc ex administratiōe quā
 gessit pmoueri nō dñ an redditā rō
 nē: di. 51. preterea. Sed si alias est de
 bitoz reipub. nō prohibet. C. de epi. z
 de. quisqz. 2. si ē obligatus alicui p
 sone seculari nō miserabili: qz. s. gessit
 admiuistratōez ei vt tutor pcurator
 z curator: et talis pmoueri non pōt
 nisi finis officio administratiōis. 21.
 q. 3. c. 1. Finis autē administratiōe si
 adhuc sit obligat⁹ ad rōcinia z moue
 tur ei qd dolo pmoueri n̄ potest an
 decisa litē: di. 81. tantis. Debet tamen
 taxari tēpus. j. qd qd decidat. Silt
 etiā si questio ei non moueret: z ma
 nifestuz sit ei teneri de dolo dñ epus
 ex officio suo repellere enz: sic quēz
 criminofum seu infamem. 6. q. 1. infā
 mes. 1. nō phibet ordi. 1. 3. si est
 obligat⁹ ex administratiōe p persona
 miserabili seclari: vt viduis cecis pau
 peribus pupillis z bñi vel persona ec
 clesiastica: z talis non ipedit a pmo
 tiōe: si aliud nō impedit: vt si esset ma
 nifestus dolus i administratiōe: vt ali
 quid aliud: quia ad adiunaduz tales
 oēs tenet: di. 86. peruenit. z 16. q. 1. mo
 nach.

De irregularitate circa herma
 phroditos.

Hermaphrodite ē irregularis
 z dñ bñi ille qui participat d
 vtroqz sexu. s. masculio z fēi
 nino. Sic repellit a pmo tōe ppter de
 formitatē z monstruositatē: ar. di. 36.
 illitteratos. Talis si magis ēgit in se
 xū masculinum qz femineuz: quis oz
 dinari nō debeat nec ordinatus mini
 strare: tñ suscipit characterem. Sz si
 magis ēgat i sexū femineum: qz mascu
 linuz: vel etiā si equalit participat de
 vtroqz: n̄ ē susceptiuus characteris fm
 Huil. Et multo magis femina non est
 ordinis susceptiua. Dicit aut mulier
 p̄bytera: di. 32. p̄byter. Nō quia ha
 beat ordinē sacerdotij: sed quia vxoz
 sacerdoti z diaconissā: qz dñ homeli
 am euangelij.

De irregularitate seruoz.

Seruus de quocunqz genere
 seruozum ordinari non debz
 nisi prius consecutus est ple
 nam libertatē: di. 54. c. 1. z 2. 3. Ra
 tio huiusmodi est. quia clericalis di
 gnitas: z seruilis vilitas: extra de ser.
 non oz. de seruozum in fi. Si autē ser
 uus fecerit se pmoueri nesciente dño
 vel sciente z contradicente: si ordina
 tus fuerit i minorib⁹ reducitur i fuitu
 tē vt pus. 54. di. nulli. Si ordinat⁹ fu
 erit ad subdiaconatuz vl diaconatuz
 oz qd det aliū loco sui: vl pcurat re
 dēptiōē sui p aliqz psonaz: di. 54. ex
 antiqz. ex de ser. nō oz. miramur. si
 sit in sacerdotē pmo: remanet quidē
 i ordine suo reddito peculio: si qd bz
 dñoz: z si n̄ bz dñ pcurare redēptiōē
 suā: qz si n̄ pōt tenet dño suo i fuitu
 tē puenit i sacerdotio: vt officiā do
 ei i missa hois z bñi: di. 54. frequens
 Qz si nollet deseruire deponendus

est. tēpus autem. j. quod dñs suus po
test eum repetere: est tempus vni⁹ an
ni a tempore noticie huiusmodi. i. q
z. si quis incognitus. Si vero seruus
promotus est sciente dño: z non con
tradiciente: eo ipso ingenuus fit: dñs.
54. si seruus. Et hoc verum est ad
quēcūq; ordinem fuerit promotus s; z
Inno. z Hoff. z Rai. Ad q; seruus
ecclesie liberatus ad hoc tenetur etiā
si non fuisset expressum in sui manu
missione: vt nō iniurietur ecclesie nec
accuset eā: nec testificetur p̄tra eam:
di. 54. qui ex famulis. alias reuocatur
in seruitutē. i. z. q. z. diaconi. z s; quos
dā etiā ad operas honestas: vt in. d.
c. diaconi. Ad tñ tenet ecclesie fūire
perpetuo i officio clericali: nisi in ma
nmissione fuisset exp̄ssū: z in ordiatio
ne: ex. e. eo libētus. s; suo puate p̄fōe
liberato vt pmoueat n̄ p̄t sibi dñs re
tinē aliq; opas in gbus teneatur: di.
54. c. i. nisi sp̄iales. quod exp̄mi d;: si
hoc vult patronus in manumissione
sui: z postea in ordinatione declarari
s; Ho. Et sic p̄mot⁹ si nōlet i b⁹ de
seruire n̄ reuocabitur i seruitutē: sed
degradabit si ē factus sacerdos s; m
Rai. z Hoff. z Inno. Itē nō q; cum
fu⁹ ordiat restituit dño suo n̄ licebit
dño man⁹ violētus injicere in euz: al̄s
incideret in canone s; m Inno. nec illi
suo p̄bē m̄imonium: si est in sacris
pp̄t votum annexz ordini clericali:
ex d; p̄uers. i. iug. quidāz. al̄s p̄uilegijs
cleralibus non gaudebit: ex de cle.
2iu. Johannes.

De irregularitatib⁹ ex enormibus

T z mediocrib⁹ crib⁹ actis.
Limo crimen mediocre z
notorū inducit irregulari

tatē. Pro cuius declaratione omiffis
opinionibus antiquoz circa istaz ma
teriam nota distinctionem quam fe
cit Rai. in sum. v. z. criminum. Aliud
enorme: aliud mediocre: aliud leue.
crimen enorme in hoc loco dicit⁹ ho
micidium z simonia aliqua. Et etiā
s; m Hoff. heresis. Quodlibet autem
hoz: siue occultū siue manifestū sit
impedit pmouēduz: z deijcit p̄motuz
etiā post penitentiaz. Et de heresi z
homicidio dictum est. s. ac etiā de
simonia. Crimen leue dicit⁹ hic illud
mortale: qd de se nō inducit depositi
onē: nisi ex contumacia post admoni
tionem vt ebrietas: ludus aleē: di. 35.
c. i. strepitus in synodo. 5. q. 4. in loco.
Esus carniū in diebus p̄hibitionis
p̄fectam eucharistiam non assumere
z huiusmodi. Et ista talia siue occulta:
siue manifesta: nec impediunt p̄mo
uendum: nec deijciunt iam promotū
extra de cohabi. cle. z mu. vestra. Cri
men mediocre dicitur hic. vt adulte
rium: furtum: fraudulentia sacrilegi
um: periurium: falsum testimonium
z similia. Nec autem si sunt occulta
non impediunt promouendum: nec
deijciunt promotum: nec indigent di
sp̄satione: sed sufficit p̄ntia sacramen
talis: ex de temp. oz ex tenore. z. c. que
situm. Si sunt manifesta: z tunc aut
sunt manifesta per propriam confes
sionez delinquentis extra iudiciū
factam. Et sic non faciunt irregula
rem talem: q̄uis ille si clericus est de
beret suspendi ab officio z beneficio
extra de excess. prela. quam sit graue
Aut sunt manifesta per famam defi
ciente accusatore vel legitima probati
one: z sic non inducūt irregularitatē

purgatio tñ canonica tali indicenda
 ē qua p̄fēta absoluet: et si in ea defe
 cerit deponet: et de adul. significasti
 Aut sūt manifesta p̄fētia vel conui
 ctōz vel p̄fēsiōe metu p̄batōis factā
 et sic iducit irregularitatē: et idē sicut
 notoriū p̄ euidētia scī qđ nulla p̄t ter
 gineratōe celari: cui? s. test. ē p̄p̄s et
 iustificatiōi n̄ ē loc⁹: et d̄ tēp. or. c. q̄ sitū
 Pōt tñ i b̄ i mediocribus notorijs de
 iure vel de scō p̄ ep̄z dispēdari i tali ir
 regularitate s̄z Inn. i glo. sup. c. ex te
 nore. et d̄ his oib⁹ diffule habes i sū. cō
 fess. li. 3. ti. 39. q. 3.

De irregularitate circa infames.

Infames ēt oēs: tā d̄ iure q̄
 d̄ scō repellunt a p̄motione
 dignitatum et ordinū: di. si. q.
 aliquo. et d̄ re. iu. infamibus. li. 6. fm
 Rai. Et d̄ infamis d̄ scō ille cui apud
 bonos et graves grauata ē opio sup
 aliq̄ crīe. Infamis vō d̄ iure ē quē ius
 pōit ēē infamē: vt q̄ quict⁹ ē d̄ furto: vt
 q̄ pugnat i arēā cū bestia dētata. p̄ lu
 cro et b̄ i. alia plura potes vidē d̄ isa
 mib⁹. 3. q. 7. s. pozo. i. ter. et gl. Repelli
 tur ēt infamis fm iura a pcurādo iu
 dicando accusando testificando po
 stulādo. et nō q̄ q̄uis p̄suetuz sit et cō
 neniēs ab irregularitatib⁹ cū irreglā
 rib⁹ v̄bis dispēfare p̄ eū q̄ pōt sub tali
 forma vel simili: Ego dispēso tecū in
 tali irregularitate quā h̄xisti propter
 talē cāz: vel si h̄xisses: qñ de hoc v̄bi
 tat⁹: tñ si ep̄s ordinat aliquē irreglāre
 intēdēs eū dispēfare p̄ b̄ d̄ scō dispē
 fat: q̄uis n̄ vsus fuēt illis v̄bis dūmō
 possit in tali casu dispēfare. Et idē de
 plat⁹ q̄ mittit ad ordinādū aliquē ir
 regularē quē ex auctoritate sibi p̄mis

sa poterāt dispēfare: q̄. s. itē dūt dispē
 sare l̄z n̄ dixerint illa v̄ba: mīttēdo de
 facto dispēlant s̄z doc. et nō q̄ archi
 ep̄s et ep̄s pōt in sua dioc. fr̄es ordi
 nis p̄dicatoz absolue et in irregulari
 tatibus dispēlare qñ fuerint ab eis
 reglū: siue inciderint anq̄ intrarent
 ordinē siue post: nisi adeo esset enor
 mis excessus: q̄ merito ēēt sedes apo
 stolica cōsulenda. Grego. Xlvia. pui.
 Itē q̄ magi ordīs p̄uincial⁹: et p̄ores
 cōuēntiales et eoz vicarij in p̄uincijs
 et commentibus et locis sibi commissis
 fr̄es n̄ros oēs ibidē constitutos: et ad
 eos v̄nicūq̄ declinātes p̄nt dispēlare
 sup irregularitate qua h̄xissent si ex
 cōicatioe vel suspēsiōe inodati diuina
 celebrassent vel locis suppositis eccle
 siastico iterdicto. Itē ab irreglārita
 te quā cōtraxissent recipientes ordinē
 sic ligati Bonif. Uirum e. Itē om̄s
 p̄dicti plati ordinis p̄dicatoz a suis
 p̄fessorib⁹ p̄nt recipē dispēlatōz sup p̄
 dictis irregularib⁹ si eas h̄xissent in q̄
 bus. s. valent ipsi dispēlare. Clemens.
 exigentibus. Idem puto de fratribus
 minoribus: quia cōter dicitur q̄ su
 mus pares in p̄uilegijs. de alijs sen
 tentijs habes in locis suis.

De penis in genere titulus sextus.

La. i. o. i.

Quia de penis quibsdā. s. ec
 clesiasticis nūc vsq̄ actū est
 s. ex cōicatiois iterdicti sus
 pēsiōis et irregularitatz.
 nē breuissime d̄ penis in genē aliquid
 tractetur. Et pro fundamento huius
 materie sumatur regula iur⁹ que di
 cit. Sine culpa nisi sub sit causa nō ē
 aliquis puniendus: et de re. iu. lib. 6.

que regula locuz bz: in iudicio poli
 z in iudicio fori: cum pena sit multi
 plex vt. j. dicet. In iudicio qdez poli
 siue dei pena spūali que spūaliter tan
 git animā: siue sit subtractio grē siue
 sit pena dāni. i. puationis glorie: siue
 sit pena sensus. i. excruciationis ignis
 infernalis: nunq̃ punit aliquis sine
 culpa sua vl' scia q̃tum ad originalē
 vel omīssa q̃tum ad actuale peccatū
 vñ qd dicit exodi. 2. Ego dñs zelo
 tes visitans peccata patrum in filios
 vsq; ad tertā z quartā generatiōz: in
 telligit d̃ mitatoribus p̃noy scelez
 vt exponit Gratianus. i. q. 4. §. quib?
 Etia dat alias expositiōes ad dictā
 auctoritatē: alijs autē penīs q̃bulcūq;
 punit q̃s i iudicio dei: n̄ solū p culpa
 sua omīssa vel omīttēda: vt. scuitetur
 sz et z p culpa alteri: n̄ n̄ sine cā z in
 stituta: z n̄ nobis ignota. vnde Aug.
 23. q. 4. de tyrīs z sidonis sic ait: Et
 si rōne facti pfunditatē iudiciōz dei
 penetrare nō possumus: verūamen
 scim⁹ eē verū qd dixit: iustū esse qd
 fecit. hinc z Grego. in moralibus: Si
 iusta deo placē scim⁹: pati autē nulla
 nisi que deo placuerint possumus: iu
 sta sunt que patimur cuncta: z valde
 iniustum est si de iusta passione mur
 muramus.

¶ Quinq; de causis de⁹ flagellat ho
 minem in presenti vita.

Quinq; autē d̃ causis de⁹ hoīez
 flagellat in vita p̃nti siue pe
 nas inferi: vt ponit magr in
 4. s̃nīaz di. 15. P̃rio v3 vel vt de⁹ glo
 rificet: dñi. s̃. segt miraculose remoto
 pene siue flagelli. exemplum de ceco
 nato. Jo. 9. d̃ Lazaro r̃suscitato. Jo.
 2. 2. vt meritū accumulet p exerci

tiū patientie: ac etiā virtus latēs alijs
 manifestet. exēpla in Job. cā. z Tho
 bie. 2. 3. vt virt⁹ p̃fuer p humilitatē
 flagelloz. exēplū d̃ Paulo: q d̃ se dic.
 z ad cor. 12. ne magnitudo reuelatio
 num extollat me zc. Qui stimulus sz
 Remi. fuit quedā infirmitas corpora
 lis. 4. vt eterna dānatio inchoet: vt
 sz hic eq̃lit oñdat qd in inferno pa
 tiet. exēplū in Herode actuū. iz. An
 thioco. 2. Machabe. 9. 5. vt hō pu
 rificet: vel p expulsionē culpe: cū sz
 ex flagellis sterit. exēplū de Maria
 sorore Aaron Numeri. 12. a lep̃ infe
 cta. Et Israelitis p̃stratis in deserto
 fm hiero. 23. q. 4. quid ergo. Vel ad
 satisfactionem pene: exemplum i Da
 uid qui post remissionē adulteri cō
 missi quo ad culpam in penāz fuit ex
 pulsus de regno: vt p3 in 2. regum.
 qd nōt Greg. de pe. di. i. si peccatum
 i David. Posset etiam dici omnem pe
 nam quam patimur procedere culpa
 nostra saltim originali cū qua nāsc
 mur: qz ipm ē cā omnium penalitatū
 ar. di. 5. ad eius.

¶ Punitur quis a deo tripliciter nō
 solum pro culpa sua: sed etiam p cul
 pa alterius.

¶ Unit ēt q̃s a deo i vita p̃nti
 d̃ solū p culpa sua: sz etia p
 culpa alteri: z h̄ triplici rōe
 sz Tho. 2. 2. q. 108. P̃rio quidez qñ
 vn⁹ hō tpalit ē res alteri: z ita i penā
 ei: z ipe punit sic filij sz cor. 2. sc̃ qdaz
 res p̃ris z fui z aīalia res dñoz: z sic
 filij qñq; puniūt p parētib⁹: sic natus
 ex adulterio dauid mōtu fuit: q̃cin⁹
 z aīalia amalechitarz iussa s̃c̃ iherfici
 q̃uis z i h̄ sit rō mystica vt b̃. i. q. 4.
 §. parvulos. 2. i q̃tū pccm vni⁹ deri
 uat i altez

Et hoc vlt p imitatione: sicut filij imi-
tāt peccata patrum: et sui pēta dñoz
vt audacius peccent. vel per modum
meriti: sicut peccata subditorum. me-
rentur peccatozem prelatum s3 illud
Job. 34. Regnare facit hypocrita p
pter peccata populi. vel ppter aliquē
consensum siue simulationem: sicut i-
terdum boni puniuntur cum malis:
quia eorum mala non redarguunt:
vt dicit Aug. in p. de ciu. dei. 3. ad cō-
mendandum vnitatem humane so-
cietatis: ex quo vnus homo debet p-
alio sollicitus esse ne peccet: et ad dete-
stationē peccati: dñi. s. pena vni? redun-
dat i oēs: q si oēs sint vñ corpus: exē-
plū d pēto Achor. Josue. 7. Item vt
dicit Gratian? 23. q. 5. s. vlt. Aliqñ de?
punit malos ppter legumā pātē gerē-
tes ex mādato suo: et sic cū merito pu-
niētiū: sic puniuit pēta cananeoꝝ p
pplm suū. Aliqñ punit et si p pptos
suo iussu excitatos: n̄ tñ itendētes deo
obseq: s3 siue satisfaccē cupiditati: et iō
cū sui dānatōe: sicut puniuit pplz suū
p alienigenas. Quacuq; autē d cā qd
punit si n̄ sustinet patient pēas: s3 ei
flagella n̄ ad satisfactionē: s3 ad vīdi-
catōz tñ. i. punitōz: iux illud deuterō
32. Ignis. sc3 pene tpalis succensus ē
in furore meo. i. i punitōe: et ardebit
vsq; ad inferni nouissima. i. vindicta
hic incipiet: et ardebit vsq; ad extremā
dānatōe: vt expōit Aug. de pe. di. 4.
s. auctoritates. Sed si patient ferant
ipsa flagella: et sit paties in statu grē:
habēt locū satisfactōis: vtoic Tho. in
4. et si puniret a iudice ppter malefici-
uz omissuz: et h plus et min? s3 deuoti-
onē patiens et q̄litate crīs. Mors aut
nālis et si sit vltimuz terribiliuz nō tñ

est satisfactoria: qz p nā inoleuit in pe-
nā originalis pccū: sed mors violenta
et siqs eā meruit ē satisfactoria si pa-
tienter sustineat et in grā. Tho. in. 4.
Sic dñū et q pēta dimissa a deo nū-
q; redeunt p lequēte culpā: nec q ad
culpā nec q ad penā vt qdaz dixerūt
nec etiā in aliq grē pēti s3 opinionē
quorūdā: q h dixerunt ppter pccm se-
quēs ody vt apostasie: vt ptept? pfe-
siois vt plenitudis pñie. vñ vñ? s3 eol
Grēs odit apostata sit spmūq; futuri.
Penituisse piget pristina culpa redit
Due opiones ponunt de pe. di. 4. in
tex. et gl. sūmaria: s3 reuertunt tātum
q̄tū ad quēdam grauatiōis affcē fm
Tho. i. 4. di. 22. Ex eo v3 q sequens
pccm p remissione pcedētiū h3 qdā
deformitate i gratitudis ppter bñficiū
pceptū remissiois. vñ graui? reddit
ips pccz: q si eēt sine tali deformitate
i gratitudis: n̄ tñ q talis aggrauatio
ex illa circūstātia faciat pccz illud di-
gnū tāta pena q̄ta erāt oīa dimissa.
et sic p istū modū aggrauatiōis dicūt
pccā dimissa redire: vt vident sonāe
auctoritates scōz plures: q habēt de
pe. di. 4. i. pñ. In foro hūano siue secu-
lari siue ecclesiastico p culpa tñ mē-
tali nunq; ifert pena. vñ dicit lex cano-
nizata. de pe. di. i. Cogitatiois penam
nemo patiat: cum. s. ē pēta cogitatio
terminis suis. Occultoz. n. cognitoz
et iudex est deus: di. 22. erubescat. Cul-
pa aut exterior variat q̄drupliciter:
qz aut p̄sulit in facto vt furta et cedēs
aut in dicto: vt cōiicia et inique aduo-
catōes: aut in scripto: vt falsa istrumē-
ta aut famosi libelli: aut i p̄silio: sicut
cōiurationes: vel cuz quis ē cōficius
cuz latronibus: et suadet vel fauet eis

Et hec quatuor genera culparum fide
randa sunt. > modis siue circumstan-
tijs. s. ex causa ex persona ex loco ex
tempore ex facti qualitate ex facti quanti-
tate & ex euentu. Primo ex causa sic
verbera que .s. sunt illata a magistro
vel parente impunita sunt quia videntur
facta emendationis animo & causa: sed cum
fiant per iram ab extraneo certe puni-
untur. 2º consideranda est perso-
na & illius qui fecit & eius qui passus
est: aliter .n. puniuntur serui quam liberi
alii qui omni vel pariter: quam qui ex nece
alii qui constituti in dignitate siue re-
ctoem quam qui priuatum. Pertinet et
ad hanc considerationem de persona etas
facientis & patientis iniuria. 3º confi-
derandum est locus: nam idem actus si fiet
in quolibet loco non sacro erit furtum & non
capite puniendum: si in ecclesia erit sacri-
legium & capite puniendum. 4º considerandum
est tempus: nam propter tempus solent discerni
emanatores a fugitiuis: & tempus discernit
effractorum: vel furem diurnum a noctur-
no: & nocturnus quod acutus puniatur.
5º consideranda est qualitas facti per quam
furta manifesta atrocius puniuntur quam non
manifesta & crassatura: quod est violentia
illata latronibus grauius quam rixa quod est con-
flictus altercatio: per hoc et discernitur
explotio quod est substractio rebus heredita-
riarum antequam hereditas adeat a furto & pe-
tulatia quod fit per quandam lassitudinem distigui-
tur a violentia. 6º consideranda est quan-
titas facti per quam discernit abigeus .i. qui
gregem rapit a fure qui unum suum rapit
7º considerat euentus .i. si res habuit ef-
fectum: ut si aliquis et demens nixit contra
alium & res habuit effectum condemnabitur.
si non habuit effectum non condemnabitur nisi in
quibusdam atrocibus: que ad aliquem actum

extrinsecum preeditur: si quis occidendi cum
cutello percussit: vel si quis attentauerit
rapere moniales per matrimonio: & alia
huiusmodi: hec omnia habent de pe. di. .i.
circa principium. Pena autem quod infligitur
in foro iudiciali siue humano est sub
triplici genere. Primum genus est pena
spiritualis: & hoc est quadruplex excepta vltima
solus que inferitur in foro ecclesiastico.
Et prima est increpatio. di. 90. placuit.
que est quasi pambulum ad sequentem
hec et locus habet potestatem in foro seculari
Secunda est excois ecclesiastica .i. excois
censio interdictum & suspensio: et de vbi.
fig. querenti. Et pena excois nunquam puni-
endus est vnus per peccato alterius
ut expresse dicit Aug. 24. q. 3. si habes.
Nec inferenda est talis pena nisi pro
culpa vera vel presumpta siue probata. pena
autem suspensiois vel interdicti puniuntur sepe
quod sine culpa sua. Ita interdictum civi-
tas per peccatum domini & suspensio clericus ab
officio propter amissionem visus vel leprosum. 3º
est pena deponis vel degradatio: di. 50.
si episcopus. quod non impositum nisi per criem propositum & non
bilibi: & vbi per contumaciam impositum: primo talis
de suspensio: postmodum cessante contumacia
excoicari: deinde deponi. 23. q. 4. forte
vbi autem inferitur depositio per criem: & si cor-
rigibilis apparet post hanc penam non ex-
coicatur. Quarta pena est infamia qua
puniuntur quod quilibet sine culpa sua: nam & sa-
cti viri aliquando de seculo infamantur quod de per-
mittit ad eorum humilitatem ne extollantur
ex laude exhibitam: aliquando ultra eorum me-
rita: ut dicit Greg. 6. q. 1. si plurimi. & in
iudicio humano hac non puniuntur nisi per cul-
pa suam. vi. 6. q. 1. infames. vel alteri: ut in
crimine lese maiestatis. 6. q. 1. si quis cum
milibus. Secundum genus pene est pena
corporalis. & hec est multiplex.

prima quidē incarcerationis vlt absti
nētie siue ieiunij que solent infligi in
carceratis pro eoz sceleribus in vtro
q; foro. De hac potest intelligi illud
c. si quis contristatus: di. 90. r. 27. q. i.
si homo esses. Scda est pena verbea
tionis que etiam in vtroq; foro infer
tur: sed nō nisi pro peccato propo: vt
25. di. 6. salomoni vero. r. 23. q. 5. circū
celliones. Tertia est trūcationis mē
broz. Quarta est mortis. r. hac pu
blicā pena nō vtitur iudicium ecclesia
sticum. Dictum est. n. Petro: Conuer
te gladiū tuū in vaginā. Matth. 26. i
mo ecclā ē dō itē dē peisne occidat
moderate tñ. 23. q. 5. reos sanguinis.
In iudicio autē seculari nunq; debet
inferri pena mutilationis vel occasi
onis sine culpa propria cōmissa fm
Abo. 2. 2. q. 108. Nec etiam talē po
test inferre reo quicūq; iudex vel re
ctor: sed habens merum r. iustiz im
perium ex se vel ex delegatōe. Quia
ē pena exilij q; vnt vterq; for: di. 100.
in ea synodo. Exiliū autē h̄ p̄t esse tri
plex. Unuz ex incerto loco: vt cuz qd
detrudic in monasteriū: ex de adult.
peruenit. Aliud a certo loco qñ. f. p
hiberet. Mare in loco certo. 2. q. i. in p
mis. Tertiu ab omni loco vt cū iter
dicat qbusdā penitētib; ne morietur i
aliq loco vltra vnū vel duos dies: de
pe. di. 6. sacerdos. Pca autē seruitutis
ipōit r. p leg. r. canōes i cert casib;
Tertiu gen; pene ē amissio sbe tpat
vel dignitatis. r. hec ēt usert in foro
eccl'astico r. seculari r. aliqñ sine cul
pa ppa. Nā ppter crimē lese maiesta
tis amittūt filij hēditatē pñaz r. ille
gitiimi honozib; puat eccl'astic; r. se
cularib;. Et qñq; qdē itert h̄ pca ali

cui simplr. f. publicatōis vlt pificatio
nis omniū bonoz sic i hētic; di. 8. q.
iure. r. di. 62. hadrian; aliqñ inferitur
i certa parte vlt qñtate p iuria illa
te psonē vel loco. 17. q. 4. si quis contra
max. r. c. sigs in arrio. que tñ qñtias
arbitrio iudicis relinquēda est. aliqñ
vō p satisfactōe illati dāni iponit
vt pro furto vel rapina r. h̄ i. Et nō
fm Duil. q; cū pena pñctional; d̄ cōi
cōsēsu partiū apponit loco interesse
peti pōt sine ipedimēto qñtū ē itereē
cui pmissa ē. ff. d̄ ac. empti. r. pda. Si
vō appōat pca p pñtacia peti pōt in
totū. ff. d̄ colla. bo. l. 2. Si aut appona
tur i fraudē vsuraz; n̄ pōt peti: ex de
emp. r. ven. ad n̄fam. concordant oēs
Per. ex de arbi. in gl. super. c. dilecti.
Et idē expresse dicit Imo. ex de pe. i
glo. c. sua. r. addit idē credimus q; ēt
si pca itereē excedat: licite tota petat
Satis ēt v̄r Hosti. in glo. ibidē cōcor
dari spēalit; d̄ pena iudiciali: r. addit
si aliq partiū de adimplēdo dicto ar
bitroz fecit qd potuit: s; tñ paup̄tate
vel ipotētia pressa totū iplere n̄ potu
it: s; mero iure teneat ad penā insoli
dū tñ d̄ benignitate canonica nihil ē
vltra qd iter sit exigēda. sic intelligas
ex d̄ pa. sua. Cōtūōnalis autē ex iudi
ciū facta peti pōt qñtū itereēt: nisi ap
ponat i fraudē. Itē i p̄dict; ita nō l; z
clericis emūgē crudelit. Idē ēt Ho. i
sū. sua dicit q; religiosi pñt petē penā
ab eo q n̄ fuit arbitriū: siue i pecūia
p̄sistat: siue in alio: vt. i. q. 7. Quoties
Pena etiaz a iure pmissa peti potest
12. q. 1. eps qui mancipium. Item in
dicialē petere possunt. Cōtūōnalis
qñt peti pōt: q; succedit loco itereē: s; n̄
cā auātie. Dof. r. Per. simplr dicit

q̄ persone ecclesiastice possunt exigi
re penas tam a iure inductas q̄ p̄ue
toales. Pena at̄ soluta vt dicit̄ Ho. i. sū.
nō obstat ictus siue sūia arbitrij: nisi
in cōpromisso dicit̄ 13 sit q̄ p̄ea soluta
remaneat sūia ratiō. C. d. trasac. l. cum
p̄ponas. Idē Ber. Itē h̄z Guil. tam
dñi q̄ milites 7 ecclesiastice p̄sone re
tinere p̄nt illas penas q̄s leuāt h̄z cō
suetudinē legitimā 7 statuta regiōis
nec peccāt q̄n i hac parte subest cā: 7
seruat iuris ordō: fit nō p̄pter capi
ditatē: s̄z p̄pter zelū iusticie. Nec ob.
q̄ pena accedat dānā: q̄z h̄i pene nō
solū p̄pter interesse statute sunt: sed et̄
p̄pter crimina puniēda. Sūt tamē
tēperāde pensat̄ circūstātijs: s̄z 7 secu
rius esset h̄i excessus emēdas i pios
vltus erogare. Item cum re meretur
mortem: 7 iudex ex iusta cā nō infert
et ad vtilitatē rei publice habens sup
h̄ auctoritatē. Si 7 mutat illā penā i
pecuniariā n̄ ex auaritia: s̄z ex iusticia
n̄ peccat. Et vt dicit̄ Hos. Si oīa bona
sua exigeret nō videt̄ nimis: q̄z vt dī
Job p̄mo. Luncta q̄ h̄z hō dabit pro
aīa sua. i. vita. Et si q̄s p̄pter maleficiū
pecunia mulctat̄ nō possit soluere: p̄t
ei 7 mutari i corpale i carcerationem
s. vlt verberationem. i. q. 6. si res. ad
penas aut̄ legū positas 7 t̄nsgressores
n̄ tenet ipse t̄nsgressor nisi postq̄ fue
rit adiudicate. i. p̄ q̄s re fuerit p̄ sūiaz
iudicis 7 dēnat̄: vt dicit̄ Rai. 7 Tho.
2. 2. S̄z sufficit q̄ prestet emendam
rei ablata vlt inūrie facte ad arbitrij
boni viri. S̄nālīf. at̄ iudices p̄āre p̄nt
suos subditos iux̄ qualitātē culpaz 7
null̄ alius. i. 6. q. 6. i. i. Nā iurisdicō si
ne coheritiōe nulla ē: de offi. dele. pa
storal. Scias t̄n q̄ penas maiores: vt

deponere quo ad forū ecclesiasticū
vel decapitare quo ad forū secularē:
nō possunt iudices nisi maiores: q̄ et̄
dicunt̄ habē mez īper iuz: vt ep̄i i ec
clesiasticis: di. 25. perlectis. 7 crie pba
to: vt dicit̄ Hosti. Si certa pena repe
ritur in iure illa infligēda ē nō mol
lior neq̄ durior. Aliogn infamis fit
iudex: nisi h̄ facēt. s. in remittendo: vlt
dimittēdo penā: cū vidz expedire rei
publice 7 scandalum tollēdū 7 h̄i: 7
ipse sup hoc h̄z plenaz p̄tatem: 7 vbi
esset alteri facta iniuria passus iūriā
vellet remittē: ut dicit̄ Tho. 2. 2. q. 6
7. Posset et̄ augere penam aliquādo
ad terrore alioz q̄ p̄nt s̄ ad culpam
q̄ multis crassantibus op̄ ē ex. ff. d
pe. l. offert. Et si plures pene taxate
sunt: t̄n arbitrio iudicis relinquunt̄
7 d̄z illā iterponere que n̄ agi timef̄:
et̄ vt lit. nō 21. q̄m frequēter. Si vō
certa pena statuta nō ē: sed iudici cō
mittit̄ d̄z egitate seruata semper i hu
maniorē partē dedinare: extra d̄
transac. ex parte. In penis. n. benigni
or est iterpretatō faciēda: et̄ d̄ regu.
iur. li. 6. Et maxime mitigare debet:
cū cā subest: puta q̄z n̄ ex proposito:
sed casu culpa commissā est: vel pro
pter etatem: 7 huiusmodi.

Septem sunt casus qui excusant
hominem a culpa.

Et nō s̄m Rai. q̄ septem sūt
q̄ excusant a culpa. Primū
est mentis alienatio: que alie
natio tripliciter contingit: scilicet per
stuporem: 7 sic videt̄ Aug. excusare
Loth qui voluit filias prostituere vt
hospites liberaret: d̄stin. i. 4. quod q̄t

Uel per furorē. i. q. i. aliquos. v. p
ebrietatem. v. i. q. i. iebriauerunt. Et
intelligas si ex toto tales sunt mente
alienati: alio non excusarentur a toto
sed a tanto. **S**ecūm est coactio q. si
fuit absoluta excusat a toto: si p. dino
nata excusat a tanto: vi. 50. presbyte
ros. **T**ertiu est deceptio: v. si forte
aligs dolo alteri decepti fecit p. erro
re p. babilē aliqd. v. omisit. 24. q. 2. i. le
ctū. Nec tñ fallit in his q. n. l. 3. ignora
re: v. q. sunt 3. fide: vel expressa dei p.
cepta. 16. q. i. si cupis. **Q**uartū ē mē
tutudo i. fili peccato: i. h. nō excusat a
peccato nec a pena diuini iudicij. vñ
Ang. Nā p. p. terea n. minus ardebunt
q. cū multis ardebūt. 2. q. i. multi. S.
releuat hoc ad penā aliq. l. i. t. Nam
conectio aliq. omittitur cū multitu
do ē i. scelē ad vitā dū scādalū scisma
tis vel grauis mali. vi. 44. 2. messatio
nes. 7. vi. 50. v. cōstitueret. Similiter
et consuetudo fm. Inno. excusat qñq. s.
a pena tpali. vi. 4. dei q. sed nō a cul
pa 7 a pena eternali: imo auget cl. pā
et d. siue. c. vl. **Q**uintū ē etas 7 hec
excusat a toto: sicut infans vel puer n.
doli capax. i. q. i. illud relati. Qñq. n.
a toto excusat: v. si ē doli capax: et d.
delic. pue. c. i. Alie vō etates fm. earū
varietatē attenuāt 7 grauant pecca
ta 7 penas: ar. 86. vi. tanta. **S**extuz
ē castus: et si ptingat dādo operā rei
licite: 7 adhibedo omnē diligētiaz de
bitā excusat a toto: et d. homi. Jobā
nes. S. si dabat operā rei licite: v. n.
adhibuit oēm debitā diligētia dādo
operā et rei licite excusat a tanto: vi.
50. clerico. **S**eptimū ē iocatio siue
ludus: si ludus noxi ē: vel et bone
stus: i. si n. cūz debita diligētia excusat a

tanto. i. q. i. illud relatum. Et nota q.
postq. q. s. semel punitus ē p. aliq. crīe
i. 3. R. ai. nō d. aliqua pena ei infligi: ga
n. iudicabit de? i. bis idipm. Nā. 2. c.
7 nemo d. duplici p. tritōne p. teri: et
d. iudicat si. Multoties tñ p. eadē cul
pa i. ponitur multiplex pena siml. i. eo
dē iudicio. Nā tunc ocs ille pene ac
cipiunt p. aliq. vna q. p. se sufficiens n.
fuisse. Sed i. diuersis iudicijs n. l. 3. bis
in idipsum iudicare: v. dictum ē: nisi
forte cresceret p. trumacia: et v. lit. n.
cōt. qñ frequenter. Sic 7 diuina de
mētia peccata dimissa in vltōnez ve
nire n. patit. 23. q. 4. si illic. De penis
q. inferunt a iudicibus habes etiā in
fra in tertia parte. ti. de iudicijs.
Amen 7 gloria christo.

Explicit tractatus de
cenfuris.

Excoicatio contra iniicientes manus
 violentas in personas ecclesiasticas.
 capituluz pmi. charta.i.
 Quindecim casus in quibus iniiciens
 manus in personas ecclesiasticas: nō
 est excoicatus. c.3.
 Sexdecim casus in quibus excoica-
 tus p iniectionem manuum violētar in
 personas ecclesiasticas potest absol-
 ui citra papā. c.4.
 Que dicat enormis iniuria circa hu-
 iusmodi iniectionē manuum: et qd pos-
 sit ab ea absoluerē. c.5.
 Excoicatio 3 infectores cardinaliū
 pape reservata. ca.2. c.6.
 Excoicatio 3 bannientes epōs: et ad
 hoc operam dantes pape reservatur
 capi.3. c.6.
 Excoicatio contra omnes hereticos
 et pape reservat absolū. c.4. c.7.
 Excoicatio contra fautores recepta-
 tores hereticorum pape reservatur
 absolutio. c.5. c.8.
 Excoicatio contra sepelientes hereti-
 cos et fautores credentes et receptato-
 res eorum. c.6. c.8.
 Excoicatio contra rectores impediē-
 tes vel non iuvantes epōs et inquisi-
 tores in inquisitione hereticorum vel
 credentium eis et fautorum et recep-
 tatorum. c.7. c.9.
 Excoicatio contra inquisitores male
 et contra conscientiam exercentes ta-
 le officium contra quosdam: et pape
 reservatur absolutio. c.8. c.9.
 Excoicatio 3 inquisitores et commissa-
 rios eorū illicite extorquentes pecuniā
 sub prextu inquisitionis. c.9. c.10.
 Excoicatio contra eos qui inmittuntur
 ordinationib⁹: vel alienationibus de

rebus ecclesiasticis factis a scismaticis
 vel etiam beneficijs. c.10. c.10.
 Excoicatio contra eos qui non tenēt
 romanā ecclesiā esse capitalem: vel nō
 posse condere canones: vel non esse
 ei obediendū. ca.11. c.11.
 Excoicatio 3 incendiarios ecclesiāz
 vel locorū pioz: et si fuerint denuncia-
 ti: pape reservat absolū. c.12. c.11.
 Excoicatio 3 effractoires locorum sa-
 croz pape reservat absolū post denū-
 ciationē. ca.13. c.11.
 Excoicatio contra falsarios litterarū
 apostolicarū: et pape reservatur abso-
 lutio. cap.14. c.12.
 Excoicatio 3 videntes scienter litteris
 papalibus falsis. c.15. c.12.
 Excoicatio contra capientes litteras
 papales seu bullas in curia: nō d ma-
 nibus pape vel deputati ad hoc.
 capi.16. c.12.
 Excoicatio contra corrigentes aliqd
 in litteris papalib⁹: et pape reservat
 absolutio. capi.17. c.12.
 Excoicatio contra faciētes statuta 3
 ecclasticā libertatē: et reservari ea fa-
 cientes: et scriptores eorū et officiales
 iudicantes fm ea. ca.18. c.13.
 Excoicatio 3 oēs dños phibentes sū-
 ditos ne faciant obsequia corporalia
 psonis ecclasticis. c.19. c.14.
 Excoicatio contra usurpantes patro-
 natū de nouo in locis pijs vel usurpa-
 tes bona vacantium ecclesiarum.
 capitu.20. c.14.
 Excoicatio 3 cōpellētes platos et pso-
 nas ecclasticas ad sūmittēdū eccl⁹as
 vel ecclasticas bōa eis. c.21. c.15.
 Excoicatio contra concedentes rep-
 resalias et videntes in clericos: et bona

clericorum. ca. 22.

c. 15.

Excoicatio ptra grauantes psonas ecclesiasticas in se vel suis: ppter qd no luerunt eligere eos pro quibus rogati erant. ca. 23.

c. 15

Excoicatio contra impediētes psonas ne litigent in foro ecclesiastico in causis: in quibus ex iure vel p̄suetudine: vel ex ipetratis a curia pōt i tali iudicio exigi. c. 24.

c. 15.

Excoicatio contra dños ⁊ officiales dantes lñiam grauandi clericos vel suos cōsanguineos ppter snias latus contra eos. ca. 25.

c. 16.

Excoicatio contra facientes exigere ⁊ exigentes a clericis ⁊ religiosis: ⁊ psonis ecclesiasticis. c. 26.

c. 16

Excoicatio contra imponētes tallias ⁊ exactiones clericis ⁊ ecclesiasticis psonis. ca. 27.

c. 17.

Excoicatio contra extorquentes per vim vel metū a censuris ecclesiasticis absolutionē. ca. 28.

c. 18

Excoicatio contra cogentes diuina officia celebrari in loco interdicto: et ptra excoicatos vel interdictos euocantes ad diuinam: ptra admonitos non exeuntes. ca. 29.

c. 18.

Excoicatio contra facientes statuta: q̄ vsure soluāt: v̄l solute n̄ restituāt ⁊ iudicātes fm̄ ea. c. 30.

c. 19.

Excoicatio q̄ portantes phibita sara cenis vel mittentes: vel de portib⁹ eē bi pmittētes. ca. 31.

c. 19.

Excoicatio q̄ euntes ad sepulchrū sine lñia: ⁊ ē papalis. c. 32.

c. 20

Excoicatio q̄ piratas ⁊ expoliantes euntes ad curiam: ⁊ redeuntes ⁊ naufragium facientes ⁊. ⁊ pape reueruat. ca. 33.

c. 20.

Excoicatio contra clericos sponte participant ⁊ scienter cum excoicatis a papa in diuinis: ⁊ pape reueruat. absolutio. c. 34.

c. 20.

Excoicatio ptra sepelientes interdictos tempore interdicti: ⁊ contra sepelientes excoicatos a iure vel vsurarios manifestos. c. 35.

c. 20.

Excoicatio contra contrabentes matrimonium scienter in gradibus prohibitis: vel cum monialibus: ⁊ cōtra religiosos ⁊ moniales p̄fessos: vel ordinatos in sacris contrabentes. capitulū. 36.

c. 22.

Excoicatio contra cōicantes cum excoicatis nominatiz scienter in crimine cāminoso. ca. 37.

c. 23.

Excoicatio contra facientes aliquē interfici p̄ assassinos: vel etiam mandantes. c. 38.

c. 24

Excoicatio contra pcurantes q̄ conseruatores non se intromittāt de aliis q̄ de manifestis iniurijs scienter. capi. 39.

c. 24.

Excoicatio q̄ doctores ⁊ magistros docentes i scholis suis ad docendum retinētes leges vel physicā religionis hitu dimisso. c. 40.

c. 25.

Contra magistros ⁊ scholares qui super conducendis aliorū hospitij i lectionē vel piudiciū habitatiū audēt hospitē puenire ante tps conditionis elapsum. ca. 41.

c. 25.

Excoicatio ptra mittentes nuncium v̄l scripturā cardinali alicui: vel secreto loquētes eis: v̄l. s̄c in p̄clauis p electionē pape. c. 42.

c. 25

Excoicatio contra dños ⁊ rectores ciuitatis: vbi sit electio pape si non seruānt ea que debent fm̄ constitutiōem

illam ubi periculum circa ipsa electi
one. c. 43.

Excōicatio p̄tra assumentes officiu
senatoris seu regiminis vrbis: sine li
centia pape: et pape referuatur abso
lutio. ca. 44.

Excōicatio p̄tra impediētes visitationē
monialiū sciendā p̄ suos supiores p̄
monitionē m̄. c. 45.

Excōicatio contra fingentes fraudu
lenter casum per quem iudex ad ali
quā mulierem p̄ testimonio mittit:
vel vadit. cap. 46.

Excōicatio contra ingerentes se ad
habendum curā alicuius populi al
terius lingue sine licētia diocelani il
lius populi. c. 47.

Excōicatio contra eum qui se gerit
p̄ papa cum non est electus a duab⁹
paritibus cardinalium: et sequaces ei⁹
cap. 48.

Excōicatio p̄tra assumentes statum
seu vitam beghinaz: et bizochoz non
approbatū et platos fouentes tales sta
tum. cap. 49.

Excōicatio p̄tra eos qui absoluti p̄pter
aliquē casuz mortis ab eo qui alias nō
poterat: si cessante impedimento nō
se p̄fēter ei qui legitime poterat ab
soluere. cap. 50.

Excōicatio contra clericos locantes
domos manifestis vsurarijs alienige
nis sen⁹ exercētib⁹. c. 51.

Excōicatio p̄tra impediētes seque
strationem scāz p̄ ordinariū sup aliq
bñficio ex eo q̄ vna s̄mā diffinitiva ē
lata p̄ p̄cessum apud sedem apostoli
cam. ca. 52.

Excōicatio contra clericos et religio
sos qui inducunt aliquē ad iurandū

vel vouendū vel pmittendū: vt sepul
turam eligant apud ecclesias eorū:
vel electaz non mutent pape referua
tur. ca. 53.

Excōicatio p̄tra religiosos exeūtes clau
strū ad audiendū leges vel physica
et p̄bentes dignitatem et p̄ omnes sa
cerdotes. ca. 54.

Excōicatio p̄tra religiosos p̄fessos si
dimittunt hīcū temerarie: vel si acce
dunt ad studia sine licentia suorū p̄
latorū. ca. 55.

Excōicatio contra religiosos omnes
qui sine licentia parochialis dant sa
cramēta eucharistie. c. 56.

Excōicatio p̄tra religiosos qui in pre
dicationibus vel alibi dicunt aliquid
ad retrahendū homines a solutione
decimarū. cap. 57.

Excōicatio p̄tra religiosos oēs non
suantes iter dēin a papa positū: vel
ordinarijs qñ sciunt matricē ecclesiā
illud seruare. ca. 58.

Contra religiosos qui cū omiserint
conscientiam facere sibi confitentib⁹
de decimis soluendis predicant po
stea. ca. 59.

Excōicatio cōtra monachos et cano
nicos regulares: qui non habētes ad
ministrationem curias principum in
trant: vt dānificent monasterium: vt
p̄latum ei⁹. c. 60.

Excōicatio p̄tra monachos tenentes ar
ma infra septa monasterij sine licētia
abbatum. ca. 61.

Excōicatio contra mendicantes: qui
sine licentia pape recipiunt noua lo
ca ad habitandū vel murāt vel alie
nāt iā recepta. ca. 62.

Excōicatio p̄tra religiosos fouentes
l z

begbinos vel begbinas in illo statu. c.36.
 cap.63.
 Excoicatio contra fratres minores ad
 mittentes illos de tertio habitu bea-
 ti Francisci ad diuina tempore intedi-
 cti. capi.64. c.36.
 Excoicatio contra facientes aliquod
 pactu vel pmissione tpaliu p aliqua
 gratia vel iusticia obtinenda i curia
 romana: et dantes et recipientes ex
 dicta pmissione vel pacto: et pape re-
 feruat absolutio. c.65. c.37.
 Excommunicatio contra exenteran-
 tes et scindentes corpus defuncti pro
 ossibus eius transferendis: et pape re-
 feruat absolutio. c.66. c.37.
 Excoicatio contra ordinatos simoniace: et
 contra ordinantes. c.67. c.37.
 Excommunicatio contra omnes si-
 moniacos: et pape referuat absolutio. c.68. c.37.
 Excoicatio contra non reuelantes simoni-
 am quam nouerunt: et est papalis. c.
 69. c.38.
 Excoicatio contra recipientes aliquod
 tpale: vel dantes p ingressu monaste-
 riorum: et pape referuat absolutio
 cap.70. c.38.
 Excoicatio contra impugnantes lit-
 teras electi pape ante suam coronati-
 onem. c.71. c.38.
 Excoicatio contra glosantes seu ex-
 ponentes clemen. illam. Exim de pa-
 radiso i scholis suis. c.72. c.38.
 Excoicatio contra ingredientes mo-
 nasteria monialiu ordinis predico-
 rum. c.73. c.38.
 Excoicatio contra ingredientes mo-
 nasteria monialium ordinis minor.
 capi.74. c.38.

Excoicatio contra facientes libellos
 famosos vel cantilenas vel rithmos
 in detractione ordinis predicatorum
 et minorum: et pape referuat abso-
 lutio. ca.75. c.39.
 Contra predicantes docentes et dese-
 dentes q predatores et minores non
 sint in statu pfectois: et q n liceat eis
 predicare etc. c.39.
 Quicumq presumunt in locis pdica-
 torum violentiam danabilem exercere
 sunt excoicati. c.39.
 Excoicatio contra retinentes apostas
 pdicatorum in monasterijs suis ni-
 si eos etc. c.39.
 Excoicatio in fauorem medicantium
 de transferendis fratribus: et est papa-
 lis. c.39.
 Excoicationes papales que continent
 in pcessu qui fit annuatim in curia i
 cena viii. ca.76. c.39.
 De causa mali excoicationis maioris.
 ca.77. c.41.
 De causa formali excommunicatois
 ca.78. c.43.
 De causa efficienti siue de eo qui pot vt
 non pot excoicare. c.79. c.44.
 De eo q non pot excoicari. c.45.
 De eo q pot excoicari. c.46.
 De causa finali excoicationis: et de effecti-
 b siue nocumtis ei. c.80. c.46.
 De absolutioe a maiori excoicatione
 quomodo fieri debeat et a quo.
 capi.81. c.49.
 Titulus secundus de minori excoica-
 tione. ca.82. c.51.
 In quibus casibus coicando cum ex-
 coicatis incurritur minor excoicatio
 cap.83. c.52.
 Constitutio Martini gnti super non

enitendis excoicatis.	c.54.
De interdco ecclesiastico.c.84.	c.55.
De interdco in gñali.c.85.	c.56.
De interdco i spali.c.86.	c.56.
De interdco singulari.c.87.	c.56.
De interdicto quod fit ab homine.	
cap.88.	c.57.
Contra quos possit fieri sñia interdi	
cti.ca.89.	c.57.
De effectu iterdci.f. quō sit suādū z	
q b ^o diuis cessan.c.90.	c.59.
De forma seu mō ponēdi interdictū	
cap.91.	c.63.
De pñlegijs ffz pñicatorz z minoz:	
quo ad interdictū.	c.64.
De suspensione.ca.92.	c.64.
De suspēsiōe in quā incurrit p simo	
niam.cap.93.	c.65.
De suspēsiōe i quā incurrit p noto	
riam fornicatōis.c.94.	c.66.
De plurib ^o suspensionib ^o ppt diuer	
sas cas.c.95.	c.66.
De irregularitate.c.96.	c.70.
De irregularitate ppter homicidiū	
cap.97.	c.72.
De irregularitate bigamie.	
cap.98.	c.76.
De irregularitate ex illegitimatione	
cap.99.	c.76.
De irregularitate heresis cuz alijs ir	
regularitatib ^o varijs.c.100.	c.78.
De penis in gñe.ca.101.	c.80.

Explicat tabula super ti. de censu-
ris ecclesiasticis. Bendi patris z do-
mini domini fratris Antonini archi-
episcopi Florentini: de ordine predi-
catorum. **AMEN.**

Antissim^o z in Christo pater.
z dñs nr. d. Paulus diuina pui-
dencia papa scōs: qui pridem sup ple-
narijs remissionib^o que semel in vita
z in articulo mortis conceduntur for-
mam z normam iusticie: ne passim si-
ne exceptione quoruncunqz criminū
peliniores reddant eliniores hoies
ad peccandū p regulā in cancellaria
apostolica publicatam statuit z ordi-
navit: q in quibuscunqz concessioni-
bus z facultatibus absoluedi casus
infra scripti tanqz spalius sedis apli-
ce reservati semp intelligerentur ex-
cepti: videlz offense ecclesiastice liber-
tas: violationis interdicti ab eadez se-
de ipositi: criminis heresis: pspirati-
onis in psonam aut statum romani
pontificis: siue cuiusvis offense inobe-
dientie siue rebellionis eiusdem pñ-
fics vñ sedis apostolice presbyterici dñi
offese pñolis in epm sen alium prela-
tum: inuasionis depdationis: vel oc-
cupationis aut deuastationis ter-
rarum romane ecclesie mediate vel
immediate subiectarum: ac etiam in-
uasionis romipetarum: sen quorum-
cunqz alioz romam venientium: pro-
hibitionis denolutionis causaruz ad
dictam curiam: delationis armoruz
z alioz phibitoz ad ptes infidelium
impositōis nouoz onex realium vñ
pñonaliū ecclesijs vel ecclesiasticis
pñonis simonie super ordinibus vel
beneficijs exequendis in eadez curia
contracte: z gñaliter in casibus con-
tentis in bulla que consuevit i die ce-
ne domini per predecessores suos ro-
manos pontifices publicari. Conside-
rans q plerunqz contingit suam. S.
huiusmodi facultates z concessionalia

et tam oraculo viue vocis concedere
nunc preterit confessionis huiusmodi
vel penitentes vel confessores in supra
scriptis casibus fallantur vel fallant.
Statuit et decreuit sue intentionis fu
isse et esse per quascumque confessiones et fa
cultates per suam. S. tam scripto quam
verbo factas: aut in posterum faciendas ne
mini licere irretitos dictis casibus ab
soluere sine speciali sue. S. littera: quinim
mo confessiones et indulta predicta que
ad casus exceptos habent nulli penitus suf
fragari. T. S. A. M. L.

Inulus seruus seruorum dei ad
perpetuam rei memoriam. Cum
omnibus iudiciis sit rectitudo iusti
cie et conscientie puritas obseruanda
id multo magis in commissionibus ali
enationum rerum ecclesiasticarum
conuenit obseruari: in quibus de chri
sti patrimonio et dispensatione paupe
rum: non de proprio cuiuscumque peculio
agitur aut tractatur. Quapropter oportet
ut in examinandis huiusmodi ali
enationum causis que a sede apostoli
lica in forma si in euidentem utilitatem
cedant oneratis ecclesiasticorum iudi
cium conscientijs delegantur: nihil fa
uor usurpet: nihil timor extorqueat:
nulla expectatio premij iusticiam con
scientieque subuertat. Monemus igitur et
sub interminatione diuini iudicii om
nibus commissarijs et delegatis habentibus
stricto precipimus: ut diligenter et cau
te attendant causas in litteris apostolicis
per supplicationes expressas: illasque so
licite examinent atque discutiant: testes
et probationes super narratoz veritate re
cipiant: et solum deum pre oculis habentes

omni timore aut fanore deposito ec
clesiarum indemnitatibus consulant: nec
in lesionem aut in detrimentum eorum
decretum quolibet interponant. Si
quis aut commissarius: aut delegatus con
scientie sue prodigus in grauiamen aut
detrimentum ecclesie: per gratiam timo
rem: vel sordes alienationi consense
rit: aut decretum vel auctoritatem in
terposuerit. Inferior quidem episcopus se
tentiam excommunicationis incurrat. Episcopus
vero aut superior ab executione officij
per annum nouerit se suspensum ad esti
mationem detrimenti ecclesie illatum ni
hilominus condemnamus: sciturus quod si
suspensione durante dancibiliter se in
gesserit in diuinis: irregularitatem la
queo se inuoluet: a quo nisi per summum
pontificem poterit liberari. Ita vero quod
dolo vel fraude: aut scienter in detri
mentum ecclesiarum alienationem fieri
percurauerit: aut per sordes vel impessio
nem alienationis decretum extorserit:
silem sententiam excommunicationis incurrat: a
qua nisi per romanum pontificem pos
sit absolui. Ad restitutionem nihilomi
nus rerum alienatarum cum fructibus
quicumque de premissis constiterit: condem
nans. Volumus autem quod delegati et com
missarij predicti de penis constitutionis
nostre specificè moneant: et in quibus
cumque litteris commissionum habentibus hoc statutum
nostrum inseratur. Nulli ergo homi
num etc.

Data Rome anno incarnationis do
minice. 1464. quinto Idus maij ponti
ficatus nostri anno primo.

Huius seruus seruorum dei etc. Au-
thoritate apostolica presenti co-
stitutione perpetuo valitura statuimus
et ordinamus: quod omnes et singuli qui
absque dispensatione canonica aut le-
gitima licentia siue extra tempora a
iure statuta siue ante etate legitimam
vel absque dimissorijs litteris: et ultra-
montani a citramontanis: propter quod si in
hoc ultimo casu per camerarum aposto-
licarum iuxta ipsius stilum ordinati fu-
erint: ad aliquem ex sacris ordinibus
se fecerint promoueri a suorum ordinum
executione ipso iure suspensi sint. Et
si huiusmodi suspensione durante in
eisdem ordinibus ministrare presu-
perint eo ipso irregularitatem incur-
rant: preterquam ultra alias penas in ta-
les generaliter a iure inflictas: benefi-
cij ecclesiasticis possint a iure priua-
ri. Volumus autem quod presens nostra
constitutio in romana curia existens
post quidecim dies: absentes vero ita-
licos post duos: alios vero et ultra-
montanos post sex menses ab ipsius
in audientia contradictorum: et can-
cellaria apostolica publicatione affi-
xione ligare incipiat. Nulli ergo etc.

Data Rome anno incarnationis do-
minice. 1461. 15. calen. decembris: pon-
tificatus nostri anno quarto.

Ex processu annuali in curia.

De ipsam hanc absolutionem
nobis tantum et successoribus no-
stris: romanis pontificibus reserua-

mus: articulo mortis duntaxat excep-
to: in quo etiam satisfactionem et cali-
ficationem canonicam ab eis volumus ef-
se exigendam. Simili etiam sententia
excommunicationis innodantes sa-
cerdotes illos: et seculares quod cuius-
uis ordinis regulares qui sic excom-
municatos et anathematizatos: etiam
in ipso mortis articulo constitutos:
aliter quam ut prefertur absoluerint: eis-
que predicationem lectionem admini-
strationem sacramentorum: auditio-
nemque confessionum interdiximus per-
presentes.

Item ex ipso processu.

Ter excommunicamus et ana-
thematizamus omnes violato-
res ecclesiastice libertatis: et illos pre-
sertim qui contra sacrorum canonum
instituta ecclesijs et ecclesiasticis pso-
nis sine licentia spali romani pontificis
collectas vel alia onera: aut queuis
grauamina realia vel psonalia impo-
nunt vel exigunt: aut imponi vel exi-
gi faciunt vel procurant.

Ter excoicamus et anathema-
tizamus omnes illos qui in ter-
ris suis noua pedagja imponunt: vel
prohibita exigunt.

Bulla contra simoniacos.

Mulus eps seruus seruorum
dei. Ad perpetuam rei memo-
riam. Cum detestabile scelus
simoniace prauitatis: tam diuinarum
quam sacrorum canonum auctoritas abhorreat

atq; damnet. Nos considerantes q
plures penaz gravitas q; dei timor
arcere solet a voluntate peccandi ac
summis cōsiderijs affectantes: vt hoc
pestiferum vicium: non ex usu solum
sed ex mentibus hoīum saltez ppter
penaz metum penitus euellatur: pde
cessoz nostroz romanorum pontifi
cum vestigijs inherentes: ac etiaz om
nes r singulos excoīcationis suspen
sionis priuationis interdīcti sententi
as censuras r penas dudum a roma
nis pontificibus predictis r pro tali
bus reputatis contra simoniacos q
modolibet latas: r quas illos cuius
cunq; status gradus ordinis cōditio
nis: vel preminentie fuerit: etiaz si car
dialatus patriarchali epali regali re
ginali: vel alia quauis ecclesiastica:
leu mūdana dignitatib⁹ presulgeant
r eozum quenlibet tam manifestum
q; occultum ipso facto incurrere vo
lumus: confirmantes r innouantes
apostolica auctoritate declaram⁹ q
omnes illi qui simoniace ordinati fu
erint a suozum sint ordinum executi
one suspensi: per electiones vero po
stulationes confirmationes prouisi
ones: seu quauis alias dispositiones
quas simoniaca contigerit labe fieri:
r que viribus omnino careant in ec
clesijs monasterijs dignitatibus pso
natibus officijs ecclesiasticis r quib⁹
uis beneficijs: aut aliquo eozum cui q;
ius nullatenus acquiratur nec inde
faciat aliquis fructus suos: sed ad il
lorum omnium que percepit restitu
tionem sub aīe sue piculo sit astrict⁹.
Statuentes preterea q; vniuersi r sin
guli etiam pmissis dignitatibus pdiri
qui quolibet dādo vel recipiendo si

moniam commiserint: aut q; illa fiat
mediatores steterint seu pcurau
erint simiam excoīs incurrant: a qua nī
si a romano pontifice pro tēpore exi
stente non possint absolui: preterq; in
mortis articulo constituti: r vt huius
modi labis contagio frequentius re
primatur omnibus r singulis ecclia
sticis secularibulq; psonis cuiuscunq;
dignitatis status gradus ordinis: vel
conditionis fuerint: in virtute sancte
obedientie districtius iniungimus: vt
eos omnes quos simoniāz huiusmo
di cōmisisse vel procurasse: aut in ea
mediatores esse sciuerint: pontifici p
dicto: vel cui idem pontifex duxerit
committendum per se vel alios reue
lare q̄stotius non omittant. Pro re
uelatione huiusmodi etiaz si compli
ces fuerint non solum veniam a no
bis: sed etiam gratiam consecuturi:
si eozum iudicio participes tantū cri
minis valeant coerceri. Qdō si non fe
cerint absolui non valeant: donec p
dicta reuelant: r cōplices huiusmodi
detecti artius punientur. Nulli ergo
omnino hominum liceat hanc pagi
nam nostre confirmationis innovati
onis declarationis r voluntatis infrin
gere: vel ei ausu temerario contraire.
Siquis autem hoc attentare presūp
serit indignationem omnipotentis dei r
beatorum Petri r Pauli apłoz ei⁹
se nouerit incursum.

Datum Rome apud scūm Petrum
anno incarnationis dñice. 1464. no
no calē. decēbris pontificatus nři an
no pmo: publicata die. 30. nouembris
anno predicto.

Bulla de casibus reservatis.

Paulus eps servus servorum
dei ad futuram rei memori-
am. Et si omni gregi salutem
per intenti singulis cum humilitate
poscentibus ea benigne concedere stu-
deamus: per que peccatorum mole
deposita salus ipsa succedat: et hosti-
liani generis servitute ereptas animas
lucris faciamus altissimo qui nobis ea
sua bonitate commisit. Id tamen pro-
prio studio precandam esse censemus
ne cuiusvis indulgentie remissionis
vel facultatis obtentu christi fideles
perversiores ad illicita in posterum com-
mittenda reddantur: aut facilitas vite
eis peccandi tribuat incentiuius. Hac
itaque consideratione habita olim ema-
navit a nobis constitutio tenoris sub-
sequentis: videlicet Sanctissimus in
christo pater: et dominus noster dominus Paulus
divina providentia papa secundus:
qui pridem super plenariis remissio-
nibus que semel in vita et semel in mor-
tis articulo conceduntur formam et
normam instituit: ne passim sine exce-
ptione quorumcunque criminum perversiores
redderentur homines ad pec-
candum per regulam in cancellaria
apostolica publicatam statuit et ordi-
navit: quod in quibuscunque concessionibus
et facultatibus absolventi casus
infra scripti: tanquam speciales sedit apo-
stolice reservati semper intelligen-
tur excepti: videlicet offense ecclesia-
stical libertatis: violationis interdicti
ab eadem sede impositi: criminum he-
resis: conspirationis in personarum aut
statum romani pontificis: seu cuius-

vis offense: inobedientie seu rebellio-
nis eiusdem pontificis vel sedis apo-
stolice: presbyterici: offense personalis
in episcopum seu alium prelatum: inua-
sionis depredationis occupacionis aut
devastationis terrarum romane ec-
clesie mediate vel immediate subiecta-
rum: ac etiam invasionis romipetarum
seu quorumcunque aliorum ad romanam
curiam venientium: prohibitionis de-
volutionis causarum ad dictam cu-
riam: delationis armorum et aliorum pro-
hibitorum ad partes infidelium: impositio-
nis novorum onerum realium vel personali-
um ecclesiis vel ecclesiasticis personis:
simonie super ordinibus vel benefi-
ciis assequendis in eadem curia vel ex-
tra contracter: et generaliter in casibus con-
tensis in bulla que consuevit in die ce-
ne domini per predecessores suos roma-
nos pontifices publicari. Consideras
quod plerumque contingit suam sanctita-
tem huiusmodi facultates et confessi-
onalia: tam presentibus quam absentibus
etiam oraculo vive vocis concedere:
ne pretextu concessionis huiusmodi
vel penitentes vel confessores in super-
scriptis casibus fallantur et fallantur: na-
tut et decrevit sue intentionis fuisse
et esse per quascunque concessionem et
facultates per suam sanctitatem: tam
scripto quam verbo factas et in posterum
faciendas nemini licere irritos di-
ctis casibus absolvere sine speciali
sue sanctitatis licentia: quinimmo con-
cessionem et indulta predicta quo ad
casus exceptos huiusmodi nulli pe-
nitentium suffragari: ut autem ipsa consti-
tutio que dudum scilicet quinto ca-
lend aprilis. anno ab incarnatione domini
nostri iesu christi. 1466. pontificatus

nostri anno secūdo publicata fuit ei⁹
dem Christi fidelibus plenius inno-
tescat: nullusq; illius ignorantia pre-
tendere valeat in futurū presentibus
inseri fecimus: vt ad maiorem oīum
perueniat nationem. Nulli ḡ omīno
hominum liceat hanc paginam no-
strorum statuti ordinationis et decre-
ti infringere: vel ei ausu temerario
contraire. Siquis autem hoc atten-
tare p̄sumperit indignationem om-
nipotentis dei ⁊ beatorū Petri ⁊ Pau-
li apostolorum eius se nouerit incur-
surum.

Datum Rome apud Sanctum Pe-
trū: Anno incarnationis dominice
1469. Quinto Nonas Marcy: pon-
tificatus nostri anno quinto.

Finis.

Incipit titulus de sponsalibus et
matrimonio extractus de tertia pre
dicatione Venerabilis patris fratris An
tonini archiepi Florentini ordinis fra
trum predicatorum.

Status est: et bene
tibi erit: vxor tua
sicut vitis abundans
in lateribus domus tue. Filij
tui sicut nonelle
olivarum: ps. 127.
Die sacrosancti concilij vniuersalis
ecclesie non solum virgines et conti
nentes. i. vidue: sed etiam coniugati
per rectam fidem et bonarum operationem
deo placentes ad eternam merentur
beatitudinem peruenire: extra de su. tri.
et fi. catho. ca. 1. Fuerunt quidam dicti
Aratiani et Martiani: qui dixerunt
homines in statu coniugali non pos
se saluari: sed habere ecclesiam pro he
reticis reprobati et condemnati sunt.
Cum enim deus fuerit auctor et insti
tutor coniugij: vt patet Gen. 2. dice
re coniugium esse peccatum est asse
rere deum auctorem peccati: sed hoc
est magna blasphemia dei. Omnes
pene sanctissimi viri veteris testame
nti fuerunt coniugati: non solus Ada
primus pater noster sed et Enoch: qui
translatus est in paradysum terrestre
Noe qui preseruatus est in diluuijs
illi tres patriarche gloriosi: Abra
ham Isaac et Iacob: prudentissimus
et sanctissimus Ioseph: Moyses ille
legislator qui deum per essentiam vi
dere meruit in hac vita: cantor spiri
tus sancti Dauid propheta: Ezechi

as qui solem redire fecit in celo. io. li
neis. optimus ille: Iosias: denique et
ipsa domini mater Maria desponsa
ta fuit Ioseph: sed non per hominem:
sed ope spiritus sancti grauidata. Math.
1. Ad enim in ea natum est de spiritu
sancto est: semper virgo permanens:
vt sicut prima ruine causa fuit huma
ni generis mulier Eva coniugata: et tunc
virgo: sic et mulier esset causa nostre
redemptionis et vite Maria despon
sata semper et virgo. Sic et filius eius
dominus noster interesse voluit nuptijs fa
ctis in cana galilee: vt habetur Jo. 2.
easque miraculo primo conuersionis
aque in vinum consecrauit: ex hoc ap
probans. Ipse tamen quod perfectissimum
est in genere castitatis elegit non con
iugium: sed virgo semper permanens.
Et Iohannem euangelistam cuius di
cuntur ille nuptie fuisse ad hoc proue
xit: vt nondum consummato matrimo
nio virginatatem in eum seruaret. Ita
enim decet coniugium bonum et lici
tum declarare: quod semper virginitas et
viduitas vt melius preferatur. vii. Au
gu. Nuptiarum bonum semper quidem
bonum est: quod bonum semper in populo
dei fuit: et aliquando fuit legis obsequium
nunc est infirmitatis remedium. In
quibusdam vero humanitatis solatium
filiorum quippe precreationis operam dare:
non canino more persum permiscuum
seminarum: sed honesto ordine coniu
galium: nunc est in homine probandus as
fectus: etiam ipsum tamen laudabilius
transcendit et vincit celestia cogitans
animus christianus. Sed quoniam sicut ait
dominus: non omnes capiunt verbum
hoc: qui potest capere capiat. Que se
non continet nubat: que non cepit.

deliberet q̄ egressa ē p̄seueret: nulla
aduersario deē occasio: nulla christo
subtrahat oblatio: hec ille. 27. q. i. nu
ptiaz. Non solum autem hunc. i. sta
tum coniugalem esse bonum de se et p̄
uenire ad beatitudinem: sed et qualiter
sit tenendus talis status ut ducat ad
vitam ostendit psal. in predictis ver
bis: beatus es etc. Ubi tria notabim?
Primo p̄mū ultimū ad qd̄ glibet
anxiatur ibi: Beatus es et bene tibi
erit. 2. coniugium immaculātū cui illō
reſeruat ibi: Uxor tua sicut uinis abū
dans etc. 3. effectum deriuatū: in quez
istud ordinatur ibi: Filij tui sicut no
uelle oliuarum etc.

Quantum ad p̄mum certum ē qd̄
ultimū p̄mū hominis est beatitu
do et omnis cura mortalitū etc. ad unū
beatitudinis finem nititur peruenire
inquit Boetius in libro de philoso
phica consolatione: et certe bene erit
ibi.

Quanta enim ibi felicitas ubi nul
lum bonum deerit: nullum malū ad
erit: erit deus omnia. Nam bona in
omnibus ait August. in ult. c. de ciui.
dei. Beatus ergo nunc es spes et bene
tibi erit ibi in reseruando ea q̄ sequū
tur opera virtuosa. Circa istud autē
beatitudinis p̄mū considerat tri
pliciter matrimonium spūale figura
tū per carnale. Primū est coniugium
anagogicum ad qd̄ terminatur. Se
cundū est coniugium allegoricū per
quod ipsi procuratur. Tertius est co
iugium tropologicū per qd̄ primū
adipiscitur.

Coniugium naturale consistit in co
iunctione duarū p̄sonarū aīo principa
liter in amore coniugali indiuisibili:

et istud est coniugium anagogicū. s. ce
leste modo spūalissimo et purissimo.
Ibi enī i sup̄erna patria anima cōiū
gitur deo cum intellectu clare ipsum
cognoscendo: et affectu ardentissimo.
eū diligendo inseparabiliter. vñ sequit̄ sū
ma fructio et maximū gaudium: qd̄ vi
cit omnem mundi delectationē. De
multis sanctis legimus qd̄ rapti: non
quidem ad claram dei visionem sed
ad aliquam altiore cognitionē di
uinorū ita absorpti sunt in gaudium et
consolationem q̄ non sentiebant ali
qd̄ penale qd̄ corpori infligebatur: nec
curabant de cibo et potu et huiusmodi: om
nia mundi fastidiebant ut lutum: in
to magis in cor hominis non ascendit
immentum illud gaudium: et p̄mū
qd̄ anima recipit: et postea corpus ex
coniunctione perfecta intellectus et af
fectus cum deo in patria. De quo cō
iugio gaudēt angeli omnes: et sancti
amici ipse. Unde dicitur Apoc. 19.
Gaudeamus et exultemus et de
mus gloriā ei: quoniam uenerunt
nuptie agni scilicet christi cum quali
bet anima beata. In veteri testamen
to nondum uenerat: et ideo nulla ani
ma deo fruebatur: sed Christo mor
tuo et ascendente aperiete ianuā apo
calyp. 19. Beati qui ad cenam nupti
arum agni vocati sunt: que figurate
sunt per nuptias Asueri regis: cum
sibi desponsauit Dester pulcherrimaz
que interpretatur humilis. Non enī
nisi per humilitatem ad eum puenit
Dester 2. Desponsatio qdem huius
coniugij sup̄nalis fuit hic in presenti se
culo in baptismo vel p̄ntia p̄ charitatē
vñ apls. 2. corinthi. 13. Despondi enī
vos uni viro. Et hoc vñq̄ frāgi pōt

sicut spōsaliū carnale. nā p peccatū mortale frāgit: sed per penitentiam reītegrat. Unde. Hierē. dicitur: Si dimiserit vir vxorem suam &c. s; con-
Summat i gloria. nec ibi frangi pōt.
Secūdu coniugiū s; allegoricū per quod peruenitur ad prediū celeste: est inter christum & ecclesiam ce-
 lebratum: quando videlz dei fili? no-
 stram assumpsit humanitatem: cum
 verbum caro factum est & habitauit
 in nobis. Jo. p̄mo. Istud matrimo-
 nium fuit initiatum in patriarchis &
 prophetis: vnde & Dece promisit di-
 cens: Desponsabo te mihi in fide. Ra-
 tificatum in incarnatione: in quo me-
 diator fuit archangelus Gabriel: et
 quasi notarius exigens consensū vir-
 ginis pro natura humana: quod vt fe-
 cit dicens: Fiat mihi s; verbum tuū
 subito dei verbum vnitum est nostre
 humanitatē insolubiliter: ita vt nun-
 q̄ alter alterum dimiserit: neq; ver-
 bum humanitatem: neq; humanitas
 dei verbum: nec etiam in morte. Qd
 & figuratum fuit in matrimonio Re-
 beccę: que per procuratorem Habrae
 Eliazer desponsata est Isaac: qui chri-
 stum significat postq̄ expressit con-
 sensum suum. Gen. 24. Nec alteram
 vnq̄ cognouit: sed eam valde dilexit.
 Confirmatum fuit in cruce: vnde ibi
 clamauit: Consummatū est: quia ibi
 offensa est pl̄rissime dilectio eius: et
 sacramenta que ex ea habent virtu-
 tem perfecte vnita est ecclesia: vnde
 & filij nascuntur ecclesie. vnde Apo.
 Hoc autem dico scilicet coniugium
 naturale magnum in christo & ecclesia
 sacramentum. Ad cuius coniugij nu-
 ptias omnes vocantur: & parabolice

habetur Matth. 22. de Rege qui fecit
 nuptias filio suo & vocauit multos.

Tertiu coniugiū est tropologicū
 seu morale: & hoc siue dicat esse iter
 appetitum rōnalem: seu spūz vt virū
 & sensualitātē & vxorē que frequent
 cōtrariant adinuicē: quia vt dicitur
 ad Gal. 5. Caro cōcupiscit aduersus
 spūm: sicut mulier cōtrariat viro: v; in
 sensualitas subici viro & spūi s; il-
 lud Gen. 3. Sup viri ptate eris: & ipe
 dñabitur tui. De hoc magister in 2.
 sniarum. Vel etiam matrimonium
 morale dicitur inter intellectū & sapi-
 entia: sumēdo sapientia p vā noticia
 cum rectitudine vite: prout sumunt
 Stoici: & et sacra scriptura i libris
 sapientialibus frequēter. vñ sap. 7. vi-
 cit sapiens: Hanc amari & exquisiui
 sapientia a iuuentute mea. & quesui
 eam mihi sponsam assumere: & ama-
 tor factus suz forme illius. Ex hac ge-
 nerant filij bonoz operū q̄plures.
 Et figurat p desponsationē Rachel
 facta Jacob: que erat virgo pulcher-
 rima & aspectu venustior: & hoc ad fon-
 tem aquarū: q̄a maxime ad lectionē
 sacraz scripturaz. Gen. 29. Potest
 etiā adaptari ad religionē quantz
 vt dicat vxor & ingressus ei? maritus
 aut etiā ad quālibet ecclesiā: cui? spō-
 sus dī prelatus que alteri viro. i. pre-
 lato adherere non pōt nisi eo mōtuo
 p aliquē modū: nec ipse alteri ecclie
 adhēre nō pōt sine debita licentia. Et
 vt dicitur ex de transac. c. decetero.
 nō humana potestate: s; diuina spūale
 iugium dissoluit: ibi vide. Omnia
 hec coniugia designat coniugiū nāle
 s; vltimū. i. inter animum & virtutem
 glibet debet in se reperire: & sic beat

es: bene tibi erit.

Quamquam ad secundum. scilicet de coniugio naturali seu carnali quale esse debet innuit *Psalmus* cum dicit: vxor tua etc. Dicit *Apostolus* ad *hebreos*. 13. Honorable nuptie in omnibus et totus immaculatus: fornicatores autem et adulteros iudicabit deus: quasi dicat: Tunc status coniugalis est in honore coram deo: et hominibus: quando totus immaculatus est. id est quando fidem alteri seruat vitando adulteria: et alias corruptelas quas deus iudicat ad mortem eternam: unde dicit vxor tua: ut sit tibi solus: et tu ei et e converso. Sed utrum sapienti conveniat sumere vxorem etiam a philosophis disputatum est: et quis melius sit extra coniugium esse si caste vivatur: tamen si nupserit virgo non peccat ait *apostolus* 1. *corinthios*. 7. vir vel mulier: et melius est nubere quam virginitatem: idem *Apostolus*. Et est paratio abusiva: quia nubere non est malum: sed vix sequendo illicitas corruptelas malum et damnable est. sit ergo tibi vxor sed vxor tua sicut vitis etc. ubi tria notantur circa matrimonium carnale ad hoc ut beatus sis: et bene tibi erit.

Primum ut ab impedimentis matrimonij utraque persona sit libera ibi: vxor. Secundum ut anima viri sit timida dei ibi: Tua.

Tertium ut mulieris vita sit bonorum fecunda ibi: sicut vitis etc.

Quamquam ad primum ut aliqua sit tibi vxor: vel aliquis sit tibi vir: oportet quod sit libera ab impedimentis que dirimunt matrimonium: et tunc erit vxor tua. Nam si aliquod de ipsis haberet non esset vxor tua: sed concubina: et ista impedimenta sunt. id est. que

in his verbis continentur: videlicet Error: conditio votum cognatio crimen. Cultus disparitas ordo ligamen. Honestas. Si sis affinis: si forte coire nequibis: Nec socianda vetant connubia: facta retractant. Nec diffuse tractantur a theologis et canonistis secundum doctrinam magistris sententiarum in 4. et Gratiani in decretis. Sed omis sis his impedimentis: quia de his. j. plene habetur: loco huius videatur sequens questio.

Utrum sapienti ducenda sit vxor *Dionysius* 2. li. contra *Iovinianum* dicit hanc questionem motam in libro quem fecit *Theophrastus* aureolus de nuptijs: qui fuit discipulus aristotelis designatus ab eo in mortem precipuus super omnes alios discipulos suos: ad quem ut prudentiorum et sapientiorum defuncto aristotele consolavit academia. Hic igitur in dicta questione cum diffinivisset: si pulchra esset mulier: si bene morigerata: si honestis parentibus nata: si ipse sanus et dives: sic sapientem aliquando matrimonium iure debere statim intulit. Nec raro universa in nuptijs concordant. Non est igitur vxor ducenda sapienti. Primum igitur impediri studia philosophie nec posse quicquam liberis et vxori pariter inservire. Multaque esse que matronarum visibus necessaria sunt: precluse vestes aurum gemme sumptus ancille varia suppellex lectice et cetera deaurata: deinde per totas noctes garule questiones: illa oratio procedit in publicum: hec honoratur ab omnibus: ego in conventu feminarum misella despicio. Quid aspicebas vicinam. Quid cum ancilla

loquebaris. De foro veniens quid attulisti. Non amicum habere possumus non sodalem: alterius amorem sui odium suspicatur. **S**i doctissimus preceptor in qualibet virium fertur nec vxorem relinquere: nec cum facina ire possumus: pauperē alere difficile est: diuitem ferre tormentum. Adde q̄ nulla est vxoris electio: sed qualiscunq; venerit habenda: si iracunda: si fatua: si deformis: si superba: si festida: quodcūq; est post nuptias discimus. Equus asinus bos canis et vilissima mancipia probantur prius: et sic emuntur: sola vxor non ostenditur: ne ante displiceat q̄ ducatur. Si domum totam ei cōmiseris seruendum est ei: siquid tuo arbitrio reseruaueris: fidem sibi non adhiberi putabit: et in odium vertetur et iurgium: nisi cito consuleris anus venena parabit. Aurifices et institores gemmarum sericariq; vestium si intromiseris periculū pudicitie est: si prohibueris suspicionis iniuria. Verū quid prodest diligens custodia: cum vxor impudica seruari non possit: pudica non debeat. Infida enim custos castitatis est necessitas. Et illa pudica vere est dicenda: cui licuit peccare: sed noluit. Pulchra cito adamatur: feda facile repiscit: difficile est custodire q̄ plures amant: molestū est possidē q̄ nemo dignat̄ habere: minorū tñ miseria deformis habetur: q̄ fōmōsa seruetur. Nullū enim tutum est i quo totius populi vota suspirant. Et si ppter dispensatōē domus et lāgnōis solatia et fugam solitudinis ducantur vxores: multo melius seruus fidelis dispensat: auctoritati dñi obediens: et

eius dispensationi obtemperas: q̄ vxor que in eo se estimat dñam si cōtra viri faciat voluntatem. i. q̄ ei placet: nō q̄ iubetur. Assidere autē egrotanti magis possunt amici et vernacule bñficijs obligati: q̄ illa que nobis impat lachrymas suas: et hereditatis spe vendat illum: inde et solitudinem iactans languentis animū desperatiōe conturbet. Et si ipsa languerit egrotandū est: et nunq̄ ex eius lectulo recedendum: aut si bona fuerit vxor et suavis: q̄ tūz rara est: cū perturcite oīz gemit: et cū periclitāte torqueri. sapiēs autē nūq̄ solus esse potest: habet secū omnes qui sunt: quicūq; fuerūt boni et animū libere quocūq; vult trāfert. Quodq; corpore nō pōt: cogitatione pplectit. Et si hominū copia defuerit loquitur cū deo: nunq̄ minus erit sol⁹ q̄ cum solus fuerit. Porro liberorū cū vxorem ducere: vt vel nomen nostrum non intereat: vel vt habeamus presidia senectutis: et vt ceteris utamur heredibus stolidissimū est. Quid ei ad nos recedētes e mundo p̄met: si nomine nostro alius non vocet̄: cum et filijs statim vocabulum patris non referat: et innumerabiles sint q̄ eodem nomine nuncupent̄. Aut que auxilia sunt senectutis: nutrire domū illum q̄ aut prior te forte moriatur: aut puerissimis moribus sit instruct⁹: aut certe cum ad maturam etatem puenerit tarde ei mori videaris. Et concludit Hieronymus. Nec et bñ Theophrast⁹ differens quem christianorum nō fundat quorū conersatio est in celis. Ad autē dictū est. s. q̄ non ducat vxor a sapiente ppter predictas causas intelligendum est si caste viuat. **Itaz**

alias vt dicit Apo. i. cointh. 7. Melius est nubere q̄ vri. i. cadere i dāna biles corruptelas.

Quantū ad secundū. s. qualis debz esse maritus hoc potest elici ex hoc q̄ dicitur: vxor tua. i. tui. et refertur h̄ ad illud qd̄ dixerat in p̄n. illius psal. scz Beati omnes qui timent dñm: qui ambulant in vjs eius. Labores manuum tuarum quia manducabis etc. sequit̄ vxor tua. i. vxor tui: qui es de numero eorum qui timent dñm etc. i quibus verbis notantur tria que debent esse in bono marito.

Primo vt i ierioribus sit timorofus ibi. Beati ocs q̄ timēt dñm.

Secūdo vt in operibus sit virtuosus ibi: qui ambulant in vjs eius.

Tertio vt in laboribus sit studiosus ibi: Labores manuum tuarum quia manducabis.

Quantum ad primum certum est q̄ scriptura sacra beatum asserit qui deum timet: prouerb. 28. Beatus vir qui semper est pauidus. Nam vt dicitur. ecci. i. Timor dñi expellit peccatum. Per hoc enim q̄ quis timet iudicia dei et penas in presenti vel i futuro peccatis reseruatis penitentijs agit o peccato: ne incidat in eas: psal. A iudicijs enim tuis timui. Ex hoc etiam q̄ quis timet non perdere gratiam et amicitiam dei que non perditur nisi p peccatum abstinēt se ab illo ne cōmittat: prouerb. 15. Per timorem domini omnes declinant a malo: et dum considerat quis q̄ deus inspiciat opera eius semper timet ne inueniatur in eis piger et negligens eccle. 7. Qui deum timet nihil negligit. Debet ergo vir habere istum timo-

rem domini: et cum eo nuptias et coniugium exercere. Unde et o sancto Iunene Thobia et vxore sua Sarra scribit. Thobie. 9. Qd̄ nuptiarum coniugium cum timore dñi exercebant. Et ad hoc instruit eum angelus Raphael dicens: Accipe virginē. s. sarra cum timore dñi amore filiorum magis q̄ libidine ductus: Tho. 6. declarās sibi q̄ ideo. et alios maritos quos illa virgo sarra habuerat suffocati sunt a diabolo: cum accesserunt ad eam: quia non cum timore dñi sed vt libidini solum vacarent: sicut equus et mulus quibus non est intellectus: intēdebant exercere coniugium. Et in his bz ptatē demō semp quo ad occidēdū animam. Aliqñ etiam quo ad corpus nocendi p maleficiā: et actus iordinatos. Omnis adulter est in vxorem suam amator ardentior inquit Sextus phis. 32. q. 4. c. origo.

Secūdo debet esse in operibz virtuosus: et per hoc ambulat in vjs dñi. Uie. n. q̄b̄ itur ad dñm sūt opera virtutū. s. castitatis charitatis eq̄tatis: et h̄i. Ambulet ergo maritus per vias castitatis coniugalis seruando illud Tho. 4. Attende tibi ab omni fornicatione: et preter vxorem tuā nunq̄ patiaris crimen scire. Anteq̄ sumas vxores ab omni actu carnali necesse est te abstinere: alias fornicationem incurres: que est soluti cum soluta: et inde mortale peccatum et damnatiōe eternam non euades: neq̄ fornicatores regnum dei psequuntur. i. cointh. 6. Qd̄ multi fatui non credunt: s̄z hereticus eēt qui hoc pertinaciter affirmaret. s. fornicationem nō esse mortale pccm. Postq̄ aut̄ accepisti vxores

ambula per viam castitatis coniuga
lis seruando illi fidem mente et corpo
re: non accedendo ad alias: quia adul
terium esset et crimen graue: et contra
diuinum sacramentum. Mirabile est
quod viri omnino volunt vxores esse ca
stas: nec ad alium aspicere virum: et qui
inhoneste essent ad maximam sibi in
iuriam ascribunt: et merito: quia indu
cit sibi talis maximam verecundiam et
obprobrium. Nam mulier adultera
est obprobrium totius parentele: dete
stabilis et abhominabilis coram deo
et toto mundo: digna igne temporali
et eterno. Sed ipsis videtur sibi lice
re omnem inhonestatem exercere: nisi
tam fidem seruantes vxoribus. Et cer
te cum viri cõiter excellant in vigore
rationis mulieres non minus peccant
sed grauius viri adulteri. scilicet mulie
res adultere: ita digni sunt igne eter
no: et per excoicationem puniendi ab
ecclesia: cum ad iudicium adducuntur
viri adulteri sicut et adultere: et mul
to magis sodomite et incestuosi non
contenti vxoribus suis cremandi igne
temporali: et ab omnibus detestandi:
ambrosius: Nemo sibi blandiatur de
legibus hominum: quia quod non licet
mulieri non licet viro. 32. q. 4. nemo.
Licet enim leges seculi non puniant
ita maritos cum soluti. se miscentes
sicut adulteras mulieres: tamen lex
dei et ecclesie equaliter et eternaliter
punit. Ambulet et vir per viam cha
ritatis vt diligat vxorem non solum sed
carnem: sed magis secundum spiritum prout ad
monet Apostolus. dicens: Viri diligite vxo
res vestras sicut christus dilexit eccle
siam sponsam suam. dilexit itaque non
vt esset pulchra corpore: sed virtute et

mente: admonens et corrigens eas fre
quenter. Cum ergo perperit vir vxorem
esse vanam: se pupurissam et cerusam lini
entem: debet eam reprehendere. Si
audit eam nimis loquentem: et verba
irrationabilia loquentem: vt faciunt: et pri
cipue cum sit irate reprehendat: vt egit
sanctus Job vxorem suam dicens ei
Quasi vna de stultis mulieribus lo
cuta es: Job primo. et sic de alijs vicijs
Ambulet etiam vir in vijs domini. scilicet equi
tatis et iusticie: vt. scilicet habeat eam: non vt
ancillam: quia de pedibus eius non est
formata: nec vt dominam suam: quia nec
de capite: sed vt sociam et sororem: nam
de ei medio. id est de costa pectoris Ade
est formata Eva. Gen. 2. Provideat
ergo peccator sed statum suum in necessarijs
victus et vestitus et familie. Est enim
caro de carne sua: vt ait Adā. Nemo
autem carnem suam odio habuit: sed
nutrit et fouet eam ait Apostolus. Non eas
sine culpa verbis exasperet: aut de
spiciat: aut verbis maledicis et contu
mellis afficiat: vel inhonestis. Et licet in
gubernando domum vir sit superior
tamen in debito coniugali sit equals
i. corinth. 7. vir vxori debitum reddat
et vxor viro: salua tamen semper omni
honestate: et exclusis bestialitatibus ho
minum.

Tertio vir debet esse studiosus in
labore. Homo. n. nascitur ad laborem
Job. 5. Et primo marito fuit dictum
In sudore vultus tui ve. pa. tuo. Gen.
3. et hoc est quod subdit psal. Labores
manu. tu. q. manu. i. ex labore tuo procura
bis tibi ad manducandum et familie
tue. Debet ergo vir aliquod exercitium
corporale facere licitum vnde lucret
p. vita sua: non tamen sumat exercitium

unde vsuras exerceat vel fraudes vel mendacia: qz potius erit furuz qz lucru. ait Apo. Qui furabat ia ampli non furet: magis autem laboret manibus suis: vt habeat unde tribuat necessitate patiti. Cu ergo audiet mulier que maritu querit virum tale se cure illum accipiat: qz gete viuet: z bene sibi erit.

¶ Quatu ad terciu secunde partis principalis. s. qualis debet esse vxor notat cu dicit. vxor tua sicut vi. ha. i. la. do. tue. s. erit vxor. Unde sciendum est q vxor vt dicit in catholicon dicit q si vxior: quia antiquitus puelle nubentes inuigebatur suani z odorifera vinctioe. Vincto designat lenitate. Odor bona fama: que debet esse in vxore. Debet enim esse mitis z lenis consolans vix in afflictionibus suis: z bone fame. z ad hoc vt sit bona vxor z bene tibi sit ex ea: oportet qz habeat tres aditiones.

Primo vt habeat in moribz humilitate z sic erit vitis.

Secundo vt habeat i actibz bonis fecunditate: z sic erit abundans.

Tertio vt habeat i egressibz raritate z sic erit i lateribz domus tue.

¶ Assimilatur bona vxor viti. dicitur et sicut vitis p humilitate: qz sicut vitis ex se tendit ad terraz: nec al. endit sicut alie arbores: nisi trahat violent in pergulis: vel in arboribus: sed ex se curuat ad terra plusqz alie arbores: ita vxor dz esse humilis: intelligens se terram esse. Sit humilis in aspectu: vt no erigat cervicem: vel oculos super hoies: humilis in vestitu: vt non portet vestes cum longa cauda: z varios ornatus. unde apostolus. i. ad Timotheum.

z. Omantes se non in tortis criminibus nec in veste preciosa auri z argenti z margaritis: sed in sobrietate: cooperi endo non solum collum z pectus: sed z caput. In affectu: vt. s. loquatur parum non contemendo: z verbis superbis marito respondendo: quando est iratus: sed se ei humiliando. Vasti regina propter suam superbiaz quia n. voluit obedire Assuero regi marito suo quando misit pro ea: repulsa e a coniugio eius z regno: vt habet Ester. z. Debet ergo vxor viro obedire in omnibus licitis z honestis: z cu reuereri: sicut Sarra reuerbat virum suum: Dabram vocans dominum: vt dicit Pe. in ca. sua. i. pe. Debet z. esse fertilis in fructibz: vt sit vitis abundans: vt dicere valeat illud eccl. 24. Ego quasi vitis fructificavi: z facere quidem fructum filiorum: z abundare in eis: hoc est in voluntate dei. Unde filios si habet laudet deum si non habet oret deum: z si vult etiam adiciat votuz: vt fecit Anna vxor Helchaner: obtinuit filium Samuelem. pmo. B. pmo. Si no exaudiat non contristet: ex quo deo non placet nec vir eam propter hoc exosam habeat. Multis filij sunt ca dationis. Sed semper fructificet: z abundans sit in fructibus bonoz operum: vt filius sit illi sanctissime z nobili sponse de qua ait Salomon. puer. 31. mulierem fortem quis inueniet zc. manum suam misit ad fortia: z digiti eius apprehederunt fenum: manum suam aperuit inopi z palmas suas extendit ad pauperes. Mittat g manum operis ad fortia. i. ad ea que sunt difficilia z magne importantie cum expedit: sicut

fecit regina hester: que pro liberatione
populi sui a morte: post orationes et ie
iunia et mortificationem et humiliati
ones accessit non vocata ad regem As
suerz maritum suum exponens se in
hoc periculo mortis: quia sic erat sta
tutum q quicumq ad ipsum regem
accederet non vocatus occideret: ni
si rex subito eam sceptro suo tetigisset
in signum clementie: et per hoc reuo
cavit sententiam illam iniuste datam
a rege contra populum: vt patet in li
bro Hester. Sicut etiam prudentissi
me facit Rebecca: que operata est: vt
Jacob filius eius obtineret benedicti
onem paternam et ius primogeniture
quam cognouit a deo sibi collata: ac
etiam viro suo Isaac persuasit vt ipse
Jacob filium eorum mitteret in Mesopo
tamiā ad tempus vt cederet locū
ire fratris sui: Gen. 27. operata ē pru
denter: et Abigail portas munera ma
gna ad Dauid et socios ad mitigandū
iram suam contra Nabal virum su
um quem disposuerat occidere pro
pter verba iniuriosa dicta nuncijs su
is: primo. Reg. 28. Operata est vtiliter
et Rachel vxor Jacob recedens a p̄re
suo Laban iniusto sine noticia ei: et
furans ei idola sua ne idolatraret vl
terius: et abscondens sub stramentis
super quibus sedebat: ne ea reperiret
pater suus tabernaculum eius vbi ma
nebat perquirens: ne vir suus de fur
to argueretur: Gen. 31. In similibus
ergo mittat manum operis ad fortia
sustinens potius infamiam et mortem
q̄ fidem frangat adulterium comit
tens: vt fecit Susanna erga illos ini
quos senes: Daniel. 13. Et si vir infir
metur etiam grauissime et toto tēpo

ro vite sue: et de prosperitate veniat ad
miseriam fortiter operet euz iunando
ei deuote seruicdo. euz eo incōmoda
sustinēdo: sicut fecit Anna vxor Tho
bie senioris: euz cecū factū et pauperē
non derelinquens: sed de suo labore
texendo sustentans: vt patet Tbo. 3.
Sed et digitū eius apprehendat fusu
i. non diligenter etiam humilia et vi
lia facere quecumq oportet: et quicūq
vt nere suere coquere domū mūdāe
et h. i. Et hoc de Octauiano et Caro
lo magno legitur q fecerunt filias su
as docere lanificium: et colo se exerce
re ne essent ociose. Et filios cum habz
et pōt et si diues sit ablactare oz. Gre
go. reprehendit mulieres: que cū pos
sint non lactent filios suos proprios
sed dant alijs ad nutriendum: di. 5. ad
eius. Que nutrices cum frequenter
sint ebriole discole et luxuriose qui nu
truntur ab eis lacte imbibunt mores
eaz. Debet demū extendere manum
ad pauperes. facē. n. elemosynā solēt
viri dimittere hoc vxorib⁹ suis: quod
facere debent s̄m facultatē eius: nota
biliter tñ dare non debent sine consē
su viroꝝ suozum.

Tertio debet esse rara in discurre
do extra domuz. Unde dicit: i. la. do.
tu. s. sit vxor. Non debet esse in plate
is ad tripudiandum: in ostio dom⁹
ad cōfabulandum vel murmurandū
in fenestra ad procāduz: sed in la. do.
tu. intra domum: nunc in vno latere
seu loco: nunc in alio. In camera ad
orandum: aliqui in sala ad ordinandū
aliqui in coquina ad prouidendum et
h. i. Dicit beatus Ambrosius de bea
ta virgine desponsata Ioseph prodi
re extra domum nescia: nisi cum ad

ecclesiam conueniret: et cum lex mā-
dabat: sed et tunc non sola: sed cum cō-
iuge suo sociata ibat ad templū in fe-
sto: et cū filio: ut habet Luc. 2. Mul-
tum enim debet attendere ad conser-
uationem bone fame: et ideo cōuersa-
tionem personarum suspectarum vi-
tet: et accessus ad loca indebita: vel nō
debito tempore. Dicit Sapiens q̄ do-
mus et diuitie a parentibus. s. dantur
filijs: vxor autem a domino prepa-
rat: quasi dicat gratia sp̄salis dei ē:
ut quis bonam vxorem habeat. Et iō
cum fieri debet coniugium vtraq; ps
debet orationes facere: et ab alijs per-
sonis bonis procurare: ut dñs det si-
bi bonam societatem. Nam si malaz
innenerit purgatorium sustinebit: et
tamen patienter ferre oportebit: quia
dissolui vel separari non potest. Si
bonam societatem habebis beat⁹ es:
et bene tibi erit. unde dicitur: Mulie-
res bone beatus vir. Sapiens ei mu-
lier ut dicitur prou. 14. edificat do-
mum suam. i. multiplicat omnia bo-
na: sicut vitis abundat in la. d. t. que latea
i. loca implet bonis. Insuper autem
extructa manib⁹ destruet. i. operibus
suis exterminabit familiam et sbaz: si-
cut fecit illa Jezabel vxor Achab Re-
gis Israel: et demum ipsa extermina-
ta est. 4. R. 9.

Quantū ad tertium principale: s. esse
etiam ad quem ordinatū est matrimo-
nium istud principalior est: procuratio fi-
liorū: qui ad dei cultū nutrantur: et h̄
est qd̄ subdit: filij tui. s. nō. oli. s. erunt
pulchri moribus: semper virides virtu-
tibus: victoriosi i tribulatiōib⁹ et tenta-
tiōib⁹: oleū producentes in miserati-
onibus. Oliua enī pulchra et semper

viridis significat victoriam: et p̄ducit
in fructu oleum. Egdē habere filios
et filias bonos nō ē in ptate parentū
s̄ dei miserētis et filij se ad hoc dispo-
nētis. Unde inuenimus in scriptur
optimos patres pessimos habuisse fi-
lios. Qd̄ bonus et pius fuit Ezechias
rex Iuda: et tñ habuit filiū sceleratū
finem manassen. Malus fuit amon:
sed optimus fuit filius eius Josias
Sācti fuerūt Jacob Rachel et Lya
et tamen filij aliqui fuerūt boni: ut Jo-
seph. aliqui mali: ut alij sui fratres q̄
si omnes coniurantes. s. mortem et v̄-
ditionem fratris: et sic de alijs. Verū
tñ est et cōiter sic accidit: qd̄ bōs arbor
bonos fructus facit et e contra: quia
boni parces sunt solliciti cum ad hoc
teneant iure diuino et humano istrue
filios in bonis. s. moribus: et semel im-
buta recens seruabit odorem testa-
diu. Si quis suoz et maxime domesti-
coz curaz non habet: fidez negauit. i.
fidelitatem naturalem: et est infideli de-
terior. Sicut enī nutrimentū corporis
debet ei puidere vita et anime p bonaz
doctrinā. Un et Chrysostom⁹ dat istā
regulā: qd̄ qñ qs vult sumere coniugē
bonam attendat ad parentes: eius qd̄
si bonos nouit verisimile est qd̄ bene
instruxerunt filiam suam vel filium et
inde talis bona vel bonus sit. Et econ-
uerso si parentes mali sūt et ibonefi
et filij et filie superbi et discoli: et h̄i ut
parentes sui. Et quia filie quasi cōi-
nue conuersant cū matrib⁹: par cū
patrib⁹: ideo ex matz moribus pōt
cōiecturari de moribus filie que sibi
pponit p coniuge. Multa mendacia
dicūt in h̄i contractibus: et ē graue
peccatum: ut pessima iuuenula dicat

bona: et pauper iuuenis infor: et deu
us dicatur diues et bonus. Et ideo nō
omnibus omnia credas: sed quere di
ligenter non respiciendo tantum ad
dotem sed ad mores. Filij ergo tui p
tuam instructionem sint vt nouelle
plante oliuarū. Admone vt sint pul
chri in exteriori conuersatione: vt nō
sint adusti carnalis luxurie operati
one sed virides castitate: et quia vt di
citur 28. q. i. Sepe malorum confor
tia ad crimen inducunt innocentes:
q̄tomagis eos qui ad vicia proni sūt
vt adolescentes: ideo admone de con
uersatione honesta et remoue eos ab
inhonesta. Assuescant fortiter sustine
re aduersa incōmoditates labores vi
cere tēptationes et esse pauperib⁹ mi
sericordes. Sic Thobias docuit filiū
ab infantia timere deum: et abstinere
ab omni peccato. Et postea in parti
culari q̄ deus laudaret semper: et ora
ret ad deum. Consilia sapientiū que
reret: a superbia sibi caueret: matrem
honoraret: castitatem seruaret: mise
ricordiam semper et elemosynam ex
hiberet: vt patet Tho. 4. Sic parētes
Sarre vxoris Thobie iunioris mo
nuerunt eam honorare socrum: dilige
re maritum: gubernare familiam: et
irreprehensibilez se custodire. Sic pa
rentes Susanne docuerunt eaz: et eru
dierunt fm legem Moyfi in timore
dñi. Nūc autem parentes quia igno
rantes sunt: et parum deum timentes
nec filios: nec filias sciunt per se erudi
re: et q̄ peius est nec curant eos mitte
re ad predicationem: moratur puella
in domo nunq̄ audit verbum dei: et
sic vt bestia accedit ad coniugium: et
vt bestia se habet in coniugio.

De gubernatiōe familie: et q̄do be
bet quis habere se ad vxores filios et
seruos et econuerso ipsi ad eos: habet
etiam diffuse in quarta parte ti. i. c. de
prudencia iconomica. De vicijis vero
et varijs speciebus luxurie: que omi
tuntur etiam a coniugatis: habes. s. i.
secunda parte ti. de luxuria. c. d. adul
terio: et alijs capitulis. De castitate cō
iugali habes in quarta parte ti. de tē
perantia. c. de castitate. De alijs vero
que pertinent ad matrimonium ini
tium cōfirmatū: et cōsummatum: et de
peccatis que circa hoc cōmittuntur
habes in sequentibus capitulis huius
ti. p. totū.

Capitulum primum d̄ impedimē
to erroris persone.

Relinquet homo patrem et ma
trem et adheret uxori sue:
et erūt duo in carne vna. Gen.
2. q̄ verba referens christus phariseis
vt habetur Math. 19. Instituit matri
monium vt esset sacramentum eccle
sie: quem statuz approbauit in nuptijs
se reperiens: quas miraculo nobilita
uit. Et tria insinuauit in dictis verbis
Primum est impeditiō matrimo
nij que resecatur: quia reliquet homo
patrem et matrem. s. vt nunq̄ cōtrahat
cum talibus. Nullo enim tēpore mō
di licuit cum matre filiū: vel filiaz cū
patre strabere. Sed in p̄ncipio ppter
paucitatē licuit viro strabere cū ger
mana: et in p̄cessu t̄pis p legem dñi
nam additi sunt quidam gradus: et p
legem canonicaz alij gradus et alia i
pedimenta: quoz quedaz impediunt
quedam etiaz dirimūt: et de his p̄mo
aget. Secundu est contractio eius

que infinuatur quia adhibebit vxor
ri sue: quod fit contrahendo cum ea.
Et primo quidem per verba de futu
ro per sponsalia. 2. per verba de pre
senti: et tunc adheret consensu. 3. per
copulam carnalem: et tunc adheret cor
pori: et de his subsequenter ager.

Tertium est affectio eius ad que
ordinatur: quod erunt duo in carne vna
id est ad illud opus. scilicet ad precreandum
plem: que cōiter vna est: quam etiam
tenent nutrire et moribus instruere: quod
fieri non potest sine mutua cohabitatione
et ideo duo ipsorum coniugatorum conuersatione agit
se in sermone procedenti.

De impedimentis matrimonij.

Impedimenta que sunt impedimenta contra
hendū matrimonij vel dirimūtiā
dicta continentur in versibus immediate su
pra positis. Error 2. Error 2.

De impedimento erroris.

Est ergo primum impedimentum
erroris: sed non quod est triplex error. scilicet per
sona fortune et conditionis. Primum
ergo error dirimit matrimonium: et
hoc nisi cognito errore ratificaret vi
ctum matrimonium. Cum ergo de ef
fectu matrimonij sit consensus viri
et mulieris in alterutrum: per verba
expressus: ubi est error persone: puta
si Johannes dicat se esse Petrum, nul
lus est consensus. Nam qui errat non
consentit. scilicet de iure et facti. Ignorantia si per
errorem: et errantis voluntas nulla est.
C. de iure et facti. Ignorantia cum per testem.
ergo sequitur quod non sit coniugium
quod talis error persone dirimat matri
monium. Probat Petrus de palude
in 4.º dicens sic: Error qui respicit id
quod est substantia matrimonij sicut sunt
personae que sunt materia quo ad substantiam

matrimonij dirimit matrimonium
de iure diuino quia non potest facere
ius humanus quod illa in quantum non con
senti sit vxor mea: quia sicut non est ma
trimonium nisi per consensum: sic non
est matrimonium cum ista nisi per consensum
in istam. Sed si errat quis in persona
intendens cum vna contrahere: et alia
sibi presentat loco eius non consentit
in illa: unde nec vxor sua est: sicut nec
Lea fuit vxor Jacob: cum illam pri
mo cognouit vxorio affectu: quod inten
debat ad Rachelem. Sed postquam co
gnouit Leam esse ratum habens et in
illa ut vxorem consentiens facta est vxor
Sic et quilibet errans aduertens de er
rore potest ratificare et contrahere cum qua
pius non intendebat.

De impedimento erroris for
tune.

Error autem fortune et qualitis
puta si credit contrahere cum diuite
vel virgine: inuenit pauperem vel cor
ruptam non excludit consensum: nec
per hoc dirimit matrimonium: Thoma. in
4.º di. 30. et 29. q. 1. §. his ita. Error vero
nobilitatis vel dignitatis: si redeunt
in errorem persone impedit matri
monium aliter non. Exemplum in filio
regis vel primogenito: cum quo aliqua
intendit contrahere: et presentatur sibi ci
uis loco predicti: unde non tenet: sicut
econuerso de filia. Thoma. in 4.º di. 30.
Idem Ricardus dicens quod si errat circa
subiectum nobilitatis non tenet: ut cuius
quis intendit contrahere cum filia regis et
sibi presentat loco eius filia ciuis. Sed si
errat circa nobilitatem subiecti tenet
ut cum contrahit cum persona sibi non
quam putat regalem habere dignita
tem: et non habet. Petrus de palude.

distinguit de errore persone q̄ ad for-
tunā ⁊ qualitātē: ⁊ dicit sic q̄ si error
est absolutus: quia talis error non ca-
dit super aliqd q̄ sit de essentia ma-
trimoni; ideo non impedit nec diri-
mit nec iure diuino: q̄ concurrunt es-
sentialia: nec iure humano: q̄ nō in-
uenitur statutū: vt contrahens cum
paupere quem credit diuitem: ⁊ h̄i
impedire habeat. Sed si sit error cō-
ditionatus. i. si contrahit cū ditione
que sit honesta ⁊ possibilis: ea existen-
te stare: non stante nō stare: puta cō-
traho tecum si tu es diues vt ego: vel
ita vt dictum est mihi: vel si dabis mi-
hi tantam dotem.

**De impedimento erroris. s. perso-
ne conditionis.**

La. z.

Ecundū impedimentum est
error circa cōditionē persōe
vtz. s. seruilis vel libere con-
ditionis sit. Circa q̄ tria s̄ notāda.
Prīmū est q̄ si error est par cō-
ditionis: vel etiam melioris q̄ sua: pu-
ta seruus contrahit cū serua: quam
putabat liberam: vel contrahit cum
libera quā putabat seruā: talis error
non dirimit matrimonium quia non
decipitur. 29. q. 2. si quis liber. Raim.
Tho. De. Hof. ⁊ Inno. Si tamē mu-
lier ignorasset seruitutem viri non ef-
fet matrimoniu. **S**ecūduz est q̄ si
liber: vel libera contrahit matrimo-
nium cum serua vel seruo ignorāter
⁊ nesciens cōditionē seruitutis nullū
est matrimoniu: nisi postq̄ sciuit cō-
ditionem eius consensit in eum: vel
verbo vel facto. s. carnalit̄ cognoscen-
do. 29. q. 2. si quis ingenuus. vel nisi i

animo teneat q̄ etiam cum illa con-
traheret si esset ancilla s̄. R. ic. Si ve-
ro non certitudinaliter sciuerit: s̄ ex
his que audiuit habuit pbabilē opi-
nionem de seruitute: ⁊ cognouit eam
non potest eam relinquere. Si vero
habuit leuē ⁊ temerariā nō obstāte
q̄ postea exegerit debitum si certius
sciuerit de seruitute poterit petē suā
separationē. Itē si talis postq̄ sciuit
seruitutem eius cum qua: vel cū quo
contrahit consentit in eum debet per
ecclesiam cogi alius qui. s. sit seruus
ad assentiendū. Si tamen anteq̄ cō-
sentiret alter eoz cōtraheret cu alio
vel alia teneret istud vltimum. Guil.
Hostic. ⁊ Ricar. in. 4. di. 36. dicunt q̄
nō ē ibi matrimoniu: sed tenet rōe
pmissionis facte: ⁊ ideo ecclesia com-
pellit cū illa remanere: vt denuo cō-
trahat matrimoniu: si v3 nondū cō-
traxit cum illa de p̄nti. **T**ertium ē
q̄ si liber vel libera scienter contra-
hit cū seruo aut serua: tenet matrimo-
nium. 29. q. 2. si quis. Et in hoc casu p-
les segtur matrem de iure communi
q̄tum ad ditionem seruitutis vel li-
bertatis: ex d̄ nat. ex. lib. ven. c. i. s̄. De.
⁊ R. ic. in. 4. di. 36. De. de pal. dicit in
4. hoc esse verum de iure communi
si tū sit consuetudo in contrariū ⁊ con-
suetudo. Jo. an. dicit q̄ de consuetu-
dine potest induci q̄ in h̄i filius seq̄-
tur patrem. s. quo ad libertatem Et
idem si esset municipalis lex: ⁊ hoc vi-
det̄ esse in partibus italie. Nam nati
ex ancillis ⁊ liberis viris fornicarie
sunt liberi: q̄tum ad honores ⁊ digni-
tatem sequunt̄ patrem: de consuetu-
dine tamē sp̄ciali aliquaz terraz par-
tus segtur deterioris ditionis parētes

siue sit pater: siue mater. **S**z si pater
post peractum matrimonium se ven-
diderit nolente vxore: quod facere potest
fm Ric. tunc partus sequitur matrem
si ipsa est libera. Si vterque est seruus
et diuersorum dominorum: fiet diuisio liberorum
fm numerum. Et si vnus est tantum
ille penes quem remanebit recopari-
sabit alij domino precium iustum. **N**ote
nota quod serui inuitis dominis possunt con-
trahere matrimonium: extra de con-
iu. seruo. c. i. quia dominis eorum possent ta-
les vendere: quia ex contractu ma-
trimonium non amiserunt ius suum su-
per eos. Non tamen in partibus ita
remotis debent mittere vel vendere
quod impediatur usus matrimonij cum
coniuge sua. Si autem serui de volun-
tate dominorum contraxerunt: tunc non possunt
domini precipere aliquid in preiudicium
redemptionis debiti. Unde magis obe-
dient coniungi debentum exigenti quam do-
mino aliquid imperari: Ricar. vbi. s.

De seruitute sequenti matrimo-
nium per verba de presenti con-
tractum. **N**on quod que dicta sunt. s.
videntur habere locum quando ser-
uitus illa preuenit contractum matri-
monium altero coniugum libero et
ignorante seruitutem consortis. Sci-
endum igitur quod contracto matrimo-
nio de presenti: et multo magis consu-
mato non potest vxor facere se seruam
alterius in scio et inuito viro vel igno-
rante iure diuino: quo dicitur Gen. 3.
Sub viri potestate eris: et ipse dominabitur
tui. Secus est autem iure civili: quod
est socia et non subiecta imo sui iuris.
Vnde fm ius civile videtur quod se vxor potest
facere ancillam alterius. Theologi
tamen dicunt oppositum. Et si quidem

illa subiectio quam ponit scriptura est
tantum iudicialis: abolita esset per christum
et ius civile oppositum: sed quod naturalis
est et moralis rationi recte concordans
repetita in nouo testamento: ideo veri-
us est quod dicunt Theologi. Maritus tamen
potest se seruum facere: sicut caput vxoris
et ideo sui iuris. unde ipsa in scia et in-
uita potest se seruam facere. Tenet tamen
reddere debitum vxori talis: et potest
exigere etiam domino suo prohibente. vbi
etiam attendendum est quod cum dicitur quod
aliquis potest se in seruum dare. i. venunda-
re se ad precium participandum: alio do-
natio non valeret: quia donatio exce-
dens quingentos solidos. i. aureos re-
putatur in iure civili: et quatenus est
ultra eatenus non est valida. Et si
esset res indiuisibilis forte totum vici-
aretur. C. de dona. l. si quis. Sz liber-
tas est res inestimabilis et indiuisibi-
lis: unde dare se in seruum est imme-
sa donatio et non valet. Ex hoc autem
quod quis post matrimonium contra-
ctum de presenti: siue consummatum: siue
non venundat se: non preiudicat matrimo-
nio: quod seruitus supueniens non dirimit
ipsam: nec per hoc vxor efficitur serua:
nec libere eorum efficiuntur serui: quod parti-
seque ventris non ergo preiudicat vxori
etiam si taceat: quod prohibere non potest
etiam si consentiat: quia non consentitur ut
ipsa sit ancilla: sed ut ille seruus sit: ad
quod non sequitur ipsa fieri ancilla: cum
possit habere seruum vxorem liberam.
Non tamen quod vbi est consuetudo: quod contrahens
cum seruo fiat serua valet. Ita sicut in scriptis
potuit inuenire nouum modum
seruitutis: ita ius non scriptum quod est
consuetudo: ita est ut mulier alteri terre
ligetur eo ipso quod contrahit in terra tali

consuetudine affecta: tñ qz fornic fornic
tum quia vt veruz domiciliuz segtur
viri. Sed si mulier ignoret eum suū
aut talem consuetudinez nō ligaretur
quia statuta ciuitatū nō ligāt ignorā
tes ea: nec consuetudines: de consti. c.
i. li. 6. Hec omnia Petrus de pal. i. 4.
di. 36.

Dñs non potest phibere co-
pula carnalē seruoz coniugatoz simpliciter.

De carnali copula talis coniugij
scz seruorum vel alterius serui eozuz
Nota primo qz si dñs talis serui
vel serue prohibeat copulam vl' actū
coniugalem: si sine causa prohibet si
auditur. Neminem enim audit. i. ex
audit pretor sine causa: non antez pōt
matrimonium seruīs prohiberi a do
minis vel actus eius sine causa: nec te
nentur in hoc eis obedire. Aut probi
bet hoc dominus cum cā: puta qz in
diget seruitō suo: tunc distingue: qz
aut dñs consensit in coniugij: tunc
etiam non auditur nec potest etiāz p
hibere. Aut non consensit: tunc de
bet dño obedire t non coniugi: cum
non potuit se obligare: nisi saluo iu
re alterius. Vbi tamen posset vtriqz
satisfacere: t sibi t coniugi de actu cō
iugali t dño suo de seruitio cōpeten
ti posset vtrūqz facere t debet domi
nus permittere. Sed si vadit ad loca
remotiora t indiget tali seruo tñc ser
uandum qd dictum est: vel vendat in
illis partibus vbi est coniux si potest
Secūdo nō qz cū qz scit se seruum
esse si credat aliuz vel aliā cū qua cō
trahit scire esse talem. s. seruuz qui tñ
sit liber: aut qz affectuose ita diligitur
qz etiam consensiret si sciret esse talez

excusaretur a peccato: ex quo vizio
affectu cognoscit vel cognoscit: al's si
sciat non tenere matrimonium forni
cat' quousqz aliū certiorauerit d' sua
condicione: t ille nihilominus consen
tiat in eum vt coniugem. est autem in
ei' p'ate qui ignorabat hoc postqz sci
uit ratificare seu consummare dictū
matrimonij. Tercio nō de libero
nesciente esse seruuz vel seruā: cū quo
vel qua contrahit: t quidē qz diu cre
dit coniugem libez vel liberaz: licet
nollet consentire si sciret: t diu excu
sar' a peccato: vt Jacob in facto Lye
propter ignorantiam facti pbabilem
t filij erunt legitimi si sit in conspectu
ecclesie contractum matrimonium.

Quarto nō qz cū oritur dubitatio
vel questio de tali matrimonio quid
agendū. Sciendum qz est differentia
iter sciētiā p'scientiā t scrupulū circa
talem materiāz. Nam scientia quidē
que habet euidētiāz: t non est nisi ve
roz: qm qz habet de impedimento: si
ue seruitutis: siue alterius impedimē
ti dirimentis nullo cogente nō potest
reddere aut petere debituz: quin aut
sibi p'indicat: si i ipso erat matrimo
nium ratificare: aut peccet: si in ipso
non erat matrimonium ratificare: vl'
erat: sed non intēdit ratificare p hoc
Dñi vero de hoc habet p'scientiam: et
si non scientiam de impedimēto idest
firmaz crudelitatem habet de hoc im
pedimento qzuis clare nō sciat ligat'
sua cōscientia erronea: nec refert vtz
leni vel pbabili cā moueat: qz etiam
contra cōsciētiā erroneā: nec debet
cuiusqz hominis p'cepto obedire: dñz
durat talis cōscientia: quia omne qd
est contra cōscientiam edificat ad

gehennā. Et quādo h3 scrupulū con
scientie. i. quia dubius est: et tunc si ex
temeraria et leui causa: ut quia audi
uit a paucis et leuib3 personis debet
deponere: quā deposita potest pete
re reddere debitum. Si autem dubi
tat ex probabili causa potest reddere
quia in dubio debet quis obedire p
lato: sicut vassallus in dubio deb3 do
minum suum iurare. 23. q. 1. quid cul
patur. sed non debet petere: quia ex
poneret se periculo. Aug. Tene cer
tum et dimitte incertum. Non peten
do enim certum est q non peccat: et
hec distinctio habet locū in omnib3
impedimentis que similiter impediūt
matrimoniu3 vel actum eius: quo ad
personā que habet noticiā. hoc enī
faciat psona fm dictaz distinctionez:
vbi nō vult matrimoniu3 consummare:
alio sibi pindicat et peccat. Et quid
iuris: si de hoc lis pendeat in foro iu
diciali. Dicit Hosti. etiam si sit certus
ppter dubiū enūctum potest reddere
et petere debitū affectu iugali cogno
scendo non ut liberā nec ut ancillā: s3
ut cui questio status mouetur. unde
ppter pūmū nō peccat: ppter secūdu3
nō sibi pindicat: maxime si ab ecclia
vigeatur. Et magister sūiaz in. 4. di.
36. di. dicit q reddere debet si vigeat:
qō etiam videt in gradibus humana
lege phibit: et p oīs in impedimento
seruitutis in quibus ecclia q statuit
quando vult destituit et dispēsat: non
autem in gradibus diuina lege phi
bitis in quibus ecclia forte nihil pōt
Sed ista opinio quo ad pūmū non
valet: quia ecclia quādo pcpit de
bitum reddi lite pendente non intē
dit dispensando matrimoniu3 facere:

si non est. Nam si intenderet facere
matrimoniu3: aut hoc esset vsq3 ad
tempus sūier: hoc nihil est: quia ma
trimoniū non potest fieri ad tempus
aut simpliciter: et tunc postea non dis
soluatur. Si etiam hoc intenderet nō
posset facere ut ille qui non est verus
maritus: sit verus maritus cōtra vo
luntatem suam. Unde non refert si
ue questio moueatur: siue non: ut de
restit. spo. litteras. Sed distinguendū
ut. s. dictum est immediate. Item qā
dictum est. s. quis in huiusmodi quā
do est dubium debet obedire: scilicet
in reddendo debitum. Precipit enī
hoc papa in tali dubio per decre. ing
fitioni. extra de sen. excom. Posset enī
am dici q circumscripto etiam pcepe
pto pape idem esset faciendum: quia
si aliqd est ita dubium q vna pars ē
certa: alia dubia: an sit peccatū deb3
tenere certū et dimittere incertū: qā
quicūq3 pōt se liberare a periclo pec
catū tenet. Unī manifesta ē rō quare
non debet petere: qā certum est q nō
petere est licitum. Est autem dubiū
vtrq3 petere sit peccatū: s3 in reddēdo
non est sic: q vtrūq3 est dubiū: q si ē
matrimoniu3 negare est iniusticia
si nō est matrimoniu3: reddere ē lu
xuria. Sed non est equaliter dubiū
hinc et inde: qz psumptio est pro ma
trimonio quosq3 cōtrariū pbetur
vñ reddere tenet debitum. Si autē
esset equale dubiū hinc inde: puta qz
si vna esset sūia prolata p matrimo
nio alia contra: et neutra trāisset in
rem indicatā adhuc: qz nullus deb3
spoliari re sua: siue possessione: imo
spoliatus oīno est restituendus nisi p
bationes i contrariū sint i promptu

Inde est q̄ debet reddere debitum :
etiam si sit gradus insolubilis ⁊ indis-
pensabilis: vt filie ⁊ patris vel filij ⁊
matris: qm̄ petēs est in possessione: vel
cum est spoliatus absq; auctoritate iu-
dicis. Et nō q̄ error huiusmodi con-
ditionis ipedit ex statuto ecclesie: que
etiam posset statuere q̄ non dirimēt
sicut posset statuere q̄ error fortune
dirimeret: cuz tamen non dirimat vt
dicum est. De. de pal. in. 4.

De impedimento voti solēnis.

La. 3.

Quātu ipeidmētuz est votum
i. solēne: non autem simplex
Sigs. q̄ vel siqua hz p̄fessio
nem tacitam vel expressam alicui de
religionibus approbatis: tale votum
impedit matrimoniū cōtrahendum:
⁊ dirimit cōtractuz. Uñ contrahēdo
nullū est: ⁊ incurrit excoīcatōz: eē de
consan. ⁊ assi. eos. in. de. si autem fecis-
set professione in aliqua regula non
approbata: vel etiam in regula tertij
ordinis: siue bizochaz sancti Dñici:
vel beati Francisci: nō videt q̄ illud
habeat dirimere contractū: tamē con-
trahendo peccat mortalit. q̄uis autē
simplex votū q̄stūcūq; sit publicū nō
dirimat matrimoniū cōsummatum im-
pedit tamē cōtrahendū: ⁊ etiam con-
sumādū iam contractuz. Unde talis
cōtrahendo peccat mortaliter: etiā si
intenderet nō cōsummare s; religionē
ingredi: quia facit cōtra iura: di. 27.
si vir. Et q̄ exponit se periculo fran-
gendi votum post contractuz adhuc
remanet obligatus ad obseruādū cū
possit ante cōsummatōz. Unde consum-
mando iterum peccat mortalit. Ric.

in. 4. di. 38.

De impedimento cognatiōis.

La. 4.

Quartum impedimentuz est
cognatio: ⁊ quia istud est p-
cipuus ceteris: ideo in vltimo
releuabit: quere i ca. 14. 15. ⁊ 18.

De impedimēto criminis.

La. 5.

Quintum autem q̄ sequit̄
est crimē: vbi nota q̄ tria sūt
crimina que impediunt ⁊ di-
rimunt iam cōtractum. Primum
ē siqua mulier: vel ecōtra machista
fuerit in mortē vxoris alicui⁹: ⁊ ipsa
cū effectu occiderit animo habēdi vi-
rū illi⁹ i suū: ⁊ similiter q̄ machinat⁹
fuerit: ⁊ cum effectu occiderit virum
alicuius mulier⁹ vt habeat eā in vxo-
rē: tales si cōtraxerūt sunt penitus se-
parandi: q̄ i fornicatiōe sunt. 31. q. 1. si
quis viuente. Et licz aliqui vt Ric. in
4. di. 35. hoc intelligāt cum inter eos
fuerit cōmissuz adulterium: duz pri-
mum stabat coniugium: verior tamē
est opinio Inno. ⁊ Hostiē. dicentium
q̄ sola machinatio mortis cū effectu
etiā sine adulterio dirimit ⁊ sufficit
ad dirimendū. Idem etiam si p̄cepit
vel mandauit vl' consuluit interfici eo
animo vt haberet vxorez ei⁹ in suam
vel virū in suum viz: etiam si hoc fa-
ceret ppter infidelez que postea indu-
ceret ad fidez: ⁊ cōuerteret secūduz
Uber. Hug. ⁊ Ricar. sed ex odio: vel
in bello: hoc nō habet dirimere vel i-
pedire matrimoniū: eē d̄ conuer. ad
fi. Laudabilē. Et similiter si quis vel
siqua non mandauit nec consuluit
nec p̄cepit interfici aliquem: tamen

interfectum illum habet ratuz: vt ha
beat in virum suum vel in suam vx
orem: talis ratihabitio non compara
tur mandato: rñ hoc non habet pri
mere matrimonium sequens. **S**e
cundum crimen est adulterium: rñ
scz quando adulterantes prestant si
bi fidem promittendo vel dando si
ue iurando qd contrahent: rñ hoc siue
ipsa adulterina cōmixtio fuerit inter
eos ante predictam promissionem: si
ue postea: dummodo stante priō ma
trimonio. 31. q. 1. relatum. Quando au
tem interuenit nuda promissio non i
fide nec iuramento firmata: sed sim
plex rñ adulterina cōmixtio ante vel
post vtrum hoc habeat dirimere cō
tractum postea matrimonium super
quo fuit promissio. Ricardus. in. 4.
di. 35. dicit aliquos tenere qd dirimat
aliquos tenere qd non dirimat: rñ nul
lam alteri p̄fert. Unde in hoc casu
videtur qd esset dominus papa con
sulendus vel petenda dispensatio ad
cautelam: nec faciliter dirimendum.
Si autē adulterina pollutio prius
vel postea non interuenerit q̄uis de
derint sibi fidem de contrahendo:
per hoc non impeditur matrimoni
um sequens inter illos soluto priō
et d̄ eo. q. du. i. ma. quā pol. per adul.
c. ult. grauiter tamen peccauerūt f3
Ricardus. **I**tem si qua coniugata pu
ta Berta se cognosci ab aliquo per
mittat hac promissioe fide vallata ex
acta rñ recepta qd post mortē viri sui
ille adulter ducet in vxorem eam de
qua sibi consulet quedā persona ipi
Berte cōiugate familiaris rñ propin
qua intendens rñ probabiliter credēs
qd cōsulet de ipsa Berta mōtuo viro

Berte si adulterat? cū ea postea con
trahat cum ipsa ex eo qd illa cōsuluat
rñ sic ille p̄miserat nulluz ē matrimo
nium sed dirimēdū: quia in fraudem
factus est: rñ fraus rñ dolus nemini de
bent patrocinari: extra de imu. ecclē.
aduersus. Secus si alia intentione fa
ceret. Ric. in. 4. di. 35. **T**ertium cri
men est quando durante matrimo
nio contrahit de facto cum altera. et
hic nō diligenter qd ille qui bz vxores
rñ ipsa viuente ducit aliam de facto:
aut ista scit istuz habere vxorem: aut
non. Si quando contrahit cum ipso
scit qd habebat vxorem aliam: non
potest cum illo esse matrimoniu: etiā
si mortua priua vxore de nouo tra
hat. Et idē iuris est si nesciuit qñ cō
traxit: sed postea ipsa priua vxore il
lius adhuc viuētē sciuit rñ permisit se
cognosci ab eo cum quo contraxerat
Si vero ab initio quando contraxit
nesciuit illum habere vxorē: rñ semper
stetit in ipsa nesciētia vsq; ad mortē
vxoris illius: sed post mortem scit est
in p̄tate illius ignorātis matrimoni
um ratificare vel diuortiu petere: ita
tamen qd postq; sciuit: rñ se cognosci
pmisit nō poterit diuortiu petere: alia
petere poterit si vult: ex de eo qd dux
in ma. c. i. rñ c. veniens. rñ de cōiug. ser.
proposuit. 34. q. 2. si virgo. Et quod
dictum est de viro ducente secundā
vxorem de facto: idem intellige per
totum de muliere ducente 2^m virum
vel marituz d̄ facto. Si autē mortua
iā p̄ma vxore vir non cognoscit illā
secundā adulterā carnaliter que secū
ignoranter contraxerat: sed ipse du
cat tertiā f3 Hosti. debet manere cu3
tertiā: q̄uis etiā postea cognoscat

sciam: q: pma vinente pensus habi-
tus cū secunda nullus fuit: & sic non
impediunt psumum tertie: qn etiam
si post mortē pme cognouit carnalit
sciam que fuit ignorans istuz hūisse
vxoem: & nunc etiam ignorans est: &
vir ipse contrabat cum tertia: adhuc
remanebit cum tertia. Idem de mu-
liere erga virū. Dicit aut mulier in-
scia fm hosti. quando hz iustā cām
ignorandi: vt q: vir de remotis veni-
ens asserbat se non hēe vxoem: ex-
tra de spon. cum in apostolica. Ideo
autem inscia non cōmittit adulteriu:
q: sine dolo cōmittit. 34. q. 2. i. lectuz
Jo. an. in oib? p dicitis.

De disparitate cultus.

Cap. 6.

 Extrū impedimentū ē cultus
disparitatis. i. fidei inter phētes
vbi nota tria puncta. Et pri-
mū q: fidelis contrahens cū iu-
deo vel pagano vel cathecumino nō
dum baptizato non est vez mrimōi-
um: & sic nullū est. 28. q. 3. §. ex his. fm
Tho. Alber. De. Rai. & Ricar. Spō-
salia autem possunt contrahi a fide-
li cum infideli cū hac conditione si i
fidelis conuertat. 28. q. 1. non oportet.
Secundum est q: catholico contra-
hente cum persona heretica baptiza-
ta verum est matrimonium: nec diri-
mit ppter heresim: q: quis peccet scien-
ter contrahens cum tali. Et similiter
fidei contrahente cum fidei p verba
de pñti: q: tunc unq: alter eoz efficit
hereticus iudeus vel paganus nō po-
t est dirimi matrimoniu: etia: si ad-
huc non erat consummatum. **Terti-**
um punctū est q: infidelibus contra-
hentibus cū infidelib? matrimonium

q: quis non sit pfectū fm pfectionē gfe
nec ratum: tamen est matrimoniu in
q: tum ē ordinatū ad prolem fm per-
fectionem nature. unde infidelis cog-
scens vxoem propter bonum prolis:
vel vt reddat debitū: nō peccat: Tho.
in. 4. & Ricar. 2. 26. di. deinde. Pos-
sunt infideles vnus ritus contrahere
cum infidelibus alterius ritus: puta
saraceni cum tartaris: nisi p aliqō ius
positiū prohiberentur: quia tunc di-
sparitas cultus dirimit. **E**t si vterq:
coniunx conuertatur ad fidem res si
catur matrimoniu: & non possunt ab
inuicem seperari: etia: si contraxisset
cum consanguineis suis in gradibus
prohibitis lege humana. s. per statutū
ecclesie. Sed si contraxissent in gra-
dibus prohibitis lege diuina: Legit.
is. oportet q: separentur. Ricar. **I**tem
fm Jo. an. si pagani qui fm legē suā
cum pluribus vxoribus contraxerūt
conuertantur cū vxoribus suis: cū p-
ma remanebunt alijs exclusis. Item
si habuisset aliam vxorē quam repu-
diasset & viueret: si illa vellet conuer-
ti ad fidē etia: tenetur ipsā recipere: &
illā superinductā: q: quis conuersa ad
fidē abjicere: imo etia: si prima non
vult conuerti ad fidē: & vult habitare
cum isto sic conuerso sine contume-
lia creatoris: & sine hoc q: ad infide-
litate inducat non potest ille auersus
aliā recipere. Sed hoc est in potesta-
te sua si vult cohabitare cū ipsa vel n
Si vero alter infidelis coniugatorū
conuertatur: pōt fidelis cōuersus cū
infideli manere sub spe conuersiōis
si eū in infidelitate obstinatū non vi-
derit. Bene facit cōmanere: non ta-
men tenetur: sed potest eaz dimittere

quo ad cohabitationē: s; non pōt ali
am ducē p̄ter q̄ in tribus casibus.
Prim⁹ videlz si iunx infidelis vult
cohabitare cum fidei. Scōs si vult
cohabitare sed non sine sūmelia cre
atoris. Tertius si infidelis fidelez
ad infidelitatem p̄trahere nitit. Per
quemlibet horz casuū soluit m̄rimōij
vinculum etiam anteq̄ contrahatur
aliud m̄rimonium: et tñ si añ p̄tractuz
m̄rimoniuz scōm: ali⁹ iunx p̄uertē
tur non liceret illi qui p̄mo p̄uersus
ē scōm m̄rimonium p̄trahē viuentē
illa: Ric. in 4. Aliqui dicunt q̄ non
soluitur p̄muiz nisi p̄bat scōm aduci
ente aliquo ex predictis casib⁹. Idez
De. de pul. sed clarins. dicit enim q̄
quo ad conuersum: cuius alter non cō
uersus non vult cohabitare: vel cum
iniuria creatoris: vel ubi p̄ictz ē stuer
sionis conuerso: an soluitur m̄rimōi
um est duplex opinio. Aliqui dicunt
q̄ statim soluitur matrimonium in
quocunq̄ illoz trium casuum occur
rente: q̄ si conuertatur alter ad fidez
anteq̄ p̄muiz conuersus cōtrahat ali
ud vel faciat votum tenetur primus
ipse recipere illum postea conuersuz
Et hoc ideo est: q̄ licet vinculum sit
solutum: adhuc tñ retinet vinculum
sponsalium sicut tenet p̄trahere cum
illo: vel q̄ blasphemia creatoris si ē
perpetua soluit: alis non. Quando at
votum vel matrimonium tollitur: n̄
videtur p̄petua. Alij dicunt q̄ nō sol
uitur m̄rimōium illō quousq̄ p̄bat
m̄rimonium scōm. Pōt enim imagi
nari q̄ in m̄rimonio infideliz non ē
aliquō reale vinculum d̄ mundo plus
q̄ in sponsalib⁹: cum non sit sac̄z añ
baptismū: vñ ante baptismū vtriusq̄

vel alterius ex statuto ecclē pōt illud
m̄rimoniuz solui: sicut sponsalia mul
tis casibus soluuntur statuto ecclē
vnde sicut p̄ m̄rimonium sequēs sol
uuntur spōsalia p̄cedētia: sic p̄ sequēs
m̄rimōiuz tollit p̄cedēs n̄ ratuz spō
salib⁹ p̄patū: hec De. Et in b⁹ casib⁹
qn̄. salter iugum p̄uertitur p̄les eo
rum si ē in etate minori d̄ dari fide
li non obstāt: q̄ indigeat m̄ris obse
quio ad educationē. Si autē est i p̄e
cta etate sequat eum penitē quē vult
Tho. in 4. p̄ oia Ric.

De impedimento violentie.

Lapi. 7.

Eptimum impedimētuz ē ius
violētia siue metus: q̄ ex
sui nā siue p̄stōe ecclē matri
monium excludit: q̄ excludit consen
sum. Nota ḡ q̄ est triplex coactio: q̄
dam ē absoluta que fit per viz: et ista
non habet consensum animi in quez
cadit coactio. S; pōt esse coactio car
nis ad aliud extrinsecū a quo trahit
p̄sona iniuncta: et talis coactio qñ non
consentit in m̄rimonio non efficit ita
q̄ etiā ex pte cogentis non ē m̄rimōi
um fm̄ Tho. q̄ m̄rimonium claudi
care non pōt: si tñ postmoduz coact⁹
p̄sentiret: et cogens in suo p̄sensu ma
neret esset m̄rimonium: secus si mu
taret voluntatē ipse cogens. Scōa ē
p̄ditionata et p̄ metum qui cadit i cō
stantē viz: et ista coactio etiā excludit
m̄rimonium: extra. e. platum. et c. ad
audiendam. Dicitur at met⁹ cadens
in p̄stantē viz q̄drupl̄r. Primo. s. me
tus mortis. 2. cruciatus corporis: ex
tra. eo. cum dilecti. 3. metus stupri.
4. metus seruitutis. ff. e. l. nec timor.
vnde vñ. Excurrere metus hos posse

puta qz nescis stuprū siue stat⁹ verbe
ris atz nec. **L**ō cor. 7. ho. 7. **Ell.** addē
do: 7 dicit Ric. in. 4° qz n̄ differt vtrū
p̄dēa q̄ttuor fiant in p̄sona n̄ra siue li
beroz siue vxoris: qz talis coactio cō
sensus per tale metū m̄rimonium ipe
dit q̄ttuz ad iudiciū dei: 7 q̄ttuz ad iu
diciū eccle. ē: si esset consensus interi
or in m̄rimonio. q̄uis. n. consensus inte
rior sufficienter cogi non possit: tū p
p̄dictum metū tā vehemens inducit
qz multum in ipso diminuitur d̄ rōe
voluntarij: 7 iō nec d̄us nec eccle. vo
luerunt hoīem p̄ talē cōsensum eē liga
tum: 7 rō est duplex. Una est: qz m̄ri
monij significat iunctionē Christi
7 eccle. q̄ fit per libez amorē. **Alia** ē:
qz talia m̄rimonia malos exiit⁹ h̄rent
qz qd̄ quis non diligit facile contēnit
zo. qz. 3. p̄sens. Potest etiā dici fm̄
aliquos qz ecclesia aliquo modo insti
tuit: vt persona mō p̄dicto coacta
sit illegitima durante p̄dicta coacti
one ad h̄bendum cuz illa ad quā du
cendā cogitur. S̄z vtrū m̄rimonium
h̄ctum per cōsensū metu coactum ra
tificet p̄ cōsensum sequētē tacitū. r̄ndet
Ric. in 4° qz m̄rimoniū h̄ctum p̄ cō
sensum coactū metu cadentē in h̄stā
tē viz: aut ē coactū p̄ coactionē cōsen
sus viri vel mulieris vel vtriusqz si
mul. Si p̄mo mō iste qui liber est li
gatus est alter non: si postea tacite cō
sentiat 7 libere p̄sona ligata in cōsensu
p̄stino p̄sistente: v̄ez efficitur m̄rimo
nium: 7 tunc vterqz ligat⁹ ē: qz q̄uis
tacit⁹ cōsensu per se non sufficit: tū suf
ficiat cū exp̄ssione exteriori q̄ p̄cessit.
Si at p̄sona ligata resiliuit a cōsensu
an sequentē cōsensū alteri⁹: tunc disti
gue: qz aut p̄traxit m̄rimoniū aliud:

7 tunc dico qz illud scōm m̄rimoniū
tenet: q̄uis p̄ccauerit p̄trahendo si
p̄gruo tpe ipse non expectauit liberū
cōsensū alterius tacitū: aut exp̄ssū
aut non h̄xit aliud m̄rimoniū: 7 tunc
fm̄ iudiciū ecclesie p̄sumetur in eo
dem cōsensu remanē: qz que i aliquē
semel cōsensit ampli⁹ non poterit disc̄
tūre: 7 ali⁹ non negauerit suū p̄mū cō
sensum p̄ntē: ex d̄ despō. ampu. de ill.
Scōm tū iudiciū dei non est veruz
m̄rimoniū: qz tale non pōt eē sine cō
sensu mutui cōsensu interioris. Si at
vtraqz fuit coacta: tunc ad hoc qz sit
v̄ez m̄rimoniū: regrit⁹ nihilomin⁹ no
uus cōsensu ex vtraqz p̄ter: 7 nō noua
exterior exp̄ssio. **Ad** p̄mū in oppo
sitū: vbi sic se aliq̄ duo regunt p̄ cā
alic⁹ effect⁹ non causat effectum nisi
mul p̄iuncta. Luz at ad causādū m̄ri
monium regrat⁹ cōsensu de p̄nti iteri
or 7 ei⁹ exp̄ssio exterior non efficiet
m̄rimonium diuisi: q̄ sequens tacit⁹
cōsensu cum exp̄ssione exteriori q̄ p̄
cessit non efficiunt m̄rimoniū. Et nō
qz si mulier p̄ cōsensu coactū carna
liter cognoscatur si h̄uit oportunita
tem reclamādi p̄sumitur tacite cōsen
tūre in m̄rimonio: qz si coacta fuit p̄
vim absolutā vel metu sufficiente nō
est m̄rimonium. S̄z si non fuit suffici
ens met⁹: tunc in iudicio exteriori p̄
sumitur p̄ matrimonio: si tū v̄e non
cōsensit nō fuit m̄rimoniū: etiā si ha
buit opportunitatē reclamādi. **Pe.**
7 Ric. **T**ertia coactio ē p̄ditiona
ta p̄ metum insufficientē qui. s. nō ca
dit in constantē viz: 7 ille non exclu
dit m̄rimonium. ff. e. l. neqz timorē.
Nota etiā qz parctes non possūt
cōgere liberos ad contrahendū nec

gialr nec spallr cū aliq: qz in mrimo
nio regrit p̄sensu maxime liber: re-
spectu ppetue obligationis que ibi p̄
bitur: et de spon. reglūi: Parctel at
non temē iurant ppter h mrimonia
filioz: qz ex nā ipsi p̄ctus intelligit
ipsa p̄ditio. s. si ipsi liberi p̄senserint: et
ipsi p̄ntes obligant ad inducenduz
eos: De. Itl si mulier q̄ allegat metū
stetit p̄ anū et dimidiū cū marito aut
et minori tpe: dū tñ tñ sit q̄ iuxta ar-
bitriū boni viri p̄sumendū sit p̄ p̄sen-
su non d̄z postea audiri: extra de spō
sa. c. ad id. Guil.

De impedimento ordinis.

Lapi. 8.

Ordinū impedimentū ē ordo
sacer: vt subdiaconatus et s.
vbi nota tres conclusiones.
Prima ē nullus ex minorib⁹ ordib⁹
impedit matrimonii p̄bendū: nec di-
rimit p̄ctum: nec impedit vsus ipsius
mrimoniū si talis p̄bat: s. m̄ p̄bens cū
vnica virgine cleric⁹ in minorib⁹ reti-
neat p̄uilegiū si veste et tonsuram de-
ferat clericali: et de de. cōm. c. i. li. 6.
non retinet beneficiū ecclesiasticum:
nec recipere p̄t. Clerici igr in minori-
b⁹ p̄stituti bene p̄nt p̄bere nisi sint re-
ligiosi et p̄fessi tacite vel expresse.

Secūda conclusio est q̄ ordo sacer h̄z
implicitum votū solemne ex p̄stitutione
ecclesie: et ideo existens in sacris si
p̄bit mrimoniū nullum est: di. 32. sigs
et c. erubescant. Adeo hoc v̄z est: vt
nec et greco cui licitū est vti cōtracto
sit licitum in sacris constituto cōtra-
here s̄m Jo. an. in nouel. et Ricar. in
4. et p̄les alios. Vñ ista ē or̄ia int̄cō-
stitutos in sacris ecclesie occidentalis
et p̄stitutos in sacris ecclesie orientalis.

nā p̄mis non l̄z vti p̄tracto ante susce-
ptū ordiez: s. sc̄bil licz vti p̄tracto an
ordine sacri susceptum. 31. di. nicena.
Qui p̄trahit in sacris est excoicatus.
Qui et dicit q̄ cuz continentia sit an-
nexa ordini sacro ex statuto eccl̄e: iō
qz ordinat ad ipsū l̄z non intendat cō-
tinere: nec se ad continentiam obliga-
re: nihilominus obligat ad continen-
tiam et in foro p̄sciētie: qz ecclesia b̄n
p̄t ihabilitare ad mrimoniū igno-
rantē et inuitū: sicut et seruū frigiduz
et h̄i et p̄eandē rōne. Sigs ante anōf
discretionis ordinat in sacris ad p̄ti-
nentia obligat: et si in cunis ordinat
p̄supposito q̄ recipiat characterē: qz
obligat ex statuto ecclesie non ex vo-
to suo. vñ si talis p̄bit non tenet mri-
monii: s. ordo dirimit ipsū. hec De.
Tertia conclusio ē q̄ quīs ordo sa-
cer p̄cedens p̄ctū mrimoniū dirimat
illud: si tñ ordo seq̄r mrimoniū p̄ctū
non dirimit ipsū: vt in ex. ua. Jo. 22. et
si sciente vxore et assentiente ordinat
in sacris tenet ad p̄tinentia v̄tq: ita
q̄ p̄ morte viri non p̄t p̄bere. intel-
ligit. n. tacite cū viro p̄fessa p̄tinentia
am. Si at ordinatus inuita vxor est:
vel sciente s̄m et ius ignorate: ipso m̄
scientie ius d̄z cogi p̄ iudicē ad ingres-
sū religiōis si nondū p̄sumatū ē mri-
monii cū sic illa possit cū alio cōtra-
here: si ad hoc non p̄t: vel et si cōsū-
matum ē mrimoniū: d̄z exut benefici-
cio clericali restitui vxori: et si ec̄t eps
imo et papa s̄m glo. decre. Et hoc si
mulier sic petita p̄le tñ exigere n̄ p̄t
debitum: sed reddē tenetur. Tho. et
Petrus in 4.

De impedimento ligamini.

Lapi. 9.

Non impedimentum est ligamen-
 v3 qñ qñ alteri coniugi est per
 verba de pñi obligat. Tal
 u. ea viuentem alium recipere non pñt qñ
 tuncqñ recesserit alter et diu steterit it:
 et nihil audiuit de eius vita vel morte
 dz expectare quousqñ hñat sufficiētes
 noticiam de morte ei⁹ vel ingressu re-
 ligionis si nondum erat mñmoniu⁹
 pñmatu⁹: nec ē vep qñ qdā dicunt q
 sufficē expectare p septēniū. All. 3. n.
 tps pñmum ē: als pñens cū alio ad-
 ulterium cōmittit: ex de spō. l. 3. Sed
 nec antiquo tpe potuit fieri nisi p di-
 uinu⁹ reuelationis instictu⁹: vt fuit in
 pñarchis: ex d. diuoz. gaudem⁹. Pñt
 tñ alter coniugis añ carnalē copulā al-
 tero inuito religionē intrare: et rema-
 nens in seclō postqñ expectauit igres-
 sum religiōis p annum. ita. l. q. sit pñf-
 sus: tunc remanebit liber q i seclō re-
 mansit ad pñbendum cum alio. Post
 mortē vñ alteri⁹ coniugis alter nubere
 pñt cui vult: et in tpe luct⁹ sine pena i
 famie. Et si alligat⁹ alteri p verba b
 pñi tñ: et absqñ pñmatōe mñmonij
 pñt cum aliq nñm ē. Sed si alligat⁹
 pñmo erat per vba d futuro seu p spō
 salia: et cum scōa pñbat per vba de pre-
 senti remanet cum scōa. 1. nota q
 si mulier credit viz mortuū et pñt
 cum alio: si hoc credit ex pbabili cā
 ppter ignorantia facit excusat: et filij
 si quos suscepit iudicabuntur legiti-
 mi. Si tñ postea de viri morte dubi-
 tet: dz quidē reddē debitum: s3 nō exi-
 gere: ex de secun. nup. c. dñs. S3 si in
 pñssu tēporis credit pbabiliter eum
 viuere: nec pñt debitum exigē: nec dz
 reddere piculo adulterij se exponen-
 do. Si vñ pñm⁹ reuertat vel als de vi

ta sua confiterit: statim dz recedē a se-
 cundo et redire ad pñmum: qñ si non
 faciet iudicabitur adultera. 34. q. 2. c.
 cum per bellicā. et c. cum in captiuita-
 te. Pñmus quoqñ eā recipere tenet mñ:
 si forte illa postqñ sciuit de vita pñmi
 pñmisit se cognosci a scōo: et sic adulte-
 ra fuit. Et hic ē mā et pñclusio toti⁹ illi-
 us qñnis. 34. q. 2. Tertio nō q si vir
 eius ad saracenos iuit in exercitu et
 regione lōginqua: et nescit utrū sit vi-
 uus vel mortuus: vxor non pñt con-
 trahē cum alio: nisi de morte viri re-
 cipiatur certitudinē: puta qñ fuit i bello
 vbi oēs dicuntur interfecti fuisse: et si-
 gna plura apparent: vel fuit capt⁹ ab
 eis: et cōis est fama q fuerūt interfecti
 oēs: et de eo nihil audiuit in tñrius: vñ
 recepit lras vel ambasciatā a fidedi-
 gnis inde venientibus q mortuus est
 et hñ: extra de spon. in pñfctia. aut vñ
 similiter de morte pñsumat: ex vt li.
 non cōte. c. qñ frequēter. S3 qd si ta-
 lis iunx pñbat cum altera vel altero
 credens tñ priorē viuere cui⁹ tñ in vñ-
 tate mortuus sit. Rñdeo s3 Guil. cre-
 do q sine pñiudicio q teneat tale ma-
 trimonium: qñ intelligendūz nisi cō-
 iunx credēs impedimentum eē: non
 intēdebat pñbere. nā tunc matrimoni-
 um nullum eēt: qñ si non eēt intētio pñ-
 bendi: non est matrimonium: extra d
 sponsa. c. tua.

De impedimento publice hñesta-
 tis iusticia. Capi. io.

Quoniam impedimentū ē pu-
 blice hñestatis iusticia: q fm
 Tho. in 4. ē pñpinitas ex
 sponsalib⁹ pueniēs: robur trahens ab
 ecclē institutione ppter ci⁹ hñestate
 1. nō g pñmo q si aliq contraxerunt

spōsalia nlls de sanguinitate spōs
pōt hñe sponsa illa in vxore: et eōuer
sor: et d' despo. impu. pñebat. Et du
rat hec phibitio vsq; ad quartū gra
dū sanguineoz suoz: et de spō. spō
sam. et si etiam sponsalia fuissent nul
la rōe sanguinitatis affinitatis frigi
ditatis et religionis: vel alia q̄cunq;
rōne oriatur publice honestatis iusti
cia et d' irimēdū mñimoniū: et hoc ni
si illa sponsalia fuissent nulla ex dfe
ctu pñsūs: puta q; vn' eoz vel abo
erant infantes: et de spon. c. i. li. 6. Di
cit autem De. de pal. q; cum dicitur
sponsalia que sunt nllā ex defectu cō
sensus: non pñteāre publice honesta
tis iusticiam: intelligendū est de dese
ctu pñsūs apparētis vt in pueris fu
riosis et conditionatis spōsalib'. Se
cus autē est de nullis propt' defectū
pñsūs latentis: puta cū intendebat
decipere et carnaliter copulā extorque
re non d'bere: q; tñ scandalū esset de
isto: sicut si vepz contraxisset. Ecclesia
aūt instituens istō impedimentū vo
luit vitare scādālū: et q; sponsalia vo
lētis decipere causent publice honesta
tis iusticiam appareat: q; ecclesia pñde
nabit ad matrimoniū d'hendū: et pñf
sor etiā talē deceptorē. vnde cū ecclē
sia instituerit hoc impedimentū vidē
tur q; oīa spōsalia que ecclā iudicat
vera inducāt publice honestatis iu
sticiā: hec De. 2. nō q; sponsalib' a
parentib' factis p filiis puberibus vl'
impuerib' non oriē publice honesta
tis iusticiā: nisi ipsi filij consenserit ta
cite vel expresse: aut si pñtes erant et
non tradixerunt: vel absentes et po
stea sciētes ratificauerūt tacite vl' ex
pñse. Per quēlibet. n. istoz modozum

obligant filij: et oriē publice honesta
tis iusticiā: et d' despo. impu. si infātes
li. 6. Item si duo infātes vel vn' ma
ior septennio: et alter minor contraxerūt
sponsalia vel parentes p eis: nisi
facti maiores septēnio p cohabitatio
nē mutuā: seu alias vbo vel scō eoz
apparet pdurare eos i eadē volūta
te non tenent: cū ab initio fuerint nul
la: s; si pdurant in eadē volūtatē cō
ualescūt et iducūt publice honestatis
iusticiā: et d' despo. impu. c. i. li. 6. 3. nō
q; siq; sponsalia pmo cū aliqua ptra
xit: et postea cū alia sanguinea ipsi
pñe idē fecit: o; ptrahere matrimoniū
cū pma: q; sponsalia cū secunda
nō tenuerūt. S; si sponsalia cū aliqua
sint facta cū pñtione: et pñdente pñtō
ne vir cū sanguinea ipsius d'bit per
vba de pñtione remanere cū secunda
q; sponsalib' pñditionalib' sicut ex nō
bñtib' pñsūs: et icertis non oriatur pu
blice honestatis iusticiā: et d' despo.
impu. c. i. li. 6.

De impedimento affinitatis.

Cap. ii.

Adecimū impedimentū est
affinitas que fm Rai. est p
ximitas psonarū ex carnali
copula pueniens: oī carens parēta
circa quā tria nō. Et pmo q; con
trahitur affinitas non solum per co
pulam coniugalem sed per copulas
fornicarias. 35. q. 3. nec eam. et extra
de eo qui cognouit confagui. vx. sue
discretōz. ita tamen q; vir intret clau
stra pudoris et pueniat ad consumma
tionem operis: alias non contrahere
tur affinitas: et de eo q; co. pñ. vx. si.
fraternitati. 2. 35. q. 3. et ordinaria. est
tñ diuersitas opinionū in hoc. qdam

Dicunt q̄ ad affinitatem contrahendam sufficit q̄ vir perueniat ad emissionem seminis. Intra claustrum pudoris etiam si mulier non emittat. S3 Tho. 2 Alber. dicunt q̄ requiritur q̄ uterq̄ emittat. Dicit tamen Fran. zaba. q̄ si vir emittat semen extra claustrum: et ingrediatur intra claustra contraheretur affinitas et matrimonium consummatum esset si ibi est contractum matrimonium prius p̄ verba de presenti: et iducit exemplum de quadam in francia que non fractis claustris: imo cum esset arcta impregnata ē. S3 si non est impregnata ecclesia iudicaret eam virginem per aspectum.

Nota q̄ Archid. super dicto. c. ex ordinaria. Alber. Hug. Lau. Vin. et Inno. dicentes q̄ requiritur ad contrahendam affinitatem necessarie utriusq̄ seminis commixtio: ar. 35. q. 10. fraternitas. Dicit etiam Inno. q̄ si mulier fuisset corrupta et non vir adhuc non esset matrimonium consummatum inter coniuges: sed et si vir polluit aliam quam extra claustrum pudoris: ex hoc non impeditur quin parentes illius viri possint eam habere in uxorem: nec etiam contrahitur ibi publica honestatis iniuria s3 Hof. Sed et si vir frangeret claustrum pudoris: et non perueniret ad emissionem seminis non ē consummatum matrimonium. Et sic talis s3 Vin. si hoc possit probare adhuc posset ingredi religionem inuita uxore: hec ibi in sum. et remittit ad id qd dixit di. 56. nasci. Ibi enī allegat phm et beatū Tho. dicentes. Nō est necessaria seminis emissio in muliere ad generationem: cum etiam sine hoc concipiatur: sed sanguis menstrualis in gēa

tione est loco seminis. Petri vero de pal. in 4.º dicit q̄ affinitas contrahitur per carnalem copulam quomodocūq̄ exercitatem licite vel illicite in matrimonio vel extra: et s3 natura et contra naturam dūmodo semen viri recipiatur in vase debito quātuncq̄ qd iuat vel etiā frangat vasa pudoris: nisi in ipso vase semen emittat: nō contrahitur affinitas. nec obstat. c. iuuenis. extra de spon. quia illud est de ratione certi propter sponsalia que post septennium ille approbavit: vel quia maritali affectu attentauit. Nam attentatio que fieret maritali affectu: maxime cum illa cum qua posset matrimonium contrahi causat affinitatem vel ratione dubij. unde si constaret de copula carnali non esset credendum: nisi in foro conscientie q̄ non fuisset seminis receptio: sed in foro conscientie crederetur. Unde si in illo foro nō crederet si fuisset seminis receptionem nec attentationem factam maritali affectu nullum vinculum est contractum. Sed ex his que in confessione nouit: non posset ipse in foro exteriori procedere ad pronuntiandum matrimonium non tenere postq̄ esset probata carnalis copula: licet non seminis receptio quam non oportet probare: quia non est bene possibile.

Dicunt etiam doctores q̄ requiritur ad affinitatem causandam seminum commixtio id est seminis viri receptio ad quam nata est sequi seminum commixtio id est seminis et menstrui: quia non oportet mulierem seminare ad concipiendum: alias beata virgo non fuisset simul et virgo et mater.

Similiter e conuerso

sine carnali copula potest causari af-
finitas si fiat seminis receptio sicut di-
cunt quidam de antichristo: quia na-
secetur semine transuso per demones
per incubum et succubum: hec Petr.

Secundus est quod affinitas hoc ope-
ratur quod omnes consanguinei uxoris
Petri sunt sibi affines in eodem gra-
du in quo sunt consanguinei uxoris.
Similiter omnes consanguinei Pe-
tri sunt affines uxoris sue in eodem gra-
du quo sunt sibi consanguinei. Et quod
dicitur de uxore idem intelligas de qua-
cumque muliere carnaliter cognita mo-
do predicto: sed consanguinei Petri
non modo sunt affines consanguine-
is uxoris sue: nec inter eos prohibetur
matrimonium: extra de consanguini-
ta. et affini. quod super his. Unde ger-
mani possunt contrahere cum dua-
bus mulieribus germanis: et pater et
filius possunt contrahere cum matre
et filia eius: et relicta viri qui fuit ger-
manus uxoris mee ipsa mortua: scilicet
uxore mea potest mihi esse uxor.

Tertium est quod mortua persona
qua mediante fuit contracta affinitas
ut puta marito vel uxore concubito-
re vel concubina remanet affinitas:
nihilominus que erat ad consanguineos
ei: nec poterit inter eos esse ma-
trimonium. 35. q. 10. fraternitatis. Di-
cit enim Petrus de pal. quod semper du-
rat affinitas: adeo quod si resurgeret fra-
ter meus qui fuerat uxoratus: quan-
vis ipse non sit maritus amplius
illius mulieris: quia matrimoni-
um per mortem soluitur: tamen mu-
lier illa est mihi affinis. Unde in pri-
ma erunt affinitates et consanguinita-
tes: scilicet non nubant: nec nubantur:

nec vacent generationi. Non potest
autem contrahi matrimonium inter
affines usque ad quartum gradum af-
finitatis inclusive: extra de consang.
et affini. c. ultimo. et si contraherent
de facto dirimuntur: quia nullum est
sed incestus. Olim autem ponebatur
aliud genus affinitatis: et alij gradus
ut patet in decretis. 35. di. qui impedi-
bant matrimonium sed sunt per de-
cretalem ablati: extra eo. non debet.
Et sic non remanet nec primum ge-
nus quod habet dirimere de quo di-
ctum est. Et nota quod qui contrahit sci-
enter in aliquo gradu affinitatis us-
que ad quartum gradum est excommu-
nicatus: extra de consanguinita. et af-
finita. eos. in clementi. de hoc habes
supra in titulo de excommunicata. No-
ta etiam quod secundum Petrum de pal. qui co-
gnovit consanguineas uxoris sue ad
huc sponse soluta sunt sponsalia: nec
potest illam sponsam huiusmodi ha-
bere in uxorem obstante sibi affinita-
te contracta: nec illam quam fornicaria
cognovit obstante sibi publice ho-
nestatis iusticia: et hoc nisi papa dis-
pensante. Qui autem cognovit con-
sanguineam uxoris cum qua contra-
xit per verba de presenti: sed nondum
consummavit matrimonium: cum
non possit debitum negare: nisi intra
do religionem: videtur quod teneatur ad
hoc ne incestus committat cognoscen-
do affinem. Et cum hoc valeat face-
re: quia nondum consummavit. Qui
si vult remanere in seculo necessaria
erit sibi dispensatio: etiam ad reddendum
debitum si hoc vult sine peccato
facere: et potest episcopus dispensare
Qui autem cognovit consanguineas

vxoris: et consummavit matrimonium
 tenetur quidem debitum reddere s;
 erigere non potest absq; dispensatio
 ne: ut dictum est: potest per episcopu
 hoc dispensari: Petrus de pal. in quar
 to di. 41. q. 1. dicit q; affinitas dicitur:
 q; accedit ad fines id est ad terminos: vel
 contractam: et ponit eandem diffiniti
 onem dicens: Affinitas est attinentia
 vel propinquitas personarum ex ta
 li copula proueniens omni carens pa
 rentela. dico autem carnali copula li
 cita vel illicita. et omni dicitur carens
 parentela per se: licet per accidens ali
 ter esse possit: quia per accidens po
 test licite et illicite permisceri consan
 guinitas consanguinitati et affinitas
 affinitati et consanguinitas affinitati.
 ut patet de incestu Loth cum filiabus
 Caroli magni cum forore ex qua ge
 nuit Rolandum filium et nepotem:
 ipse pater auunculus: quia frater ma
 tris ut dicitur de incestu Iude et obtha
 mar. Exemplum etiam in patre et fi
 lio: quia duxerunt matrem et filiam
 in vxores: cum mater esset consanguini
 cea in tertio gradu patri cum dispen
 satione: ex qua genuit filium et filiam
 ubi licite permixta est affinitas affini
 tati consanguinitas consanguinitati
 et consanguinitas affinitati. Item
 notandum est de ratione affinitatis.
 Ratio huiusmodi propinquitatis hic
 sumitur: quia super communicatio
 ne naturali fundatur amicitia natu
 ralis. Communicatio autem natura
 lis est duobus modis scilicet philosophus
 octauo ethico. Uno modo secundum
 carnis propagationem secundum quem mo
 dum: vnus est ab alio: ut filius a pre

vel ambo a tertio: ut duo fratres.
 Alio modo per coniunctionem ordi
 natam a carnis propagatione: que con
 iunctio est per carnis copulam: vel per
 matrimonium in quo est mutua ob
 ligatio coniugum ad carnalem copu
 lam: propter quod ibidem philoso
 phus dicit q; amicitia viri et vxoris e
 naturalis. Et ideo sicut per propagatio
 nem carnis causatur attinentia natu
 ralis amicitie: que est consanguinitas
 ita per carnalem copulam vel coniu
 ctionem ad hoc ordinatam ut est ma
 trimonium: causatur vinculum natu
 ralis amicitie: quod vocatur affinitas
 dum homo equaliter se habet ad con
 sanguineos vxoris sue sicut ad suos:
 eo q; vxor est aliquo modo vnus cor
 pus cum viro. Sed quia non est sim
 pliciter vnus cum eo sed quasi ab ex
 trinseco adiuncta: ideo quicumq; at
 tinet viro: attinget vxori in eodem gra
 du. Sed quia ab extrinseco adiuncta:
 ideo attinget ei alio genere attinentie
 quia consanguinei viri sunt affines
 vxoris: non autem consanguineorum
 ipsius vxoris. Et e conuerso consan
 guinei vxoris sunt affines ipsius viri
 non autem consanguineorum viri.
 Et hinc est q; pater et filius licite con
 trahunt cum matre et filia: et duo fra
 tres cum duabus fororibus.

In quo gradu potest dispensari.
 Capitulum.

Primo notandum est de di
 spensatione pape prohibita
 circa hoc. Circa quod dicit

Petrus d. pal. Et si primo gradu af-
finitatis ascendentiū et descendentiū
sicut et consanguinitatis papa dispen-
sare non potest: quia est contra ius
diuinum et naturale: quia vxoribus
parentum exhibemus reuerentiā sic
et parentibus nostris. Item in linea
transuersali in primo gradu phibet
māmoniu consanguinitatis et affini-
tatis iure diuino. Unde nec papa dis-
pensare potest: quia et quodāmodo est cō-
tra nām. vt. s. quis contrahat cum ger-
mana sua: vel vxore germani sui eo
mortuo. Unde etiam ante legē Mo-
saycam multiplicato humano gene-
re ante diluuiū vel post creduntur
abstinuisse a sororibus vel ab vxorib⁹
frim: nisi ad suscitandū semen fratris
pmortui: sicut et tpe legis: sicut pz in
Thamar et filiis Jude. Non obstat
d. vxoribus Dabzæ et Isaac quas vo-
cauerunt sorores: quia fuerunt consan-
guineæ vel consobrine: sicut et Loth q
fuit filius fratris Dabzæ: dictus est
frater ipsius. Nec etiam papa posset
dispensare in vxore fratris mortui si
ne liberis: quia licet olim liceret tamē
dispensatio licebat: que dispensatio
fiebat iure diuino non ab homine.
Nam iure diuino communiter absti-
nebatur ab vxore fratris sicut et a so-
rore sed in aliquo casu pernitebat.
Unde sicut papa non posset modo
dispensare in pluralitate vxorum: qz
uis olim effz licita: quia licita erat ex
dei dispensatione: prohibita videtur
iure communi: sic nec in proposito.
Item nec in secundo gradu trāfner-
salis superioris: vt cum amita et mat-
tera quia lege diuina prohibetur: hec
Petrus. Ex his aduerte diligēter

q. cum affinitas contrahatur ita per
forzicationem sicut per actum con-
iugalem: ille qui cognouit aliquā mu-
liem fornicarie non potest contra-
here matrimoniu cum filia eius:
vel germana eius: sicut nec posset cō-
trahere matrimoniu cum filia vxo-
ris sue ex alio viro: nec cum sorore ei⁹
ea mortua. Et secundum Petrum d.
pal. papa in hoc dispensare non po-
test: qui casus sepe tamē venit ad au-
dientiam confessorum. Reperitur ta-
men papam Martinum quintum di-
spensasse cum quodam qui contraxe-
rat et consummauerat matrimoniu
cum quadam: cuius germanam co-
gnouerat fornicarie cum magna ta-
men difficultate: et quia res erat oc-
cultā: nec ille erat aptus ad reli-
gionem vel ad remota eundum: vn-
de et scandalum ex diuortio si factū
fuiſſet erat securum. Pāus tamen
ordinauit plures doctores theologos
et canonistas super hac re habere col-
lationem vtrum ipse posset in hoc di-
spensare: nec conuenerunt in conclu-
sionem: sed aliqui dixerūt q. poterat.
alii contrarium affirmauerunt: et qz
tenēdū est certum et dimittendum in
certum fm Aug. de peni. di. 7. si quis
et ad instar sacrilegiū est disputare de
potestate principis precipue pape. i. 2.
q. 4. §. cōmittit. et c. se. vbi dicit Rico-
laus papa: Remini est de se. apo. iudicio
iudicare: aut illius sententiā retra-
ctare permissū. vnde propter roma-
ne ecclesie primatū Christi munē
beato Petro collatū ē: vbi dicit glo.
Remi. s. q. sit inferior papa. nā ipemet
papa vel ei⁹ successor pōt sententiā suā
vel alterius pape predecessoris retra-

utare sententiam: vt. 35. q. 9. sententia.
 Exemplū p3 q2 q prius determina-
 tum fuerat per ecclesiā consanguini-
 tatem et affi. durare vsq; ad septimū
 gradū: vt nō. Iſido. Bre. et Alexā.
 35. q. 5. ad sedem. Greg. ix. retractauit
 et determinauit nō durare nisi vsq; ad
 quartū gradū: et de cōsan. et affi. non
 dz. et sic hodie seruat q̄tū ad h̄bēdū
 m̄rimoniū: iō nulli p̄sulendum est: s; oīo
 phibendū pcurare disp̄lationē
 et a papa p̄trahēdū cū tali cuius cogno-
 uit matrē vel consanguineā carnalit̄
 Sed si post contractū et multo magis
 consummatum tale matrimonii obti-
 nuit disp̄lationē remanēdū cū illa di-
 mittendū est negociū iudicio dei: nec
 condēnandus.

De impotentia coeundi.

Cap. 13.

Uodecimum impedimētū ē ipo-
 tentia coeundi: et ē fm Rai. vi-
 ciū aīe vel corporis vel vtri-
 q; quo qd ipedit alteri carnaliter cō-
 misceri. Vbi nō q tres sūt impotētie
 spes. scilicet nālis accidētalis maleficialis.
 Et q ista mā est turpis: et nō ita sepe
 contingunt casus eius: ideo trācabo
 et ipsa plenius pōt videri in summis.
Prima ē impotentia. scilicet nālis que ē
 in viro est frigiditas seminis vel fri-
 ditas complexionis vel indispositio
 mēbrī. In muliere artatio: si ppetua
 est talis impotētia impedit h̄bēdū
 et dirimit p̄tractum. 27. q. 1. c. nuptia-
 rum. et extra. e. laudabilem. Illa tñ q
 est in sene non ipedit. nā et senes si a
 nāli calore destitunt ope tñ medico
 rū poterit eis aliquālit̄ subueniri. Et
 dicit De. de pal. q noīe frigiditatis i
 telligit caliditas: et quocūq; aliū ipe-

diens actus matrimonij ppetuo: non
 aut si effectum gñatiōis impediat tñ
 et non actum: unde et steriles scienter
 possunt contrahere. Preterea idem
 De. de pal. dicit q ille qui scit in se vlt
 in alio impotentiaz coeundi non po-
 test inuito alio discedere propter tale
 impedimentū: et imputatur sibi qui
 talem elegit: alias autem posset puta
 si incontinenter viueret: aut alias iho-
 neste vel vir eam male tractaret: vel
 alias ei venenum preparasset: non ta-
 men separentur quo ad vinculu; qd
 vere fuit: ex quo vterq; simpliciter cō-
 sensit sed quo ad cohabitationem: ali-
 as non possent separi ex quo fuit vtrūq;
 matrimonium: nisi ob fornicationē
 vlt timorem mortis vel religionem si
 matrimonium fuit consummatum. Si
 autem ignorabat impotentia etiam i
 seipso: vt si vir credebat non se ēē im-
 potentem: vel mulier non se artā qñ
 ppendunt possunt allegare prop̄az
 impotentiam: et de frigi. et male. c. 1.
 et c. consultationi. Item nō fm eūde
 De. de pal. q qñ sit sepatio propter
 frigiditātē viri mulieri datur licentia
 contrahendi cum alio: viro autē si
 impotens est simpliciter. i. non valēs
 seminare: vel valens hoc sed non i lo-
 co debito: si hoc eu quo ad omnem
 feminaz: interdicitur sibi simpliciter
 m̄rimonium contrahere. Si autē ēē
 impotens respectu istius tantū: puta
 quia est virgo. Sed si esset corrupta
 posset eā cognoscere lūand⁹ ē tñ cum
 corrupta: nec simplr tal phibēd⁹ est
 qz nō debet effectus extendi vltra su-
 am cām. Dicit tñ Tho. in 4. q si qz
 non posset copulari cū virgine s; cū
 corrupta: posset medici nālī cū aliq

instrumento claustrum pudoris refe-
rari: nec hoc esset contra naturā: q; nō
fieret ad delectationē s; ad medicinā
Itē si mulieri arte absq; piculo pōt
subueniri beneficio medicie vel p su-
tuz vñum vñi ppositionati non ipe-
dit hē mñmoniu: ex de fr. z male.
lre. Si vō non pōt sine graui piculo
subueniri certe sepabit: z poterit se al-
teri copulare cui forsitan apta foret:
vel cui respectu subueniri posset q; si
p vñuz scōi facta sit idonea pmo red-
det pmo: et si ipse pñm iam hñt cuz
alia quā i hoc casu dimittere d; z ad
pñā redire. Si at non facta sit ido-
nea. i. cognoscibilis pñmo: vel si non
pōt sine graui piculo mulieris a pño
cognosci: qd pōt attingē ppter dispo-
sitionē membrorū remanebit cū scōo
S; De. de pal. dicit q; opio hñia que
melior videt ē: si pōt subueniri ei lñ
piculo p incisionē siue velit siue non
ē impedimentum tpale nec dirimit:
q; si hodie non vult cras pōt velle. vñ
voluntas que non ē ppetua non facit
ppetuum ipedimentum. Silt si per
vñum istius hois de quo querit pōt
fieri cognoscibilis p vñū alteri? tpale
ē nec dirimit. Si vō nec p incisionē
nec p vñū ei? pōt fieri cognoscibilis ab
isto: qñis possit fieri cognoscibilis p
vñū alteri? non ē sepanda ab illo z:
si cū ea hñt nec reddenda pmo: etiā
si p aliū fuerit aptata: q; qdū est
iuncta non pōt alter ea vñ: z sic illud
remedium est impossibile de iure di-
uino z positiuo: q; esset fornicatio et
adulterium: z si mulier est ita arta q;
a nullo ordinarie sit cognoscibilis d;
remanere sine spe coniugij: z viro da-
tur lñia cum alia hñendi. Si autē ē

ita arta quo ad aliquē: puta senex co-
gnoscibilis aut p aliū: puta iuuenex
licentianda est ad illū. Sed qñ sepata
ab vno q; non poterat cognosci: z cō-
mixta alteri similis additionis: puta si
mulis etatis z cōplexionis: q; ecclesia
tunc fuit decepta: vñsupile est q; per
longum vñum fuisset sibi aptata: tunc
reddenda ē pmo: q; impedimentum
fuit tpale. Secus qñ alius fuit diuer-
se additionis: hec De. Item si mulier
dicat viz ipotentē ppter defectum
mēbrū fm Dostic. et inspiciendus p
viros honestos: sicut dicit de arta q;
aspicienda est p matronas honestas.
Si at allegat excessū mēbrū est pñle
dus papae: nec sic dicitur mulier ine-
pta ēē ad mñmoniu ppter frigiditatē
sicut p artationē: q; mulier in cōcubi-
tu est patiens. Vñ ad reddendū de-
bitum viro sufficit q; patiā actionē
viri in nāli mēbro: hoc autē eius frigi-
ditas non impedit. **S**cōda impote-
tia. i. accidentalē sine maleficio est p
castrationē supuenientē: ppter qd nō
tales oīo sunt inepti ad reddendū
debitum hñere non pñt: z si contraxe-
runt diuidendi sunt: q; nullum est ma-
trimonium: ex. e. ad sedem. S; si ca-
stratio contingat post matrimonij
contractum p verba de pñti: non pōt
dirimi: z durat mñmonium: z intelli-
gitur ista castratio fm Ric. in 4° trā-
catio mēbroz genitalium cōphēdē-
do testiculos z virgā: z de hoc ē opi-
nio duplex. Quidā enī dicunt q; istō
si supueniat i mñmonio cōtracto
per verba de pñti: sed non consumma-
to q; h; dirimere sicut z ingressus re-
ligionis. Alij dicunt z cōmuni q; nō
dirimit cōtractum istud supueniens

sed solum qñ erat hoc impedimētū
anteq̃ contraheretur p̃ verba d̃ pñti
Quidā ē dicūt q̃ si remaneat virga
q̃ erigat: z̃ si abscissis testiculis q̃ ic̃
tale m̃rimoniū nondū cōsumatū non
soluit: sicut dicit gl. de spadone. Itā
talis satisfaciť mulieri sicut mulier sa-
tisfacit viro: siue resoluat sp̃ma: siue
non: nec regit in m̃rimonio q̃ sp̃ sit
sp̃el filioz l̃z suffic̃ q̃ seminet. In isto
g̃ caute incedendū ē: cū maturo cōsi-
lio: z̃ qñ tales possent induci vt se hē-
rent vt frat̃ z̃ soroz caste viuentes tu-
ta via eēt. De castrato spadone dicit
Pe. q̃ si non ipediunt ab actu gñati-
onis l̃z ab effectu: q̃. s. in eis ga erigi-
tur z̃ semē emittit: s̃ inualidū ad ge-
nerādū hē pñt. S̃z si non emittūt se-
men hēre non pñt fm̃ quosdā: nec
h̃bit p̃ hos affinitas. Itē qui non pōt
seminare in loco debito non pōt con-
trahere: q̃uis z̃ reliqua z̃ deflorare
possit: q̃ ipotentia coeundi ē absolu-
te: qñ quis non pōt carnalē copulam
exercere. Non at̃ reputat̃ in iure car-
nalis copula subsecuta: nisi sit cōsuma-
ta p̃ seminationē ordinariā: ē: d̃ sp̃o.
c. vlti. **T**ertia impotentia est p̃ ma-
leficium. Circa qd̃ fm̃ Tho. in 4.º et
Docti. sic tenendū ē: q̃ si maleficium
supueniat matrimonio ante carnalē
copulā: tunc si maleficiū est ppetuū
impedit z̃ dirimit m̃rimoniū cōtum-
ita q̃ celebrato diuortio vir poterit
aliā ducere: z̃ filii de muliere dī. 33. q̃
i. si p̃ sortiaras. in quo. c. dī expresse
q̃ deo p̃mittente z̃ diabolo opante ī-
pediri pōt homo ne cognoscat muli-
erē: vt dicit Pe. de pal. in 4.º fit hoc
multipliciter. habet. n. ex hoc q̃ ē sp̃s
p̃tatem sup̃ creaturā tpalez ad motū

localē phibendū vel faciendū. vii pōt
corpora impedire ne sibi mutuo ap-
propinquent vel directe vel indirecte
interponendo se inter eos corpore as-
supto. Sicut accidit sponso q̃ despō-
sauerat idollū: z̃ nihilominus h̃xerat
cū quadā virgine nec poterat eaz co-
gnoscere ppter hoc. 2.º modo pōt ī-
flāmare ad actum illū: vel refrigera-
re ab actu illo: adhibendo occulte vi-
tutes quas optime nouit ad hoc vali-
das. 3.º modo turbando imaginati-
onē z̃ fantasiā z̃ estimatiuā qua red-
dit mulierem exosam: q̃ potest ī ima-
gine imprimere. 4.º modo phiben-
do directe rigore mēbz sicut z̃ motū
localē cuiuscunq̃ organi. 5.º phibē-
do missione sp̃uum ad mēbra in qui-
bus est virtus motiua: quasi interclu-
dendo vias seminis: ne ad vasa gñati-
onis descendat: vel ne ab eis recedat:
vel ne excidatur: vl̃ ne emittat̃ z̃ mul-
tis alijs modis. Plus aut̃ p̃mittit de-
sup̃ hūc actum p̃ quē peccatū p̃mu-
trāssūdīt q̃ sup̃ alios humanos act̃
z̃ sepius maleficiat̃ vir q̃ mulier: et
magis p̃mittit de- in peccatores q̃ ī
iustos demones. scire: vt patet d̃ ma-
ritis. 7. sarai vxoris Thobie: tamē eti-
am aliqui in iustos. Exemplū de Job
z̃ p̃ hoc maleficiat̃ monēt̃ facere cō-
fessionem in dicto. c. si per sortiaras.
hec Pe. Ricar. in 4.º dicit q̃ cōf̃ op̃i-
nio tenz: q̃ si certum eēt q̃ esset ma-
leficium secutum matrimoniū ratū
non tñ cōsumatū: non tamen p̃ hoc
dirimeretur vinculum matrimoniū
In sepando autē maleficiatos simi-
liter p̃cedendū est sicut in sepando ī-
eptos ppter frigiditatem: excepto q̃
frigido non dat̃ līna phibēdi cū alia:

qz frigitas ē impedimentū vniuersa-
le īz maleficiato dat: qz maleficiū est
impedimentum pñi culare: qz si muli-
er illa pcurant maleficiū non pōt
diuorūz petere: qz culpa sua ad hoc
deuenit. 55. di. si euāgelica. Si vō ma-
leficiū sit tpale non dirimit nec im-
pedit: a pñcio qdē maleficiū p-
sumit tpale. Sz postqz iuges simul
p triennium cohabitauerunt vantes
opam carnali copule si adhuc durat
īpedimētum: qz. i. se cōgscē non potu-
erunt psumit maleficiūz eē ppetuūz
ē. e. laudabilem. z sic sepabit. Si at
separi ppet maleficiū postqz alia mri-
monia h̄erunt carnalr se cognoscāt
reuocādi sunt ad pñmūz mrimonium
eo qz s̄ia diuorūz lata iter eos fuit p
errore: qz īpedimentūz iudicatus fuit
ppetuūz fm p̄supñōez: qz non erat p-
petuum fm rei vitatē. Et illud decre-
tūz. 33. q. i. si per fornicarias. non tenet
hec Ric. in 4. Et nō fm De. o pal.
qz si maleficiū durat p triennūz iu-
dicat ppetuū: non qdē qz illud non
possit tolli: vel a deo vel etiam opere
diaboli qui sanat ex hoc qz torquere
cessat. Exēplum in legēda beati Bar-
tholomei apli. Sz qz nō pōt tolli ope
humano: qz non ē ptās sup terrā im-
mo nec sup celum post deū que luci-
fero valeat ppari in nālib: nec seper
exorcismi liberant: qñqz qdem ppter
pcēm: qñqz at ppter bonum hoīs cui
expedit non nubē. vñ nec Paul. fuit
exaudīt: hec De. Et nō qz si malefici-
um non pōt reuocari nisi p aliqō illi-
cītum: vt p demonis auxilium z h̄i:
etiā si sciret sic posse reuocari: n̄bilo-
min⁹ ppetuum īpedimētum iudica-
bitur: qz remediū non ē licitū: A ho.

De. Alb. z Hof. z addit Ho. qz l3 ali-
qua remedia vana videātur tolera-
ri: qz pōt redundare vana vanis: n̄ at
dicat illicitis. Sciendūz est at fm pe.
de pal. si maleficiatū vel alias īpoten-
tes velint cōmanē iuges veri s̄t: sic
Maria z Ioseph. Si aut ambo pcla-
mant z euidentissimis signis īpotētia
pbari pōt non expectat triennū: sed
statim sepant. Si at non sit euidens
oz qz p triciūz cōmorati iurent am-
bo. Vir qdē qz studiosā opam dedit
bona fide sine fraude qz eā cognosce-
ret: z non potuit perficē. Et mulier si
milit qz p eā non stetit nec fraudē ad-
hibuit quā cognoscere: a viro: s̄z nō
fecit: sacratū at iurabunt: qz credunt
eos vez iurasse: de purg. ca. iter
solicitudines. De triennio isto ī an-
de nup. s. p occasione. z inter dī mri-
monū īpotenti: z deditur potēti. 33.
q. i. requisisti. Et. e. c. s̄nitatis. Si at
mulier dicit qz vir non pōt eā cognos-
cere: z vir asserit qz imo s̄adum ē vi-
ro: qz caput ē mulieris. 33. q. i. sigs ac-
ceperit. Et hoc nisi mulier pbet con-
trariūz per aspectū corporis: extra d
despon. ipu. ctinebatur. ecōtra si vir
dicat se non posse cognoscere: z ipsa
asserit contrarium viro non pbate ipa
absoluitur. Sz videt qz qñ allegat ī-
potentiam mulieris: qz ipsa teneatur
ostendere se inspicendam. Et qz ī cā
diuorūz vir z mulier ad paria iudicā-
tur: sic vir allegans mulierē artā au-
ditur petēs inspicī. sic econuerso mu-
lier allegans viz emuchizatū audiet
petēs aspectū corporis: z idē ē si dicat
īpotētiā ei⁹ aspēu ei⁹ posse pbari: hec
De. de pal. qz si p triennū celebrato
diuortio redeat potentia se cōgscēdi:

lz de hoc sint varie opiones: tenendū ē tñ qđ sentire videt. Tho. i. 4. s. q. si maleficiū fuit iūuersale respectu cui iussit pſcēt: tñ si alteri nupserit oñ dicit impedimentū non fuisse ppetuū vñ d3 redire ad p̄mum. Si at maleficiū fuit p̄ticulare respectu. s. sp̄alis p̄sone: tunc vtriq; dicit lūia d̄bendi cūz alijs z n̄ pōt ad p̄stinū m̄rimoniū redire: cū p̄mū m̄rimoniū nullū fuerit: z scōm vez. hec Tho.

De cognatione legali.

Cap. i. 4.

Quādecimū impedimentū est cognatio: qđ 4. loco i v. sibus supradictis ponit: vbi nota qđ triplex ē cognatio. s. carnalis siue nālis que dicitur cōsanguinitas: sp̄ualis que dicitur cōpaterinitas: z legalis qđ dicitur adoptio vel arrogatio. quelz harum impedit z dirimit matrimonium fm diuersos modos: qz diuersos gradus habent. Cognatio legalis est que fit p adoptionē vel arrogationem z h3 tres species. Prima ē ascendentiū z descendentiū: qđ int patre adoptante z filiū siue filiā nepotē vel neptē z h3 adoptatos: z hoc i distincte z in ppetuum impedit m̄rimoniū fm De. de pal. Inter p̄ez tñ adoptatē z p̄ez z m̄ez adoptati nulla cognatio trahit fm Tho. z De. Pater ḡ adoptator non pōt d̄bē cūz filia adoptiua: nec ēt cum adoptina nepte. 30. q. 3. ita dilige. Secda spes ē collateralīū. s. it filiū nālē alicui⁹ et filiū adoptiui: z hoc impedit m̄rimoniū: qđ diu sunt in eiūsdē p̄is ptate: ea vō soluta. s. morte p̄is vñ emancipatione filij nālis vel adoptiui non impedit. 30. q. 3. post susceptū. z videt

hoc intelligendū de filijs nālibus legitimis. s. qđ non pōt trahere cū filijs z filiab⁹ adoptiuis p̄is sui. Nā adoptiui filius cū filia illegitima p̄is sui adoptiui trahere pōt sicut nōt Du. 30. q. 3. in prin. idem Hosti. Innocē. z Ricar. Ad tñ qđ inter duas psonas adoptatas ab aliquo i filias pōt esse m̄rimoniū. sed Huil. Du. z Ber. cū nūq; inueniat p̄hiberi sicut etiaz duo filij sp̄uales alicui⁹: puta p̄ susceptionē in baptismo vel confirmationē pōt d̄bēre ad inuicem: z sp̄uales filij cū adoptiuis. Si ḡ adoptiui filij matrimonium d̄bat cū legitima adoptat] dicit Huil. qđ quis qdā dixerit qđ n̄ solueret tale m̄rimoniū tñ vñ tenendū est qđ nō uir Hug. s. qđ solueret d̄ cog. le. c. i. Et hoc ē vez taz de simpliciter adoptato: qđ nō transit i ptatē adoptantis qđ de arrogato qđ trāsit i ptatē arrogantis. Tertia spes ē qđ si legalis affinitas inter p̄rem adoptatēz z vxorē filij adoptiui: filij itē filiū adoptiui z vxorē p̄is adoptatis: z h̄ ipedit oī tpe m̄rimonium: qm̄ p̄at adoptas nūq; pōt d̄bēre cū illa que fuit vxor filij adoptiui etiam p̄ emancipationem: ar. ff. de ritu nupt. l. nam adoptans. z idē iuris videtur de filio adoptiui respectu vxoris adoptatis

De cognatione naturali. i. cōsanguinitate.

Cap. i. 5.

Quā sanguinitate que dicitur cognatio nālis siue carnalis ipediens z dirimens m̄rimoniū tria videnda sūt. p̄mo qđ sit p̄sanguinitas linea z gradus i ea. Secdo d̄ computatione graduum. Tertio de prohibitionē z i quibus gradibus.

Quantū ad p̄mū fm̄ Pet. de pal. i. 4. di. 40. q. i. Consanguinitas est vinculum p̄sonarū ab eodē stipite descendētiū carnali ppagatione contractū. vbi sciendū est q̄ non deberet dici consanguinitas sed p̄sanguineitas sed ppter meliōrē sonū dī consanguinitas: et nobis vtendū est vt p̄les. Vinculum dī q̄ amici magis se diligunt q̄ extranei affectu et effectu. vnde nō bruti: q̄ homo est animal politicū. Et b̄ eodem stipite dicit scilicet propi quo: alias omnes homines essent cōsanguinei: quia ex vno. s. Adam fecit dens hominum genus. Carnali propagatione. vnde non est consanguinitas eorū: qui per creationem a deo p̄cesserunt. Dicitur autē consanguinitas a cōitate sanguinis: vel a conueniēdo in sanguine magis q̄ in carne: quia sanguis est magis materia feminis. nam sperma fm̄ medicos est sanguis purissimus. Ergo dictū est carnali propagatione excludit Eūā a cōsanguinitate. Adde: q̄ miraculosa et supernaturali propagatione: sed non excludit Christū a cognatione p̄sanguineorū beate Marię: q̄ fuit carnalis ppatio ex parte matris: licet non ex parte patris. Hoc at vinculum sicut et omnis amicitia fundatur ex cōicatōe triplici. s. nature cure et discipline. Item re: q̄ omnes consanguinei p̄ carnis ppagationem descendunt ab vno stipite q̄ est cōis eorū parens. Cure: q̄ cura parentū p̄cedit ad filios nō solū imediatos: sed et ad filios filiorū quotquot videt p̄nt. Discipline: quia p̄les sub p̄mū p̄tate et subiectione esse debent. **S**ecunda conclusio ē d̄ linea cōsanguinitatis: qd sit et quō dī

catur. Est autē linea ordinata collectio p̄sonarū p̄sanguinitate coniunctarū: nec oportet addere ab eodē stipite descendētiū: quia hoc includit in p̄sanguinitate. Et est triplex linea fm̄ triplicē habitudinē: qua h̄nt p̄sanguinei adinuicem. **U**na est p̄ncipiati ad p̄ncipium: vt filij ad patrem aut p̄auū et s. et fm̄ hanc accipit linea ascendētiū. **A**lia est p̄ncipiū ad p̄ncipiati: vt patris ad filium nepotē p̄nepotē et s. Et t̄ hanc accipitur linea descendētiū que non ē alia linea ascendētiū: sed aliter accepta ē alium et aliū modū cōputandi: q̄ t̄ vnam sit acceptio ab inferiori ascendendo: fm̄ aliam sit acceptio a supiori descendendo. **T**ertia est habitudo eorū qui sunt ab vno p̄ncipio: sicut fratrum qui sunt ab vno patre vel matre: et nepotum qui sunt a duobus fratribus vel sororibus et sic deinceps: et fm̄ hanc accipitur linea transversalis que subdividitur in eā que est collateralis ascendētiū: in qua s̄ auunculus matertera et patruus et c. et in eā que ē collateralis descendētiū in qua sunt frater soror nepos et nepotis ex filio vel filia. **T**ertia conclusio est quid sit gradus: et vidēdū est q̄ gradus ē habitudo determinate distantie a p̄sona: et quelibet linea h̄z suos gradus: et linea et gradus in affinitate sūt fm̄ habitudinē ad p̄sanguinitatē: et nō aliter.

De gradib⁹ quō cōputantur.

Cap. i. 6.

E computatōe gradū: et p̄ma conclusio ē d̄ cōputatōe cōiuristarū et canonistarū. nam illa vbi: et cetera que ponuntur in l̄ra

dl. 40. et in decre. 35. q. 3. 4. et 5. non sunt
 in vii. Computantur aut gradus plani
 guinitatis hoc modo. in linea ascenden-
 tium enim et descendendum computa-
 de sunt persone medie inter illas de quibus
 queritur: et si nulla sit media sit
 in primo gradu: ut filius et pater ascen-
 dendo: et pater filius descendendo. Si
 vero sunt alie persone medie computatis eis
 cum extremis: quot sunt persone una
 minus tot sunt gradus: verbi gratia.
 Avus et nepos distant secundo gra-
 du siue ascendendo siue descendendo:
 quia sunt tres persone. scilicet nepos et
 avus et qui est in medio eorum: quia
 est pater respectu primi et filius respectu
 secundi. Remoto igitur uno remanent
 duo: et sic nepos et avus sunt in secun-
 do gradu: proavus et pronepos sunt in
 quarto gradu: quia sunt propinque per-
 sone numerade. Ratio huius est: quod
 cum gradus sit certa distantia propin-
 quitatis non potest esse in eisdem ad seip-
 sum: sicut nec propinquitatis: et ideo gra-
 dus presupponit semper aliquam perso-
 nam: cui secunda addita facit gradum:
 et per eandem rationem tertia addita secun-
 da et quarta tertia: et sic semper ut sit nume-
 rus graduum secundum numerum perso-
 rum una excepta. Et hec computatio
 in linea graduum ascendentium et descen-
 dentium est communis apud omnes. In li-
 nea vero collateralis que non est eorum
 quorum unus descendit ab altero: sed eo-
 rum qui descendunt a communi principio
 aliter computatur gradus sed leges aliter
 sed canones. sed. n. canones computantur
 hoc modo. Videndum est enim utrum
 persone de quibus queritur equaliter distet
 a communi stipite aut inequaliter. Si equaliter
 quoto gradu quilibet earum distet a

communi stipite toto gradu distant inter se
 verbi gratia. Sit nobis sortis communis pa-
 rens et stipites: ego nepos secundum unam li-
 neam: tu vero pronepos secundum aliam lineam.
 Si queritur quoto gradu distet a te: respondetur
 respondetur quod tertio: quod toto gradu tu qui
 es remotior distas a communi parente a quo
 ego non disto nisi secundo gradu. Sed
 secundum leges aliter computantur gradus in linea
 transversali: quod secundum eas duo fratres
 sunt in secundo gradu: filij duorum fratrum
 sunt in quarto gradu: nepotes in
 sexto gradu: et sic duplicantur gradus secundum
 computationem legale supra computationem
 canonicam. Sed opinio canonistarum
 est rationabilior: quod absurdum videtur ponere
 secundo gradum sine primo: quod non legitur secundum
 opinionem legistarum: quod non est dare ali-
 quod qui sit in primo gradu linee trans-
 versalis equalis. Sed primus in ea qui
 est frater est in secundo gradu sed legi-
 stas: primus in transversali inferiori est in
 tertio. scilicet filius fratris. Et primus in trans-
 versali superiori est in tertio ut patru-
 us. Et ideo canoniste melius computant
 in transversali: ponentes fratrem in pri-
 mo gradu: filium fratris in secundo.
 scilicet descendendo: nepotem in tertio: prone-
 potem in quarto: abnepotem in quinto etc.
 Ascendendo vero patruum in secundo pro-
 patruum in tertio: abpatruum in quarto etc.
 Dilatando vero duorum fratrum filios
 in secundo: nepotes in tertio sicut in gene-
 alogia Adā per Seth et Cain: qui sunt
 in primo gradu et filij eorum in secundo. Ratio
 diversitatis huiusmodi computationis
 est ista: ut dicit Alexan. papa. 35. q. 5.
 ad sedem. In legibus ob nihil aliud
 ipsa graduum mentio facta est: nisi
 ut hereditas vel successio ab una ad
 alteram personam inter consanguineos

deferat. In canonibus vero ob hoc
pogenies computat ut apte monstre-
tur usque ad quatuor generatione a consan-
guineorum sit nuptijs abstinentum:
ut rite et canonice nuptie celebrantur in-
ter fideles. Hac igitur de causa quia
hereditates nequeunt deferri nisi de
vna ad aliam personam. Hecirco cura-
uit secularium imperator in singulis
personis singulos perficere gradus: quod
vero nuptie sine duabus personis non
valent fieri: ideo sacri canones duas
personas in vno gradu constituerunt:
hec ibi. Non autem ibi dicitur: quia us-
que ad septimum gradum perdurat con-
sanguinitas secundum computationem cano-
nicam: in quibus gradibus. et prohibetur
matrimonium tunc verum fuit: sed hodie
non durat consanguinitas nisi usque
ad quartum gradum inclusive. Nam
Greg. 9° remouit tres ultimos gra-
dus: ex eo quod non poterant bene matri-
monium retineri tot gradus: et etiam erat satis
difficile usque ad septimum gradum absti-
nere a matrimonijs talium. Unde seque-
bantur sepe inconuenientia habet huius
statutum ecclesie: extra de consanguinitate
et affinitate non debet. Gradus autem secundum
leges quo ad successionem hereditatis
durant usque ad decimum gradum
computando modo legali: ut dictum
est supra.

De prohibitione matrimonij inter
consanguineos.

Capitulum. i.

De prohibitione matrimonij inter
consanguineos. Non secundum De.
tres conclusiones. Prima
quod consanguinitas de iure naturali secundum re-
ctam lineam ascendentem et descendentem
impedit matrimonium: sed plus filij cum

matre quam filie cum patre propter reue-
rentiam. Propter quod videtur quod in li-
nea recta in infinitum prohibeat ma-
trimonium: adeo ut si Adam hodie
viueret non inueniret uxorem secundum le-
gis. Ratio huius quia maior reue-
rentia debet parentibus remotis quam pro-
pinquis. Unde pater non dicitur dominus
sed avus quod diu viuere licet maior pro-
pinqunitas tamen maior reuerentia quam pro-
pinqunitas attenditur. Nam cum filia fratris potest
secundum leges contrahi sed non cum ami-
ta: que tamen non est propinqua.

Secunda conclusio est de prohibi-
tione iuris diuini. Prohibent enim cir-
ca hoc plures persone puta simul naturali
federe commorantes: sunt. id est. que leui-
tis. numerantur: mater nouerca soror
neptis amita matertera uxor patru-
nurus uxor fratris nisi premortui si-
ne liberis: prenigna: filia prenigni vel
prenigne: soror uxoris que in lege na-
ture permittitur: ut in Lya et Rachel
copulatis Jacob. huius rationem doct. assi-
gnant: quod matrimonium ordinatur ad re-
pressionem concupiscentie: sed concu-
piscencia non reprimatur sed magis augetur
si inter illas personas quas conuenit in ea-
dem domo conuersari esset concessa
copula matrimonialis: quia lex diui-
na rationabiliter prohibet talem copulam
Nam quod electio non est nisi possibilis
eo ipso quod concupiscibile sit impossibi-
le minuit vel tollit concupiscencia illius
vnde quod diu cohabitantium viro-
rum et mulierum in vna domo posset esse matri-
monium: si tales personas prenotatas
attingit cohabitare simul concupiscencia
non habet frenum. Sed ex quo ma-
trimonium fit impossibile inter tales
quod prohibetur: cessat talis concupiscencia

Tertia conclusio est de phibitiōe iuris positum: canonici: qz illa iuris ciuilis nil ad ppositū faciunt: cuz circa sacramenta laici nil possunt disponē g iure nouo phibitū est mrimoniuz contrahi in quarto gradu z. j. In qn to autem z vltra pmissuz est in linea transuersali: vt de consan. z affi. non debet. Alij gradus qui pns erant sūt ablati: zin huiusmodi potest dispēfare papa z non alius: qz non est permissū epis sicut in alijs. Eius eniz est dispēfare in iure qui est. s. ius: vel cui commissū est a iure. Unde in gradu legi naturalis lege diuina pphibito solus deus dispensare potest vel cui inspi-raret: qui tamen non legitur dispen-sasse cum quoquā. Papa autē in his que sunt iuris positui: puta in quar-to gradu z tertio: immo z in secūdo quandoq; puta collateralium equa-liter qz contrahant dispensat: vt puta filij duorum fratrum: qd lege Moy-si z lege ciuili erat permissum. Nec ē sufficiens causa dispensa ionis angu-mentatio patrimonij: sed pax vel con-cordia vel aliud huiusmodi. In linea autem ascendentiū z descendentiū ī infinitum phibent nuptie. Est tamē dubiū vtrū papa possit dispēfare in gradu lege diuina vel nālī phibito. Et siqdem phibitio legis Moysayce ī hī esset pure iudicialis non moralis non ligaret hodie nisi inquantū esset iure canonico reassumpta talis lex: z sic in omnibus illis gradibus papa posset dispensare: sed fere oēs grad⁹ lege Moysayca phibiti: vident phibi-ti iure nālī: qz ad omnes illas psonas cohabitātes ē amicitia nālī sine alio federe. Unde qz nā nihil facit frustra

vbi sunt mulieres alie ex qbus possit fieri generatō sine istis frustra sit cū istis matrimonium: qd non est neces-se nec ppter gñationem nec ppter ami-citiam. Unde phabili⁹ ē qz papa nō potest dispensare ī illis gradibus. Et fm hoc diceret qz ante legem scrip-tam erat dispensatio a deo: vt cum il-lis cōtraheret excepto primo gradu ascendentiū z descendentiū. Un Adā inspiratus a deo dixit: Relinquat hō psem z msem: ceteras psonas videt pmississe: que tamē iure nālī erant p-phibite: vt frater soror: in quibus pms credendum est deuz dispensasse ppter necessitatem.

De cognatione spirituali.

Cap. 18.

Tertia cognatio est spūalis. s. comparietas: z puenit ex h q aliquis confert sacra-men-ta baptismatis vel cōfirmationis: vel suscipit siue tenet illum cui tale sacra-mentum confertur p aliorum sacra-mentoꝝ collationem non contrahit cognatio spiritualis: que hēat impe-dire vel dirimē matrimoniū: ex. eo. c. tua. z. c. si. li. 6. Joh. an. Per cathecis-mum vō contrahitur cognatio aliq-lis: que videlz habet impedire sed nō dirimē mrimoniū. c. si. c. z. li. 6. Ista tñ cognatio habet tres lineas. Prima est inter baptizatum: z illum qui ad baptismum suscipit: ac etiam vxorem eius: si tūc habz z carnalit cognouit. Nā qñ vnus coniūgi siue maritus si-ue vxor tñ tēz aliquē ad baptismū co-gnatio spūalis etiam transit ad alterz non tenentē coniugem ipsius tenēt ad baptismū: etiam inter tales non pōt esse matrimoniū. s. inter suscipientez

vingē eius si hz et susceptus, immo et dicit Abo. q. et copaternitas transit a viro in muliere quancunq; carnaliter cognita: quibus non sit vxor. Idem sentit glo. sup. c. siqs ex coniugio. 30. q. 4. dicens q. p. fornicariū coitū acquirē copaternitas: q. vna caro efficit. Idē t3 Jo. an. in. 6. Ric. aut in 4. di. 42. dicit q. si aliqui efficiantur vna caro p. fornicariā copulam non ppter hoc transit copaternitas ab vno i. alium. q. p. rem pure carnalē non hnt cognatio spūalis. Idem t3 De. d. pal. in 4. dicens q. cognatio spūalis dicitur: q. a spūalibus causatur. vñ videtur vñ q. non sic fornicarij cōcent sibi actiones sicut iunges: q. in illis n̄ est nisi vinculum carnale ad ipsos: hic autem spūale et carnale. vñ sunt magis vñ: vnde in cōputatiōe graduū pater et mater vna psona cōputantur: quibus autē esse duos in carne vna equaliter sit in fornicatione et iungio tñ hic vbi queritur de cognatiōe spūali aliquid debet facere vinculum spūrituale: hec ille. Anto. de but. sup. decretali. Martinus de cognatione spūali refert vtrancq; opinionē: sed hāc vltimaz dicit tenere Du. et Archi. et Jo. an. e. ti. c. i. in nouella. li. 6. Nec obstat dicunt ipsi q. copula fornicaria iduc affinitatem: q. illud in affinitate corporali que etiam per illicitam copulam vt vinculū corporale acquiri potest. Secus in spūali vt copaternitas q. est vinculū spūale. Unde absurdū est dicere q. p. fornicariū coitum strahatur: hec ille. Idem etiā tenz glo. Rai. Inno. etiā vtrancq; opinionē recitat: et neutra pferat alteri. Vñ siqs tale i. ueniret matrimonium iā tractū de

pñā vel cōsumatū: ex quo aliqui dicūt illud teneri tuta via esset vt peteret dispensatio vel declaratio a dño papa: qd si haberi non posset fm regulam Host. que dicit q. vbi inueniuntur triē opinionēs de aliquo mīmonio: vtrū teneat vel non adherendū ē illi q. iudicat mīmonium tenere: nisi tria opinio fulciret canonica auctoritate manifesta et expressa. fm igitur eū potius dimitti debent in suo coniugio q. separari: vbi autē tales nondū cōtraxissent cōsulendū ē eis q. abstinent a tractu huius. Sed bene possz aliquis strahere cum sorore filij sui spūalis. 30. q. 3. illud. Itē pōt cōtrahere pater cū illa quam filius eius tenuit ad baptismū: vt nō. per. d. c. illud. Quis filius non possit contrahere cū ea: quaz tenuit pater ad baptismū. Secus ē inter baptizatum: siue sit masculus siue sit femina: et filios naturales suscipientis: siue sint legitimi siue illegitimi. vñ inter eos non poterit esse matrimōiū. Et q. cognatio spūalis non habz gradus quibus filius nālis Petri n̄ posset strahere cū filia spūali ipsius Petri: quā. i. tenuit ad baptismum vel ad cōfirmationem: posset tñ strahere cū filia filie spūalis ipsius Petri: ar. 30. q. 3. c. i. Item filij duoz copatruuz siue geniti sunt an cōpaternitatē siue post ea possūt cōtrahere ad inuicē: solū excepta illa psona per quā cōpaternitas ē contracta: que nunq; poterit copulari alicui filiorum sui patris spūritualis. 30. q. 3. super quibus. hec ibi. Tertia est in suscipiente in baptismo et pntes baptizati inter quos etiā nō pōt eē mīmonium. vñ mat. baptizati nunq; pōt esse vxor eius q. tenuit ipm

baptizati ad baptismum: qz cōmī ē ei⁹
 Itē nō qz sige puta Petr⁹ s volūta-
 tē vxoris sue: puta marie t3 vel leuat
 de sacro fonte filiū alteri⁹: puta iohā
 nē filiū martini s volūtatēz ēt ipsius
 martini fm Jo. neapo. i quolz. 9. vñ
 qz sibi vera cognatio spūalis it eos
 non ob. inuoluntario cōsensu seu sdi
 ctōe illoz: ita qz petr⁹ ē vē cōpat mar-
 tini: t3 maria ē vera mī spūalis iohā-
 nis velit nolit. h⁹ rō ē fm eum: qz qd
 ē ex statuto ecclē non depēdet ex vo-
 lūtatē subiectoz statuti t3 statūctis: s3
 ex statuto ecclē ē qz cognatio spūalis
 transeat ab vno coniūgū in altē sūma-
 to mīmonio: t3 qz cōpūritas acgrat
 pū carnali p h⁹ qz leuat aliqū filium
 ei⁹ de sacro fonte g. 2. Itēz posita cā
 sufficienti cognatiōis spūalis o3 pōe
 re cognatiōē spūalē. cā ē eiz ad quā
 seqt effect⁹: s3 pūritas spūalquā sleg-
 tur p actū pūritū vñ coniūgū ē suffi-
 ciens cā altī coniūgū cognatiōis spūalis
 postqz ē mīmoniu sūmatū g. 2. Itē
 nō qz reglarit vñ o3 tenē ad baptis-
 mū fm Rai. non ples seu leuare de
 fonte: vt de pē. di. 4. c. non ples. Et si
 necessitas cogeret vñ t3 idē pōt tenē
 in baptismō t3 in cōfirmatione. Si autē
 ples tenerēt dīc Alb. in 4. qz hoc po-
 tius est pmissio qz statutū: qd debeat
 approbari: pmittit autē rōne amicitie
 que sibi it illos. bec ille. Ubi g. duo
 aut tres ex more patrie cōiter tenent
 videt tolerandū t3 sine peccato fieri
 Aut⁹ tū esset hīe sup hoc dispensati-
 onē ab epō si pū vult hīe ples tenen-
 tes ad baptismū: vt nō. Hu. in decre.
 t3 cū plures tenent sbitur cū omībus
 cognatio spūalis que ipedit t3 dirimit
 mīmoniu fm Hosti. Sed diligēter

attende qz o3 qz teneant siue tanger
 ipsū baptizandū cū baptizat: vel cuz
 de fonte leuat a sacerdote imēdiate
 si volunt eē cōpūres: aliter ex eo qz ex-
 titerunt ibi soluz non tāgēdo t3 rīde-
 rint p puero abrenuncio it. non eēnt
 cōpūres. De. de pal. In aliqb⁹. n. locis
 sacerdos aquā effundit baptizādo: et
 qz volunt eē cōpūres tenent baptizā-
 dū. In alijs. n. t3 puez ipse sacerdos
 cū baptizat: qd pūpue fit cū fit bapti-
 sm⁹ p imersionē: t3 tunc pmo recipi-
 entes baptizati de sacro fōte a sacer-
 dote in panno: vel nudū s pūres spū-
 ales: vt nōt Hug. in decre. Et filr per
 pcuratorē non pōt sibi cōpūritas qz
 tum ad cognatiōē spūalem: vt pōit
 archi. p. l. p. mortē. s adop. Idē Jo.
 an. t3 qz uis non rīdeat alijs dū tū te-
 neat ad baptismū: vel tāgat efficitur
 pūrit⁹: t3 sibi cognatio spūalis. Illi at
 ples qz simul tenent ad baptismū nō
 phibent ad inuicē sbe: vt Inno. po-
 nit. Itē nō qz laicus ēt qz baptizat ali-
 quē siue in casu necessitat⁹ siue ex: nō
 pōt sbe cū illa quam baptizauit:
 ex. e. nedū. li. 6. Itē nō fm Tho. qz si
 vir vel mulier baptizat vel teneat ad
 baptismū pūritū filiū si hoc facit in
 articulo necessitatis seu p errore non
 impedit exigere debitū vel reddere
 extra. e. si vir. Si vero fecit p fraudē
 ipedit exigere s3 tenet reddē: t3 si vñ
 qz fuit in culpa: nē pōt exigē: exact⁹
 tū vterqz reddere tenet: vt dicit Ho.
 t3 addit. Melius tū eēt vt cōtinerent
 Eodē at mō si vir t3 aliqz filiu vx-
 ris sue: vel vxor filiu mariti sui si ex
 ignorantia hoc facit excusat si ex ma-
 licia non potest exigere debitū: si ve-
 ro fecit p fraudē impedit exigere: s3

tenet reddē. Idē Ricar. Credo tñ q
sup h̄ eps possit dispēlare. s. q̄ ad exa-
ctionē debiti: sicut de eo q̄ co. consā.
vxo. su. cum q̄ eps pōt dispēlare quo
ad debiti exactionē: s. m̄. De. d̄ pal. vt
bēs. s. vbi bēs de ipedimento affinita-
tis ibi vide. Itē nō q̄ si iohāna vxor
petri tenuit ad baptismū filiū berte
anteq̄ cōmiseret: siue p̄beret matri-
moniū cū ipso petro: ip̄a mortua po-
test petr⁹ h̄re in vxorem ipsam bertā
et sic successiue isto mō q̄s pōt habere
duos cōm̄es in vxores. S. si petrus
cognouit iohānaz añq̄ tenet ad bap-
tismū filiū berte: non poterit postea
vnq̄ bertā h̄re in vxorē. Itē ille qui
t̄z ad baptismū vel p̄firmationē filiū
petri ex muliere cōcubina vel vxore
alia susceptū q̄s ex ea quā nūc h̄ vxorē
non efficit cōp̄r̄ istū vxoris: quam
nunc h̄ ip̄e petr⁹. et idē de filiis vxor-
is alicui⁹ ex alio viro genit⁹. Itē nō
q̄ non baptizat⁹ q̄uis alium n̄ debeat
tenere ad baptismū: n̄ si de facto vlt̄ ne-
cessitate t̄z vel leuat vel baptizat n̄ p̄-
bit aliquā cognationē spūalē s. t̄bo.
pe. et ric. et addit alb. dicens q̄ si al̄ cō-
iugū ē baptizat⁹: p̄ eum trāsit cogna-
tio ad eū q̄ non ē baptizat⁹. idē de cō-
firmatōe. S. si baptizat⁹. t̄z filiū non
baptizat bñ p̄bit cōp̄firmitatē. Itēz nō
q̄ non d̄z q̄s tenet ad baptismū vel cō-
firmationē fr̄ez vel sororē: q̄z suffic̄ it̄
tales vinculū carnale. Diā at̄ q̄ dicta
sūt de tenēte ad baptismū seu de fōte
leuante erga susceptū vel leuatū: et pen-
tes ei⁹ q̄ ad p̄bēdā cognationē spūa-
lē: itēllas sūt de baptismo et pentib⁹
ei⁹ q̄ ad p̄dcāz cognationē: et oīa que
dcā sūt de baptizato q̄stuz ad tenēte et
baptizātē in p̄benda cognatōe spūali

cū baptizato: intelligas p̄formit in
p̄firmatōe et tenēte ad p̄firmationēz
in p̄bēdo cognationē spūalē: cū cōfir-
mato et pentib⁹ ei⁹. et dicit Hof. q̄ ista
cognatio spūalis sic legalis n̄ h̄z ra-
mos: vñ ad p̄fōas cū q̄b⁹ p̄cte sūt non
egrediunt. Itē igr̄ q̄ q̄cunq̄ in aliq̄
istoz ipedimentoz deic̄t⁹ sciēt⁹ p̄bit
peccat mortāl̄: et in q̄tuor ex his ip̄e-
dimētis ē excoicatus sciēt̄er p̄bens:
nec talis d̄z absolui nec pōt nisi cesset
a tali m̄rimonio sic p̄cto: vel petat vi
sp̄sationē a papa vbi pōt: et iuterim
abstineat se ab vsu m̄rimoniū sic ip̄e-
diti. et nō q̄ in nullo. i. ipedimētōz
pōt dispēlare aliq̄s citra papā: s. et ip̄
se papa i aliq̄b⁹ hoz non pōt dispen-
sare. s. i ipedimēto ligam̄is: cū. s. aliq̄s
ē alteri ligat⁹ p̄ verba de p̄riti: talis. n̄
n̄ possit cū alia p̄bē et dispensate pa-
pa. Itē in ipedimēto erroris plone et
in ipedimēto violentie: vbi nullo mō
ē p̄sensu et in ipedimēto coeundi oī
mō ex frigiditate nālī vel castratione
vel maleficio: vel alia idispositōe pro-
ueniente: q̄z in h̄ oībus nullū ē m̄ri-
moniū: id nō pōt facē papa vt ibi sit
m̄rimoniūz. De ipedimēto coeundi
videt̄ dicit̄ Pet. de pal. q̄ illud sit ex
statuto ecclesie: q̄z id non p̄inet ad
s̄bam m̄rimoniū: et inde ē q̄ si scierit
al̄ ipedimētū tale: et nihilomin⁹ p̄-
bit ē vez m̄rimoniū: q̄b non eēt si d̄
esset aliqd de s̄ba m̄rimoniū. cū. n. p̄n-
cipalis finis m̄rimoniū sit p̄les nō vi-
tatio fornicationis: si possz coire esset
de s̄ba m̄rimoniū multo magis posse
ḡnare: et sic senes non possent p̄bē q̄b
est falsuz. De ipedimento erroris cō-
ditōis videt̄ dubiuz s. m̄. Hu. m̄ istō ē
de statuto ecclesie. Idē dicit̄ Pet. de

pal. s. qd est de iure positio qd et vi-
det sentire Ric. in. 4. di. 36. dicit eiz
q error deterioris additiois: et si non
tollat sensu in psona: tñ multu minu-
it. Et q: rōnabile est vt deceptis iura
subueniant: et maxime qñ ē deceptio
in re graui: iō nāli equitate statutum
ē psonam seruilis conditionis illegi-
timam eē ad p̄bendum cū psona libe-
ra q̄sdū liberā eē credit ipe liber cō-
trahēs cum sua. ledit. n. enormiter i
bonis m̄rimonijs. s. in bono plis: qz n̄
hēbit eaz in sua p̄tate. in bonofidei:
qz non poterit ita libere reddē debi-
tum dño occupante suū. in bono sa-
cramenti. i. cohabitōnis īseparabilitate
qz dñs possz eā v̄dē: hec ille. De ipe
dimēto voti solēnis in religione tho.
2. 2. et Alb. tenent q nō pōt. Du. car-
dinalis Ric. in. 4. Host. Inno. tenēt
q pōt ex magna cā: vt ex reformati-
one regni vniū et h. i. Et Job. in sū.
p̄fess. dicit de facto vidisse talem di-
spensationē factam: hanc etiā opinio-
nem. s. q papa possit dispensare: tene-
re videt idē Tho. in. 4. di. 34. ar. 4.
et Job. neap. in quolz. dicit hanc opi-
nionē eē p̄babiliozem. In īpedimen-
to ordinis tenent fere ocs q possit: q̄s
uis non consuevit. In īpedimento
eriminis absqz dubio pōt fm Pet. de
pal. et de īpedimento sp̄ualis vel le-
galis cognationis pōt s. De. de pal.
De īpedimento ē qd est ex publi-
ce honestatis iusticia certū ē q pos-
sit cum sit ex p̄tōe ecclē. vii. pe. d. pal.
sic dicit q papa pōt disp̄sare in oī-
b. gradib. publice hōestatis iusticie
q sumunt fm gradus p̄sanguinitatis:
et hoc p. qz non est p̄hibituz lege nā-
li vel diuina. Unde posset dispensare

q qd traheret cum spōsa vel vxore
non cognita p̄ris vel fratris. Et nota
q qñ aliq p̄tabunt m̄rimoniū de fa-
cto: qd de iure nullum ē: si postea ob-
tineant dispensationē a papa sup īm-
pedimento: non p̄pterea ratificaret
p̄dictum m̄rimonium quo ad deum
et si ante dispensationē secuta erat co-
pula carnalis s. oz q denuo interue-
niat mutus p̄sensu interior in alēn-
trū: et si cum hoc legē copula carnal'
non est necessaria noua exp̄ssio ver-
boz: et hoc in fauorē m̄rimonijs. Hoc
videt dicere Ric. in. 4. di. 40. in quo-
dam fili: tutius tñ eēt vt de nouo ipa-
fieret exp̄ssio verboz p̄sensu exp̄men-
tium. Dicit et idem Ric. q cum car-
nalis vsus mulieris ē m̄rimoniū sit
p̄tra ius nāle: iō ibi locū nō hz p̄scrip-
tio: vt. s. ex hoc q tenuit aliquā scubi-
nā p. 30. annos facta sit ei licita talis
cōmixtio: sed sēp mortaliter peccat.
Ip̄m etiā m̄rimonium qz est de iure
diuino et nāli: iō p̄scriptio facere non
potest vt valet m̄rimonium: qz a p̄n-
cipio fuit nullum et econuerso: vel q
efficiatur nullum: qd a p̄ncipio fuit
verum: eēt de consan. et affi. non debz.
ptim in tex. et ptim in glo. Item nota
q fm Hosti. qñ doc. discor. circa īm-
pedimentū m̄rimonijs: vbi cumqz doc.
p glo. suas dicunt solui m̄rimonium
s. non inducunt ius exp̄ssum contra-
rium dicenti adhereas: eēt de testi. li-
cet ex quadā. in fi. Item nō q cuz ec-
clesia p̄cipit alicui iugum cohabitare
cū altero: ille cui p̄cipit sciat esse
īpedimentū fm hug. in hoc casu: qz
tum ad reddēdum debitū non tenet
obedire: tñ in cohabitatiōe et necessa-
rio exhibitiōe obedire debet: et nō

negare ei cui se de fco copulauit. Sic nota q̄ qui audit impedimentum eē inter se ⁊ uxorem fm̄ Guil. si audit a fidedignis ⁊ non suspectis cum nō debeat esse negligens sue salutis tene tur inquirere veritatem: alias esset af fectata ignorantia que non excusat: si accipiat pbabilem opinionem de dicto alicuius non oꝝ exigere debitum licz reddere teneatur. Sec⁹ si ita inuenirz veritatē q̄ esset impedimentum int̄ eos qđ haberet pro constanti: tunc nec exigere nec reddē debet. Porro qui audit tale impedimentū a viro si dedigno aut iurato aut cōpatre suo aut pprio sacerdote: aut etiam publi ca fama non ita tenetur credē q̄ pec cet mortaliter si non credat sed veni aliter. hec Guil.

De impedimentis non dirimentibus m̄rimonium dictum.

Capi. 19.

Et aliud gen⁹ impedimen ti qđ ē quidē impediēs m̄ri monium obediū: s; non diri mens contractum: ⁊ istud est multi plex. Et pmo quidē tract⁹ clandesti nus ipsius m̄rimonij: ex de m̄rimo. contra. contra interdic. eccle. per to tum. Qui ergo contrahunt clandesti ne m̄rimonium peccant mortaliter: ⁊ tale m̄rimonium oī ⁊ interdictum ecclesie: q̄ contra phibitionem ei⁹ ē: vbi nō fm̄ de. de pat. i. 4. q̄ h̄ pōt eē dupliciter. Uno mō q̄ est contra sta tutū ecclesie vel iuris: vt q̄ trib⁹ tpi b⁹ anni int̄dcis: de qb⁹ in. c. se. vel q̄ ē clandestina dispensatio. phibet. n. ne m̄rimonia fiāt clandestina: ⁊ sine bā nis: extra de clande. des. cum ibibitio vbi dī q̄ cū oꝝ fieri aliqđ m̄rimoiū

debēt in eccl'a bānā publica p sacer dotes pponi: vt ista apertē tmiuz q̄ scit impedimentū pponat: ⁊ si appue rit pbabilis coniectura contra copu lā futurā interdicat exp̄sse: donec cō stet qđ fieri debeat: alio si ⁊berent sin bānis: vbi. s. talia suant: aut post phi bitionē extiterit impedimētuz: puta gra dus phibit⁹: tunc filij dicent illegiti mi: nec excusabunt pp igrantiā pen tum: ⁊ sacer dos qui tales coniunctiones inhibere cōtēpserit: vel regularis q̄ in teresset h⁹ i punit⁹: vt in dicta decre. In aliquibus tñ locis non sunt hec bā na: sed solū ⁊bunt sponſalia solenni ter ⁊ publice multum aū m̄rimoniū ⁊ interm̄ potest manifestari an sit i pedimentum. Un̄ in talibus locis rō ne contrarie consuetudinis omisso nem bannoꝝ non puto esse peccatuz sed vbi seruantur esset mortale omit tere. Alio modo dicitur matrimoni um contra interdictum ecclesie: quia est contra preceptum hominis mini stri iuris ⁊ ecclesie. Et iste minister vlt ē parochialis sacer dos qui potest di spensare matrimonium ⁊ si non iudi care. Ipse enim habet inquirere de i pedimento ⁊ inhibere. Aut est officia lis episcopi nō sacer dos qui solus bñ dicit nubentes. Vel archidiacon⁹ aut abbas habentes hoc ex consuetudine vel p̄uilegio: ⁊ habent iudicare: ⁊ si non dispensare si nō sunt sacerdotes Aut est eps vel superior eoꝝ: hic hēt iudicare ⁊ dispensare. iudicare rōne iurisdictionis: dispensare rōne ordinis cū cura. Contrahere ḡ contra phibi tionem ecclesie vel ministri est mor tale: nisi fuerit dispensatuz ab eo qui potest: ⁊ siquidē facta fuerit inhibitiō

ab inferiori papa: ut epō vel pochiali
quīs sit peccatū: nō si non est aliud i-
pedimentum tenet. Itēz si a papa fa-
cta est simplex inhibitiō: quia nō anul-
latur ppter hoc. Sed si hoc pphue-
rit decernens irritum et inane: si secus
factum fuerit: tunc matrimonium ē
nullum: quia per hoc reddit eos iha-
biles. Plus est enim reddere multos
inhabiles q̄ paucos: sed ipse pphibēs
matrimonium p cognationem spūa-
lē legale vel carnalē in gradu non p-
hibito lege diuina reddit b̄i inhabi-
les ḡ r̄c. hec De. 2. votū simplex
q̄ quidem impedit contrahendū ma-
trimonium: s̄ non dirimit contractum
di. 27. p totum. in text. et glo. Et idem
Ric. et Tho. i. 4. Talis ergo mor-
taliter peccat qui h̄ns votū simplex
castitatis contrahit: et nihilominus ad
huc tenet implere votum: si nondū co-
gnouit vxorē: cū q̄ d̄xit p verba d̄ p̄i-
ti: q̄ adhuc implere pōt. s̄. intrando
religionē etiā inuita vxore: sic n̄ po-
terit cōsummare m̄rimonium absq̄ pec-
cato mortali: postq̄ vero cōsumane-
rit religionem intrare non pōt vxorē
inuita: et teneat reddere debitū vxorī
petenti: siue expresse siue interpreta-
tiue fm̄ Tho. et Ric. in 4. s̄ non licet
ei petere: al̄s fm̄ quosdā ut Ric. pec-
cat mortaliter quoties exigit debitū
q̄ adhuc potest et debet seruare votū
q̄tum in ipso est. Et dicit Hosti. q̄ si
quis habens tale votum petat ab ali-
quo vtrum si contraheret teneret ma-
trimonium: non d̄z sibi r̄idē dare. s̄.
q̄ teneat ne detur sibi occasio frāgē-
di votum: sed in huiusmodi debem⁹
tales querentes prudētē eludē ut do-
cet Origenes: di. 43. in mandatis.

Tertio sponsaliciū scm̄ cū altera:
nisi mutuo ptes se absoluant: vel ex
altera p̄tū sit aliqd ex his p̄ que lici-
te p̄nt sponsalia frangi: talis etiā pec-
cat mortaliter. **Q**uarto tenē v̄l su-
scipe aliquem vel aliquā ad catheci-
smum q̄ pcedit baptisum: et. e. p. ca-
thecismū. li. 6. **Q**uinto qdā crīa v̄z
incestus post contractum matrimōi-
um cū affinibus cōmissis. 32. q. 7. sigs
viduam. et c. concubuit. cum. l. 98 co-
gnoscit consanguineā vxoris sue: vel cū
cognoscit si mulier est a consanguī-
neo mariti sui: ppter b̄i incestus de-
linquēs amittit ius petendi debitū n̄
solum ab vxore vel viro attincti illi:
cū q̄ cōmisit incestus: s̄ et illa vxore l̄
viro mortuo si d̄ixerit cūz alia p̄sona
q̄ facē non d̄z sine dispensatōe epī ab
ea exigē non pōt: ut et de eo q̄ cog-
noscat vxorē suā transmissē. In vtroq̄ tñ
casu reddē teneat fm̄ Ric. i. 4. di. 34.
Pōt tñ ep̄s dispensare ut. s̄. talis pua-
tus iure exigēdi possit exigere absq̄
peccato fm̄ De. de pal. in 4. Cogno-
scendo autem consanguineas p̄prias
vel pmittendo se cognosci: quauis
non minus peccet: immo magis non
tñ repitur in iure q̄ p̄uetur exactiōe
debiti: vel q̄ impediatur a contrahē-
do. Ric. hoc etiā dicit. s̄. q̄ incestus
cum consanguineis non ipedit m̄rimōi-
um cōhendū: nec p̄uat exactiōe d̄bi-
ti sicut incest⁹ cum affinib⁹. It̄ incestus
p̄p̄e vxoris. 33. q. 2. admonere. et c.
infectores. q̄ intelligitur cum occi-
dit: vel i vindicta ppter adulterium
ab ea commissum. Vel quia alias eā
exosam habet propter aliquem dese-
ctum: non propter hoc ut contrahat
cū alia q̄ tunc dirimētur illō sequēs

Et idē s3 pe. d. pal. de muliere q̄ dat
venenū viro: vel alio mō occidit eū.
Itē rapt' sponse alt' p. 27. q. 2. statutū
Itē susceptio p̄prij filij b̄ fonte: vlt' cō
firmatio: qñ. l. q̄s fac h̄ iſidiādo m̄ri
monio: vt possit p̄uare altez debito
singali. 30. q. i. de eo. Item interfectio
sacerdotis: et de pe. 2. re. qd p̄s b̄. Itē
solennis p̄ria. 33. q. 2. de his. Itē si q̄s
moniale sc̄ictē in vxorē suscipiat. 27.
q. i. h̄i qui. Dēs p̄dictos casus ponit
Ric. alber. tho. 2. pe. 2. hosti. p̄et vlti
mum quē solus hosti. addit. Licz at
hec 2 forte alia impediānt p̄bendū: si
tū timetur de incoūuentia d3 ei ep̄us
cedere l̄iam nubendi: ar. 33. q. 2. an
tig. 2. c. in adolescentia. et de eo q̄ co.
con. vxor. sue. ex l̄ris. Et fm̄ quem ad
dit Guil. sufficit l̄ia p̄prij sacerdoti:
immo de p̄suetudine non seruat tal'
rigor petendi l̄iam. Ric. autem dic
in 4. de infectore vxoris: q̄ si p̄bit
m̄rimoniū: q̄uis n̄ sit dirimendū: cū
non obstat aliud impedimentū peccat
tū p̄bendo 3 statutū eccl̄e: nisi p̄us cū
eo fuerit dispensatū: 2 idē videt dicē
dū de alijs casib' supradcis. Petr. de
pal. l. 4. ponit vtrāq; opinionē: s3 b̄
clinat ad sc̄dam dicēs q̄ sine dispēsa
tione non l3 inuoluto in aliq̄ dictoz
impedimētoz seu criminū p̄bē: vel de
bitū petē sine dispēsatōe: 2 q̄ non nisi
ep̄s dispensat: nec v3 p̄suetudo in d̄ri
um: nisi p̄staret q̄ ep̄i hoc longo tpe
scientes dissimularent: al's d̄riū faci
entes peccant mortaliter. Itō fm̄ pe.
de pal. in 4. q̄ clandestina desponsa
tio dicitur fieri sex modis. **P**rimo
v3 qñ fit sine testib'. 2. qñ p̄ueniūt
clandestine anteq̄ recipiant benedi
ctionem nuptialem: p̄ loco 2 tpe quo

petere p̄nt. **3** qñ sponsalib' non so
lutis s3 soluendis soluz aucte iudicis
sine l̄ia eius p̄bitur aliud m̄rimoni
um. **4** qñ p̄bunt m̄rimonium ante
pubertatē sine iusta cā absq; l̄ia ep̄i
p̄tra p̄hibitionē que fit: et de despō.
ipu. c. 2. 5. qñ p̄tra interdictū sp̄ale
sicut alicui d̄dicatur ne p̄bat: cuz alia
p̄pter impedimentū 2 h̄i. **6** qñ h̄ fit
omissio bannis: qd intelligit vbi non
ē p̄suetudo in p̄trarium 2 quocunq;
istoz mōz p̄bat ē culpa mortalis p̄
pter inobedientiā eccl̄ie: s3 i sex ca
sibus pōt iuste dispensari. **7** Primo
cū magnatib': qz eoz m̄rimoniū solē
cuz magna deliberatiōe tractari per
amicos. 2. qñ valde nobil' ignobilē
ducit. 3. cū diues paup̄. **8** cū se
nex iudicē. 5. cū timet petes: cuz iā
p̄rit. **6** cuz diu fuerit sic: 2 hoc p̄p̄
verecandiā. Dispēsat at in hoc ep̄s b̄
p̄suetudine p̄ papā sc̄ita: 2 dissimulā
do approbata: al's cū sit statutū ḡnal'
p̄lī solus papa dispensat: hec Petr.
de pal. in quarto.

De impedimento feriaz: qñ. l. i. p̄nt
feri nuptie. **Cap. 20**

Et aliud gen' impedimentū
sp̄alis: siue ad tps qd h3 im
pedire: sed non dirimē ma
trimonium: qd d̄r impedimentum feri
az: qd quidē ipedit solum celebratio
nē nuptiaz 2 b̄ndictōez nuptialem 2
traductionē vxoris in domū: non at
ipedit p̄tractūz m̄rimoniū vel de fu
turo vel de p̄senti: qd fit solo p̄sensu p̄
vba exp̄ssa fm̄ Rai. 2 Hof. 2 glo. sup
c. capellanus. et de feri. nisi repugna
ret huic p̄rie p̄suetudo. hosti. n̄ vide
tur dicē: q̄ nec ē istud l3: s3 p̄mū cōi
ter tenetur. Petrus de pal. in 4. dicit

Coniūgē p verba de futuro n̄ ē phibi
tū: l̄ fm q̄sdā nec ē p verba d̄ p̄nti
Istud tñ vltimū n̄ v̄ q̄ iste d̄ci⁹ d̄z fi
eri clādestine s̄ in facie ecclē. in facie
s̄t ecclē non v̄ faciendū: sicut nec be
nedictio nuptialis: hec ille. Credo in
hoc stāduz eē cōsuetudini ecclē. Sciē
dū igr q̄ tpib⁹ his nō p̄nt nuptie cele
brari: v̄z ab aduentu vsq; ad epiphāi
am: neq; includit octaua epiphāie
euz de ipsa n̄ sit exp̄ssuz in iure. Itē a
septuagesima vsq; ad octauā pasche
inclusiue. It̄ a trib⁹ dieb⁹ añ ascēsiō
nē vsq; ad octauas pentecostes exclu
dendo tñ ipsa d̄ica: que ē octaua vi
es ⁊ pent. q̄ ipm festum non h̄z octa
uū diē. vñ in ipsa p̄nt nuptie celebrari
eē de feri. capellanus. in fi. ⁊. 23. q. 4.
non p̄t. ⁊ trib⁹. c. sequē. Qui autē nu
ptias facit his tpibus peccat mortāl̄
q̄ p̄tra statutum ḡnale ecclē facit: eē
de ma. con. d̄ inter. ec. p totum. De. d̄
pal. in 4. d̄. 32. dicit q̄ celebritas nu
ptiaz est interdicta ab aduentu vsq;
ad octauam epiphāie inclusiue. De
alijs duob⁹ tpibus concor. euz supra
dictis. Itē de tertio tpe. s. a triduo añ
ascensionē vsq; ad octauam pent. diē
q̄ nuptie suspendunt vsq; ad festum
trinitatis: ita tñ q̄ non a p̄mis vesp̄is
trinitatis licz p̄trahere: sed a p̄ncipio
noctis vel media nocte: vel sicut veri
tis puto a mane in antea. Et l̄ sit ita
de iuris subtilitate: q̄ tñ consuetudo
est optima legū interp̄s: iō sequenda
ē terre consuetudo a p̄latis diu scita
vel dissimulata: siue de celebrādo nu
ptias in diebus illis extremis: siue de
abstinendo. Item nota q̄ festa s̄z no
nam legem ⁊ veterē a vespa vsq; ad
vespam celebrantur: tñ in septuagesi

ma sibi p̄pū ē officium: q̄b̄ abdicat
cantica leticie: q̄ non incipit a vesp̄is
s̄z in cōpletorio q̄ p̄mo intermittit
alleluia. Vñ vsq; ad cōpletoriū exclu
siue l̄ p̄trahere. Sed officium adue
tus p̄pū p̄fecte incipit a vesp̄is sab
bati p̄cedentis. vñ extunc non licz p̄
trahere. In diebus vero vltimis non so
lū vesp̄e: imo cōpletoriū s̄t de tpe p̄
cedenti p se loquendo l̄ p acc̄is sup
uenienti maiori festo nil fiat de illo i
cōpletorio vel solū memoria in vesp̄e
ris: sicut apud illos q̄ faciūt festūz tri
nitatis in octaua pent. p̄dit vesp̄as et
cōpletoriū. ⁊ s̄t q̄ festū celebre eue
nit in octaua eph̄ie ⁊ octaua pasche: n̄
tñ p̄pter l̄z in ista vesp̄a: sed sicut sup̄
dictū ē in talibus ē cōsuetudo seruā
da. vñ in multis terris ēt de nocte p̄
funda in vigilia aduentus ⁊ septuage
sime nuptias faciunt: s̄z si p̄ mediaz
noctez facerent eē corruptela: q̄ me
dia nocte more romano nox incipit
vt d̄. ff. de feri. l. more. Vñ sicut illa
cōsuetudo excusaret celebrare in m̄ae
diei sic nec post mediā noctē: s̄ certū
est: q̄ d̄ sanctorūz p̄pū canones est.
Contrahentes autē nuptias istis tpi
bus phibitis debent puniri: in quo d̄
liquerunt vi. s. ad tps sepent: s̄z si sit
p̄iculum incontinentie: alia p̄na po
nat ⁊ in ista dispenset. Sacerdos at
q̄ dedit benedictionē puniendus est
gravi pena: licet arbitraria. Non at
esset mortale exigē talib⁹ tpibus ab
vxoze p̄us rite benedicta: De. de pal.
Itē ⁊ si mortale sit m̄imonium con
summare tali tpe: tñ p̄ p̄mā copulā ite
rū cognoscēdo non peccat mortāl̄ n̄
si hoc faceret i p̄ceptū ecclē ordinā
tis: hec De. de pal.

Quia dicitur in primis. non quod in primis initiat per hoc sponsalia siue per verba de futuro. et ratificat per verba de presenti: vel alia signa experimentia sensu. et presumat per carnalem copulam et hoc contra obsequat. Non est tamen necessarium quod sponsalia precedant: quod ab his permissio scilicet de futuro potest quod sibi tamen habet per verba de presenti. Sicut est ad effectum in primis non est necessarium quod sequatur copula carnalis. Unde iter Maria et Ioseph: dicitur fuisse perfectum in primis monium quod scilicet ad eius essentiam: et si non quod ad eius significationem completam: cum tamen verba remanserit virgo. et quod. et cum quod. et exerant per verba de presenti. fuerat. et reuelata tamen virgini Marie: quod Ioseph nunquam exigeret debitum ab ea. Sed si exegisset fuerat diuina auctoritate dispensatum ut reddere non teneret. Et una ex causis quare beata virgo Maria fuit desponsata per origene. et quod. et inuenta est. ut per virginis diabolo celaretur. quod. et si coram hominum non cognoscat per se et coram potius ad exteriora sciat: non tamen valuit scire utrum ex Ioseph: vel sine viro concepisset: nec si virgo pepisset: vel non virgo: et hoc propter nimiam scitatem virginis quod non permittebat approximare ei vel hoc cognoscere. Ric. in 4. Ad hoc quod in primis monium initiat per sponsalia quod sunt futurarum nuptiarum permissio. et quod. et nuptiarum. quod sunt multipliciter: aliqui. et nuda permissio: ut cum dicit vir: accipiam te vel ducam te in uxorem meam et hoc. Et illa respondeat: accipiam te: vel ducam in virum et huiusmodi. Aliqui non solum permissione sed et appositione iuramenti sunt sponsalia. Aliqui sunt nuda et risponfalijs. Non potest autem haberi spon-

salia ex alia parte tamen nec claudicare. Et Sui. Et si aliquis capiat manum mulieris et dicat ipsi mulieri do tibi fide de accipiendo te in uxorem: et illa nihil rideat nec aliquid modo se ostendat acceptare non sunt sponsalia. Ille tamen qui taliter dedit fide tenere eam ducere si illa voluerit: si noluerit non est compellenda. Et hoc verum nisi ostenderit aliquid modo mulier illa acceptare quod agebat. unde si ante fidem sic data tractabat de sponsalibus vel in primis monio inter eos: et ipsa regisita spore manum dederit ad fide recipiendam et hoc: tunc erant facta sponsalia. Item si quis ante pubertatem habuit in primis monium per verba de presenti intelligunt esse sponsalia: et hoc nisi essent primi pubertati et malicia super plerumque etate: quod tunc esset in primis monium: ex hoc per bonum. in. si duo. Item nota quod post se presentium potest haberi sponsalia de futuro: ex de desponsatione impube. si infantes. lib. 6. et tunc non valent. Si tamen alter vel ambo minor est septennio: et trahunt sponsalia ipsi vel parentes per eis nihil agitur nisi postea ratificent. Si autem appropinquaret ad tempus septennium: quod uis non impleuerit septem annos tenet sponsalia secundum Theobaldum in 4. Nec autem appropinquatio determinanda est per additionem septennium cum in quibusdam tardius pueniat intentio seu complacencia nuptiarum. Theobaldus. et Hostiensis. tamen expresse non habet de iure: quod tempus septennium possit perueniri. Ille tamen qui maior est septennio si habuit sponsalia cum minore septennio non tenuerint etiam ex parte maioris: quod claudicare non debent: tamen quod maior iuste fidem dedit: tenetur maior minorem expectare. Si forte velit rare in eodem proposito. Alias peccaret propter fidem mentitam.

et tenet agere penam de fide mēta.
Item inter abfentes pnt cōtrahi spō
salia p nūcium vel litteras: siue per
pcuratore super hoc si absēs hoc sci
at: vt qz misit nūciū vel qz de scien
tia sua sit: vel postea ratum hz. 32. q.
2. honorantur. Hostiē. Item si qui an
te pubertatem strabunt mīmoniu
sponsi esse intelliguntur. Itē nota q
si absens misit nūciū v^l pcuratores
ad strabendum sponsalia postea re
uocat: non solū si reuocatio pueniat
ad pcuratorem anteq̄ puella consen
tiat nihil agitur: ar. ex de pcura. i no
stra. r. c. mandato. imo etiam si re
uocatio pueniat ad pcuratorem post
q̄ puella consensit: si tamē pcurator
reuocatus fuerat anteq̄ consentiret
puella nihil est actum. fm Hostiensē
Item qui contraxerunt spōsalia que
tenuerūt: vt quia debita etate fuerūt
contracta: tenentur contrahere mī
monium simul: nec potest alter eorū
contrahere cum altera persona: si tñ
contraxerint per verba de presenti: r
secundū matrimoniū: extra. e. sicut. l3
tenetur agere penitentiaz de fide mē
ta: et multo magis si primo interue
nerit iuramentum: extra. e. ex litteris
Sed quid si quis iurat alteri vnaz de
filiabus suis dare in coniugem nō no
minando aliquam determinate. Res
pondet Hostien. dare tenetur l3 quā
cunqz det liberatur: quia promissoris
est electio: sicut et in alijs pmissionib⁹
extra de regu. iur. sicut in alternatis.
Et si omnes moriantur p̄et vnaz ad
illam dare tenetur: ar. ff. de eo qz cer
to loco. l. 2. Et si vnā ex ipsis offe
rat: et ille non acceptet cui promissum
est: liberatus ē promissor etiam a iu.

ramento. ff. de condi. inde. l. cum his.
Et si vnaz ex his cognouerit carnali
ter: nullam aliam habere poterit pp
ter affinitatem contractaz: immo qd
plus est: si contemplatione preceden
tis contractus matrimoniū cōmixtio
facta est: esset matrimonium: extra. e.
qui dux. in ma. quam pol. per adul. si
gnificauit. Sed quid si quis iurat al
teri dare sibi vnā de filiabus suis:
et determinat quā: et si illā habere nō
possit promittit sibi aliam. Respondet
Hosti. qz tenetur ei dare primā: et ad
hoc laborare bona fide: extra de spō
sa. ad audientiam. Et si non pōt tūc
distingendum: quia si primā cōsen
sit sponsalibus expresse vel tacite: vt
puta qz ipsa presente et non contradi
cente fuerunt contracta sponsalia: v^l
postea ipsa ratificante sororem illius
habere non potest: quia cū p̄ma con
traxit sponsalia ppter impedimentū
pu. honestatis iusticie: vt in. d. c. ad au
dientia: et si illa sponsalia p̄ma forte
ppter consanguinitatez aliquā cū p̄ma
non tenuisset. Si vō p̄ma nullatenus
consensit sponsalib⁹ tenet ei de scōa: et
de spon. ex litteris. Sed querit quid
iuris de penis q̄ aliqui ponunt ī spō
salibus. Rñdeo fm Rai. qz l3 sponsa
lia possint h̄bi sub p̄diciōe p̄misse pe
cunie: non tñ pōt pecunia p̄mitti per
modū pene: et si p̄missa fuerit nō l3 p
missio: nec peti pōt: vt si dicat nisi te
cū h̄xero dabo tibi. 100. marchas. naz
iugia debent esse libera: et. e. c. reg
fuit. r. c. gemma. Idē Tho. i4. di. 27.
Nota tamen qz arre spōsalitie ab ea
pte q̄ cām prestat: vt nuptie nō sequā
tur amittunt: recepte vero restitun
tur in duplum. C. de sponsal. l. arrio.

Quin etiam si quis vellet sponsalia fir-
miter alligare potest sic facere s3 ho.
s. vt det magnam quantitatem parris:
et stipuletur eas in quadruplum: q3 tunc
potest stipulari: et non amplius: et tunc
si steterit per recipientes quo minus
matrimonium sequatur restituat eas
in quadruplum. C. e. l. fi. Cessat tamen
pena arrarum in quibusdam casibus:
vt si tempus appositum lapsum sit:
tunc. n. is per quem non stetit nubat
impune. Item cessat si sponsus impe-
ditus fuerit: dum tamen causam im-
pedimenti non pberit. Cessat etiam
ppter causam legibus interdictam: puta
si de iure matrimonium sequi non pot
C. e. l. fi. Nota igit q3 si in sponsalibus
appositum est tempus infra quod fieri de-
beat matrimonium: ille per quem non ste-
tit impune nubit: s3 alij dat penitentia
de fide mentita: extra. e. sicut. Nota
q3 in nouem casibus sponsalia solu-
unt de iure et sine peccato s3 Rai.
Primus si alter sponsorum transit ad
religionem: quod facere etiam contracto
matrimonio de presenti: et nondum con-
summato etiam altero inuito: et sic il-
le qui remanet in seculo soluit a spon-
saliibus et etiam a matrimonio: extra
de conuer. coniuga. c. verum. et c. ex
publico. Secundus est quando spon-
sus non inuenitur: quia se transfudit
in regionem longinquam: et de spon-
sa. de illis. et si in sponsalibus non fu-
it appositus terminus de contrahen-
do: tunc s3m leges presens non tenet
expectare abntem nisi p biennium: in-
dex s3 ho. potest abrenuere vel plaga-
re ipsos inspecta qualitate personarum.
Tertius si alij sponsoz post dicta spon-
salia incurrat lepra vel paralytis: vel

amittat oculum vel nasum seu quicquid tur-
pius ei eneniat: et de coniu. leproso. c.
vlti. et de iureiur. c. quemadmodum.
vbi innuit q3 etiam si iurauit non tenere.
Quartus si supuenit affinitas: puta
q3 sponsus cognouit consanguineam
sponse: vel econuerso. et q. z. quidam.
Et ad hoc pbandum sufficit sola fama
et s3m Hosti. sufficit vnus testis. Quintus
si mutuo se absoluunt: sicut qui so-
cietate fide interposita contrahunt: et post-
ea sibi remittunt eam: et eo preterea.
et hoc s3m Rai. Hosti. Alb. Tho. Pe.
et Ric. Sextus si alij eorum fuerit forni-
catus post sponsalia: in quo casu licet
repellere alteri fornicantem: et de iuriu.
quemadmodum. et hoc de fornicatione
carnali: et multo magis spirituali. s. heresi
vel infidelitate. Pro fornicatione vero
non voluntaria commissa: puta q3 spon-
sa violenter cognita est ab alio s3 ho-
sti. non debet repelli sponsa: vir etiam
non debet cogi ducere talem. Sed p
fornicatione commissam ante sponsalia
non debet dimitti sponsa: nisi s3 Hu-
go. si tpe desponsationis credebatur eam
esse virginem: et postea constitit eam
esse corruptam antea. haberet p ver-
ba de presenti. Septimus quando spon-
sus vel sponsa contrahit cum alio vi-
ro per verba de presenti vel etiam de
futuro: et sequitur carnalis copula: ta-
lis tamen peccat moraliter qui fides
frangit. Si autem contrahit cum vna
vel cum vno sponsalia de futuro sine
interpositione iuramenti: et cum secun-
da similiter de futuro sed cum iura-
mento debet remanere cum prima se-
cundum Rai. et Hosti. et Ricardum
in 4. q. 4. in malis. Peccauit tam
mortaliter contrahendo cum secunda

Octauus qñ impubes qui contrahit sponsalia venit ad etatē adultaz: et peccat absoluti a vinculo sponsalium: et datur sibi licentia nubendi: extra de de spons. impu. d. illis. Omnes predictos casus ponunt Ric. et Hostie. Bonus fm Hostie. si fama habent q̄ iter eos sit aliq̄ impedimentū: et de fama doceat: et de consan. et affin. c. et. Addit Ric. in. 4.º predictis casibus decimū s̄z quosdā. scilicet cum sponsalib⁹ supuenit votū simplex continentie. S̄z utrū teneat spōsalia iuramento firmata facta p̄ me: tū q̄ cadit in cōstantē viz. Dubiū est ppter iuramentū additū. Et Ric. in p̄ hoc ponit opinionē duplicem. Alij q. n. dicunt q̄ predicta sponsalia non tenent ipso iure nec i forō exteriori nec in forō conscientie: q̄ nec deus nec ecclesia tale iuramentū voluerunt esse obligatorium respectu eorū in quib⁹ maxime requiritur libertas: de quorū numero est contractus sponsalium et in religione p̄fessio. i. s. q. i. non ē. Alij vero dicunt q̄ talia sponsalia tenent et obligant p̄sentem in forō conscientie: quous in forō exteriori non reputetur obligatus eo q̄ ecclesia p̄sumeret consensum interiores non fuisse: et rō est fm eos: q̄ qui p̄ iuramentum aliquā ductur in vxorem siq̄ iurauit non implet iurat falsum ad q̄ sequitur q̄ mortaliter peccat. S̄z quib⁹ obligatur ad evitandū mortale peccatū s̄z. hec ille. Tūior via esset ut peteretur a supiori dispensatio a tali iuramento. De. Huil. et Hu. et nota q̄ i predictis tribus casib⁹ sponsalia solvuntur ipso iure. scilicet qñ transit ad religiōez alter: et qñ contrahit p̄ vba de p̄nti cum alia. Et per fornicationē si ē notoriū

In ceteris vero casibus soluenda sūt auctoritate episcopiar. extra de de sponsa. impube. accessit. fm Hostie. Et hoc vltimum intelligit Ricar. in 4.º quando ipsa sponsalia sūt celebrata in facie ecclesie vel coram testibus. Nam si omnino esset occulta vel clā destina: etiam sine iudicio ecclesie possunt dissolui in dictis casibus. Nota q̄ sponsalia possunt contrahi sex modis fm Ricar. primo promissione ut cum dicit vir: accipiam te in meaz vxorem et mulier similiter dicat. 2.º datis arris sponsalicijs: ut pecunia iocalib⁹ et huiusmodi. Et ex defectu vnius frangantur sponsalia sine defectu alterius: ille qui commisit defectū perdit frangendo fidem arras. Si dedit et restituit duplicata si recepit. 3.º anuli subarratione. Alicubi tamē datur anulus quando contrahitur per verba de presentī: et tunc nō sunt spōsalia sed perfectum matrimonium. 4.º quando pmissio de contrahendo matrimonium firmat iuramentū. 5.º quando dat fides ab alterutro q̄ p̄tinere videt ad iuramentū. 6.º quando fiūt sponsalia sub cōditione: si conditio est honesta vel utilis: ut si dicat accipiam te si p̄ntib⁹ placuerit: vel si dabis centū exīte tali cōditione tūc stat pmissum firmū. Si vō conditio sit inhonesta et cōtraria bonis matrimonij ut accipiam te: si venena sterilitatis pcuras: tunc non contrahunt sponsalia. Si autē inhonesta est conditio sed non cōtraria bonis matrimonij: ut si dicat accipiam te si furis meis p̄ctias tūc extat pmissio: s̄z tollenda est cōditio fm Tho. et Ricar. in 4.º

Utrum autem votum simplex im-
pediat sponsalia. Hen. Boich. sup. c.
rursus. extra q. de. vel. vo. circa h. pri-
mo dat duas regulas. Quaz. prima
hec e. q. quoties habent duo vincula
equalis potentie incompensabilia pmutu-
judicat secundo. Secunda regula e.
si duo vincula dispar. potest incom-
pensabilia contrahuntur fortius repellit
minus forte: vt. pbatur extra de spo.
si iter. Cu. g. querit an votu simplex
dissoluat sponsalia de futuro subdi-
stingue: q. aut votum simplex pcedit
sponsalia ipsa: aut segt. Si pcedit
votu sponsalia: tunc ipedit et dirimit
et sponsalia de futuro iurata: vt i isto
c. rursus. q. hoc casu iuramentu e illi
cituz cu iurat facere id qd vouerat
vnde non seruanduz. zz. q. 4. int. ce-
tera. Sic als in sponsalibus sponsalia
priora sunt seruanda: vt o spo. sicut ex
litteris. qd est vez etiam si in primis
non interuenit iuramentu et in secun-
dis interuenit fm Inno. Hosti. Alb.
et Jo. an. Aut sponsalia pcedunt vo-
tum simplex: et tunc votu non ipedit
nec dirimit sponsalia. Sed eo casu o-
bet cogi vel votum solennizare. s. pro-
fitendo in religione: et sic essent soluta
sponsalia: vel sponsalia pfiteri. i. tra-
here matrimonium: vt extra de con-
trac. coniu. ex parte. fm Inno. et Ho-
stien. Adde q. hoc videtur intellige-
dum qn altera coniugu hoc petit. s. il-
lum cogi. Nam si vellet votum im-
plere etiam in seculo remanendo. i.
continere: et mutuo se voluntarie ab-
soluerent ab obligatoe sponsaliu au-
toritate ecclesie fieri potest: quinim-
mo cum adhuc possit votuz suu im-
plere: etia si alter no absoluit a se libe-

sponsalibus: q. potest religione tra-
re: tenet votum quo ad deum: et hoc
votu esset fortius vinculu qd iurame-
tum vel pmissio sponsalium vt vide-
tur. Sed vt in decreto iuris dicit fm
Inno. Hosti. et Hof. videntur vincu-
la equalis potentie esse: et ideo dicunt
q. pmutu pualet sicut prima sponsa-
lia preualent scdis: et pma sunt psum-
manda non scdis: sicut in sponsalibus
et voto simplici. Melius m esset sua-
re votu qd sponsalia psummare: s. hoc
non nisi p pfessione in religione. Et
qd dictu est in pmo casu. s. q. votum
pcedens sponsalia impedit et di-
mit intelligitur quo ad deum: quia talis n
potest licite contrahere: et si contrahat
etiam matrimoniu p verba de pnti:
non potest licite: extra. e. ex litteris. co-
summare ipsu: sed tenet religionem in-
trare: si tamen de facto contrahat te-
net matrimonium. De voto solenni
quo impedit matrimonium vel di-
rimat dictu est. s. et de ptracto p ver-
ba de pnti quo possit solui etiam ibi
vide. Item nota q. ille qui contraxit
sponsalia si vult recedere ab eis extra
casus predictos: o3 moneri prius ad
obseruandum: extra. e. requisit. ta-
men potest licite cogi p censuram ec-
clesiasticam: extra. e. ex litteris. Tassi-
cogendus non est: vbi pbabiliter ti-
met difficilis exit: puta vt vxorici-
um et h. i. vt in. d. c. requisit. Peccat
tamen mortaliter fm Tho. recedens
ab ipsis: etiam si non cogatur per ec-
clesiam.

De contractu matrimonij o pnti
s. quo contrahatur.
Capi. 23.

De contractu matrimonij de presenti. Nota q^d matrimonium ratificatur: siue contrahitur per verba de presenti exprimentia mutuum consensum vel etiam per litteras absentium significantes mutuum consensum: vel per alia signa manifesta in illis qui non possunt loqui vel audire. Requiritur ergo primo et principaliter consensus animi seu intentio contrahendi ex utraque parte. Unde si aliquis contrahit sponsalia: vel etiam contrahit per verba de presenti: non habens intentionem contrahendi: sed extorquendi carnalem copulam: et sic cognoscit eam quis presumi debeat pro matrimonio: ut ex sponsalibus tua. et ita iudicaretur in foro iudiciali ecclesie: etiam si o^{mn}ib^{us} verbis illorum contrahentium constiterit: compellet illum stare cum illa: cum de intentione ipsius ecclesie constare non possit. unde non crederetur eis: etiam si ambo dicerent se non intendisse contrahere: quod quilibet sic posset dicere et dimittere uxorem ad placitum: et hoc non nisi signis evidentiibus appareat se illos non intendisse sed simulasse: tunc non iudicabitur eis infamoniis: alioquin verbis eorum stabit: ut dictum est: quasi vere et cum intentione dicta sint. In foro tamen penite si ille qui sic contraxit simulate: non proposuit eam ducere: nec unquam consensit in eam non debet ex illo facto iudicari matrimonium contraxisse: quia ex altera parte dolus affuit et defuit omnino consensus sine quo nequeunt efficere sedus coniugale: ut in d. c. tua. Idem de. et Thoma. addunt etiam quod ille ex parte cuius non est dolus excusatur a peccato: sed deceptor si veram vult facere penitentiam: necesse habet

illam sine fictione ducere quantum in eo est vel dare sibi viz. uenientem: vel aliter satisfacere tamen addit Thoma. quod ad hoc tenet si vir sit equalis conditionis cum illa. Nam si sit multo melioris conditionis quam illa: vel si aliud signum evidens fraudis apparuit: potest probabiliter presumi quod sponsa non fuit decepta: sed se decipi sinxerit: et tunc non tenet ad predicta secundum quosdam. Item nota secundum Ricardum in 4. quod cum quis cognoscit eam cum qua contraxit solum per verba de futuro: quis sit ibi matrimonium presumptum secundum iudicium ecclesie: tamen secundum iudicium dei non est ibi matrimonium: quia matrimonium secundum rei veritatem sine reali consensu o^{mn}ib^{us} presenti contrahi non potest. Unde si talis contraheret per verba de presenti cum alia cum ipsa secunda remanere debet: et licet ecclesia iudicaret per primam: et cogeret secundam dimittere: et ad primam redire: ipse tamen qui scit factum suum nullo modo debet dimittere secundam: et stare cum prima: quia adulterium committeret et potius debet pati excommunicationem. Et licet plures ecclesie non peccet in iudicando sic: quia iudicare habet secundum probationes exteriores. Item etiam non peccabit non parendo sibi: si humiliter sustinet excommunicationem: nec peccabit per illo tempore quo abstinet a divinis et sacramentis propter tale excommunicationem.

Deo insanus vel furiosus non potest contrahere.

Ca. 23.

Quia ergo consensus animi principaliter in matrimonio requiritur: hinc est quod furiosus vel insanus dicendo verba exprimentia consensum matrimonij: non propter hoc

contrahit: quia, scilicet, consentire non potest. 32. q. 7. neq. furiosus. Et intelligendum est duz est in furore: nam si habet lucida intervalla: tunc trahere potest. *A. ho. 2 Ric.* Item ebrius si ita ebrius est q. nesciat qd. agat non pot. contrahere: nisi quod fecit i ebrietate postea ratum habeat. Sed si non auferatur vsus rōnis ppter ebrietatē cōtrahere pot. *A. ho. 2 Ric. in. 4.* Item inter absētes non potest contrahi: nisi p litteras exprimentes cōsensum: vel p. curatorē: qui sup hoc spēale habeat mādātū: nec potest aliuz substitui nisi ei sit spēalit cōmissum: qui pro curator si fuerit reuocatus anteq. cōtrahat non valet matrimoniu postea cōtractū p ipsum pcuratorem q. uis ignorauerit ipsam reuocationem: eē de p. cu. pcurator. li. 6. *Hosien.* Quz autem inter absētes matrimoniu contrahitur per litteras soluz. dicit *Rai.* si illa vel ille cui mittunt littere nulli expmit consensuz suū: credo sine p. iudicio q. tūcūq. consentiat q. nō ē matrimoniu: sed demum erit qn. notifi. cauerit: siue significando illi qui mī. sit litteras siue alij dicendo.

In qua etate possit contrahi matrimoniu.

Ca. 24.

Item ante annum. i. 4. masculus: ante. i. 2. femina contrahere non possunt: extra de d. spō. impu. puberes. Et si ante h. bunt non est matrimoniu: s. erūt spōsalia nisi essent p. ximi. pubētati: ita q. malicia suppleret etatē: extra d. d. spō. impu. de illis. *De.* dicit q. si non distent plus q. sex mēses: v. malicia suppleat

etatem et possint carnaliter d. mīseri tenet mīmoniu ptractū: eē d. d. spō. impu. puberes. *Rai.* tamen dicit q. non d. distare a pubertate vltra sex mēses: s. alia cōcurrāt: ar. extra de d. spō. impu. cōtinebatur. qd. dicūt ple. rig. doc. v. x. nisi essent carnaliter copulati: tunc credo tutius. *Dicit Jo.* in sū. confess. p mīmonio iudicandū etiam si vltra sex mēses a legitima etate distaret: eē de d. spō. i. p. uba nobis. *Concor. Inno. in gl. super. c. continebatur.* Sed dicit *Ellber. in. 4.* sic. mihi videtur potius de distantia in plus et minus: q. determinādū sit s. diuersa dispositione mēbroz. et sagacitatis: q. ego vidi puellam de q. cōt. perhibebatur q. erat nouem annoz q. pcepit et peperit cum decimū i. ple. re inciperet. *Hbi.* dicunt etiaz q. qdā nascunt ita dētati lanugiosi et pilosi in genitalibus qui citius alijs s. apti ad coitum: et puto q. variantur hec i locis calidis et frigidis sicut ipsa im. p. gnatio et corporis icremctū *Hof.* dicit q. per aspectū corporis et ei. q. l. tatem pubertas pbari debet. et q. to tē pore anni determinati pueniri possint dicit arbitrio iudicis relinquendū: vt ipse qualitatē p. sone prudētia et maliciam metiatur. *Mā.* et pubertas aliqui annos anticipat et potētia coeūdi: eē. e. puberes. et c. a nobis. *Hosien.* vero dicit q. nunq. dicitur potens nisi probetur per euidentia q. tūcūq. sit p. ximus pubētati. Unde non potest p. ueniri tempus. i. i. femina. i. 4. in viro nisi forte ad tres dies.

Que cōditiones vel pactiones impediūt matrimoniu.

Et quia scilicet quod requiritur in matrimonio contrahendo est expressio consensus per verba: vel per equipollentia. Ideo nota quod si in ipsa expressione verborum ponatur pactum vel conditio contra substantiam et bona matrimonij nil agitur: ut si dicat aliquis contraho tecum: siue accipio in meam uxorem te: si generationem proles evites: vel dum inveni am aliam digniorem: vel si pro questu te adulterandam tradas. Nam prima conditio est contra bonum matrimonij quod dicitur proles. Secunda contra secundum bonum matrimonij: quod dicitur sacramentum. Tertia contra tertium bonum quod dicitur fides. Ita tria scilicet prolem sacramentum et fidem ponit Aug. esse bona matrimonij. 27. q. 2. omnem. In prole intelligitur ut amanter suscipiatur et religio se educet. In fide ne cuius alio seu alia commisceantur. In sacro ut matrimonium postquam consummatum fuerit non separatur usque ad mortem: licet quo ad actum possit separari: vel ex consensu vel propter fornicationem. Quando ergo aliqua conditio ponitur contra aliquod predictorum non tenet matrimonium et de condi. app. c. si. sed si contrahens non intendit servare fidem sed adulterari nihilominus si hoc non ducat in pactum similiter intentio plene vitandi: maxime si ducatur in pactum scilicet excludit matrimonium: sed intentio non educandi prolem non excludit: nec etiam desperatio proles. Item intentio nunquam exigendi debitum secundum Huil. non viciat contractum: immo etiam intentio negandi debitum: dummodo non

ducatur in pactum. Item intentio ducendi aliam uxorem dimissa illa cum qua contrahit viciat matrimonium contractum: sed ipsa retenta tenet matrimonium. Si autem in expressione verborum ponatur conditio inhonesta vel impossibilis: non tamen contra matrimonium tenet matrimonium: et illa conditio habet per non adiecta: et de condi. app. c. ult. Pro maiori tamen declaratione eius quod dictum est de expressione consensus per exteriora dicitur de in. 4. di. 27. quod non sufficit actus interior ad esse sacramenti sed requiritur signum exterius expressum: et quis ista expressio conveniunt fiat per verba: potest tamen fieri per alium modum: ut per litteras absentium vel signa evidenter presentium non valent loqui: vel etiam loquentium: ut dicunt. Idem Tho. et Inno. dicit idem de di. 29. quod in his qui sunt sui iuris requiritur consensus per eos expressus. Sed in his qui sunt iuris alieni: ut in filiafamilias sufficit tacitus consensus cum expressione eorum in quorum sunt presentia ut per 3. 27. q. 2. honorant. Idem Tho. et Inno. et Huil. qui etiam ponit talem casum seu questionem. Sed quid si vir dicat mulieri: accipio te in meam uxorem: et illa nihil dicat. Respondetur quod si mulier presentia animo: sed ex verecundia taceat per mittit tamen se subarrari per anuli in missionem voluntarie: vel dotari ipsa taciturnitate et patientia consensus eius exprimitur: et si lingua taceat: ut non. Hu. 27. q. 2. c. ult. Verba enim in matrimonio non sunt ita de substantia sacramenti ut in baptismo et eucharistia: sed verba et nutus et alia idiccia sunt necessaria ad hoc ut constet ecclesie de consensu matrimonij. Concordat Tho. dicens

in hoc casu q̄ sufficit q̄ non contra-
dicat. Si autē nulla essent indicia d̄
cōsensu eius: nisi q̄ alter protulit ver-
ba: non credo ait *Huic*. presumendus
pro matrimonio. *Hosii*. etiam dicit i-
sum. 7 glo. q̄ requiruntur verba ut p-
betur consensus qui si deficient suffi-
cere debent signa etiam in loquente:
vnde si scribat voluntatem suam etiā
sine verbis sufficit. Item nō s̄z *Huic*.
q̄ cum quis prestatur coram plurib⁹
q̄ q̄qd faciet vel dicet cū aliqua: nō
facit animo contrahendi: 7 postea cō-
trahat cum illa: dicens consentio i te
7 huiusmodi. Si constat iudici iudi-
cialiter iudicabit p̄ matrimonio: quia
recurrendum est ad eōdem intelligen-
tiam verborum: 7 interpretatio faciē-
da est contra eum qui dolum adhi-
buit: 7 q̄uis protestationez probet po-
tuit tamē postea recedere ab ea 7 vo-
luntarie consentire in illam. *Concor.*
Hosii. Est autē effectus m̄rimoni cō-
tracti p̄ vba d̄ p̄nti iter fideles multi-
plex s̄m *Rai*. In primis quidem: ga-
maritus non potest dimittere vxorez
nec vxor viz: sine efficiat cecus v̄ le-
prosus vel hereticus. 33. q. 5. hōzen-
dus. *Ita* si tū cā fornicationis: 7 tunc si
dimittat maneat sine cōiuge: v̄ reco-
ciliet ei. 33. q. 4. dixit. 7 in alio. c. Po-
test tū alter eoz ante cōsumationem
m̄rimoni intrare religionē alio iui-
to: 7 ille qui remanet in seculo necesse
habet illum expectare vsq; ad p̄fessio-
nem postea solutus est. *Ita* si ille re-
uertat ad seculū ante p̄fessionem du-
rat matrimoniu: 7 si remanēs i seclō
contraxisset cū aliq̄ p̄sona: 7 etiam con-
sumasset m̄rimoniū cogetur illaz di-
mittere 7 suscipere regressū d̄ religio

ne. Si vero vxore volēte ingredi reli-
gionē v̄ iā ingressā s̄z nonitū cū qua
cōtraxerat p̄ verba d̄ p̄nti cognoue-
rit etiā per violētia: tūc nō p̄t ingredi
religionē v̄ remanere si iaz intrauit
d̄ voluntatem alterius coniugis s̄m
Ricar. 7 *Hosii*. Si autē talis polluerit
vxore ex claustrū pudoris nō ipedit
p̄ hoc ab ingressu religionis: quia nō
d̄luminat p̄ hoc matrimoniu s̄m
Archi. *Secundus* effectus ē quia
mulier sit eozporis p̄atē non h̄z: sed
vir: et econuerso. in p̄ma ad cor. 7. n̄
nō p̄t cōiugē v̄uere altero inuito.
33. q. 5. per totū. *Ad* videtur intelligē-
dū q̄tū ad redditiōē debiti: secus q̄
ad exactionē. Item q̄ cōpellendus
est reddē debitū vxori: 7 nūq; cogno-
uerit eam: 7 econuerso non obstante
affinitate superueniente: ex de eo q̄ co-
con. vx. sue. discretionē. Ille tū cōiugē
q̄ ē innocēs admonēdus ē: ut contine-
at: q̄ si nolit: tunc qui nocēs est tenet
ei penit⁹ debitū reddē: s̄z exigē nunq;
debet: nisi secū dispēsetur. Et potest
in hoc dispētare eps s̄m *De. de pal*.
q̄ si dicat alter velle ingredi religiōez
arbitrio iudicis: puta ep̄i assignabit
cōueniens tēpus. j. q̄d: aut intret reli-
gionem: aut cōsumet m̄rimoniū: al-
s̄ excoicabit: 7 in tali cāu nō obediēdo
ecclesie peccat mortaliter: nec sufficēt
q̄ intraret aliq̄ eremiticiuz: vel su-
meret tertiu ordinis habitū predica-
toz vel minor: sed oportet q̄ itret i
vnā de religiōib⁹ approbatis 7 obli-
gantibus ad tria vota. *Tertius* effe-
ctus est q̄ vnus cōiugū nō potest ora-
re sine p̄sensu alterius: q̄d intelligitur
de oratione tam longa q̄ esset impe-
diua coniugalib⁹ debiti. 33. q. 2. quos

deus. Secus de oratione solenni: vt
misse tempore a canonibus diffinita
de conse. di. 2. omnis.

De matrimonio contracto
sub conditione.

La. 26.

De matrimonio contracto sub
conditione: vel certo modo:
vel causa quando scilicet te-
neat vel non: videndum est. ¶ Scien-
dum est igitur fm Guil. q. quem
admodum alij contractus qui non fi-
unt absolute et libere possunt aliquan-
do esse sub conditione: vt dono vel ve-
do tibi hoc: si feceris hoc vel illud: vel
si hoc fuerit. Item possunt esse sub
modo: vt si dicatur dono vel vendo
vt facias hoc vel illud: alioquin reuo-
cetur quod donauit etc. ¶ Item pos-
sunt esse cum appositione cause: vt si
dicatur dono vel vendo: quia hoc est
vel fuit. Et conditio quidem fit per si
modus per vt: causa per quia: Sic eti-
am matrimonium: quandoq; absolu-
te: quandoq; sub modo vel conditio-
ne fieri vel contrahi potest. Quando
ergo matrimonium contrahitur sub
certo modo: tunc fm De. de palu. in
quarto. Si modus est contrariu ma-
trimonio viciat contractum: vt si di-
co: accipio vel accipiam te: vt procu-
res venena sterilitatis et huiusmodi.
Sed si post contractum apponatur
talis modus per pactum q̄tuncq;
incontinenti: tunc non viciat matrimo-
nium precedens: q̄tuncq; sit con-
tra eius substantiam: quia eodē mo-
mento quo verba complentur adeo
coniungitur et perficitur: vt si statim
post matrimonium contractum vn-

dicat: volo vt procures venena steri-
litis: alio non fit matrimonium: et ali-
us consentit: nihil valet pactum: et ni-
hilominus tenet matrimonium. Si ve-
ro modus non contrarietur matri-
monio: tunc aut est impossibilis: vt si
dico: accipio vel accipiam te: vt cele-
bres missam vel celum digito tan-
gas: et tunc non habetur pro non ad-
iecto: et pure et simpliciter tenet con-
tractus in foro exteriori: sed in foro
conscientie non tenet: si non intende-
rit in hoc consentire. Aut modus qui
exprimitur est necessarius: vt si dicaz
accipio te vt moriaris: vel aliquid hu-
iusmodi: et tunc habetur pro impleto
aut est possibilis: et tunc si inhonestus
est: non tamen contrarius matrimo-
nio habetur pro non adiecto: et tenet
matrimonium sicut in legatis: vt ac-
cipio te vt furtum facias. Si possibi-
lis et honestus: tunc nō suspendit obli-
gationem: quia natura medij est vt
posterius impleatur. Sed si ex fauo-
re apponētis tenetur implere aliq̄ ce-
lebrato matrimonio: vt si dicatur: ac-
cipio te vt des. 100. nomine dotis non
autem si ex gratia sui: vt accipiam te
cum. 10. libris vt habeas unde emas
tibi fundum: non tenetur talis nec
ante nec postea emere. ff. de condi. l.
i. Cum vero in contractu matrimo-
nij fiat appositio cause: tunc fm De-
trum de palude causa siue sit vera si-
ue sit falsa pro non adiecta habetur:
et pure intelliguntur tracta matri-
monium et sponsalia: vt si dicam ac-
cipio vel accipiam te: quia pater tu-
us desponsauit te mihi vel me tibi:
et nolo venire contra consilium eius
etiam si illud non sit verum nihilominus

est matrimonium vel sponsalia. Idem
etiam si ponatur in futuro causa: vt
accipio te: quia dabis mihi. 100. p. do
te. Idem etiam est quando in tali cō
tractu ponitur demonstratio: quia si
ue honesta sit: siue inhonesta: siue cō
traria matrimonio siue non: siue de
presenti: siue de futuro per se nunq̃
impedit: vel suspendit matrimonium
sed habetur pro non adiecta: vt ver
bi gratia: Accipio vel accipiam fili
am tuam que procurauit venena ste
rilitatis: vel que est sterilis: vel que ē
virgo: vel quam audiui diuitem esse:
et huiusmodi. Nam falsa demonstra
tio non viciat legatum. ff. de condi. et
demon. l. falsa. nec per consequens ma
trimonium. Sed si demonstratio fe
ratur ad conditionem: tunc impedit
non ratione demonstrationis sed er
roris: vt si dico accipio vel accipiam
filiam tuam liberam: siquidem sciret
eam ancillam: nihilominus tenet ma
trimonium: sed si ignorat: tunc nō va
leret matrimonium ratione erroris
etiam si demonstratio fuisset omissa
Et idem est: si demonstratio refertur
ad substantiam: quia error substantie
vel conditionis impedit: non autem
qualitatis. Idem si non ponatur in fu
turo causa: vt accipio te: quia dabis
mihi. 100. p. do te. Quando autem
matrimonium sit sub conditione tūc
distinguendum est de conditione. Et
primo sunt quedam conditiones ge
nerales que semper debent intelligi:
vt quas ponit beatus Jacobus: vt si
deus voluerit: et si vixerimus: et hec
lum contractum suspendunt. Que
dam vero sunt conditiones de his q̃
in matrimonio omnino sunt necessa

rie alias matrimonium impedirent:
vt si es christiana: vel si non es affinis
vel consanguinea et huiusmodi. Et
iste etiam conditiones debent intelli
gi apposite: nec viciant contractum.
Est tertio alia conditio de futuro ne
cessaria: sicut solem oriri cras et simi
lia: vnde si dicatur: Contraho tecum
si sol oriatur cras contractum est ma
trimonium: vt Abo. ponit in quarto
di. 29. q. 2. quia talia futura sunt iam
p̃ntia in causis suis. Est et 4° conditio
contingens et honesta: que potest ap
poni et non apponi: vt si pater meus
voluerit: aut si dabis mihi centum. hu
iusmodi conditio si apponatur suspē
ditur matrimonium vsq̃ ad euentum
conditionis: nisi interim consensus o
p̃ti vel carnalis copula fuerit subse
cuta: eo q̃ tales videntur recessisse a
conditione: extra de condi. app. o. illis
c. super eo. et c. per tuas. Quinto ē
conditio inhonesta: sed tamen nō est
contra substantiam matrimoni: vt si
furtum feceris: vel si hominem inter
feceris: hec si apponuntur debet habe
ri pro nō adiectis: et tenent sponsalia:
siue etiam matrimonium: et de condi.
app. c. si. cum ibi nōtis. Sexta ē cō
ditio inhonesta et cōtra substantiam et
bona matrimoni: vt si dicat cōtraho
tecum si g̃nationem proles euites: ga
hoc est contra bonum proles: vel do
nec aliam inueniam digniorem: quia
hoc ē cōtra substantiam inseparabilitatis
vel si pro questu te adulteranda tra
das: et hoc est contra bonum fidei.
Unde tales cōditiones si opponant
nihil agitur. 23. q. 4. inter cetera. 32. q.
2. aliquando. et c. solet queri. extra de
condi. apposi. c. vlti. Si tamen talis

conditio postea remittatur et sequatur carnalis copula pro matrimonio indicabitur: quod si tamen unus coniugum ponit talem conditionem et alius contradicit vel taceat indicabitur pro matrimonio: ut in d. c. aliqui. Predicta sunt sumpta de Rai. et ho. Inno. et Host. Quid si quis significauit patri absentem quod contraxit tale matrimonium sub conditione si ipsi patri placuerit: et antequam pater consentiat penitet et pater consentit: nunquid erit matrimonium. R. fm Huil. dicente quod non quia non videtur quod debeat dici consensus: nisi ostendat quousque pater consentiat: tamen aliquis transiit ad secunda vota et appellat sine induci ut illa ducat ex quo in eam semel consensit sub conditione quod existeret. et hoc desponsum ipse nullis. Ideo Host. et Bar. Bn. Quid si quis habet sponsalia sub hac conditione si permiseris coitum. R. fm Huil. si conditio illa intelligatur de coitu fornicario pro non adiecta debet haberi: cum sit turpis: et de cond. app. c. si. et sic pro matrimonio indicatur. Et multo fortius si intelligatur de coitu legitimo et maritali: et eodem modo si dixeris habere tecum si unquam concipiam. Quid si dicat habeam vel accipiam vel accipio te si inueniam te virginem: postea seque coitus nec inuenit virgo. R. fm Host. Inno. et Ber. iudicandum est pro matrimonio sicut et precedenti. Et addit Host. quod licet sic iudicari oporteat in foro iudiciali propter hoc quod non potest haberi alie probationes: in iudicio tamen anime non est matrimonium: extra de cond. app. de illis. et c. super eo. et c. pro tuas. Ita et bene est quod mulier que mentita est: in fraude remaneat decepta: et viro subueniat quod forsitam intendit bigamiam vitare. Quid si dicat: accipio te in viro-

rem vel dabo tibi. 100. et sequatur carnalis copula: nunquid presumetur pro matrimonio. R. fm Huil. non credo quod pro matrimonio presumetur. Ita cum ille qui dixit habeat optionem quod se possit liberare utriuslibet faciendo non recolo presumi deum inductum esse a iure quod intelligatur recedere ab optione pro carnale copula. Quid si dicat: Promitto quod nunquam deficiam tibi in vita mea: et secuta est carnalis copula. R. fm Huil. non presumi pro matrimonio cum sponsalia: aut matrimonium non solent haberi per promissiones negatiuas: nisi forte constaret quod per hoc intendebant sponsalia habere. Quid si dicat ducam te post annum: et secuta est carnalis copula. R. fm Huil. Credo presumendum pro matrimonio: quia propter carnalem copulam subsequenter videtur renunciasse dilatori temporis. Quid si quis habet cum aliquo sub conditione. deinde ante eum non habet cum alia pure. R. et remanere cum secunda etiam si sit consanguinea prime.

De fine seu intentione matrimonij.

Ca. 27.

Et fine seu intentione que habetur in habendo matrimonium: quod ibi potest esse meritum peccati et mortale et veniale secundum varietatem intentionis. Circa finem igitur et intentionem matrimonij non. de de pal. in. 4. di. 31. quinque conclusiones. Prima est quod duplex est finis in matrimonio: unus pro se quod proprie est finis ipsius matrimonij intentus ab eo qui matrimonium instituit et ab omni recte matrimonio contrahente secundum potissimum statum matrimonij pro se acceptum: et iste est generatio plus. unde Adā prophetizans dixit: Adheret viro suo: et erunt duo in carne una. s. generanda. Gen. 2. et deus benedictionem nuptialem tribuens dixit

Crescite et multiplicamini. Alius est
finis per accidens. s. quem intendit
bens: et hic est finis non proprie ipsius ma-
trimonii sed contrahentis: et hic finis
quique est bonus: quique malus: sicut finis
domus que sit est inhabitatio finis do-
mificantis: et forte alius ut lucrum.
Secunda conclusio est quod matrimo-
nium semper est bonum: vel non est ma-
lum ex primo fine non 2°. Cuius finis
bonus est ipsum quoque bonum est: lo-
quendo de fine per se non per acciden-
s sicut scientie medicine et iuris sunt scien-
tie bone per se: quod finis per se est bonus: ut
sanitas corporis et iusta distributio te-
poraliu: habet esse scilicet possunt esse ma-
li abusi eius et mala intentione. Tertia co-
clusio est quod finis matrimonii per se meri-
torie intendit: siue sit finis per se: et per
finis eius ut est bonum: plius: siue finis per se
non per se scilicet scilicet intentione: ut vitatio forni-
cationis. Nam sola generatio plius finis dicitur
per se: quod iste fuit finis in sua prima-
ria institutione: et in statu innocentie
et de isto concedunt omnes quod fine peccato
immo cum merito potest intendi principaliter
Vitatio autem fornicationis: sit finis per
se non tamen primarius: sed scilicet scilicet
fuit matrimonium institutum: non solum in officio
s. generandi: sed et in remedio: dicente apostolo
prima ad cor. 7. propter fornicatores. s. vitan-
da unusquisque uxorem habeat suam: et si
iste finis scilicet intentione intendatur: certum est quod
adhuc meritorium est non peccatum: quod nulla
deordinatione est in eo. Sed si vitatio forni-
cationis principaliter intendatur adhuc non est
peccatum mortale: quod nec tali fine co-
gnosce uxorem est mortale: sed ad cogno-
scendum an sit veniale distinguendum videtur
quod aut est talis quod potest habere plene s. spem
coem: et tunc venialiter peccat de rationis ordi-

ne agens finem scilicet scilicet intentione: proponens primo
finem et principali: sicut et peccat: cognos-
centes uxorem propter hanc causam non curas de p-
le ubi se crederet posse generare. Sed quoniam
senex est nec potest generare: nec est spes de
ple s. timore fornicationis: tunc nullum
peccatum videtur: quod alio modo non potest senex
habere matrimonium sine peccato. R. id
culum est. n. quod illi quod non sperat nec credit
posse generare debent sola vel principali
intentione generandi: cum spes vel intentio vel
electio non sit de impossibili. Subla-
to. n. fine principali: sed facere de scilicet scilicet
principaliter plusquam de 3°: vel 4°. unde cum post
plene primus finis sit vitatio fornicationis
ille potest principaliter attendi ubi plene spe-
rat impossibile haberi. **Quarta** co-
clusio est de illis causis seu intentionibus ut
reformatio pacis: acquisitio anicie ex
parceta vel diuicia ex dote: pulchri-
tudo et bonitas: et reformatio quidem pa-
cis est honesta causa in se: sed non in matrimo-
nio: si per se intendatur: cum matrimo-
nium sit non ad hoc ordinatum principaliter:
sicut vir cognosces uxorem propter sanita-
tem peccat: et quod baptizatur ut sanetur: sed
scilicet scilicet potest illud intendi in eo est mortale
le si principaliter illud intendit: sicut nec si
diuitias vel pulchritudinem principaliter
intendit: cum homo nolit talia nisi modo licito:
et si aliter non est dectur matrimonium: sicut
etiam peccat mortaliter cognosces uxorem
propter nimiam delectationem. s. limites matrimo-
nii. unde non alijs quod cum matrimonium sit
verum sacramentum quod non potest sine peccato mor-
tali principaliter intendi finis est in eo:
et per acciden- totaliter omni institutioni matrimo-
nii: sicut si quis principaliter baptizare
tur propter sanitatem vel quod facienda non cu-
ras de gratia baptismali non est sine de-
ctu et iniuria et irreuerentia et abusu

facti. sed ista filia ē multum dura: qz multos inuoluit: vñ eē illud qd habet. 3. Reg. i. vbi Dauid Absalom amicum duxit i vxore: vt solū calefaceret: nō spe plis: nec timore fornicationis: qz nō peccauit nec cognouit eaz.

¶ Quinte si scōario intendat vt ples meli' educet z onera infimōij melius supponere nullū ē peccatū: z si si pulchritudo sit scōario intēata ad fornicationē vitāda ī casu ī q illa vitatio pōt pncipaliter intēdi nō facit peccatū etiā veniale. Sed si scōario intēderet ad voluptatē facit peccatū veniale: z similiter diuitie imoderate l' scōario intēte. **¶** Quinta conclusio est q dato q dherē ppter voluptatē pncipaliter esset peccatū mortale non tñ cognoscere ppter voluptatem esset mortale: dūmō non esset idēz facturus cum alia: quia non est ita dānabilis abusus rei cōis: sicut rei sacre sicut bibens cum cīpho cōmuni. ppter voluptatē non est in se nisi veniale: s; non per hoc sequitur q portans calicē ad tabernam ad bibendum ppter voluptatē quin peccet mortalit' z hoc ppter abusū rei sacre. Qui autēz d'bit mrimoniū p verba de pñi ppter finez īdebitū abutit' re sacra qz essentia sacramēti ibi cōsistit. Sed q cognoscit vxorem suā sine īdebito abutitur re nō sacra. i. muliere: qz essentia sacramēti trāsijt: vñ nō adeo peccat. Et est ar. q si iudex pena pecuniaria punit malefactores: dū tñ esset al' puniturus: licet querat pecuniam nihil cogitans de actu z de iusticia: dūm tamen non sit facturus iniuste: non est nisi veniale. Nam si proponeret expresse vel explicitē pecuniam: iniuste non esset excu-

satns a mortali. Et similiter canonic' non aliter iturus ad ecclesiam nisi lucretur distributione: non peccat mortaliter: non tamen nollet eam illicite lucrari: z paratus esset ire si deus v' ecclesia preciperet. **¶** Nota q beatus Tho. in quarto dicit in expositione littere loquens de Iacobi: qui contraxit cum Rachel que erat pulchra vt patet in Gen. 29. q decor faciei nō fuit pncipalis causa talis contract' matrimonij: sed secundaria z hoc bene potest esse sine peccato: vel etiam quandoqz cum peccato veniali. Si autem esset pncipalis causa libidinis pulchritudo non excusaretur a mortali: si effrenata libido esset. Nec Tho. Ita scilicet q ibi constitueret finem: qzuis aliqui contrahant matrimonijz ppter secundarias causas quascunqz dictas. Non pncipaliter ppter primā non habet istud viciare matrimonium contractum fm Rai. Sed sufficit q contrahat per verba de presenti: z contrahere intendat: vt. 3. q. 2. solet. **¶** Addamus sextam conditionem ex verbis ipsius Petri in quarto scilicet q cōtrahere matrimonijz per verba de presenti ei que est in peccato mortali: siue viro: siue mulieri videtur esse peccatū mortale. Dicit enim Augustinus q sacramenta talia sunt vnicuiqz cum quali conscientia quis accedit ad ea. i. q. i. Cum ergo matrimonium vnum sit ex sacramentis z esse eius consistat in contractu per verba de presenti: non in copula carnali. Alias non fuisset verum matrimonium essentia liter inter Mariam z Ioseph. Sequitur q contrahēs in mōtali peccat

mortaliter: imo *De. d. pal. in 4.º di. 7.*
q. 2. videt dicere qd nō sufficiat cōtri-
tio sed sit necessaria etiā confessio.
dicat. n. qd in omni sacramēti suscepti-
one post baptisimū obseruāduz ē hoc
ei q post baptisimū peccauit mortalit̃
vt nō accedat ad aliqd sacramētū et
tritus: nisi p̃us faciat cōfessionē, et rō ē
qz sicut baptisim⁹ ē ianua omnium sa-
cramētōz añ quē nullū suscipi p̃t vel
dz: ita p̃nīa ē scōs tabula post naufra-
giū. vñ post naufragiū. i. mortale eō
missū post baptisimū null⁹ ē cōtritus
dz accedē ad sacm̃ aliqd nisi cōfessio
In cōfessioe aut̃ p̃ficiat p̃nīa inq̃tum
sacramētū: qz sic per ministrū eccl̃ie
datur et absoluit. Idē dicit. vi. l. 7. q. 2.
Addit tñ ibi in fi. qd nō tñ mortaliter
peccat suscipiendo vel ministrādo sa-
cramētū postq̃ tritus est: cum sit iā
deo coniunctus et penitens. Uñ et cō-
fessio in p̃posito: qd tamen non suffi-
ceret quo ad eucharistie susceptiōem
habēdo copiā confessionis fm̃ A. ho. et
omnes alios. ¶ Septimo nota qd cō-
trahens m̃rimoniū clā destine ita. f. qd
nō possit p̃bari peccat mortaliter: ga-
z p̃ceptū eccl̃ie agit. Item et qd cō-
trahit siue occulte: siue manifeste nō
intēdēs p̃bere s; decipe ad extorquen-
dā copulā et h̃i peccat mortaliter: ga-
uit̃ fictiōe i sacro: et i dāntū alterius.
Itē et qd votū simplex habet castitatis
añq̃ disp̃cet. Itē et qd cogit aliquem
p̃bē coactiōe absoluta vñ cōditiōata
Iniuriat. n. ei nōbilit̃ cū m̃rimonia
debeāt esse libera fm̃ oīa iura. Itē ex
cōicat̃ exis sciēt̃ si p̃bit matrimo-
nū peccat mortaliter.

De cōsummatiōe m̃rimoniū et actu cō-
ingali: et ibi qñ ē mortale: qñ veniale:

et qñ nullū.

La. 28.

¶ *Itaq̃ aut̃ dictum est de ma-*
p trimonio quo ad desponsati-
onem seu promissionē de fu-
turo: et quo ad ratificationem seu cō-
tractum per verba de presenti. Nūc
videndū ē d̃ cōsumatione eius p̃ co-
pulam carnalem: et circā hoc p̃: ponē-
tur plures casus in quibus actus con-
ingalis est mortale peccatum. 2.º casus
in quibus est veniale. 3.º qñ act⁹ ē meri-
torius et qñ indifferens. 4.º de nuptijs
et benedictiōe que ipsum ordinariē p̃-
cedūt. ¶ Quātū ad p̃mū. De. de pal.
in 4.º di. 7. q. 3. ponit nouē casus in q-
bis ē peccatū mortale actus cōiuga-
lis. Primus ē qñ ad itentōis iordā
nationē effrenate libidinis: qñ. s. i. f. i. e.
intentio eē limites m̃rimoniū: idē. f. sa-
cturus cū q̃cūq̃ altera q̃ sibi occurrēt
vñ cū eadē si ñ eēt sua vxor vt fatissa
ceret voluptatē suē: vñ ipi delectatiōi
venereē iherēs vt fini vltiō. Itē die
ro. dicit qd sapiēs iudicio. i. f. 3. rōnē dz
diligē vxorē nō affectu. i. passiōe: non
regnet in eo impetus voluptatis: nec
p̃ceptus ferat̃ ad coitū. 3.º q. 4. origo.
Sz qd vt idē De. dicit actib⁹ nō habē-
tibus meremur et demeremur: hoc i-
telligēdū ē qñ actu h̃ cogitat. f. talem
iordinationē itentōis: et idē vñ dicēdū
qñ vir vxorē cognoscens animo deli-
berato ad aliā intendit: quā carnalit̃
diligit: et similit̃ de vxore cū ad aliū
mētem figit. Secundus casus ē qñ
ad locū in quo talis actus exercet̃: vñ
in loco sacro. Circa hoc tñ quidaz di-
cunt: vt Ricar. in quarto qd si necessi-
tate guerrarum in aliquo loco sa-
cro vnde exire non possunt pro lon-
go tempore: licet vtriq̃ exigere et

reddere debitum: quia non est iniūci-
dus laqueus animabus ppter mūdi-
ciam loci sacri. Sed si paruo tempo-
re: tunc debent abstinere tempore ne-
cessitatis et tribulationis. Ita et Mo-
et filij eius et pecora continuerunt tē-
pore diluuij. De. tamen de pal. repro-
bat istam distinctionem: et dicit sim-
pliciter mortale esse et illicitum: quia
et si non possūt alium locum habere
non debent propter hoc locum sacrum
polluere: cum hoc non sit necessitatis
sicut ibi emittere vinum. Siue ergo
non habeatur alius locus: siue possit
haberi alius locus: adhuc certum est
q̄ non licet petere sed nec reddere te-
netur alij id quod reddi non potest
sine irreuerentia loci sacri. Nam p-
pter hoc indiget reconciliatione q̄tū
est ex natura facti: etiam fm Jo. and.
licet per accidens si est occultum nō
egeat reconciliatione q̄o etiam ponit
Jo. an. et hosti. Unde sicut effusio sa-
guinis etiam si non fiat a p̄uato sed
a iudice cui alij licet locum sacrum vio-
lat ibi facta: etiam si sanguis non ca-
dat in terram: ita etiam seminis effu-
sio: siue ab extraneo viro: siue a suo
marito polluit locum: etiam si nō ca-
dat in terram. Et licet iura antiqua nō
faciant mentionem nisi de pollutiōe
que fit per adulterium: ex de adul. c.
significasti. Equaliter tamen iura no-
ua dicunt de effusione seminis et san-
guinis. Tho. et Pet. de palu. in 4.º di-
cunt q̄ simpliciter non tenet iunx
reddere debitum in loco sacro: q̄ nō
ita tenet in omni loco sicut omni tpe
reddere debitum. Nam tēpus violāi
nō pōt sicut locus p hoc violāi: s̄ nō
in omni alio loco nisi seruata debita

honestate: quia non in publico. Ut
autem veniale sit vel mortale: de hoc
nihil dicunt. 3.º casus est q̄tū ad mo-
dum: cum. s. modus est contra mate-
riam. Sed dicit Tho. in 4.º in exposi-
tione littere: q̄ vsus coniugij contra
naturam potest dici dupliciter. Uno
modo cum pretermittitur debitum
vas. et hoc semper est mortale s̄ oēs
doc. eo q̄ ples sequi non pōt: et etiam
tota intentio nature frustratur. Un-
Aug. 32. q. 7. adulterij. postq̄ aliquas
species luxurie nominatas subdit hor-
pessimus ē q̄o est contra naturā: vt si
vir membro mulieris non ad hoc cō-
cesso vt voluerit. Nec ibi. Unde nul-
lo mō debet vxor viro in huiusmodi
assentire. Nō enim excusaretur a pec-
cato mortali q̄tūcūq̄: cum animi di-
splicentia hoc faceret: nec timor vel suf-
ferentia verberum vel futura incōti-
nentia viri eaz excusaret: nisi omnino
ei violētia absoluta iſerretur a qua se
non posset defendere. Sed ex h̄ pos-
set in futurum ei debitum negare lici-
te. Secundus modus contra natu-
ram est quando seruato debito vase
pretermittitur modus a natura insti-
tutus q̄tū ad situm: vt dicitur i sū.
confess. est vt mulier iaceat in dorso
et vir supergrediat super ventrē ei:
et hoc mō aptior fit cōceptio. Quādo
ergo recedit ab isto mō situāli: dicūt
aliqui q̄ si seruetur modus contra-
rius: vt quia vir nubit in feminam
id est mulier supergreditur virum q̄
peccat mortalit: vt De. de pal. Ben.
boyeb: super. c. inquisitioni de senten-
ex. Idem videtur sentire Guil. in sū.
viciozum. Assignat autem p rōne: q̄
talis modus nō puenit seminis iſusioi

quo ad virum: nec seminis receptiōi
quo ad mulierem: et sic videtur impe
diri prolis generatio intenta a natu
ra. **S**i autem alio indebito modo
seruato tamen debito vase vtiat. **D**i
stinguit **De. de pal.** Quia aut hoc fa
cit precise causa voluptatis sine aliq
nec. sūate aut rationabili causa: tūc
dicitur esse simplex mortale: quia nō
est vxor eius: nisi quo ad actus natu
rales. Aliter enim agendo abutitur
sacramento coniugij. Sicut qui per
uerteret vsum et ritum alterius sacra
menti: scienter esset transgressor pre
cepti: non solum in essentialibus sed
etiam in accidentalibus. Aut hoc fit
ex causa rationabili: puta propter pe
riculum suffocationis partus propt
quod timet modo debito ad vxorem
accedere: sed ex alia parte accedit q̄
debita: seruato tamen vasculo mulie
bri: nec scienter semen ab extra effun
dit non erit mortale. Idez si faciat h
ex alia infirmitate. **S**uul. etiam i glo.
Rai. dicit q̄ cum hoc fiat propter pe
riculum suffocationis vel egritudine
vel alia indispositionem corporis po
test esse sine peccato. Quanto antez
magis receditur a naturalitate mo
di: tanto grauius paccat. **Sz Alber.**
ma. dicit in .4. q̄ nihil eorum que fa
cit vir cum vxore in actu cōiugali ser
uato debito vase est de se mortale: s̄
potest esse signum mortalis concupi
scentie quando ei non sufficit modus
determinatus a natura. Sed alium
modum inuenit causa delectand: cū
non subest causa infirmitatis vel alia
causa rationabilis. Ex quibus dictis
videtur sentire q̄ non impeditur ge
neratio prolis per tales modos inde

bitos seruato debito vase qui fuit ma
gnus philosophus. Et hanc rationez
videntur assignare qui dicunt alios
modos esse mortales. scilicet impedi
mentum prolis concipiende. **D**ure
ḡ in tali excessu reprehendēdi sunt
coniuges: et q̄ abstineant se: cum non
subest causa. Inducende sunt ad hoc
etiam vxores q̄ viris a quibus cōmu
niter hec procedunt non consentiant
in huiusmodi. si tamen vltimo ver
borum vel incontinentie virorum eis
assentiant: non possunt ex hoc argui
de peccato mortali: ex quo de se illud
mortale non est s̄m **Alber.** Nam o i
tentōne viri exigentis qualitercunq
non habet ipsa iudicare: vt per h̄ pos
set ipsa ei debitum negare: nec de fa
cili precipitanda est sententia de tali
modo q̄ sit mortale de se. **¶** **Quar**
tus est ratione abortus tempore con
ceptus vel partus: si probabiliter ti
metur: quia contra charitatem est: q̄
qs velit delectari cum pernitie vite
prolis. **¶** Sed pro maiori declaratio
ne huius: sciendum est s̄m **Petrus** et
Ricar. in quarto: q̄ tempore pregna
tionis reddere debitum non est pec
catum: et reddere debet si non est pe
riculum abortus. Potest etiam exige
re in dicto casu absq̄ mortali: q̄ ma
trimonium non solum est in officiu:
sed etiam in remedium: vt dictum ē:
Sed vbi esset periculum probabile
abortus non debet exigi nec reddi.
Alias est mortale s̄m **Petrus** de pa
lude qui etiam dicit q̄ petere debi
tum tali tempore semper est veniale:
si tamen non sit periculum abor
tus: et maxime mulieri: quia pre
gnantes magis appetunt coitum:

fm medicos. Sz valde reprehensibile est vt homines non contineant tempore conceptus: quod bestie faciunt. Nam elephas ad impregnatum non accedit. Et Plini^o dicit q^d tempore conceptus cerue femine a maribus discedunt: donec a partu purgentur. Et vt dicit Jo. de sancto Hemiano. in li. 5° de similitudinibus. Mo^d q^d ex gente materia q^{ui}s non sit palchrum dicere vel audire: vtile tamen est scire: q^d q^{ui}s matrix mulieris claudatur post pregnationem: tamen ex delectatione mouetur aliqui^z et aperitur vt dicit Auic^{en}. et ideo imminet periculum abortus: quod etiam refert Pe. d. pa. vbi. s. Et propterea Hiero. vituperat accedentem ad pregnantem. 32. q. 4. o. 1. go. Et videtur magis esse periculum abortus circa principium conceptus: quia tunc matrix propter delectationem aperit^r aliqui^z materia nondum pfecte coagulata disp^{er}git^r et effundit^r et istate partu est pericul^u ne part^u suffocet^r. Post partu aut^{em} dum mulier est iⁿ puerperio exig^{it} vt redd^{at} debitum neutri est mortale: nisi adhuc mulier ex partu esset infirma: et ppter hoc est pericul^u mortis vt aggrauatois infirmitatis fm Pe. de pal. cui satis cor^{re}dat Ricar. in. 4° dices: q^d mulieri si est purificata ab illis corruptionibus et comotionibus que sunt in mulierib^{us} aliqui^z tempore post partu reddendus est debitum si petat^r: et petere potest absq^{ue} peccato: q^{ui}s noⁿ sit impletum ipsa purificationis quadraginta dieru^m Sed ante istud tempus. s. talis imunditie abstinere o^{mn}z vterq^{ue} saltem debito cogruitate. Et sic intelligendum est illud. Greg. c. ad eius concubium. di.

5. Idez Huil. Et q^{ui}s decens est abstinere de coi^u consensu ab actu coniugali quousq^{ue} abstinet ab ingressu ecclesie: non est tamen necessarium immo exactus tenetur reddere: nisi ob stet infirmitas. Et q^u ad ingressum in ecclesia posset mulier quadraginta diebus expectare: vbi est talis consuetudo: nec tenetur interiz ad auditio^z diuinoz. Potest etiam q^{ui}citus purgata est: et post partum intrare templu^m si vult ex deuotione sua absq^{ue} peccato: vt. di. 5. cum enixa. et extra de puri. post par. c. i. Nec obstat: quia iⁿ veteri lege mulier iⁿ partu masculi quadraginta diebus omnino arcebat^r ab accessu in templum: et per octuaginta in partu femine: vt patet: in leuitico: quia illud fuit ceremoniale. Unde non ligat nec ex eo q^d in lege hoc habetur: sed ex consuetudine ab ecclesia tolerata. Potest etiaz expectare quinquagesimu^m diem si vult ne intret ecclesiam: vt dictum est. Modus autem introducendi talem mulierem in ecclesiaz per sacerdotes nullus determinatus est ab ecclesia. Unde seruandus est mos patrie: et si etiam sine tali cerimonia intraret non ex coⁿceptu vel ex ignorantia: vel q^u n^{on} h^{ab}et copia sacerdotis et huiusmodi: noⁿ credo e^{ss}e peccatu^m salt^{im} mortale: o^{mn}z t^{em} seruari consuetudo: di. 13. illa. **C**asus est tpe m^{en}struoz: circa q^{uod} distinguedu^m: quia si naturalis et quasi continuus sit huiusmodi fluxus a quo mulier d^uemoroysa: non interdicitur petito^r vel redditio debiti: quia q^u est infirmitas continua: vel nimis diuturna: periculosu^m esset iungat^r aliquibus phibe^{re} tunc est mulier concipere non pot^{est} fm

quosdam: sic non timetur de prole.
Unde tunc veniale est petere cum non
speretur proles: imo nec veniale si fi-
at propter evitandum fornicationem
in se vel in alio: et in hoc concordat doct.
Sed si fluxus sit naturalis qui est se-
mel coiter in mense secundum Ric. tunc cir-
ca hoc sunt varie opiniones et contra-
rie: propter quod dicit Guil. quod desol-
for in huiusmodi non debet precipi-
tare suam: sed reprehendere et probi-
bere quantum potest: nec propter hoc de-
bet negare absolutionem nolenti ab
huiusmodi abstinere exactioe vel red-
ditiione debiti in tali tempore. Nam Pet.
Bona. Hug. dicunt quod tunc exigere
scienter est peccatum mortale: tunc ga-
est in preceptum legis. leui. 18. tum pro-
pter periculum interfectionis prolis
si tunc conciperetur: sed reddere non est mor-
tale. Pet. de pal. plenius declarat istam
materiam dicens in 4.º di. 32. Et dicit
quod non videtur mortale: tunc scienter
petere vel reddere quia dicit Hiero. su-
per Isa. quod tunc concipiuntur membris
primati ceci leprosi: ut quia parentes
non erubuerunt in conclam commisce-
ri eorum peccatum patenter et aper-
te redarguatur in parvulis. Mulier
ergo si sine scandalo viri potest se excu-
sare de subterfugere: alias peccat cum
dolore reddendo. Bonau. et Pet. sic
dicunt: quod exigere scienter est mortale.
Sed hoc non videtur quia est maior ti-
mor de interfectione prolis tempore
menstruorum quam tempore lepre. tem-
pore autem lepre petere non est mor-
tale: ergo nec tempore menstruum
nec valet solutio eorum dicentium: quod
lepra est morbus continuus menstru-
um momentaneus: quia si se expone

re periculo generandi leprosum esset
mortale de se: ubique esset idem picu-
lum esset idem peccatum: et licet facere in suo:
quod non licet in alieno: dum tamen hoc
non intendatur. Et paulo post. Circa
istam materiam ponit sex conclusio-
nes. Prima est quod non est mortale red-
dere etiam scienter ex parte mulieris
nec per consequens ex parte viri: ex quo
certior non vult abstinere. Secunda
est quod non est peccatum petere ignorantia
infirmis. Tertia est quod sciens in-
firmitate: sed nesciens monstrum solere
generari: quod non erat facturus si sciret
etiam non peccaret mortaliter. Quarta
est sciens non generare: vel probabiliter cre-
dens: ut quia senex: vel non consuevit
tunc concipere: similiter non peccat sal-
tem mortaliter. Quinta est etiam si
credens quod probabiliter esse peccatum sit
etiam monstrum non peccat mortali-
ter: sicut in leprosa in qua est maius pe-
riculum quam in menstruata naturaliter.
Circumstantia autem que non mutat
speciem nunquam facit de veniali morta-
le: circumstantia autem temporis nun-
quam facit aliam speciem: unde cum hoc
non sit mortale si sit nisi propter prolem:
et est idem non minus periculum in le-
prosa quam in menstruosa ergo etc. Quod
autem dicitur quod hic haberet nimis con-
tinere: puta per totam vitam. Ille au-
tem cuius est uxor menstruata per pau-
cos dies non variat speciem luxurie
quia cognoscere quandoque eam que
paritura est monstrum non differt specie
in genere moris et rationis causa qua
prohibet ad tempus accedere: quando
est temporalis: prohibet in perpetuum
quia est perpetua: quod precepta negativa
obligant semper: et ad semper.

Unde si esset prohibitum accedere ad parituram monstrum ad semper obligaret. Unde potest dici qd illud preceptum Levitici decimo octavo. Ad mulierem menstruam ne accedas sit iudiciale: unde modo non ligat: vel non de sua vxore sed de alia muliere. Consulendum est igitur sic mulieri. Aut mulier scit vel probabiliter credit virum se exosam habiturum audiens ab eo de menstruo suo et tunc non tenetur reuelare: sed reddere debitum sine peccato: et ille propter ignorantiam non peccat. Aut non credit qd propter hoc habebit eam exosam: sed credit qd propter hoc non dimittet quin cognoscat eam: et tunc etiam non debet dicere ne eam faciat grauius peccare: et tunc uterque excusatur a mortali: ex hoc potest perire vxor ex alijs vicibus quibus reuerti non acquieuit. Aut neutrum. i. credit. s. qd ex reuelatione menstrui: nec propter hoc habebit exosam: nec eam cognoscat et tunc si credit qd adulterabitur vel peius faciet non debet etiam dicere sed reddere. Aut nihil horum sed credit qd abstineat: et tunc sibi dicat: qd si audiens non acquiescat reddens non peccat: sed petens peccat non tamen mortaliter. **Hec Pet. de pal.** **Sextus** est quando coniunx voluptatem preuenit et prouocat diuersis modis: vt manibus vel cogitationibus: vel vtendo calidis et incentiuis vt possit pluries coire. Hoc tamen non simpliciter est intelligendum: sed quando in talibus preparatorijs propter se delectatur: sicut si cofricationibus impudicis merba attractendo sequitur pollutio ex vas debitum: non est dubium qd est mortale:

qd omnis pollutio ex ordinaria mortale peccatum est que vigilando procuratur. Idem videtur si diu insistat in huiusmodi modis non intendendo venire ad actum coniugalem: sed finire in his ponere. **Sed** si quis causa generande proles vel vitande fornicationis in se vel in socio: aut debitum reddendi cum alio sit impotens se prouocet esu: vel potu calefactorum vel osculis vel amplexibus quibus etiam animalia se prouocant: vt Columbi et Ursi: vel aliquibus alijs tractibus in quibus non querit propter se delectari: sed solum ad actum illum preparari non videtur peccatum: quia licet innare naturam corporis ad obediendum recte rationi. Itē si hoc facit vt sit potens cognoscere vxorem propter delectationem: quam tamen vellet cum alia experiri tunc grauius preueniendo delectationes: non tamen mortaliter: quia non querit in hac delectari prouocatione: sed in actu coniugali: unde videtur idem spiritus quod de fine. Itē qui semē fundit extra ne habeat plures filios quos nutrire non posset rem detestabilem cum Iude filio facit: et est mortale: et reducit ad quitus id est contra naturam. Si autem ante completionem actus se retrahit: nec semen emittit eadem intentione non videtur mortale peccatum: nisi forte ex hoc mulier ad seminandum prouocaretur. Sed si propter hoc omittit cognoscere vxorem ex communi consensu: nec negat debitum non videtur qd peccet etiam venialiter: quia licet appetere non plures habere qd possit nutrire: nec tenetur ipse debitum petere: nec actus inchoatus consummare: nisi vxore petente. hec omnia Pet. excepto quod dicit Alber.

Septimus casus est contra actus conjugalem: quod est mortale in negante debitum petenti omnino si non habeat causam rationabilem: cum scriptum sit in prima ad cor. 7. vir uxori debitum reddat: et uxor viro: nolite fraudari inuicem nisi ex consensu ut va. 4. c. 1. orationi. Et assignat de. d. pal. in. 4. di. 32. duplicem rationem. Prima est quia sicut seruus est in potestate domini: ita unus coniugum est in potestate alterius: quo ad redditionem debiti. prima ad cor. 7. Vir non habet potestatem sui corporis sed mulier et e converso. Sed seruus tenetur de necessitate precepti exhibere domino suo obsequium debite seruitutis. ergo etc. Secunda ratio est quia sicut est contra iusticiam alienum rapere inuito domino: ita contra iusticiam est alienum petenti non reddere: nisi contra hoc legitima exceptio habeat: sed primus est mortalis: et secundus. Sed corpus unius coniugum est alterius res quantum ad actum matrimonij: ergo qui denegat alteri coniugum corpus suum quantum ad actum matrimonij peccat mortaliter: nisi ut dictum est habeat causam legitimam denegandi: ut dicitur. Debet ergo alter alteri reddere quocumque tempore etiam sacro ut quadragesima solenni ieiuniis: et hoc in quocumque petat: siue expresse siue interpretatiue: ut per nutum et huiusmodi: quod non refert quocumque: quod exprimat voluntatem suam verbis vel factis. ff. de legibus. l. de quibus. Et maxime in firmiori vasculo in hoc conpatiendus est: quod veracius est mulieri petere: et quacumque intentione alter coniugum petat debitum: siue causa prolis: siue causa satiationis libidinis: dummodo naturaliter non

debet negare alius: non habendo causam sufficientem excusantem: nec hoc est reddere gladius furioso: sed magis providere ne incidat in damnabiles corruptelas: sicut in teutonia: uxor cuiusdam militis negatis in vigilia pasce debitum: quia continuerat tota quadragesima fratrem eius impetiri et negatem iugulauit: et reuersa ad virum dixit: hoc tu fecisti: quod me facere coegisti. scilicet non reddendo debitum. Alia quedam superposuit se iumento. Unde et philosophus 2. ethicorum. dicit quod concupiscentie venereorum quibusdam insanias faciunt: et hoc nisi dissuadendo cessare faceret ab exactio ne de consensu eius. Idem Ric. de. et alio. qui etiam dicit quod vir non debet admonere nec mandare uxori: ut non petat nisi ob rationabilem causam: nec petenti debet auertere cum multa instantia: et negare propter multa pericula. Et non quod Aug. de ancho. super epistolam Pauli. dicit quod tripliciter coniungitur uxori petere debitum a viro. Uno modo verbi expressione. 2. ex signi demonstratione quando hoc vir perperit ex aliquo signo vel nutu. 3. ex nature additione quam scit naturam rationabiliter debere hoc petere: sciens tamen ipsam esse verecunde nature: et propter verecundiam non petere. non solum ergo primo et 2. casu sed etiam 3. modo petenti debet reddere: quod vir in quantum potest debet conari ut faciat uxorem continentem tam debitum reddendo quam signa beniuolentie ei ostendendo et cum ea familiaritate conuersando. Idem de uxore erga virum intelligendum. Sed quod non ita verecundant viri in hoc ideo non dicitur de eis. Sed in hoc aliquando offendunt uxores: quia ex ira vel indignatione contra viros siue

rōnabili cā benegant debitū & aliq̃ue
sub p̃textu deuotōis: vt q̃ est quadra
gesima vel solennitas magna: vel for
te volunt cōicare in aliquo festo de
negant debitum. Et siquidem faciūt
hoc rogando vel p̃suadendo viris vt
voluntarie abstineant laudabile est.
Si autem non acquiescunt sed h̃ oīo
volunt & scandalizantur ex negatio
ne male possunt excusari a mortali.
Qd̃ autem dicitur i p̃ncipio quadra
gesime: Egre diatur sponsus d̃ cubili
suo & sponsa de thalamo suo. Joel. 2.
23. q. 4. c. i. & se. q̃ in vigilijs & festiui
tatibus debent coniuges abstinere ab
actu coniugali: & de conse. di. 2. c. oīs
homo. dicitur q̃ p̃ trel ṽl quatuor vi
es vel quinq̃ ante cōionem sumendā
debēt coniuges abstinere. Nec omīa
intelliguntur de consilio reuerentie
& viroq̃ consentiente: vt dicit Gra. 33.
q. 4. §. hec autem. Et fm̃ Archi. i ro
sa. & Tho. & Ric. in 4. & non de neces
sitate obediētie. Unde non seruan
do exigens debitum non peccat mor
taliter: sed venialiter potest peccare:
nisi faceret in contēptu festi vel ec
clesie: quia tunc mortale esset. S; red
dens in nullo peccat s; tenetur ad h̃
de necessitate: al̃s grauer peccaret.
Non. n. ecclesia inicit laqueos aīab?
27. q. i. viduas. sed ad meliora prono
cat exhortando non precipiendo. Can
si g̃ debent esse p̃dicatores & confesso
res in hac m̃ā: & ita hortari ad casti
moniam: q̃ non inducant vnum ad
iniusticiam: & alterum ad incontinen
tiam.

Quando coniunx nō tenetur red
dere debitum.

Cap. 29.

Alus autem in quibus dicitur
non tenetur reddere debitū
alteri petenti: nec peccat non
reddendo: ponit De. in 4. di. 32. esse
sex. Primus est licet ipse ponat eū
in secundo loco cum ex hoc sequitur
periculum persone reddenti debitū.
Nam non tenetur ad hoc nisi salua
conscientia subiecti: sicut natura pri
mo retinē: & nutritiue & augmētatiue
gratiam subiecti quam ministrat ge
neratiue gratia speciei. Imminet au
tem ex multo coitu periculū p̃pter
q̃d dicit p̃bs de lon. & bre. vi. in. c. vlti.
p̃pter q̃d sp̃ma amplius emissum de
siccat senescit cito: p̃pter q̃d mulus lon
gioris vite est equo & asino ex quibz
genitus: & femelle masculis si mascu
li sint coitiui: p̃pter q̃d masculi pasce
res breuiore vite sunt semell. Si au
tem infirmus vel vulneratus esset co
itus sibi mortalis esse posset. Et idem
dicitur de balneis vel a balneis aliq̃
bus subito reuertenti: vnde tunc red
dere nō tenetur. Ex isto p̃ncipio di
cūt aliqui probabiliter: q̃ si vir ē fur
& incorrigibilis propter q̃d vxor con
tinue piclatur cum eo ad mortem
p̃ iusticiam rectoz q̃ potest fugere &
virum relinquere ne moriat̃ cū eo.
Secundus casus est de impotentia:
p̃pter quem quis excusatur: quia s; iura
impossibiliū nulla est obligatō
siue p̃pter actum p̃dāntem: q̃d tamē
non locum habet in muliere cōiter:
siue p̃pter aliam cām. Ita tamen q̃
si p̃pter culpā suam peccauit redde
do se impotentē indiscreta afflictōe
vel p̃niā imputat sibi: & si p̃pter hoc
alius incidit in dānabilez corruptelā
S; multo minus excusat si impotēs
q

est effectus ppter alias illicitas corru-
ptelas. Nec g̃ viro iniungenda est tā
gravis p̃tia q̃ fiat impotens ad red-
dendum debitum vxori iuuenile et
feruenti: puta ieiunia et vigilie que
siccant sp̃ma. Nā multum vigilātes
raro sp̃matizant: nec in somno meri-
disno: qui est tennis sit resolutio: nec
in sōno solliciti de lectione vel sermo-
ne sed in p̃fundo sōno: maxime i au-
roza digestionē completa: hora et s̃a-
guis etiam ppter ieiunia minuitur.
Unde raro in quadragesima et sine
cena. Retulit medicus quidam virū
quendam ad siccitatem p̃stice dedu-
ctum: qz post prandium statim cōsue-
nerat cognoscere vxorem. Nec etiā
vxori consulendum est facere tā grā-
des p̃tias vt reddatur defornis suo
viro: vel sit in maciem vel in p̃niciem
sue plis vel impedimentum concep-
tus. Nec tamē tenetur vir vti calidis
vt sit potens: sed sufficit q̃ se non faci-
at impotentem. Ad hunc casū redu-
citur quātūcūq; nō potest reddi sine
peccato rōne loci vel voti p̃ter facti
de continendo vel alia cā qua sit ign-
potēs vel impossibilis de iure. **T**er-
tius casus est de fornicante: qz forni-
cantū non tenetur alius debitū reddē-
cū dñe p̃mittat ob fornicationem vi-
mitti. s. quo ad actum coniugij: et hoc
nisi et ipse fornicetur postea: quia pia
delicta pari cōpensatiōe tollunt: aut
debitum p̃terierit: et sic sibi reconcilia-
uerit: vt dicit papa de lothario et the-
berca. Et ad istum casum reducitur
omne peccatū vel crimen ppter qd
coniunt p̃dit ius petēdi debitum: vt
puta si scienter alter baptizet: vel tene-
at ad baptismum extra necessitatem

pprium filium: vel tenet in confirma-
tione et b̃i: quia ex quo actor perdit
ius petendi: reus habet ius non debē-
di et negandi seu excipiendi: et b̃ hoc
plenius. **¶** Quartus casus est in le-
proso: quando: s. b̃ hoc imminet sano
periculum mortis vel similis infectio-
nis ex redditiōe: nec etiam tenetur
cohabitare sanus: quando etiā ex ip̃a
cohabitatione immineret piculū tale
quo supposito loquantur intra: et de
coniu. lepro. c. 2. **¶** Utrum autē ex
redditiōe debitū et b̃ imminet pe-
riculum infectionis querendum ēēt
a medicis et eis credendum. Dicunt
autem medici q̃ viro accedente ad
leprosam imminet ei magis periculū
infectionis q̃ mulieri si cognoscatur
a viro leproso: et istud nō videtur du-
bium quando mulier est infecta vlti-
ma specie lepre: que dicitur leonina
in quo casu vir non tenetur reddere
Si vō non esset nobiliter infecta: ita
q̃ non imineat piculum teneat reddē-
et multo magis mulier viro leproso
cuz non tñ ei imineat piculū. Lepza
enim supueniens non soluit m̃mōi-
um s̃ctū de p̃titi: sicut soluit sponsa-
lia nec excusat a redditiōe ṽbiti: nisi vt
dictum est cum piculū iminet: nō ob-
stante q̃ filius g̃netur leprosus. meli⁹
est. n. sic esse q̃ non ēē: nec alius phi-
bet vti iure suo: q̃uis alteri malū in-
ueniat tēporale: maxime si sibi imi-
neat piculū sp̃uale: puta si incidere-
t damnablem corruptelā: quia lepro-
si ppter iteriorē calorē dicunt mltū
appetē actum illum non tñ tenentur
cohabitare in domo cum leproso: qz
magis inficerent ex diutina conuersatiō-
ne q̃ ex vna coniugatiōe. Sed o3 prope

domum manere fm Albert. & cōm
opinionem. Hof. tamen dicit q̄ ma
nenti leproso separatim a leprosis cō
iunx sana tenet cohabitare: non autē
si maneat cum leprosis: sed p̄ma opi
nio probabilior: extra de coni. lepro
so. c. 2. Quintus casus est cū habēs
impedimentum exigendi ratione vo
ti vel affinitatis exigit. Itā q̄uis hñs
votum simplex si contrahat t̄z ma
trimonium: tamen exigere non po
test debitum: sed exactus tenetur red
dere & exigendo: q̄uis Jo. an. in de
creta. rursus. extra qui de. vel vo. vi
deatur quasi dicere q̄ non peccet: tñ
subdit: q̄ quia Tho. in 4. tenet q̄ ta
lis peccat mortaliter: quia facit con
tra votum: cum adhuc illud possit i
plere q̄tum est ex parte sui. s. vt non
exigat: ideo teneamus eū eo. Et hoc
nisi dispensetur: & quia in voto conti
nentie solus papa dispēsat: ideo a pa
pa est petenda dispensatio: q̄uis ali
qui vt Guil. dicunt ep̄m in hoc posse
dispensare. Similiter qui cognouit
cōsanguineam vxoris postq̄ contra
xit p̄ verba de presenti cum ea: l̄z m̄i
moniu iam contractum. p̄pter hoc n̄
dirimatur: tamen talis phibetur ab
exactione debiti vxoris: sed non a red
ditione: & si petat peccat mortaliter
quousq̄ secus in hoc dispensetur. Et
dicit De. de pal. i. 4. q̄ in hoc potest
ep̄s dispensare: q̄ tñ non est clarum
de papa non est dubium. Qui etiam
est ingressus religionem approbat̄z
aliquam non animo probādi sed fir
miter p̄fuerandi: & postea egressus
ante p̄fessionem contrahat: quia talis
ingressus habet vim voti simplicis:
vel fm aliquos vim voti solennis exi

gendo debitum ab vxore peccat mor
taliter. Et si hoc haberet vim voti so
lennis nec etiam posset reddere absq̄
mortaliter: nisi secum dispensetur a pa
pa. sed de hoc. j. ti. de religiosis. Dicit
etiam Guil. q̄ in illis locis voi p̄sue
tum est q̄ prius adhibeatur bñdictō
nuptialis ante cōsumationem m̄imo
nii si absq̄ dispensatione hoc viatur
iungio an̄ benedictionem & sine iusta
cā peccat mortaliter. Sed Ric. in 4.
magis declarans dicit q̄ q̄uis actus
coniuualis sit regulariter licitus: tñ
aliquo modo vel aliquo tempore p
accidens pōt esse illicitus: & hoc p̄p̄
scandalum proximi: vt in m̄imonio
clandestino anteq̄ ecclesie innotescat
vel propter ecclesie phibitiones que
alicubi prohibet coniuges carnaliter
commisceri ante solennitatem matri
monij: quam tamen solennitatez qui
dā dicunt obseruandam: & contrari
um phiberi respectu actus petendi
debitum non reddendi: vnde tñ pec
caret exigens & non reddens: & l̄z āte
h̄i benedictionem exigens mortalit̄
peccat: tamen postq̄ semel exegit nō
peccabit vltius fm quosdā nisi no
uo cōtēptu exigat. Et dicit etiā tho.
in 4. q̄ si sponsa admittat sponsum
ad actum coniugalem ante benedicti
onem credens cum velle cōsumare
matrimonium non peccat: nisi appa
reant signa fraudis expressa: vt si sit
conditio multum distans p̄pter no
bilitatem vel diuitias: tamen non te
tur reddere de necessitate. **De**xi
casus est quando alter coniugūz ma
net in adulterio manifesto tunc aliuf
sciens hoc certe non potest exigere:
nec reddere debitum in adulterio:

permanenti dñz. s. est incorrigibilis. Pre
sumitur autem incorrigibilis secundū
Ric. quādo pertinaci animo corrigi
renuit: aut quando correctionē pmit
tens ex consuetudine relabitur: alias
exigendo vel reddendo peccat mor
taliter: quia facit contra constitutio
nem ecclesie s. Hug. 32. q. 1. si q. vxo
rem. 7 in alijs. c. Quidā tamen excipi
unt istū casū quando. s. exigeret qui ē
innocens timore incontinentie ne in
curreret in ipsam: quia tunc non pec
cat s. Archidi. post Petruz. q. etia
recitat Job. in sū. confes. Adulterans
aut q. peccādo in lege mī. mōij actu
iugali indignū se reddit non o. exi
gere nisi purgata culpa: alias peccat
Reddere tamen tenetur exactus fm
Rai.

Quando quis non tenetur dimi
tere coniugem adulteram.

Lapi. 30.

Circa hanc mām humanis
loquitur Pe. de pal. in 4. sic
dicens. Nō q. sunt quinq.
casus in quibus innocēs nō tenet di
mittere adulterātē iugem lz possit.
Primo. s. quando est occultum: quia
cessat rō de scādalo. 2. q. correctā
est: vel est spes de correctione. 3. in
corrigibilem animo potest cōpescere
includendo 7 sic p. hibendo ne exeat
7 q. nullus itret nisi ipse. 4. quādo
plus cobideret saltem ppter hoc q.
retinetur q. exposita que eo ipso se p.
stituet. 5. quando timet sibi de incō
tinentia: q. nō tenetur vir plus corri
gē vxoē q. dñs famulum: sed dñs fa
mulū vel seruū excōicātū nō tenetur
expellere: sed licite pōt ab eo debitū
seruiciū expetere: nō est. min. debitū

q. ab vxoē vir. Sic g. cum detrimen
to iuris sui 7 periculo nō tenetur ex
pellere. S. q. timetur hic scandalū
7 ppter scandalū pbariseoz nō tenet
homo dimittere ius suū pius debet
exponere illis qui scūt illā fornicari
am q. non vt foueat eā in crimine: s.
magis vt eam cohibeat iuxta se reti
net: 7 vt eam cohibeat a peccato: et
cum hoc sit verisimile: si quis ex hoc
scandalizetur non est scandalū pusil
loz: 7 cum non potest dimittere sine
periculo suo licite potest eaz retinere
Auctores qui dicunt q. non licet eaz
retinere: loquuntur quando nō potest
sine scandalo vel ppter hoc q. retine
tur efficit deterior vel q. non ppter
piculum sui hoc facit. De muliere
autē dicit idem Pe. q. non sic ipsa te
net virū dimittere: q. non habet sic
corrigere eū factor: 7 verisimile est q.
quāq. accedens ad vxoē tanto min.
accedit ad fornicariam. vnde cū isto
casu liceat viro adulterā retinere: mī
to magis econuerso 7 plus: quia cū
ipsa non habeat corrigere virū facto
sed verbo eū non tenetur dimittere:
nisi quādo nollz eā cognoscere nisi i
naturaliter. Tūc n. ppter hāc innālē
fornicationē tenetur dimittere quo
ad thoz: sic q. pius pmitat se occi
di q. q. p. sentiat sic se abuti. Item p.
pter fornicatiōē spūalē si timet ne co
habitando ipsa puerat etia. quo ad
domū tenetur ipsa dimittere: alias si
non timeret de hoc ius suū petere nō
p. bibetur: maxime ppter periculum
incontinentie.

Quando actus coniugalis est pec
catū veniale.

In secundo principali vidēdi sunt casus in qbus actus coniugalī est peccm veniale: et sī sex casus sūm De. de pal. in 4.º di. 31. Primus est quando pcedit aliq d ordinatio rōnis sed non tanta: sicut ī predictis casibus in qbus ē mortale: puta petere tempore sacro: et si respectus sit ad delectationem grauis est culpa: venialis tamen: si ad lubricum et infirmitatem sue mentis cuius est conscius minus veniale: vix tamen cōtingit q in precipuis festiuitatibus nō sit veniale graue sū Bonauen.

Secūds ē petere cā delectatōis infra līmites tñ mīmonij semp est veniale sicut est comedere ppter voluptatez. Sicut enim cibus ad salutem hominis. s. indiuidui necessarius ē ita coit⁹ ad salutē gñis: dicit Aug. Tertius cum sit causa infirmitatis vitande: qz q̄uis vtrunqz liceat seorsum appetere non tamen vnum ppter alterum: q̄a hec cauda non est hui⁹ vituli. Quātus quando incipit petere vel reddere bona intentione: postea mutet intentionem: ita q nunc vellet causa dlectationis: et hoc extra horam decisionis seminis: quia tunc non habz vsū rōnis. Quintus q̄cumqz aliud intendit q̄ ad id ad qd ordinatur cōiugium. s. vel ad ples vel ad reddendū debitū. Sextus est qñ hoc agit cā vitande fornicationis: licet hac intentione contrahere non sit veniale. Sz circa h sūt due opinionēs vt idē De trus de pal. dicit. Una est q petere cā vitande fornicationis in se: et non ī altero semper est peccatum: quia omnis supabundantia passionis est peccz sed hic est supabundantia passionis

hac cā petere q̄ d. Alij sūm p̄r dicit q non est peccatuz. Ric. vtrunqz opinionem ponit in 4.º et neutram p̄fert. De. vero de pal. vbi. s. per distinctionem quandam vtrunqz concordat et saluat. Aut enim talis cognoscit vxorem cā vitande fornicationis in se: q̄ uis possit alio modo vitare menti occurrente: sed magis vult isto modo delectabili euitare q̄ mō non delectabili: vt domando carnē fugiendo cōsortia incitātia et huiusmodi: que posset faciliter vitare: sed vult cuz voluptate vitare: et sic est veniale: quia p̄fert voluptatem carnis absorbentē rationem: eo q̄ conseruat vsū rationis et attingit ad finem. Et augu. ponit inter peccata venilia vti coniugio non debita intentione: di. 25. s. alias ea. et sic est vera prima opinio. aut ille exercet talem actum ad vitandam fornicationem non quia delectabili: sed quia nō potest alio modo melius eam vitare: ita q̄ voluptas non mouet eum sed amor vitande fornicationis: quia protunc non potest melius vitare: puta quia habet loqui in secreto aliquando mulieri de qua expertus est se tentari et h⁹: et tunc nullum est peccatum si proles non speratur: quia tunc semper illa est premitenda intentio: et sic verificatur secundā opinio: que dicit non esse peccatū

Quando actus coniugalī est meritorius.

In tertio sūt explicādi casus in qbus actus coniugalī est meritorius: vel si non meritū tamen nullum peccatuz. Et ponit pe. de pal. in quarto di. 17. q. 3. in principi.

quatuor casus in quibus actus coniugalis est me-
ritorius. Primum est quando quis habens gratiam
reddit debitum: quod est actus iusticie: quia
reddit quod debet. 2.º quando petit eam propter gratiam
de: et ad cultum dei educande tempore loco
et modo debitis: et hic est actus patrie siue
religionis. 3.º quando hoc facit ad preserua-
dum coparere suum a fornicatione: et hoc
est actus charitatis. 4.º quando facit eam vi-
tande fornicationis in se: quam probabiliter
credit non aliter vitandam: ut dictum
est in 6.º precedenti. et videtur actus pudici-
tie vel castitatis. quicquid vero actus coniugal-
is est indifferens. scilicet nec meritorius nec de-
meritorius: puta cum coniungitur sine gratia vno
de quatuor modis nunc dictis exer-
cet illum actum: quia omnis actus qui est me-
ritorius habens gratiam est indifferens non
habens eam. non enim est meritorius propter ca-
rentiam gratie: que est principium meren-
di: nec demeritorius propter carentiam
culpe in tali actu cui solus debet peccatum:
quia possit esse coniugium sine peccato quantum
ad actum eius probat Innocentius. di. 26. Deinde
per hoc quod deus instituit et mandavit actum
coniugij dicens: Crescite et multiplicamini: et ante lapsum et post diluvium. Et
si arguatur quod homo erubescit de tali actu
sed est peccatum: quia erubescencia est de
turpi quod respicit culpam. Rursus quod eru-
bescencia non solum est de turpitudine
pertinente ad culpam: sed et ad ea que
habent speciem culpe: talis autem est actus in-
monij eo quod est eiusdem nature in specie
cum actu fornicationis: sed excusatur
propter bona inmonij ut dicitur. Est
etiam erubescencia non solum de malis
culpe et de habitibus speciem mali: sed et
de omnibus defectibus naturalibus: ut egestioe
et habet. ¶ Notandum est etiam quod actus
coniugalis dicitur excusari a pecca-

to propter triplicia bona inmonij: quod
sunt fides ples et sacramentum. unde Augustinus. di-
cit: Omne itaque nuptiarum bonum fuit
in penitus christi fides ples et sacramentum.
Prolem cognouimus omnium christum. Si
de: quia nullum adulterium. Sacramentum: quia ibi
nullum diuortium. Solus ille ibi car-
nalis concubitus non fuit. 2.º quia. 3.º omne.
Pro cuius declaratione dicitur Petrus. de
pal. in. 4.º di. 21. quia. i. quod cum actum hu-
manorum sit triplex differentia: quia qui-
dam sunt secundum se boni: ut deum colere: ho-
norare parentes et habet. Quidam de se
mali: ut deum blasphemare perurare
et habet. Quidam indifferentes: ut come-
dere leuare festuca de terra et habet. Bo-
ni actus de se non indigent excusatio-
ne: quia non sunt mali: nec habent ex se speciem
mali. 2.º non est malus vel habet speciem ma-
li est illud quod indiget excusatione: ma-
li actus de se non capiunt excusationem
quia ex quo mali secundum se sunt excusari a
malo non possunt. Restat igitur quod actus
indifferentes: qui sunt boni et male fie-
ri indigent excusatione: cum habent spe-
ciem mali ex eo quod secundum speciem nature
sunt idem cum actibus malis: et ea que tale
actum excusant sunt circumstantie finis
et obiecti et habet: que trahunt actum tale
ad medium virtutis. ¶ Sed sciendum
est aliquis actus est indifferens duplici-
ter. ¶ Uno modo per omnimodam
equalitatem attrahendi a bono et ma-
lo: et tali actui non assignantur bona
excusantia: et sicut leuare festuca co-
medere et huiusmodi: ita non fieri possunt
bene sicut male. Alio modo sic est ali-
quis actus indifferens: quia quis bene
et male fieri possit: tamen de se tendit
ad malum plusquam ad bonum: sic rectum
est malum: nisi aliquo modo trahatur

ad bonū sicut i sono vel dormitione
q̄ p̄nt bñ z male eligi: tñ q̄ in eo liga
tur libez arbitrium: ita vt non possit
dormiedo bñ cogitare vl' bñ velle: hz
detrimentū boni anerū rōi: vñ scōm
sonū in se cōsideratū nō differt felix a
miso s; p̄hm z: ethi. vñ n̄ pōt sonus
fieri nisi male nisi p̄t aliq̄ bonū re
cōpēs illud dānū rōis assumat: pu
ta qz p' sonū hō surgit promptior ad
bonū vtut: q̄ nimia vigilātia ē vtuz
rōis p̄dit: iō son' de se ex h' spāl'r ō
sua nā regit bona excusātia ipm: pu
ta cōseruationē indiuidui: getationē vi
rium nālū: fortificationē digestiōis et
h'z: sic q̄ ē in cōiugio cogitat q̄ mun
di sūt: diuisus ē z i illo actu nībil pōt
intelligere: iō talis act' indiget bonis
p̄dcis excusantib' a pccis. vñ Hiero.
sup Matb. Cōnubia legitima carent
qdē pccō: non tñ illo tpe q̄ carnales
act' gerūt dabit p̄ntia sps scī: z si p
phā ille iudicat q̄ defuit gñatōis ob
sego. 32. q. 2. cōnubia. Et vt dicit ibi
glo. non intell'r q̄ grā sps scī i illo
actu amittat: s; act' pphandi z spe
culandi tunc int'mittit: qz tot' hō ibi
carne' efficit. Sufficientia autē hōz
bonoz excusantū sic sumit fm pet.
vbi. s. M̄rimonium ē in officium na
ture: z fm h' hz bonū plis p fine iten
to pncipl'r: qz nā tēdit ad cōseruatōm
spci q̄ nō ē nisi p gñatōm i corporib'
z: m̄rimonium ē in fed' diuie z hu
mane societatis: vt dr. C. de cri. expi.
heredi. l. aduersus. q̄ vxor eligit so
cia diuine z humane dom'. z 4. eth.
dr: Amicitia viri z mulieris ē nālīs:
z includit in se bonū delectabile vtile
z honestū: z sic hz bonum fidei: put
fides est facere dca. i. pmissa fuare. s.

reddendo debitū z alteri n̄ se cōmisc
ri. 3. ē sacm eccl'e: z sic in eo ē bonū
sacri: put sua indiuisibilitate signifi
cat cōiunctionē christi z eccl'e: z qz illa
signata fuit isepabilis: z vsq; ad mor
tē est efficit bonū sacri. z bonum qdē
plis z fidei non sp hēt vel durat vsq;
ad mortē: qz aliqñ non gñat ples: et
adulteriū cōmittit: s; bonū sacri. s. in
diuisibilitas q̄ ad vinculum durat vs
qz ad mortē: z sic qdem illud vincūm
declarat fm tres opiones: qz fm ali
quos ē pura z sola relatio ad solutū:
z forte rōis fm alios: qb vincūm ē in
corpore. i. aliq̄ dispositō ad grāz: z sic
in pma vel in scda spe cōiugatio. fm vō
alios q̄ est aliqd reale s; subiectiue i
aia: qz dispositio ad grām gratuz fa
cientē: q̄lis ē dispositio sacralis q̄ ē in
aia: ibi potes vidē subtilis mā ē. De
4. s. de nuptijs in quib' cōsumat m̄ri
monium: z vñ dicant nuptie cōcedit
Ambro. in li. de p̄iarchis dicens: nec
illud ociosū q̄ cū veniret Rebeccha
vidit Isaac deambulātē: z cum itro
gauit quis esset: z cognito q̄ ille erat
cui duceret vxor descendit: z caput
suum obnuē cepit docens verecūdiā
i nuptijs p̄ire debē. inde. n. z nuptie
dicte: q̄ pudoris grā se puelle obnuē
rent. 30. q. 5. nec illum. Et qz ō hoc sa
tis dictum ē. s. i tractatu ipedimento
rum ipsaz nuptiaz: ideo alia hic nō
ponimus.

De diuortio.

Cap. 31

De dissolutione seu diuortio
m̄rimoniū s; ti p verba de p
senti quo ad vinculu: vel cō
sumati q̄ ad toz. Circa qb videnda
sūt tria. Primū q̄ omne m̄rimoniū
siue carnale siue spuale p religione:

feu platōz siue ratū tñ siue cōsumatū
dissoluit p mortē nālē s; ius cōe fm
De. de pal. in 4. di. 27. q. 3. qz mors
oia soluit in an. de nup. s. deinceps.
vñ p mortē vñ alt viues pōt hēre
cūz alio: R. o. 7. Mortuo viro soluta
mulier ē a lege viri cui vult nubat tā
tū in dñō. i. legitime. Et qz obligatio
semel extincta non reuiviscit: iō si cō-
iugatus mortu⁹ resuscitet nō ē mñ
obligat⁹. Et qñs in sacris ipmenūb⁹
characterē i resuscitato n̄ debeat ita-
ri sacm: qz baptizat⁹ vel cōfirmat⁹ vl
ordiat⁹ resuscitat⁹ non itez rebapti-
zet vel cōfirmat vel ordiat: r h̄ ppter
characterē ipsū idelibile. Mñmōiū
tñ qz characterē nō impmit: r vincit
et ē corporale r corp⁹ respic: l; aliq
mō ē sit spuale: inq̄tum ē dispositio
ad grām: r sic vñ ē in pte intellectua
Iō sicut in corpore corrupto morte
corrūpūnt potētie organice nō alie:
sic sacm carnale mñmōiū non aut
alia sacra. Lazar⁹ igit⁹ r̄suscitat⁹ si ha-
buisset vxorē n̄ eaz recuperasset nisi de
nouo cū ea h̄eret. S; bona q̄ testat⁹
fuisse recuperasset: qz i dōatōe cā mor-
tis plus se q̄ aliū cui donat vult h̄re.
vñ intel. igit⁹ tacita cōditio si moriat⁹
cū effectu. i. pmanens in morte. Idez
si ab intestato: qz defert nō nisi p cō-
iunctionē ad morientē: q̄ ē sibi magis
vñ q̄ aliū. Idē si fisc⁹ ea accepit in
defectu heredū: qz si fisc⁹ penū ppin
quo reddē tenet: multo magis et re-
surgēt. Pari rōne mñmōiū spuale
dissoluit p mortē nālē: v; ingressus re-
ligionis cū obligatiōe p̄fessionis. Hā
religiosus resuscitat⁹ n̄ tenet ad ob-
uantia religionis: qz fuitus psonalis
q̄ debet a psona rōne p̄fessionis: vt i mñ

monio r religiōe extinguit morte: qd
et p; ex verbis p̄fessionis aliquoz: q
pmittunt i p̄fessionē obedire vsq; ad
mortē: r sibi curat⁹ r eps resuscitat⁹:
qñs retineat p̄secrationē non tñ re-
tinent eccliam: nisi sibi noua electiōe
vel p̄uisione p̄ferat⁹: qz mortu⁹ est sp̄s
se sue. s. ecclie quā bebat: bec pe. 12^m
ē qz p mortē civilem. i. p̄fessionē taci-
tā vel exp̄ssā in religione approbata
dissoluit mñmōiū carnale sicut p
verba de p̄niti q̄ ad vincula: qz re-
manens in seculo pōt cū alio libe-
rē: nisi ipse se alit⁹ p vōtā obligasset
S; cōsumatū q̄ ad torz. i. cohabitatiōz
r debitū: qñ ingressus religiōis fit cū
debitis circumstantijs: non at q̄ ad vl-
culū dissoluit: vt. s. remanens in seculo
possit cum alio h̄ere viuente iunge:
De. de pal. in 4. di. 27. q. 3. vbi nō. ip-
se quattuor casus in quib⁹ l; coniuga-
to ingredi religionē. Primus est qñ
post matrimonii cōsumatū alter con-
iugū fornicat: qz fornicante et inuito
alter pōt ingredi religionē: nisi et ipse
in hoc deliquit: vel sibi p⁹ fornicatio-
nē recōciliauerit: v; exigēdo vel red-
dēdo debitū. Si. n. l; discedē in seculo
remanēt multo magis in clauistro.
Exēplū in Pau. simplice. Ad istum
tñ casū addunt doc. distinctiōz. Dicit
eniz Tho. in 4. q. talis cū est de for-
nicatione coniugis cert⁹ pōt dimitte
quo ad torum. s. negando debitum p
p̄ia auctoritate: s; q̄ ad cohabitatiōz
non pōt dimittere. vñ nec in religiōz
intrare: nisi ecclesie indicio. r si dimi-
serit o; cogi ad recipiendum: r h̄ vt
dicit Hosti. nisi incontinenti vellet p-
bare fornicationem: r si p̄bet infra. 8
dies non resituet: si non p̄bz cogēs

reciperi sic pōt intelligi illud. 33. q. 2. historia ecclesia. Addit. n. h. q. si ē notoria fornicatio pōt dimitte et p. p. aucte: ex de vincti. significasti. Idē Im. addit etiā Guil. q. si sit no toriū adulteriū z non moret cū adul tero v. adultera n pōt dimitti sū in dicio ecclē q ad cohabitacionē: alias pōt dimitte: sū si illam vel illū for nicantē seu adulteratē dimisit nō ē fornicet: z si n moret cū adultero pōt dimitte z intrare religionē. Scōus casus ē qm mrimōio fctō z psumato de cōi pscu intrat religionē abo: ille viroz z illa mōialiū: z pfitef sic plu ries scm ē: tunc dissolutū ē mrimo niū q ad toz z cohabitacionē non q ad vinculū. vñ si diabolo instigatē vnus eoz egredēt: n ppter ea pōt alt exire ad regitacionē ei: s. 3. d. cōpelli ad re ditū. Nec ēt si vn in visitado ab al tero exiget debitū: d. 3. alt reddē: vt se cit eps lugdunēsis nōle Genebaldus visitas vxorē suā monialē: ex q susce pit filiū vocās eū latronē suū: s. pccō pffesso sancto Remigio: z pñia sibi i posita pacta: interiz scs Remigius gubernauit ecclām suā: qz eū inspēde rat ab executōe officij sui: angelo aut reuelante sibi pccm dimissū: scus Re migius restituit eū dignitati sue. 3. casus ē qm alto psciente z i seclō re manente vbi n ē timor incontinentie: puta qz est multi tps z honeste puer satiōis z vite: alius intrat religionē z tunc si sit psumatū mrimoniū qui remanet n pōt cū alio pbe mrimoni um: qz adhuc durat vinculū iugale imo nec eo mortuo: qz intelligit cūz eo continentiam pmitte: s. si est timor o incontinentia remanentis: qd satis p

sumit cū est iunenis: vel qz leuis z su spect: n d. 3. alt sine alto religionē in trare vel recipi: vt d. 27. q. 2. agato la. 4. casus ē qm mrimonio n psumato alt intrat sciete vel igrante vel i uito alto qd pōt: i q casu remanēs in seclō d. 3. expectare vltz ad pffessionē iugis q igrassus ē religionē fm oēs. Itā si egredēt an pffessionē tenet eā recipe: et si xisset z psumasset matri moniū: qz p mortē ciuile. i. pffessionē q qz mortē acub carnalib dissolui tur vinculū mrimoniū z n pus. Sed vtrū tps pbatōis debeat i hoc abre uiari ē triplex opio. Aliq dicūt vt Ber. in gl. ex de reg. z trā. ad reli. c. statuimus. q p epz d. 3. taxari z abre uiari tps pbatōis ppter piculū in cōtinentie ei q remanet: z ad fraudē tollendā: qz posset intras postqz intrassz i vnū mōasteriū i fine anni ad aliud trāsire: z sic frandaret expectās. Alij dicunt vt Jo. i glo. sup. 27. q. 2. despo satus. qd ē distinguendū: qz si de volū tate remanentis i seculo alter intrat o bet expectare p annū nec tps pbatōis ē abreniandū. Si aut ignoratē vel in uita intrat: debet certū tps pfigi infra qd pfiteat: nec ē incōueniens tpus a iure statutū abreniari: qz spale est in hoc casu ppter periculum incontine tie remanentis in seculo. Tertij di cunt vt Hosti. in sum. q ex quo ius p mittit talem intrare religionē: z tem pus probationis sit inductum: nō so lum in fauorem conuersi: sed etiaz in fauorem religionis vt experiant mo res conuersi. Ideo non debet temp illud abreniari nisi appareat frans vt cum iret discurrendo de vno i ali ud: bec Petrus. Potest dici q cūz b

fit in pte sua et capituli facere pnt qd
eis vñ et ab eis abrenuare tps. i. an an-
nu facere pffessione si caplm et ingressus
volunt et et expectare annu. Mediean-
tes tñ an annu nō pnt recipere et tale ad
pffessione sine dispensatōe pape: alias
incurrerent penā iuris. In oibus autē
casib⁹ in qbus post assumatum mñm
l3 intrare religionem: l3 et ad sacros
ordines pmoueri et ad epatum. Exe-
plum i beato bilario q hñs lñiam ab
vxoze fuit eps. qñ aut non l3 religioz
intrare multo fortius non l3 iungato
ad sacros ordines pmoueri: sed esset
suspensus ab executōe ordinis l3 cha-
racterē suscipiet. De mñmonio at cō-
sumato violent: puta cū qs eā cū qua
conuerat p vba de pñti volente ingredi
monasteriū 3 voluntatē suaz eā cog-
scit. Dicit Host. q non pōt ingredi 3
voluntatē viri: et si ingrederet f3 pe-
cum daret vinculu3 iungale: nec pos-
set dissolui p ingressū religionis: re-
manens aut in seclō nō posset euz alia
3bere: et posset illam inuitā de mona-
sterio reuocare.

Quā iungat⁹ ingressus religioez exi-
re tenet. Cap. 32.

Quā dñ et iungat⁹ ingressus
religioz qñ tñ exire: et qñ nō
pōt: et qñ ē liber ad exiendū
vel remanendū fm. Pe. de pal. in 4.
di. 27. q. 3. Tenet qd exire religioez
et fca pffessioe iungat⁹ ad iungē in se-
culo remanētē: qñ repetit eū q illicite
ingressus est: vel qz in oxio phibente
seu i grāte vel pñtiente fragili q ē su-
spect⁹ de incontinentia vt iuuenis et la-
sciuis remanēs in seclō: qz nō potuit
in ei⁹ pñdiciū vouē: vel pñteri casti-
tatē. Sic si licite ingressus fuit: qz de

lñia antiq: f3 reintegra penituit. i. an
emissū votū solenne i seclō remanēs
vel religioe exiēs alt⁹ repetit eū te-
net exire. 2. tñ nō egredi f3 remanēs
qñ licite emisit votū simplex vel solē-
ne: vel qñ illicite ingressus ē: f3 ali⁹ nō
repetit eū: qz ratificando confirmatur.
3. liber ē in egrediendo vel remanen-
do: qñ ingressus ē religioz: nullo mō
ē religioni astrict⁹ tacite vel expse: vt
qz nec vouit nec pffessus est nec vxoz
eū repetit: aut si repetit fornicata est
an vel postea notorie. Quā vō votum
simplex emisit ingressus non solēne:
vel solēne de facto et non de iure: pu-
ta qz infra tps pbatōis corā eo q nō
potuit recipere ad pffessioz vxoz nō re-
petere egredi non pōt: f3 q ad eccliam
pōt: maxime si votum pbari nō pōt: i
quo casu retinentes inuitum cllicū se
excoicati. Dico retinentes non solu3
manus iniiciendo i eū: sed et veste se-
culari negata: sine qua egredi nō pōt
cōmode: p persuasionib⁹ nō eum reti-
nere pnt. et idē de vxoz ingressa quo
ad viz non repetent. 4. de debito
qz egressus de religione: qñ nō pōt
reddere: nec exigere debitū: vt qñ illi-
cite ē egressus post pffessione: vt i ca-
sibus dcis: et qñ iunx sciens et tacens
pmisit pñteri: tunc n. fuit ut remissit
vt dñs cuius finis eo sciēte et pmitten-
te ordinat vel pñtetur. Dico autem
illicite ppter votū illicite solennizatū
qñqz et reddere et petere potest: vt qñ
libere egressus fuit nullo voto astri-
ctus religioni: sicut nonitius solutus
egrediens religionem cōtrahere pōt
matrimoniu3: sed pnto q intelligat
de tali nouitio qui intrauit aīo pba-
di non in perpetuum ibi pmanendi.

¶ Nam ipse *De. 3. q. 2. talis ingressus. f.*
no non pbat di sed firmit pueradi
beat vim voti simplicis saltē. Alij di
cunt q. et solennis voti beat vim: vi
non posset hē talis vel exigē si hē
rit. Sed de hac mā vide diffuse in ti
tulo de religiosis. Quāq. vō egressus
pōt reddere s. non exigē: vt qn de cō
sensu ipsi de cuius pntentia est timor
votum simplex emisit: tunc enī nō il
li p̄iudicauit. et nō fm *De. vbi. s. q.*
in casibus in qb. l. 3. iungi repetere cō
sortem suū religionē igrēssum an p
fessionē siue p. p̄fessionē: non l. 3. m de
monasterio vi eū rape. nec ob. et de
raptō. cum cā. q. narrat q. rapuit: s.
non dicit q. licuit. Posset enīm vxorē
vir de vico ad domum ducē: q. h. in
ea correctionē: sed non posset eā pri
uato quasi possidētī vi eripe: et mltō
minus de monasterio violentē e. hē
fores frangendo: aut bitum violētē
lacerando: vel cū iniuria loci sacri eaz
accipiendo: l. 3. alij peccauerit eā reci
piendo: ar. C. vi. l. 1. sigs in tantā. 5.
videndū ē de regressu ad religionē
qn tenet. Et dicit *De. vbi. s. q.* in tri
b. casib. Prim. qn illicite egressus ē
vtpote cū alio iungi in religionē re
manente p. p̄fessionē egressus est: vl
et in seclō remanente et honeste cū cō
sensu eius p̄fessus est. 2. qn licite
egressus ē: q. ad requisitionem vxoris
sine līa ei. ingressus: sed postea vxo
r ē penitet de reuocatione et ipsa vouz
3. qn p. votum ad eā egressus mor
tua ē ipsa vxor: nā tunc tenet reigre
di vt impleat votū suū. Sed si talis
qui post votum solenne renocat. ab
vxore ad seclm mortua ipsa vxore h
bit m̄rimonium: vtroz teneat. Petr.

vbi. s. facit talē distinctionē: q. si inni
ta vxore fuit sollemniter p̄fessus: cum
illa p̄fessio q̄sum ad solennitatē nō
valuerit ecclesia hoc phibente: ideo
talis mortua vxore nō potest contra
bere: q. habet in se votū simplex rō
ne illius p̄fessionis: et peccat mortali
ter strabendo et exigendo: t. 3. m̄ri
monium: nec pōt eum tanq. apostata
tam religio p̄sequi. Sed si vxore con
sentiente fuit p̄fessus: sed postea quia
vxor iuuenula vnde et suspecta eum
reuocauit ius noluit in hoc casu pro
fessionem inhibere simpliciter: sed so
lum inq̄sum erat ad vitaz eius. Vñ
simpliciter fuit in p̄iudiciū ei. votū
solenne non in p̄iudiciū vxoris. Vñ
ea mortua ē apostata si non redit ad
monasteriū: et si m̄rimoniū strabat
cum alia non tenet vt dicit Hof. hec
De. 3. bene p̄siderandum ē: vtrum
p̄ter p̄dictos duos modos. s. mortem
nālem et mortē ciuilez qui ē p̄ igrēssū
religionis. i. p̄fessionē sit alius mod.
soluendi m̄rimoniū ratum. i. stractū
p̄ verba de p̄nti quo ad vinculu. vbi
De. ponit q̄tuor p̄clusionēs. Prima ē
q. seruit. supueniēs tali m̄rimōio ra
to non soluit ipm. et rō ē: q. p̄ hoc nō
mōit ad actus carnales. Itā et pōt d
nuo p̄bere: et ḡnāliter de ceteris ipe
dimētis que dirimunt m̄rimonium
p. p̄ctum intelligēdum ē: q. nil tale
supueniēs dirimit p̄us p̄ctum: s. solū
mō p. p̄ctum: vt vbi grā. Lognosces
p̄sanguineam ei. cum qua iā h̄rit per
verba de p̄nti: et si non adhuc p̄sum
mauerit non dirimit tale m̄rimoniū
q̄b. dirimēt: si ante p̄ctum p̄ verba de
p̄nti illam cognouisset p̄pter affinita
tem. Secunda conclusio est q. talis

infirmum. ratificatum p verba b
pnti non soluitur p votum simplex.
vñ tenetur vel intrare religionem vel
reddere debitum vxori petenti. Sed
peccat mortaliter reddendo vel exi-
gendo: quia adhuc potest religione
intrare ante consummationem eius: nec
sufficeret ingressus religionis in tñ
habitu beati dominici: vel beati Gra-
cisi cum professione in ipso: quia tal'
pfectio nō habet vi voti nisi simplicis.
Unde non est sufficiens ad tollendū
vinculum coniugale: et professus in
illa religione ternj habitus: quauis
peccaret grauiter contrahēdo: quia
contra votum non teneret matrimo-
nium. **Tertia conclusio** est q nec
castratio quantuncumq supueniens
soluit tale matrimonium ratum: quia
matrimonium non inuenitur in iure
solui nisi in certis casibus: sed iste nō
est de illis casibus ergo zē. nec etiam
ante consummationem. Item. 32. q. 2.
bi qui. dicitur coniugium illorum qui
post matrimonium membris truncā-
tur: aut a barbaris secti sunt: propter
hanc causam solui non potest. Et q
vis glo. intelligat de matrimonio cō-
summato ex eo qd dicitur. 33. q. 1. Cō-
iugium firmatur officio. sc. carnis fm
glo. et anteq confirmetur impossibili-
tas officij soluit vinculum coniugij.
Regunda est illa glo. quia coniugium
solo consensu per verba de presen fir-
matur: et ratum vocatur: vñ notat glo-
sa de testibus super eo. **Quarta cō-**
clusio est q non soluitur tale matri-
monium ratum tantum per ordines
qui est sacramentum vel dignitas. Et
quauis magister sententiarum i tex-
tu videatur innuere q sponsi nō so-

luti possunt intrare religionem sine
communi consensu: sed etiam ad or-
dines promoueri. Et Posti. dicat cō-
iugi ante carnalē copulā: l3 epātū ac-
ceptare: tñ hñum huius ē vez: qz epā-
tus ex sua nā non bz oppositum ad
infirmum cū epī pūe eent vñ vxor
viri. Nihil at tollit nisi a suo strario
nec epī moriunt ciuilit: cum ppum
hēant sicut et ceteri clerici seculares.
vñ religio soluit infirmum nō rōe
pfectōis l3 rōe mortis ciuilit: epālis
ordo l3 sit pfectior qz religio non sol-
uit. et filr sacer ordo l3 sit pfectior qz
religio non soluit ppter defectū mor-
tis ciuilit: et iō iugatus incorruptus
i. non consummato infirmo licite p-
fiteatur: q tñ in hoc seculo illicite or-
dinatur: nec soluit matrimonium qñ
de consensu vxoris ordinat vel epāt q
ad vincū. vñ vxor talis eo viuēte nō
pōt cū alio hñere. Coniugatus igr an
copulā non pōt eligi: qz censet laicus
nec ē in sacris vel irregularis siue in
spēsus: l3 pōt postulari: et tunc si vxor
plēntiat pfirmabit: l3 si dissentiat pa-
pa non pōt eum pfirmare nec psecra-
re in iudiciū vxoris: qñ. l. teneatur
reddē debitum: cum non possit i ius
diuinum dispēfare: sed pōt religionē
intrare et p die de lūia pape pferi et
eadē die pfirmari et postmodū ordi-
ari et psecrari. nec filr d lūia pape pōt
iugatus iuita vxore: etiā ante copu-
lam ad sacros ordines pmoueri: et si
fuerit ordiat nīlominus tenet red-
dere debitum: qz semp hoc est de iure
diuino. Similiter nec papa pōt au-
ferre vxori viz suam et incorruptus
i. nō consummato infirmo: et multo magis p
copulam vt ipsum faciat cardinalem

quia ille status secularis est: nō regu-
laris dicente quodam cardinali: Nos
habemus religionem cuius apostate
sunt sancti: vt Hieronymus. Et si
arguat q̄ ep̄i tenent locū ap̄loz
sed Ch̄ist⁹ vocauit Jo. de nuptijs ad
ad aplatum etiam inuita vxore: si ve-
rū est qd̄ dicunt qdā q̄ ipsa fuit ma-
ria Magdalena: que ppter hoc indi-
gnata luxuriata est. R̄idet q̄ ep̄i te-
nent locū ap̄stoloꝝ quo ad dignita-
tem: non quo ad paupertatem et mortē
mundi: q̄ illis dictum est de mundo
non est. Preterea alia ratio est: quia
Ch̄istus potuit hoc facere et fm̄ dei-
tate et fm̄ humanitatem: q̄ potestatem
habuit excellentiorem in sacramenti
quam nulli cōmunicat etiam pape.
Preterea q̄ Johannes inuita vxore
secut⁹ fuerit Ch̄istū ignorat: nec est
multum v̄simile illam fuisse mariā
Magdal. Sed et si vez esset q̄ inui-
ta vxore Ch̄istū fuerit secutus licite
facere potuit: q̄ ap̄stolatus ad quē
transiit erat status religionis: et quo
ad votū obedientie castitatis et pau-
pertatis. Et si dicatur q̄ papa dispe-
sat monachus contrahere matrimo-
nium viuente prima vxore: puta quia
ille contracto matrimonio cum ali-
qua ante copulam intrauit religionē
et p̄fessus est: sic solum est vincu-
lum matrimoniū. Postmodū magna
causa urgente: vt pace reformanda
vni⁹ regni: vel per conuersionē vni-
us gentis: papa dispensat cum illo mo-
nacho q̄ contrahat cum alia: quia vi-
tulum primum fuit solutum. Nam si
vinculum primum non fuisset solu-
tum papa non posset: nisi dicatur q̄
statuto ecclesie est illa solutio: q̄

solennitas voti est ex ordine ecclesie.
Dicendum q̄ hoc non est verum: q̄
hoc non inest illi voto propter solen-
nitatem: alias inesset ordini sacro: sed
inest ei ratione mortis ciuilis. vnde
eremite non solennizant votum fm̄
regulam approbatam: et tamen per
votū eremi soluitur: quia hoc est ex
natura actus mundo. mortificantis:
et diuina institutiōe aqua est vita ere-
mitica: vt in Jo. baptista. Est ergo cō-
clusio istius. s. q̄ matrimonium con-
tractum per verba de presenti: solū
per p̄fessionem religionis approba-
te solui potest: et non per alium mo-
dum etiam auctoritate pape. Cano-
niste autem communiter tenent con-
trarium. s. q̄ papa potest dissoluere
illud. vñ Joh. an. dicit in nouella. sup
c. ex publico. de conuer. coniu. q̄ quā-
uis m̄rimoniū sit institutū a deo: rati-
ficatio tñ matrimoniū firmatur cōsti-
tutione ecclesie: in q̄tū. s. est sac̄z ec-
clesie ppter virtutē baptisimi: quā vni-
tē ratificatiōis q̄ ē q̄ alit̄ alio viuente
non pōt s̄bē: pōt papa tollē: vt circa
ipsā i aligb⁹ disp̄sare: vt in. c. 4. d̄ di-
uoz. Consummato vō p̄cedit d̄ iure nā-
li in principio p̄sistit in facto: qd̄ ex q̄
factū est negt non fuisse. s. q. 5. si pau-
lus. Dicit autē q̄ h̄ mōi iuris est alia
ratio diuina. s. reuelatio p̄ quam ad
exēplū sanctoꝝ facta ē hec p̄stō: vel i-
terptatio q̄ ē approbat p̄mo p̄ ap̄l⁹
dicte: Si fidelis discedit discedat. 2.
p̄ fauorē fidei. De quo in decretali q̄-
to. q̄ videt potius facere diuina con-
stitutio: qua rōne dicit sponfos de p̄-
senti ante carnis copulā posse auctē
pape iuicē se absolue: sic et sponsi de
futuro: de sp̄o. c. 2. et sic rōe congrua.

ante copulam potest ibi intervenire
extrinsecus actus per dissensum mutuum in al-
terius tantum: quod non esset post copulam.
Intelligitur autem hoc de potestate abso-
luta non de ordinaria nisi alia causa
subesset: non enim hoc fit sine causa. Afferit
etiam probabiliter posse dici: quod cum circa
impedimenta matrimonij restringenda
et laxanda potestatem habeat ecclesia: ut
de con. et affi. non debet statuere potuit
quod hic dicitur et de vnus professione et
alterius contractu. Potuit ergo papa et
de potestate ordinata contra matri-
monium non consummatum hanc consti-
tutionem facere. Et sic per rationem conueni-
ens rationi: ut non. 27. q. 2. quapropter
quoniam circa non consummatum matrimonium
potest ecclesia statuere quicquid placet
dum tamen subsistat causa iusta. Et hoc vo-
luit finis. c. ex publico. Dicit tamen ipse
Hosti. quod tamen non expedit quod circa
hoc multum laxet habendas nec etiam
am tutum. In matrimonio vero non
consummato fieri non potest: quin per
ipsius representetur conformitas car-
nis inter christum et ecclesiam: que nul-
latenus rumpi potest: quod si per reli-
gionem rumpi posset: esset conformi-
tatis violator et innueret quod expecta-
ret aliam fidem et aliam ecclesiam:
quam sibi Christus vniret et iterum
desponsaret: quod falsum et hereticum
est secundum Hosti. qui plenius ista tracta-
uit hic: et remittit ad summam. Ideo
etiam ponit Jo. an. in regula actus le-
gitimi. l. 6. in mercurialibus. et An. de
bur. et Archi. in. c. quapropter. 27. q.
2. idem Benedictus super. d. c. ex pu-
blico. addens quod ex potestate absolu-
ta matrimonium per verba de presenti papa dis-
soluere potest etiam nulla causa existente

vel subsistente. De potestate autem ce-
diata non nisi ex legitima causa et non solum
de consensu vtriusque: sed etiam si tantum
adesset consensus vnus coniugis le-
gitima causa subsistente: ut vult hic glo.
in si. cum circa matrimonium non con-
summatum papa possit quomodo vult
dispensare secundum Innocentium. Vidi aliquas
bullas Martini quinti et Eugenij quoniam
si continentes talem dispensationem
sive dissolutionem matrimonij non
consummati contrahentibus postea illis
cum alijs. Unde tales non sunt con-
cedendi: sed nec consulendum est alicui
ut procuret talem dissolutionem cum
theologi videantur tenere quod non pos-
sit dissolui: nisi per ingressum religio-
nis: ut dictum est. s. et pluries. Item no-
ta secundum Tho. in quarto et Ricar. quod con-
summato matrimonio legitime contra-
cto alter alterum dimittere non po-
test quo ad vinculum: id est quod possit
cum alio contrahere. Quantum vero
ad cohabitationem et actum coniu-
galem non potest alter alterum inui-
tum dimittere excepta fornicationis
causa: nisi forte ad tempus velit se sub-
trahere a consortio uxoris propter ca-
stigationem eius subtrahendo ei so-
latium penitentiae suae. Nam quando
uxor prestat occasionem magnam ru-
ine suo viro: tunc vir potest se subtra-
here a conuersatione sua. Idem Al-
bertus addens quod non oportet coha-
bitare furoni et huiusmodi: si non vult
resipiscere. 28. q. 1. uxoris. Item nota
quod ex fornicatione seu adulterio po-
test vir uxorem dimittere seu accusa-
re: et uxorem virum: nisi in septem casi-
bus qui infra ponuntur: quia in his se-
ptis additionis. 32. q. 5. si quis uxorem.

Et ista cā. s. fornicationis extendit ad
fornicationis seu adulterij suspicionē
qñ. s. est suspicio violenta vel certa: vñ
bi grā. Si pbatuz est q fuit solus cū
sola: nudus cum nuda in eodez lecto
vel similiter in multis secretis locis
vñ latibulis ad hoc commodis et ho-
ris electis libere dimittit vxor. 32. q.
i. dixit. Item scōo extēdit ad viciū
sodomiticū: vt ppter hoc possit alī
alterz dimittere. 32. q. 7. oēs cautioes.
et adulterij. De. etiam de pal. dicit
q hoc extēdit ad viciū sodomiticū
et pollutiōem et ordinariā cū alio vel
alia cōmissā. Et idem dicunt quidāz
de omni peccato contra nām. Item
tertio extenditur ad infidelitatem
que dicitur fornicatio spualis: vt si al-
ter incidat in heresim iudaismūz vel
gentilitatem: et p̄cipue si trahit coniu-
gem ad infidelitatē. 28. q. i. idolatria.
Sed si corrigē se vellet talis nō d̄z di-
mitti. Itē si polluat aliq̄ et claustra
pudoris videtur q dimitti potest ab
vxore ppter hoc. ar. 32. q. 2. meretri-
ces. Item si tale quid egit cū vxore
pp̄ia s̄m Hug. et Lau. vxor pōt eūz
dimittē: si tñ ipsa non fuit in culpa. s.
assentiendo: s̄ violentata vel sōno d̄
cepta et h̄i. Ex vicio autem molliciei
cum. s. alter coniugum polluit se ipm
non pōt totis dimitti s̄m Hug. Item
ex sola volūtate adulterādi sine ope
subsecuto non pōt dimitti s̄m Guil.
Et nō q ista diuisio potest fieri di-
plicit̄. ¶ Uno mō quo ad tori sepa-
tionem. 2. quo ad cohabitationis se-
parationem: et iste scōs modus h̄z etia
p̄mum modū implicitum. ¶ Dimis-
sio igr̄ p̄mo modo. s. quo ad tori vñ
denegando illi debitum potest fieri

pp̄ia auctoritate: etia sine iudicio ec-
clesie: qñ innocēti p̄stat certe de adul-
terio coniugis. tunc. n. absq̄ peccato
potest negare ei debitum: et hoc nisi
compellatur auctoritate ecclesie: vel
nisi ipse postea adulterasset: aut etia
si petijset vñ reddidisset debitum vo-
luntate sua postq̄ sciuit de adulterio
tunc enim videtur sibi reconciliasse.
vnde non potest innocens amplius d̄
negare debitum adultero nisi recidi-
uaret. De. de pal. Et vbi delinquens
omnino se vellet emendare vel p̄su-
meretur penitens d̄z innocenti p̄sua-
deri q sibi reconciliet tñ ad hoc cogi
non pōt p subtractionem absolutōis
nisi hoc faceret ex odio vel vindicta
s̄m Tho in 4. Sed q̄stū ad scōm
modū. s. cohabitationis separationē: qd̄
dicit̄ vinortium: non pōt alter alterz
dimittere sine iudicio ecclesie: et si vi-
miserit d̄z cogi ad recipiendum: nisi
fornicatio incontinēti possit pbari: et
s̄m Hosti. infra octo dies si pbet nō
restituēt: alias sic. Et hoc intelligēdū
ē s̄m Ric. quando matrimoniū ē ce-
lebratum in facie ecclesie vel corāz te-
stibus. Sed si erat omnino clandesti-
nūz potest propria auctoritate dimit-
tere: etiam quo ad cohabitationem:
bec ille. Videtur tñ q teneatur m̄ri-
monium illud notificare ecclesie ad
vitāda picula q̄ inde possēt atigere:
Itē s̄m Ho. si adulteriū sit notoriūz
ita q inficiatōi non sit loc⁹: tunc pōt
auctoritate sua dimittē: et de vinort.
significasti. et multo fortius debitum
negare. idem Inno. S̄ Guil. dicit h̄
ēē vñ si alī recedit a iūget publice
morat̄ cū adultero vel adultera: alī si
pp̄a auctē dimittēt cogētur accipere

Casus quando vxor non potest di-
mitti ppter adulterium.

Lapi. 33.

Casus autem in quibus vxor
ppter adulterium commissum non
potest dimitti seu accusari:
sunt isti fm Rai. Primus casus est
si ipse eaz pstituit: extra de eo qui co-
gno. conlan. vxor. sue. discretionē. Idē
est fm De. de pal. si vir scuit et nō p-
bibuit cū potuit. Idē enim ē scientes
non phibere cuz possit delictū inferi-
oris reparare. Secus autem si ei indire-
cte occasione dedisset expellendo eā:
vel necessaria denegando: quia non
est ignoscendum ei qui ptextu pau-
pertatis turpissimam vitā elegit. ff.
de ritu nupū. l. palam. Secundus est
cū ipsum virū credens defunctū nup-
tit alteri: qz maritus rediens tenetur
eam recipere non obstante tali adul-
terio: nisi steterit scienter cū secundo
marito postqz p̄mus venit. 34. q. 2. cū
p bellicam. Excusatur eim predicta
si habuerit pbabilem ignorantia f3
Ric. Tertius si cognita fuit ab ali-
quo latenter quem credebat p̄uūz
virum: et est ar. 34. q. 2. in lectum.

Quartus si fuit vi oppressa: vt. 32.
q. 5. proposito. Hoc autē intelligo d-
vi absoluta: sed si metu vel pcepto
parentū istāia sanguineorū vltima
simili eā fornicaret cū aliq cōbēdo
est illo d facto nō excusaretur. 32. q. 2.
omnes. Quintus est quando recon-
ciliavit eam sibi post adulterium omis-
sum: vel eam publice adulterantez te-
nuit et retinet in consortiū maritale.
32. q. 1. c. l. 1. 3 sequen. Hec ratio est f3
Bicar. quia crimen per reconcilian-

onem dimissum amplius obijci non
debet nisi recidivū sequatur. Sextus
est l3 raro occurrat si aliq infidelis
coniugem infidelem dimittat dato si
bi libello repudiij: et illa nubat secūdo
viro suo: si vterqz pvertitur ad fidē
tenet marit⁹ eā recipere non obstante
qz sit ab illo cognita cui se cōiungit:
nisi fuerit alteri fornicata: extra de vi-
nor. gaudemus. Septim⁹ est si vir
convicitur adulterari. 32. q. 6. per to-
tum. Ubi etiam nota qz si vir est ad-
ulteratus occulte et vxor manifeste: nō
potest vir sine peccato vxorem dimitti-
tere: quia vxor non deficit ius excipi-
endi sed pbandi f3 Rai. Tho. et Al-
ber. Si tamen vir egisset penitentiā: et
vxor nollet agere: sed plevaret i ad-
ulterio posset sine peccato accusare
et dimittere. 32. q. 1. in quatuor primis
capitulis. Istos casus pōt etia Ric.
et addit. Alij addunt voluntatez vxoris
ei occasione adulterandi dedit. 32. q.
5. si qui. Tū alij dicunt qz non ppter
hoc excusaretur mulier adulterans
quin vir posset eā ppter adulterium
dimittere fm glo. Nota etia qz p̄nā
facta in adulterio non tollit qn pos-
sit accusari vel excipi de ipso adulte-
rio in foro p̄tentiono. 6. q. 1. qui crimē.
Debet tamē innocens p̄cē penitentiā: et
sibi reconciliare. ex charitate et qua-
dam equitate: qz nō teneat d ne-
cessitate. s. q̄tum ad reddendū ei de-
bitum coniugale. Item si vnus cōiu-
guz fornicetur carnaliter et alter spū-
aliter. s. labendo in heresim dimittat
qui in ipsa incidit: al3 pcederet tra-
ctum et non audiretur tra suū iugē.

De accusatiōe adulterij.

Lap. 34.

Effectus accusationis d' adulterio est q' si maritus probet quod intendit vel mulier h' confiteatur nisi mulier replicet contra eum aliquem de predictis septem casibus absoluitur ab eius cohabitatione et seruitute qua sibi tenebatur: et potest assumere habitum religionis eo inuito. 27. q. 2. agatola. et etiam in seculo sine eo vivere potest: sed continere fm Rai. Tho. et Pe. tenetur. Ipsa autem dimissa propter adulterium non potest intrare monasterium contradicente viro. Sed si ingressa esset viro sciente et non contradicente satis potest videri data licentia: et vir tenebitur continere: et si ingressa fuerit contra voluntatem viri poterit reuocari. Tho. et Pe. Item in seculo remanente etiam post diuortium potest innocens adulteram reconciliare. i. admittere ad sui cohabitationem et ad actum coniugalem: et si nollet cogi posset: et hoc est verum si nocens de adulterio correctus est. Itaque si remanet incorrigibilis non debet sibi eam reconciliare innocens. Item non q' si p' diuortium qui erat innocens factus est nocens in crimine adulterij potest et debet cogi per iudicem reconciliari sibi adulterum coniungere: et precipue ipso hoc petente et allegante adulterium commissum post diuortium ab eo qui innocens prius fuerat. Item si p' diuortij sententiam constiterit ecclesiam fuisse deceptam per falsos testes et huiusmodi: debet sic spoliatus restitui taliter: etiam si alter iam fecisset professionem in aliqua religione: vel re-

cepisset sacerdotium si hoc petat: et tenetur restitutus reddere debitum: sed exigere non potest. Sed si sic spoliatus non petat restitutionem ille quam sic factus est sacerdos vel professus non potest petere socium in coniuge. Item non q' cum restituitur aliqua vxor viro si dicat se habere suspectum virum ne forte eam ledat: et causam verisimilem ostendat ad iudicem spectat facere ea uere sibi sufficienti cautione q' tractabit bene: et q' non ledat eam in persona vel rebus: et hanc cautionem prestabit per iuramentum. 32. q. 1. de benedicto. Sed si mulier non fidat d' iuramento d' prestare cautionem pignoratitiam vel fideiussoriam sub certa pena. 23. q. 5. p. dest. Vel si capitali odio ita eam persequeretur q' merito de ipso diffidat: nec posset ei de cautione sufficienti prouideri: non solum non debet ei restitui: sed ab eo potius remoueri fm Rai. et Pe. Item non q' fm Inno. vir tenetur sequi vxorem: quando scilicet ratur: cum necessaria causa subest: sed vxor tenetur sequi virum ex quacumque causa recedat: scilicet domicilium transferens: nisi velit eam trahere ad peccatum: extra d' diuor. quesitum. Secus tamen si esset vagabundus. 34. q. 2. si quis necessitate. Idez Ber. et Hostien. Et addit Hostien. q' sicut in voto ultramarino vxor potest sequi virum: et remanere si voluerit: sic in otinere voluntatis cum proposito reuertendi: qd videtur intelligendum de longo itinere. Sed ubi transferat domicilium de loco ad locum vxor tenetur sequi eum. 13. q. 2. vnaqueq. Et fm Buil. tenetur eum sequi in carcerem et in exilium: qd intelligitur de carcere:

¶ Item ad debitum reddendus serua-
ta honestate: quo ad exiliu. s. quo ad
cohabitationem si nutrire potest eaz
et si periculum anime et corporis non
iminet vel vxor potest virum nutrire
Sed nota diligenter quod dicit Pe.
de pal. in 4. di. 39. circa cohabitatoez
coniugum. Dicit eni q si in vno co-
iugum sit tale crimen: quod timet al-
ter corpori suo nec potest secrete sibi
aliter prouidere: licet dimittere talem
nec tenetur cohabitare: quia si non te-
netur debitum reddere cu3 periculo
corporis sui: multo minus cohabita-
re: extra de testi. spo. ex transmissa. et
c. litteras. in fi. unde falsa est gl. extra
de diuor. capituli secundi. que dicit q
non est dimittenda vxor: etiam si vite
viri fuerit infidiata. Itē quando vnus
coniugum trahit alterum ad crimen
ita q licet non cogatur peccare: tamen
propter periculum sue fragilitatis ne
coniuugalitatis societas pertrahat ad pec-
catu3 tenetur iuxta illud: Si oculus tuus
scandaleum erit tibi. Si enim cum periculo
corporis non tenetur manere multo
minus cum periculo anime: et sicut non
tenetur propter periculum infidelitatis ha-
bitare cum infideli: ita nec propter periculum
alioz criminu3 ad nullu3 possit cogi
Et licet istud sit grauius q alia: tamen mi-
nimum periculum peccati mortalis p-
poderat maximo periculo corporis:
et licet in hoc sit verisimile q inuito au-
ferat vita corporis non anime: tamen ista
dissimilitudo tenet ita in infidelitate
sicut in alijs vicij3: q nullum peccatu3
cadit in inuitum. Item propter alia
crimina vnus quibus alter non timet
probabiliter anime sue nec corpori: non
debet relinquere coniugietia si sit incor-

rigibilis: nisi sit fornicatio carnalis: et
semel commissa: vel spiritualis fornicatio. i.
infidelitas in qua sit incorrigibilis: et
sic intelligitur ex diuor. c. 2.

¶ An tenet votu factu ab vxore.

Ca. 35.

¶ Vxor ad vota abstinentie vel
peregrinationis: et bñ facta si
ue an in inuitu contractu3
siue postea non tenetur nec debet im-
plere contradicente viro dicit Ray.
sed vir potest vovere et tenetur imple-
re vota abstinentie etiam inuita vxo-
re: nisi per hoc fieret preiudiciu vxo-
ri: puta quia redderetur impotens ad
redditionem debitu3 sibi Hug. 32. q. 5.
precepit. et c. christiana. Nota etiam q
si vir dedit iam litem vxori imple-
di votum abstinentie si postea reuo-
cat rationabili causa motus bene facit: si
sine causa reuocat peccat: tamen in vtro-
q casu vxor debet obedire: et non pec-
cat Ray. 33. q. 5. manifestum. et c. noluit.
quantum ad votum peregrinatio-
nis vnus non potest sine consensu al-
terius facere seu factu adimplere sibi
Ray. et Hostie. imo sibi Inno. potest
reuocare: si aliqui consensit licet peccet.
excipit votum hierosolymitanu3 s3 p-
dictos qd potest facere vir sine licentia
vxoris et factu adimplere. Vxor tamen
ut assentiat est attentius admonenda: vel
si non vult remanere sequatur viru3.
Dicit tamen sanctus Tho. in quoli.
et Alber. q si sit consilium viro q acci-
piat crucem ad transferendu se ultra
mare si vxor sit talis que non possit se
qui: et de eius incontinentia timeatur.
Vxor sibi Hostie. potest etiam inuito
viro votu hierosolymitanu3 emitte:
sed si suspecta: vel nimis iuuenis non

exequatur personaliter: sed votum re-
dinat alibi vadat maxime si talis est q
posset secum ducere bellatores. **¶** Quā-
tum vero ad modicam peregrinatio-
nem: etiam sine voto propter disponē-
dam domum: vel q̄tum ad transferē-
dum domiciliū: alio modo videtur
dicere beatus **Tho. i. 4.º** q̄ pōt vir h̄
facē sine licentia vxoris: quia in dispo-
sitiōe domus et regimine vite mulier
est subiecta viro: et non econuerso. **¶** Di-
cit tamen **Dug. 33. q. 5.** manifestum in
gl. q̄ vir illa vxoris vota reuocare po-
test: que ipsa implere nō pōt sine scā-
dalo niri vt de ieiunijs: de surgendo
ad matutinū et huiusmodi alia nō: vt
si vxor vouit dare aliquid de pprio
vbi consuetudo est q̄ mulier habeat
bona parafrenalia: vel si vouit aliquam
orationem et h̄. **¶** Quātū ad votū
castitatis coniugatorū est sciendū q̄ vir
et vxor s̄m **Rai. et Alber. ad paria iu-**
dicantur. 32. q. i. si quis. Potest autem
fieri tale votum tripliciter. Uno mo-
do q̄ vnus emittat votum castitatis
altero inuito vel ignorante: seu sine li-
centia alterius. **¶** 2.º modo q̄ vn⁹ tñ
cum licentia alterius emittat. 3.º q̄
vterq̄ de pari consensu emittat simul
Et primo modo cum vnus. s. coniugū
vouet castitatem sine licentia alterius
si inter eos sit tantum matrimonium
iniūctum: puta per sponsalia s̄z **De.**
de pal. oportet q̄ frangantur sponsa-
lia de mutuo cōsensu: et sic postea ser-
uet votum: vel intret religionē si spō-
sa est que vouit: sed si sponsus vouit
ipse vel religionem intret: vel sacrum
ordinē suscipiat: et sic soluit spōsalia
et 3 voluntatē alterius: vel faciat con-
tentum alter⁹ q̄. s. nō vouit de non cō-

sūmando mīmonio. **¶** Et dicit idē
Petr. q̄ s̄m Tho. p. vota simplex sol-
nunt sponsalia: q̄ si verū eēt n̄ tenēt
religionem intrare q̄ vouit: sed possz
manere in seculo cōtinēdo. Sed cum
iūra artent ad cōplendū spōsalia: nisi
in casibus q̄busdam exp̄ssis: de quib⁹
s̄. et inter illos non ponit iste: tutius
est tenere contrariū. Si autē esset iter
illos mīmonii ratificatur. s. per vba
d̄ p̄nti: sed nō cōsumatur: tūc s̄m p̄di-
ctū **Pe.** tenetur intrare religionem si
ue vir: sine mulier: nisi coniūx q̄ non
vouit velit eū dimittere sine debui pe-
titiōe q̄ non potuit vouere in p̄iudī-
ciū alteri⁹: et sic est illi obligat⁹ sub cō-
ditiōe si non intret religionē qd̄ p̄t fa-
cere altero inuito: et tūc p̄ p̄fessionem
in qua moritur ciuilit̄ solutū est vī-
culū matrimonij: sed si est cōsumatur
nō potest intrare religionem altero i-
uito: nisi ob fornicationem notoriam
sed de hoc vide. s̄. de diuor. Sed si al-
ter caste vixit: tūc vtrum possit alius
vouere continentiam sine alteri⁹ l̄tia
q̄tuz: ad redditiōem debiti: in hoc
concor. omnes q̄ nō potest. Ratio ē
s̄m **Ric.** q̄ hoc esset facere votum d̄
alieno: qd̄ nō licet: s̄z q̄tū ad exactiōē
sunt varie opiniones: vt refert **Petr.**
Aliqui dicūt q̄ nō pōt fieri tale votū
Un̄ et **Duran. in 4.º** dicit hoc votum
indiscretū et periculosū: q̄ reddit alte-
ri nimis onerosū: vt semp ipse habeat
subire cōfusiōē in exigēdo: et p̄cipue
si viro vouente mulier habeat exigē-
cui cōiter in hoc ē magna verecādia
et nimis periculosū est in igne stare. i.
ppe vxorē et vigente cōcupiscentia nō
posse exigere. Et ad hanc videtur de-
clinare beatus **Thomas in 4.º** Dicit

enim q̄ tale votum factum ab vno si
ne expresso cōsensu alterius potest al
ter irritare: si irritat non tenetur i
plere. Si autem audito voto confor
tis protunc tacet et dissimulat: nec ra
tificat: si postea contradicat et irritat
similiter non tenetur implere. Hanc
opi. dicit Jo. nea. in quolibet. s. esse p
babiliorem. Addens q̄ si talis q̄ vo
uit sine licentia alterius exigeret etiā
cum peccato mortali: puta presuppo
sita veritate alterius opinionis con
trarie tenet exactus debitus reddere
al's peccaret. Alij autē dicunt q̄ p̄t
fieri tale votum. s. de nō exigendo de
bitum. R. d. est q̄ hoc est voluntas. s.
petere debitum: et perfectionis non
petere: et de his est votū. Et dicit Ric.
in 4. hanc opinionem esse cōiorem et
tuoorem. Et ad hanc videtur declina
re. De. de pal. dicens tamen q̄ hoc nō
esset alicui consulendum: maxime si p
pter hoc m̄monium redderet one
rosum alteri: puta vxori suspecte vel
verecunde in petendo debitum. Et l3
talis peccet vouendo non petere: si ta
men vouit tenet seruare inq̄tuz pōt
sine h̄ q̄ reddat m̄monium onerosū
puta reddēdo nō solū exigētū exp̄sse
s3 et interpretatine. Ad tollēdū igit̄ oē
dubiū bonum esset petere sup̄ h̄i di
spensationem: et possz in h̄i ep̄s dispē
sare: vt aperte trahi potest ex his que
dicit Jo. an. in nouella. Rursus extra
gle. vel vo. Quantū ad secūdum
modū: cū. s. vnus vouet continētiā de
licentia alterius: loquēdo de voto so
lenni religionis. Dicit De. b. pal. circa
hoc q̄ est duplex opinio. Quidam ei
dicūt q̄ l3 i intrado religionē istud
debeat obseruari: q̄ si ille d. cui l̄nia

alter intrat religionem est senex et nō
persona suspecta de incōtinētiā pōt i
seculo remanere vouēdo p̄tinētiā: s3
si est iuuenis v̄l p̄sona suspecta nō p̄t
remanere in seculo: s3 intrare religiōz
vt habet: et de conuer. cōm. c. cūz sis
et c. vxoratus. Alij dicunt q̄ sicut vi
ro cōsentiente vxori in voto abstinē
tie: idēz vir potest reuocare postea: l3
peccat reuocādo sine iusta cā: illa tñ
tenet obedire: ita et in voto castitatis
quo ad vtrūq̄: q̄. s. viro vouente de
cōtinētiā de licētiā alterius. Et subdit
idem De. q̄ posset sic distingui. aut
q̄ licētiā ad religiōnē nō ē persona
suspecta de qua timeat de incōtinē
tiā: et vult s̄l̄t p̄tinere et vouere: et tūc
l3 re integra. i. an. q̄ p̄iunx ei' profitea
tur possit reuocare e licentiam: sicut et
maritatū re adhuc integra reuocare
potest: tñ post votū solēne emissum a
licentiato non potest reuocare ipsum
Et sic intelligitur. c. agatola. 27. q. 2. et
33. q. 5. qui vxorem. Aut licētiā p̄so
na est suspecta de cuius incontinentia
timeatur: et talis que nō poterat l̄niare
de intrādo: et tūc l3 peccet reuocando
post votum solēne: tñ q̄ illud fuerat
temere emissū: tenet licētiā reddere
Nec De. dicit tamē hāc cōclusionem
dubiā. Et eādē distinctiōem facit idē
De. de voto simplici emissio de l̄niā al
terius. s. q̄ posset reuocari a p̄sona li
cētiante: si est suspecta de incōtinētiā:
et ar. ad hoc sumit a fortiori. p. c. i. de
cōuer. diu. Sed doc. multi et precipue
Tho. in 4. et Jo. neapo. in quolibet. s.
dicunt q̄ votū continētie emissum ab
vno cōiungū de licētiā alteri: seu sine
licētiā: s3 postea ratificat licētiā nō
potest enī reuocare. Vñ si ille qui sic

vouit peteret debitum non solum li-
 centians non tenetur reddere: immo
 nec debet exigere: alias peccaret mor-
 taliter *fm Jo. nea.* quia cooperat ei
 in crimine mortali: *ar. ad hoc. 33. q. 5.*
 continentie. nec cōiter tenet quod vi-
 ctus est. *s. a quibusdam q. ita reuoca-
 ri possit votum continentie semel cō-
 cessum ab altero sicut votum abstine-
 tie.* Omnes tñ in hoc cōcor. q. ex hoc
 q. vn' vouit simpliciter de licentia al-
 terius non prohibetur quin ipse pos-
 sit ad placitum exigere debitum a vo-
 nente: dum ipse similiter non vouerit
 idē voto autem cōfōni per susceptio-
 nem ordinis sacri dicat *De. q. si scien-
 te vxore z cognoscente se teneri ad cō-
 tinentiam ex ordinatione viri ipa cō-
 sentiat ipsum ordinari: qñis non de-
 buisset vir eius ordinari si erat suspe-
 ctus: nisi ipsa intraret religionem: tamē
 si non intrauit: sed remansit in seculo
 sic suspecta: non propterea poterit re-
 uocare votum viri ordinati: nec tene-
 tur ipse propter hoc reddere debitum
 petenti: nec ipso mortuo poterit cum
 alio hē. al's mrimōiuz eēt nullū. nec
 nec ē sile d' professione z ordinatione
 quia prohibitio ecclesie potest facere
 professionem nullam non antez ordi-
 nem: *Hec De.* Sed si inscia vxore vl'
 sciente z contradicente recepit vir or-
 dinem sacrum: ipse quidem deponet
 z restituet vxori: si vxor hoc petierit
 z sic reddere tenet d'bitū: sed nō pōt
 exigere: nec post morte vxoris cū alia
 cōtrahere: al's nullū erit matrimoniū
 cōtractū. Quātū ad tertiū modū
 cū. s. vterq. pari consensu vouet conti-
 nētia nullus eoz pōt exigē vel reddē
 debitū nisi cū peccato mortali s. *Jo.**

neapo. z alios. Et si vnus eoz frāgēt
 votū: puta aliā cognoscendo alter ni-
 hilominus tenetur seruare: *ar. 33. q. 5.*
 qd' deo. Sed vbi esset periculū incon-
 tinētie: q. persone suspecte: cēte bonū
 eēt dispelationē q'rere sup tali voto.
 z *fm Huil.* videtur q. eps possz dispē-
 sare. Item *fm De.* qñ alter coniugū
 intrat religionē z pfiteat altero iuito
 potest reuocari ad petitionē ipsius: z
 reuocatus tenet reddē debitū: s. non
 pōt exigē rōne voti: mortuo eo q. re-
 uocauerat: is q. p'ss'us fucat inducē-
 dus est vt redeat ad monasteriū: nō
 tñ cogendus: cuius rō est q. professio
 eius non tenuit: ex quo nō intrauit de
 licentia cōiugis sui. Et qñis nō possit
 post mortem reuocātis hēre cū alio
 tñ si h'rit tenebit matrimoniū: sed exi-
 gere nō poterit. Itē cū vnus cōiugū
 d' lūia alteri intrat religionē: s. anqz
 pfiteat reuocat ab eo mortuo reuo-
 cāte poterit ēt cū alia persona hēre
 nec tenet redire ad monasteriū: nec
 phibet exigere. Et hoc totū verū est
 nisi aliud obstat: puta si votū emisisset.
 Qui autē d' lūia cōiugis pfitetur nō
 pōt d' iure redire ad vxorē: q. si d' fa-
 cto ad vxorē reducit cogēdus ē non
 solū ipa mōtua: s. ēt viuēte redire ad
 monasteriū. Et sic videt loqui illud
 .c. ex parte abbatis. de conuer. coniu.
 Et si mortua vxore hēet cū alia mri-
 moniū nulluz esset: *Hec De.*

De dote z donatiōib' q. dant ad
 vxore. *Ca. 36.*

Dos que dat viro a muliere
 d' onere qd' p mri' sustinet
 Unde tādiu durat: q. diu est
 mrimoniū: s. eo soluto soluit: q. sine
 eo esse non potest. ff. de iur. dot. l. 3.

Et est dos quasi proprium patrimonium mulieris. ff. de immo. l. denique. §. sed ultra. in fi. sed quod diu stat matrimonium diuini dotalium est penes viro: unde voluntatem viri non potest inde eleemosynas facere. Item quod sunt due species dotis. nam alia est profecticia: alia aduenticia. Profecticia dos est que a patre pro filia vel ab auo pro nepote: vel ab alio nomine eorum seu de bonis eorum datur: vt. ff. de iur. do. l. profecticia. Aduenticia vero est quae ipsa mulier dat pro se vel auo: siue sit frater: vel alius quiniis. Item dos alia estimata: alia inestimata. si estimata datur tam damnum quam lucrum ad maritum pertinet: sicut ad rei emptorem. Si vero inestimata damnum et lucrum pertinet ad mulierem. ff. de iur. do. plerumque. in fructus pertinent ad maritum propter onera matrimonii. Unde fetus dotalium pecorum ad maritum pertinet quod fructus putantur: sic tamen ut suppleat inde mortua capita iam ex natis fetibus: vt in. d. l. plerumque. Pactum patris factum a filia dum nuptii tradit quod dote contenta nullum ad bona patris regressum haberet improbat lex civilis: si tamen iuramento nec vi nec dolo prestito firmitatem fuerit debet seruari: extra de pac. quibus. li. 6. Dos et donatio propter nuptias donari non potest etiam sciente uxore. ff. de fun. do. l. lex iulia. Nec valet alienatio: nisi uxor iurauerit non contrahere: et de iur. iur. cum contingat. r. c. licet. eo. ti. li. 6. Sed de hac materia cum iurat super huiusmodi vide diffuse. §. in scda parte. de iuramentis In quibus casibus maritus lucrat dote. Item lucrat ex pacto: vt si paciscatur de tota dote: vel ei parte pro uxor morte

lucrando: vt. C. de pac. con. r. l. ex morte. et in aut. ibi posita. Item lucratur ex lege vt si propter adulterium mulieris fiat diuortium mulier dote amittit: et de do. post diuortium restituitur. Item mortua uxore intestata et deficientibus liberis et propinquis vir succedit uxori et lucrat dote et econuerso. C. unde vir et uxor. l. i. In alijs autem casibus dos ad mulierem et donatio propter nuptias reddit ad virum: nisi secus obtineat de consuetudine: et de do. inter viro et uxorem donatio. §. sane. Donec quod propter adulterium uxoris facta separatio dori mulier dote amittit: tunc autem probata consanguinitate separatur omnino: nam quod poterit mulier dote repetere. Item non. Item hanc modo appareat quod non fuerit matrimonio: mulier nihilominus punienda est propter intentionem cum ope subsecuto: extra de biga. c. nup. r. c. ult. Et etiam per hoc ut ceteris delinquendi materia auferatur et necogiter falsa probatio contra matrimonium. Nec dicitur. Lau. Hof. Ber. et Jo. Et non quod ad penas legum quod non tenetur: nisi postquam quod fuerit ad iudicem. §. p iudice ordinat. Item de do. et Ric. Ideo si mulier committat adulterium: non ipso facto amittit dote. Sed postquam in iudicio super hoc fuerit iudicata. §. de adult. c. i. Qui restituenda sit dos. Item si dos fuerit a prece perfecta tunc si in matrimonio filia premoziatur debet dos reddi patri: vt. ff. de so. ma. l. dos a prece. nisi mulier reliquerit liberos: quia tunc libere iure deberetur patri: tamen de consuetudine remanet penes liberos: vt non. in. d. l. dos. Si vero vir premoziatur: tunc talis dos patri et filie reddenda est: tamen quod nec prece aliter quam cum voluntate filie est petere potest. ff. de so. ma. l. z. quod si pater non

viuat vxori reddenda est: vt ibi. Si ve
ro dos fuerit a quocunq; alio: tunc si
premoitur vxor ad heredes ei⁹ perti
nebit dos. Si premoitur vir dos ad
vxorem redibit. Intellige hoc nisi il
le qui dedit fuerit stipulatus dotē si
bi reddi. C. d. rei vxor. ac. l. vnica. §. cū
autem. 2. ff. so. ma. l. quotiens. §. si. quā
do restituenda sit dos. R^o: si dos con
sistit in rebus immobilibus debet re
stitui statim so. ma. si vero in mobili
bus debet restitui. j. annum. C. de rei
vxor. act. l. vna. §. cum autem. An sem
per maritus in casu restituende doti
cōpellatur reddere in totum. R^o: ma
ritus in reddenda dote nō cōdenatur
nisi inq̄tum facere potest. s. habita ra
tione ne egeat: si non dolo versatus ē
vt. C. d. re. vxor. act. l. vnica. Et d^o cauti
onem exponere: q^o si ad meliōrē for
tunam peruenerit soluet residuū. s.
etiam priuilegium tñsit ad filios eius
dem m̄rimoniū. ff. so. ma. l. maritum.
S^z q^o heredi cōneo nō ē p̄stāduz: q^o
tale bñficiū p̄sonale ē: z cum persona
extinguit. Utz marit⁹ vel eius heres
in reddenda dote possit ēē here expē
sas. R^o: expensas: vtputa domuz refe
cit: z huiusmodi retinere pōt: vt. C. d.
impens. in re. do. l. i. Expensas v̄o vo
luntarias siue voluptuosas perdit et
si voluntate mulieris facte sūt. ff. so.
ma. l. in voluntarijs. Quid si maritus
tenetur d. dote z h^z alia debita. respō
deo mulier habet obligata omnia bo
na viri pro dote tantum q^o prefer
tur omnibus creditoribus non habē
tibus expressam hypothecam. Et hoc
nisi alius sit in simili iure: vt quia pe
tit dotem precedentem. C. qui. po. in
pi. l. si. §. prima restitutio. ¶ Sed i do

natione propter nuptias non prefer^r
mulier creditoribus nisi posteriorib⁹
etiam constante matrimonio vxor re
cuperare potest dotem: vt quādo vir
vergit ad inopiam. C. de iur. do. l. xvi
Pro delicto viri non debet vxor do
tem amittere: extra de pigno. Ex lit
teris. etiam si commisit crimen lese
maiestatis. C. ad. l. iuliam. ma. l. quis
quis. ¶ Possessione pignozata gene
ro pro dote fructus non debent com
putari in sortem: si gener sustinet
nera matrimonij: extra de de vsuris.
salubriter. Vide supra. Qui habet co
gnoscere de matrimonio: habet eti
am de dote tanq̄ de accessorio: extra
de do. inter virū z vxorem. c. i. et. c. 3.
ff. de iur. do. l. 2. z. 3. Donatio propter
nuptias est: quod sponsus sponse do
nat quādo ipse ab ea dotē accipit: ex
de do. inter virum z vxorem nuper.
¶ In huiusmodi autem donationi
b⁹ p̄prium est q^o si paciscatur ma
ritus de dote vel parte dotis lucran
da vxore premoztua talem partem
debet lucrari mulier de donatione
propter nuptias premoztuo viro: ex
tra do. inter virum z vxorem. dona
tio. §. sane. z. C. de pactis conuen. l. ex
morte. In huiusmodi autem dotibus
z donationibus sunt diuersa statuta i
diuersis locis. Nam alicubi: vt Glor^one si
vxor premoztatur consummato matri
monio vir lucratur totam dotem: si
non extant filij ex ea. Nam si filios
relinquit ipsis remanet. Aliubi lu
tratur partem: z alia pars restitui
tur ei: vnde profecta est dos. Si au
tem vir premoztatur restituitur vxor
ri tota dos z donatio propter nupti
as. ¶ Et in hoc statum maxime legi

municipali seu statuto: q̄ iuri cōmu-
ni. Dos etia3 constante matrimonio
ab vxore potest repeti viro i iſula de
portato: cuius affectionem vxor n̄ mu-
tauit fm̄ De. de palu. in 4.º di. 4.º. Et
idem de viro in regno bannito. C. de
iur. do. l. vbi. r. l. in rebus. Item vxgē-
te viro ad inopiam pōt peti dos con-
ſtante m̄rimonio: non propter paup-
tatem eris: quia tunc ſub tali cautioe
quam preſtare poteſt omittere r̄ di-
mittenda eſt dos: ſed ppter pauperta-
tem mentis: vt qñ incipit eſſe p̄diguſ
r̄ dilapidatoz: quia tunc cautio parū
valeret: r̄ ſic intelligitur illa. l. vbi. r. l.
in rebus. hec De. Itē licet fm̄ ius ci-
uile mulier ſcōo nubens lucraret le-
gatu ſibi factū ſub cōditione q̄ rema-
neret vidua fauore m̄rimony: dūz tñ
nō nuberet. j. annū a morte viri: tñ qz
iura canonica r̄ diuina plus fauēt vi-
duitati q̄ m̄rimonio vt ſtatui p̄fecti-
ozi: iō z: nubes p̄ditōez legatū n̄ lucra-
tur: ſz amittit ip̄z: De. d. pa. vbi. s̄. Itē
ſciēdū q̄ qñ vxor ppter diuorziū ſc̄m
ppter adulteriū ſuū p̄dit dotē ſuaz: ſi
ip̄a erat filia familias. l. i. p̄tate p̄ris cō-
ſtituta: r̄ dos erat p̄fecticia. l. d. reb.º p̄-
tus p̄fecta: vñ al̄s qñcūq; dos erat ad
p̄rem recaſura: p̄ n̄ p̄dit eā ppter deli-
ctū filie: qz n̄ d̄z portare iniquitatē filij
Si v̄o nō erat recaſura ad p̄rez: q̄ uis
ab eo p̄fecta eſſet: qz ea mortua eam
rehabituſ nō erat: tūc marit⁹ eā lu-
crat. Et ſic intelligit Doſt. Q. d. adul-
l. ſi. ad fi. r̄ eē de diuor. cōſenſu. S3 qñ
dos erat reditura ad p̄rem: p̄ eā per-
dit q̄ diu filia adultera viuūt: ſicut eē
n̄ potuiſſz eā repetē ip̄a n̄ adulterate
nec d̄z ipſe ex delicto filie lucrari: ſed
tenebit eā vir viuētē adulterā p̄ cuius

moztē redebit doſ ad p̄rem: ſic ſi pla-
tus eccleſie cōmittit feloniam. l. diuiz. d̄
oñm: q̄ diu ipſe viuūt eccleſia ſendūz
p̄dit. Sed ipſo mortuo ſeudum ad ec-
cleſiam redibit: ne delictum perſone
redundet in detrimentum eccleſie. et
ex his ſequit q̄ vir cōmittit crimen
leſe maieltatis ppter qd̄ bona ei⁹ con-
ſiſcent: r̄ ipſe nudus exulet vxor p̄dit
dotem: q̄ diu viuūt vir ei⁹: ne per ei⁹
delictum lucret vxor ei⁹: quod p̄ſ
non habebat. Interim tñ ſicus ei⁹ pui-
dere tenetur neceſſaria loco viri: ſed
viro mortuo rehabebit integre dotēz
r̄ dotariū ſuū: vt dicūt de p̄uetudine
De. d. pal. in 4.º r̄ Ber. Itē ſciēdūz
de expenſis factis ab vxore eē domū
quia vir pro onerib⁹ matrimonij h3
dotem: adeo a tempore contracti ma-
rimonij intus r̄ eē d̄z ſibi facere me-
ras expenſas vir fm̄ q̄ſitatem dotis
ſf. famul. hercl. l. ſi maritus. immo eti-
am ſi dotem non habet vel perdidit
culpa ſua tenet ei neceſſaria puidere
fm̄ facultates ſuas: imo vbi maritus
diſſipat bona ſua vergens ad inopiā
r̄ cōſtate m̄rimonio mulier recuperat
dotem: vt dictum eſt. s̄. Sed quando
mulier ſponte reſceſſit nō recipiat ex-
penſas: niſi a tpe quo rediens non eſt
admiſſa: r̄ hoc niſi opponat de adul-
terio: quia adulter nihil tenet p̄ſtare
niſi ip̄a replicet de conſimili. Dico
autē q̄ ſponſe vaganti non tenet ad
expenſas: ſed ſolum quando iuſta de
cauſa: puta ppter nimiam ſcēnitā viri
vñ aliquid huiusmodi: vñ qz vadit ad
lōginquas partes: r̄ eaz mittit ad cō-
ſanguineos ipſius vxoris pro maiorū
honeſtate r̄ huiusmodi. hec De. de
pal. vbi. s̄.

Sumula quedam de omnibus vi-
ciis: tam viroz q̄ muliez coniugatoz:
que sunt mortalia.

Ex nōtis in precedentib⁹ ca-
pitulis r. s. nota sumatim
vicia tam viroz q̄ mu-
lierum coniugatoz: que
concernunt coniugium que sunt mor-
talia.

Primo si quis contrahit sciens in
se esse vel habere aliquod predictorū
impedimētoz que impediunt r. diri-
munt matrimonium non habita di-
spensatione a papa in his in quibus
potest dispensare.

1. cū habēs votū simplex religiōis
vel castitatis: vlt q̄ suscepit habitū reli-
giōis approbate cū firmo proposito
remanēdi: r. an p̄fessioez tacitā vel ex-
pressā egressus ē: r. h̄bit m̄rimoniū si
nō dispensatōe pape.

2. cū talis h̄bēs m̄rimoniū r. sum-
mas exigit debitū n̄ habens sup h̄ di-
spensatōez: reddē tñ debitū tenet.

3. cū q̄s m̄rimoniū cōdestine cō-
trahit sine p̄ntia testiu salte: r. quous
q̄s manifestum faciat sufficienter sc̄p
est in mortali.

4. q̄n q̄s h̄bit h̄ iterdictum ecclesie
vt q̄ ordinari⁹ audicēs aliq̄d ipedimē-
tū circa aliq̄d m̄rimoniū fiendū pre-
cipit ne fiat contractus talis: nisi p̄us
discusso negocio r. cognito.

5. cū quis h̄bit d̄ futuro vlt d̄ p̄nti
nō intendens h̄bere s; decipere: r. car-
nalem copulam extorquere.

6. cū q̄s cogit aliq̄ue vel aliq̄s ad h̄
h̄cēdū d̄ futuro vlt d̄ p̄nti: et si sint pat̄
vlt m̄r: q̄ oimoda d̄z eē animi libetas
in h̄i: secus si tñ persuadeat.

7. q̄n et spōsalia d̄ futuro tñ frāgūt
et illos non ē casus q̄ s. tagn nē alius
aut cui spōsalia frāgūt excusatur.

8. q̄n m̄rimoniū h̄ctū p̄ vba d̄ p̄nti
ti h̄ negat: r. q̄uis alt h̄ctū pbare non
possit: vlt n̄ p̄bet: tñ neut cū alio h̄bē n̄
pōt: als essent in adulterio continuo: et
separari debent.

9. q̄n post h̄ctū m̄rimoniū p̄ vba
d̄ p̄nti alt nō vult cōsummare illud alio
requirēte agno tpe: nec vult religio
nē intrare vt p̄ p̄fessionem alter sit li-
ber: puta h̄ facit q̄ auduit illum pau-
perē vel iniquū: vel q̄ indignati sunt
adinuicē: r. similit̄ peccāt parentes q̄
h̄ n̄ p̄mittūt sine rōnabili cā: puta q̄a
sine volūtate eoz h̄xerūt r. h̄i.

10. q̄n cōsumauit m̄rimoniū an b̄ndi-
ctionē nuptiaz: cū b̄ndici debeant pu-
ta q̄ p̄mū m̄rimoniū.

11. q̄n cōsumauit m̄rimoniū: vel
celebrauit nuptias tpe phibito ab ec-
clesia: vt in aduentu vsq̄ ad octauam
epiphaniē: r. a septuagesima vsq̄ ad
octauas pasche: r. a dieb⁹ lethaniāz vsq̄
ad octauas pente: r. h̄ siue vgo: siue
vidua: siue fiat cum solēni apparatu:
siue fiant pauperrime nuptie: quia ē
prohibitum.

12. q̄n q̄s cognouit cōsanguineā vxo-
ris sue: vlt vsq̄ ad quartū gradū. Itaq̄
tūc non pōt exigere debitū ab vxore
vlt vxor a viro suo si fuit cognita a cō-
sanguineo viri sui: nisi habita dispēn-
satione sup hoc: reddere tamē tenet
exact⁹ debitū siue expresse: siue iterp-
tatiue: r. hoc q̄n istud fuit perpetrātū
post cōsummatum matrimonium: vlt
etiā contractū per verba de p̄nti. Itā
si fuisset ante esset impedimentū diri-
mens matrimonium.

14. quando alter alteri denegaret debitum non habens aliquam causam rationabilem: etiam si faceret causa deuotionis ubi alter petat oino sibi reddi.

15. quando in actu coniugij reperit aliquis de illis octo casibus q notantur in c. de actu coniugali. nam vel est mortale peccatum: vel dubium de mortali ibi vide. ubi habes etiam quando usus actus coniugij est veniale peccatum et q nullum.

16. qm vir sine causa rationali grauitur verberat uxorem vel contumelias ei infert turpibus verbis multum: vel cum non prouidet ei de necessarijs rebus cum possit facere.

17. quando uxor nihil habens nisi dote: si detrahit de bonis domus sue. scilicet de bonis viri sui sine licentia eius expressa vel interpretatiua: et multo magis de prohibitionem eius consanguineis vel amicis: vel expendat in rebus malis et vanis: ut ludo et pompis: vel etiam multum notabiliter in elemosynis peccat grauitur: quia furtum committit: nisi habeat autem multum lucrosam ultra gubernationem domus.

18. quando unus coniugum assentit alteri in adulterio: vel vir exponit uxorem alijs causa temporalis subsidij: vel alia de causa vel uxor permittit uix uicium sodomie perpetrare cum possit obistere et non uult vel non curat.

19. qm uxor non uult sequi virum in cohabitando vel mutando domicilium nisi timeret probabiliter mortem: vel mutilationem: vel q exponat eam alijs vel q trahat eam ad heresim vel aliud mortale peccatum: vel q non posset eam sustentare: et eius familia: cum iter suos affines vel propinquos subueniat ei.

20. qm de consensu utriusque uterque uouit continentiam: et non seruauit: tunc exigens et reddens sine dispensatione peccat mortaliter.

21. de negligentia in gubernando familia in admonendo filios et suos ad dei mandata: et ecclesie sacramenta sumendo: in correctione uiciorum et huiusmodi: in prouidendo necessaria domui in excessu amoris alterius ad alterum in pompis et uanitatibus precipue mulierum est difficile regulam ponere: qm est mortale vel veniale: nec facit in hoc precipitanda sententia.

22. qm parat abortus: sine a viro sine ab uxore: sine eius negligentia vel casu: vel propter ebriationem: vel nimium laborem: vel multa lasciuiam coniugalium actus.

23. in mulieribus qm ex negligentia opprimunt paruulos in lecto secum eos tenentes: et multo magis qm ex eorum incuria et tarditate decedunt sine baptismo paruuli.

24. qm uxor accipit per adulterium et enutrit tale de bonis viri tam q sit suus q furtum facit de illa substantia de qua illi subuenit Et idem de ea q sibi supponit partem alienam tam q suam.

25. de maledicijs: de blasphemijs: de periurijs: de contumelijs: de detractio nibus q continue perferunt cum sunt in locutionibus.

Finis horum uiciorum: et persequens hoc tractat seu tituli de matrimonio et sponsalibus.

Incipit tabula sup tractatu d spon
salibus r matrimonio.

Primo phemiū sup ipso tractatu
ponit: in q̄ plura habent: videlz q̄o
accipiat: quid significet: r q̄o se de
beat habē vir erga vxorē: r ecōuerso.
Et d pluribus alijs.

Cap. i. d impedimento erroris perso
ne. Item in eodē de impedimēto
erroris fortune.

Cap. 2. de impedimēto erroris p̄sone
scōditiōis. Item in eodē de serui
tute sequente matrimoniū per verba
de p̄nti contractum. Itē in eodē
d̄ oīs nō pōt p̄hibere carnalē copu
lā seruoz iugatoz simpliciter.

Cap. 3. d impedimento voti solēnis.

Cap. 4. d impedimēto cognatiōis: que
re. j. i caplis. i. 4. 15. r. 18.

Cap. 5. d impedimēto criminis.

Cap. 6. de disipitate cultus.

Cap. 7. d impedimēto violētie.

Cap. 8. d impedimēto ordinis.

Cap. 9. de impedimento ligaminis.

Cap. 10. de impedimento publice ho
nestatis iusticia.

Cap. 11. de impedimento affinitatis.

Cap. 12. in quo pōt disp̄sari.

Cap. 13. de impedimēto ipotētie.

Cap. 14. d cognatiōe legali.

Cap. 15. d cognatiōe naturali. idest cō
sanguinitate.

Cap. 16. de gradibus. videlicz q̄o cō
putātur.

Cap. 17. d p̄hibitiōe m̄rimoniū iter cō
sanguineos.

Cap. 18. de cognatiōe sp̄uali.

Cap. 19. d impedimētis n̄ dirimentibz
matrimoniū contractum.

Cap. 20. d impedimēto feriaz: q̄n. s. nō
possunt fieri nuptie.

Cap. 21. d sponalibus.

Cap. 22. d d̄ctu matrimoniū.

Cap. 23. d̄ infans vel furiosus con
trahere non pōt.

Cap. 24. in qua etate possit m̄rimoni
um contrahi.

Cap. 25. q̄ d̄ditiones vel p̄ditiones impe
diunt matrimoniū.

Cap. 26. de matrimonio d̄cto sub cō
ditōe.

Cap. 27. de fine seu intentione matri
moniū.

Cap. 28. de cōsumatione m̄rimoniū et
actu iugali. Et ibi q̄n ē mōtale q̄n
veniale r q̄n nullū peccatuz.

Cap. 29. q̄n iunx nō tenetur redde
re debitum.

Cap. 30. q̄n qs nō tenet d̄mittere iun
gē adulteram.

Cap. 31. de diuortio.

Cap. 32. q̄n iugatus igr̄ssus religio
nē exire tenet: r q̄n nō.

Cap. 33. casus q̄n vxor nō pōt d̄mitti
p̄pt adulterium.

Cap. 34. d accusatiōe adulteriū.

Cap. 35. quando tenet votum factum
ab vxore.

Cap. 36. d dote r donationibz q̄ dan
tur ab vxore.

Cap. 37. Sūmula quedam de omni
bus vicis tam viroz q̄ mulieruz
iugatoz: que sunt mōtalia.

Explicit Tabula tractatus d spon
salibus r de matrimonio.

Pro dilucidatione totius materia libri
presentis noscat quisq; titulos sub
scriptos eidem insertos fore.

Prime Tractat⁹ nobilis de excoica-
tionibus: suspensionibus: interdictis
irregularitatib⁹ et penis: prius Fra-
tris Anthonini archiepi Florenti-
ni: ordinis fratrum predicatorum cum
tabula sua in fine sibi adiuncta.

Secundo Titulus de spōsalibus et ma-
trimonio: q^{uo} titulus extract⁹ de 3^a pte
Summe eius de fratre Anthonini in fine
sui Summule viciorū tā virozū q̄
mulierū coniugatorū: q̄ sit mōtalia cū
ei⁹ dētabula in sui fine nobilit⁹ p̄tiet

Cuius nobilitatis p̄textu impressio ex-
positus fuit Venetijs ductu et p̄-
sio Johannis de Colonia agripinē-
si: ac Johannis Māthen de Eber-
retz. Anno salutis. M^o.cccc. lxxx.
sexto idus Maij.

Registrum chartarū.

A
Primum vacat
incipit
non pōt

Hosten.
defendendo

B
ecclesie

qui asserit
ecclesias

efficacia
aut seruari

C
decretalibus

pena pati.

et per
matrimonij

D
et satisfieri
et hoc probat
sententiam in
participans

E
ad habitandum

siquis sua,
nobis et

excusatur

F
sententiam q̄

lata ratifi-
tenc⁹ Jo.
et diligentissime

G
etiam in
iudicium
ipsum p̄cium
publicata

H
dicta mode.
expediri non
sine mentione
mulier post

I
characterem
quia non
oēs suspētionis
celebrat in

L
sit contracta
legitimatur
enim ipse
dudum fuerunt

L
excoicatio
illam vbi
cuiusmodi

M
sicut spō.

loquebaris
ambula
fecit

N
secundam
puta
nonum
dicunt

O
di. 40.
terna
baptizatum
pal. s.

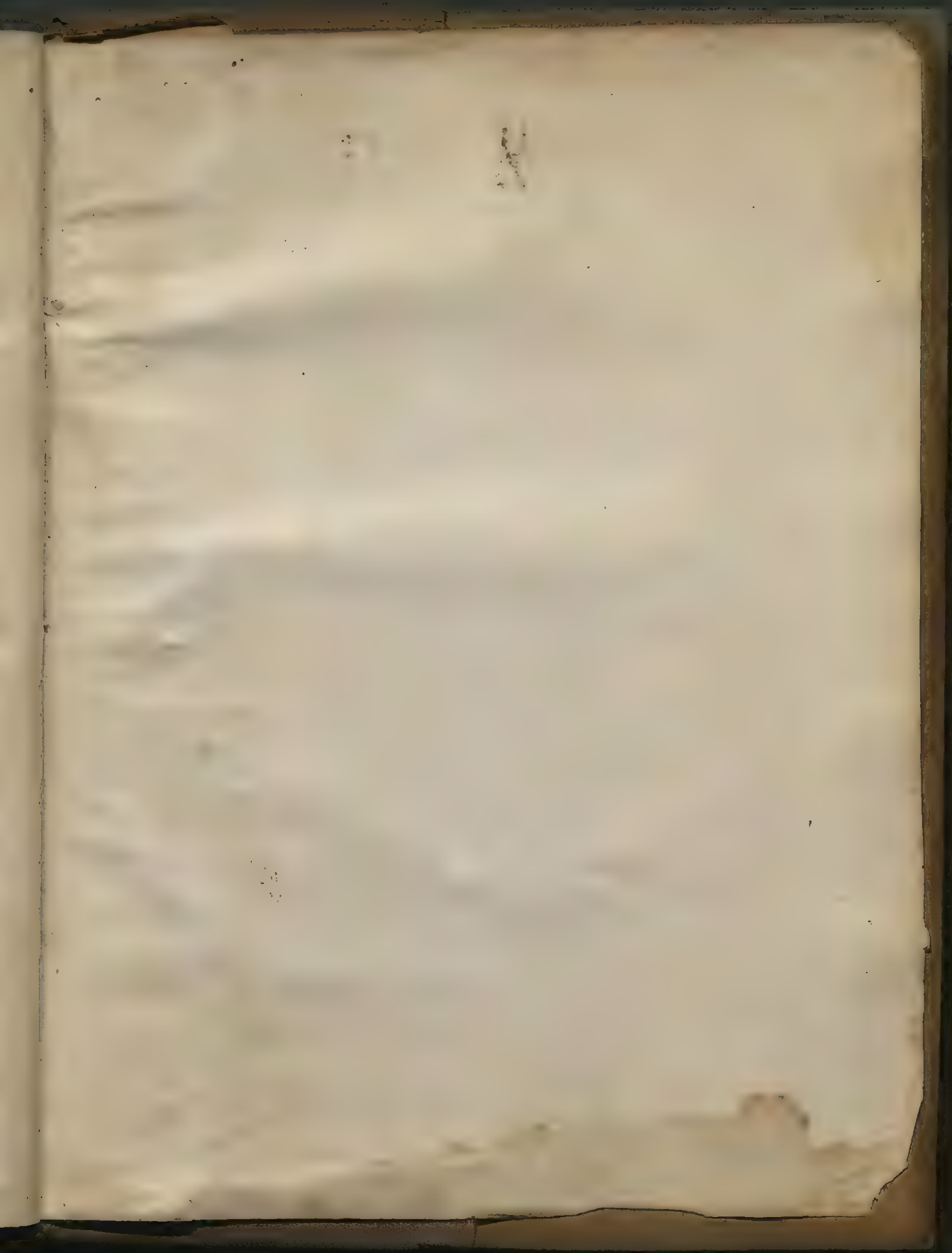
P
de contractu
cap. 25.
deus secus
conditio

R
rationabili
bonum
in secundo
ad bonum

R
de accusatione
exequatur
vovit

Finis laus deo.

EX LIBRIS
VNI
CH

82 滿 3

82 滿 3

Anton

Florentin

148